

BELÜGYI SZEMLE

BELÜGYMINISZTERIUM

A Belügyminisztérium szakmai,
tudományos folyóirata

Academic Journal
of Internal Affairs

74. ÉVFOLYAM
2026 · 6

BELÜGYI SZEMLÉ

A Belügyminisztérium szakmai,
tudományos folyóirata

Academic Journal
of Internal Affairs

BELÜGYMINISZTERIUM

74. ÉVFOLYAM
2026 · 6

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Prof. Dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
 Prof. Dr. Finszter Géza, a Magyar Tudományos Akadémia doktora
 Prof. Dr. Gál István László, tanszékvezető egyetemi tanár
 Prof. Dr. Haller József, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
 Prof. Dr. Hamza Gábor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, egyetemi tanár
 Prof. Dr. Herke Csongor, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
 Prof. Dr. Kecskés László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
 Prof. Dr. Kerecsi Klára, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi tanár
 Prof. Dr. Koltay András, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Médiatanács elnöke, egyetemi tanár

Prof. Dr. Korinek László, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
 Prof. Dr. Maróth Miklós, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
 Prof. Dr. Mezey Barna, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, egyetemi tanár, megbízott egyetemi oktató
 Dr. Nagy Gábor Bálint, legfőbb ügyész
 Prof. Dr. Patyi András, alkotmánybíró, egyetemi tanár
 Prof. Dr. Polt Péter, az Alkotmánybíróság elnöke, egyetemi tanár
 Prof. Dr. Sándor István, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár
 Prof. Dr. Szabó Marcel az Alkotmánybíróság tagja, egyetemi tanár
 Prof. Dr. Tóth Mihály, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, tanszékvezető egyetemi tanár

NEMZETKÖZI SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Dr. h.c. Detlef Schröder, az Európai Unió Rendészeti Képzési Ügynökségének korábbi ügyvezető igazgatója (Németország)
 Prof. Dr. Lam Kwok Yan, Nanyang Műszaki Egyetem (Szingapúr)
 Dr. Ludek Michalek, a Cseh Rendőrákadémia tagja, egyetemi tanár (Csehország)

Prof. Dr. Mathieu Deflem, Dél-Karolinai Egyetem, egyetemi tanár (Amerikai Egyesült Államok)
 Dr. habil. Philipp Fluri ügyvezető, Genfi Biztonságpolitikai Központ (Svájc)
 Prof. Dr. Wei Changdong, Kelet-Kínai Állam- és Jogtudományi Egyetem, Shanghai, egyetemi tanár (Kína)

SAKMAI TANÁCSADÓ TESTÜLET

Dr. Bakai Kristóf Péter PhD, püör. vezérőrnagy, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Vámszakmai és Nemzetközi elnökhelyettese
 Scott Donovan, a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA) igazgatója
 Dr. Gombös Sándor r. vezérőrnagy, az Országos Idegrendészeti Főigazgatóság főigazgatója
 Dr. Hatala József ny. r. altábornagy, a Nemzeti Büntetőeljárás Tanács elnöke
 Dr. Hegyaljai Mátyás rendőr dandártábornok, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi miniszteri főtanácsadója
 Herczeg Mónika, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkára

Prof. Dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár, a Belügyminisztérium oktatási főszemlézője
 Prof. Dr. Kovács Gábor r. vezérőrnagy, a Nemzeti Közszerzőgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar dékánja, tanszékvezető egyetemi tanár
 Láng István, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője
 Prof. Dr. Sallai János ny. r. ezredes, Nemzeti Közszerzőgálati Egyetem, professor emeritus
 Christopher Simon, az Osztrák Szövetségi Belügyminisztérium belügyi attaséja
 Dr. Túrós András ny. r. altábornagy, az Országos Polgárör Szövetség elnöke

SZERKESZTŐSÉG

FŐSZERKESZTŐ: Prof. Dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, egyetemi magántanár
FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES: Dr. Szabó Csaba PhD r. alezredes, egyetemi docens
FELELŐS SZERKESZTŐ: Kocsis Vivien Karin
OLVASÓSZERKESZTŐ: Végh Zsuzsanna
IDEGENNYELVI SZAKLEKTOR: Prof. Dr. Boda József ny. nb. vezérőrnagy, c. egyetemi tanár
NEMZETKÖZI ÉS FORDÍTÁSI SZERKESZTŐ: Gémesi Adél
MUNKATÁRSÁK: Luda Henrietta, Csányi Liza

SZERKESZTŐSÉG: 2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3. Telefonszám +36 (26) 795-922; BM: 24-626
belugyiszemlejournal.org
ISSN: ISSN 2062-9494 (Nyomtatott) 2677-1632 (Online)
LXXIV. évfolyam
FELELŐS KIADÓ: Belügyminisztérium
<https://kormany.hu/kormanyzat/belugyminiszterium>
 H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
NYOMDA: Duna-Mix Kft. **FELELŐS VEZETŐ:** Szabó Bálint bv. alezredes, ügyvezető
MEGJELENIK HAVONTA

ACADEMIC JOURNAL OF INTERNAL AFFAIRS

VOLUME LXXIV

ISSUE 6, 2026

EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Valér Dános, ret. Pol. Major General, Professor
Prof. Dr. Géza Finszter, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences
Prof. Dr. István László Gál, Head of Department, Full Professor
Prof. Dr. József, Haller Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Head of Department, Full Professor
Prof. Dr. Gábor Hamza, Full Member, Hungarian Academy of Sciences, Full Professor
Prof. Dr. Csongor Herke, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Head of Department, Full Professor
Prof. Dr. László Kecskés, Full Member, Hungarian Academy of Sciences
Prof. Dr. Klára Kerecsi, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Full Professor
Prof. Dr. András Koltay, President of National Media and Informations Authority, Full Professor

Prof. Dr. László Korinek, Full Member, Hungarian Academy of Sciences
Prof. Dr. Miklós Maróth, Full Member, Hungarian Academy of Sciences
Prof. Dr. Barna Mezey, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Full Professor
Prof. Dr. András Patyi, Constitutional Court Judge, Full Professor
Prof. Dr. Péter Polt, President of the Constitutional Court, Full Professor
Prof. Dr. István Sándor, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Head of Department, Full Professor
Prof. Dr. Marcel Szabó, Constitutional Judge, International Lawyer, Full Professor
Prof. Dr. Mihály Tóth, Doctor of the Hungarian Academy of Sciences, Head of Department, University Professor

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Dr. h.c. Detlef Schröder, former Executive Director of the European Union Agency for Law Enforcement Training (Germany)
Prof. Dr. Kwok Yan Lam, Nanyang Technological University (Singapore)
Dr. Ludek Michalek, member of the Police Academy of the Czech Republic, Full Professor (Czech Republic)

Prof. Dr. Mathieu Deflem, University of South Carolina, Full Professor (United States of America)
Dr. habil. Philipp Fluri, Executive Director, Geneva Centre for Security Policy (Switzerland)
Prof. Dr. Changdong Wei, East China University of Political Science and Law, Shanghai, Full Professor (China)

PROFESSIONAL ADVISORY BOARD

Dr. Kristóf Péter Bakai, PhD, Major General of the Customs and Finance Guard, Deputy President for Customs and International Affairs of the National Tax and Customs Administration of Hungary
Scott Donovan, Director of the International Law Enforcement Academy (ILEA) in Budapest
Dr. Sándor Gömbös, Police Major General, Director General of the National Directorate-General for Aliens Policing
Dr. József Hatala, retired Lieutenant General of Police, President of the National Crime Prevention Council
Dr. Máttyás Hegyaljai, Police Brigadier General, Chief Adviser for European Union and International Affairs, Ministry of the Interior
Mónika Herczeg, Deputy Secretary of State for European Union and International Affairs, Ministry of the Interior
Prof. Dr. Frigyes Janza, retired Major General of Police, Honorary Full Professor, Chief Education Inspector of the Ministry of Interior

Prof. Dr. Gábor Kovács, Major General of Police, Dean of the Faculty of Law Enforcement at the University of Public Service, Head of Department and Full Professor
István Láng, Director General of the General Directorate of Water Management
Dr. Gábor Bálint Nagy, Prosecutor General, Adjunct Lecturer
Prof. Dr. János Sallai, Pol. Colonel (Ret.), Head of Department, Professor Emeritus, National University of Public Service
Christopher Simon, Interior Attaché of the Federal Ministry of the Interior of Austria
Dr. András Túrós, retired Police Lieutenant General, President of the Nationwide Civil Self-Defence Organization

EDITORSHIP

EDITOR-IN-CHIEF: Prof. Dr. Valér Dános, ret. Pol. Major General, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF: Dr. Csaba Szabó PhD, Pol. Lieutenant Colonel, Associate Professor

MANAGING EDITOR: Karin Vivien Kocsis

READER EDITOR: Zsuzsanna Végh

LANGUAGE EDITOR: Prof. Dr. József Boda ret. State Sec. Major General, Professor

INTERNATIONAL AND TRANSLATION EDITOR ASSOCIATES: Adél Gémesi

EDITORSHIP: H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Phone: +36 (26) 795-922; BM: 24-626
belugyiszemlejournal.org

ISSN: ISSN 2062-9494 (Print) ISSN 2677-1632 (Online)

Volume LXXIV

PUBLISHER: Ministry of Interior of Hungary
<https://kormanyzat.belugyminiszterium>
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

TYPOGRAPHY: Duna-Mix Kft. **RESPONSIBLE MANAGER:** Bálint Szabó, Prison Lieutenant Colonel, Executive Director

PUBLISHED MONTHLY

TARTALOM

Előszó	1479
TANULMÁNYOK	
ASEA GAŠPARIĆ:	
Láthatatlanok és mellőzöttek.	
Lányok a fiatalokorúak igazságszolgáltatási rendszerében	1483
JÓNÁS KITTI ANETT – ZOLNAI RICHÁRD – RÁKÓCZI ATTILA:	
A közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának megközelítése	
a Békés Vármegyei Kormányhivatal gyakorlatában	1499
SZIJÁRTÓ ISTVÁN:	
Szabadulósobában tanulni?	
A Szabadulókamion 2024-es magyarországi programjának hatékonyságelemzése	1513
SALLAI JÁNOS:	
A jó sajtó a rendőr világossága.	
Út a <i>Kék fény</i> című tévéműsor első adásához	1539
PÁSZTOR GERGELY:	
A kapcsolati erőszak pertinenciája terminális életellenes bűncselekményekben	
Csongrád-Csanád vármegyében	1557
ÉBERHARDT GÁBOR:	
A fegyveres konfliktusok migrációs hatásai 2020–2025 között	1577
LUKÁCSI DÁNIEL CSABA:	
A bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszere	1605
HERKE-FÁBOS BARBARA KATALIN – HERKE CSONGOR:	
Resztoratív város a Mecsek lábánál.	
A resztoratív városmodell megvalósításának lehetőségei	1623
FÜREDI SÁNDOR:	
A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálata bűnügyekben III.	
A Bayes-hálózatok	1649
MEGGYESFALVI BOGLÁRKA:	
A generatív mesterséges intelligencia elterjedése az online szexuális	
gyermekbántalmazási tartalmak létrehozásában. Kiskorú áldozatok és elkövetők	1687

TARTALOM

STUDIES

GÁBOR ÉBERHARDT:

The migration effects of armed conflicts between 2020-2025 1713

BOGLÁRKA MEGGYESFALVI:

The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation
of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders 1739

RECENZIO

KUSZI VIKTÓRIA – RÉMAI DÁNIEL – TALLER JÁNOS – TERJÉK GÁBOR:

Recenzió a Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről
és egyes aspektusairól című kötetről 1763

FINSZTER GÉZA:

Könyvismertetés Korinek László „...a lelke mindennek” című könyvéről 1775

ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

*„...a biztonságról való gondolkodás célja
a védelmet szolgáló magatartás alakítása...”*

Korinek László

A lapszám végén közölt, Korinek László könyvének ismertetéséből kiemelt gondolat nem pusztán mottója lett e számnak, hanem értelmezési kerete is. A biztonságról szóló tudás akkor válik közösségi értéké, amikor nemcsak leírja a veszélyt, hanem alakítja is a rá adott választ: pontosabb mérésre, arányosabb hatalomgyakorlásra, érzékenyebb áldozatvédelemre és hatékonyabb megelőzésre készítet. Ebben az értelemben a védelem nem passzív állapot, hanem tudatosan formált intézményi, szakmai és közösségi gyakorlat.

Jelen lapszámunk írásai különböző irányokból közelítenek ehhez a gyakorlathoz. A rendészet, a kriminológia, az igazságszolgáltatás, a gyermekvédelem, a migrációkutatás, a kriminalisztika és a közösségi bűnmegelőzés eltérő módszerekkel dolgozik, mégis ugyanarra a kérdésre keresi a választ: miként lehet úgy reagálni a veszélyre, a sérelemre és a jogsértésre, hogy közben az ember ne tűnjön el a rendszer mögül?

A sérülékenységek felismerése ennek az igénynek az első feltétele. A fiatalok és lányok igazságszolgáltatási helyzetét vizsgáló tanulmány arra figyelmeztet, hogy a láthatatlanság intézményi kockázat is: ha a rendszer nem érzékeli a nemi, traumatikus és szociális sérülékenységeket, könnyen bünteti azt, amit először értenie, majd kezelnie kellene. Ehhez kapcsolódik a közérdekű munka végrehajtásáról szóló írás is, amely a közösségi szankciót nem pusztán jogkövetkezményként, hanem támogató kapcsolatokon, motiváción és együttműködésen alapuló reintegrációs lehetőségként értelmezi.

A prevenció gyakorlati arcát a Szabadulókamion magyarországi programjának elemzése mutatja meg. Az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás elleni fellépésben nem elegendő a veszély általános megnevezése. Olyan tudásra van szükség, amely a fiatalokat képessé teszi a manipuláció, a függés és a kiszolgáltatottság konkrét jeleinek felismerésére. A Kék fény első adásához vezető utat bemutató tanulmány pedig történeti távlatból emlékeztet arra, hogy a rendőrség és a nyilvánosság kapcsolata a társadalmi bizalom egyik meghatározó formája; a jó kommunikáció magyaráz, ellenőriz, figyelmeztet, és szükség esetén a közösséget is bevonja a bűnüldözésbe.

A láthatóvá tétel másik oldala a mérhetőség. A kapcsolati erőszak terminális életellenes bűncselekményekben való jelenlétét vizsgáló tanulmány egyik legfontosabb üzenete, hogy amit nem mérünk, azt nehezebben értjük, amire pedig nincs pontosabb tudásunk, arra kevésbé tudunk célzott és arányos választ adni. A fegyveres konfliktusok migrációs hatásait elemző írás tágabb geopolitikai térbe helyezi ugyanezt a problémát. A háborúk nem érnek véget a fegyvernagyvással, hanem tovább élnek a menekültek életútjában, a befogadó rendszerek terhelésében, a jogi kategóriák vitáiban és a biztonságpolitikai narratívákban. A jogállami rendészet határait és felelősségét a bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszeréről szóló tanulmány tárgyalja. A kényszerítő eszköz alkalmazásánál válik különösen láthatóvá, hogy a jog nemcsak felhatalmaz, hanem korlátoz is. A szükségesség, az arányosság, a fokozatosság és az alapjogvédelem nem adminisztratív formalitás, hanem a demokratikus rendszet szakmai és erkölcsi minimuma. Ezt a közösségi dimenzió felől egészíti ki a resztoratív városmodell pécsi lehetőségeit elemző írás, amely szerint a városi konfliktusok, az áldozatsegítés, az iskolai és ifjúsági programok, valamint a közösségi mediáció a közbiztonság mélyebb rétegéhez tartoznak.

A lapszám módszertani és technológiai horizontját két tanulmány tágítja tovább. A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálatáról és a Bayes-hálózatról szóló írás a kriminalisztikai bizonyítás pontosságát erősíti: a nyom nem önmagáért beszél, hanem értelmezni kell, valószínűségi összefüggésekbe kell helyezni, és világossá kell tenni, hogy egy szakértői eredmény mit támaszt alá, illetve mit nem. A generatív mesterséges intelligencia és az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak kapcsolatát vizsgáló tanulmány ezzel szemben arra figyelmeztet, hogy az új technológiák új áldozati helyzeteket, új elkövetési módokat és új jogalkalmazási dilemmákat is teremtenek.

A lapszámban megjelenő recenziók a rendészettudomány tágabb horizontját rajzolják meg. A terrorizmus komplex jelenségét bemutató kötet ismertetése az interdiszciplináris biztonsági gondolkodás szükségességét hangsúlyozza, míg Korinek László könyvének bemutatása a jogállami rendészet, az emberi biztonság és a veszélyelhárítás alkotmányos kérdéseit állítja középpontba. E két írás különös súlyt ad a lapszám egészének: emlékeztet arra, hogy a rendészet nem pusztán szervezeti működés, hanem közjogi, társadalmi és erkölcsi felelősség is.

A júniusi lapszámunk nem csupán tanulmányokat közöl, hanem párbeszédet kezdeményez: jog és humánium, rendészet és közösség, technológia és gyermekvédelem, bizonyítás és valószínűség, hatalom és korlát, biztonság és szabadság között. A közölt írások különböző területekről szólnak, de közös bennük az a törekvés, hogy a védelem ne pusztán szándék maradjon, hanem megismerhető, mérhető, tanítható, ellenőrizhető és javítható gyakorlat legyen.

Ez adja a lapszám szerkesztői üzenetét. A rendészeti és kriminológiai tudás akkor tölti be hivatását, ha segít felismerni a láthatatlant, megérteni a sérülékenységet, jogállami keretek között tartani a hatalomgyakorlást, megelőzni a bajt, és emberibbé tenni az intézményi válaszokat. Visszatérve a nyitó gondolathoz: a biztonság értelme nem a félelem fenntartása, hanem a védelem kultúrájának alakítása.

Szerkesztőség

Láthatatlanok és mellőzöttek Lányok a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében

Invisible and Overlooked: Girls in the Juvenile Justice System

Asea Gašparić

Dr., jogász, doktorandusz, tudományos kutató
Miskolci Egyetem,
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola,
Közép-európai Akadémia
gasparic.asea@gmail.com

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a magyar fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere mennyire képes figyelembe venni a lányok nemspecifikus sérülékenységeit, és hogyan valósulnak meg a nemzetközi normák a hazai gyakorlatban.

Módszertan: A kutatás feminista kriminológiai elméleti kereten alapul, kvalitatív tartomelemzést alkalmaz, és nemzetközi jogi dokumentumokat, hazai jogszabályokat, szakirodalmat és esettanulmányokat dolgoz fel.

Megállapítások: A lányokat gyakran kriminalizálják státuszbüncselekmények vagy túlélési viselkedések miatt, miközben a rendszer nem biztosít megfelelő támogatást számukra. Hiányoznak a nemek szerint bontott adatok, a traumaérzékeny ellátás és a nemi szempontokra szabott intézkedések.

Érték: A tanulmány hangsúlyozza a nemi szempontú reformok szükségességét, és konkrét ajánlásokat fogalmaz meg egy igazságosabb, inkluzívabb rendszer kialakításához.

Kulcsszavak: nemi egyenlőtlenség, fiatalkorúak igazságszolgáltatása, lányok kriminalizálása, traumaérzékeny ellátás

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 07. 21. Átdolgozás: 2025. 11. 07. Elfogadás: 2025. 11. 10.

Abstract

Aim: This paper explores how Hungary's juvenile justice system addresses the gender-specific vulnerabilities of girls and the extent to which international standards are reflected in national law and practice.

Methodology: Grounded in feminist criminological theory, the study uses qualitative content analysis of legal frameworks, international conventions, academic literature, and relevant case studies.

Findings: Girls are frequently criminalized for status offenses and survival behaviors, often rooted in trauma or abuse. The system lacks gender-disaggregated data, trauma-informed care, and female-centered interventions. Existing responses are largely punitive and gender-neutral, reinforcing cycles of victimization.

Value: The study underscores the urgency of gender-sensitive reform in juvenile justice, offering concrete recommendations for a more inclusive and equitable system that respects the rights and experiences of girls.

Keywords: gender inequality, juvenile justice, girl criminalization, trauma-informed care

Bevezetés

Az elmúlt években a nemi hovatartozás egyre fontosabb dimenzióvá vált mindennapi diskurzusainkban, így a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében is. A tanulmány a „fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere” kifejezésen a jogi, intézményi és szakpolitikai eszközök összességét érti, amelyek a törvénnyel konfliktusba kerülő 14–18 éves fiatalok felelősségre vonását, védelmét és reintegrációját szolgálják. A vizsgálat középpontjában a magyar jogi és intézményi keret áll, amelyet nemzetközi, illetve középkelet-európai összehasonlításban is értékelek. Bár számos nemzetközi dokumentum, például az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezménye (1989), a Pekingi Szabályok (1985) és a Havannai Irányelvek (1990) célja a gyermekekkel szembeni igazságszolgáltatás embe-ribbé tétele világszerte, ezek gyakran figyelmen kívül hagyják, hogy a nem hogyan befolyásolja a bűnelkövetéshez vezető utakat, az intézményi reakciók természetét, valamint a társadalom és az igazságszolgáltatási intézmények által támasztott reintegrációs elvárásokat. A kutatások szerint a lányok bűnelkövetéséhez gyakran vezetnek traumatikus élethetapaszlatok, például családon belüli erőszak, szexuális bántalmazás vagy elhanyagolás, amelyek a fiúk esetében ritkábban fordulnak elő (Chesney-Lind & Pasko, 2013; Belknap, 2020). A lányok – különösen azok, akiket trauma, szegénység és marginalizáció ér –,

továbbra is a szakpolitikai viták és az empirikus kutatások peremén maradnak. Igazságszolgáltatási érintettségük gyakran nem bűnözési szándékon alapul, hanem a túlélés érdekében tanúsított viselkedésen (Chesney-Lind, 1997; Belknap, 2020). Ennek következtében a lányok gyakran kettős hátrányt szenvednek el: egyrészt azokért a körülményekért, amelyek a rendszerbe sodorják őket, másrészt az intézmények hiányosságai miatt, amelyek nem képesek megfelelően reagálni sérülékenységre és sajátos szükségleteikre.

Ebben az összefüggésben a nem figyelembevétele nem pusztán elméleti mulasztás, hanem valós következményekkel jár, mivel szakadékot teremt a törvények által ígért egyenlő bánásmód és az igazságügyi, illetve a büntetés-végrehajtási rendszerek tényleges működése között. Noha világszerte egyre nagyobb figyelem irányul a gyermekek igazságszolgáltatási rendszerekben betöltött szerepére (Council of Europe, 2010; Goldson, 2015), a lányok továbbra is nagyrészt láthatatlanok maradnak mind a tudományos kutatásokban, mind a fiatalokéak igazságszolgáltatási politikájában. A férfiak felülreprezentáltak a bűnözési statisztikákban és ez a kriminológiai fókuszban történelmileg háttérbe szorította a női elkövetőket, így az ő útjaikat a fiatalokéak igazságszolgáltatási rendszerébe való bekerüléshez, azon belüli mozgásukhoz és abból való kilépésükhöz nagyrészt elhanyagolták. Ez a láthatatlanság hozzájárult ahhoz, hogy sajátos szükségleteik és körülményeik figyelmen kívül maradjanak, lehetővé téve a strukturális egyenlőtlenségek, a nemi alapú bűnelkövetési utak és a káros intézményi válaszok fennmaradását.

Sok esetben a lányok láthatatlansága nem abból fakad, hogy nincsenek jelen, hanem abból, hogy a rendszer nem képes felismerni és megfelelően reagálni a nemi szerepekből, a traumatikus tapasztalatokból és a társadalmi marginalizációból fakadó sajátos valóságukra. A női fiatalokéak bűnelkövetés látszólagos növekedése inkább a jogi és intézményi gyakorlatok változásának, semmint a lányok viselkedése tényleges átalakulásának tudható be, különösen azokban az esetekben, amikor a nemi normáknak nem megfelelő viselkedést a hatóságok szigorúbban értelmezik (Feld, 2009; Bolyky & Sárík, 2023).

Sehol sem olyan hangsúlyos ez a probléma, mint Közép- és Kelet-Európában – egy olyan régióban, amelynek szociálpolitikai keretrendszerét, beleértve a büntető igazságszolgáltatást is, továbbra is a poszt szocialista átmenet hatásai alakítják. Magyarország ebből a szempontból érdekes esettanulmányt kínál. A magyar fiatalokéak igazságszolgáltatási rendszere több lépcsőben alakult ki. Az 1950-es évektől kezdve fokozatosan elkülönültek a gyermekekre és a felnőttekre vonatkozó büntetőjogi szabályok, majd a 2012. évi C. törvény kodifikálása új alapokra helyezte a fiatalokéak büntetőjogi felelősségét és az eljárási garanciákat. Bár e reformok célja a gyermekbarát és helyreállító

igazságszolgáltatás erősítése volt, a gyakorlatban ezek korlátozottan érvényesülnek. A magyar fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere még nem integrálta teljes mértékben a fiatal női elkövetők kezelésére vonatkozó nemzetközi normákat, és gyakran figyelmen kívül hagyja a nemspecifikus sérülékenységeket, például a korábbi viktimizációt, a szegénységet, a mentális egészségügyi szükségleteket és a bántalmazásnak való kitettséget (Bellavics et al., 2023).

A problémát tovább súlyosbítja az úgynevezett „státuszbüncselekmények” gyakori alkalmazása. Ezek olyan nem büntetőjogi cselekmények, mint az iskolakerülés vagy az otthonról való megszökés, amelyeket gyakran indokként használnak a lányok bevonására a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerébe, mivel az ilyen magatartásokat a hatóságok sokszor nem szociális vagy gyermekvédelmi problémaként, hanem rendészeti kérdésként kezelik (Irwin et al., 2015). Ezek a vétségek aránytalanul nagy mértékben érintik a lányokat, akik gyakran túlélési stratégiaként folyamodnak ilyen viselkedéshez, hogy elmeneküljenek a családon belüli bántalmazás vagy az instabilitás elől. Kutatások szerint a lányok körében a státuszbüncselekmények, például az iskolakerülés vagy a megszökés aránya lényegesen magasabb, mint a fiúknál, és ezek az esetek gyakran a korábbi abúzusra adott reakcióként értelmezhetők, nem pedig tudatos bűnözői magatartásként (Irwin et al., 2015; Irwin & Chesney-Lind, 2008). Ahelyett, hogy támogató, rehabilitációs jellegű beavatkozásban részesülnének ezek a lányok, gyakran büntető intézkedésekkel szembesülnek, amelyek továbbra is a büntető igazságszolgáltatási rendszerben tartják őket. A nemzetközi normák, köztük az ENSZ Bangkoki Szabályai (UN, 2010), hangsúlyozzák a nem őrizetbe vételen alapuló, nemi szempontokra érzékeny válaszlépések fontosságát azon nők és lányok esetében, akik konfliktusba kerülnek a törvénnyel (Bangkok Rules, 2010). Ez különösen releváns Magyarországon, ahol a fiatalkorú lányokkal szembeni intézkedések még mindig túlnyomórészt büntető jellegűek, és csak korlátozottan alkalmazzák az alternatív, közösségi alapú vagy traumaérzékeny megoldásokat (Bellavics et al., 2023; Czenczer, 2020).

Azoknak a lányoknak, akik büncselekményt követnek el, egyik meghatározó jellemzője a magas fokú viktimizáció, amely gyakran megelőzi igazságszolgáltatási érintettségüket. Kutatások azt mutatják, hogy a szexuális bántalmazás, az elhanyagolás és a családon belüli erőszak gyakori előzményei a lányok bűnelkövetővé válásának (Leve et al., 2015; Herrera & McCloskey, 2003). Az igazságszolgáltatási rendszer azonban gyakran elkövetőként kezeli ezeket a lányokat, nem pedig túlélőként, ezáltal lényegében kriminalizálva a megküzdési mechanizmusait. A viktimizált lányok kriminalizálásának tendenciája különösen súlyos azokban a társadalmakban, ahol a patriarchális normák dominálnak, és ahol a lányok viselkedését gyakran erkölcsi megítélés alapján értelmezik és

büntetik ahelyett, hogy a körülményeiket figyelembe vennék (Hadi & Chesney-Lind, 2020). Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a szerző nem a törvényes felelősségre vonás szükségességét vitatja, hanem azt, hogy a hatósági reakciók gyakran moralizáló jellegűek, és nem veszik figyelembe a cselekmények mögött húzódó társadalmi és pszichológiai tényezőket, például a bántalmazást, az elhanyagolást vagy a szegénységet.

A nemspecifikus szolgáltatások hiánya közvetlen hatással van az igazságszolgáltatásban érintett lányok testi és mentális egészségére. Magyarországon az önsértés és az öngyilkossági hajlam aránytalanul nagy mértékben van jelen a fogva tartott fiatalok körében, különösen a lányok esetében, egyes mintákban az öngyilkossági szándék nélküli önsértés aránya meghaladja az 55%-ot (Bellavics et al., 2023; Baráth, 2023). Az ilyen eredmények sürgetővé teszik olyan beavatkozások szükségességét, amelyek túlmutatnak a pusztá viselkedéskorrekción, és figyelembe veszik a háttérben meghúzódó pszichés szenvedést.

Jelen tanulmány célja, hogy kritikai elemzés alá vonja a lányok fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében való érintettségének normatív, intézményi és társadalmi-kulturális dimenzióit Magyarországon. A kutatás a feminista kriminológiai elméletre és a nemzetközi jogi eszközökre támaszkodik annak érdekében, hogy rávilágítson a meglévő szakpolitikák hiányosságaira, valamint a befogadóbb és igazságosabb megközelítések lehetséges irányaira. Magyarországot a közép- és kelet-európai régió tágabb kontextusába helyezve a tanulmány bemutatja a női kriminalizáció regionális tendenciáit, miközben rámutat azokra az országspecifikus jogi és intézményi gyakorlatokra is, amelyek hátráltatják a lányok jogainak védelmét.

Az elemzés két kulcskérdésre keres választ: 1) Hogyan reagál a magyar fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere a törvénnyel konfliktusba kerülő lányokra? 2) Milyen mértékben tükröződnek a nemzetközi, nemi szempontokra érzékeny normák a hazai jogi keretrendszerben? A kutatás ezáltal hozzájárul a nemi szempontokra reagáló stratégiák fiatalkorúak igazságszolgáltatásába való integrálását szorgalmazó egyre bővülő szakirodalomhoz, és hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a lányokat ne pusztán elkövetőként, hanem olyan egyénként ismerjük el, akiket a nemi szerepek, a trauma és a társadalmi marginalizáció összetett metszéspontjai alakítanak.

Nemzetközi normák és regionális hiányosságok

A lányokkal való bánásmódot a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében a nemzetközi emberi jogi normák összefüggésében kell vizsgálni, amelyek

egyre inkább elismerik a nemi szempontokra érzékeny, nem szabadságelvonással járó megközelítések szükségességét. E keretrendszerek középpontjában az Egyesült Nemzetek női fogvatartottakra vonatkozó szabályai és a női elkövetőkkel szembeni nem szabadságelvonással járó intézkedések, közismert nevükön a Bangkoki Szabályok állnak. Ezeket 2010-ben fogadták el, és hangsúlyozzák, hogy a nők és lányok bebörtönzését csak végső eszközként szabad alkalmazni, és hogy az igazságszolgáltatási rendszereknek figyelembe kell venniük nemspecifikus szükségleteiket, különösen akkor, ha korábbi trauma, gondozási kötelezettségek vagy bántalmazás története áll fenn (Bangkok Rules, 2010). Magyarország a Bangkoki Szabályokat a nemzetközi emberi jogi standardok részeként elismeri, azonban azok gyakorlati alkalmazása korlátozott, mivel a hazai jogszabályokba eddig nem kerültek be explicit módon, és a női elkövetőkkel kapcsolatos intézkedések többnyire továbbra is büntető jellegűek (Czenczer, 2020; Bellavics et al., 2023). A Bangkoki Szabályok különösen előírják az egyéni szükségleteket figyelembe vevő értékelések és reintegrációs tervek elkészítését, a várandós lányok és fiatal anyák védelmét, valamint a mentális egészségügyi szolgáltatásokhoz és a reprodukatív ellátáshoz való hozzáférés biztosítását a fogva tartás ideje alatt (Bangkok Rules, 2010).

A Bangkoki Szabályokat kiegészítve, a Gyermek jogairól szóló egyezmény (UN, 1989) egyértelmű kötelezettségeket ír elő az államok számára annak biztosítására, hogy a gyermekek fogva tartása jogszerű legyen, kizárólag végső eszközként alkalmazzák, és csak a szükséges legrövidebb ideig tartson. A 37. cikk tiltja a kínzást és a megalázó bánásmódot, valamint korlátozza a szabadságelvonás alkalmazását, míg a 40. cikk megerősíti a gyermek jogát a jogi garanciákhoz, beleértve az ártatlanság vélelmét és az életkornak megfelelő rehabilitációs szolgáltatásokat. Különösen fontos a 3. cikk, amely kimondja, hogy a gyermekeket érintő minden intézkedés során a gyermek legfőbb érdekeit kell elsődlegesen figyelembe venni. A Gyermek jogairól szóló egyezményt Közép- és Kelet-Európa-szerte széles körben ratifikálták, megvalósítása azonban a lányok vonatkozásában továbbra is rendkívül egyenlőtlen (Hadi & Chesney-Lind, 2020).

A nemzetközi normák és a nemzeti fiatalkorú igazságszolgáltatási gyakorlat közötti eltérés különösen szembetűnő a közép- és kelet-európai régióban. Bár a legtöbb ország ratifikálta a Gyermek jogairól szóló egyezményt, és a Bangkoki Szabályokat is elismeri a szakpolitikai diskurzusban, csak kevesen ültették át ezeket a gyakorlatba nemi szempontokra érzékeny módon. Jelentős hiányosság tapasztalható a közösségi alapú, szabadságelvonást kiváltó alternatívák elérhetőségében. Például az elterelési programok, a terápiás támogatással működő pártfogói rendszerek és a traumaérzékeny beavatkozások számos közép- és kelet-európai országban ritkák, különösen a vidéki és alulfinanszírozott térségekben (UNICEF,

2021; UNODC, 2019). Ennek következtében a lányokat gyakran zárt intézményekbe helyezik nem bűncselekménynek minősülő viselkedés vagy kisebb vétéségek miatt, annak ellenére, hogy a nemzetközi iránymutatások egyértelműen a szabadságelvonás nélküli intézkedéseket részesítik előnyben (Irwin et al., 2015).

A régió egyes részein különösen aggasztó gyakorlat a lányok fogva tartása úgynevezett „erkölcsi” vétéségek miatt. Ide tartozik például az otthonról való megszökés, a kijárási tilalom megszegése, vagy olyan viselkedés, amelyet szexuálisan nem megfelelőnek ítélnék meg (Irwin et al., 2015). Ezek a cselekedetek, amelyek gyakran bántalmazásra vagy elhanyagolásra adott válaszként jelennek meg, a státuszbüncselekmények, vagyis olyan jogsértések, amelyek nem önmagukban büntetendők, hanem a gyermek életkorához vagy társadalmi státuszához kapcsolódnak (például iskolakerülés, otthonról való megszökés vagy engedetlenség), ennek révén kerülnek kriminalizálásra, noha felnőttek esetében ezek nem minősülnek bűncselekménynek. Sok esetben a lányokat nem azért emelik ki otthonaikból, mert közbiztonsági veszélyt jelentenének, hanem azért, mert nem felelnek meg a hagyományos női viselkedési normáknak. Az ilyen válaszütemek a fiatalokéak igazságszolgáltatási rendszereiben, különösen az átmeneti állapotban lévő közép- és kelet-európai régióban, mélyen gyökerező moralizáló és patriarchális szemléletet tükröznek, és közvetlenül ellentétesek az arányosság elvével, valamint a Gyermek jogairól szóló egyezmény azon előírásával, hogy a gyermekeket méltósággal és megértéssel kell kezelni.

Ezen túlmenően a nemi szempontok következetes figyelmen kívül hagyása a magyar igazságszolgáltatási rendszerben rámutat egy szélesebb körű problémára: arra a képtelenségre, hogy a nemi szempontokat megfelelően integrálják a jogi és szakpolitikai struktúrákba. Magyarország büntetőjogi reformja 2015-ben¹ elismerte a személyre szabott reintegrációs tervek szükségességét, ugyanakkor a rehabilitáció nemspecifikus dimenziói – mint például a traumára érzékeny ellátás, vagy a szexuális bántalmazás áldozatainak nyújtott támogatás – továbbra is fejletlenek maradtak (Czenczer, 2020). Ráadásul a rendelkezésre álló rehabilitációs programokat gyakran fiúk számára tervezték, így nem veszik figyelembe a lányok pszichoszociális szükségleteit, sem pedig delikvens viselkedésük társadalmi gyökereit.

A közép- és kelet-európai régióban egy másik tartós probléma a fiatalkorúak igazságszolgáltatására vonatkozó átfogó, nemek szerint bontott adatok hiánya²

1 A 2015-ös reform Magyarország új büntetés-végrehajtási törvényének elfogadására utal, amely felváltotta a szocialista korszakból származó elavult jogszabályokat, és bevezette az egyéni reintegrációs tervekkel a fiatalkorú elkövetők számára.

2 European Institute for Gender Equality jelentésében kijelentette, hogy „Nemzeti szinten a nemek szerint bontott adatok hiánya a hivatalos büntetőjogi statisztikákban komoly problémákat okoz a nemekre érzékeny politikák kialakításában, különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és a nemi alapú erőszak területén.”

(UNICEF & Eurochild, 2021). A legtöbb országban nagyrészt nem gyűjtenek vagy nem tesznek közzé rendszeresen olyan statisztikákat, amelyeket nem, bűncselekmény típusa és jogi kimenetelek szerint bontottak. Ez az adatláthatatlanság elősegíti a lányok marginalizációját, és megnehezíti a célzott szakpolitikák kidolgozását, vagy a beavatkozások hatásának mérését. Megbízható adatok hiányában a nemi szempontokra érzékeny reformok melletti érvelés nem rendelkezik a döntéshozók meggyőzéséhez és a közvélemény mozgósításához szükséges empirikus alapokkal.

Összehasonlító regionális tanulmányok rámutattak arra, hogy bár a közép- és kelet-európai igazságügyi reformok általánosságban a gyermekek fogva tartásának csökkentésére összpontosítottak, nagyrészt figyelmen kívül hagyták a lányok sajátos körülményeit. Például olyan országokban, mint Lengyelország (Czarnecka-Działuk, 2016) és Horvátország (Matković et al., 2024) elindultak a helyreállító igazságszolgáltatási programok és a terápiás alternatívák, ezek azonban ritkán igazodnak a lányok szükségleteihez, és a női részvétel továbbra is alacsony. Emellett feltűnő a nemzeti stratégiák hiánya, amelyek kifejezetten a veszélyeztetett lányok kriminalizációjának megelőzését céloznák, ideértve a gyermekvédelmi rendszerben élőket, a roma közösségek tagjait, illetve a nemi alapú erőszak túlélőit.

A nemzetközi normák és a regionális valóság közötti szakadék sürgetővé teszi a strukturális reformokat. A közép- és kelet-európai kormányoknak nem elegendő pusztán globális egyezményeket ratifikálniuk. Ide tartozik a személyzet képzése a nemi szempontokra érzékeny gyakorlatok terén, a szabadságelvonást kiváltó alternatívákhoz való hozzáférés bővítése, a gyermekvédelmi szolgáltatásokkal való együttműködés javítása, valamint a túlélők tapasztalatainak bevonása a programok kidolgozásába.

A magyar jogszabályi környezet és gyakorlat áttekintése

Magyarország fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási keretrendszere formailag egy korszerűsített jogrendszeren alapul, gyakorlati alkalmazása azonban továbbra is jelentős korlátokba ütközik. Magyarország a büntethetőségi korhátárt 14 évben határozza meg (2012. évi C. törvény 16 §), ami összhangban áll az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezményével (1989) és a Bejिंगi Szabályokkal (1985), amelyek a gyermekek büntető felelősségre vonásának korhátárát az érettségi szint és a gyermekek védelmének egyensúlyában határozzák meg (CRC, 1989; UN, 1985). 2013 óta azonban a magyar jog lehetővé teszi, hogy kivételesen súlyos bűncselekmények, például emberölés vagy súlyos testi

sértés esetén már 12 vagy 13 éves gyermekek ellen is büntetőeljárás induljon, feltéve hogy egy pszichológiai szakvélemény igazolja a megfelelő szellemi érettséget (Gašparić, 2024; Szabó, 2022). Ez a kivétel komoly aggodalmakat vet fel, különösen a traumatizált vagy fejlődésükben sérülékeny gyermekek esetében, ahol fennáll a veszélye annak, hogy jogi cselekvőképességüket túlbecsülik (Gašparić, 2024).

A rendszer különféle szankciókat kínál, beleértve a figyelmeztetést, a próbára bocsátást, a nevelési felügyeletet, a javítóintézeti elhelyezést és a fiatalkorúak börtönét (Gašparić, 2025). Ugyanakkor az elterelő és rehabilitációs intézkedéseket továbbra is kevésbé használják, míg a szabadságelvontást még mindig alkalmazzák olyan esetekben is, amelyek nem erőszakos magatartáshoz vagy úgynevezett „erkölcsi vétségekhez” kapcsolódnak, különösen a lányok esetében (Hadi & Chesney-Lind, 2020).

Egy előremutató intézkedés a 2007-ben bevezetett áldozat–elkövető mediációs program. Ez lehetővé teszi a mediációt olyan ügyekben, ahol a várható büntetés nem haladja meg az öt évet és az elkövető beismerő vallomást tett. Az első évben a résztvevők 12%-a fiatalkorú fiú, míg 16%-a fiatalkorú lány vagy nő volt (International Institute for Restorative Practices, 2007). A mediáció lehetőséget biztosít az eljárás felfüggesztésére vagy megszüntetésére, amennyiben a felek megállapodásra jutnak. Ugyanakkor nincs arra utaló jel, hogy a mediáció figyelembe venné a lányokat érintő sajátos viktimizációs tapasztalatokat, például a korábbi szexuális bántalmazást vagy a családon belüli erőszakot.

Az intézményrendszer nemi semlegessége különösen aggasztó. Valamennyi fiatalkorú nemtől függetlenül ugyanazon eljárásokon megy keresztül, ideértve a nemre tekintet nélküli fizikai motozásokat, a traumára érzékeny beavatkozások hiányát, valamint a női mentorok vagy terápiás szakemberek hiányát (Vidra et al., 2018). Azok számára, akik korábban bántalmazást vagy kizsákmányolást éltek át, ez másodlagos traumát is jelenthet, és lassíthatja a rehabilitációs célok elérését.

Nemrégiben Budapesten nagy nyilvánosságot kapott egy eset, amelyben egy fiatalkorúak fogva tartásáért felelős intézmény igazgatóját azzal vádolták meg, hogy éveken át szexuálisan kihasználta a fogva tartott fiatalkorú lányokat. A vádak széles körű társadalmi vitát váltottak ki Magyarországon, ahogyan arról a média is beszámolt (URL2; URL3; URL4). Mivel a nyomozás még folyamatban van, a szerző tartózkodik a további kommentároktól. A rendelkezésre álló információk a Budapesti Rendőr-főkapitányság és a Fővárosi Főügyészség hivatalos közleményein alapulnak (Budapesti Rendőr-főkapitányság, 2025. június 20.; Fővárosi Főügyészség, 2025. június 26.). Ennek ellenére ez a megdöbbentő eset világosan rámutat azokra a rendszerszintű kihívásokra, amelyekkel

a magyar igazságszolgáltatási rendszerben lévő fiatalkorú lányok szembesülnek, különösen arra, hogy a rendszer mennyire nem alkalmas arra, hogy felismerje és kezelje sajátos sérülékenységüket, illetve megvédje őket a bántalmazástól és az újbóli traumatizációtól.

Ez a büntető szemlélet továbbá megfigyelhető abban is, ahogyan Magyarország kezeli a gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolását. Ahelyett, hogy az ilyen helyzetbe került gyermekeket, különösen a lányokat, bántalmazás és emberkereskedelem áldozataiként ismernék el, a rendszer történelmileg elkövetőként kezeli őket. Ez azt jelenti, hogy a prostitúcióban érintett lányokat, akik gyakran kényszer, szegénység vagy túlélési kényszer hatására kerülnek ebbe a helyzetbe, büntetőeljárás alá vonják vagy intézeti elhelyezésre küldik ahelyett, hogy védelmet és támogatást kapnának. A gyakorlatban tehát az igazságszolgáltatási rendszer megbünteti a gyermekeket áldozattá válásukért, tovább mélyítve traumájukat és társadalmi kirekesztettségüket. Az ECPAT International 2021-es jelentése szerint egészen 2020-ig a prostitúcióban érintett gyermekeket Magyarországon elkövetőként kezelték, és gyakran letartóztatás vagy intézeti elhelyezés várt rájuk a védelem helyett (ECPAT International, 2021). Egy kapcsolódó tanulmány rámutat arra, hogy a roma lányok különösen érintettek: sokukat prostitúció miatt kriminalizálják ahelyett, hogy emberkereskedelem és kényszerítés áldozataiként ismernék el őket (ECPAT International, 2021). Ezek a gyakorlatok egyértelműen sértik a nemzetközi jogi normákat, különösen a Gyermekek jogairól szóló egyezmény és az Európa Tanács Lanzarote Egyezményének előírásait (Európa Tanácsa, 2007). Mindkét dokumentum kimondja, hogy a szexuális kizsákmányolás vagy bántalmazás áldozatául esett gyermekeket gondoskodással és méltósággal kell kezelni, nem pedig büntetni. Ahelyett, hogy kriminalizálnák az áldozattá vált gyermekeket, ezek a keretrendszerek arra kötelezik az államokat, hogy támogató szolgáltatásokat, jogi garanciákat és igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést biztosítsanak számukra. Magyarország korábbi gyakorlata, amelyben a kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolás áldozatául esett gyermekeket elkövetőként kezelték, közvetlen ellentétben áll ezekkel a védelmi előírásokkal, és rámutat a nemzetközi normák és a hazai gyakorlat közötti súlyos eltérésre. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy Magyarország azóta módosította a vonatkozó jogszabályokat, és ezzel megszüntette ezt a jogsértő gyakorlatot.³

3 A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 127. § (2) bekezdése kimondja, hogy a szexuális szolgáltatás felkínálásának tilalma nem minősül büntetendőnek, amennyiben az elkövető a bűncselekmény elkövetésekor még nem töltötte be a 18. életévét.

Emellett egyértelmű összefüggés mutatható ki a trauma és a lányok igazságszolgáltatásban való érintettsége között Magyarországon. Egy 2015 és 2016 között javítóintézetekben végzett tanulmány kimutatta, hogy a fogva tartott fiatalkorúak jelentős része, beleértve a fiúkat és a lányokat is, erőszakos vagy elhanyagoló családi környezetből érkezett. Ugyanakkor a lányok esetében delikvens viselkedésük gyakran közvetlen válasz volt a korábbi bántalmazásra és a nemi alapú sérülékenységekre (Czenczer, 2020; Leve et al., 2015). Bár a Magyarországon elérhető ügyészégi statisztikák – például *A gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözésével...* című 2020–2022-es kiadvány –, tartalmaznak nemek szerinti bontást (URL1), ennek ellenére hiányzik a részletes bontás a bűncselekmény típusára és az eljárás eredményére vonatkozóan nemspecifikus módon, így még mindig korlátozott betekintést nyújtanak a lányokkal kapcsolatos külön sajátosságok felismeréséhez. Sem nyilvános átláthatóság, sem intézményi szintű nyomon követés nem áll rendelkezésre a fiatalkorú igazságszolgáltatási rendszerben érintett lányok számáról, a bűncselekményeik jellegéről vagy az ügyeik kimeneteléről.⁴ Az adatok láthatatlansága megnehezíti a lányok sajátos szükségleteinek felismerését és kielégítését, akadályozza a hatékony szakpolitikák kidolgozását, és gátolja az intézményi elszámoltathatóságot. Megbízható adatok hiányában a reformkezdeményezések nem rendelkeznek azokkal az empirikus alapokkal, amelyek szükségesek lennének a lányokat érintő hatékony beavatkozások megvalósításához a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében.

A vizsgált anyag alapján egyértelműen látható, hogy a magyar fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere sürgős fejlesztésre szorul a törvénnyel konfliktusba kerülő lányok tekintetében. A lányokkal szembeni rendszerszintű elhanyagolás kezelése átfogó, nemi szempontokra érzékeny reformot igényel. Ennek a folyamatnak a traumára érzékeny ellátás bevezetésével kell kezdődnie, amelyet képzett pszichológusok nyújtanak, olyan szakemberek, akik képesek kezelni azokat a sajátos pszichológiai és érzelmi szükségleteket, amelyek a bántalmazás, kizsákmányolás vagy elhanyagolás következtében érintik a lányokat (Humphery, 2025). Ezenfelül fontos érzelmi támogatást és iránymutatást nyújthatnak az olyan mentorprogramok, amelyeket korábban fogva tartott nők vagy más tapasztalt női szakemberek vezetnek. Ezek a kezdeményezések képessé tehetik a lányokat arra, hogy sikeresen megbirkózzanak a reintegráció és a személyes felépülés kihívásaival (Deutsch et al., 2017). Ugyanilyen fontos a nemi szempontokra érzékeny protokollok következetes alkalmazása a testi motozások és orvosi vizsgálatok során, annak érdekében, hogy ezek az eljárások

4 Például az ügyészégi jelentések a fiatalkorú bűnözésről tartalmaznak bizonyos adatokat a fiatalkorú elkövetők nemére vonatkozóan, azonban ezek az adatok többnyire homályosak és pontatlanok.

méltóságteljesen, diszkréten és tiszteletteljesen történjenek. Bár a vonatkozó hazai szabályozás elvben biztosítja ezeket a garanciákat, a gyakorlatban kevés adat áll rendelkezésre azok érvényesüléséről (Magyar Helsinki Bizottság, 2021). Emellett szükséges bővíteni és a lányok társadalmi és pszichológiai hátteréhez igazítani a helyreállító igazságszolgáltatási gyakorlatokat. Bár Magyarország jogi keretében már megjelent a helyreállító igazságszolgáltatás, gyakorlati alkalmazása továbbra is korlátozott és következtelen. Végül, de nem utolsósorban, az egész történet kiinduló és végpontja a releváns adatok megléte. Az államnak biztosítania kell a nemek szerinti adatok rendszeres gyűjtését és közzétételét, valamint a nemspecifikus eredmények szisztematikus értékelését. Ezen adatok nélkül a döntéshozók és a szakemberek nem rendelkeznek megfelelő rálátással a lányok igazságszolgáltatási érintettségére, és így nem képesek hatékony, bizonyítékokon alapuló beavatkozásokat tervezni.

Következtetés

Ez az elemzés rávilágít arra, hogy a lányok továbbra is láthatatlanok maradnak a magyar fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében, és ezért sürgős reformokra van szükség. Annak ellenére, hogy egyre több bizonyíték támasztja alá, a lányok olyan utakon keresztül kerülnek kapcsolatba az igazságszolgáltatással, amelyeket trauma, szegénység, elhanyagolás és kizsákmányolás jellemez, Magyarország jelenlegi jogi és intézményi válaszai továbbra is túlnyomórészt büntető jellegűek és nemsemlegesek. Az ilyen megközelítések nem képesek felismerni a lányok sajátos sérülékenységeit, és gyakran megerősítik az áldozattá válás és az intézményi ártalom ördögi körét.

Jól látható a szakadék Magyarország nemzetközi dokumentumokból fakadó hivatalos kötelezettségvállalásai és a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében tapasztalható tényleges körülmények és gyakorlatok között. A státuszbüncselekmények, az „erkölcsi” vétségek miatti büntetések, valamint az elégtelen védelmi mechanizmusok továbbra is meghatározzák, hogyan bánt a rendszer a lányokkal. Emellett a megbízható, nemek szerinti adatok hiánya komolyan akadályozza a jövőbeni szakpolitikák kialakítását és a meglévő intézkedések értékelését. Ezen empirikus alapok nélkül szinte lehetetlen átlátni a lányok igazságszolgáltatásban való érintettségének valódi mértékét, illetve megfelelően képviselni szükségleteiket.

A továbblépés érdekében Magyarországnak nemcsak jogszabályaiban, hanem a gyakorlatban is integrálnia kell a nemzetközi normákat. Ez magában foglalja a fent említett ajánlások mindegyikének megvalósítását. Emellett a jövőbeni

kutatásoknak vizsgálniuk kell a nem, az etnikai hovatartozás és a társadalmi-gazdasági helyzet metszéspontját a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében annak érdekében, hogy mélyebb képet kapjunk arról, hogyan érintettek a lányok, valamint más marginalizált csoportok (például roma fiatalok). Lényeges, hogy a döntéshozók, kutatók és gyakorlati szakemberek együttműködve dolgozzanak azon, hogy a nemzetközi irányelvekből kötelező érvényű normák és kulturálisan elfogadott gyakorlatok váljanak. Csak ezeknek az együttes erőfeszítéseknek köszönhetően válhat a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszere olyanná, amely valóságosan tükrözi a lányok tapasztalatait, hatékonyan védi jogait és elősegíti sikeres reintegrációjukat.

Felhasznált irodalom

- Baráth N. E. (2023). Trends in Juvenile Delinquency from a Criminal Psychology and Criminology Perspective. *Magyar Rendészet*, 23(1), 125–139. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.1.8>
- Belknap, J. (2020). *The Invisible Woman: Gender, Crime, and Justice* (5th ed.). SAGE Publications.
- Bellavics M. Z., Baráth N. E., & Haller J. (2023). Önsértés és annak büntetőjogi összefüggései magyar fiatalkorú elkövetők körében. *Magyar Rendészet*, 23(1), 101–113. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.1.6>
- Budapesti Rendőr-főkapitányság. <https://www.police.hu/hu/ugyintezes/szerv/orszagos-rendor-fokapitanysag/budapesti-rendor-fokapitanysag>
- Chesney-Lind, M., & Pasko, L. (2013). *The Female Offender: Girls, Women, and Crime* (3rd ed.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781483387567>
- Council of Europe (2010). *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice*. Council of Europe.
- Czarnecka-Działuk, B. (2016). European model for restorative justice with children and young people: Conclusions for Poland. *The Polish Journal of Criminology*, 2, 59–68. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.7474>
- Czenczer O. (2020). A társadalmi reintegráció hatékonysága a magyar börtönökben fiatalkorú elkövetők esetében. *Börtönrendszerek Szemléje*, 106, 35–37.
- Deutsch, N. L., Reitz Krueger, C. L., Henneberger, A. K., Futch Ehrlich, V. A., & Lawrence, E. (2017). „It gave me ways to solve problems and ways to talk to people”: Outcomes from a combined group and one-on-one mentoring program for early adolescent girls. *Journal of Adolescent Research*, 32(3), 291–322. <https://doi.org/10.1177/0743558416630813>
- ECPAT International (2021). *ECO Report on Sexual Exploitation of Children in Hungary*. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/ECO_HUNGARY_Final-version-ENG_22January2021.pdf

- Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) (1985). *A fiatalkoriúak igazságszolgáltatásának minimumszabályai (Pekingi Szabályok)*. Elfogadta az ENSZ Közgyűlése az 1985. évi 40/33. számú határozattal, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-standard-minimum-rules-administration-juvenile>
- Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) (1990). *A szabadságuktól megfosztott fiatalkoriúak védelméről szóló ENSZ-szabályok (Havannai Irányelvek)*. Elfogadta az ENSZ Közgyűlése az 1990. évi 45/113. számú határozattal, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-rules-protection-juveniles-deprived-their-liberty>
- ENSZ Közgyűlés (2010). *Az ENSZ szabályai a női fogvatartottakkal való bánásmódról és a női elkövetőkkel szembeni nem szabadságelvonnással járó intézkedésekről (Bangkoki Szabályok)*. A/C.3/65/L.5, <https://www.refworld.org/reference/themreport/unga/2010/en/79245>
- ENSZ Közgyűlés (1989). *Gyermejk jogi Egyezmény*. Egyesült Nemzetek. *Treaty Series*, 1577, 3. <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/>
- Európa Tanácsa (2007). *Egyezmény a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális bántalmazás elleni védelemről*. CETS, 201. <https://www.refworld.org/legal/agreements/coe/2007/en/76553>
- Európai Nemek Közötti Egyenlőségi Intézet. *Igazságszolgáltatás – szakpolitikai ciklus*. <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/justice/policy-cycle>
- Feld, B. C. (2009). Violent Girls or Relabeled Status Offenders? *Crime & Delinquency*, 55(2), 241–265. <https://doi.org/10.1177/0011128708330629>
- Fővárosi Főügyészség. *Sajtóközlemények*. <https://ugyeszseg.hu/category/hirek/sajto/>
- Gašparić, A. (2024). The Minimum Age of Criminal Responsibility across Central Eastern European Countries. *Journal of Criminalistics and Criminal Law*, 62, 45–67. <https://doi.org/10.47152/rkkp.62.3.3>
- Gašparić, A. (2025) Assessing legislative compliance of juvenile justice in the CEE region with international standards. In Škulić, M., Miljuš, I. és Škundrić, A. (Eds.), *Challenges of international criminal law and criminal law*, Vol. 2. (pp. 643–665). Oxford University Press. https://doi.org/10.51204/zbornik_umkp_25164a
- Goldson, B., & Muncie, J. (Eds.) (2015). *Youth crime and justice*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781036235284>
- Hadi, S. T., & Chesney-Lind, M. (2020). *Female “Deviance” and Pathways to Criminalization in Different Nations*. Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.573>
- Herrera, V. M., & McCloskey, L. A. (2003). Sexual abuse, family violence, and female delinquency: Findings from a longitudinal study. *Violence and victims*, 18(3), 319. <https://doi.org/10.1891/vivi.2003.18.3.319>
- Humphery, D. M. (2025). ‘The first initial bit was trying to get her to speak to me’: trauma informed relationship-based practice with female offenders in care. *European Journal of Social Work*, 28(4), 757–768. <https://doi.org/10.1080/13691457.2024.2422511>

- International Institute for Restorative Practices (2007). *Victim-Offender Mediation in Hungary*. <https://www.iirp.edu/news/victim-offender-mediation-in-hungary>
- Irwin, K. & Chesney-Lind, M. (2008). Girls' Violence: Beyond Dangerous Masculinity. *Sociology Compass* 2(3), 837–855. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2008.00120.x>
- Irwin, K., Pasko, L., & Davidson, J. T. (2015). Girls and Women in Conflict with the Law. In DeKeseredy & Dragiewicz (Eds.), *Routledge Handbook of Critical Criminology*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315622040-32>
- Leve, L. D., Chamberlain, P., & Kim, H. K. (2015). Risks, Outcomes, and Evidence-Based Interventions for Girls in the U.S. Juvenile Justice System. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 18(3), 252–279. <https://doi.org/10.1007/s10567-015-0186-6>
- Leve, L. D., Kerr, D. C. R., & Harold, G. T. (2015). Young Women's Involvement in Delinquency: The Role of Family, Peers, and Maltreatment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(3), 242–255.
- Magyar Helsinki Bizottság (2021). *A fogvatartott nők helyzete Magyarországon*. <https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Helsinki-nok-a-bv-ben-2021.pdf>
- Matković, E., Borić, I., Čosić, A., & Sočo, A. (2024). Challenging the status quo: gender norms in Croatian juvenile correctional settings. *Frontiers in Sociology*, 9, 1411894. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2024.1411894>
- Szabó B. (2022). Gyermekkor vagy fiatalkor? – A büntethetőségi korhatár leszállításának egyes kérdései. *Diskurzus – Társadalomtudományi folyóirat*, 12(2), 28–41. https://epa.oszk.hu/02200/02234/00026/pdf/EPA02234_diskurzus_2022_02_028-041.pdf
- UNICEF & Eurochild (2021a). *Children in Alternative Care in Europe – 2021 Data Overview*. Eurochild. <https://www.eurochild.org/resource/children-in-alternative-care-in-europe-2021-data-overview/>
- UNICEF & Eurochild (2021b). *Better Data for Better Child Protection Systems in Europe: DataCare Project – Technical Report*. Eurochild. <https://eurochild.org/uploads/2022/02/UNICEF-DataCare-Technical-Report-Final-1.pdf>
- UNODC (2019). *Global Study on Children Deprived of Liberty*. United Nations Office on Drugs and Crime. <https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/global-study-on-children-deprived-of-liberty.html>
- Vidra Z., Katona N., & Sebelyi V. (2018). State policies and institutional procedures and practices addressing prostitution and sex trafficking of children in Hungary. *Critical Social Policy*, 38(4), 645–666. <https://doi.org/10.1177/0261018317748318>

Alkalmazott jogszabályok

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: *A gyermekkorúak és a fiatalok bűnözésével, valamint a kiskorú sértettekkel összefüggő egyes adatok 2020–2022.* <https://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2023/12/a-gyermekkoruak-es-a-fiatalok-bunozesevel-valamint-a-kiskoru-sertettekkel-osszefuggo-egy-es-ada-tok-2020-2022.pdf>
- URL2: *Emberkereskedelem és kényszermunka gyanújával tartóztatták le a Szőlő utcai javítóintézet igazgatóját.* <https://24.hu/belfold/2025/06/26/budapest-szolo-utcai-javitointezet-igazgato-emberkereskedelem-kenyszermunka/>
- URL3: *Rendőrok szállták meg az egyik budapesti javítóintézetet.* <https://index.hu/belfold/2025/06/20/javitointezet-gyermekvedelem-rendorseg-ugyeszseg/>
- URL4: *Kényszermunka a budapesti javítóintézetben: újabb részletek derültek ki az igazgató letartóztatásáról.* <https://www.blikk.hu/aktualis/belfold/budapesti-javitointezet-igazgato-le-tartoztat-as-reszletek/bnfp7k5>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Gašparić, A. (2026). Láthatatlanok és mellőzöttek. Lányok a fiatalok igazságszolgáltatási rendszerében. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1483–1498. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1483-1498>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újrapublikálható, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Asea Gašparić, aki a gasparic.asea@gmail.com e-mail címen érhető el.

A közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának megközelítése a Békés Vármegyei Kormányhivatal gyakorlatában

The approach to the implementation of community service sentences in the practice of the Békés County Government Office

Jónás Kitti Anett

doktorandusz
Debreceni Egyetem,
Marton Géza Állam- és Jogtudományi
Doktori Iskola
jonaskittianett@gmail.com

Zolnai Richárd

Dr., osztályvezető
Békés Vármegyei Kormányhivatal,
Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály,
Igazságügyi Osztály
zolnai.richard@bekes.gov.hu

Rákóczi Attila

Prof., Dr., főigazgató, c. egyetemi tanár
Békés Vármegyei Kormányhivatal,
Magyar Agrár- és Élettudományi
Egyetem
rakoczi.attila@bekes.gov.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány bemutatja a közérdekűmunka-büntetés végrehajtása során mögöttesen érvényesülő együttműködő és segítő munkavégzést, amely által lépések tehetők a helyreállító igazságszolgáltatás előnyeinek rávilágítása és terjesztése érdekében.

Módszertan: Szükségesnek találtuk, hogy a tárgyalt témakör tekintetében feltárjuk a releváns forrásokat a szakirodalomban leírtakra támaszkodva. Ezen túl szükségesnek láttuk a jogintézmény valóságsszféráját, összefüggő működésének körülményeit, gyakorlati megközelítését kvalitatív kutatási módszerrel, félig strukturált interjú készítésének eszközével vizsgálni. Az interjú intézményen kívül, a szorosabb értelemben vett terepen történt. Módszertani célunk volt az interjúkkal az érintettek érzéseinek, meglátásának mélyebb feltárása, valamint az, hogy a bűnelkövetőkkel való megértő, motiváló és támogató kapcsolat elősegítheti a sikeres végrehajtást. Az interjúkról hangfelvétel készült. Az interjúalanyok írásban hozzájárultak nevük, titulusuk, székhelyük és a hangfelvétel közzétételéhez. Az interjúkról tartalmi kivonatot készítettünk, tekintettel arra, hogy azok teljes terjedelemben való idézését nem láttuk indokoltnak.

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás ideje: 2025. 06. 02. Átdolgozás: 2025. 11. 10. Elfogadás: 2025. 11. 20.

Megállapítások: A kutatás során az interjúk által megállapításra került, hogy hatékony együttműködés, támogató és motiváló kapcsolat szükséges a közérdekűmunka-büntetés végrehajtása során ahhoz, hogy a büntetés elérje jogalkotói célját.

Érték: A kutatás eredménye alátámasztja a jogintézmény hasznosságát, preventív célját, esetleges továbbfejlesztésének szükségességét, rendszeresebb alkalmazását.

Kulcsszavak: pártfogó felügyelők, közérdekűmunka-büntetés végrehajtása, civil szervezet, egyházi szervezet

Abstract

Aim: This study examines the collaborative and supportive practices underpinning the execution of community service sentences, aiming to illuminate and promote the advantages of restorative justice.

Methodology: To address the topic, we conducted a comprehensive review of the relevant literature and explored the practical realities of the legal institution. The research used qualitative methods, specifically half-structured in-depth interviews conducted outside the institution, in the field. The methodological objective was to gain deeper insights into the perspectives and experiences of the participants, demonstrating that an empathetic, motivating, and supportive relationship with offenders can facilitate successful enforcement. The interviews were audio recorded, names, titles and addresses with the interviewee's consent for publication. Instead of full transcripts, content summaries were prepared for analysis.

Findings: The research, based on in-depth interviews, established that effective cooperation and a supportive, motivating relationship are essential for the successful execution of community service sentences, ensuring that the sentence fulfills its legislative intent.

Value: The findings substantiate the utility and preventive purpose of the legal institution, highlighting the possible need for further development, and advocate for its more regular application.

Keywords: probation officers, execution of community service sentences, civil organizations, church organizations

Bevezetés

Az igazságügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos egyes feladat- és hatáskörökről szóló 362/2016 (XI. 29.) Korm. rendelet 6. § a) pont alapján az igazságügyi pártfogó felügyeletet hazánkban a kormányhivatalok vármegyei (fővárosi) illetékességgel ellátó szervezeti egységei, az igazságügyi osztályok látják el. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet szerint a pártfogó felügyelők feladatát képezi a pártfogó felügyelők által végrehajtott pártfogó felügyelet és a megelőző pártfogás – ezen belül a külön magatartási szabályként előírt csoportos foglalkozások megtartása –, a közérdekűmunka-büntetés végrehajtása, a büntető és szabálysértési ügyekben közvetítői eljárás lefolytatása, továbbá az ügyészség, bíróság, rendőrség és gyámhivatalok munkáját kiegészítő és támogató pártfogó felügyelői vélemények és olykor bűnmegelőzési szempontú környezettanulmányok elkészítése. Kutatásunk az igazságügyi pártfogó felügyelők munkájának egy kis szeletét öleli át, tekintettel arra, hogy a fentebb bemutatott sokrétű feladat közül csak a közérdekűmunka-büntetés végrehajtásán belül a nem önkormányzati fenntartású munkahelyek sajátos és példamutató szemléletével foglalkozunk. Mint ahogy tanulmányunk címe is jelzi, fő célunk, hogy rávilágítsunk a közérdekűmunka-büntetés mint közösségi szankció céljára és annak hatásaira a társadalmi reintegrációban. Arra, hogy egy büntetés letöltése hogyan támogatja az elítélteket a büntetés végrehajtása során, hogyan lehet eredményes egy büntetés letöltése, elősegítve társadalmi megküzdésüket és bűnözésmentes életük javítását (Albert, 2015).

Firkó Zsolt szerint „a munkáltatók alapvetően tartózkodók, annak ellenére, hogy a közérdekű munka végrehajtása során munkajogviszony nem létesül, az elítéltek a munkát ingyen végzik és az esetleges szabályszegésük könnyen szankcionálható. A munkáltatók részéről további problémaként, nehézségként merül fel az elítéltek személyisége, az elkövetett bűncselekmények jellege.” (Firkó, 2024). Sipos Ferenc vélekedése: „kérdéses továbbá, hogy a munkahelyi kollektíva nevelő ereje olyan tényező-e, amire lehet építeni a végrehajtás során.” (Sipos, 2017). Ezeken túl a végrehajtással kapcsolatban további problémaként megfogalmazásra került korábban az is, hogy „a rendelkezésre álló munkahelyek csekély száma a helyi közösség elutasító alapállásának jól látható jele. A közösségek önkéntes részvétele a közösségi büntetések végrehajtásában azok sikerességének legfontosabb feltétele. Ennek hiányában fokozottan igazolódik az a tétel, hogy a közösség bevonása is kétéltű fegyver, hiszen a közösség nemcsak megbocsátani és reintegrálni tud, hanem kitaszítani és megbélyegezni.” (Sipos, 2017). Sipos Ferenc tanulmányában fellelhető a következő gondolat is

a végrehajtás céljával kapcsolatban: „könnyen belátható, hogy ennek a büntetésnek semmiképpen nem lehet célja az, hogy az elítélten kialakuljon a »soha többet ilyen« érzés a köz érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban” (Sipos, 2016). Ezen gondolatsorok segítségével eljutunk ahhoz az eszközhöz, amelyet az empirikus vizsgálat során használnunk kell (Szabóné, 1985). Jelen tanulmányunk keretében a közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának gyakorlati tapasztalatait vizsgáltuk Békés vármegye illetékességi területén, mely során munkahelyek képviselői számolnak be tapasztalataikról. A fentebbi témakör kiindulásaként korábbi szakirodalmi kutatások során megfogalmazott problémákat hívtuk segítségül, tekintettel arra, hogy az általunk felhasznált kutatási eredmények még mindig aktuálisak, teljes körűek a tárgyalt témakört érintően. Ahhoz, hogy a közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának eredményes oldalára rávilágíthassunk, a személyes tapasztalatokkal rendelkező munkavezetők nyilatkozatait elengedhetetlenül szükségesnek találtuk. Interjúkészítéssel próbáltuk a jogintézmény gyakorlatias oldalát megközelíteni, aminek elsődleges oka a gyakorlatra vonatkozó adatok hiánya. Ennek következménye pedig az, hogy az elméleti szakirodalom gyarapszik, anélkül, hogy a gyakorlati tapasztalatokkal is valóban tisztában lennénk ([URL1](#)). Mindezen túl tanulmányunkban említésszerűen fellelhető a jóvátételi munka mint intézkedés, tekintettel arra, hogy részben a próbára bocsátáshoz, részben a tárgyalt közérdekűmunka-büntetéshez hasonló jogintézmény, melyet a 2012. évi Büntető Törvénykönyvünk vezetett be ([URL2](#)). „Sőt, hogy teljes legyen a kép, szabálysértési jog eszköztárában is találkozunk közérdekű munkával.” (Sipos, 2017).

A közérdekűmunka-büntetés végrehajtás hazai hatályos jogi szabályozásról

A magyar büntetőjogi szankciórendszer dualista, mely szerint megkülönböztetünk büntetéseket és intézkedéseket. A Büntető Törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) a büntetések között szabályozza többek között a szabadságvesztés és pénzbüntetés mellett, a közérdekűmunka-büntetést. A közérdekűmunka-büntetés a szabadságvesztésnél és az elzárásnál enyhébb, azonban a pénzbüntetésnél súlyosabb büntetési nem (Mónusné, 2006). A közérdekűmunka-büntetés kiszabása során szükséges az elkövető egészségügyi állapotára, életvezetésére, képzettségére, valamint munkavégzésére vonatkozó adatok alapos ismerete (Pápai, 2024). Ennek érdekében a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 202. § (1) bekezdés a) pontja alapján a bíróság és az ügyészség büntetés alkalmazása előtt pártfogó felügyelői véleményt is elrendelheti, mellyel

megelőzhető a feleslegesen kiszabott és aztán szabadságvesztésre változtatott szankciók növekedése (Pápai, 2024). A pártfogó felügyelői vélemény bizonyítási eljárásban lévő elsődleges célja, hogy a vádlottal szemben olyan szankció kerüljön kiszabásra, amely eredményesen szolgálja az egyéni és a társadalmi megelőzést. A bírói döntés megalapozottságához elengedhetetlen a vádlott személyi körülményeinek felderítése, különösen akkor, ha felmerül a közérdekű munka kiszabásának eshetősége (Czédli-Deák, 2016).

A közérdekűmunka-büntetés csak a bíróság jogerős döntése alapján hajtható végre (Gönczöl, Korinek & Lévai, 1996). A Btk.-t módosító 1987. évi III. törvény vezette be – Nyugat-Európában már jól bevált mintára – a közérdekű munkát. A jogalkotó szándéka az volt, hogy a nyugati államokéhoz hasonlóan a szabadságvesztés mellett/helyett alternatív büntetéskiszabási lehetőséget kínáljon a bíróságok részére (Koósné, Lőrincz, Lukács & Pallo, 2017). A hatályos büntető szankciórendszerben akként került megteremtésre a szabadságvesztést helyettesítő szankció kiszabásának lehetősége, hogy a Btk. általános része szerint háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmény esetén van rá lehetőség (URL1).

A tárgyalta büntetési nem végrehajtása során a munkavégzés kikényszerítésére a hazai jogban nincs lehetőség; az elítélt belátásán és akaratán múlik az, hogy szabadságvesztéssel váltja-e meg a kiszabott közérdekű munkát (Belovics, Lajtár, Pacsek, Vókó, 2001).

A Btk. 47. § (1) bekezdése alapján a közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni, amely minimum 48 óra, míg a maximuma 312 óra. A Btk. 47. § (2) bekezdése szerint, ha a jogszabály másként nem rendelkezik, hetente legalább egy napon, pihenőnapon vagy szabadidőben kell a munkát tölteni. A végrehajtás során a napi munkaidő legalább 4 óra, de legfeljebb 12 óra munkavégzés lehet. A speciális rendelkezések között rögzítésre kerül, hogy a heti időtartam minimum 4 óra, a maximum 48 óra. A közérdekűmunka-büntetés célja, hogy az elítélt a köz érdekében ingyenesen munkát végezzen, ezen túl a büntetés elősegítse a bűnismétlés megelőzését és társadalmi beilleszkedését. A lényegi meghatározása, hogy egyrészt speciális prevenció, másrészt a társadalomba történő sikeres beillesztés (Koósné, Lőrincz, Lukács & Pallo, 2017). Továbbá a büntetés célja „a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el” (Fecz, 2001).

A kijelölt munkahelyen nem munkaviszony, hanem úgynevezett büntetés-végrehajtási jogviszony keletkezik, melynek tartalmát elsődlegesen büntetés-végrehajtási szabályok határozzák meg (Borbíró, Gönczöl, Kerecsi & Lévai, 2016). Fontos kiemelni, hogy a közérdekűmunka-büntetés végrehajtása nem akadályozza az elítélt szabad belátása szerinti munkaviszony létesítését; megtarthatja korábbi

munkahelyét, munkaviszonya fennállhat a végrehajtás során, ezen túl szakmát folytathat. Az elítélt nem kényszermunkát végez, hiszen az elítélt nincs kényszerítve a munkavégzésre, választhatja a szabadságvesztés végrehajtását is ([URL3](#)). „2015. január 01. napjával hatályba lépett a Bv. kódexben a közérdekű munkával kapcsolatos új elem” (Borbíró, Gönczöl, Kerecsi & Lévy, 2016), mely szerint a közérdekű munka végrehajtása során a pártfogó felügyelő feladatát képezi a központi költségvetési szervekkel és a helyi önkormányzatokkal vagy ezek intézményeivel, helyi közszolgáltatást végző egyéb szervezetekkel, az állami és önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott vagy erre a célra az állam vagy az önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetekkel, a helyi nemzetiségi önkormányzatokkal, az egyházi jogi személyekkel, a közhasznú jogállású szervezetekkel, a civil szervezetekkel, valamint gazdálkodó szervezetekkel és az állami foglalkoztatási szervvel együttműködésben eljárni. Azonban, ha az elítélt lakcímén vagy tényleges tartózkodási helyén nincs megfelelő más munkahely, akkor az elítélt lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye szerinti illetékes önkormányzat köteles a közérdekű munkavégzés helyét biztosítani a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban: Bv.tv.) rendelkezései szerint. „Fontos kiemelni, hogy a hatályos szabályozás munkahely hiányában a munkavégzés helyének biztosítására kötelezettséget hárít a helyi önkormányzati költségvetési szervekre, illetve intézményekre, a helyi közszolgáltatást végző egyéb szervezetekre, valamint az önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott vagy az önkormányzat által erre a célra alapított gazdálkodó szervezetekre.” (Koósné, Lőrincz, Lukács & Pallo, 2017).

A közérdekűmunka-büntetés végrehajtása a többi büntetéshez képest rendkívül sok szereplőt vesz igénybe. Ebben az eljárásban a bíróság csak a büntetésről rendelkezik, mely után a pártfogó felügyelő jelöli ki a munkahelyet és ellenőrzi a végrehajtást. Ennek keretében pedig folyamatosan feladatát képezi az ellenőrzés is. Az elítélt érvényes foglalkozás-egészségügyi szakvéleménnyel kezdheti meg a munkavégzést, mely során a kijelölt munkahely a munkafolyamatot végzi, ami egyáltalán nem rendelkezik büntetés-végrehajtási tapasztalatokkal. Amennyiben az elítélt önként nem tesz eleget munkavégzési kötelezettségének, akkor a közérdekűmunka-büntetést át kell változtatni szabadságvesztésre, mely már a büntetés-végrehajtási bíró feladatát képezi ([URL1](#)).

Hangsúlyosan említést érdemel továbbá a jóvátételi munka mint intézkedés is, mely az új Btk. hatályba lépésével a magyar büntetőjog eszköztárát szélesíti. A jóvátételi munka ugyanúgy, mint a közérdekűmunka-büntetés a közösség javára, ingyenesen teljesített munkavégzés, azonban nem főbüntetésként funkcionál büntető törvénykönyvünkben, hanem intézkedésként. A próbára bocsátáshoz

hasonlóan feltételes elítélésnek minősül. Ezen munkavégzés során munkaviszony nem keletkezik (Koósné, Lőrincz, Lukács & Pallo, 2017). Az intézkedés kiszabását követően a jóvátételi munkát egy éven belül el kell végezni, majd megfelelő igazolás birtokában az elkövető büntethetősége megszűnik. A jóvátételi munka a közérdekű munkához való hasonlóságát abban mutatja meg, hogy itt is teljesítendő feltétel a meghatározott munka teljesítése. „*A munkavégzés helye tekintetében a törvény négy lehetőséget biztosít az elkövető választása szerint. Egyrészt állami fenntartású intézménynél, önkormányzati fenntartási intézménynél, közhasznú jogállású civil szervezetnél vagy pedig egyháznál, illetve a fenti négy részére végezhető a jóvátételi munka. A jóvátételi munka tartalmát órákban kell meghatározni, annak legkisebb mértéke huszonnégy, a legnagyobb mértéke százötven óra. A törvény nem tartalmaz kötelezettséget arra nézve, hogy a jóvátételi munkára kötelezettnek a teljes tartamot egy helyen kellene kitöltenie [...] csak annyit követel meg, hogy a jóvátételi munkát a bíróság által megállapított munkaórák szerinti tartamban kell elvégezni, az elítélt és a munkavégzés helyét biztosító szervezet vagy intézmény megegyezése szerinti feltételekkel.*” (URL2).

A jóvátételi munka is a közérdekű munkához hasonlóan a helyreállító igazságszolgáltatás részét képezi, hiszen itt is egy jóvátételről van szó, amikor a közérdekű munkára elítélt a közösségnek okozott károkat a társadalom érdekében végzett munkával jóváteheti (Dominek, 2022).

A kutatás módszere

Kvalitatív kutatásunk primer adatokra támaszkodik. Ezen túl a tárgyalt témakör szakirodalmi feldolgozást tartalmaz, valamint a témához kapcsolódó jogszabályi alkalmazás is szélesíti a tanulmányt. Továbbá a kutatási módszerünk idiógrafikus, mivel személyes tapasztalatok körében interpretálja a közérdekű munka-büntetés végrehajtását. Meglátásunk szerint egy kvalitatív kutatási módszer alkalmazásával jobban megérthetővé válik a vizsgált jelenség eredménye, ezen túl lehetőség nyílik más látásmódok megjelenítésére. Sajátos élményeket, érzéseket, attitűdöket tár fel annak érdekében, hogy elősegítse a kutatási téma bensőségebb, pontosabb megértését (Albert, 2015). A tárgyalt témakör gyakorlati megvilágítására félig strukturált interjút alkalmaztunk, így nem kínáltunk fel előre megadott válaszlehetőségeket az interjúalanyoknak, és a kérdező rugalmasan eltért a kérdések sorrendjétől. A kutatás során az interjú segítséget nyújtott a mélyebb összefüggések megértésére, személyesebb információk felszínre hozására a tárgyalt témakört érintően. Nem pusztán információkat gyűjtöttünk

a feltett kérdéseink alapján, hanem a személyiség mélyebb rétegei, cselekvései, motivációi, belső mozgatói felé próbáltunk tájékozódni a közérdekűmunka-büntetés szükségessége, pozitív megközelítése érdekében Jakab András és Sebők Miklós tapasztalatai alapján (Jakab & Sebők, 2020). Az interjúk hozzávetőlegesen kétórányi beszélgetést jelentettek. A közérdekűmunka-büntetés végrehajtás eredményességének megvilágítása a kijelölt munkahely képviselőjének szemszögéből került bemutatásra az interjúk készítése során. Az interjúalanyok kiválasztására a Pártfogó Felügyelői Szakrendszerben Békés vármegyében nyilvántartott civil és egyházi szervezetekre történő lekérdezést követően az ott feltüntetett kapcsolattartókra történő szűrésből kinyert adatok nyújtottak segítséget.

Az adatrögzítést hangfelvételen eszközöltük, mely során a kutatási kérdések akként kerültek meghatározásra, hogy a közérdekűmunka-büntetés végrehajtása hogyan és milyen gondolatiság mentén valósul meg ténylegesen a feladatellátásuk során.

Az interjúkat transzkribálás módszerével tettük a tanulmány részévé, melyeket tartalmuk szerint összevetettünk és ezt követően elemeztük őket.

1. számú táblázat

Az interjúk adatai

Interjúalany neve	Beosztása	Kijelölt munkahely	Személyes interjú helye és időpontja
Schlett Árpád	elnök	Gyulai Sporthorgász Egyesület	Gyula, Szép u. 3. 2025. 05. 13.
Márk Tivadar	parókus, lelki vezető, püspökségi gazdasági tanácsos	Gyulai Nagyrománvárosi Ortodox Parókia	Gyula, Szent Miklós park 2. 2025. 05. 15.

Forrás. A szerzők saját szerkesztése.

A végrehajtás gyakorlati megközelítése Békés vármegyében Schlett Árpád és Márk Tivadar munkahelyi képviselőkkal készített interjúk alapján

Schlett Árpád, a 2200 fős taglétszámmal bíró Gyulai Sporthorgász Egyesület elnöke és a Munkácsy Horgász Egyesület tiszteletbeli elnöke, valamint Márk Tivadar a Gyulai Nagyrománvárosi Parókia parókusa és a püspökség gazdasági tanácsosa, mint a közérdekűmunka-büntetés végrehajtásában részt vevő munkahelyek képviselői nyilatkoztak a közösségek önkéntes részvételéről a közérdekű munka mint állami feladat végrehajtásában.

Schlett Árpád elmondta a munkavégzésről és az együttműködésről, hogy: „Szerintem ez jó volt a horgász egyesületnek is, meg a kormányhivatalnak is

[...] amennyit én tudok, társadalmi munkázok. Én a horgászok és az emberek érdekeit képviselem. Szeretem, amit csinálok és ez nekem pozitív.”

Márk Tivadar ugyanebben a témakörben kifejtette, hogy: „Magához a parókiához nem csak maga a templom meg a hozzá tartozó épület tartozik, hanem van egy temetője is. A temető fenntartásával gondjainak voltak, attól függetlenül, hogy temetőcsőszünk volt abban az időben; de mivel az ő egészségügyi állapota is egyre romlott, ezért már nem tudta elvégezni olyan szinten a feladatait, ahogy én azt elvártam volna és szerettem volna. Ezért én is, akár saját magam, akár ismerősök, akár maguk a vezető testület maguk is segítettek a temetőnek a fenntartásában [...] És akkor gondoltam arra, hogy kérek segítséget azoktól az emberektől, akik egyébként is támogatják az én munkámat. És így kerültem kapcsolatba dr. Szucsigán Lászlón keresztül a kormányhivatallal [...] Ő vetette fel, hogy segítséget küldjenek ide a kormányhivatalon keresztül bizonyos óraszámban.

Schlett Árpád bemutatta számunkra, hogy a munkavégzés az egyesület érdekében úgy történik, hogy „Például holnap is jönnek a munkások és fél öttől kezdünk dolgozni; vágjuk a fűvet; kiírom, hogy kérem ne horgásszanak, csak 16 óráig és akkor rendbe tesszük [...] nálunk ezek a munkások, akik a büntetésüket töltik ezek ugyanolyan emberszámba vannak véve, mint akik a tagjaink, akik itt horgásznak. Nem is tudják, hogy ők a büntetést töltik, hanem ez a munkásoknak is jobb érzés, hogy ugyanolyan munkások. Ők is tenni akarnak a környezetért, befogadja a csapat és együtt dolgozunk. Együtt szépítjük a környezetet.”

Márk Tivadar a temetőgondozásban tudja hasznát venni a közérdekűmunka-büntetésre ítélteknek. Elmondta, hogy „Tehát mindenre van munka. Az attól függ, hogy az illető személy mire képes. Ezt azért relatíve nagyon gyorsan fel lehet mérni. Lehet itt növénygondozásról beszélni, lehet itt tereprendezésről beszélni, lehet akár adminisztrációról beszélni. Mindig attól függ, hogy az illető mire képes, mire hajlandó; mi az ami neki nem megerőltető, nem nehéz, szívesen csinálja, mert ez a legfontosabb [...] Vannak olyan sírjaink, ahol prominens személyek vannak eltemetve és nincsenek hozzátartozóik. Tehát ezeket a sírokat magának a parókiának kell fenntartania. Nagyon nagy munkát nem igényel, de egy kis odafigyeléssel ezek a sírok menthetőek, fenntarthatóak; ezekre oda kell figyelni.”

Az interjúk során elmondják, hogy pozitív tapasztalatokkal rendelkeznek, hiszen hasznosnak tartják az elvégzett feladatot, mely a civil szervezetnek és az egyháznak, valamint a közösségnek is jó.

Schlett Árpád beszámolt róla e körben, hogy „Együtt dolgozunk, és meg szoktam nekik mondani, hogy itt nem az a lényeg, hogy meg kell szakadni. Itt csináljuk szépen, ne legyen baleset, szépen fejezzük be a munkát és akkor mindenki mehet haza a dolgára. Nagyon sok horgászversenyünk is van. Arra is szoktam

hívni őket, mert akkor is jönnek segíteni nekem, mérlegelni; egyik írja, a másik méri a halat, és ez látványos is. De viszont nekünk ez egy hatalmas segítség, mert a horgászok horgászni szeretnek, nem pedig egy horgászversenyen segíteni nekem. Én nagyon egyedül lennék, ha ők nem lennének. Én nekem is nagyon jó dolog, hogy itt vannak ők és segítenek nekem. Attól függetlenül, hogy nekem ez egy plusz munka, mert minden hétvégén; vagy szombaton vagy vasárnap vagy hétköznap dolgozunk velük, mert a 4 órát le kell dolgozni. Aki többet szeretne, az tud többet dolgozni. És ha valamelyik azt mondja, hogy neki nem jó a szombat, hanem a vasárnap, akkor dolgozok szombaton és vasárnapi is velük.”

Az egyház tekintetében a hasznosság úgy nyilvánul meg Márk Tivadar elmondása alapján, hogy „van olyan, aki a saját szerszámaait elhossa és inkább ő diktálja a tempót nekünk, hogy minél gyorsabban végezzük el a feladatot [...] ha van egy cél, amit ő is lát, akkor ezt minél hamarabb teljesítjük.”

Noha a két interjúalany nem ismeri egymást és közöttük egyeztetés sem folyt korábban, a sikeres végrehajtás feltételére is rávilágítanak, amikor Schlett Árpád úgy nyilatkozik, hogy „... emberként kell velük beszélni és példát kell mutatni. Nem azt szoktam, mint amit látok a közüzemnél, hogy kiadják a munkát. Nem. Én felveszem a kaszát, én megyek előttük és ők jönnek utánam. Azt szokták mondani, hogy nehogy már a főnök jobban kaszáljon, mint én, vagy többet dolgozzon; akkor én is dolgozok.”

Márk Tivadar elmondta, hogy „Én úgy érzem, hogy megtalálom az emberek nagy részével a kontaktot, és több alkalommal is sikerült jó viszonyt ápolnom azokkal, akik itt dolgoztak. Nem tudom, hogy alakult ez így.”

Sipos Ferenc 2019-es megállapítására reflektálandóan, miszerint „a közösség bevonása is kétélű fegyver; hiszen a közösség nemcsak megbocsátani és reintegrálni tud, hanem kitaszítani és megbélyegezni”, Schlett Árpád a horgászegyesület tagjainak hozzáállását az alábbiakban írta le: „Nem tudják nem befogadni őket, mert nem szoktam megmondani nekik. Ha el is mondja, hogy megbüntettek, mert verekedtem, vagy ez történt, az történt; de itt mindegyik normálisan viselkedik, nem ittasan, normálisan jönnek. Volt már olyanra is példa természetesen; akkor nem engedtem meg a munkavégzést, mert láttam, hogy ittas állapotban van; akkor ne kezdje meg, mert akkor baleset történhet, és azt nem szeretném. Egyáltalán nincs atrocitás. Többször van cigány származású és azok is büszkén érzik azt, hogy egy közösséghez tartoznak, és ahol befogadják őket. Büszkén is mondják, hogy én itt dolgoztam az egyesületnél; hogy tettem a jóért, a közösségért. Nekem nagyon szerencsém van, mert mindig jó pártfogó felügyelőm volt [...] Jó emberismerő vagyok. Próbálom rávezetni, hogy ha már ez egy büntetés, akkor próbáljuk már úgy letölteni ezt a büntetést, hogy ne legyen kellemetlen neked se, nekünk se. Szépen megcsináljuk, haladunk és akkor mehet mindenki a dolgára.”

E témakörben a temetőgondozás miatti jelenlétről és a látogatók közötti kapcsolatról Márk Tivadar kifejtette, hogy „*Nagyon egyszerűen le tudom kezelni, mert általában az elítélttel én is ott vagyok, vagy ott vagyunk a parókia részéről. Akár be is állunk mi is segíteni dolgozni, hogyha olyan jellegű munka van, hogy ne egyedül csinálja. Mégiscsak mi vagyunk otthon. Mi tudjuk, hogy mit szeretnénk. Milyen teveink vannak a jövőre. Nem szoktuk magára hagyni. Nagyon ritka az, amikor nem tudunk ott lenni. Reggel kiosztjuk [...] de általában felügyelet alatt szokták csinálni. Ilyenkor alapjába véve a hozzátartozók az elítélttel nem tartanak kapcsolatot, mert ott vagyok én, vagy a temetőcsősz ott van, aki ismeri a hozzátartozókat.*”

A kevés szabadságvesztésre történő átváltoztatás, azaz az eredményes végrehajtás kérdéskörében Schlett Árpád kifejtette, hogy „*Nem is nagyon emlékszem rá. Talán egyet változtattak át. Talán, amikor nem jelenik meg. Akkor nem tudunk mit csinálni.*”

Összegzés

A korábbi kutatások nagy száma a közérdekűmunka-büntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatására fókuszál, ellenben e tanulmány a végrehajtás során az együttműködő és segítő munkavégzést, a helyreállító igazságszolgáltatás előnyeit világítja meg. A közérdekűmunka-büntetés mint alternatív szankció elsődleges feladata a börtönpopuláció csökkentése és a szabadságvesztés-büntetés helyettesítése. További feladatát képezi a bűncselekménnyel megromlott társadalmi egyensúly helyreállítása és az elkövető reintegrálása. A közérdekűmunka-büntetés lényege nem csupán a szabadságvesztés kiváltása, hanem a közösség tagjaiként vállalt kötelezettség eredményes teljesítése, melynek elengedhetetlen eszköze az elítéltek helyi közösségekbe való befogadása. Az interjúk tartalmának elemzése során megállapítást nyert a közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának hatékonysága, mely nemcsak attól függ, hogy a terhelt hajlandó-e alávetni magát a szankciónak, és kész-e együttműködni a végrehajtás során, hanem a kijelölt munkahely preventív közreműködésétől is. A munkahely motiváló és támogató hozzáállása elősegíti a büntetés eredményes letöltését és a közérdekűmunka-büntetés jövőbeni hasznosságát és értékteremtő erejét. A két interjúalany a fent felsorolt pozitív hatásokról tudott beszámolni, és végső soron igazolható az, hogy emberséges feltételek biztosításával (motiválás vagy emberi bánásmód) nem merülnek fel az elítélt személyiségével kapcsolatos problémák, továbbá a megértő kapcsolat elősegítheti a sikeres végrehajtást.

A tanulmány témájának fontosságát erősítette meg, hogy az interjúalanyaink által elmondottak közelebb vihetik a megoldáshoz azt a problémát, amelyet Mohai Gabriella tudományos munkájában felvet, miszerint „*a közérdekű munka büntetés problémáinak orvoslása érdekében az ítélkezési és végrehajtási gyakorlat közelítése szükséges*” (Mohai, 2017). Azon az állásponton vagyunk, hogy a közösségek önkéntes részvétele a sikeresség egyik fontos feltétele a büntetések végrehajtásában. Az interjúinkkal életre hívott nyilatkozatok erősítik Sipos Ferenc ugyanezen tárgyban keletkezett elgondolását is, miszerint a közösségek önkéntes részvétele az egyik legfontosabb feltétel a végrehajtásban.

Az értékeknél feltüntetett rendszeres alkalmazásra vonatkozó célunkat a fentiek támaszthatják alá, miszerint az igazságügyi osztályoknak célszerű lehet civil szervezetekkel felvenni a kapcsolatot az eredményesebb végrehajtás érdekében, mint ahogy ez a Békés Vármegyei Kormányhivatalban is megvalósul. Az interjúkból kiolvasható empirikus tapasztalatokon felül Mohai Gabriella 2017-es problémafelvetését is legitimizáljuk.

A közérdekűmunka-büntetés egyrészt büntetésjellegű, mivel a kiszabott munkát meghatározott időben kell végezni és a munkafegyelem ellenőrzési elemekkel van benne jelen. Másrészt további fontos elem az a tényező, hogy az elítélt társadalmilag hasznos tevékenységet végez, hogy jóvá tegye a köz érdekében azt a kárt, amit a társadalomnak okozott, és erre lehetőséget is kap. A közérdekű munka teljesítése segítséget nyújt az elítélt önbecsülésének fejlesztésében és felkeltheti erkölcsi érzését; ezen túl fejleszti a munkával és a társadalommal való pozitív kötelékét, illetve fejleszti a társadalmi csoportok azonosulását, az összetartozás érzését (Vókó, 1994). A közérdekűmunka-büntetés az elítélteket rendszerességre szoktatja, amely által az jobban beépülhet az elkövető életmódjába (Gönczöl, Korinek & Lévai, 1996).

A „*civil szervezetek egyéni és közösségi érdekek érvényesítését szolgálják. Éppen ezért nem szabad nem tudomást venni a szervezetek létezéséről, tevékenységéről*” (Dános, 2000).

Irodalomjegyzék

-
- Albert F. (2015). *Életkeretek a börtönön innen és túl, Szubjektív recializációs esélyek*. Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont.
- Belovics E., Lajtár I., Pacsek J., & Vókó Gy. (2001). *A büntetés-végrehajtási jog magyarázata*. HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft.,
- Borbíró A., Gönczöl K., Kerecsi K. & Lévai M. (2016). *Kriminológia*. Wolters Kluwer.
- Czédli-Deák A. (2016). A közérdekű munka büntetés kiszabásának és végrehajtásának gyakorlati kérdései. *Jogelméleti Szemle*, 16(2), 36-48. <https://doi.org/10.59558/jesz.2016.2.36>

- Dános V. (2000). *Kriminológiai Ismeretek*. Rejtél Kiadó.
- Dominek D. L. (2022). A közérdekű munka és a munkaviszony összehasonlító elemzése. *Miskolci Jogi Szemle*. 17(4), 85-95. <https://doi.org/10.32980/mjsz.2022.4.2109>
- Fecz J. (2001). A közérdekű munka büntetés végrehajtásának gyakorlati problémái. *Magyar Jog*. 48(8), 480-485.
- Firkó Z. (2024). A közérdekű munka végrehajtása és annak hatékonysága a gyakorlat szemszögéből. *Ügyészeti Szemle*. 9(4), 4-16.
- Gönczöl K., Korinek L. & Lévy M. (1996). *Kriminológiai ismeretek, Bűnözés, Bűnözéskontroll*. Corvina Kiadó.
- Jakab A. & Sebők M. (2020). *Empirikus jogi kutatások*. Orsis Kiadó. <https://doi.org/10.51783/ajt.2021.1.07>
- Koós M. B., Lőrincz J., Lukács K. & Pallo J. (2017). *Büntetés-végrehajtási Jog*. ELTE Eötvös Kiadó.
- Mohai G. (2017). A közérdekű munka büntetés büntetőeljárásai nézőpontból. doktori PhD értekezés. Eötvös Lóránd Tudományegyetem. <https://doi.org/10.15476/elte.2017.176>
- Mónusné K. K. (2006). *A közérdekű munka speciális jellegének főbb vonásai*. Debreceni Jogi Műhely.
- Pápai T. Á. (2024). *A büntetés-kiszabás aktuális kérdései*. Novissima Kiadó.
- Sipos F. (2017). *Munkával kapcsolatos szankciók a magyar büntetőjogban*. doktori PhD értekezés. Debreceni Egyetem.
- Sipos F. (2016). Új szabályok, régi gondok a közérdekű munka szabályozásában. *Miskolci Jogi Szemle*, 11(1), 71-83.
- Szabóné N. T. (1985). *A büntető igazságszolgáltatás hatékonysága*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Vokó Gy. (1994). A közérdekű munkáról, mint egy új főbüntetésről. *Magyar Jog*, 44(1), 10-16.

A cikkben található online hivatkozások

URL1: Összefoglaló a közérdekű munka büntetés-kiszabási anomáliáiról- interjú dr. Szolnoki János Büntetés-végrehajtási bíróval. https://kozjavakfolyoirat.hu/wp-content/uploads/2021/05/KOZJAVAK_2020_3_4_19_0.pdf.

URL2: Magyar Büntetőjog Általános Rész. https://mersz.hu/dokumentum/wk83__1/

URL3: Büntetés-végrehajtási jog. <https://jogkodex.hu/doc/2268270>

Alkalmazott jogszabályok

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

362/2016 (XI. 29.) Korm. rendelet az igazságügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos egyes feladat- és hatáskörökről

8/2013. (VI.29) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Jónás K. A., Zolnai R., & Rákóczi A. (2026). A közérdekűmunka-büntetés végrehajtásának megközelítése a Békés Vármegyei Kormányhivatal gyakorlatában. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1499–1512. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1499-1512>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerzők nem jelentettek összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Jónás Kitti Anett, aki a jonaskittianett@gmail.com e-mail címen érhető el.

Szabadulószobában tanulni? A Szabadulókamion 2024-es magyarországi programjának hatékonyságelemzése

Studying in an escape room? Analysis of the effectiveness
of the Escapetruck 2024 programme in Hungary

Szijártó István

Dr., PhD, adjunktus
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
szijarto.istvan@ajk.pte.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy bemutassa a holland Reshape Alapítvány által készített és kezelt Szabadulókamion (eredeti nevén Escapetruck) elnevezésű bűnmegelőzési eszközt, valamint elhelyezze azt a bűnmegelőzés eszközrendszerében, és értékelje az általa megvalósított bűnmegelőzési program hatékonyságát. A Szabadulókamion 2024. szeptember 9–20. között hat magyar várost látogatott meg, ahol túlnyomórészt középiskolások próbálták ki a programot, melynek keretében egy 18 perces szabadulójátékban vettek részt, ahol megismerkedtek egy olyan áldozat történetével, akit az emberkereskedők prostitúcióra kényszerítettek.

Módszertan: A program során a szervezők kérdőíves kutatást végeztek, amelynek célja az volt, hogy felmérjék, hogy a programban részt vevők mennyire emlékeznek a szabadulószobában elhangzott történetre. A kérdőíves kutatás eredményeként 182 középiskolás résztvevő válaszolt a szervezők kérdéseire.

Megállapítások: A kérdőíves kutatás elemzése alapján kijelenthető, hogy a Szabadulókamion által megvalósított bűnmegelőzési program sikeres és valódi hozzáadott értékkel bír.

Érték: A kutatás elsőként vizsgálja a Szabadulókamion által kínált innovatív bűnmegelőzési módszer hatékonyságát hazai környezetben.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 07. 10. Átdolgozás: 2025. 11. 06. Elfogadás: 2025. 11. 20.

Kulcsszavak: emberkereskedelem, bűnmegelőzés, szituációs bűnmegelőzés, szexuális kizsákmányolás

Abstract

Aim: The aim of the article is to present the crime prevention tool ‘Escapetruck’, built and managed by the Dutch Reshape Foundation, to find its place among the various crime prevention tools and to evaluate the effectiveness of its crime prevention programme. The Escapetruck visited six Hungarian cities from 9 to 20 September 2024, where the programme was tested by a group of high school students who participated in an 18-minute escape room game, where they learned of a story of a victim who was forced into prostitution by traffickers.

Methodology: During the programme, the organisers carried out a questionnaire survey to assess how well the participants remember the story told in the escape room. The questionnaire research resulted in 182 secondary school participants answering the organisers’ questions.

Findings: Based on the analysis of the questionnaire survey, it can be stated that the crime prevention programme implemented by the Escapetruck is successful and has a real added value.

Value: The research is the first to examine the effectiveness of the innovative crime prevention method offered by the Escapetruck in a domestic context.

Keywords: trafficking in human beings, crime prevention, situational crime prevention, sexual exploitation

*„Ügyesek voltatok, de sajnos nem eléggé.
Hát nem figyeltetek a történetemre?
Lehetetlen megmenekülni, legalábbis segítség nélkül az.
Mit szólnál hozzá, ha a 112-es segélyhívószámot
használnád a zárhoz?”*

Bevezetés

Az úgynevezett Szabadulókamion, azaz eredeti nevén Escapetruck egy különleges bűnmegelőzési eszköz, amelyet a holland Reshape Alapítvány készítettet és kezel ([URL1](#)). A Szabadulókamion egy olyan mozgatható szabadulószoa, amelyben bárki megtapasztalhatja az emberkereskedelem áldozatainak nehéz életkörülményeit. A bűnmegelőzési eszköz immár két alkalommal járt Magyarországon a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán működő

Emberkereskedelem elleni küzdelem kutatócsoport szervezésében, valamint a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karának és a magyar rendrségnek az egyttműködésével. Legelőször 2023 novemberében érkezett Budapestre és Pécsre egy hétre, kvázi testtüzemben, majd ezt követően egy szervezett, nagyszabású program keretében járt ismét Magyarországon 2024. szeptember 9–20. között.

A legutóbbi program keretében a kutatócsoport kérdőíves kutatást végzett, melynek célja az volt, felmérje, hogy a szabadulószerbát kipróbáló résztvevők mennyire emlékeznek a szabadulószerbában elhangzott történetre, ami különösen fontos, hiszen a Szabadulókamion az átélt élmény és az ismertett történet segítségével járul hozzá a bűnmegelőzéshez. A kérdőívet összesen 292 fő töltötte ki. Közülük a középiskolás résztvevők képezték a legnagyobb csoportot, ugyanis 182 fő végezte középiskolai tanulmányait a kitöltés időpontjában. Jelen tanulmány kizárólag a középiskolás kitöltők válaszainak bemutatására és értékelésére vállalkozik. Az elemzés tartalmát azért korlátozom ezekre, mert a Szabadulókamion útján megvalósuló bűnmegelőzési program fő célcsoportját éppen a középiskolás korcsoport (14–18 éves korosztály) alkotja, ugyanis ez a rendkívül sérülékeny csoport folyamatosan magas arányt képvisel az emberkereskedelem áldozatai között.¹ A szóban forgó tinédzser korosztály különösen azért veszélyeztetett az emberkereskedelem szempontjából, mert életkori sajátosságként jelentkezik esetükben az, hogy még nem rendelkeznek kellő tapasztalattal az emberi kapcsolatok terén, ezért könnyebben manipulálhatók (Moore, 2023). Amennyiben ehhez társul valamilyen egyéb tényező is, amely sérülékennyé teszi az áldozatokat, mint például a diszfunkcionális családi kapcsolat, vagy az intézményi nevelkedés, ami hozzájárul a gyermekek önbizalmának és önértékelésének a rombolásához (Vrubliauskaité, 2018), az tovább növeli az esélyét annak, hogy valaki, aki ebbe a korosztályba tartozik az emberkereskedők áldozatává váljon. Ezáltal nem vitás, hogy a 14–18 éves korosztály oktatása kiemelt jelentőséggel bír az emberkereskedelem elleni küzdelemben.

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a Szabadulókamion nevű bűnmegelőzési eszközt, és elhelyezze azt a bűnmegelőzés eszköztárán belül. Ennek érdekében elsőként ismertetem magát a programot, majd kontextusba helyezem a bűnmegelőzési stratégiák rendszerében. Ezt követően a kérdőíves kutatás

¹ Egy bizottsági jelentés alapján 2010–2012-ben az emberkereskedelem összes megismert áldozatának 16%-a volt 18 évnél fiatalabb egy uniós jelentés szerint (European Commission, 2015). Az Eurostat adatai alapján pedig megállapítható, hogy ez az arány éveken keresztül nőtt, és bizonyos években, például 2017-ben a 24%-ot is elérte a gyermekkorúak aránya az emberkereskedelem áldozatai között, és csupán az elmúlt években kezdett csökkenni ez az arány. Lásd: Eurostat: az emberkereskedelem áldozatainak kor és nem szerinti megoszlása 2014–2023 között ([URL2](#)).

eredményeinek bemutatására kerül sor, amelynek alapján következtetések vonhatók le a program hatékonyságára vonatkozóan, valamint megfogalmazható, hogy a Szabadulókamion által képviselt jó gyakorlat adaptálható-e a hazai bűnmegelőzési gyakorlatban.

A Szabadulókamion

Tanulásmódszertani alapok

A Szabadulókamion egy nyergesvontató kamionból, egy pótkocsiból és az arra helyezett konténerből álló közúti szerelvény. Az eszközt kezelő Reshape Alapítvány a konténerbe építtetett egy három helyiségből álló szabadulószo- bát, amelyet három féle módon lehet berendezni. A berendezések mindegyike az emberkereskedelem valamelyik válfajára koncentrál. A Szabadulókamion összesen három szabadulószo- bával rendelkezik. Az egyik szabadulószo- ba a sze- xuális kizsákmányolást, a másik a munka célú kizsákmányolást, míg a harmadik pedig a bűncselekmények elkövetésére kényszerítés útján való kizsákmányolást mutatja be. Az eszköz nagy előnye, hogy közúton könnyen mozgatható, ezáltal szinte bármely településen hasznosítható, amennyiben van olyan közút, amelyen egy nagyjából negyven tonnás, 18 méter hosszú és 4 méter magas szerelvény közlekedhet és a helyszínen leparkolhat.

Már az 1970-es években megjelent az a felfogás hazánkban is, hogy a tanu- lók bevonása növeli az ismeretátadás hatékonyságát (Lénárd, 1979). Számos tanulmány hivatkozik arra, hogy az interaktív tanulásmódszertan javítja a tanu- lás eredményességét. Ennek elsősorban az az oka, hogy a tanulók az interaktív tanulás során képesek jobban bekapcsolódni a tanulásba. Ennek eredménye- ként több információra emlékeznek később (Rumbus, 2024) Az interaktív tanu- lásmódszertan egyik fő módszere a gamifikáció, amely más területeken már alkalmasnak bizonyult arra, hogy fontos témákról sikeresen oktassa a tanulókat (Dudok, 2024). Összességében tehát az interaktív tanulásmódszertan jelentősen megnöveli a tanítás hatékonyságát (Blyznyuk, & Kachak, 2024). A Szabaduló- kamion is ezt a módszertant hívja segítségül a bűnmegelőzéshez. A szabaduló- szoba játékos módon képes bevonni a célcsoportot – elsősorban tehát a 14–18 éves korosztályt – az emberkereskedelemről szóló felvilágosításba, és a tanulást játékelménnel párosítja. A program kiindulópontja a klasszikus szabadulószo- ba, amelybe belépve a résztvevő feladata az, hogy rejtvényeket megfejtve – mo- dern vagy hagyományos – zárat nyisson ki, hogy aztán végül kiszabaduljon. A Szabadulókamionban berendezett szabadulószo- ba is pont így működik, ám

a program célja nem pusztán a játék. Ehelyett felhasználja a szabaduláshobókban rendelkezésre álló játékmekanikát arra, hogy megismertesse a résztvevőkkel az emberkereskedelem valamely vállfaját.² Tekintettel arra, hogy Magyarországon a szexuális kizsákmányolás útján megvalósuló emberkereskedelem jelenségével foglalkozó program valósult meg, a továbbiakban csak ezt ismertetem részletesen.

A szabaduláshoba tulajdonságai

A résztvevők a Szabadulókamionban egy komplex élménnyel gazdagodnak. Összesen három helyiséget tekinthetnek meg, amelyekben végig az a cél, hogy megtalálják a következő szobába jutás kulcsát – jelen esetben kódját. A játék során megismerhetik egy áldozat történetét, és mindeközben körbejárják a bűncselekmény helyszínét, vagyis azt a bordélyházat, ahol prostitúcióra kényszerítették az áldozatot. A történet és a helyszín mellett a szabaduláshobában felhasznált fényhatások, képi eszközök és szagok (olcsó parfüm, illetve a tisztítatlan mellékhelység émelyítő szaga) tovább mélyítik az élményt. A szabaduláshobának mégis a lehangsúlyosabb eleme a játék mellett maga a történet, amelyet az aktuális program szervezői igény szerint formálhatnak annak tükrében, hogy ki a célcsoportja a felvilágosításnak, ugyanis a szabaduláshobához teljes körű szoftver jár, amely irányítja a játékot. A történetet pedig maga az áldozat meséli el saját szemszögéből.

A 2024. szeptember 9–20. között megvalósuló magyar program keretében a Szabadulókamion történetének középpontjában Anna állt, akinek elbeszélést a szervezők számos áldozat történetéből állították össze. Anna egy jó módú családban élő egyetemista volt, akinek mindene megvolt. A szülei csupán egy dolgot nem biztosítottak számára, még hozzá az érzelmi biztonságot, ugyanis rengeteget dolgoztak és nem maradt idejük gyermekükkel foglalkozni. Emiatt Anna beforduló, introvertált személyiség volt, akinek sem a gyermekévei, sem pedig az egyetemi évei alatt nem voltak igazi barátai, és szülei felé sem tudott fordulni. A személyiségét és önbecsülését csak tovább rombolta, hogy szülei nem helyeselték, hogy egy jó fizetéssel járó szakma, mint például jogi vagy közgazdasági képzés helyett úgy döntött, hogy médiatudományt fog tanulni. A történetben Anna személyisége tehát rámutat arra, hogy mitől válik valaki

2 Az emberkereskedelem útján megvalósuló kizsákmányolás számos formát ölthet. Például az Európai Unió által alkalmazott definíció szerint a kizsákmányolás megvalósulhat prostitúcióra kényszerítés, kényszermunka, koldulásra vagy bűnözésre kényszerítés, rabszolgatartás, vagy akár szervkereskedelem formájában is. Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, HL L 101/1. 2. cikk (3) bekezdés.

sérülékennyé, azaz mi hajlamosít valakit arra, hogy az emberkereskedelem áldozatává váljon (European Commission, 2015).

Anna ezzel a háttérrel találkozott egy kedves férfival, Bencével egy közösségimédia-platfromon, akivel rögtön egymásra találtak, ugyanis az áldozat szeretetre vágyott. Természetesen a történetben Bence nem az volt, akinek kiadta magát, vagyis egy kedves, megértő, Annához nagyon is illő, hasonló problémákkal küzdő visszahúzódo férfi, hanem az emberkereskedők egyike, aki később külföldre csábította az áldozatot, hogy – feltételezhetően – eladja őt a kizsákmányolóinak. Azzal, hogy Annához hasonlatosnak mutatta magát, az áldozat bizalmába férkőzött, és elérte, hogy gondolkodás nélkül elutazzon vele Hollandiába. A történet ezen eleme hivatott bemutatni a külföldi szakirodalomban groomingként hivatkozott elkövetési magatartást, vagyis azt a folyamatot, amikor az emberkereskedő az áldozat bizalmába férkőzik, és azzal visszaélve végül kizsákmányolásba taszítja őt (Merodio et al., 2020; Kierkegaard, 2008). Ezen kívül a történet ezen eleme arra is rávilágít, hogy az internet és a közösségi média milyen veszélyeket rejt magában, ahol bárki eltitkolhatja a valódi személyazonosságát (Nazemi, 2011; Windt, 2022; URL3).

Ezt követően Anna elmeséli a résztvevőknek, hogy mi történt vele, miután Hollandiába utaztak Bencével. Először arról beszél, hogy Bence bátyjánál, Tibornál szálltak meg. Elmondja, hogy nagyon furcsa volt számára Tibor, és azt is, hogy egy lefőliázott ablakú aprócska szobában aludtak az első éjszaka Bencével, aki másnap reggelre eltűnt. Egy darabig várt rá, azonban helyette már az emberkereskedők érkeztek meg, akik elvették az iratait, megverték és felváltva megerőszakolták, majd ezt követően elvitték az általuk üzemeltetett bordélyházba, ahol megállás nélkül kellett dolgoznia. Az áldozat arról is beszámol a hallgatóknak, hogy ügyfelei rosszul bántak vele, élvezettel bántották, és a fogva tartói minden pénzét elvették. Végül csak úgy tudott megmenekülni, hogy egy számára szimpatikus ügyfélnek elmondta, hogy bántják, aki végül feljelentést tett a rendőrségen. A rendőrök így találtak rá az illegális bordélyházra és mentették meg Annát, akinek azonban nem ért véget a szenvedése, hiszen a szexuális kizsákmányolás következtében több szerve megsérült, műtetre szorult, nemi betegségeket szerzett és poszttraumás stressz szindrómától szenvedett. A történet ezen utolsó harmada kiemelten fókuszál a kényszerprostitúció súlyos következményeire. Bemutatja, hogy hogyan bántak a prostitúcióra kényszerített áldozatokkal, és milyen testi és lelki következményekkel jár ez a bűncselekmény.

Összességében tehát a szabadulósobában megismert történet végigvezet egy áldozat történetén, amiből a résztvevők megtudhatják, hogy mi hajlamosította őt az áldozattá válásra, hogyan és milyen körülmények között vált áldozattá, és milyen következményekkel járt a szexuális kizsákmányolás. Fontos azonban,

hogy ez csak egyetlen történet a sok közül. A Szabadulókamion előnye, hogy az alapul fekvő játékmechanika az igények szerint formálható, és másféle történet is elhangozhat más helyszínen.

A résztvevők a történet hallgatása közben egyik szobából a másikba jutnak. A játék a bordélyház előszobájában kezdődik, ahol a történetet hallgatva kell fellelni az első kódot. A második szoba már a bordélyház recepciója, ahol lányok (a berendezett bordélyház kitalált szexmunkásai) képeit kell megkeresni, és azokat sorba állítva fellelni a számkódot, amivel a harmadik szobába lehet jutni, ahol sor kerül a szexuális szolgáltatásra. Ebben a szobában is vannak nyomok, sőt itt egy rejtett helyiség is található, ahol zuhanyzó és vécé van – a velük járó szaggal együtt –, ám az itt fellelhető nyomok már nem segítenek a kijutásban, csak félrevezetik a résztvevőket. A harmadik szoba célja, hogy a résztvevők egyre kétségbeesettebben keressék a kiutat, amit nem találnak meg, és így átérezzék az áldozatok tehetetlenségét. Majd végül a történet azzal zárul, hogy az áldozat elmondja a kijutáshoz szükséges kódot, ami természetesen nem más, mint a 112-es segélyhívó szám. Ezzel a szabadulószoa azt az üzenetet kívánja átadni, hogy az áldozatok a rendőrség segítségét kérik.

A szabadulószoa befogadóképessége és felhasználásának korlátai

A Szabadulókamiont egyszerre maximum hat fő tudja kipróbálni. Egy játék 18 percig tart. A szabadulószoa szoros időrenddel két perc alatt újrarendezhető, ezáltal óránként akár három csoportot is képes fogadni. Következésképpen 18 ember számára képes élményt nyújtani 60 perc alatt. A Szabadulókamion segítségével megvalósított bűnmegelőzési program elengedhetetlen része a résztvevőkre váró élményre felkészítő beszélgetés, valamint a játékot követő megbeszélés, amely során tovább lehet folytatni az emberkereskedelemről folytatott eszmecserét. Éppen emiatt a Szabadulókamion hatékony működtetéséhez legalább három személy szükséges, ám ennél több fővel még egyszerűbb az.

Az előbbi előnyök mellett fontos a Szabadulókamion üzemeltetésével járó nehézségekről is említést tenni. Noha rendkívül hasznos, hogy az eszközt bármely helyszínre el lehet vinni, ami megközelíthető közúton, ettől függetlenül az üzemeltetése nem mentes a kihívásoktól. Egyrészt mivel egy nyergesvontatóból, pótkocsiból és konténerből álló szerelvényről van szó, vezetéséhez speciális szakértelem szükséges, másrészt pedig nem lehet leparkolni vele akárhol, így bizonyos megkötésekkel hasznosítható csak. Emellett pedig ideális esetben hálózati áramforrásról, méghozzá 400V feszültségű hálózatról kell működtetni a szabadulósobát. Amennyiben azonban ez nem áll rendelkezésre, akkor alternatív megoldásként a Szabadulókamionba beszereltek egy áramfejlesztőt,

aminek a működéséhez üzemanyag szükséges, és működése zajjal jár. Mindazonáltal ezeket a nehézségeket a szabadulószoa mozgathatósága és a konténerben rendelkezésre álló kiemelkedően nagy tér ellensúlyozza.

A Szabadulókamion helye a bűnmegelőzésben

A bűnmegelőzés célja, hogy megakadályozza a jog által védett értékek sérülését. Korinek László a következőképpen fogalmaz: *„Az elvesztett emberi élet nem adható vissza, de a kár megtérítése esetén sem múlik el az a lelki trauma, amit egy-egy bűncselekmény az áldozatokban kiválthat.”* (Korinek, 2010). Ha az emberkereskedelem következményeit vizsgáljuk, hatványozottan jelentkeznek ezek a hátrányos következmények, hiszen ez a bűncselekmény jellemzően testi és lelki károkat egyaránt okoz az áldozatnak.

A bűnmegelőzés alatt legáltalánosabb értelemben mindazon tevékenységeket kell érteni, amelyek célja a bűncselekmények elkövetésének megakadályozása. A bűnmegelőzésnek több irányzata is van, melyek közül említésre méltó az általános és a speciális prevenció, amelyek a büntető igazságügyi rendszer útján valósulnak meg. Generális prevenciónak tekintjük a cselekmények büntetni rendeltségét és a bűnelkövetők megbüntetését. A büntetések alkalmazása el-tántoríthat másokat bűncselekmények elkövetésétől. A speciális prevenció pedig ugyanígy fejt ki hatását, ám kifejezetten az elkövetőre fókuszál. A célja az, hogy a büntetés alkalmazásával elérje azt, hogy az elítélt ne kövessen el újabb bűncselekményt (Juhász, 2015). Ezen kívül azonban a kriminológia más bűnmegelőzési módszereket is ismer, mint például a szituációs, a közösségi, illetve a fejlődési tényezőket hangsúlyozó irányzatok (Korinek, 2010).

A közösségi bűnmegelőzés módszere alapján véve a civil társadalmat igyekszik kisebb vagy nagyobb mértékben bevonni a bűnözés megelőzését szolgáló tevékenységek körébe (Korinek, 2010). Ezzel szemben a fejlődési tényezőket hangsúlyozó irányzat azt vallja, hogy fiatal korban szükséges közbeavatkozni, hogy csökkenteni lehessen egy adott személy életében megjelenő kriminogén kockázatokat (Balogh, 2013). Ezekben az irányzatokban közös, hogy az elkövetőre fókuszálnak. Megpróbálják megakadályozni az elkövetés lehetőségét jelzőrendszerek működtetésével (civil társadalom bevonása), vagy éppen a bűncselekmény elkövetésére hajlamosító tényezők kiiktatásával (fejlődési irányzat).

Az előbbiekkal szemben a szituációs bűnmegelőzési modell inkább az áldozatok felé fordul. A modell kiindulópontként tekint arra, hogy a bűncselekmények elkövetése úgynevezett bűnalkalmakhoz kapcsolódik. Célkitűzése ezáltal az, hogy a bűnalkalmakat csökkentse. A bűnalkalom három tényezőből tevődik

össze. Szükség van potenciális elkövetőre, céltárgyra vagy célszemélyre, és hogy hiányozzon a bűncselekmény elkövetését megkönnyítő felügyelet. Ez a modell az előbbiektől leginkább a „felügyelet hiányát” igyekszik kiküszöbölni azáltal, hogy az olyan áldozati jegyek megszüntetésére fókuszál, amelyek egy személyt hajlamosítanak arra, hogy áldozattá váljon (Juhász, 2015).

Véleményem szerint a Szabadulókamion mint bűnmegelőzési eszköz a harmadik kategóriába tartozik, ugyanis nem az elkövetőre fókuszál. Ehelyett interaktív tanulási módszer segítségével felvilágosítja a potenciális áldozatokat azokról a veszélyekről, amelyek az emberkereskedelemmel járnak. Amint azt már kifejtettem az előző pontban, tájékoztatást nyújt arról, hogy milyen tulajdonsággal rendelkeznek a bűncselekmény áldozatai (például visszahúzó, introvertált személyiség, családi kapcsolatok hiánya, érzelmi elhanyagoltság), bemutatja az emberkereskedők elkövetési módszereit (például a grooming taktikát), valamint azt is, hogy milyen szenvedés vár az emberkereskedelem áldozataira (testi és lelki sérelmek). Ezen kívül felhívja a figyelmet az internet veszélyeire is (az elkövetési magatartások részben online térbe költözésének problémája miatt). Jelen bűnmegelőzési program azáltal képes csökkenteni a bűnelkövetések számát, hogy kellően informálja a célcsoportot a fenti tényezőkről, hogy aztán ők képesek legyenek felismerni, ha egy elkövető megpróbálja behálózni, vagy éppen arra buzdítani őket, hogy végezzenek szexmunkát. Éppen emiatt a 2024-ben lefolytatott kérdőíves kutatás célja az volt, hogy mérje, a résztvevők milyen mértékben emlékeznek a történet sarokpontjaira, hogy később képesek legyenek felismerni az említett veszélyeket.

A Szabadulókamion nyújtotta bűnmegelőzési program viszonya más bűnmegelőzési programokhoz

Hosszú folyamat volt, amely elvezetett ahhoz, hogy a nemzetközi jog alapján egységes jelenséggént tekinthessünk az emberkereskedelemre. Számos nemzetközi szerződés született a 20. század folyamán, amely valamilyen formában érintette a problémát,³ ám az emberkereskedelem egységes definícióját csak

3 Példának okáért számos emberi jogi nemzetközi dokumentum, nyilatkozat és nemzetközi szerződés született, amely valamilyen formában megfogalmazta a rabszolgaság tilalmát, és olyan nemzetközi szerződések is születtek, amelyek specifikus csoportok, például a gyermekek és a nők védelmét szolgálták. Lásd: Universal Declaration of Human Rights (Emberi jogok egyetemes nyilatkozata), UN GA Resolution 217A, 4. cikk; 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülésszakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről, 8. cikk; Declaration on the Elimination of Violence against Women, UN GA Resolution 48/104; 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről, 35. cikk.

2003-ban fektette le az ENSZ Palermói Egyezményhez csatolt jegyzőkönyv, amely az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szól.⁴ Ezt követően számos program indult, amely az emberkereskedelem áldozatainak segítésére és arra irányult, hogy megelőzze az áldozattá válást.

A szakirodalom rámutat arra, hogy az elmúlt két évtizedben folytatott programok számossága ellenére nincsen jelentős számú mértékadó jelentés e programok hatékonyságáról (Bryant & Landbam, 2020; Zhang, 2022). Ettől függetlenül néhány programról született olyan elemzés, amely alkalmas a program hatékonyságát objektív módon bemutatni. Példának okáért egy San Diegóban szervezett bűnmegelőzési, felvilágosító program, a *kNow More!* drámapedagógia segítségével nyújt felvilágosítást iskoláskorú gyerekeknek az Egyesült Államokban. A programról megállapítást nyert, hogy a résztvevői érdemi ismereteket szereztek az emberkereskedők elkövetési módszereiről (Richie-Zavaleta, Jones, Aramburo & Kinzle 2024). Magyarországon is létezik egy hasonló ismeretterjesztő bűnmegelőzési program, ami a drogprevencióra fókuszál. A *DADA* program jelenleg az egyetlen magyar program, amelyről alapos hatékonyságelemzések állnak rendelkezésre. Az egyik ilyen hatékonyságelemzés rámutatott arra, hogy a *DADA* program alkalmas a tanulók kábítószerrel kapcsolatos ismereteinek elmélyítésére (Danku, Fekete, Fekete & Boncz, 2019).

Noha a kutatómódszertan jelen kérdőív esetében nem egyezett meg az előbb említett programok kapcsán végzett kutatások módszertanával, jelen kutatás eredményei összehasonlíthatók velük, mivel ugyanúgy a résztvevők tudását vizsgálta. Jelen kutatás azt vizsgálta, hogy a Szabadulókamion által kínált bűnmegelőzési programban résztvevők mire emlékeznek a történetből. Úgy vélem, hogy ebből megalapozott következtetéseket lehet levonni arra tekintettel, hogy a későbbiekben képesek lesznek-e a résztvevők felismerni a potenciálisan veszélyes szituációkat, tehát mérhető, hogy nőtt-e a tudásuk az emberkereskedelemtől.

A Szabadulókamion hatékonyságmérése

Módszertan

A Szabadulókamion 2024. szeptember 9–20. közötti magyarországi programja során Győrben, Budapesten, Kaposváron, Dombóváron, Komlón és Pécsen

4 2006. évi CII. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyve kihirdetéséről.

állomásozott egy vagy két napot. A program valamennyi állomásán lehetőséget biztosítottunk a résztvevőknek az általunk készített kérdőív kitöltésére. A kérdőíveket a szabadulószoza kipróbálását követően osztottuk ki, a kitöltést nem ellenőriztük. A kérdőívben nem gyűjtöttünk személyes adatokat, tehát a kérdőívezés teljesen anonim módon valósult meg. Mindösszesen 292 kitöltött kérdőívet kaptunk. Ezek közül 182 kérdőívet középiskolások – vagyis a Szabadulókamion fő célcsoportja – töltöttek ki. Az alábbiakban ezeket a kérdőíveket értékelem. Az értékelést leíró statisztikai módszerekkel végeztem, tekintettel arra, hogy az adatgyűjtés célja nem a tudományos reprezentativitás, hanem a program általános hatásának kezdeti felmérése volt.

Előljáróban fontos hangsúlyozni, hogy a kérdőív minimális bemeneti tudást mért csak, és elsősorban azt vizsgálta, hogy a résztvevők pontosan mennyire emlékeznek a szabadulószobában elhangzottakra és az átélt élményre. A kérdőív ezek alapján megfelel annak a célnak, hogy megvizsgálja, a Szabadulókamion segítségével megvalósuló bűnmegelőzési program alkalmas eszköz-e a szituációs bűnmegelőzési modell érvényesítésére. A kérdőívben az alábbi táblázatban felsorolt kérdések szerepeltek (lásd 1. számú táblázat).

1. számú táblázat

A Szabadulókamion 2024-es magyarországi programján kiosztott kérdőív kérdései.

Kérdőív a Szabadulókamion hatékonyságának elemzésére	
1	Hallott már az emberkereskedelem jelenségéről? (1 válaszlehetőség)
2	Ön szerint létezik Magyarországon az emberkereskedelem? (1 válaszlehetőség)
3	Az alábbiak közül melyik célcsoportba tartozik? (1 válaszlehetőség)
4	Több választ is jelölhet. Milyen jellemzőkkel bírt a szabadulószobában meghallgatott történetben szereplő lány, ami miatt „tökéletes” áldozatként szolgált?
5	Ki volt Bence a történetben? (1 válaszlehetőség)
6	Hogyan ismerkedett meg az áldozat Bencével? (1 válaszlehetőség)
7	Több helyes válasz is adható. Miért bízott meg az áldozat Bencében?
8	Hogyan csalta csapdába az áldozatot Bence? (1 válaszlehetőség)
9	Hogyan kényszerítették prostitúcióra az áldozatot? (1 válaszlehetőség)
10	Hogyan bántak az áldozattal a bordélyházban? (1 válaszlehetőség)
11	Hogyan menekült meg az emberkereskedők fogságából az áldozat? (1 válaszlehetőség)
12	Több helyes válasz is adható. Milyen következményei lettek annak, hogy az áldozatot prostitúcióra kényszerítették?
13	Mit akar a szabadulószoza berendezése tükrözni? (1 válaszlehetőség)

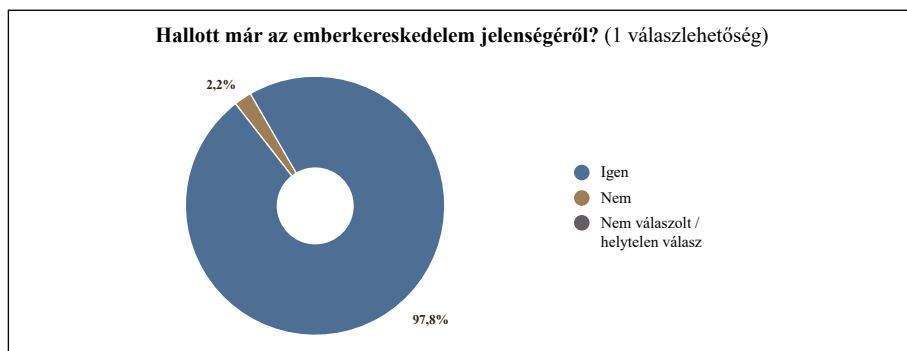
Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az 1. számú táblázat alapján látható, hogy a kérdések java része a második pontban ismertetett történet fő mondanivalójához igazodik, így tehát azt mérik, hogy a résztvevők emlékeznek-e arra, hogy mik voltak az áldozattá válásra hajlamosító tényezők a történetben, hogyan ismerkedett meg az áldozat az elkövetővel, mi volt az elkövetési módszer, milyen körülményeknek vetették alá az áldozatot a szexuális kizsákmányolás során, valamint, hogy milyen következményei lettek annak. Végül, de nem utolsósorban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a papíralapú kérdőív kitöltését nem ellenőriztük, így egyes kitöltők nem minden kérdésre adtak választ, vagy helytelenül töltötték ki a kérdéseket. Ez bizonyos mértékig torzítja az adatokat, azonban nem túl jelentős azon kérdőíveknek a száma, amelyekben ez előfordult. Ettől függetlenül az eredmények bemutatásánál külön kitérek a hiányzó vagy helytelen válaszok számára.

Eredmények

1. számú ábra

A kérdőív első kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása.

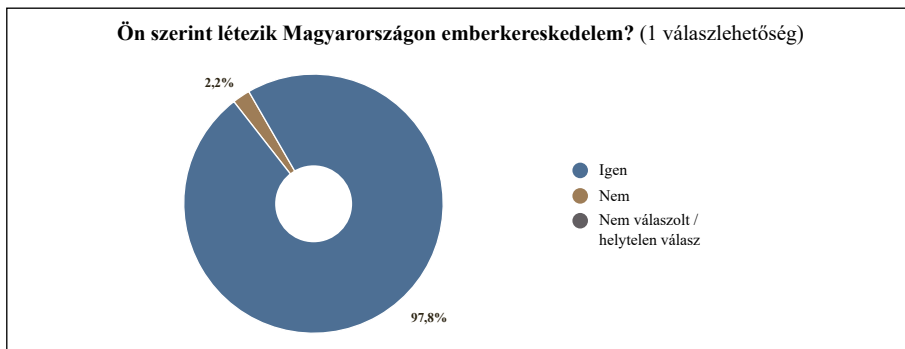

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az első kérdés a résztvevők bemeneti ismereteit mérte, vagyis azt, hogy a résztvevők közül mennyien hallottak már az emberkereskedelemről. A középiskolás kitöltők közül 178 válaszolta azt, hogy ismeri az emberkereskedelem jelenségét. További négy kitöltő válaszolta, hogy nem ismeri azt.

2. számú ábra

A kérdőív második kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása.

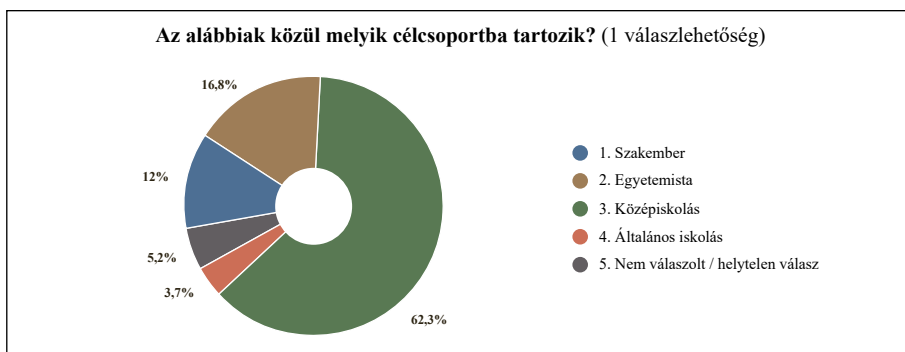

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A második kérdés szintén a résztvevők bemeneti tudását mérte, és annak kiderítésére szolgált, hogy tudják-e, hogy az emberkereskedelem Magyarországon is jelen van. A középiskolás kitöltők közül 178 válaszolta azt, hogy szerinte jelen van az emberkereskedelem Magyarországon is. További négy kitöltő úgy vélte, hogy Magyarországot nem érinti ez a probléma.

3. számú ábra

A kérdőív harmadik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

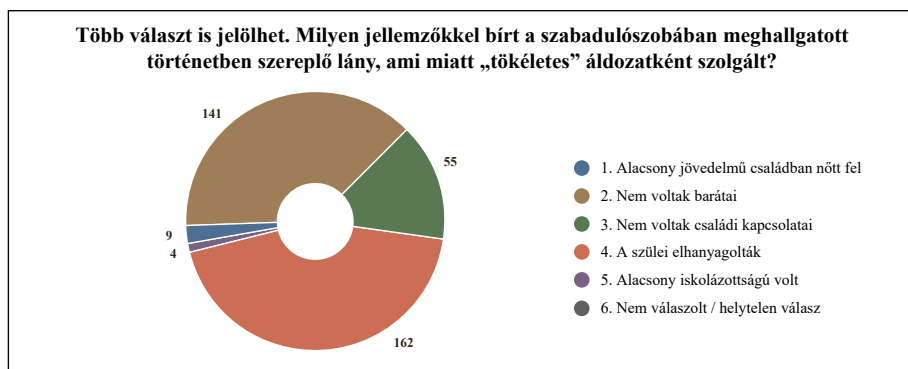
Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy a kitöltő melyik célcsoportba tartozik. A válaszok megoszlása alapján jól látható, hogy a középiskolás célcsoport volt jelen legnagyobb számban a Szabadulókamion 2024 őszi programján. Mellettük azonban számos szakember, egyetemista és általános iskolás töltötte

ki a kérdőívet. Sőt olyan résztvevők is voltak, akiket nem lehetett besorolni a fenti kategóriába, így esetükben azt az instrukciót adtuk, hogy ne válasszanak célcsoportot.

4. számú ábra

A kérdőív negyedik kérdésére adott válaszok száma

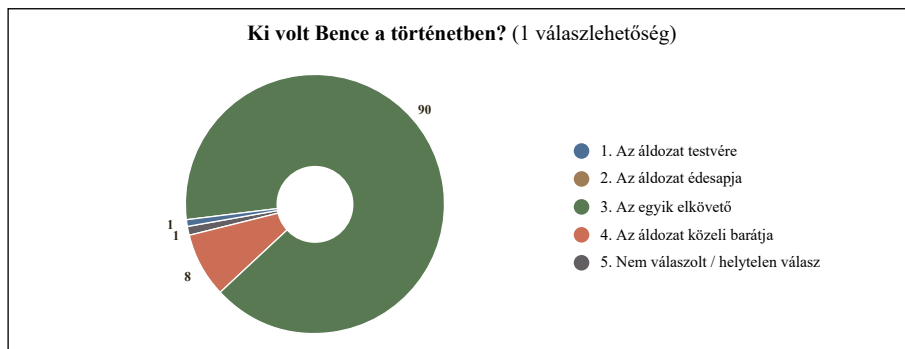

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A negyedik kérdés volt az első, amely a szabadulószerződésében elhangzottakra fókuszált. Azt vizsgálta, hogy a résztvevők közül mennyien emlékeznek arra, hogy mik voltak az áldozattá válásra hajlamosító tényezők a történetben. A kérdésre több helyes választ lehetett adni. A második és a negyedik válaszok voltak helyesek. A középiskolás résztvevők közül összesen 141-en ismerték fel az áldozattá válás egyik tényezőjét (baráti kapcsolatok hiánya), továbbá 162-an ismerték fel az áldozattá válás másik tényezőjét (szülői elhanyagolás). Kilenc középiskolás szerint az áldozat alacsony jövedelmű családban nőtt fel, 55 középiskolás szerint pedig az áldozatnak nem voltak szülei, míg további négy középiskolás szerint az áldozat alacsony iskolázottságú volt.

5. számú ábra

A kérdőív ötödik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

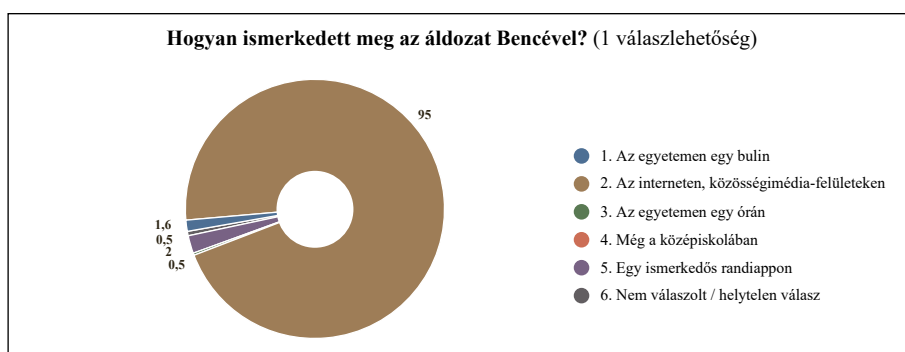

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az ötödik kérdés azt mérte fel, hogy a résztvevők emlékeznek-e arra, hogy milyen szerepet játszott Bence a történetben. A harmadik válasz volt helyes. A középiskolás résztvevők közül összesen 165-en ismerték fel helyesen Bence szerepét a történetben. További egy középiskolás szerint Bence az áldozat testvére volt, és további 15 szerint Bence az áldozat közeli barátja volt, amely csak a felszínen tűnik igaznak, ugyanis az áldozattal épített szoros érzelmi kapcsolat valójában az elkövetési módszer részét képezte. Ez utóbbi válasz a történet felületes megfigyelését indikálja azon 15 kitöltő tekintetében, akik ezt választották. Ezen kívül egy kitöltő helytelenül töltötte ki a kérdést.

6. számú ábra

A kérdőív hatodik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

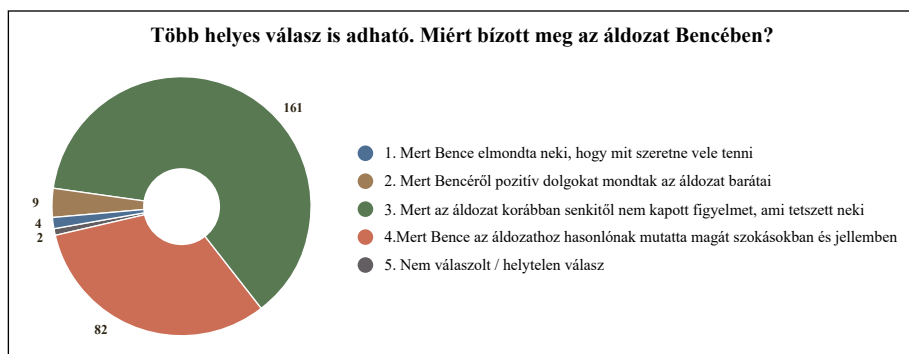

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A hatodik kérdés már arra irányult, hogy az áldozat hogyan ismerkedett meg az elkövetővel. A második pontban ismertetett történet ezen pontja az online világban rejlő veszélyekre fókuszált, ugyanis az áldozat egy számára teljesen ismeretlen férfiban kezdett megbízni már azt megelőzően, hogy egyáltalán találkoztak volna. A helyes válasz a második volt. A középiskolások közül 173-an helyesen emlékeztek a történet ezen pontjára. Három kitöltő szerint az első válaszlehetőség volt a helyes, egy kitöltő szerint a harmadik, négy kitöltő szerint az ötödik válaszlehetőség volt helyes, és további egy kitöltő pedig helytelenül töltötte ki a kérdést.

7. számú ábra

A kérdőív hetedik kérdésére adott válaszok száma

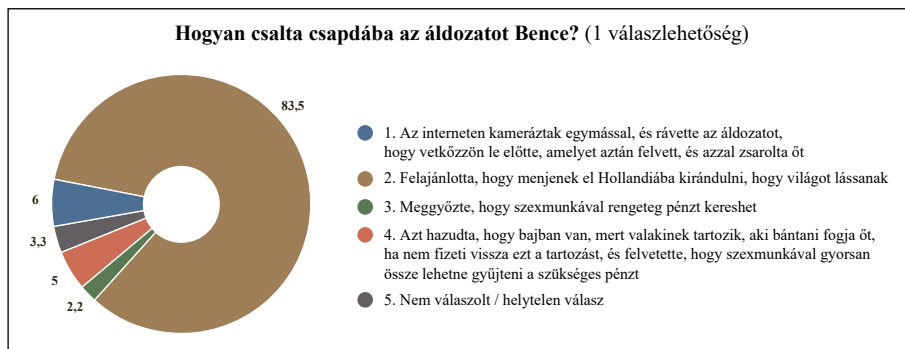

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A hetedik kérdés kiemelten fontos abban a tekintetben, hogy a történet Bence magatartásával írja le az emberkereskedők egyik leggyakoribb elkövetési módszerét, azaz a grooming módszert. A harmadik és a negyedik válaszlehetőségek voltak helyesek. A középiskolások közül 161-en ismerték fel az elkövető által alkalmazott elkövetési módszer egyik összetevőjét (korábbi figyelemhiányból származó óvatosság hiánya), valamint 82-en az elkövetési módszer másik elemét (vagyis, hogy az emberkereskedő olyannak mutatta magát, aki hasonló az áldozathoz, ezért megbízhat benne). Ezen kívül négy középiskolás az első válaszlehetőséget választotta, míg kilencen a második válaszlehetőséget választották. Az utóbbi válaszok helytelenek.

8. számú ábra

A kérdőív nyolcadik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

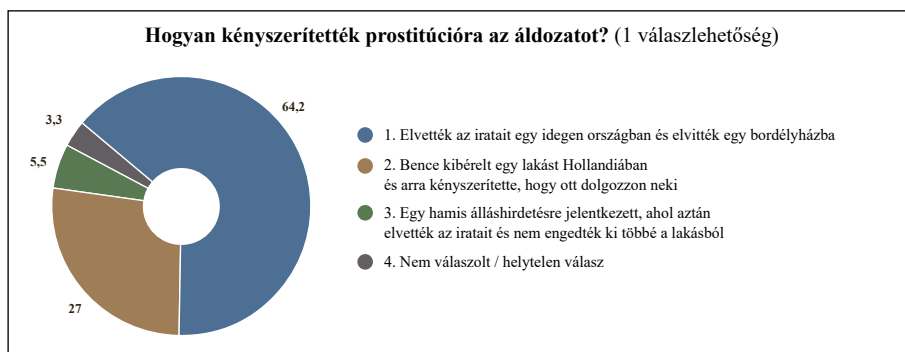

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A nyolcadik kérdés szintén az elkövetési magatartására vonatkozott. A kitöltőknek azt kellett eldönteniük, hogy hogyan csalta csapdába az emberkereskedő az áldozatot, tehát a konkrét módszert kellett meghatározniuk. A második válasz volt a helyes, azaz az elkövető egy nyaralással csábította az áldozatot külföldre, ahol aztán átadta őt más emberkereskedőknek. A középiskolások közül 152 kitöltő ismerte fel az elkövetési módszer ezen elemét. További 11 kitöltő választotta az első válaszlehetőséget, négy választotta a harmadik válaszlehetőséget, kilenc a negyedik válaszlehetőséget és hatan helytelenül töltötték.

9. számú ábra

A kérdőív kilencedik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

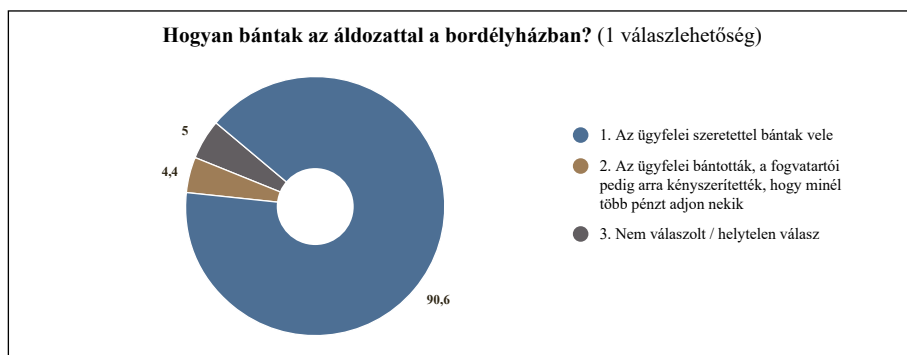

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A kilencedik kérdés már lényegében arra vonatkozott, hogy hogyan bántak az áldozattal az emberkereskedők, akik a történet szerint elvették az iratait és elvitték az illegális bordélyházukba, ahol prostitúcióra kényszerítették. Azaz az első válasz volt a helyes a kérdőívben. A kitöltők közül 117-en emlékeztek helyesen arra, hogy az emberkereskedők megfosztották irataitól az áldozatot, és egy bordélyházba hurcolták, míg 49-en a második, tízen a harmadik válaszlehetőséget tartották jónak, hatan pedig helytelen választ adtak.

10. számú ábra

A kérdőív tizedik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

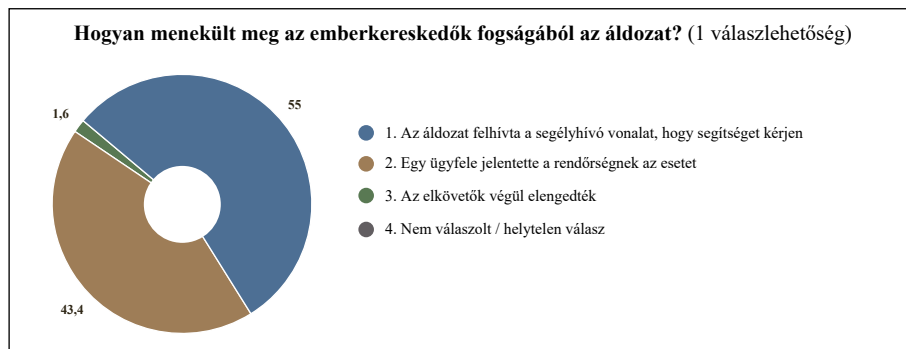

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A tizedik kérdés már a kizsákmányolás körülményeiről szólt, tehát arról, hogyan bántak az áldozattal a bordélyházban az ügyfelei és az emberkereskedők. A második válasz volt a helyes. A középiskolások közül 165-en emlékeztek jól a történetre, miszerint ügyfelei bántották az áldozatot. A kitöltők közül kilencen az első válaszlehetőséget adták meg és nyolcan helytelenül töltötték ki a kérdést.

11. számú ábra

A kérdőív tizenegyedik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

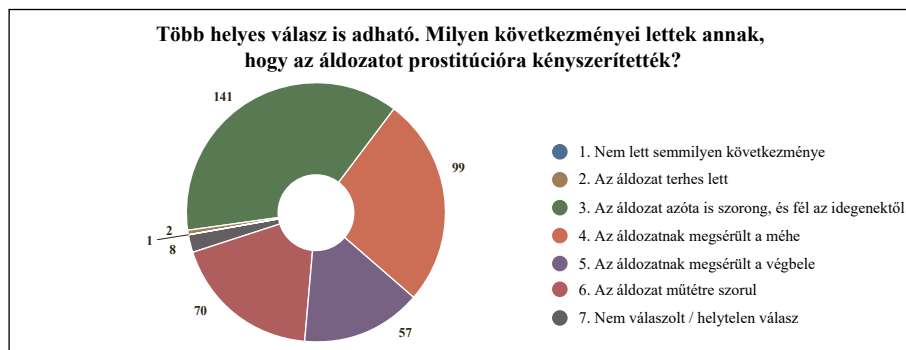

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A tizenegyedik kérdés a menekülés módjára vonatkozott és a második válasz volt a helyes. Érdekes módon a kérdőív egyetlen olyan kérdésével állunk szemben, amelyre több helytelen válasz érkezett, mint helyes. A középiskolások közül csupán 79-en válaszoltak helyesen erre a kérdésre. Száz kitöltő az első válaszlehetőséget jelölte meg, és további három kitöltő a harmadik válaszlehetőséget választotta.

12. számú ábra

A kérdőív tizenkettedik kérdésére adott válaszok száma

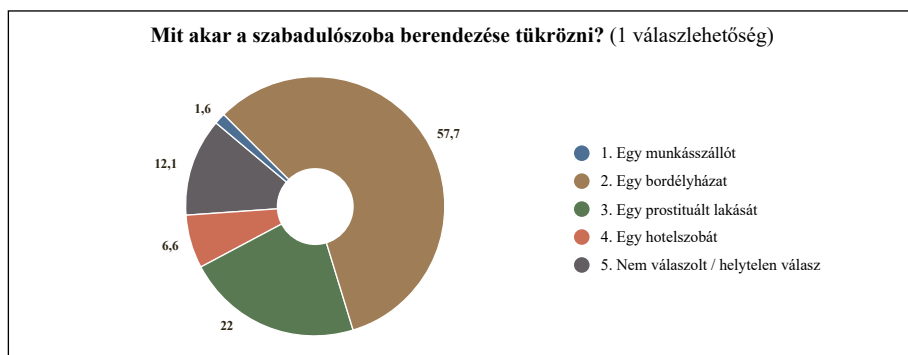
Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A tizenkettedik kérdés pedig azt mérte fel, hogy a válaszadók emlékeznek-e arra, hogy a szexuális kizsákmányolás milyen következményekkel járt az áldozat számára. Itt több választ is meg lehetett jelölni a hat közül, így a harmadik,

negyedik, ötödik és hatodik válasz is helyes volt. A válaszadók közül 141-en emlékeztek arra, hogy az áldozat szorongásos problémáktól szenved, 99-en emlékeztek arra, hogy az áldozatnak megsérült a méhe, 57-en emlékeztek arra, hogy az áldozatnak megsérült a végbele is, továbbá 70-en emlékeztek arra, hogy az áldozat műtetre szorult a bűncselekmény fizikai következményei miatt. Ezen kívül egy kitöltő választotta az első válaszlehetőséget, és ketten a második válaszlehetőséget. További nyolc kitöltő helytelenül töltötte ki a kérdést.

13. számú ábra

A kérdőív tizenharmadik kérdésére adott válaszok százalékos megoszlása

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Végül, de nem utolsósorban a tizenharmadik kérdés arra irányult, hogy a szabadulószoiba miként volt berendezve. A történet és a berendezés is – ahogy korábban részleteztem – arra kívánta felhívni a figyelmet, hogy a résztvevők egy illegális bordélyházba lépnek be, azonban ez a válaszok alapján nem volt teljesen egyértelmű. E kérdés tekintetében a második válasz volt a helyes. 105 kitöltő jelölte helyesen ezt a lehetőséget, míg három az első válaszlehetőséget adta meg, negyven a harmadik válaszlehetőséget adta meg, 12 kitöltő a negyedik válaszlehetőséget adta meg, és 22 résztvevő helytelenül töltötte ki a kérdést.

Értékelés

Mindezek alapján kijelenthető, hogy a Szabadulókamion 2024-ben megvalósult magyar programja során biztató eredmények születtek a középiskolás célcsoport tekintetében. A helyes válaszok százalékos arányát az alábbi, 2. számú táblázatban tüntettem fel.

2. számú táblázat

A Szabadulókamion 2024-es magyarországi programján kiosztott kérdőív kérdéseire adott helyes válaszok aránya

Helyes válaszok aránya kérdésenként	
1. kérdés	97,8%
2. kérdés	97,8%
4. kérdés 2. válasz 4. kérdés 4. válasz	77,5% 89%
5. kérdés	90%
6. kérdés	95%
7. kérdés 3. válasz 7. kérdés 4. válasz	88,5% 45%
8. kérdés	83,5%
9. kérdés	64,2%
10. kérdés	90,6%
11. kérdés	43,4%
12. kérdés 3. válasz 12. kérdés 4. válasz 12. kérdés 5. válasz 12. kérdés 6. válasz	77,5% 54,4% 31,3% 38,5%
13. kérdés	57,7%

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Kiemelendő, hogy a helyes válaszok aránya számos kérdés esetében nagyon magas volt. Az ötödik, a hatodik és a tizedik kérdésekre 90%-ban vagy azt meghaladó mértékben adtak jó válaszokat a középiskolás résztvevők, és a negyedik, a hetedik és a nyolcadik kérdésekre is 80%-ot meghaladó, de 90%-ot el nem érő arányban adtak helyes válaszokat. Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy a negyedik és a hetedik kérdések esetében két helyes válasz volt, és a kitöltők több választ is adhattak a kérdésre. Ahogy a 2. számú táblázatban látható, a negyedik kérdés kapcsán a kitöltők csupán 77,5%-a ismerte fel a másik helyes választ, és a hetedik kérdés tekintetében pedig csupán a kitöltők 45%-a ismerte fel a másik helyes választ. Ez arra utal, hogy a résztvevők csak részben emlékeztek az áldozattá válásra hajlamosító tényezőkre és az elkövetési módszerre. A történet mélyebb megértését az jelezné, ha a kitöltők hasonló arányban ismerték volna fel a többi helyes választ.

Az előbbi kérdésekhez képest rosszabb arányt képviselnek a helyes válaszok a kilencedik kérdésnél, amelynél csupán a válaszadók 64,2%-a tudta a helyes választ, a tizenegyedik kérdésnél, amelynél ez az arány csupán 43,4% volt és a tizenkettedik, valamint a tizenharmadik kérdéseknél, amelyeknél a válaszok 77,5%-a, valamint 57,7%-a volt csak helyes.

Mindazonáltal úgy vélem, hogy bizakodásra ad okot az, hogy a helyes válaszok aránya csupán egyetlen kérdésnél nem haladta meg az 50%-ot, méghozzá a tizenegyediknél, ami pont az áldozat megmenekülésére vonatkozott. Erre a kérdésre pedig amiatt volt nehéz helyesen válaszolni, mert a történet során elhangzott egyszer a helyes válasz, miszerint egy ügyfél tett feljelentést a rendőrségen, aminek nyomán a hatóságok kimentették az áldozatot, azonban a történet végén – annak legjelentősegteljesebb pontján – maga az áldozat mondja el a résztvevőknek, hogy a rendőrség tud segíteni az áldozatoknak. Ez lehet az oka annak, hogy a kitöltők több mint fele úgy emlékezett a történetre, hogy az áldozat felhívta a 112-es segélyhívó számot. Mindemellett megjegyzendő még az is, hogy a rosszabb válaszadási arányok azon kérdések tekintetében állnak fenn, amelyek olyan információkra vonatkoztak, amik a harmadik, tehát a legutolsó szobában hangoztak el. Márpedig a harmadik szobában, ahogy a második pontban is utaltam rá, a résztvevők már nagyon feszült hangulatban vannak, mert tudják, hogy fogy az idejük, kétségbeesetten próbálják keresni a kijutáshoz szükséges kódot, és óhatatlanul kevésbé figyelnek a történetre.

A tizenkettedik kérdés kapcsán kiemelendő a helytelen válaszok elhanyagolható aránya, ami arra enged következtetni, hogy a résztvevők túlnyomó többsége legalább az emberkereskedelem egyik súlyos következményére emlékezett.

Végül, de nem utolsó sorban érdemes röviden felhívni a figyelmet arra is, hogy a bemeneti tudást mérő kérdések arról árulkodnak, hogy a Szabadulókamion fő célcsoportját képező középiskolás kitöltők tisztában vannak az emberkereskedelem fogalmával, hiszen 97,8%-uk úgy nyilatkozott, hogy tudja, mi az az emberkereskedelem, és arról is tudott, hogy ez a probléma Magyarországon is jelen van. Ebből arra következtettek, hogy aki ismeri az emberkereskedelem jelenségét, az tisztában van azzal is, hogy Magyarországon is jelen van. Mindazonáltal ezekből az adatokból további következtetéseket nem lehet levonni, ezért egy későbbi felmérés során további pontosításra szorulnak a bemeneti tudást mérő kérdések.

Következtetések

Összességében a Szabadulókamion 2024-es magyarországi programján résztvevő középiskolások közül számottevő arányban emlékeztek a történetre, miután kipróbálták a szabadulószobát. Ez arra enged következtetni, hogy a Szabadulókamion alkalmas eszköz arra, hogy felhívja a figyelmet az emberkereskedelem veszélyeire, és arra, hogy mik az áldozattá válás hajlamosító tényezői, hogyan követik el a bűncselekményt és milyen következményekkel jár az. A fentebb

említett programokkal összevetve kijelenthető, hogy a Szabadulókamion által kínált bűnmegelőzési program is alkalmas az emberkereskedelemmel kapcsolatos figyelemfelhívásra, és arra, hogy növelje a résztvevők ismereteit az emberkereskedelem komplex jelenségéről. Erre természetesen csak közvetve következtethetünk, hiszen a kérdőív a történetre való visszaemlékezés képességét mérte, nem pedig az emberkereskedelemmel kapcsolatos absztrakt fogalmakat, mint például az elkövetési módszereket, vagy az áldozattá válásra hajlamosító tényezőket általában. Mindazonáltal feltételezhető, hogy ha a programban részt vevő középiskolások valaha is olyan helyzetbe kerülnének, hogy megpróbálják őket behálózni az emberkereskedők – a szituációs bűnmegelőzési modellnek megfelelően –, eszükbe juthat az, hogy egy bizonyos magatartás mögött akár rossz szándék is állhat, és arra is emlékezhetnek, hogy milyen súlyos következménnyel jár az egyébként kiemelkedő keresetet biztosító prostitúció.

Ezek alapján úgy vélem, hogy érdemes volna egy olyan bűnmegelőzési program bevezetése Magyarországon, amely a Szabadulókamion koncepcióján alapul akár mozgatható, akár helyhez kötött, klasszikus szabadulószoza formájában, ugyanis jelen kutatás is alátámasztja, hogy az élménnyel egybekötött tanulás rövid idő alatt képes felvilágosítani a fiatalokat az emberkereskedelem alapvető veszélyeiről. Erre Magyarország 2024–2034 közötti bűnmegelőzési stratégiája alapján igény is volna, hiszen az kijelenti, hogy a bűnmegelőzési programoknak az elkövetők mellett az áldozatokra és a bűnalkalmakra is fókuszálniuk kell (Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2024–2034). A Szabadulókamion kínált program kifejezetten a bűnalkalmak csökkentésére fókuszál azzal, hogy felvilágosítja a potenciális áldozatokat az emberkereskedők elkövetési magatartásairól és a bűncselekmény veszélyeiről. Ezen kívül a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia hangsúlyozza, hogy a bűnmegelőzési programoknak reagálni kell a technológiai kihívásokra is (Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2024–2034). A Szabadulókamion által kínált program ezt a feltételt is teljesíti, tekintettel arra, hogy felhívja a figyelmet, hogy az emberkereskedelem immár részben az online világba költözött, és kvázi hibrid bűncselekménnyé vált. Sőt mi több, a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia a bűnmegelőzés elsődleges szintjéhez sorolja a szituációs bűnmegelőzési programokat, melyek között nagy hangsúlyt kapnak a felvilágosító programok (Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2024–2034).

Következésképpen a Szabadulókamion által kínált bűnmegelőzési program megfelelően integrálható volna a magyar bűnmegelőzési stratégiába, amely eredményessége okán indokolt is volna.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.). Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, *HL L 101*(1).
- Balogh K. (2013). *A fiatalkori bűnmegelőzés lehetőségei a magyar gyermekvédelmi rendszerben*. PhD-disszertáció. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. <https://doi.org/10.15476/elte.2023.345>
- Blyzniuk, T. & Kachak, T. (2024). Benefits of interactive learning for students' critical thinking skills improvement. *Journal of Vasyi Stefanyk Precarpathian National University*, 11(1) 94-102. <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.1.94-102>
- Bryant, K. & Landman, T. (2020). Combating Human Trafficking since Palermo: What Do We Know about What Works? *Journal of Human Trafficking*, 6(2), 119-140. <https://doi.org/10.1080/23322705.2020.1690097>
- Danku N., Fekete R., Fekete S. & Boncz I. (2019). A DADA drogprevenciós program hatékonyságvizsgálata hetedik évfolyamos általános iskolai tanulók körében. *Orvosi hetilap*, 160(23), 914-920.
- Dudok F. (2024). A fenntarthatóság gamifikációja: a fiatalok bevonása az oktatásba interaktív tanulással, In Dudok F. (Szerk.), *Környezeti nevelés a 21. században: tapasztalatok és jógyakorlatok* (pp.18-33). Pécsi Tudományegyetem.
- Európa Tanács, GRETA (2022). *Online and technology -facilitated trafficking in human beings*. <https://rm.coe.int/online-and-technology-facilitated-trafficking-in-human-beings-full-rep/1680a73e49>
- European Commission (2015). *Study on high-risk groups for trafficking in human beings. Final report*. Publications Office of the European Union
- Juhász L. (2015). A bűnmegelőzés néhány lényegi kérdése a büntető-igazságszolgáltatás tükrében. *Diskurzus*, 5(2), 3-10.
- Kierkegaard, S. (2008). Cybering, online grooming and ageplay. *Computer law & security report*, 24(1), 41-55. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2007.11.004>
- Korinek L. (2010). *Kriminológia*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó
- Lénárd F. (1979). A képességek fejlesztése a tanítási órán. *Módszertani Közlemények*, 19(2), 83-88.
- Merodio, G., Duque, E., Carlos, J. & Axt Peña, J. (2020). They Are Not Romeo Pimps, They Are Traffickers: Overcoming the Socially Dominant Discourse to Prevent the Sex Trafficking of Youth. *Qualitative Inquiry Injury*, 26(8)-(9), 1010-1018. [https://reshapefoundation.net/, https://doi.org/10.1177/1077800420938881](https://reshapefoundation.net/,https://doi.org/10.1177/1077800420938881)
- Moore, D. M. (2023). Impact of Human Trafficking on Teenagers: The Present-day Situation. *International Journal of Criminal Justice Science*, 18(2) 354-369.
- Nazemi, N. (2011). Role of Internet in Human Trafficking. *Indian Journal of Social Development*, 11(2), 517-540.

- Richie-Zavaleta, A. C., Jones, K. B., Aramburo, L. & Kinzle, K. G. (2024). Preventing the Trafficking of Youth: A Retrospective Evaluation of kNow MORE! An Educational Program in San Diego, California, *Journal of Human Trafficking*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/23322705.2024.2369008>
- Rumbus A. (2024). Interaktív tanulási-tanítási stratégiák a felsőoktatásban, In Bencéné F., Anikó A. & Schlichter-Takács A. (Szerk.), *Módszertani eszköztár a felsőoktatásban tanító oktatók számára* 2. (pp.73-90.) MATE Press. <https://doi.org/10.54597/mate.0113>
- Vrubliauskaitė, K. (2018). Psychological factors increasing the risk for adolescent girls to become victims of human trafficking: a systemic review. *Socialinis Dabras*, 16(1), 129-138. <https://doi.org/10.13165/sd-18-16-1-10>
- Windt Sz. (2022). A világjárvány hatása az emberkereskedelemre az első két év tapasztalatai alapján. *Belügyi Szemle*, 70(2), 327-344. <https://doi.org/10.38146/bsz.2022.2.6>
- Zhang, S. X. (2022). Progress and Challenges in Human Trafficking Research: Two Decades after the Palermo Protocol. *Journal of Human Trafficking*, 8(1), 4-12. <https://doi.org/10.1080/23322705.2021.2019528>

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: *Reshape Foundation – Empowering youth against human trafficking* <https://reshapefoundation.net/>
- URL2: *Trafficking in human beings - victims by age and sex* https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_thb_vsage/default/table?lang=en&category=crim.crim_thb
- URL3: *Online and technology-facilitated trafficking in human beings* <https://rm.coe.int/online-and-technology-facilitated-trafficking-in-human-beings-full-rep/1680a73e49>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Szijártó I. (2026). Szabadulószerződésben tanulni? A Szabadulókamion 2024-es magyarországi programjának hatékonyságelemzése. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1513–1538. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1513-1538>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Szijártó István, aki a gszijarto.istvan@ajk.pte.hu e-mail címen érhető el.

A jó sajtó a rendőr világossága Út a *Kék fény** című tévéműsor első adásához

Good Press Is the Clarity of the Police

The Road to the First Broadcast of the TV Programme *Kék fény*

Sallai János

Prof., Dr., egyetemi tanár, rendőr ezredes
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
sallai.janos@uni-nke.hu

Magyar
Tudományok
Nemzeti
Közlönye

Absztrakt

Polgári államban a rend fenntartása a rendőrség feladata. A rendőrség közfeladatát lát el, megbízza a társadalom. Munkáját jelentős részben a társadalom nyilvánossága előtt végzi, ezért fokozott érdeklődés középpontjában áll, tevékenységének legtöbb mozzanata a sajtó és a lakosság előtt zajlik. A modern állami rendőrség létrehozását követően a rendőri vezetők felismerték a rendőrség és a sajtó jó kapcsolatának jelentőségét, amelynek első állomása a rendőrségi sajtóiroda 1880-ban történt felállítása és ezt követően a sajtó rendőri hírekkel való ellátása volt. A rendőrség tevékenysége később megjelent az elektronikus médiákban is. Ennek az első mérföldköveként a televízió 1965-ben megkezdte a *Kék fény* című műsor adását, amely egyre nagyobb népszerűsége tett szert mind a lakosság, mind a rendőrség körében.

Cél: A tanulmány a rendőrség és a sajtó kapcsolatát, a rendészeti kommunikáció főbb állomásait vizsgálja történeti nézőpontból, és bemutatja a *Kék fény* című tévéműsor megszületésének körülményeit.

* A műsor megjelenése óta eltelt hatvan évben a műsor címe többféle írásmóddal jelent meg a sajtóban és a tévében. Az 1980-as évek közepéig Kék Fény formában volt olvasható, míg napjainkban Kékfény alakban írják. Mivel először, 1965 decemberében a Népszabadságban Kék fény néven említették az adást, s a magyar helyesírás szabályai szerint is ez a forma a helyes, így a tanulmányban is ehhez ragaszkodtam.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 01. 05. Átdolgozás: 2025. 06. 06. Elfogadás: 2025. 06. 15.

Módszertan: A tanulmány a rendészeti szakfolyóiratok eddig kevésbé ismert, a rendőrségi kommunikációval kapcsolatos közleményeinek feldolgozása alapján bemutatja a rendőrség és a sajtó, valamint a rendőrség és a polgárok kapcsolatának alakulását az első rendőrségi sajtóiroda felállításától a *Kék fény* adásba kerüléséig. Együttal a *Kék fény* című műsor létrejöttének körülményeit vizsgálva bemutatja a mozgó kép rendőrségi alkalmazásának fejlődését.

Megállapítások: A rendőrségnél 1880-ban állította fel a sajtóirodát. Ezt követően nagyon sok bűnügyi tudósítás jelent meg a napilapokban. A bűnügyi film szerepét Magyarországon is korán felismerték, már az 1920-as évektől készültek ilyen filmek (Strausz, 1921). A 20. század második felében a médiák súlypontja egyre inkább az írott sajtó felől az elektronikus hírközlés, vagyis a rádió, majd a televízió felé tolódott el. Ezt ismerték fel a *Kék fény* ötletadói, szerkesztői, riporterei. Munkájuknak köszönhetően a *Kék fény* a szakmabeliek és laikus műsorfogyasztók körében is gyorsan népszerű bűnügyi magazinná vált.

Érték: A tanulmány elsőként dolgozta fel a rendőrségi kommunikáció történetét az első sajtóiroda (1880) felállításától a népszerűvé vált *Kék fény* műsor adásba kerüléséig (1965). A *Kék fény* nyugati és a keleti (szocialista) országok számára egyaránt mintául szolgált, az újdonság erejével hatott. Továbbá ellentétben a krimi témájú filmekkel és könyvekkel, a *Kék fény* valódi, megoldatlan bűneseteket dolgozott fel, kielégítve a lakosság kriminalisztikai éhségét és kíváncsiságát, így hosszú ideig az egyik legnépszerűbb tévéműsorrá vált (Hanák & Révész, 1980; Szabó, 1983).

Kulcsszavak: rendőrség, sajtóiroda, televízió, *Kék fény* újság

Abstract

In a civil state, maintaining public order is the task of the police. The police perform a public duty, acting on behalf of society. A significant part of their work is carried out in the public eye, which places them at the centre of increased attention; most aspects of police activity take place in front of the media and the general public. Following the establishment of the modern state police, police leaders soon recognised the importance of cultivating a good relationship with the press. The first milestone in this regard was the establishment of the police press office in 1880, which was followed by the systematic dissemination of police news to the media. In later years, police activities also began to appear in electronic media. A major milestone in this process was the launch of the television programme *Kék fény* in 1965, which gained increasing popularity among both the general public and the police.

Aim: The study examines the relationship between the police and the press from a historical perspective, focusing on the key milestones of law enforcement

communication. It also presents the circumstances surrounding the launch of the television programme *Kék fény*.

Methodology: Based on the analysis of previously lesser-known publications on police communication from professional law enforcement journals, the study presents the development of the relationship between the police and the press, as well as between the police and the public, from the establishment of the first police press office to the broadcast of the television programme *Kék fény*. At the same time, it explores the evolution of the use of motion picture in policing by examining the circumstances surrounding the creation of *Kék fény*.

Findings: The police established their press office in 1880. Following this, a large number of crime reports appeared in daily newspapers. The role of crime films was recognised early in Hungary as well, with such films being produced as early as the 1920s. In the second half of the 20th century, the focus of the media gradually shifted from the printed press to electronic communication, namely radio and later television. This shift was recognised by the creators, editors, and reporters of *Kék fény*, whose work quickly turned the programme into a popular crime magazine among both professionals and lay viewers.

Value: The study is the first to explore the history of police communication from the establishment of the first police press office in 1880 to the broadcast of the widely popular television programme *Kék fény* in 1965. *Kék fény* served as a model for both Western and Eastern socialist countries and had a strikingly novel impact. In contrast to crime-themed films and books, *Kék fény* presented real, unsolved criminal cases, satisfying the public's criminological curiosity and appetite for true crime. As a result, it became one of the most popular television programmes for many years (Hanák & Révész, 1980; Szabó, 1983).

Keywords: police, press office, television, *Kék fény* magazine

„Adja kölcsön a szemét és a fülét a rendőrségnek,
hogy jobban védelmezhesse Önt.”
Chicago, 1961.

Magyarországon az első állami (fővárosi) rendőrségről 1873-tól beszélhetünk, annak jogszabályi megerősítéséről 1881-től, a fővárosi rendőrségről szóló törvény¹ megszületésétől (Sallai, 2020; 2022). Ez az állami rendőrség nyugat-európai mintára, a bécsi és londoni rendőrségi modellek ismeretében jött létre. Talán

1 1881. évi XXI. törvénycikk a Budapest-fővárosi rendőrségről.

ezért is természetes, hogy a fővárosi rendőrség a nyugat-európai nagyvárosok rendőrségeihez hasonlóan az 1880-as években az elsők között „szélesre tárta kapuit az újságírók és a napilapok ezerszemű nyilvánossága előtt” (A budapesti napilapok rendőri rovatvezetőinek szindikátusa, 1930). Török János a fővárosi rendőrség egykori főkapitánya 1885 decemberében intézkedett elsőként az ideiglenes sajtóiroda felállításáról, és külön helyiséget² biztosított a napilapok tudósítói számára (A budapesti napilapok rendőri rovatvezetőinek szindikátusa, 1930). Ebben a helyiségben a tudósítók naponta délben és este megkapták a papírra kijegyzetelt legfontosabb rendőri híreket. Az első ilyen hírek között szerepelt: „Ismeretlen tettesek egy névtelen úrtól, egy meg nem nevezhető szállóházból, bizonytalan mennyiségű meghatározhatatlanul nagy értékű ékszereket loptak el. A vizsgálat folyik.” (Budapesti Hírlap, 1885). A rendőri tudósítás a kezdetektől kettős megítélés alá esett a sajtó munkatársai körében, egyrészt lapjaik hasábjain közzé tették a kapott híreket, másrészt kritizálták a rendőrséget, amiért nem kaptak bővebb tájékoztatást egy-egy esetről. Egy másik ügy kapcsán véletlenül a kárvallott és nem a gyanúsított nevét közölte a sajtóiroda, ami méltán váltott ki elégedetlenséget a sajtó munkatársaiból és a károsultból (Budapesti Hírlap, 1885). A sajtóiroda szakmai súlyát jelezte, hogy az első rendőri lexikon több címszóban is megemlítette. Ebből a lexikonból ismerjük ma a sajtóiroda feladatait, amelyeket tömören így fogalmaztak meg a szerkesztők:

„1. Az összes megjelenő lapok átnézése s a rendőrséget érintő közlemények kijelölése.

2. A főkapitány által jóváhagyott rendőri közleményeket bizonyos időben kiadja a hírlapok tudósítóinak.

3. Informálja a lapokat, tévedéseket helyreigazít.

4. Ellenőrzi az általa kiadott közlemények megjelenését.

5. Kommunikéket szerkeszt a téves közleményekről.

6. Kiadja a hírlapírói igazolványokat.

7. A kiadandó híreket összegyűjti.

8. A lapok hirdetéseit átvizsgálja. A sajtóiroda naponta háromszor ad a lapoknak értesítéseket: 1. Délben 12–2 óráig. 2. Délután 6–7 óráig. 3. Éjjel 11–12 óráig. Nagy eseményeket esetleg telefonon éjjeli 2 óráig. A kiadott közlemények lemásolására csak igazolványos hírlapírók jogosítván. A közlemények lemásolása csakis a sajtóirodában történhetik. Rendőrségi alkalmazottaknak tilos magánúton bármiféle értesítést adni a hírlapíróknak.” (Rédey & Laky, 1903).

2 Először a Két korona vendéglő különszobájában, majd az Európa szállóban biztosítottak helyiséget a sajtó képviselőinek.

A fővárosi újságok³ rendőri tudósítói számára 1893-tól évenként más színű igazolványt állítottak ki *Rendőri Engedély* néven, amely nem valamely tudósító nevére, hanem a hírlapszerkesztőségének mindenkori tagjára vonatkozó sor-számozott igazolvány volt. A rendőrség által kiállított engedéllyel rendelkező sajtómunkatársak részére a rendőrség zavargások idején olyan tartózkodási helyet jelölt ki, ahonnan az eseményeket figyelemmel tudták kísérni ahhoz, hogy a tudósítást elkészíthessék és védve is legyenek (Krecsány, 1894).

A fővárosi rendőrség sajtó irodája már több mint másfél évtizede állt fenn, amikor Rudnay Béla főkapitány 11/fk. eln. 1902- sz. köriratával tájékoztatta a személyi állományt a fővárosi lapok rendőri tudósítóinak tevékenységéről, valamint arról, hogy megalapították a Budapest Napilapok Rovatvezetőinek Szindikátusát (Borbély & Kapy, 1942). A szindikátus tagjait rendőri tudósítói igazolvánnyal látták el, minden lap rendőrségi eseményenként egy tudósítót küldhetett. A szindikátus létrehozása megerősítette a rendőri testület erkölcsi összetartó erejét és a rendőrségi hírszolgálatot. Rudnay kiemelten kezelte, hogy a hírszolgálat ápoljon jó kapcsolatot a sajtóval, nagy súlyt fektetve az alaposságra és folyamatosságra. A 19–20. század fordulóján Székely Vladimír húsz éven keresztül volt a sajtóiroda ikonikus vezetője, aki maga is jó tollú szakember volt, és elévülhetetlen érdemeket szerzett a rendőrségi sajtóiroda munkájának felvirágoztatásában, valódi hírszolgálatóvá tette azt. Ebben az időszakban a sajtó is elemezte saját rendőrségi kapcsolatait, hasábjain többször tárgyalta a rendőrség és a sajtó viszonyát (Sallai, 2017). A *Rendőri Lapok* egy 1904-es vezércikke szerint a közönségnek joga van a nyilvános kritikára, de csak akkor, ha annak van alapja. Sőt a cikk írója fontosnak tartotta, hogy a sajtónak kötelessége a nyilvánosság ellenőrzése (Bodnár, 1904). A Rudnay Bélát követő főkapitány, Boda Dezső is értékesnek ítélte a rendőrség működésében a sajtó szerepét. Véleménye szerint a hírszolgálat és a lakosság támogatása elősegíti a nyomozás céljainak megvalósítását.

A sajtó és a rendőrség kapcsolatában minden bizonnyal üdítően hatott ismert írónk, Molnár Ferenc *Pesti Hírlap*ban megjelent tudósítása egy rendőr vizsgáról (Molnár, 1913). Már az a tény, hogy egy rendőr vizsgáján civil újságíró is részt vehetett, mutatta a rendőrség nyitottságát a sajtó és a közönség felé. Molnár Ferenc a vizsga végén lelkesen, teli élményekkel távozott, és nagyon pozitívan értékelte az ott elhangzottakat, a rendőrré váló fiatal parasztleányek felkészültségét.

1922-ben az akkori főkapitányhelyettes megszüntette a sajtóirodát, s helyette a sajtószolgálatot az MTI leányvállalataként, a részvénytársaságként működő Magyar Országos Tudósító (MOT) hírügynökségre bízta.

3 Természetesen csak azon újságok számára állítottak ki engedélyt, amelyek rendőri témájú cikkeket közöltek.

A 20. században a sajtótermékek jelentős elterjedésével és megszorodásával megnőtt a lapok rendőrségi hírigénye. A megnövekedett igények kielégítése miatt a rendőri rovatvezetők és munkatársaik a detektív testület folyosóin várakozó ügyfelektől, továbbá a testület tagjaitól, a sajtóiroda megkerülésével próbálták beszerezni az információkat. Ezért 1926. március 15-től Marinovich főkapitány újraszabályozta a rendőrségi hírszolgálatot (Farkas, 1926). A főkapitány a MOT mellett a rendőri rovatvezetőknek is biztosított egy szobát, részükre a rendőri sajtóiroda személyzete délelőtti és délutáni órákban rendőrségi hírszolgáltatást biztosított (Borbély & Kapy, 1942). A mindennapokban ez azt jelentette, hogy a kerületek napos tisztjei jelentették a bűnügyi eseteket a bűnügyi osztály vezetőjének. Csak azt a hírt közölhették a tudósítók, amelyet a bűnügyi osztály vagy a központi ügyelet vezetője, illetve helyetteseik engedélyeztek. Ezek a hírkategóriák a következők voltak:

„1. *Az egyszerű rendőri hírek. Balesetek, öngyilkosságok és hasonlóak.*

2. *Oly bűncselekményekre vonatkozó tények, amelyeknek megállapítása nem függ a bíróságnak később bekövetkező határozatától és külön bizonyításra nem szorulnak, vagyis melyek megtörténte kétségtelen. Ezek; emberölések, testi sértések, lopások stb. Nem vonhatók tehát ezek közé azok a bűnesetek, amelyekben a bűncselekmény megtörténte is vitás. Ilyenek; a csalás, csalárd bukás, sikkasztás, okirathamisítás és más hasonlóak.*

3. *Általában oly adatok, melyeknek nyilvánosságra hozatala a nyomozás érdeke. Ilyenek; a szökésben lévő tettes kézre kerítésének előmozdítása, ismeretlen szemtanúk jelentkezésre való felhívása, károsultak figyelmeztetése, a közönség megnyugtatása, vagy óvatosságra intése.*

Gyermek vagy fiatalkorú ügyében kiadott közlés keretében a gyermeket vagy fiatalkorút neveinek kezdőbetűjével sem szabad megjelölni.” (Borbély & Kapy, 1942).

A főkapitányi intézkedés továbbra is tiltotta a bűnügyi feljelentések és a nyomozások részleteinek közzétételét, továbbá a detektívek, rendőri tisztviselők egyéni információinak kiadását a riporterek, tudósítók számára. Ez alól csak kivételes esetben adott felmentést a főkapitány, ha a bűnügyi helyszínen köz- vagy nyomozói érdek indokoltta tette, hogy közvetlenül informálják a bűnügyi tudósítókat.

Ugyanebben időben jelent meg egy neves rendőri szakember, Nagy Valér cikke *A Rend* hasábjain, amely szerint a rendőri riporternek a következő érdekeket kell szem előtt tartani:

- az újságját;
- a közönségét;
- a rendőrségét (Nagy, 1926).

A szerző szerint a rendőri riporternek felkészülnie kell lennie kriminológiából, kriminalisztikából, társadalomtudományból, közigazgatásból, büntetőjogi ismeretekből és a rendőri szervezetekből.

A fentiek szellemében született döntés a rendőri rovatvezetők számára tartandó előadássorozatról. A szaktanfolyam formában bonyolított előadásokat a legismertebb rendőrségi szakemberek tartották. Főbb témaköreik a következők voltak:

- 1) A rendőrség szervezete.
- 2) A nyomozó szervezete és a nyomozás folyamata.
- 3) A bünygyi osztály szervezete és a sajtóügyi főcsoport munkaköre.
- 4) A sérülési főcsoportok munkaköre.
- 5) Az intellektuális és lopási főcsoportok munkaköre.
- 6) Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivatal.
- 7) Büntető perrendi ismeretek.
- 8) A rendőrség közigazgatási tevékenysége.
- 9) A fogház és toloncügyi osztály.
- 10) Kihágás bíraskodás.
- 11) Az őrszemélyzet szervezet.
- 12) A rendőrség szerepe a légoltalomban (Borbély & Kapy, 1942).

A fenti felsorolás igazolja, mennyire szerteágazóak voltak a rendőrség feladatai, melyekről már akkoriban is csak azok alapos ismeretében lehetett tárgyilagosan tudósítani. A tanfolyam dokumentációi arról tanúskodnak, hogy a részt vevő újságírók és rovatvezetők élénk érdeklődést tanúsítottak az ott elhangzottakkal kapcsolatban. A tanfolyamon túl a rendőrtudósítók számára külön egy könyvtár is létesült.

Véleményem szerint a szakirányú oktatás és a rendőri újságírást segítő könyvtár ma is nagy szolgálatot tenne a modern rendőrség és a sajtó kapcsolatának, és nagymértékben hozzájárulna a tudósítások színvonalának emeléséhez.

A két világháború közötti jeles magyar írónk, Móricz Zsigmond írt a magyar rendőrségről szóló véleménycikkét a *Rendőr* című szaklapban. Móricz az írását válaszul szánta Krisztinkovics Antal kritikájára, melyet a következő megállapítással zárt: „*A magyar állami rendőrséggel szemben pedig mély tiszteletet érzek. A valóságos élő, dolgozó, cselekvő magyar állami rendőrség mindnyájunk szeme fénye, hiszen éppen most, Csonka-Magyarország életében legelső sorban ők dolgoznak azon, hogy itt élhessünk.*” (Móricz, 1928). Az, hogy a *Rendőr* folyóirat hasábjain ilyen jeles író méltatta a magyar rendőrséget, azt hiszem magáért beszél.

A szaklapírás problémája kapcsán a húszas évek végén a *Rendőr* hasábjain az a vélemény kapott hangot, hogy szaklapot írni alapjában könnyű, mert a szerzők

ismerik a közönségüket, annak felkészültségét, és tudják, mi érdeklí olvasóikat, ezért tartalomban és formában megfelelő tudnak nyújtani. Rendőri szaklapot írni azért nehezebb, mert a rendőrség munkaköre széles körű és sokirányú, ezért kiváló közleményt csak specialisták nyújthatnak (Sallai, 2016). A legtöbb specialista azonban csak szűkkörű problémákra szorítkozik, így írásaik ritkán tarthatnak számot általános érdeklődésre (Deák, 2021).

A második világháború utáni átmeneti időszakban döntő változás nem következett be a sajtó és a rendőrség kapcsolatában (Ernyes, 2017). A *Magyar Rendőrben* az egyik 1947-ben megjelent cikk szerint a rendőri tudósítók segítőitársai a rendőrségnek, hiszen korrekt tudósításaikkal, ötletes egyéni nyomozásaikkal sokszor szolgálnak információval, támponttal a nyomozó szerveknek (A rendőri sajtó, 1947). Ennek egyik jó példája, amikor 1947-ben a budapesti rendőrfőkapitány (Münnich Ferenc r. altábornagy) jutalomban részesítette a sajtóiroda munkatársait, mert jelentős szerepet vállaltak egy veszélyes gonosztevő, kézre kerítésében. A sajtóiroda munkatársai a nyomozás során folyamatosan tájékoztatták a sajtó munkatársait, sőt részt vettek a helyszíneken a nyomozásban is (Magyar Országos Tudósító, 1947).

A rendszerváltás (1989) előtt, főleg a Rákosi-korszakban kötelező volt a második világháború előtti korszak elítélése. Ez érvényes volt természetesen a korábbi rendészeti tevékenységre is, ezért csak kritizálni szabadott a Horthy-éra rendőrségét, annak viszonyát a sajtóhoz és a rendőrfelügyelők, detektívek szenzációhajhászó magatartását. Az 1950-es évek rendőrsége igyekezett kerülni a bűnügyi információk terjedését, ezért korlátozták a *Magyar Rendőr* példányszámát. Egy a *Rendőrségi Szemlében* megjelent írás szerint a „kommunista rendőrnek nincs szüksége ilyen reklámra” (Barna, 1957). A szerző elmondta, hogy a háború után még jelentős számban jelentek meg bűnügyi riportok, azonban az ötvenes években már a „rendőri munkát a titokzatosság fátyla burkolta, bűnügyi vonatkozású cikket az újságban alig lehetett találni” (Barna, 1957). A cikk jelentős érdeklődést váltott ki újságírói körökben, amelynek eredményeként a *Rendőrségi Szemlében* leközltek hozzászólások is. Pintér István rendőri tudósító részben méltatta az írást, másrészt kritizálta a rendőrség és a sajtó korábbi kapcsolatát, mondván majdnem megszűnt a rendőri újságírás, a lakosság nem kapott rendőri híreket, így teret nyert a suttozó propaganda és a fantáziálás. Rengeteg képzelt esemény és rémhír terjedt el, amit megbízható rendőri hírek közzétételével meg lehetett volna akadályozni. Úgy vélte szükség van a „rendőrség berkeiben otthonosan mozgó, bizonyos rendőri, szakértelemmel rendelkező, s tájékozott rendőri riporter”-re (Pintér, 1957).

A Rákosi-rendszer rendőrségének a sajtóhoz való viszonyát kritizálta a *Belügyi Szemle* hasábjain Szabó László is, a *Népszabadság* (korábbi *Szabadság*)

újságírója. A korszak rendőrségének sajtóval kapcsolatos szemléletről így írt: „*Ha túl sokat írunk a bűncselekményekről, akkor az olvasó előtt úgy tűnik, mint-ha Magyarországon magas lenne a bűnözési arány. Inkább kevesebb jelenjen meg; mint több...*” (Szabó, 1963). Szabó szerint ez a szemlélet nem befolyásolta a bűnözés terjedelmét. Úgy vélte 1963-ra kölcsönössé vált a bizalom a sajtó és a belügyi, rendőri szervek között, és megszűnt a fölösleges, okatlan titkolódzás. A cikk részletesen elemezte a rendőrség és sajtó kapcsolatát. A szerző egyértelműen kiált amellett, hogy a lakossággal tudatni kell, milyen bűncselekmények történtek a lakókörnyezetükben, ugyanis ismeretek hiányában nem ismerik fel a valós veszélyeket és rémhírek kelhetnek lábra. Szabó László hangot adott abbeli véleményének, hogy a titkolódzás leginkább a szervezet működési zavarainak elleplezését szolgáló eszköz (Deák, 2017). A titok ugyanis gyakran nem a jog, parancs, avagy szakmai szükséglet, hanem a szervezet működési zavarainak elleplezését szolgáló eszköz (Deák, 2016). Kritikaként említette, hogy a rendőrség és a rendőri riporterek közötti jó kapcsolat a főváros területére korlátozódik, miközben a bűncselekmények jelentős része vidéken következett be. Szabó László a rendőr riporterek és a rendőrség közötti jó kapcsolatot igen fontos elemnek tartotta. Így vélekedett róla: „*A jó személyi kapcsolatok ugyanis alkalmasak arra, hogy az újságíró tájékozott legyen a rendőri munkában; tudja, mikor mely témák feldolgozásával szolgálja leginkább a közérdeket; s nem utolsósorban azért, hogy a rendőrség emberei bizalommal legyenek iránta, s e bizalom révén bátran beszéljenek, tájékoztassanak.*” (Deák, 2016). A jövőre vonatkozólag, a kapcsolat bővítése érdekében Szabó a következő főbb gondolatokat tartotta megfontolandónak:

- 1) „*Bűncselekmény történik valahol – jellegét tekintve számunkra most teljesen mindegy – s ez a bűncselekmény félelemben, izgalomban tartja a környék lakosságát.*” (Deák, 2016). Ha bűncselekmény következett be és a lakosság nem olvashat róla, akkor a bűnügyi információ szájról szájra terjed, és szükségképpen torzul. Ellenben, ha a nyomozók a lapok hasábjain felhívják a lakosság figyelmét a bűncselekményre, a bűnüldözők gyorsabban elfoghatják a tettest és elejét veszik a rémhírnek.
- 2) „*Vannak esetek, bűncselekmények, vagy véletlen események, amelyekről tájékoztatni kell az olvasókat, csupán azért, mert ezek az események, bűncselekmények megtörténtek.*” (Deák, 2016). Szabó egy negatív példával támasztotta alá álláspontját.
- 3) Szabó László szerint a bűnügyek jelentős része tartalmaz olyan tanulságokat, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni.
- 4) „*A lakosság körében idegenkedés tapasztalható a rendőröktől.*” (Deák, 2016). A cikk az 1960-as évek elején íródott, amikor nemrég hagyta maga mögött

a társadalom a sötét ötvenes éveket, az ÁVH-t és az 1956-os forradalmat. A szerző szerint egy-egy bűnügyi nyomozás bemutatása közelebb hozza a lakosságot a rendőrséghez: „*A félelem bizalmatlanságot szül, a bizalmatlanság idegenkedést.*” (Deák, 2016). Úgy ítélte meg, hogy a bizalom erősítése érdekében nyíltabban kell írni a rendőri munkáról, a rendőrség belső életéről, a lakosság és a rendőrség közötti falak leomlását segíti a rendőrök kulturált fellépése.

- 5) A szerző írásában kifejti, hogy újra kell fogalmazni rendőrség és a sajtó kapcsolatát, mert a rendőrségnek szüksége van a sajtóra. Az ismeretlen tettesek felkutatásában is sokat segíthet a jól informált lakosság, ebben pedig közvetítő szerepet játszhat a sajtó. Ezen jövőbe látó gondolatok követték ki az utat a tévé bevonása és a *Kék fény* című műsor megszületése felé.
- 6) Szabó László nem hallgatott az államellenes cselekmények problémaköréről sem. Véleménye szerint épp „*ideje lenne időnként bemutatni egy-egy államellenes bűncselekményt, annak tetteit, az elkövetés körülményeit, az elkövethetőséget elősegítő tényezőket*” (Deák, 2016), hogy a titkosszolgálatok működését nem ismerő civil lakosság ne szoruljon ki a biztonsági munkából (Deák, 2013).

Szabó László cikke mind rendőri, mind újságírói körökben nagy érdeklődést váltottak ki (Szabó, 1964). A *Belügyi Szemle* hasábjain több reflexió jelent meg. Bodor Endre (Bodor, 1964) az írott sajtó mellett a rádió és televízió szerepét hangsúlyozta, utalva arra, hogy a televíziózás hőskorában az Amerikai Egyesült Államokban kísérleteztek a körözési fényképek rejtjelezett, rendőrörsökre történő továbbításával, zárt láncú tévéhálózat segítségével, és nagy reményeket táplált a televíziózás lehetőségeinek a bűnüldözésben felhasználható egyéb módszereihez is (Deák, 2014). Budai János reflektálva (Budai, 1964) Szabó László cikkére, visszatekintett a rendőrség és a sajtó kapcsolatára, a sajtóirodára, és a reflexióját további javaslatokkal zárta. Hat pontos összefoglalójába javasolta, hogy a kölcsönös bizalom építése érdekében a sajtó és a rendőrség tagjai időnként találkozzanak, a sajtó ismerje meg a rendőrség munkáját, állományát, szervezetét. A sajtó képviselői vegyenek részt a rendőrség rendezvényein és ünnepein, a rendőrség tájékoztassa a sajtót a megtörtént bűncselekményekről, a sajtó képviselői a „*nyilvánosság előtt foglalkozzanak a bűncselekmények elkövetésének motívumaival, cikkeikkel buzdítsák a lakosságot a bűnüldöző tevékenységben való széleskörű részvételre*” (Budai, 1964). A hatvanas évek elején felkapott témává vált a bűnüldözés a napilapokban, a tévében és a rádióban. Budai véleménye szerint a sajtó a bűnmegelőzés területén sokat segíthetne a rendőrségnek.

Ekkoriban Szabó László már kapcsolatban állt a Magyar Televízióval (MTV). Egy vele készített interjúból tudható, hogy Kovalik Károly és Szabó László ötlete volt, hogy 1965-ben új műsorral a *Kék fény* című bűnügyi magazinnal jelentkezzen az MTV (Kékfényben Szabó László, 2008). Az „*egy társadalmilag hasznos és egyúttal szórakoztató bűnügyi sorozat gondolatát*” azonban Ladvánszky Károlyhoz kötik, aki akkor még rendőrtisztként szolgált (Dunavölgyi, 1965). A címről több javaslat alapján döntöttek. „*Az első időkben a szokásos riportok voltak a rendőrök, tűzoltók, határőrök munkájáról, de egyre inkább fő téma lett a bűnözés. A műsor kezdetben csak lezárt bűnügyek elemzésével foglalkozott, elítélt, kezüket tördelő bűnözőkkel készítettek riportokat. Később jött az ötlet, hogy a nézők segítségét kérik egy-egy nyomozáshoz, ekkor született meg a Kékfény telefonszáma és levélcíme. Az első ilyen segélykérő adás 1969. április 17-én volt. A műsorhoz a Belügyminisztérium illetékesei szállították az alapanyagot. A műsornak óriási sikere volt a nézők körében.*” (Dunavölgyi, 1965).

Az első adásra 1965. december 12-én került sor, amelyet a műsorújtságban a következőként tüntettek fel: Televízió műsor: 15.05: „Kék fény” (riportok, helyszíni közvetítések, tudósítások). Közben: Gyilkosság aknatűzben (bűnügyi-dokumentum-játék). Erről a Magyar Nemzet 1965. december 15-én így tudósított: „*Új sorozat indult vasárnap, rendkívül érdekes programmal. A rendőrautók lámpáját idéző Kékfény című műsor keretében helyszíni riportokkal, filmekkel ismertetik meg a különböző bűnügyi szervek - a rendőrség, a tűzoltóság, határőrség - munkáját. Az összetett műsor külön érdekessége az a dokumentumjáték, amelyet az elmúlt húsz esztendő egy-egy jelentős bűnügyéről készítenek. Afféle magyar Bűnügyi Múzeum sorozat ez, valóságos eseteket rekonstruál, művészi eszközökkel.*” (Magyar Nemzet, 1965). Elsőre nem mindenkinek tetszett a műsor. Az akkoriban befolyásos író és kritikus Máriássy Judit az első adások után azon értetlenkedett, miért olyan hangos a Kék fény a szerkesztő asztalán, mikor az adásban elhangzottak szerint a határon, a mentőknél és a tűzoltóknál szinte alig történt említésre méltó esemény (Máriássy, 1966).

Hogy külföldön is készült a *Kék fény*hez hasonló műsor, a vasfüggöny mögött sokáig nem volt tudható. Erről Szabó László 1972-ben kiadott könyvében tett említést. Mint írta, Chicagóban 1961-től indult elsőként egy speciális rendőri riportázs, „*amely igénybe vette a tömegkommunikáció legkorszerűbb vizuális eszközeit, a televíziót, amely a város lakosságát igyekezett bevonni a bűnmegelőzésbe, főleg a bűncselekmények elkövetőinek felderítésében.*” (Szabó, 1972). A könyvben a műsor szakmai ötletét Dr. Kertész Imrének tulajdonította, aki akkor a BM technikai osztályának vezetője volt, a műsor nevének kitalálójaként a televíziónál dolgozó Pápai Lászlót nevezte meg (Szabó, 1972).

A *Kék fény* műsorában szereplő bűnelkövetők személyiségi jogait védte, hogy a szereplésük önkéntes volt, ami könnyítette (vagy legalább is nem nehezítette) a büntetésük letöltését követő visszatérésüket a társadalomba. Erről Szabó László a következőket írta: „Hiszen nemcsak az a célunk, hogy a tisztességes embereket megtanítsuk védekezni a bűnözők ellen, hanem az is, hogy a nyilvánosság reflektorfényével bomlasszuk a bűnözés világát, s egyben meghagyjuk a kiutat mindazok számára, akik büntetésük után a tisztesség világába akarnak térni. Mert ez nemcsak az ő érdekük, hanem mindannyiunké.” (Szabó, 1968).

A *Kék fény* lassabban vált sikeressé, mint azt remélték a szerkesztők és ötletadók. Az első műsorok vitákat váltottak ki. A készítők attól tartottak, hogy a műsorban látottak a fiatalokat megismertetik bizonyos bűnözési módszerekkel. Mások pozitívan látták hatását a bűnmegelőzési munkában. Sokan a *Kék fény* hatására óvatosabbá váltak, lakásaik régi zárait korszerűbbekkel váltották fel. A *Kék fény* lassan egyre népszerűbbé vált, az 1969-es felmérésekben már a Magyar Televízió legnézettebb műsorai között tartották számon.

E közben más országokban, például Ausztriában (A rendőrség és a televízió, 1969), Svájcban és Nyugat-Németországban⁴ is megjelentek hasonló témájú tévéműsorok. A televíziót először Angliában alkalmazták a 2. világháború után a közlekedésirányításban, majd az 1960-as években felmerült az Országos Rendőrségi Televíziós Szolgálat gondolata, amely vizuális információkat juttatott volna el a rendőrállomásokra, gyorsítandó a bűnelkövetők felderítését (BM Tanulmányi és Képzési Csoportfőnökség, 1968). Az elképzelések között felmerült, hogy kiemelkedő bűncselekmények esetén a BBC országosan gyors hírekben közölné a bűneset részleteit (BM Tanulmányi és Képzési Csoportfőnökség, 1968). Végül Angliában a magyar *Kék fény*hez hasonló műsor csak az 1970-es években indult el. Vasárnap esténként 5–15 perc időtartamban jelentkezett a *Police 5* nevű adás (Tükör, 1972).

Szakmai berkekben a *Kék fény* népszerűségéhez hozzájárult, hogy 1966 elején a *Magyar Rendőr* hasábjain fényképekkel ellátott, pozitív hangvételű tájékoztató jelent meg. A tudósítás bemutatta a *Kék fény* stábját, Kígyós Sándor rendezőt, Pápai László szerkesztőt és Lukács Lóránt operatőrt, és természetesen Szabó László újságíró-riportert, akit jellegzetes sötét szemüvegével még hosszú ideig láthattunk a tévéképernyőn. (Neve szinte összenőtt a műsorral.)

A *Kék fény* hatása már az első adástól megmutatkozott. A műsorban bemutatásra kerültek a szereplést önként vállaló bűnelkövetők (Radványi, 1977), a nézők

4 Az NDK-ban (Kelet-Németországban) *Der Staatsanwalt hat das Wort* címmel 1965. október 21-én indították el a bűnügyi sorozatot. A tévéadás nézőit az akkori NDK társadalmi szabályait megsértő eseteket, személyeket mutatták be, az elkövetők neveit megváltoztatva.

pedig együtt izgulhattak az egész országban azon, mikor válnak ismertté a bemutatott súlyos bűncselekmények elkövetői, hogy a bemutatott ismeretlen gyilkosság, betörés elkövetői mikor válnak ismertté. A műsor valószínűleg a rendőri pályát, főként a nyomozói szakmát is ismertebbé és népszerűbbé tette. A műsorok rámutattak, mennyire hiszékenyek az emberek, milyen könnyen bedőltek a csalóknak, így széles körben óvatosságra intett. A műsor későbbi népszerűségét mutatta, hogy az adások idején 3-400 betelefonálásra került sor, és sok esetben kapott a rendőrség értékes információkat a nyomozáshoz, az elfogáshoz és a sértettek felkutatásához. A *Kék fény* első időszakában csak korábban lezárt ügyeket engedtek a képernyőre a belügyi illetékesek. 1969-től azonban a műsor a *Nyomozzon velünk* (Kelemen, 1969) címmel új blokkal egészült ki: „a rendőri szervek a televízió útján a nézők millióit vonják be egy-egy olyan ügy felderítésébe, amelynek a nyomozása valamilyen ok miatt megakadt.” (Tímár, 1973). Az is a műsor egyik értéke volt, hogy ellentétben a krimi témájú filmekkel és könyvekkel, a *Kék fény* valódi, megoldatlan bűneseteket dolgozott fel, kielégítve a lakosság kriminalisztikai éhségét és kíváncsiságát. A *Nyomozzon velünk* című blokk célja volt:

- 1) „*Felkutatni és őrizetbe venni a különböző bűncselekmények elkövetése vagy szökés miatt körözött bűnözőket.*
- 2) *Felderíteni a befejezetlen ügyek még ismeretlen tetteseinek személyét.*
- 3) *Szert tenni olyan új szemtanúkra, egyéb nyomravezetőkre (vagy tárgyi bizonyítékokra), akik az egyes bűncselekményben folyó nyomozást adataikkal előre lendíthetik.*
- 4) *A közvetlen rendőri célok realizálása mellett közvetve hozzájárulni annak az egészséges társadalmi légkörnek a megteremtéséhez, amely megnehezíti vagy egyenesen megakadályozza a bűncselekmények létrejöttét.*
- 5) *Elősegíteni a már elkövetett bűncselekmények rendőri felderítését; s nem utolsósorban aktivizálni a passzív tömegeket.*” (Földvári, 1969).

A „nyomozzon velünk” nevű akció részeként képernyőre került az első nyilvános körözés, az adásban közzétették egy keresett bűnöző fényképét. A hatás váratlan és meglepő volt. Két perc múlva telefonált egy néző, hogy a keresett személy a Metropol szállodában tartózkodik. A *Kék fény* stábja és a rendőrség illetékes csoportja a helyszínre sietett, de a szállodában nagy meglepetés várta őket. A tévéadást követő nézők a helyszínre rohantak, hogy élőbe láthassák a fejleményeket, így a beérkező rendőri és tévéstábot több száz fő érdeklődő várta. A liftes és a portás nem tudta mire vélni a dolgot, ezért éppen a rendőrséget akarták hívni, amikor az meg is érkezett (Mindenki lehet nyomravezető, 1974). Ekkor mutatkozott meg igazán az élő adás hatása. Később a körözések

bemutatását követően számos elkövető önként jelentkezett a legközelebbi rendőrőrsön. Ez arra mutatott, hogy az elkövetők is figyelemmel kísérték a *Kék fény* adását, és a bemutatott körözött elkövetők felmérték, mennyi esélyük van elrejtőzni azután, hogy az egész ország megismerte tevékenységüket és az arcukat. A műsor mérhetően sokat tett a közbiztonságért, a rendőrség, a lakosság és a sajtó jó kapcsolataért. A műsor népszerűségéhez hozzájárult, hogy a nézők néhány órára lelkes alkalmi nyomozókká válhattak (Szabó, 1971).

Magyarországon a rendőrség (BM) vezetése a bűnügyi filmek, mind a tévében közvetített bűnügyi magazin szerepét is korán felismerték (Sallai, 2024). A 20. század második felében az írott sajtó és az elektronikus sajtó aránya folyamatosan eltolódott az elektronikus sajtó, a rádió és televízió irányába, amelyre ráeszméltek a *Kék fény* ötletadói, szerkesztői, riporterei. Ezek közül kiemelkedő szerepet játszott kezdetben és később is a *Kék fény* ikonikus alakjává vált Szabó László.

A tévéműsor – a kezdeti időszakot leszámítva – nagyon népszerű bűnügyi műsorrá vált és szerzett népszerűséget a rendőrségnél és a lakoságnál egyaránt. A *Kék fény* más szocialista országban is mintául szolgált. De míg Magyarországon Dr. Szabó László újságíró vezette hosszú ideig a műsort, addig például az NDK-ban egy népszerű színészt kértek fel erre a feladatra (Déri & Pásztor, 1968). A *Kék fény* gyors hazai sikerének köszönhetően már 1968-ban nívó díjas lett a műsor szerkesztői gárdája, név szerint: Várszegi Károly operatőr, Rotter Zoltán gyártásvezető, dr. Szabó László újságíró-riporter, Vértesi Sándor riporter és Nagy Tibor riporter (Üdvözljük a rádió és a televízió új nívódíjasait, 1968). A *Kék fény* sikeréhez nagyban hozzájárult, hogy a Belügyminisztérium (rendőrség), a lakosság (közönség) és a televízió érdekei szerencsésen találkoztak.

A *Kék fény* helyzetét, sikereit és a jövőjét értékelték az első 100. tévéadást követően, amely során a szerkesztőbizottság a következő megállapítások tették: „A *Kék fény* a leghatásosabb tömegkommunikációs eszközön, a televízión át mintegy négy-öt millió nézőhöz szól. Népszerűségének alapvető forrását az emberek bűnügyi érdeklődése motiválja, de sikeréhez nagyban hozzájárul sajátos karaktere, hiteles dokumentatív jellege, amit a bűnözők, az elkövetők megszólaltatása biztosít. A műsor készítőinek érdeme az is, hogy minimálisra csökkentik a bűnözővel, az »üldözötttel« kapcsolatos – a nyugati krimifilmekben gyakran tapasztalt – együttérzést. Az előnyös megjelenésű bűnözők sem keltenek szimpátiát, mert a bűncselekményekről ők beszélnek, és a képernyő leleplezi negatív személyiségüket. A műsorban bemutatott bűncselekmény elkövetési módszere pedig azért sem csábíthat »utánzásra«, mert egy-egy adás éppen azt bizonyítja, hogy az a bemutatott ügyben sem vált be, s a nyilatkozó bűnözőt sem védte

meg a lebukástól. A műsor készítésében részt vevő rendőrtisztek is gondosan ügyelnek arra, hogy a bűncselekmények elkövetésekor ténylegesen alkalmazott eszközök és a ritkán előforduló módszerek ne kerüljenek nyilvánosságra. Az elmúlt közel két évtized során a bűnügyi és a vizsgálati osztályok beosztottai nem találkoztak egyetlen olyan konkrét esettel sem, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a tettes a Kék fénytől kapott volna ötletet a bűncselekmény elkövetéséhez. Hangsúlyozni kell, hogy a műsorok – a felmérések adatai alapján – elsősorban a bűnözés elleni fellépésre mozgósítanak, és a becsületes állampolgárok segítőkészségét fokozzák. A műsorsorozat hatására a lakosság egy-egy részénél a rendőrségről kialakult – még helyenként meglevő – negatív szemlélet is módosult. A nyomozási tevékenység, a rendőrség által alkalmazott eszközök, technikai felszerelések, a rendőri ügyeleti munka, a Bűnügyi Múzeum, nyilvántartó szerveink szükséges mérvű megismertetése azt a célt is szolgálta, hogy a lakosság érezze és tudja: kellő felszereltséggel rendelkező, megfelelően képzett apparátus védi a közrendet és a közbiztonságot.” (Kövari, 1983).

A Kék fény jó időben megszületett ötletét az elmúlt időszak több száz adása igazolta. Véleményem szerint a társadalmi bűnmegelőzés folyamatában ma is aktuális és szükséges.

Felhasznált irodalom

- A budapesti napilapok rendőri rovatvezetőinek szindikátusa (1930). *50 éves jubileumi évkönyve*. Közlekedési Nyomda.
- A rendőri sajtó (1947). *Magyar Rendőr*, 1(8), 20-28.
- A rendőrség és a televízió (1969). *Belügyi Szemle*, 7(1), 124–126.
- Barna E. (1957). A sajtó a bűnildőzés szolgálatában. *Rendőrségi Szemle*, 5(10), 15-35.
- BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség (1968). *Rendőrségi televíziós szolgálat Angliában* (Belügyi Szemle Tájékoztatója, 8. sz.). BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség.
- BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség (1971). Aktajelzés: X.Y. megoldatlan. *A Belügyi Szemle Tájékoztatója*, (12), 30.
- Bodnár G. (1904). Rendőrség, közönség, sajtó. *Rendőri Lapok*, 1(8), 10-15.
- Bodor E. (1964). Hozzászólás Szabó László: A rendőrség és a sajtó című cikkéhez. *Belügyi Szemle*, 2(1), 38-42.
- Borbély Z., & Kapy R. (Szerk.). (1942). *60 éves a magyar rendőrség, 1881–1941*. Halász Irodalmi és Könyvkiadó.
- Budai J. (1964). Hozzászólás Szabó László: A rendőrség és a sajtó című cikkéhez. *Belügyi Szemle*, 2(2), 38-42.
- Budapesti Hírlap (1885, szeptember 26.).

- Deák J. (2013). Az állambiztonsági propagandától a nemzetbiztonságig – a Belügyi Szemlében megjelentek tükrében. *Rendvédelem Tudományos Folyóirat*, 3, 15–22. https://bm-tt.hu/wp-content/uploads/2022/02/2013_3.pdf
- Deák J. (2014). A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). *Magyar Rendészet*, 14(2), pp. 27–43.
- Deák J. (2016). A tudomány szabadsága, politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemlében. In Gaál Gy., & Hautzinger Z. (Szerk.). *A határrendészettől a rendészettudományig* (pp. 67–78). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- Deák J. (2017). Belügyi Szemle a sajtónyilvánosságért 1953–1990. In Gaál Gy., & Hautzinger Z. (Szerk.). *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig* (pp. 117–126). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport.
- Deák J. (2021). A Belügyi Szemle és jogelődei a közpolitika és a rendészettudomány szolgáltatában (1953–1990). In Szabó Cs., & Molnár D. (Szerk.). *Studia Doctorandorum Alumnae I.: Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból I.* (pp. 115–123). Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ). <https://doi.org/10.23715/sda.2021.1.2>
- Déri P., & Pásztor Gy. (1968). Ütemes fejlődés – Képek az NDK-ból. *Magyar Rendőr*, 22(39), 20–25.
- Dunavölgyi P. (1965). *A magyar televíziózás történetéből IX.* https://dunavolgyipeter.hu/televizio_tortenet/a_magyar_televiziozas_tortenete_az_1960-as_evekben/1965
- Ernyes M. (2017). *A fővárosi rendőrség és a m. kir. rendőrség, valamint a magyar rendőrség története a kezdetektől napjainkig* (I–II. köt.). Nemzeti Közszerződési Egyetem.
- Farkas L. (1926). A rendőri hírszolgáltatás szabályozása a budapesti főkapitányságon. *A Rend*, 6(3), 8–15.
- Földvári K. (1969). Nyomozzon velünk. Televíziós műsorokról. *Belügyi Szemle*, 7(9), 125–129.
- Hanák K., & Révész K. (1980). Televíziózás a fővárosban és vidéken. *Budapest*, 18(7), 10–15.
- Kékkényben Szabó László (2008, november 26). *rtl.hu*. <https://rtl.hu/hirado/2008/11/26/kekfenyben-szabo-laszlo>
- Kelemen P. (1969). Nyomozzon velünk. *Magyar Rendőr*, 23(18), pp. 8–10.
- Kővári A. (1983). Századik adásához érkezett a Kék fény. *Magyar Rendőr*, 37(46), 4–5.
- Krecsány K. (1894). *Kihágási eljárás jogalapját képező székesfővárosi törvényhatósági szabályrendeletek és főkapitányi rendeletek gyűjteménye. Kiegészítve a székesfővárosi m. kir. állami rendőrség szervezetét, hatáskörét és működését szabályozó rendeletekkel és utasításokkal.* Magánkiadás.
- Magyar Nemzet. (1965, december 15).
- Magyar Országos Tudósító (1947, augusztus 7). 29(21).
- Máriássy J. (1966). Sziréna az asztalon. *Film Színház Muzsika*, 10(5), 6–7.
- Mindenki lehet nyomravezető. Az ötvenedik Kék fény (1974). *Film Színház Muzsika*, 18(2), 6–7.
- Molnár F. (1913). Egy rendőrvizsga tanulságai. *Pesti Hírlap*, 35(177), 33.
- Móricz Zs. (1928). Magyar író a magyar rendőrségről. *Rendőr*, 2(42), 5.

- Nagy V. (1926). A rendőri riport. *A Rend*, 5(81).
- Pintér I. (1957). Hozzászólás „A sajtó a bűnüldözés szolgálatában” című cikkhez. *Rendőrségi Szemle*, 5(12), 56-62.
- Radányi E. (1977). Így született a Kék fény. *Film Színház Muzsika*, 21(1), 6–7.
- Rédey M., & Laky I. (Szerk.). (1903). *Rendőrségi lexicon*. Stephaneum Nyomda.
- Sallai J. (2016). Első rendészeti elméleti szakközlöny folyóiratunk. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 17, 5–15.
- Sallai J. (2017). A rendészeti folyóiratok hatása a rendészettudományra. *Magyar Rendészet*, 17(2), 183–204.
- Sallai J. (2020). Municipális rendőrségektől a centralizált. Rendőrség Tudományos Tanácsa.
- Sallai J. (2022). 140 éves-e a BRFK, és ha igen, akkor miért nem. *Magyar Rendészet*, 22(1), 225–230. <https://doi.org/10.32577/mr.2022.1.13>
- Sallai J. (2024). Mozgófilmek a rendészeti oktatásban. – In memoriam Ruzsonyi P. professzor. In Czenczer O. (Szerk.) „Mindennek a lélek a rendje...” *Tanulmányok a 65 éve született Ruzsonyi Péter emlékére*. Ludovika Egyetemi Kiadó. https://doi.org/10.36250/01231_21
- Strausz L. (1921). A film a rendőri nyomozás szolgálatában. *A Rend*, 10(3).
- Szabó L. (1963). A rendőrség és a sajtó. *Belügyi Szemle*, 1(9), 16–25.
- Szabó L. (1964). Adalék a rendőrség és a sajtó vitájához: lapjainkról nyilatkozik Pap János, a Minisztertanács elnökhelyettese. *Belügyi Szemle*, 2(3), 72–76.
- Szabó L. (1968). Arccal vagy háttal? *Tükör*, 5(24), 10-15.
- Szabó L. (1971). Sérti-e a rendőri riportázs a személyiség jogát? *Magyar Sajtó*, 12(6), 18-25.
- Szabó L. (1972). *Kék fény*. Táncsics Könyvkiadó.
- Szabó L. (1983). A Kék Fény és a hatásmechanizmus. *Belügyi Szemle*, 24(8), 9–15.
- Tímár I. (1973, március 18.). „Kék fény” Szabó László könyvéről. *Magyar Nemzet*, 3.
- Tükör (1972). Az „angol Kék fény”-től az épülő Fleet Line. *Tükör*, 9(27), 10-19.
- Üdvözljük a rádió és a televízió új nívódíjasait (1968). *Magyar Rendőr*, 22(8), 21-26.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Sallai J. (2026). A jó sajtó a rendőr világossága. Út a *Kék fény* című tévéműsor első adásához. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1539–1556. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1539-1556>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Sallai János, aki a sallai.janos@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.

A kapcsolati erőszak pertinenciája terminális életellenes bűncselekményekben Csongrád-Csanád vármegyében

Pertinence of relational violence in lethal offences against
the person in Csongrád-Csanád country

Pásztor Gergely

doktorjelölt
Szegedi Tudományegyetem,
Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet
pasztor.gergely@stud.u-szeged.hu

Absztrakt

Cél: Az életellenes bűncselekmények társas kontextusát hazánkban nem mérik. Jelen tanulmány célja, hogy feltárja a Csongrád-Csanád vármegyében, 2014 és 2024 közötti időszakban elkövetett, súlyos életellenes bűncselekmények társas kontextusát, vagyis azt, hogy az elkövető és a sértett milyen viszonyban álltak egymással.

Módszertan: A szűken értelmezett fizikai erőszakot a kapcsolati erőszak tényátlásának sértetti körével kiegészítve a társas kontextus mérhetővé válik. A mintát a Szegedi Törvényszék 91 esete alkotja. Az esetek tartalmi elemzésével került feltárássra a társas kontextus. A tanulmány vegyes módszertant alkalmaz: alapvetően kvantitatív célú, de kvalitatív szempontok szerint csoportosít.

Megállapítások: A mintában vizsgált bűncselekmények 41,6%-os relevanciát mutatnak, amelynek trendje időben tartósnak, mértékében pedig jobbra állandónak tűnik a vizsgált időszakban.

Érték: A tanulmány, a fentiek jelentőségén túl, a bemutatott módszertannal is segítheti a további kutatásokat. Ezen felül a kapcsolati erőszak társadalmi jelenségének pontosabb megértését is lehetővé teszi.

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 10. 19. Átdolgozás: 2025. 10. 27. Elfogadás: 2025. 12. 03.

Kulcsszavak: párkapcsolati erőszak, kapcsolati erőszak, Csongrád-Csanád, prevalencia

Abstract

Aim: The social context of lethal offences against the person is not measured in Hungary. This study explores the social context of such crimes committed in Csongrád-Csanád County between 2014 and 2024.

Methodology: Physical violence, interpreted in the narrow sense, was supplemented with the circle of victims of the offence of relational violence to make social context measurable. The sample consists of 91 cases from the Szeged Court of Justice. Social context was explored with case-by-case content analysis.

Findings: Overall, the crimes examined show a pertinence of 41.6%, which appears to be persistent over time and largely stable during the period under review.

Value: Beyond the significance of the above, the study may also contribute to further research through the methodology presented. It also fosters a more accurate understanding of the social phenomenon of intimate partner and domestic violence in Hungary.

Keywords: intimate partner violence, intimate partner homicide, Hungary, prevalence studies

Bevezetés

A közelmúlt nagy médiafigyelmet és közfelháborodást kiváltó bűncselekményei (például a 2025 júniusában Bácsalmáson, májusában Csömenden, vagy az év elején Budapest V. kerületében elkövetett emberölések) újra ráirányították a figyelmet a kapcsolati erőszak társadalmi jelenségére. A kapcsolati erőszak, az általános társadalmi diskurzusban nem elsősorban és kizárólag a Büntetőjogról szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 212/A. § deklarált tényállást jelenti, hanem azt a jelenséget, amely során egy párkapcsolatban élő emberpár egyik tagja követ el erőszakos, élet elleni bűncselekményt a másik sérelmére. A fenti bűncselekmények mindegyike halálos kimenetelű volt, női sértettel, gyermekkorú érintettekkel, férfi elkövetővel. Kézenfekvőnek tűnt a bűncselekmények közötti hasonlóságok hangsúlyozása, noha az elkövető nem volt azonos, és további jelentős különbségek is voltak a bűncselekmények között. A médiában és a közvéleményben óhatatlanul felmerült a kérdés, hogy mennyire elterjedtek a párkapcsolatok keretén belül elkövetett halálos kimenetelű bűncselekmények. Ha ezt a fontos, de mégoly pontatlanul

megfogalmazott kérdést tudományos problémává próbálja alakítani a kutató, számos kihívásba ütközik.

Noha az összefüggés a kapcsolati erőszak és a párkapcsolatokban, illetve háztartási kapcsolatokban¹ elkövetett halálos bűncselekmények között régóta ismert, az összefüggés mibenlétével és minőségével sem vagyunk pontosan tisztában. A halálos kimenetelű bűncselekmények a kapcsolati erőszak társadalmi jelenségének legdrámaibb, legláthatóbb és egyben legnagyobb érdeklődést kiváltó részét képezik. Ennek ellenére prevalenciája nem ismert, nyersebben megfogalmazva, nem tudjuk, hogy a probléma valójában mekkora. Szintén ismert tény, hogy hazánkban a kapcsolati erőszak, illetve általában a családon vagy közeli emberi kapcsolatok keretén belül elkövetett bűncselekmények látenciája magas (Solt, 2022), amely egyszerre kendőzi el a probléma nagyságát és a róla való tudásunk mérsékelt mivoltát. Garai (2021) monografikus igényű munkája szintén kiemeli a kifejezetten párkapcsolatokban elkövetett erőszakos bűncselekmények kiemelkedően magas látenciáját.

A kérdés tehát pontosítást igényel: Mekkora lehet azoknak a súlyos élet elleni bűncselekményeknek az aránya, amelyeket párkapcsolatban vagy egyéb közeli családi vagy háztartási kapcsolatban követnek el? A kérdésre – ha korlátozott mértékben is – lehetséges választ adni, azonban a válasz a kérdés további pontosításán és a terminológiai következetességen kívül újfajta tudományos megközelítést is igényel. Mielőtt a módszertani részletek kifejtésébe kezdenék, úgy gondolom, helyénvaló egy rövid történeti kitekintést adni a témáról.

Ismert kriminológiai tény, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetői és sértettjei kapcsolatban állnak egymással. Különösen jó példa erre az emberölés, ahol az elkövető és sértett közötti különleges társas kapcsolatok meglétét (például parricídium) már az ókorban is különálló, gyakran jóval súlyosabb szankcióval büntették. Sőt már az erőszak kontextusát is igyekeztek figyelembe venni, hiszen például házastársi hűtlenség, vagy törvénytelen gyermek megölése esetén enyhébben büntetett a törvény, annak ellenére, hogy a társas kapcsolat ugyanolyan volt, mint egy hű házastárs, vagy törvényes gyermek esetén. A sértettek és elkövetők közötti társas kapcsolat jelentőségének felismerése (például házasság, együttélés, vagy a különféle vérségi kapcsolatok) a kriminológia egyik legkorábbi revelációinak egyike (Huff-Corzine & Toohey, 2025). A párkapcsolatokban, illetve háztartási kapcsolatokban elkövetett emberölések és egyéb életellenes bűncselekmények korai felismerése azonban

¹ Ezek olyan kapcsolatok, ahol az együttélés (értsd: közös lakás használata) megvalósul, azonban a felek között nincs intim partneri viszony (életközösség, házasság). Az angol *domestic violence* fogalom magyarázata, ami végeredményében a latin *domesticus* (házi, házas, házasított) szó átvételéből született.

nem esett egybe azok mérésével és tudományos vizsgálatával. Ez utóbbiak megindulása és megszervezése politikai és társadalmi folyamatok együttes eredménye. Ezek a folyamatok pedig eltérő dinamikával és időzítéssel zajlottak le a világ különböző részein.

Európa

Európában a feminista mozgalmak folyamatos társadalmi aktivizmussal érték el, hogy bizonyos országokban már viszonylag korán, a múlt század hetvenes és nyolcvanas éveitől kezdve külön vizsgálni kezdjék az emberöléseket elkövetők és áldozataik társas kapcsolatát. Az Egyesült Királyság (1976), Svédország (1982) és Hollandia (1984) egyaránt korán létrehozták azokat a jogi kereteket, amelyek lehetővé tették a párkapcsolati, illetve a háztartáson belüli erőszak elkülönítését az általános, ismeretlenek közötti erőszaktól. Európában ezek az államok tekinthetők úttörőknek az úgynevezett párkapcsolati emberölések (Intimate Partner Homicide, IPH) mérésében is. Ma már más európai országok is igyekeznek adatokat rögzíteni az életellenes bűncselekmények társas kontextusáról, még ha ezek az adatok inkonzisztensek és változó minőségűek is (Corradi & Stöckl, 2014; Kivivuori et al., 2014).

Amerikai Egyesült Államok

Az Amerikai Egyesült Államokban sokkal nagyobb hagyománya van annak, hogy az erőszakos bűncselekmények társas kontextusát vizsgálják. Liem (2021) megjegyzi, hogy az Európában viszonylag későn induló, emberöléssel foglalkozó kutatásokra milyen döntő és hosszan tartó hatást gyakorolt az USA és a Commonwealth területén zajló tudományos munka. A családon belüli erőszakra Straus, Gelles és munkatársaik úttörő munkájának (Gelles & Straus, 1979) köszönhetően különös figyelem irányult, közel azonos időpontban, mint Európában. Az USA statisztikai hivatala ezért az emberölésekről tudósító kiadványában régóta külön fejezetet szentel a társas kontextus feltárásnak, amely a kortárs forrásokban már részletes jellemzők gazdag leírásává bővült (Remrey, 2025).

Magyarország

Az életellenes bűncselekmények különálló vizsgálatát hazánkban is vizsgálják. Bakóczi Antal, véleményem szerint máig releváns, nagyívű monográfiája érintette a társas kontextust is (Bakóczi, 1984). Más szerzők szűkebb léptékkel, csak egyes bűnelkövetői csoportokra, például a női elkövetőkre fókuszáltak

(Fehér & Parti, 2002). Azonban azt, hogy bizonyos életellenes bűncselekmények, úgymint az emberölés, a halált vagy életveszélyt okozó testi sértés és ezek kísérleteinek elkövetői és sértettjei között milyen társas kapcsolat áll fenn az elkövetés pillanatában, hazánkban jelenleg nem mérik. Itt érdemes megjegyezni, hogy Bakóczy munkája ugyan csak egy bűncselekményre, az emberölésre irányul, de a szerző már ekkor differenciáltan kezeli azt. Tipológiájának alapját azonban nem a társas kontextus, hanem a bűncselekmény indítéka képezi. Holtzendorff és Lafargne 19. századi tipológiáit folytatva és egyben kiterjesztve konfliktusos, szituatív, nyereségvágyas, leleplezéses, szexuális és ideológiai kategóriákat különít el az emberölés bűncselekményének osztályozása során (Bakóczy, 1984). Ezen kategóriák és a társas megközelítés között felfedezhetők átfedések, de ahogyan Getoš-Kalac is rámutat, az indíték alapú megközelítések lényegében szubjektívek, ezért módszertani stabilitást nyújtani nem tudnak (Getoš-Kalac, 2021). Használatukat, fontosságuk elismerése mellett, meghaladottnak tartom.

Magyarországon a kapcsolati erőszak önálló bűncselekményének megalkotása, majd hatályba lépése lehetővé teszi az életellenes bűncselekmények és a társas kapcsolatban állók közötti erőszak sértetti és elkövetői körének olyan összevetését, amelyben a jogi keretek adta szilárdságra támaszkodva állandó módszertanú vizsgálatok elvégzésére lehetőség nyílik. Egyes külföldi módszerek részleges vagy teljes átemelésével és a hazai tényállások elkülönítő jellemzőinek kihasználásával lehetséges olyan módszertant alkotni, amely a jog és a szociológia kettős alapzatán állva képes pótolni a rendszeres adatfelvételt hiányát. Az alábbiakban ennek módszerét kívánom részletezni.

Módszertani rész

Problémafelvetés

Gelles kérdésfelvetését követve, a válasz a Mekkora valójában a probléma? kérdésre két tényezőtől függ: a) Hogyan definiáljuk a vizsgálatunk tárgyát?; b) Hogyan mérjük az incidenciát és a prevalenciát? (Gelles, 2000). Ennek megfelelően először a vizsgálat tárgyát szükséges tisztázni. Ha vizsgálatunk tárgya a kapcsolati erőszak, akkor először ezt a két részből álló jelzős szerkezetet kell definiálnunk. Kézenfekvő az erőszak meghatározásával kezdeni, majd a kapcsolati jelzőt meghatározni.

Mi az erőszak?

Széles és szűk értelmezés a társadalomtudományokban

Az erőszak fogalma megragadható széles és szűk értelmezéssel egyaránt. Legszélesebb értelmében véve az erőszakot olyan szándékos cselekedetként határozhatjuk meg, amelyet azzal a szándékkal követnek el, hogy szenvedést okozzon annak, akit ér (Gelles & Straus, 1979). Gelles megjegyzi, hogy az erőszak fogalma tovább szűkíthető, de még ez a szűkebben értelmezett, fizikai erőszak is nagyon sokféle lehet. Okozhat enyhe fájdalmat, de akár az érintett halálát is (Gelles, 2000). Ahogyan Gelles ugyanitt megjegyzi, a társas kapcsolatokon belüli erőszakot vizsgáló tudományterületek kutatói között nincs konszenzus az erőszak meghatározásáról vagy annak méréséről. Úgy gondolom, hogy ebben tanulmányának megjelenése óta, majd negyed évszázad elteltével sem történt érdemi, pozitív változás. Hasonló véleményen van Heitmeyer és Hagan is (2003), akik szerint abban létezik konszenzus, hogy az erőszak valamilyen sérülést és időnként halált, illetve számos módon pusztítást okoz, így áldozata mindig van, ezen túl azonban a konszenzus megszűnik.

Az erőszak változatos meghatározásának és eltérő értelmezésének folyománya, hogy a társadalomtudományi vizsgálatok eredményei általában nem összehasonlíthatók. Ennek egyik további következménye az idősoros vizsgálatok hiánya. Ha a mérési módszertan változik, akkor az egymás utáni eredmények összehasonlítása sem lehetséges. Jelen tanulmány célja, hogy elsősorban hazai, de nemzetközi viszonylatban is összehasonlítható eredményeket produkáljon. A tanulmány a halálos kimenetelű, élet elleni bűncselekményekkel, köztük az emberöléssel foglalkozik. Az ilyen bűncselekmények vizsgálatára egyfajta korlátozott konszenzus létezik az erőszak fogalmáról. Ezen bűncselekmények tudományos vizsgálatakor az erőszak szűken értelmezett fogalma a fizikai sérülést okozó elkövetői cselekedet (Getoš-Kalac, 2021). Ez a szűken vett értelmezés azonban további körüljárást és pontosítást igényel.

Az erőszak meghatározása a jogban

Mivel még ez a vizsgálandó jelenség is eléggé sokrétű, egyszerűen használható, de egyben szilárd meghatározást igényel. Így a jelen tanulmányhoz inkább Walby és Towers megközelítését látom célravezetőnek, miszerint az erőszak meghatározásának törvényi alapokon kell nyugodnia (Walby & Towers, 2017). Törvényi alapként nemzetközi jogforrások is használhatók, azonban a vizsgálat szempontjából fontos, hogy az adatok egységesek, a módszertan pedig változatlan maradjon. Ennek a kettős elvárásnak a nemzeti szabályozás, esetünkben

a hatályos magyar büntető törvénykönyv felel meg legjobban. Ahogyan László (2018) is rámutat, a hatályos Btk.-ban törvényi erőszak fogalmat nem találunk. A Kúria gyakorlatában az erőszak valamely személyre közvetlenül ható olyan fizikai erő kifejtése, amely az ellenállását megtöri.² Ez a szűken értelmezett erőszak értelmezéséhez áll közelebb.

A társadalomtudományi megközelítéssel, azaz a szélesebben vagy szűkebben vett erőszak-meghatározás különbségével azonban a hatályos magyar büntetőjogban is találkozunk. Egyes büntetőjogi tényállások, mint például a kapcsolati erőszak, szélesebb erőszak fogalmat használ, ezzel szemben mások (például a testi sértés) jóval szűkebben értelmezik azt. Ha egy adott cselekvés (például késszúrás) mindig ugyanazt a fizikai sérülést okozná, akkor logikusnak tűnne kizárólag magát a tettet az erőszak fogalmának alapjául venni. Így jár el a társadalomtudományi mérőeszközök többsége, amely egyes tettek gyakoriságát méri, azok hatásától függetlenül [lásd például Tóth (2012); vagy nemzetközi kontextusban FRA, EIGE, Eurostat, (2024)]. Úgy gondolom, hogy ezzel figyelmen kívül hagynánk aényt, hogy egy adott tett nem mindig azonos sérülést okoz. Egy késszúrás könnyű sérülést és halált egyaránt okozhat, a seb helyétől vagy mélységétől, az elkövető erejétől, a sértett korától stb. függően. Ezért nemcsak a konkrét tettet, hanem az általa okozott sérülést³ is figyelembe kell venni (Walby & Towers, 2017). A büntető törvénykönyv éppen ezt teszi azáltal, hogy bizonyos büntetőjogi tényállásokat a sértettnek okozott sérülés alapján határoz meg. Ha a sérülés alapú meghatározást követve szeretnénk meghatározni a vizsgálandó bűncselekmények körét, akkor az általuk okozott sérülésnek azonosnak kell lennie, függetlenül a büntetőjogi minősítéstől. Ez alapján a jelen tanulmányban vizsgált bűncselekmények köre kiterjed minden olyan bűncselekményre, amelyek a sértett halálát eredményezik.

A szándék kérdése

Walby és Towers meghatározása további kiegészítésre szorul. Véleményem szerint az elkövető szándéka szintén figyelembe veendő: lehetséges, hogy az elkövető tette (például a fent említett késszúrás) megvalósul, és nem okoz kárt, vagy csak kisebbet, mint az elkövető tervezte, noha az elkövető szándéka ugyanaz volt, mint egy súlyosabb sérülést okozó bűncselekményé. A büntetőjog egyes bűncselekményeknek (például emberölés) már a kísérleti alakzatát is bünteti, így

2 34/2007. BK vélemény III. 1.

3 Walby és Towers eredeti művében a „harm” kifejezés szerepel, amelyet – tekintettel arra, hogy a vizsgált bűncselekményeknek passzív alanya és nem tárgya van – sérülésként magyaráztam.

szigorú értelemben véve nem a tett eredményét, hanem annak szándékát veszi figyelembe. A vizsgált fogalom ilyen módon való kiterjesztése, még ha nem is teljes mértékben, de biztosítja az erőszak kontextusát. A kísérletek beemelése mellett szól az is, hogy ez általában a tudományos vizsgálatok részét képezi, a kriminológiában legalábbis. Mind a hazai (Bakóczy, 1984), mind a regionális (Getoš-Kalac, 2021) és globális (Dawson, 2017) gyakorlatból hozhatók példák a majdnem halálos kimenetelű bűncselekmények beemelésére a mintába. Ugyanakkor a szűkebb fókusszal operáló vizsgálatok, amelyek szigorúan csak az emberölésekkel foglalkoznak, mint például Sivadó (2021) vagy Kivivuori és munkatársai (2024) munkái, szintén figyelembe veszik a nem befejezett, vagy nem emberölési minősítést kapó bűncselekményeket, még ha csak periférikusan is.

A kísérleti alakzaton kívül az elkövető szándékához kapcsolódik a gondatlanság fogalma is. Ahogyan figyelembe vettük egyes bűncselekmények kísérleteit, úgy mérlegelni kell a gondatlanságból elkövetett bűncselekményeket is. A kérdés megválaszolásához a kapcsolati jelzőt kell értelmeznünk.

Mi a kapcsolati erőszak?

Mivel jelen tanulmány a hazai jogszabályokon alapul, figyelembe kell venni a meghatározáshoz használt konkrét tényállások különös jellemzőit is. A fentiek értelmében, ha az erőszak meghatározásának törvényi alapjai vannak, akkor az erőszak társas dimenziója meghatározásnak is törvényi alapokon kell nyugodnia. Ezt a társas dimenziót a kapcsolati erőszak tényállása biztosítja. A tényállás taxatív meghatározza a bűncselekmény passzív alanyi körét, amelyben felsorolásra kerülnek a tényállás lehetséges sértettjei. „(1) Aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja...” (Btk. 212/A. §).

Ez a taxatív felsorolás pontosan meghatározza a kapcsolati erőszak sértetti körét, amely értelmezi a kapcsolati jelzőt. Azaz a tanulmányban – néhány kivételtől eltekintve, amelyeket egyéni magyarázattal láttam el – az ezzel a sértetti körrel szemben elkövetett szűken értelmezett erőszakos, életellenes bűncselekményeket értelmeztem kapcsolati erőszakként.

A fentebb említett gondatlansági megszorítás szintén a tényállásból következik. A tényállás kiemelt eleme a rendszeresség, ami kizárja a gondatlanságot, azaz gondatlanságból nem lehet kapcsolati erőszakot elkövetni. Ezt a törvényhozói elvet a vizsgált bűncselekményekre is kiterjesztettem, így a gondatlanságból elkövetettnek minősített bűncselekmények nem kerültek be a mintába.

A látencia kérdése

Garai (2021) rámutat, hogy a párkapcsolati vagy háztartási társas kontextusban elkövetett súlyos életellenes bűncselekmények felderítési és elítélési aránya általában viszonylag magas. Liem azonban (Liem et al., 2018) megjegyzi, hogy ez soha nem teljes mértékű. Bakóczi szerint elsősorban kifejezetten azon emberöléseket könnyű elleplezni, amelyeknek sértettje csecsemő (Bakóczi, 1984). Hozzáteszem, hogy feltehetően hasonló a helyzet az időskorú sértettekkel is, akiknek halálát életkorukból és egészségi állapotukból fakadóan sokkal könnyebb természetes halálként feltüntetni. Getoš-Kalac felhívja a figyelmet arra is, hogy hitelt érdemlő empirikus bizonyítékok támasztják alá a forenzikus orvosok által nem detektált halálos kimenetelű erőszakot, amelynek pontos mértéke nem ismert, de nem jelentéktelen. Ugyanitt a rejtetten maradt emberölések összességét „*the dark figure of homicide*”-nak nevezi (2021). Ezeket a realitásokat figyelembe véve a rejtetten maradás – mértéktől függetlenül – megakadályozza a jelenség teljes megismerhetőségét. A reprezentativitás kérdésével a minta részletes bemutatásánál foglalkozom bővebben.

Mi a prevalencia?

A kérdésfelvetésnek megfelelően a prevalencia és az incidencia fogalmát is szükséges tisztázni. Mindkét fogalom a medicinából, pontosabban a járványtanból ered, azonban nemcsak betegségek, hanem társadalmi jelenségek leírására is használják őket. Szigorúan járványtani értelemben véve a prevalencia egy adott populációban előforduló események számának és az adott populáció létszámának hányadosa (Bruce et al., 2008). Ez a látszólag szabatos megfogalmazás figyelmen kívül hagyja az idő kérdését. Sem a prevalencia sem az incidencia nem értelmezhető a hely és az idő dimenzióinak meghatározása nélkül. Az úgynevezett pont prevalencia egy adott időpontban (például 2025. január 01-jén) értelmezi a prevalenciát, míg az úgynevezett periódus vagy szakasz prevalencia egy adott időszakban (például 2014 és 2024 között). Ez utóbbi típusú adatot közölt például Bakóczi (1984), amikor a szándékos, erős felindulásban elkövetett emberölések és kísérleteik együttes előfordulási gyakoriságát mérte Magyarország vidéki városaiban, az 1969 és 1978 közötti tíz év átlagában. (Ebben a rangsorban Szeged például az 55. helyen állt, 3,7 eset/100 000 fő értékkel.) Látható, hogy a prevalencia meghatározásához a helyet, az időt és a vizsgált populáció nagyságát is pontosan meg kell határozni, mert csak így nyerhető olyan mutató, amely egyszerre szabatos és összehasonlítható korábbi eredményekkel.

A prevalencia kb. 10%-os arány alatt az incidencia és az időtartam egyszerű szorzataként értelmezhető (Bruce et al., 2008). Okkal feltételezem, hogy a vizsgált bűncselekmények aránya a teljes lakosságra nézve jóval 10% alatt van, így a prevalencia = incidencia $\times$ időtartam összefüggést alkalmazva számítható a prevalencia. Az eredmények összehasonlíthatósága érdekében a prevalenciát fajlagos mutatóban (eset/100 000 fő) fejezem ki, az időpontok, illetve az időtartam megjelölésével.

Mi az incidencia?

Míg a prevalencia azt mutatja meg, hogy egy adott populációban összesen hány eset található egy adott pillanatban, az incidencia azt, hogy hány új eset került a populációba egy adott időtartam alatt. Ahhoz, hogy az incidencia hányadosát, azaz rátáját meghatározhassuk, képesnek kell lennünk arra, hogy az új eseteket a régiektől megkülönböztessük. Ez a vizsgált bűncselekmények esetében nem nehéz, mert az esetszámok nagyon alacsonyak, mégis módszertani problémát jelent. A kutatási egység kiválasztásától függ ugyanis az incidencia meghatározása. Erről bővebben a kutatási egység meghatározásánál írok.

A kutatási egység meghatározása

A kutatási egység meghatározása komoly módszertani kérdést vetett fel, amely egyben az incidenciát is befolyásolja. Az adatokat lehetséges volt ügyek alapján, illetve elkövetők és sértettek alapján is megkülönböztetni. Az első megközelítés általában a bevett gyakorlat, azonban a második sem nélkülöz bizonyos erőnyeket.

Ha a vizsgálati kérdésünket úgy fogalmazzuk meg, hogy hány embert érint a kapcsolati erőszak kontextusában elkövetett súlyos életellenes bűncselekmények csoportja egy adott időpontban vagy intervallumban, akkor a pontos válasz csak úgy kapható meg, ha az elkövetőket és a sértetteket is pontosan megszámloljuk. Így adható válasz arra a kérdésre, hogy hány elkövető, illetve hány sértett található a populációban, ezeket összeadva pedig megadhatjuk a választ arra, hogy pontosan hány embert érint a jelenség. Ez a módszer nem veszi figyelembe a további érintetteket, például a szülei verekedéseibe beavatkozó gyermekeket, az érintettek szüleit vagy új és korábbi intim partnereit, illetve azok gyermekeit vagy rokonait. Az érintettek körének ilyen mértékű kiterjesztése azonban olyan módszertani problémákat vet fel, amelyek kérdésessé teszik az érintettség jelenségének mérését. Ez a módszer természetesen nem veszi figyelembe azokat az eseteket sem, amelyek rejtetten maradnak.

Ezt a látszólag egyszerű módszert nem is annyira könnyű a gyakorlatban alkalmazni. Gyakran előfordul, hogy egy elkövető több sértett sérelmére követ el bűncselekményt, sőt visszaesővé vagy bűnismétlővé is válhat, így ugyanaz az elkövető több bűncselekményt is elkövethet több sértett sérelmére.

A kapcsolati erőszakra különösen jellemző az ismételt áldozattá válás, azaz a reviktimizáció (Ørke et al., 2018), még a súlyos vagy életveszélyes erőszak esetében is, annak ellenére, hogy minden ember csak egyszer válhat befejezett emberölés áldozatává. De tegyük fel, hogy ezt a módszertant követve kapunk egy értéket a prevalenciára. Az eredményünk, habár pontos lesz, nem lesz összehasonlítható azokkal a kutatásokkal, amelyeket ügyek alapján számoltak. Így azon kérdések megválaszolása, amely az eredmény kontextusát adhatná, nem lesz lehetséges. Ilyen lehet például, hogy több-e a kapcsolati erőszak kontextusában elkövetett erőszak, mint más országokban? Emelkedett vagy csökkent-e az országos prevalencia a korábbi időszakokhoz képest? A kutatási egység helyes megválasztásával mindkét kérdés megválaszolható. Ha kutatási egységként az ügyet választjuk, az összehasonlíthatóságon kívül a büntető eljárásjog sajátosságaiból is profitálhatunk. A ne bis in idem⁴ elv értelmében nem kell tartanunk az adatok duplikációjától, ami komoly előny.

Az eljárásjogi sajátosságoknak azonban negatív hozadéka is van. A bűnhalmozat, azaz a több bűncselekmény egy eljárás keretében való elbírálása megnehezíti a kizárólag ügy alapján való elkülönítést, mert egy eljárás során több bűncselekményt is elbírálnak. Szintén jelentős a nem megfelelő minősítések szerepe egyes bűncselekmények rejtetten maradásának. Ennek eredményeként köztes megoldást választottam. Az összehasonlíthatóságot szem előtt tartva az ügyet választottam kutatási egységül. Ezt azonban kiegészítettem az elkövetők alaposabb vizsgálatával, így külön változókat vettem fel a bűnismétlés, illetve a visszaesés mérésére. Ez utóbbi azért is fontos, mert a későbbi elkövető tipológiákban hasznos megkülönböztető mutatóként szolgálhat. Így egy olyan eredményt kaptam, amely – úgy gondolom – egyszerre jobban megfelel az összehasonlíthatóság követelményének és szélesebb kontextust ad a bűnelkövetőkről.

Összefoglalva: az éves incidenciát az adott évben pertinensnek tekintett ügyek száma jelenti.⁵ Az adott év meghatározásánál nem a bűncselekmény elkövetési idejét, hanem a végrehajtható határozat meghozatalának dátumát tekintettem. A prevalenciát az éves incidenciák egyszerű összegeként számoltam, Bruce és munkatársai (2008) meghatározását követve.

4 A ne bis in idem elve az ugyanazon tény kétszeres értékelésének tilalmát határozza meg (Szabó, 2021).

5 A pertinens szó jelentése: pontosan odaillő, releváns. A tanulmány kontextusában a pertinens jelentése az eredeti latinhoz áll közel. (Pertinere: kiterjed valamire, valamire vonatkozik.) Azaz olyan bűncselekmények, amelyekre kiterjed, amelyekre vonatkozik a kapcsolati erőszak meghatározása.

Szigorúan kriminológiai szempontból nézve, egy cselekedet nem minősül bűncselekménynek, ameddig arról jogerős határozatot nem hozott a területileg illetékes jogalkalmazási szerv. A vizsgálat ezen az elven alapult. Mindezt szem előtt tartva nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a jogalkalmazás időigényes, így jelentős torzítást okozhat az eredményekben. Köztudott, hogy egyes bírósági eljárások rendkívül elhúzódhatnak. A „döglött akták” gyakran évtizedekkel meghosszabbítják a jogalkalmazás folyamatát. Ez alól a jelen vizsgálat sem kivétel. Ezt ellensúlyozandó, külön kiegészítő ábrán jelöltem a bűncselekmények elkövetési idejét is, hogy pontosabb kontextusba kerüljön a vizsgálat eredménye.

A minta

A mintát a Szegedi Törvényszék aktáiból vettem. Az adatgyűjtési időszak 2025. május 1-től 2025. július 31-ig tartott. A törvényszék területi illetékessége Csongrád-Csanád vármegye teljes területére kiterjed. A vizsgált időszak 2014. január 1. – 2024. december 31. Az akták teljes tartalmát tartalomelemzésnek vettem alá. A mintába, a fenti erőszak definíciónak és módszertani megfontolásoknak megfelelően, az alábbi bűncselekmények kerültek be:

- a) emberölés és kísérlete,
- b) életveszélyt okozó testi sértés és kísérlete,
- c) halált okozó testi sértés.

Reprezentativitás

A minta nem tekinthető reprezentatívnak a kapcsolati erőszak szempontjából, mert nem ismert, hogy milyen mértékű lemorzsolódás történt a büntetőeljárás korábbi szakaszaiban, ahogyan a téves minősítések mértéke sem. Kriminológiai szempontból sem tekinthetjük reprezentatívnak a mintát a fentebb már ismertett rejtetten maradás miatt. A minta egyedül büntetőjogi szempontból tekinthető reprezentatívnak, mert a vizsgált időszak teljes időtartamában tárgyalat összes ügyet tartalmazza.

A minta teljes kiinduló elemszáma 91 darab volt. Az akták tartalmazták a vádiratot, a határozatot, a feljelentést, a tárgyalási jegyzőkönyveket és az esetek többségében a nyomozás iratait is. A mintában maradt minden olyan ügy a fent meghatározott bűncselekmények közül, amely ügyszámmal rendelkezett, amelynek aktája nem volt üres,⁶ és amelyet nem gondatlanságból követtek

6 Az akták fizikailag nem voltak üresek, azonban rendelkezéseket vagy utasításokat tartalmaztak.

el. A három üres akta, illetve a két gondatlanságból elkövetett bűncselekmény eltávolítása után a mintát anonimizálni kellett. Egy ügyet az eljárás során új ügyszámmal láttak el, így a két különböző ügyszámon lévő azonos ügyet egy anonim azonosító alá rendeztem. Két ügyet később egyesítettek és a terhelt halmazati büntetést kapott. Két ügy felülvizsgálat miatt nem állt rendelkezésre. A minta elemszáma így 82 ügyre csökkent.

A pertinencia meghatározása

A pertinencia változóját egy kétértékű mutatóval mértem (pertinens/nem pertinens). Egy ügyet két tényező alapján minősítettem pertinensnek, mindkettő a kapcsolati erőszak tényállásának passzív alanyi köre meghatározásából ered. Minden egyes ügynél egyesével határoztam meg a pertinenciát.

Az elkövető és a sértett között fennálló kapcsolat mint a pertinencia kritériuma

Minden olyan ügyet pertinensnek minősítettem, amelynek sértettje a kapcsolati erőszak (Btk. 212/A. §) passzív alanyi körébe esett. Ilyenek voltak a házastársi, élettársi, vérségi kapcsolatok, illetve a közös gyermek szülői kapcsolatai. Az esetek többsége ebbe a kategóriába került, azonban a minta tartalmaz olyan adatpontokat, amelyek nem teljesen feleltek meg a tényállás kritériumainak, mégis bekerültek a mintába. Ezek bővebb leírását lásd a határesetek szekció alatt.

A domeszticitás mint a pertinencia kritériuma

A tényállás meghatározása szerint a passzív alanyi körbe való tartozás egyik feltétele az elkövetővel az elkövetéskor vagy korábban közös háztartásban való élés. Ez a kritérium az úgynevezett domeszticitás kritériuma, amelyet más országokban is használnak a kapcsolati erőszak meghatározásához. A minta tartalmaz olyan adatpontokat, amelyek nem teljesen feleltek meg a tényállás kritériumainak, mégis bekerültek a mintába. Ezek bővebb leírását lásd a következő szekcióban.

Határesetek

A pertinencia szempontjából nem minden esetet lehetett egyértelműen besorolni. Az elkövető és a sértett közötti kapcsolatokat külön változóval mértem.

Az 1. számú táblázat a változó értékeit mutatja be.

1. számú táblázat

Kapcsolati jellegek a pertinens eseteknél

Kapcsolat jellege	Esetszám
Após–vej	1
Élettársi kapcsolat	13
Élettárs szülei	2
Házasság	11
Szülő–gyermek	3
Testvér	1
Határeset	5
Mindösszesen	36

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A határesetek értéket öt alkalommal vette fel a változó. Három alkalommal az elkövető és a sértett között olyan romantikus/szexuális kapcsolat állt fenn, amely keretein belül nem valósult meg az életközösség, illetve a házasság. A kapcsolatok időtartama a néhány hónaptól a több évtizedig terjed. Azért kerültek be a mintába, mert a tanúvallomásokban a tanúk vagy maga a sértett intim partnerként azonosította az elkövetőt, vagy az elkövető a sértettet. Egy alkalommal a sértett és az elkövető között nem volt intim partneri viszony, azonban gyermekkoruk óta ismerték egymást. Ez az adatpont azért került be a mintába, mert az elkövető erre a viszonyra hivatkozva csalta a sértettet az elkövetés helyére. További egy esetben a sértett és az elkövető között megvalósult a domeszticitás, de rokoni vagy párkapcsolati viszony nem volt közöttük. Az elkövető azonban azért támadta meg a sértettet, mert a gyermeke, aki szintén velük élt, kifejezetten szerette a sértettet, és az elkövető erre volt féltékeny.

A kapcsolati erőszak jelenségéhez szervesen kapcsolódik a féltékenységből elkövetett erőszak, ahogyan azt a kortárs és a korábbi tipológiák is elismerik. Markánsan el is különült az egy adott személy egykori és jelenlegi intim partnerei közötti, féltékenységből elkövetett bűncselekmények csoportja. Azonban ilyen esetekben az elkövető és a sértett között sem a domeszticitás, sem pedig a párkapcsolat, illetve a vérségi kapcsolat feltétele nem valósult meg, ezeket az eseteket nem tekintettem pertinensnek.

Eredmények

Összevont eredmények

A vizsgálat eredményeit a 2. számú táblázat foglalja össze. Az összesített, átlagos pertinencia a vizsgált bűncselekményekre az esetek 41,6%-a.

2. számú táblázat

A pertinencia összevont eredményei a teljes mintára, bűncselekmények szerint.

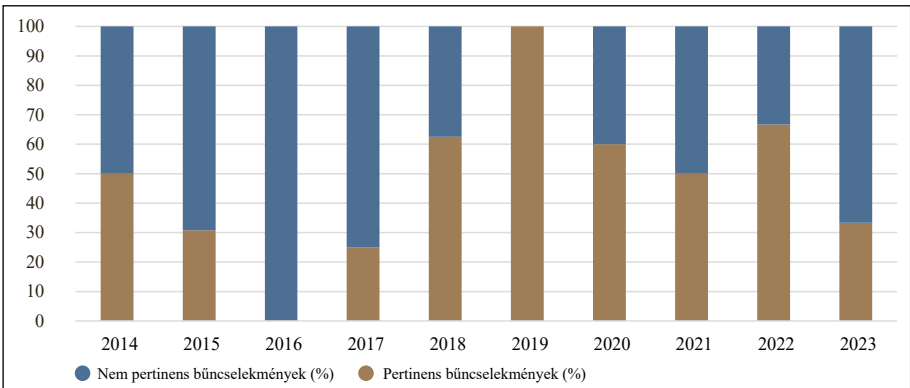
Bűncselekmény	Pertinens (eset)	Nem pertinens (eset)	Összesen (eset)	Pertinencia (%)
Emberölés	10	10	20	50,0
Emberölés kísérlete	15	14	29	51,7
Életveszélyt okozó testi sértés	7	10	17	41,2
Életveszélyt okozó testi sértés kísérlete	2	7	9	22,2
Halált okozó testi sértés	2	5	7	28,6
Mindösszesen	36	46	82	41,6

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Az ilyen, összevont eredmények esetében felmerül, hogy mekkora mértékben torzítja az eredményt az estek időbeni összevonása, így egy éves bontású adatsor pontosabban bemutatja az esetek eloszlását. Ezt az 1. számú ábrán mutatom be. Az ábra jellegzetes „fűrészfogas” mintázatából is látható, hogy az alacsony elemszámok miatt a szórás mértéke viszonylag nagy. Összességében a pertinencia évente átlagosan 48%-os a vizsgált bűncselekmények tekintetében.

1. számú ábra

A vizsgált bűncselekmények évenkénti eloszlása pertinencia szerint

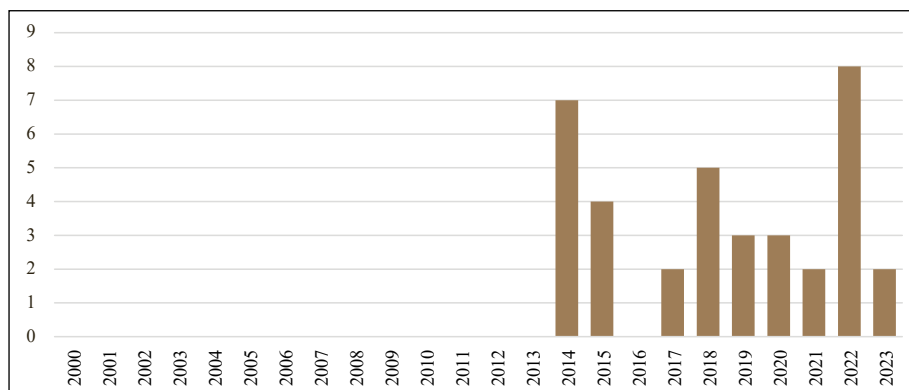
Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Az eredmények összehasonlíthatósága csak az emberölések esetében lehetséges. A minta eredményei szerint az emberölések száma a vizsgált, tízéves időszak átlagára vetítve 0,52 eset/100 000 fő.⁷ A pertinens esetszám ennek pontosan a fele, 0,25 eset/100 000 fő. Jó összehasonlítási alapot adnak Sivadó eredményei, ezek szerint az Európai Unióban az emberölések csökkenő tendenciát mutatnak, 0,8–0,7 eset/100 000 fő értékekkel (Sivadó, 2021). Ennek tükrében is jelentős a 0,25 eset/100 000 fő évente. Kicsit érthetőbben megfogalmazva ez azt jelenti, hogy négy évente történik egy kapcsolati erőszakhoz kapcsolódó emberölés egy százezer fős mintában. Ha a vármegye lakosságát kb. 400 000 főnek tekintjük, akkor azt mondhatjuk, hogy évente átlagosan egy eset történt a kapcsolati erőszakból kifolyólag a vizsgált időszakban.

A bűncselekmények elemzésekor fontos figyelembe venni a jogalkalmazás időigényét. A 2. és a 3. számú ábra azt mutatja be, hogy milyen különbségek vannak a határozathozatal időpontja szerinti eloszlás és a bűncselekmények elkövetésének időpontja között.

2. számú ábra

A pertinens bűncselekmények eloszlása a határozathozatal éve szerint

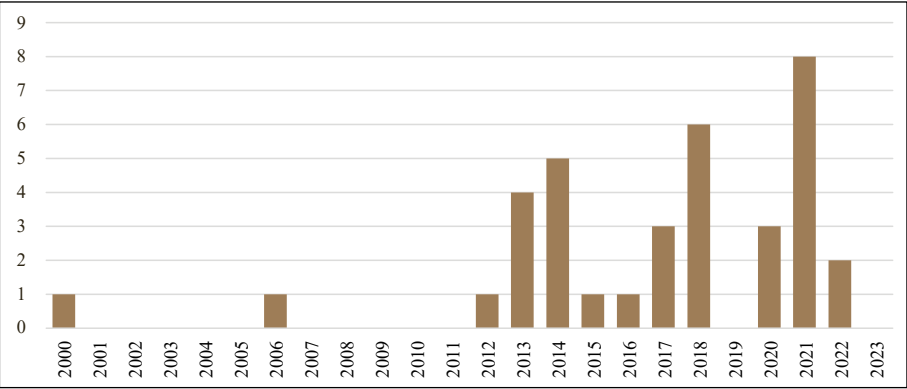

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

⁷ A lakosságszám tízéves átlagának kiszámításához a KSH éves adatainak átlagát használtam, amely Csongrád-Csanád vármegyére 2014 és 2024 között átlagosan 398 401 fő.

3. számú ábra

A pertinens bűncselekmények eloszlása a bűncselekmény elkövetésének éve szerint

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Látható, hogy az elkövetési idő tekintetében összesen két bűncselekmény (2000, illetve 2006) esik számottevően távol a minta zömétől. A pertinens esetek többsége azonban a határozathozatali és így a vizsgálati időintervallumon belülre esik.

Elkövetői előélet

Az elkövetők előéletét a minta pertinens részére érdemes áttekinteni. Ezt a 3. számú táblázatban foglaltam össze.

3. számú táblázat

A pertinens bűncselekmények elkövetőinek előélete

Elkövető előélete	Esetszám
Büntetlen	18
Büntetett	14
Állt már bíróság előtt	1
Próbaidős	1
Többszörösen büntetett	1
Ismeretlen	1
Mindösszesen	36

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Látható, hogy az elkövetők döntő többsége, azaz pontosan a fele, büntetlen előéletű. A büntetett előéletű elkövetők bűnözői életútjának részletesebb ismertetése meghaladja jelen tanulmány kereteit, de figyelemre méltó a büntetlen elkövetők magas aránya, tekintve, hogy milyen súlyos bűncselekményeket követtek el.

Felhasználhatóság

A fenti eredmények felhasználhatók a kapcsolati erőszakról és annak hatásairól készült becslések pontosítására, illetve költségbecslések készítésére. A kapcsolati erőszak és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények további differenciálása szükséges a prevenció és mitigáció érdekében.

Összefoglalás

A mintán elvégzett kutatás tanulsága, legalábbis számomra, hogy az emberi társas kapcsolatok meghatározó tényezők a súlyos életellenes bűncselekmények elkövetése során. A mintán mérhető pertinencia az emberölések és kísérleteik esetében közel ötven százalékos, és ezzel jelentősnek mondható. Az életveszélyt okozó testi sértés, ennek kísérlete és a halált okozó testi sértés ugyan alacsonyabb pertinenciával vannak jelen a mintában, azonban ezek mértéke sem elhanyagolható.

A vizsgálat korlátjának kell tekinteni azt, hogy az eredmények nem alkalmasak általánosításra. Ez azt jelenti, hogy a bevezetőben feltett kérdést csak a vármegye területére és csak a vizsgált időszakban lehetséges megválaszolni. Természetesen a szerző bízik abban, hogy a fentebb részletezett módszertan használatával más mintákon is megismételhető lesz a vizsgálat, és így további eredmények születnek majd, amelyek segítségével akár országosan is megismerhető lesz a kapcsolati erőszak kontextusában elkövetett terminális erőszakok mértéke.

Felhasznált irodalom

-
- Bakóczi A. (1984). *Az emberölés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Bruce, N., Pope, D. & Stanistreet, D. (Eds.) (2008). *Quantitative Methods for Health Research: A Practical Interactive Guide to Epidemiology and Statistics*, (2. kiadás). Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9780470725337>
- Corradi, C. & Stöckl, H. (2014). Intimate partner homicide in 10 European countries: Statistical data and policy development in a cross-national perspective. *European Journal of Criminology*, 11(5), 601-618. <https://doi.org/10.1177/1477370814539438>

- Dawson, M. (Szerk.). (2017). *Domestic Homicides and Death Reviews: An International Perspective*. Palgrave MacMillan. [10.1057/978-1-137-56276-0](https://doi.org/10.1057/978-1-137-56276-0)
- Fehér L. & Parti K. (2002). Nők a börtönben. *Kriminológiai Tanulmányok*, 39, OKRI.
- FRA, EIGE & Eurostat (2024). *EU gender-based violence survey – Key results. Experiences of women in the EU-27*, Publications Office of the European Union, Luxembourg. [10.2811/4526264](https://doi.org/10.2811/4526264)
- Garai R. (2021). *A kapcsolati erőszak „szövődményei” - egy nővum hatása és joggyakorlata*. PhD értekezés. Károli Gáspár Református Egyetem.
- Gelles, R. J. (2000). Estimating the incidence and prevalence of violence against women: National data systems and sources. *Violence Against Women*, 6(7), 784–804. [10.1177/10778010022182146](https://doi.org/10.1177/10778010022182146)
- Gelles, R. J., & Straus, M. A. (1979). Violence in the American Family. *Journal of Social Issues*, 35, 15-39. [10.1111/j.1540-4560.1979.tb00799.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1979.tb00799.x)
- Getoš-Kalac, A. (2021). *Violence in the Balkans: First Findings from the Balkans Homicide Study*. Springer Briefs in Criminology. [10.1007/978-3-030-74494-6](https://doi.org/10.1007/978-3-030-74494-6)
- Heitmeyer, W. & Hagan, J. (2003). Violence: The Difficulties of a Systematic International Review. In Heitmeyer, W. & Hagan, J. (Eds.), *International Handbook of Violence Research*. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-0-306-48039-3_1
- Huff-Corzine, L. & Toothy, K. (Szerk.). (2025). *Pauline Tarnowsky's Les Femmes Homicides Part I*, (1. kiadás). Routledge Studies in Crime and Society. <https://doi.org/10.4324/9781003232131>
- Kivivuori, J., Liem, M. & Markwalder, N. (2024). European Homicide Monitor: Research, New Developments, and Future. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 40(3), 431-445. [10.1177/10439862241253386](https://doi.org/10.1177/10439862241253386)
- Kivivuori, J., Suonpää, K. & Lehti, M. (2014). Patterns and theories of European homicide research. *European Journal of Criminology*, 11(5), 530-551. <https://doi.org/10.1177/1477370814536833>
- László B. (2018). Erőszak, erőszakos magatartás, személy ellenierőszakos cselekmény – értelmezési kérdések a csekély súlyú, tömegesen előforduló bűncselekmények körében. *Büntetőjogi Szemle*, 18(1), 48-53.
- Liem, M. (2021). Balkanisation in European Homicide Research. In Getoš-Kalac A. (Szerk.). *Violence in the Balkans*. SpringerBriefs in Criminology. Springer. [10.1007/978-3-030-74494-6_2](https://doi.org/10.1007/978-3-030-74494-6_2)
- Liem, M., Suonpää, K., Lehti, M., Kivivuori, J., Granath, S., Walser, S. & Killias, M. (2018). Homicide clearance in Western Europe. *European Journal of Criminology*, 16(1), 81-101. [10.1177/1477370818764840](https://doi.org/10.1177/1477370818764840)
- Ørke, E. C., Vatnar, S. K. B. & Bjørkly, S. (2018). Risk for Revictimization of Intimate Partner Violence by Multiple Partners: a Systematic Review. *Journal of Family Violence*, 33, 325–339. [10.1007/s10896-018-9952-9](https://doi.org/10.1007/s10896-018-9952-9)
- Remrey, L. (2025). Homicide Victimization in the United States, 2023. *Bureau of Justice Statistics Bulletin*. <https://bjs.ojp.gov/document/hvus23.pdf>
- Sivadó M. (2021). Radical decrease in the number of homicides in Hungary. *Belügyi Szemle*, 69(SI4), 108-120. [10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.8](https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.8)
- Solt A. (2022). Otthoni erőszakosságok. *Belügyi Szemle*, 70(8), 1671-1686. [10.38146/BSZ.2022.8.6](https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.8.6)

- Szabó J. (2021). A ne bis in idem elvének hazai fejlődéstörténete. *Büntetőjogi Szemle*, 21(1), 52–58. <https://ujbtk.hu/szabo-judit-a-ne-bis-in-idem-elvenek-hazai-fejlodestortenete/>
- Tóth O. (2012). Mi hány méter? A párkapcsolati erőszak méréséről. *Socio.Hu Társadalomtudományi Szemle*, 2(1), 37–46. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2012.1.37>
- Walby, S. & Towers, J. (2017). Measuring violence to end violence: mainstreaming gender. *Journal of Gender-Based Violence*, 1(1), 11–31. 10.1332/239868017X14913081639155

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Pásztor G. (2026). A kapcsolati erőszak pertinenciája terminális életellenes bűncselekményekben Csongrád-Csanád vármegyében. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1557–1576. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1557-1576>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újrapublikálható, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Pásztor Gergely, aki a pasztor.gergely@stud.u-szeged.hu e-mail címen érhető el.

A fegyveres konfliktusok migrációs hatásai 2020–2025 között

The migration effects of armed conflicts between 2020 and 2025

Éberhardt Gábor

Dr., PhD, rendőr alezredes, rendőrségi főtanácsos, kiemelt főelőadó, köztestületi tag
Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság,
Rendészeti Igazgatóság,
Magyar Tudományos Akadémia
eberhardt.gabor@uni-nke.hu

*„A háborúk sosem érnek véget a fegyvernyugvással:
a menekültekben folytatódnak, akik
a csatatér árnyékát hordozzák magukkal.”*
Zygmunt Bauman (2016)

Absztrakt

Cél: A tanulmány a 2020–2025 közötti fegyveres konfliktusok Magyarországra gyakorolt migrációs hatásait vizsgálja, különös tekintettel az orosz–ukrán háborúra, valamint a közel-keleti és afrikai válságokra.

Módszertan: A kutatás mixed methods megközelítést alkalmaz, nemzetközi statisztikák, jogi dokumentumok és akadémiai források összevetésével, lehetővé téve a trendek és narratívák integrált értékelését.

Megállapítások: Az ukrajnai háború példátlan ideiglenes védelmi mechanizmusokat aktivált, míg más konfliktusok főként közvetett, európai szintű hatásokkal jelentek meg. A hazai szabályozás – különösen a nagykövetségi eljárás – érdemben szűkítette a védelemhez való hozzáférést.

Érték: A tanulmány rávilágít a magyar migrációs politika nemzeti érdekeket privilegizáló kettős narratívájára és a biztonságiasítás kihívásaira, hozzájárulva a szakpolitikai és tudományos diskurzushoz.

Kulcsszavak: biztonságiasítás, fegyveres konfliktus, ideiglenes védelem, migráció

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 12. 02. Átdolgozás: 2025. 12. 12. Elfogadás: 2025. 12. 17. Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2026. júniusi számában.

Abstract

Aim: The study examines how the armed conflicts between 2020 and 2025 – most notably the Russian–Ukrainian war – shaped Hungary’s migration landscape, compared with the indirect effects of Middle Eastern and African crises.

Methodology: A mixed-methods approach integrates international statistics, legal documents and peer-reviewed literature within a comparative narrative framework.

Findings: The war in Ukraine triggered unprecedented temporary protection mechanisms and generated substantial humanitarian pressure, while other conflicts affected Hungary mainly through indirect, Europe-level political and institutional dynamics.

Value: The paper highlights Hungary’s dual migration narrative rooted in the privileging of perceived national interests, along with the challenges of securitisation, offering added value to policy debates and academic research.

Keywords: armed conflict, migration, temporary protection, securitisation

Bevezetés

A 21. század első huszonöt éve világosan megmutatta, hogy a fegyveres konfliktusok nem csupán államközi biztonsági kérdések. Ezek komplex, többdimenziós válságokat generálnak, amelyek közvetlenül hatnak például az európai társadalmakra is. A konfliktusok által kiváltott migrációs hullámok alapjaiban alakítják át a menekültügyi és bevándorlási rendszereket. Ezek a folyamatok egyre nagyobb terhet rónak az államok jogi, intézményi, gazdasági és társadalmi kapacitásaira.

Magyarország 2020 és 2025 közötti tapasztalatai különösen élesen tükrözik a változásokat. Az orosz–ukrán háború súlyos migrációs nyomást idézett elő, amelyet speciális tipológiája miatt a rendszerváltás óta nem tapasztalt az ország. Az afgán és közel-keleti válságok közvetett módon, az afrikai konfliktusok pedig főként európai menekültpolitikai vitákon keresztül hatottak hazánkra.

Konceptualizáció

A migráció és a fegyveres konfliktusok vizsgálata megköveteli a kulcsfogalmak pontos meghatározását. A forráskutatás során a szerző megállapította, hogy a tudományos diskurzus és a nemzetközi szervezetek gyakorlata többnyire eltérő

hangsúlyokat alkalmaz, ami gyakran politikai vitákhoz vezet, például a kutatás során vizsgált fogalmi keretek esetében is. A tanulmányban következetesen alkalmazott és a szerző által képviselt fogalmi értelmezések az alábbiak.

- Felgyorsult migráció: a globalizáció korszakában „*a migráció sebessége és térbeli intenzitása nőtt: egyre gyorsabban és rövidebb idő alatt jönnek létre tömeges népmozgások, gyakran hirtelen kitörő fegyveres konfliktusok következtében*” (Skeldon, 2017). A menekültügyi statisztikák szerint például az ukrajnai háború idején három hónap alatt több mint hatmillió ember hagyta el Ukrajnát – ez „*az elmúlt évtizedek leggyorsabb népmozgása volt Európában*” (URL25). Itt a gyorsulás az idődimenzióban mérhető: nagyon rövid idő alatt nagyon nagy tömegek mozdultak el A-ból B-be. Ez a tény alapozta meg a kutatás által vizsgált időszáv kiterjedését, annak behatárolását.
- Háború és háborús (fegyveres) konfliktus: a klasszikus meghatározás szerint a háború „*az államok közötti szervezett erőszak alkalmazása, amelynek célja a politikai akarat kikényszerítése*” (Clausewitz, 1976). A modern békekutatás és a nemzetközi jog tágabb értelmezést használ: a háborús konfliktus minden olyan fegyveres összecsapás, amelyben egy év alatt legalább 1000 fő halálos áldozatot regisztrálnak (SIPRI, 2023).
- Ideiglenes védelem: az EU Tanácsának 2001/55/EK irányelve szerint az ideiglenes védelem rendkívüli mechanizmus, amely tömeges beáramlás esetén kollektív védelmet nyújt anélkül, hogy minden egyes kérelmezőnek egyéni eljáráson kellene átesnie (Council of the EU, 2001).
- Menekült: az 1951-es Genfi Egyezmény értelmében menekült az, „*aki faji, vallási, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatt üldöztetéstől való megalapozott féltelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik*” (GE, 1951; URL24).

Országunkban a menedékjogról szóló törvény „*szabályozza a Magyarországon által nyújtott menedékjog tartalmát, a menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként történő elismerés (a továbbiakban együtt: elismerés) feltételeit, továbbá az elismerésre, illetve annak visszavonására irányuló eljárást. E törvény rendelkezéseit arra a külföldre kell alkalmazni, aki elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy menedékjogot élvez.*” (Metv, 2007)

- Migráns és vándor: a Nemzetközi Migrációs szervezet (International Organization for Migration – IOM) meghatározása szerint migráns minden olyan személy, aki lakóhelyét elhagyja és ideiglenesen vagy tartósan más országban telepszik le, függetlenül a jogi státusztól (URL17).

A nemzetközi szakirodalomban először Park (1928) írta le tanulmányában annak az embernek (wanderer/vándor) a migrációelméleti azonosítását, aki

elhagyja a származási helyét és annak okától, céljától, időtartamától, társadalmi megítélésétől, egyéb jellemzőitől függetlennek tekinti.

A magyar szakirodalom különbséget tesz a vándorlás folyamatát hangsúlyozó fogalom és a politikai kontextusban használt migráns között (Gödri, 2020).

- Push és pull faktorok: a migrációs döntések értelmezésének klasszikus kerete az úgynevezett „push-pull” modell. A kibocsátó ország negatív tényezői (például fegyveres konfliktus, üldöztetés, gazdasági válság) toló (push) erőként hatnak, míg a befogadó ország pozitív jellemzői (például biztonság, jólét, munkalehetőségek, jogi védelem) vonzó (pull) tényezőként működnek (Lee, 1966).
- Reguláris és irreguláris migráció: az irreguláris migráció fogalmi eleme a jogszerűtlenség, ami az adott országba utazás, az államhatár átlépése vagy az országon belüli tartózkodás esetén nem a vonatkozó jogi előírásoknak megfelelő magatartás következményeként jött létre (Hautzinger, 2016). A jogszerűtlenség dinamikus természetével kapcsolatban Hautzinger hivatkozott értelmezésére alapozva egyetértek azzal, hogy a jogszerűtlen tartózkodás is jogszerűvé válhat, ha a jogi feltételek változnak (Provera, 2015).

A kutatás módszertana

A cél annak feltárása, hogy a 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai milyen módon és milyen intenzitással befolyásolták Magyarország migrációs helyzetét. A kutatás módszertana komplex, több forrást és több szempontot ötvöző megközelítésre épül.

A kutatás során a szerző tudatosan kerülte az empirista megközelítést, nem törekedett saját adatok gyűjtésére, sem jogi vagy rendészeti állásfoglalások megfogalmazására. E módszertani döntés célja kettős: egyrészt biztosítja, hogy a vizsgálat ne csússzon át normatív értékítéletekbe, másrészt megerősíti a tudományos objektivitást (Bryman, 2016).

A feldolgozás során a szerző a rendelkezésre álló nemzetközi és hazai forrásokból származó információkat elemző, összehasonlító keretbe helyezte, és ezekből vont le következtetéseket. Így a hangsúly a források közötti kapcsolatok, eltérések és összefüggések feltárására került, nem pedig a kutató szubjektív véleményére vagy jogi-igazgatási állásfoglalására.

A közismertnek tekinthető tényeket (például a háborúk kitörésének időpontjait, az Európai Unió tagállamainak számát, vagy a magyarországi menekültügyi rendszer intézményi felépítését) a szöveg forráshivatkozás nélkül rögzíti, a nemzetközi tudományos gyakorlatnak megfelelően (APA, 2020). Indokolt esetben

azonban, különösen a vitatott kérdésekben, a tanulmány minden állítást hivatkozással támaszt alá, ezzel is biztosítva az átláthatóságot és az ellenőrizhetőséget.

A tanulmány kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmaz.

- Kvantitatív elemzés és források: a nemzetközi szervezetek (például UNHCR, IOM, Eurostat, ECRE, ACLED, ODP, KSH, OIF stb.) által közzétett statisztikákra épül, amelyek autentikusnak értékelhetően dokumentálják a menekültáramlások, ideiglenes védelem és reguláris/irreguláris migráció trendjeit.
- Kvalitatív elemzés és források: jogi dokumentumok (például az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei), szakpolitikai jelentések, valamint releváns akadémiai irodalom feldolgozására épül.

A kettős módszertani megközelítés (mixed methods) lehetővé teszi, hogy a statisztikai trendek a politikai és társadalmi diskurzusok kontextusába helyeződjenek.

Az elemzés longitudinális megközelítésben a 2020–2025 közötti időkeretre épül, amely két fő logikai szakaszra tagolható:

- 2020–2021: a magyar menekültügyi szabályozás szigorodása, a „nagykövetségi eljárás” bevezetése és az afgán válság következményei.
- 2022–2025: az orosz–ukrán háború, valamint az ennek nyomán kialakuló humanitárius válság.

A vizsgálat földrajzi fókuszba Magyarország, de az elemzés szükségszerűen kitér az európai, valamint globális dimenziókra is, hiszen a hazai politikai és jogi keretek az ENSZ és EU tagállami státuszából következnek.

Az elemzés két fő elméleti pillérré épül:

- Konfliktus-migráció nexus: a fegyveres konfliktusok közvetlen és közvetett hatásainak vizsgálata (push faktorok).
- Narratív keret: a politikai diskurzus és társadalmi percepció elemzése, amely meghatározza, hogyan különül el az „illegális migráns” és az „ukrán menekült” kategóriája a magyar közbeszédben.

A migráció és fegyveres konfliktusok kutatása kiemelt etikai érzékenységet igényel. Az elemzés során a következő alapelveket érvényesítettem:

- Adatátláthatóság és ellenőrizhetőség – minden felhasznált statisztikai adat és dokumentum pontos forráshivatkozással jelenik meg (APA 7). Ez biztosítja a kutatás átláthatóságát és reprodukálhatóságát.
- Etikai dilemmák tudatosítása – a fegyveres konfliktusok és migráció kapcsolatának kutatása során felmerülhet a „securitization” (biztonságiasítás) veszélye, amikor a menekülteket elsődlegesen fenyegetésként mutatják be. Az elemzés során ennek elkerülésére törekedtem, kiemelve a humanitárius

dimenziókat és az emberi jogi kötelezettségeket (EEJE, 1950; Arendt, 2007; Bauman, 2016). Magyarország viszonylatában megkerülhetetlen tényként azonosítható a nyugat-balkáni irányból érkezett 2015. évi tömeges irreguláris migráció és annak tipológiai elemei, hatásai. A jelenség rámutatott arra, amit Hautzinger (2024) tanulmányában úgy fogalmaz, hogy a biztonság mint nemzeti és globális érdek indokolja a migráció ellenőrzött formáját, hogy védje az állampolgárok jogait.

- Források megbízhatósága – a kutatás kizárólag nemzetközi szervezetek hivatalos adataira és magas citációs indexű, lektorált tudományos munkákra épül. Ez minimalizálja a politikailag torzított adatok kockázatát.
- Politikai érzékenység kezelése – a migráció kérdésköre globálisan és Magyarországon is a politikai diskurzus középpontjában helyezkedik el. Az elemzésben szerzői törekvés valósult meg a deskriptív, adatalapú megközelítésre, kerülve a normatív vagy ideologikus állásfoglalást, miközben a kritikai elemzés a hazai jogi normákra építkezik és a nemzetközi jogi normákra támaszkodik.
- Sérülékeny csoportok védelme – a menekültek és irregulárisan érkező, tartózkodó külföldiekre vonatkozó információkat aggregált statisztikai és intézményi adatok szintjén került felhasználásra.

Háborús konfliktusok és migrációs hatásaik

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai többféle módon érintették Magyarországot. Egyes háborúk közvetlen, menekültáramlásokban mérhető következményekkel jártak, míg mások inkább közvetett, európai szintű politikai és társadalmi hatások formájában jelentkeztek. A fejezet célja annak bemutatása, hogy mely fegyveres konfliktusok játszottak meghatározó szerepet a magyar menedékjogi és migrációs helyzet alakulásában, nemzetközi statisztikák és akadémiai kutatások ismeretében.

1. számú ábra

Háborús és fegyveres konfliktusos területek Magyarország érintettségével (2020–2025)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Orosz–ukrán háború (2022–)

Az ENSZ Közgyűlése 2022. március 2-án hozott határozatában „a leghatározottabban” elítélte Oroszország agresszióját Ukrajna ellen, és azonnali csapatkivonást követelt ([URL29](#)). Ezzel az inváziót az ENSZ Alapokmányának 2. cikk (4) bekezdésének súlyos megsértéseként értelmezte, amely a nemzetközi béke és biztonság elleni agresszióknak minősül. A Nemzetközi Humanitárius Jogi keretek szerint a háború nemzetközi fegyveres konfliktusnak (International Armed Conflict) számít ([URL16](#)).

A nemzetközi jogi irodalomban széles körű konszenzus alakult ki. Clapham (2022) hangsúlyozza, hogy az agresszió jogi minősítése nem pusztán politikai deklaráció, hanem az egész nemzetközi humanitárius jog alkalmazásának alapja. Ineli-Ciger (2022) szerint az ideiglenes védelemről szóló irányelv (Temporary Protection Directive – TPD) aktiválása „történelmi mérföldkő az uniós menekültjogban”, mert az addig inaktív eszköz hirtelen kulcsfontosságú rendszerré vált.

A magyar szerzők közül Balogh (2022) kiemeli, hogy az ENSZ határozata nyomán Magyarország és az EU köteles az ideiglenes védelem keretét aktiválni, ezzel is megerősítve az agresszió és a menekültügy intézkedési kötelezettségét.

Rámutat, hogy a TPD aktiválása jól illusztrálja a kettős mércét: míg az ukrainai menekültek széles körű támogatást élveznek, addig a közel-keleti és afrikai kérelmezők továbbra is szigorú korlátozásokkal szembesülnek.

2022. március 4-én az EU Tanácsa először aktiválta a TPD-t az Ukrajnából menekülők tömeges beáramlása miatt (Council Implementing Decision (EU) 2022/382) az EU ideiglenes védelemről szóló irányelvét, amely addig évtizedekig „alvó jogintézményként” létezett (Triandafyllidou & Mantanika, 2023). Ennek eredményeként több mint 4,2 millió ukrán állampolgár kapott ideiglenes védelmi státuszt az EU-ban ([URL11](#)). Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR) adatai szerint 2022–2024 között több mint 6,4 millió határátlépést regisztráltak az ukrán–magyar határon, bár ezek között jelentős számban találhatók ingázók és többszörös átlépők.

Az orosz invázió kezdete óta Magyarország az egyik legfontosabb belépési pontjává vált az Ukrajnából menekülőknek. Magyarországon 2024 végén 39 168 fő részesült aktív TPD-védelemben ([URL28](#)). Magyarországon a belépési cél túlnyomó része tranzitjellegű, a huzamosabb idejű letelepedés alacsonyabb arányban valósult meg, de a TPD-rendszer így is jelentős adminisztratív és humanitárius terhelést rótt az állami és civil struktúrákra. Az ország migrációs feladatokat kezelő struktúrájának támogatására nem állami (NGO) szervezetek bevonására is igény jelentkezett ([Zán, 2025](#)).

Afganisztán – a tálib hatalomátvétel (2021–)

A 2021-es tálib hatalomátvétel nyomán 8,2 millió afgán kényszerült elvándorlásra, közülük sokan a szomszédos országokban rekedtek. Az EU-ban 2022–2023 során több mint 100 000 első menedékkérelmet adtak be afgán állampolgárok. Magyarországra a nagykövetségi eljárás miatt alig érkezett menedékkérelem ([URL2](#)). Schmeidl (2022) szerint az afgán menekültkérdés „a világ leghosszabb és legintenzívebb menekültválságainak” egyike, amelynek kezelésében az EU megosztottsága különösen szembetűnő.

Kemény (2023) részletesen elemzi a 2021. augusztusi tálib hatalomátvételt követő politikai, gazdasági és humanitárius folyamatokat, kiemelve Afganisztán megváltozott szerepét a globális és regionális biztonsági rendszerben, bemutatva a potenciális migrációs események változatait. Petruska (2022) a kutatásában rávilágít, hogy a tálib hatalomátvétel súlyos következményekkel járt a magyar menekültügyi és biztonsági szabályozás számára, különösen a határbiztonság, az átmeneti védelem (TPD) rendszerének alkalmazása és a közigazgatási kihívások tekintetében. A tanulmány rögzíti, hogyan reagált a hazai rendszer az új helyzetre politikai és intézményi szinten is.

Szíria és a közel-keleti konfliktusok

A szíriai háború továbbra is meghatározó kibocsátója az európai menekültáramlásoknak. Az Európai Statisztikai Hivatal (Eurostat) ([URL9](#)) adatai alapján 2024-ben a magukat szíriaiaknak valló nyilatkozók voltak az EU legnagyobb számú menekültkérelmezői. Esetükben elérték a 148 185 nyilatkozatot, ami az összes kérelmező több mint 16%-át tette ki az Európai Utazási Információs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) ([URL7](#)) adatai szerint. Ez azt támasztja alá, hogy a szíriai válság az egyik legáltalánosabb, európai szinten is érzékelhető migrációt kiváltó tényező ([URL18](#)).

Magyarország esetében a helyzet élesen eltér, a szíriai menedékkérelmek száma Magyarországon éves szinten jellemzően tíz körül mozgott ([URL2](#)). Ezzel szemben nemzetközi szinten több kutató is rávilágít arra, hogy a szíriai válság kezelése európai intézményi válaszokat generált, például hullámokra reagáló ideiglenes védelem modellek (például TPD) és relokációs mechanizmusok bevezetése kapcsán.

Az akadémiai szakirodalomban Betts (2019) úgy érvel, hogy a szíriai konfliktus „az EU menekültügyi rendszer stressztesztjeként” működött, amely hosszú távon új jogi normákhoz és intézményi innovációkhoz vezetett.

Belarusz által instrumentalizált migráció (2021–)

2021-ben a belarusz rezsím mintegy 7698 külföldi menekültet és vándort irányított szervezetten az EU külső határai felé ([URL10](#)). Az Európai Parlament és számos elemző szerint ez a folyamat a „migráció fegyverként való használatának” klasszikus esete volt, így képezheti jelen tanulmány kutatásának tárgyát ([URL8](#)).

A 2021-es Belarusz–EU határválság világosan megmutatta, hogy a Belarusz által facilitált migrációs hullám politikai eszközként, a hibrid hadviselés részének minősülhet. A Hybrid CoE elemzése rámutat, hogy az államilag szervezett migráció új szabályokat hívott életre, hiszen a Belarusz-rezsím katonailag és logisztikailag segítette migránsok nyomásgyakorlását az EU határain, ezzel hibrid fenyegetésként instrumentalizálta a migrációt ([URL14](#), [URL15](#)). Jansen (2022) a jelenséget „új hibrid hadviselési eszközként” írja le, amely alapvetően megváltoztatja az európai menekültügyi diskurzust.

Fehéroroszország a vízumszabályok tudatos könnyítésével nagy létszámú harmadik országbeli vándort fogadott, majd szervezett módon szállította őket a lengyel, lett, litván határszakaszra, hogy nyomást gyakoroljon az Európai Unióra a korábbi szankciók visszavonása céljából ([URL22](#)). Ebben az esetben a migránsok a külső, tudatos, célzott szervezés következtében tárgyasult

eszközként szolgáltak, alapvető emberi jogaik sérültek egy tranzitország által gyakorolt politikai nyomásgyakorlás céljából, fegyveresen/felfegyverkezve elkövetett valós agresszióval is támadva az államhatár túloldalát védőket (Geddes & Scholten 2016; Betts & Collier 2018).

Bár Magyarország közvetlenül nem volt célpontja ennek a műveletnek, politikai és szabályozási értelemben támogatta a „külső kezelés” (externalization) uniós irányvonalát. Ennek ellenére a magyar álláspont és politikai retorika erősen rezonált a belarusz migrációt elutasító uniós narratívákra. A hazai migrációs politikai diskurzusban – különösen az instrumentalizáció, hibrid fenyegetés kategóriáiban – Magyarország következetesen támogatta az EU-szerű tiltó intézkedések és határvédelem megerősítését, ami passzív támogatást jelentett az EU általános jogi és operatív válaszával szemben (például kerítések, jogszá-bály-módosítások).

Szudán – polgárháború (2023–)

A 2023-ban kitört szudáni polgárháború az UNHCR adatai szerint 2024 végére 14,3 millió kényszerűen elmozdult személyt eredményezett, ami a világ egyik legsúlyosabb humanitárius válságává tette a konfliktust ([URL27](#)).

De Waal (2023) szerint a szudáni helyzet „az új típusú fragmentált polgárháború” példája, amelyek gyors, tömeges migrációs mozgásokat generálnak. A szerző kiemeli, hogy e konfliktusok jellemzője a politikai központ (kormányzat) irányításának hiánya, a fegyveres csoportok széttöredezett struktúrája, valamint az, hogy a civil lakosság tömeges kitelepítése sokszor tudatos hadviselési eszközzé válik.

A szudáni polgárháborúban a humanitárius infrastruktúra összeomlása – például élelmiszer- és vízhiány, az egészségügyi rendszer szétesése – olyan viszonyokat teremtett, amelyek az emberek elvándorlását elkerülhetetlenné tették. De Waal arra is rámutat, hogy a Szudánból kiinduló menekültáramlások nemcsak a szomszédos Csád, Dél-Szudán és Egyiptom kapacitásait feszítik szét, hanem közvetetten Európát is érintik, mivel a mediterrán útvonalon és a balkáni tranzitútvonalakon megnövekedett a szudáni állampolgárok aránya.

Magyarországot közvetlenül nem érintette a szudáni menekülthullám, de a mediterrán és balkáni útvonalak új átrendeződésein keresztül, közvetetten igen.

Hegyi-Karabah (2023)

Az International Crisis Group (ICG) jelentése szerint ([URL13](#)) 2023 szeptemberében több mint 100 000 fő menekült Örményországba Hegyi-Karabahból, ami a térség egyik legsúlyosabb humanitárius válságává vált. Az UNHCR adatai szerint

2024 elejére az Örményországban regisztrált karabahi menekültek száma meghaladta a 105 000 főt, ami az ország lakosságának több mint 3%-át tette ki – ez arányosan az egyik legnagyobb menekültbefogadási arány a világon (URL26).

Cornell (2023) a válságot „teljes közösségi exodusként” értelmezi, amely néhány nap alatt a lakosság szinte teljes áthelyeződéséhez vezetett. A szerző rávilágít arra, hogy a tömeges migráció nem csupán fizikai, de pszichoszociális krízist is okozott: a menekültek traumákkal küszködtek, a befogadórendszer kapacitásai túlterhelődtek, és a társadalmi integráció kihívásai veszélyeztették a regionális stabilitás fenntarthatóságát.

Magyarországra közvetlen menekülthullám nem érkezett, de a balkáni útvonalon felerősödtek az Örményországból érkező menedékkérelmek közvetett hatásai: az Eurostat adatai alapján 2023–2024-ben közel 8000 örmény állampolgár nyújtott be első menedékkérelmet az EU területén, döntően Németországban és Franciaországban, de kisebb számban Magyarországon is (URL10).

A Hungary Helps Program (URL13)) 40 millió forintos támogatása az örmény menekültek segítségét célozta és további 102 000 euró adományt juttatott el a magyar követség az örmény Vöröskereszthez a humanitárius segítségnyújtás erősítése érdekében (URL21). Egyes kutatók szerint ez a narratíva jól illeszkedik a magyar migrációs politikára jellemző kettősséghez: míg a közel-keleti és afrikai kérelmezők esetében továbbra is az elutasító, biztonságiasító diskurzus dominál, addig a keresztény örmények támogatása humanitárius felelősséggént jelent meg.

Összegzés és elemzés

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusai sokrétűen alakították a nemzetközi migrációs környezetet, és közvetlenül vagy közvetetten Magyarország helyzetére is hatással voltak.

1. számú táblázat

Statistikai összefoglaló – Háborúk és migrációs hatások Magyarország érintettségével (2020–2025)

Konfliktus	Időszak	Nemzetközi elmozdulás (millió fő)	EU/EU+ kérelmek (éves)	HU közvetlen hatás	HU közvetett hatás
Orosz–ukrán háború	2022–	6,4 millió határátlépés HU felé (2022–2024); 5,9 millió menekült EU-ban	1,2 millió+ ideiglenes védelem (2022)	39 168 fő TPD-védelem (2024 végén); 49 119 kérelem (2022–2024)	Civil–állami kapacitásnövelés, humanitárius koordináció
Afganisztán	2021–	8,2 millió kényszerű elmozdulás a régióban	100 000+ kérelem/év EU-ban	HU: marginális (nagykövetségi eljárás miatt)	EU belső viták, relokációs mechanizmusok

Konfliktus	Időszak	Nemzetközi elmozdulás (millió fő)	EU/EU+ kérelmek (éves)	HU közvetlen hatás	HU közvetett hatás
Szíria	2011–	6,8 millió menekült (Törökország, Libanon fő célországok)	148 000+ kérelem EU-ban (2023)	HU: évi <50 kérelem	EU-s relokációs viták, intézményi reformok
Belarusz instrumentálizáció	2021–	~7700 szervezett érkezés (PL, LT, LV)	Nem menedéknnyomás, inkább határcidens	HU: nincs közvetlen beáramlás	Politikai támogatás az EU „külső kezelés” stratégiájához
Szudán	2023–	14,3 millió IDP + menekült (2024 végén)	EU kérelmek száma nő, de alacsony szinten	HU: nincs	Mediterrán–Balkán útvonal erősödése
Hegyi-Karabah	2023	105 000+ fő Örményországba (3% népességnövekedés)	EU-ban marginális (~8000 kérelem/év)	HU: néhány tucat kérelem	Régiós destabilizáció, EU forrását-csoportosítás

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az orosz–ukrán háború következményei: a TPD aktiválása precedens értékű lépés volt, Magyarország pedig a tranzit szerepét erősítette ([URL28](#); [URL10](#)).

Az afgán válság más típusú kihívást jelentett: bár a tálib hatalomátvétel tömeges elvándorlást generált, a magyar menekültügyi szabályozás szűkítése miatt alig regisztráltak kérelmet hazánkban.

A szíriai konfliktus továbbra is meghatározó forrása maradt az európai menedékkérelmeknek, de Magyarország itt is inkább politikai, semmint humanitárius válaszokat adott.

A belarusz rezsim által instrumentalizált migráció új típusú fenyegetésként jelent meg, közvetlen beáramlás nem történt, a politikai narratíva viszont illeszkedett az uniós kerethez.

A szudáni polgárháború és a hegyi-karabahi válság elsősorban közvetett hatásokkal jártak: a mediterrán és balkáni útvonalakon felerősödtek az érintett országokból érkező menekültek, míg Magyarország humanitárius támogatással járult hozzá a régiós válságok enyhítéséhez.

Az ENSZ és az EU reflexiói világosan jelezték, hogy a háborús események hatására új eszközök és mechanizmusok bevezetésére volt szükség, míg Magyarország politikai narratívája következetesen kettős mércét érvényesített az egyes menekültcsoportok között.

A vizsgált időszakban az események aszimmetriája miatt egyedül az orosz–ukrán háború eredményezett nagyléptékű, közvetlen menekültáramlást Magyarország felé. A többi konfliktus hatása elsősorban közvetett módon jelentkezett: uniós politikai viták, regionális instabilitás és humanitárius források átcsoportosítása formájában. Ez világosan kirajzolja Magyarország „frontország” szerepének szelektív jellegét.

Az afgán és szíriai menedékkérők esetében Magyarország gyakorlatilag eltűnt a befogadási statisztikákból a nagykövetségi szándéknyilatkozat-rendszer

bevezetése miatt. Ez a jogintézmény számos nemzetközi bírálatot váltott ki és több, az Európai Unió Bíróságán indított eljáráshoz vezetett. Mindezek ellenére a hazai politikai diskurzusban a szabályozás továbbra is legitimációs erőforrásként működött.

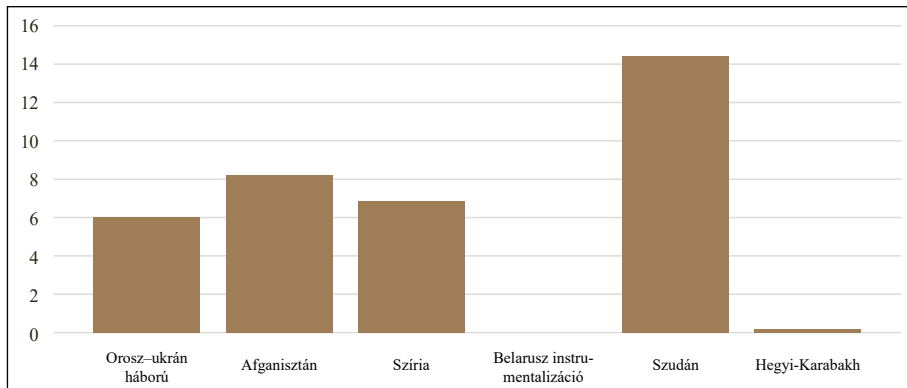
A belarusz rezsim által 2021-ben szervezett határnyomás példája a migráció politikai fegyverként való alkalmazásának, amely alapvetően átalakította az európai menekültügyi diskurzust. Magyarország mind retorikájában, mind politikájában erősítette a külső kezelés és a határzár narratíváját, összhangban a kormányzat biztonságiasító kommunikációjával.

A globális perifériás konfliktusok példjaként a szudáni és a hegyi-karabahi válság mutatja, hogy Magyarország közvetett módon válik érintetté az eseménysorokban. Az előbbi a mediterrán és balkáni útvonalak átrendeződése révén, az utóbbi pedig az EU humanitárius forrásainak átcsoportosításával hatott a hazai migrációs és politikai környezetre. A közvetett érintettség így egyszerre jelent strukturális kihívást és külpolitikai mozgástérbővülést.

Az adatok a klasszikus „push–pull modell” relevanciáját erősítik: a fegyveres konfliktusok tipikus „push” tényezőként működtek, míg Magyarország a „pull” faktorokat intézményileg szűkítette. A „securitization theory” (Buzan et al., 1998; Huysmans, 2006) rámutat, hogy a menedékkérők politikai keretezése és biztonsági diskurzusba emelése legalább akkora hatással volt a gyakorlati hozzáférésre, mint maguk a konfliktusok.

2. számú ábra

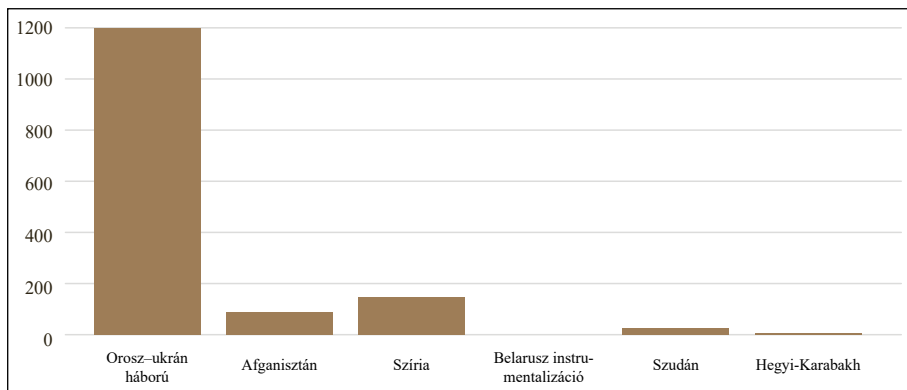
A 2020–2025 időszakban vizsgált háborús események miatti elmozdulások (millió fő)

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

3. számú ábra

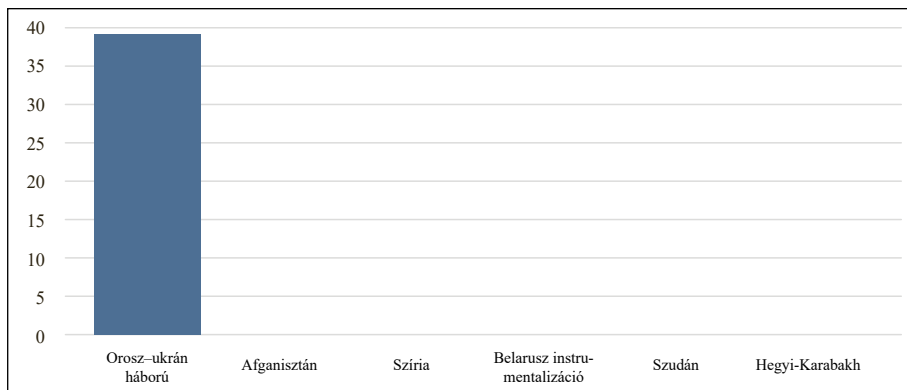
A 2020–2025 időszakban EU/EU+ regisztrált menedékkérelmek (ezer fő)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

4. számú ábra

A 2020–2025 időszakban Magyarországon regisztrált menedék- és TPD kérelmezők száma (ezer fő)

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Kettős narratíva Magyarországon (2020–2025)

A 2020–2025 közötti időszak magyar migrációs politikájának egyik legmarkánsabb vonása kettős narratívaként értékelhető: míg az „illegális migránsok” elutasítása a kommunikáció központi elemévé vált, addig az ukrainai menekültek befogadása legitim és támogatott politikai aktusként jelent meg. E kettősség nemcsak retorikai, hanem jogi és intézményi szinten is érzékelhető volt.

Jogi háttér és az úgynevezett „nagykövetségi eljárás”

A 2020. évi LVIII. törvény és a 292/2020. (VI. 17.) kormányrendelet bevezette az úgynevezett „nagykövetségi eljárást” (embassy procedure). Ennek értelmében a menedékkérelem benyújtására kizárólag kijelölt külképviseleteken – például Belgrádban vagy Kijevben – nyílt lehetőség. Ez a gyakorlat gyökeresen eltért a 2007. évi LXXX. törvényben szabályozott közvetlen benyújtás rendjétől. A módosított rendszer a nemzetközi hozzáférést jelentősen korlátozta, amit az Európai Unió Bírósága a *Commission v. Hungary* (C-823/21) ügyben 2023-ban jogsértőnek minősített ([URL5](#)).

A szándéknyilatkozat olyan előzetes, nem minősítő eljárási aktus, amely nem minősül menedékkérelemnek, és amelynek benyújtása kizárólag a jogszabályban jelölt magyar külképviseleteken lehetséges, a későbbi tényleges menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés előfeltételeként.

A hazai kutatók közül például Friedery és Molnár (2024) a külképviseleti eljárást a menedékjoghoz való hozzáférés rendszerszintű korlátozásaként értékeli, amely gyakorlatilag ellehetetleníti a kérelmek benyújtását. Rámutatnak, hogy a rendszer szembemegy az uniós eljárási garanciákkal, amit a C-823/21 ítélet is megerősít. Következtetésük szerint a szabályozás a magyar menekültügyi rendszer érdemi kiüresítésének eszköze.

Blutman (2025) tanulmányában a nagykövetségi eljárást a menedékjog funkciójával összeegyeztethetetlen, előzetes adminisztratív szűrőnek tekinti, amely akadályozza a védelemhez való hozzáférést. Hangsúlyozza, hogy a konstrukció jogilag és szerkezetileg is ellentétes az uniós menekültügyi normákkal.

A kettős (politikai) narratíva

A politikai kommunikáció a migrációs kérdést kettős keretben jelenítette meg. Az ukrainai menekültek a „védendő szomszédok” kategóriájába kerültek: a *Hungary Helps Programon* keresztül intézményes támogatást kaptak és Magyarország az EU ideiglenes védelemről szóló irányelvnek aktiválásával több tízezer ukrainai menekültnek nyújtott jogi státuszt.

Ezzel szemben a közel-keleti és afrikai kérelmezőket a kormányzati kommunikáció következetesen „illegális migránsként” azonosította, amelyet Glied (2020) is a kettős mérce tudatos politikai eszközöként értelmezett.

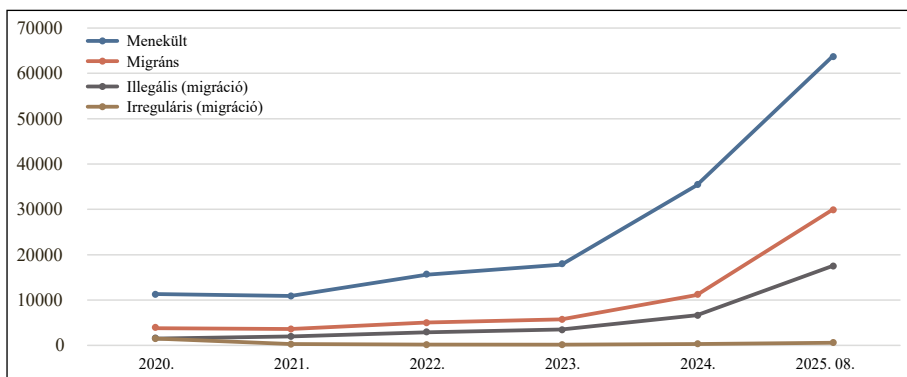
Surányi és Bognár (2025) bemutatják, hogy 2015-höz képest 2022-ben – az ukrainai háború kapcsán – a médiában és a politikai kommunikációban jelentősen átalakult a migránsok/menekültek diskurzusa: az ukrainai menekülteket „valódi menekültként” (real refugees/deserving refugees) keretezték, míg

korábban a Közel-Keletről és Afrikából érkezőket jellemzően „illegális migránsként” (illegal migrants/undeserving immigrants) azonosították.

Más elemzések – például politikai kommunikáció vizsgálatok – is megerősítik, hogy a kormányzat kampányszerű üzeneteiben az „illegális migráns” jelző gyakori és az „irreguláris” kifejezés nem jelenik meg publikusan, kampányszinten (Szabó, 2019). Ez a diskurzus illeszkedik a „securitization theory” (Buzan et al., 1998; Huysmans, 2006) logikájába, amely szerint a migráció biztonsági fenyegetésként való keretezése legitimizálja a jogi szigorításokat.

5. számú ábra

Magyarországi kettős narratíva online megjelenések 2020–2025. augusztus időszámban (megjelenési szám)

Forrás. A szerző saját szerkesztése a www.google.com/search alapján.

Nemzetközi kontextus és összehasonlítás

A magyar gyakorlat nem példa nélküli, hiszen az elmúlt évtizedben több állam is alkalmazott hasonló externalizációs mechanizmusokat a menekültügyi hozzáférés szabályozására.

Olaszország és Albánia 2023. november 6-án egy bilaterális protokollban állapodott meg, amely szerint Olaszország tengerről mentett menedékkérőket szállíthat Albániába, ahol meghatározott központokban – továbbra is olasz joghatóság alatt – történik az eljárás. Ezekben az ideiglenes fogadóközpontokban az oltalmi kérelem benyújtása, tárgyalása és elbírálása zajlik azzal a céllal, hogy megelőzzék és visszatartsák a migránsokat az EU felségterületére való belépéstől (Broerse, 2024). Ez a modell az úgynevezett „külső kezelés” (externalization) stratégiájába illeszkedik, amely a kérelmek előzetes szűrését az uniós határokon kívülre helyezi.

Az Egyesült Államok *Remain in Mexico* (Mexikóban maradás programja) (URL23) vagy *Migrant Protection Protocols* (MPP – Migránsok védelméről szóló protokoll) programja 2019 januárjában lépett életbe és előírta, hogy az Egyesült Államokba menekültkérelmet benyújtók a kérelmük elbírálásáig Mexikóban kötelesek maradni – gyakran hónapokon, akár éveken keresztül is (URL3). Az Amnesty International szerint ez a gyakorlat súlyosan korlátozta a menedékjoghoz való hozzáférést és a határ menti városokban – például Matamoros vagy Nuevo Laredo – a kérelmezők „létbiztonság nélkül, erőszaknak, kizsákmányolásnak, tömeges visszaküldéseknek voltak kitéve” (URL4).

A Kanada–USA közti *Safe Third Country Agreement* (STCA – Biztonságos harmadik ország megállapodás) 2004. december 29-től van hatályban Kanada és az Egyesült Államok között (URL19). A megállapodás értelmében a „harmadik országból érkező menedékkérőknek” abban az országban kell oltalomért folyamodniuk, amely ország először „biztonságos országgént” minősül számára – azaz Kanada esetében az Egyesült Államokban és fordítva – hacsak nem felelnek meg a megállapodás által meghatározott kivételek egyikének (URL19).

A megállapodás alapja a kanadai *Immigration and Refugee Protection Act* (URL12), amely előírja, hogy csak olyan ország minősíthető biztonságos harmadik országnak, amely garantálja a menedékjog feltételeinek megfelelő védelem biztosítását, betartva a menekültjogi, emberi jogi kötelezettségeket (URL12).

2023. március 25-én éjjel lépett hatályba az STCA *Additional Protocol* (Kiegészítő Jegyzőkönyv), amely kiterjeszti az STCA alkalmazását az irreguláris átkelésekre is (hivatalos határátkelők közötti átlépésekre, akár vízi útvonalakon). Az új szabály szerint az ezen módon belépők az első 14 napon belül nem jogosultak kérelmet benyújtani és visszaküldhetők az USA-ba, ha nem élnek valamely kivétellel. A szabályozás célja a rendszer kiskapuinak lezárása (például Roxham Road¹) és a menekültstátusz-kérelmezés szervezettebb kezelése.

1 A Roxham Road (franciául: Chemin Roxham) egy kis vidéki út Québec tartományban, a kanadai–amerikai határon, Champlain (New York állam, USA) és Saint-Bernard-de-Lacolle (Québec, Kanada) között. Azért vált híressé, mert a 2010-es évek közepétől a menedékkérők ezrei használták „irreguláris határátkelőhelyként”, hogy belépjenek Kanadába az Egyesült Államokból.

A STCA értelmében, aki hivatalos határátkelőhelyen próbál menedéket kérni, azt visszaküldhetik az USA-ba. A szerződés azonban eredetileg csak a hivatalos átkelőhelyekre vonatkozott, ezt a szabályt megkerülve, sok menedékkérő a közeli földutakon, leginkább a Roxham Roadnál lépte át a határt, majd a kanadai hatóságoknál azonnal menedéket kért. 2017–2022 között évente több tízezer ember érkezett így Kanadába, főleg Haitiből, Nigériából, Latin-Amerikából és közel-keleti országokból.

A helyszín politikai viták középpontjába került Kanadában: Québec és a szövetségi kormány között gyakori volt a feszültség az erőforrások és a befogadási kapacitás miatt. 2023. március 25-én, az STCA Kiegészítő Jegyzőkönyvének hatálybalépésével a szabályokat kiterjesztették a nem hivatalos átkelőkre is. Ez gyakorlatilag lezárta a Roxham Road „kiskapuját”; az ott átlépők is visszaküldhetők az USA-ba, ha nem esnek a kivételek alá. A helyszínt a kanadai hatóságok lezárták, rendőri és határőri jelenléttel biztosítva, hogy a menedékkérők ne tudják ugyanúgy igénybe venni, mint korábban. A Roxham Road kifejezés mára szimbolikus jelentőségű a kanadai közbeszédben és a nemzetközi akadémiai diskurzusokban: az irreguláris migráció és a határpolitikai viták jelképe lett.

Az Egyesült Királyság a migrációs externalizációs kísérlete érdekében 2022-ben bejelentette a *Migration and Economic Development Partnership* (Migrációs és Gazdaságfejlesztési Partnerség) tervet, amely Ruandába helyezte volna át az irregulárisan érkező menedékkérők elbírálását. A kormányzati narratíva szerint ez elrettentő hatású és a „biztonságos harmadik ország” koncepciójára épül, míg alapjogi és akadémiai kritikák a „refoulement tilalmának megsértését”,² a jogállamiság, a költségek problémáit hangsúlyozták. A Legfelsőbb Bíróság 2023 novemberében (URL1) jogellenesnek ítélte a politikát. Bár a *Safety of Rwanda Act* (2024) törvényben biztonságosnak nyilvánította Ruandát, a program végül a 2024-es kormányváltást követően nem valósult meg (URL20). A 2025-ben előterjesztett Border Security, Asylum and Immigration Bill pedig már a Ruanda-törvény hatályon kívül helyezését célozza (URL6).

Összegzésként megállapítható, hogy ezek a példák jól mutatják: a menedékjoghhoz való hozzáférés korlátozása nem kizárólag Magyarországra jellemző, hanem szélesebb nemzetközi trend része.

A 2. számú táblázat a négy különböző externalizációs mechanizmust mutatja be a meg nem valósult angol kivétellel, amelyek a menedékjogi eljárásokhoz való hozzáférést a célországokon kívülre helyezik át. Magyarország nagykövetségi eljárása, az olasz–albán megállapodás, az amerikai *Remain in Mexico* program, valamint a kanadai–amerikai *Safe Third Country Agreement* mind azt példázzák, hogy a menedékkérők kérelmei gyakran nem közvetlenül a befogadó országban kerülnek elbírálásra. Bár a modellek hasonló logikát követnek, jelentős különbségek figyelhetők meg a jogi garanciákban és a nemzetközi kritikák súlyosságában.

2. számú táblázat

Nemzetközi összehasonlítás – Externalizációs mechanizmusok

Ország/Megállapodás	Helyszín/Mechanizmus	Garanciák/Jogvédelem	Kritikák/Problémák
Magyarország – Nagykövetségi eljárás	Kijelölt magyar külképviseleteken (például Belgrád, Kijev) szándéknnyilatkozat benyújtása	Nincs független jogorvoslat; a hozzáférés súlyosan korlátozott	Az Európai Unió Bírósága 2023-as ítélete szerint sérti az uniós jogot és a menedékhez való hozzáférést
Olaszország–Albánia megállapodás (2023)	Albán területen történő menedékkérellem-vizsgálat az EU-ba lépés előtt	EU-s megállapodás, elvileg uniós jogi keretek, de a végrehajtás vitatott	NGO-k szerint Albánia kapacitásai korlátozottak, a jogi garanciák gyengék

2 Az 1951-es Genfi Menekültügyi Egyezmény 33., valamint az Európai Emberi Jogi Egyezmény 3. cikkében rögzítve.

Ország/Megállapodás	Helyszín/Mechanizmus	Garanciák/Jogvédelem	Kritikák/Problémák
USA – Migrant Protection Protocols (Remain in Mexico)	Menedékkérők kérelmük elbírálásáig Mexikóban kötelesek maradni	Mexikó biztonságosnak nyilvánítva, de valós védelem hiánya	Súlyos emberi jogi aggályok, erőszaknak kitett menedékkérők
Kanada–USA Safe Third Country Agreement (2004-)	Menedékkérőknek abban az országban kell kérelmezniük, ahol először beléptek	Formális kivételek (például családtagok), jogi garanciák megléte	Jogvédők szerint csökkenti a hozzáférést, de legitím jogi keretben működik

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Következtetések

A magyar politikai kommunikáció kettős narratívája meghatározta a vizsgált időszak percepcióit. Míg az olasz–albán és a kanadai–amerikai modellek bizonyos jogi garanciákat tartalmaznak, illetve uniós vagy bilaterális keretben működnek, addig a magyar szabályozás kevésbé biztosít hozzáférést a nemzetközi védelemhez. Ennek következtében a magyar gyakorlat élesebb kritikákat kapott nemzetközi fórumokon, különösen az Európai Unió Bíróságától.

A 2020–2025 közötti időszak tapasztalatai alapján Magyarország számára a fegyveres konfliktusok migrációs hatásai három fő tanulsággal szolgálhatnak:

- rugalmasság szükségessége: a jogi keretek jelenleg túl merevek, a „nagy-követségi eljárás” gyakorlatilag ellehetetleníti a menedékjoghoz való hozzáférést;
- civil és állami együttműködés erősítése: az ukrán menekültválság megmutatta, hogy a civil szféra kulcsszerepet játszik a válságkezelésben;
- narratívaváltás indokoltsága: a hosszú távú társadalmi stabilitás érdekében egységesebb, kevésbé stigmatizáló kommunikáció igénye merülhet fel.

Összegzés (2020–2025)

A vizsgálat célja a 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusainak migrációs következményeit, valamint ezek globális, európai és magyarországi összefüggéseit elemezni. A feldolgozás során nemzetközi kutatási adatbázisokra, valamint lektorált akadémiai tanulmányokra és szakpolitikai jelentésekre támaszkodott a szerző. Az alkalmazott módszertan kombinálta a statisztikai adatfeldolgozást, a szakirodalmi elemzést és az összehasonlító perspektívát. Ennek révén lehetővé vált a háborús események közvetlen és közvetett hatásainak feltárása, valamint a magyarországi sajátosságok értékelése európai kontextusban.

Globális szinten a fegyveres konfliktusok a kényszerű migráció elsődleges forrásai maradtak. Az UNHCR adatai szerint 2024 végére a kényszerűen elmenekült személyek száma meghaladta a 114 millió főt, ami minden korábbi értéket felülmúlt. A konfliktusok eltérő dinamikával hatottak: a szíriai és afganisztáni válság tartós és tömeges menekülthullámokat generált, míg a szudáni és hegyi-karabahi események gyors, régióspecifikus, de intenzív kitelepítéseket idéztek elő. A globális migrációs térkép ennek megfelelően folyamatosan átrendeződött, különösen a mediterrán és balkáni tranzitútvonalakon.

Az Európai Unió szintjén az ukrajnai menekülthullám és a TPD aktiválása példátlan kihívást jelentett az EU számára. Más konfliktusok esetében azonban az uniós válasz inkább a külső határvédelem erősítésére, az externalizációs gyakorlatok (például olasz–albán megállapodás) bevezetésére és a menedékkérelmek gyorsított eljárásaira irányult. Az Eurostat adatai alapján 2023–2024 között az EU-ban a legnagyobb menedékkérő csoportokat az ukrán, szíriai és afgán állampolgárok alkották. A belarusz válság a migráció geopolitikai eszközként való alkalmazását példázta.

Összehasonlító perspektívában Magyarország helyzete kettős. A V4-ek közül Lengyelország és Csehország nagyobb mértékben vállalt szerepet az ukrajnai menekültek tartós befogadásában, míg Magyarország tranzitországgként funkcionált, ahol a menedékkérelmek száma jóval alacsonyabb maradt. A nyugat-balkáni EU-peremállamokkal összevetve hazánk jogi szabályozása szigorúbb, sajátos szabályozási utat képvisel: a humanitárius segítségnyújtás bizonyos csoportok esetében párosult a menekültügyi hozzáférés szisztematikus szűkítésével.

Magyarország intézményi szintjén az orosz–ukrán háború hozta a legnagyobb közvetlen terhelést. A Belügyminisztérium és az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság kapacitásait jelentősen igénybe vette a menekülők regisztrációja és a TPD-rendszer működtetése. Ezzel párhuzamosan a civil szervezetek és nemzetközi partnerek, köztük a *Hungary Helps Program* kulcsszerepet játszottak a humanitárius ellátás biztosításában.

Társadalmi szinten a magyar politikai kommunikáció kettős narratívája meghatározta a percepciókat. Az ukrán menekültek befogadása széles körű társadalmi és politikai támogatottságot élvezett, miközben a közel-keleti és afrikai kérelmezők stigmatizálása fennmaradt. Ez a különbség egyaránt alakította a közbeszédet és a migrációs politika legitimációját. A menekülthullámok így nemcsak intézményi, hanem társadalmi szinten is új feszültségeket teremtettek, amelyek hosszú távon meghatározhatják a magyar migrációs politika irányait.

Összegzésként elmondható, hogy a 2020–2025 közötti időszak háborús eseményei világosan megmutatták, hogy Magyarország migrációs helyzete egyszerre épült a közvetlen humanitárius kihívások és a közvetett európai politikai folyamatok kezelésére.

A vizsgált konfliktusok közül Magyarországra egyértelműen az orosz–ukrán háború gyakorolta a legnagyobb hatást, amely példátlan volumenű menekültmozgásokat és sürgős szakpolitikai reakciókat váltott ki. A globális trendek erősödése, az EU szolidaritási mechanizmusainak fejlődése és a hazai jogi szabályozás szigorítása együttesen alakították ki azt a kettős struktúrát, amely meghatározta Magyarország válaszait a háborús migrációs kihívásokra.

További kutatási célok

A 2020–2025 közötti időszak fegyveres konfliktusainak migrációs következményeit bemutató elemzés alapot nyújt a jelenlegi helyzet értelmezéséhez, ugyanakkor a téma összetettsége és folyamatos változása miatt indokolt további kutatások irányainak kijelölése. Az alábbiakban kerülhetnek megfogalmazásra a legfontosabb kutatási célok.

- **Adatvezérelt előrejelzés és mesterséges intelligencia alkalmazása**
Kvantitatív modellezés a fegyveres konfliktusok migrációs nyomására vonatkozóan, különösen annak vizsgálata, hogy mely térségekben valószínűsíthetők újabb menekülthullámok és ezek miként érinthetik Magyarországot és az Európai Uniót.
- **EU-szintű mechanizmusok értékelése**
A 2022-ben aktivált ideiglenes védelemről szóló irányelv (TPD) hosszú távú működésének vizsgálata, valamint a készülő új migrációs és menekültügyi paktum várható hatásainak elemzése Magyarország és a régió számára.
- **Hosszú távú integráció vizsgálata**
Az ukrainai menekültek Magyarországon maradó csoportjainak társadalmi, munkaerő-piaci és oktatási integrációja, valamint ezek összevetése a korábbi migráns közösségek tapasztalataival.
- **Intézményi alkalmazkodás**
Az állami (Belügyminisztérium, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) és civil (NGO-k, Hungary Helps Program) szereplők kapacitásainak, forrásfelhasználásának és működési modelljének elemzése annak érdekében, hogy feltárható legyen, mennyiben sikerült fenntartható válaszokat adni a válságokra.
- **Jogpolitikai következmények vizsgálata**
A nagykövetségi eljárás hosszú távú hatásainak elemzése a magyar menekültügyi statisztikák alakulására, valamint annak összehasonlítása más EU-tagállamok externalizációs gyakorlatával.

- **Kettős narratíva és társadalmi percepció**
Empirikus kutatás annak feltárására, hogyan érzékeli a magyar társadalom az ukrán menekülteket, illetve a közel-keleti és afrikai kérelmezőket; a médiadiskurzus és a közvélemény-kutatások összevetése.
- **Regionális összehasonlítás**
Magyarország pozíciójának feltárása a Visegrádi Négyek és a nyugat-balkáni államok között, különös tekintettel a válságokra adott politikai és intézményi válaszok eltéréseire és hasonlóságaira.

Ezen kutatások nemcsak tudományos és migráció rendészeti szempontból, hanem a hazai társadalom jövője szempontjából is kulcsfontosságúaknak tekinthetők.

Kitekintés és tanulságok 2025-re

2025-ben az Európai Unió a migrációs és menekültügyi paktum végrehajtására készül, amelynek célja az eljárások egységesítése és a tagállamok közötti koordináció erősítése. Az elmúlt évek tapasztalatai rámutattak arra, hogy a menekültügy és az államhatár védelme egyre inkább összekapcsolódó kérdéssé vált.

A kutatás hozzáadott értéke abban állhat, hogy a fegyveres konfliktusok migrációs hatásait összehasonlító perspektívában mutatta be, különös figyelemmel a közép-európai régió sajátosságaira. A narratívák vizsgálata lehetővé tette annak feltárását, hogyan alakítják a politikai és társadalmi keretezések a menekültekkel kapcsolatos percepciókat. Ez a megközelítés a migrációkutatásban is új szempontokat kínál.

A jövő szempontjából kulcsfontosságú, hogy a menekültügyi szakpolitikák reagálni tudjanak a fegyveres konfliktusok változó dinamikájára, valamint hogy a nemzetközi és regionális szintű együttműködések fenntartsák a humanitárius elvek érvényesülését. Az elemzések rávilágítottak: a rugalmas és előrelátó megoldások segíthetik a jövőbeni válságok hatékony kezelését.

Felhasznált irodalom

- American Psychological Association (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7. kiadás.). APA.
- Arendt, H. (2007). We Refugees. In Robinson, M. (Eds.), *Altogether Elsewhere: Writers on Exile*. Beacon Press. <https://doi.org/10.4324/9781315092478-1>
- Balogh Á. (2022). Az orosz–ukrán háború nemzetközi jogi megítélése és európai következményei. *Külügyi Szemle*, 21(2), 77–96.
- Bauman, Z. (2016). *Strangers at Our Door*. Polity Press.
- Betts, A. (2019). *The Global Refugee Regime in Crisis*. Polity.
- Betts, A. & Collier, P. (2018). *Refuge: Rethinking refugee policy in a changing world*. Oxford University Press.
- Blutman, L. (2025). A nemzeti menekültpolitika nemzetközi és uniós jogi korlátai – a migrációs válság tíz éve után. *Közjogi Szemle*, 25(3), 1–21. <https://doi.org/10.59851/KJSZ.2025.3.02>
- Broerse, I. A. (2024). *The Italy-Albania Agreement: Externalising asylum procedures in violation of human rights* (ACMRL Migration Law Series No. 26). Amsterdam Centre for Migration and Refugee Law. <https://doi.org/10.71881/51abe5cb-92a2-4de9-8395-9323bdc7f75c>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. kiadás). Oxford University Press.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner. <https://doi.org/10.1515/9781685853808>
- Clapham, A. (2022). *Ukraine and the Crime of Aggression*. Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights Briefing Paper. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4045169>
- Clausewitz, C. von (1976). *On War*. In Howard, M. & Paret, P. (Eds.), Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400837403>
- Cornell, S. (2023). *The Nagorno-Karabakh Conflict and Regional Security*. ISDP.
- De Waal, A. (2023). Sudan's Civil War and Humanitarian Catastrophe. *African Affairs*, 122(487), 1–15. <https://doi.org/10.1093/afraf/adad021>
- Friedery R. & Molnár T. (2024). Az Európai Unió, valamint Magyarország migrációs és menekültügyi politikája a szabályozás tükrében: leltár az uniós csatlakozás óta eltelt húsz évről. *Állam- és Jogtudomány*, 65(2), 120–146. <https://doi.org/10.51783/ajt.2024.2.06>
- Geddes, A., & Scholten, P. (2016). *The politics of migration and immigration in Europe* (2. kiadás.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473982703>
- Glied, V. (2020). *Az európai migráció két arca*. Ad Librum.
- Gödri I. (2020). Migráció és társadalmi integráció Magyarországon. In Váradi K. (Szerk.). *Demográfiai kihívások* (pp. 13–32.). KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Hautzinger Z. (2016). *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. AndAnn Kft.
- Hautzinger Z. (2024) Preambulum az idegenjogi szakigazgatás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 72(7), 1180-1181. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i7.pp1167-1185>
- Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203008690>

- Ineli-Ciger, M. (2022). The activation of the Temporary Protection Directive for Ukraine: A historical turning point in EU asylum law. *Refugee Survey Quarterly*, 41(2), 1–17.
- Jansen, T. (2022). Migration as Weapon: Instrumentalisation of Refugees in Hybrid Conflicts. *Journal of Borderlands Studies*, 37(1), 55–72.
- Kemény J. (2023). Afganisztán a változó nemzetközi rendszerben. *Nemzet és Biztonság*, 23(3), 27–64. <https://doi.org/10.32576/nb.2023.3.3>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Park, R. E. (1928). Human Migration and the Marginal Man. *American Journal of Sociology*, 33, 887–889. <https://doi.org/10.1086/214592>
- Petruska F. (2022). A tálib hatalomátvétel lehetséges közvetett hatása a védelem és biztonsági szabályozásra Magyarországon [The possible indirect impacts of the Taliban takeover on defense and security regulation in Hungary]. *Védelmi – Biztonsági Szabályozások Monitor*, 43, 115–134.
- Provera, M. (2015). *The Criminalisation of Irregular Migration in the European Union*. (CEPS paper in Liberty and Security in Europe No. 80). Centre for European Policy Studies.
- Schmeidl, S. (2022). Afghanistan's Displacement Crisis: A Historical Perspective. *Journal of Refugee Studies*, 35(1), 40–62. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa132>
- SIPRI (2023). *SIPRI Yearbook 2023: Armaments, Disarmament and International Security*. Stockholm International Peace Research Institute. <https://doi.org/10.1093/sipri/9780198890720.002.0008>
- Skeldon, R. (2017). *Migration and Development: A Global Perspective* (2. kiadás). Routledge.
- Surányi R. & Bognár É. (2025). (Un)Deserving Refugees: The Migration Discourse in Hungary, 2015 and 2022. *Central and Eastern European Migration Review*. <https://doi.org/10.54667/ceemr.2025.23>
- Szabó A. (2019). A menekültek integrációjának ellehetetlenítése Magyarországon 2015–2018 között. *Állam- és jogtudomány*, 60(4), 88–104. <https://jog.tk.hu/uploads/files/2019-04-beliv-web-jav.pdf>
- Triandafyllidou, A. & Mantanika, R. (2023). Temporary Protection in the EU: The Ukrainian Case. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(13), 3051–3068.
- Zán K. (2025). Az összefogás ereje: Hogyan segítették a magyarországi segélyszervezetek az ukrán menekülteket? *Magyar Rendészet*, 25(1), 67–79. <https://doi.org/10.32577/MR.2025.1.4>

Alkalmazott jogszabályok

2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról
2020. évi LVIII. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készségről
- 292/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a menedékjogi kérelem benyújtására irányuló szándéknyilatkozattal kapcsolatban nagykövetségek kijelöléséről
- Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection

Council of the EU. (2001). *Council Directive 2001/55/EC on minimum standards for giving temporary protection*. Official Journal of the European Communities, L212/12, pp. 4–9.

Európai Emberi Jogi Egyezmény (1950). https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_Instrument_HUN

Genfi Menekültügyi Egyezmény (1951/1967). p. 15. https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/TEXT_1951_convention_HUN.pdf

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: *AAA v SSHD - The Supreme Court*. <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2023-0093>

URL2: *Country Report: Hungary - 2024 Update*. <https://asylumineurope.org/reports/country/hungary/>

URL3: *Migrant Protection Protocols*. <https://www.americanimmigrationcouncil.org/fact-sheet/migrant-protection-protocols>

URL4: *Americas: The perils of the Migrant Protection Protocols (,Remain in Mexico')*. <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/9101/2018/en>

URL5: *CURIA - Documents - Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 22 June 2023. European Commission v Hungary. Case C-823/21*. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-823/21>

URL6: *Border Security, Asylum and Immigration Bill 2025: impact assessment (accessible version)*. <https://www.gov.uk/government/publications/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment-accessible>

URL7: *EU asylum requests drop amid record global displacement*. <https://etias.com/articles/eu-asylum-requests-drop-amid-record-global-displacement>

URL8: *Asylum and return: Commission proposes temporary legal and practical measures to address the emergency at the EU's external border with Belarus*. https://enlargement.ec.europa.eu/news/asylum-and-return-commission-proposes-temporary-legal-and-practical-measures-address-emergency-2021-12-01_en?utm_source=chatgpt.com

URL9: *Database - Migration and asylum – Eurostat*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/asylum/database>

URL10: *Asylum applications - annual statistics - Statistics Explained*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_applications_-_annual_statistics

URL11: *Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics - Statistics Explained*. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

URL12: *Immigration and Refugee Protection Act (S.C. 2001, c. 27)*. <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/i-2.5/fulltext.html>

URL13: *Hungary Helps Christian Armenians in Nagorno-Karabakh*. https://www.hungarianconservative.com/articles/culture_society/hungary-helps-christian-armenians-in-nagorno-karabakh

URL14: *Hybrid CoE Paper 17: Instrumentalized migration and Belarus*. https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2023/04/20230425-Hybrid-CoE-Paper-17-Instrumentalized-migration-and-Belarus-WEB.pdf?utm_source=chatgpt.com

- URL15: *Instrumentalisation in the field of migration and asylum*. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282022%29739204?utm
- URL16: *International armed conflict in Ukraine: ICRC Legal Position Paper*. <https://www.icrc.org>
- URL17: *Glossary on Migration*. <https://publications.iom.int/books/iom-glossary-migration>
- URL18: *First-time asylum applications in EU fall 13% in 2024, Eurostat says*. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/europe/first-time-asylum-applications-eu-fall-13-2024-eurostat-says-2025-03-20/>
- URL19: *Canada-US Safe Third Country Agreement*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/safe-third-country-agreement.html>
- URL20: *Safety of Rwanda (Asylum and Immigration) Act 2024*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/8>
- URL21: *Hungary provides 100,000 USD aid to Nagorno-Karabakh Armenians, says Ambassador Anna Sikó*. <https://armenpress.am/en/article/1121341>
- URL22: *The Poland-Belarus border crisis is a trap – and the EU has walked right into it*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/nov/16/poland-belarus-border-crisis-eu-refugees>
- URL23: *The Perils of the Migrant Protection Protocols Remain in Mexico*. https://www.americanimmigrationcouncil.org/blog/perils-migrant-protection-protocols-remain-in-mexico/?utm_source=chatgpt.com
- URL24: *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status*. <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfcde47/handbook-guidelines-procedures-criteria-determining-refugee-status.html>
- URL25: *Global Trends: Forced Displacement in 2022*. <https://www.unhcr.org/globaltrends>
- URL26: *Armenia: Refugee Response Plan – Nagorno-Karabakh*. <https://reporting.unhcr.org/armenia-situation>
- URL27: *Global Trends 2024: Forced Displacement*. <https://www.unhcr.org>
- URL28: *Global Trends Report 2024*. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/global-trends-report-2024.pdf>
- URL29: *Aggression against Ukraine : resolution / adopted by the General Assembly*. <https://digitallibrary.un.org/record/3959039>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Éberhardt G. (2026). A fegyveres konfliktusok migrációs hatásai 2020–2025 között. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1577–1603. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1577-1603>

Nyilatkozatok

A tanulmány az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) és az OIF Tudományos Tanácsa (OIF TT) 2025. évi közös pályázata alapján készült pályamunka szerkesztett változata. A mű Külföldijban részesült. A pályázati szöveg lezárásának időpontja: 2025. 09. 10.

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Éberhardt Gábor, aki az eberhardt.gabor@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.

A bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszere

The Legal Framework Regulating the Use of Handcuffs

Lukácsi Dániel Csaba

Dr., PhD, LLM, osztályvezető
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala,
Rendészeti Főigazgatóság
lukacsi.daniel.csaba@gmail.com

Absztrakt

Cél: A rendőri bilincsalkalmazás normatív követelményrendszerének bemutatása és értékelése a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmezése, valamint a volt Független Rendészeti Panasztestület, az alapvető jogok biztosa és a Kúria irányadó gyakorlatának áttekintése révén.

Módszertan: A tanulmány a rendőri bilincsalkalmazást lehetővé tevő normarend analitikus, jogdogmatikai elemzésén alapul.

Megállapítás: Bár a bilincs alkalmazásának jogszabályi feltételrendszere túlzottan absztrakt, szóhasználatában sem teljesen egyértelmű; a volt Független Rendészeti Panasztestület, az alapvető jogok biztosa, valamint a Kúria gyakorlata kibontotta és meghatározta a bilincs alkalmazásának jogállami követelményrendszerét. Ezzel együtt – figyelemmel a demokratikus és jogállami követelményekre – időszerű a törvényi szabályozás újragondolása, különösen a szükségességet megalapozó indokok részletesebb és egyértelműbb kidolgozása érdekében.

Érték: A tanulmány átfogó és összegző szintézisét adja a bilincsalkalmazásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek és az irányadó joggyakorlatnak, rámutatva egyúttal a vonatkozó normarend egyes hiányosságaira. Mindez – azon túl, hogy eleve segítséget nyújthat a helyes jogértelmezéshez – orientálhatja a jogalkotót a bilincsalkalmazás törvényi követelményeinek újraszabályozásakor.

Kulcsszavak: rendőr, rendőri intézkedés, kényszerítő eszköz, bilincs

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2025. 10. 17. Átdolgozás: 2025. 12. 08. Elfogadás: 2026. 01. 15.

Abstract

Aim: A critical examination and evaluation of the normative framework regulating police use of handcuffs through the interpretation of relevant legal provisions and the jurisprudence of the former Independent Police Complaints Board, the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary, and the Curia (Supreme Court of Hungary).

Methodology: This study is grounded on an analytical, legal-dogmatic assessment of the normative framework that authorises the use of handcuffs by police officers.

Findings: Although the statutory conditions regulating the use of handcuffs are overly abstract and unclear or inconsistent in its terminology, the practice developed by the former Independent Police Complaints Board, the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary, and the Curia has elaborated and clarified the rule-of-law standards regulating such police measures. Nevertheless, in light of democratic and constitutional principles, a reconsideration of the legislative framework appears warranted, particularly with a view to providing a more detailed and unambiguous elaboration of the reasons justifying necessity.

Value: The study offers a comprehensive synthesis of the statutory provisions and the relevant jurisprudence concerning the use of handcuffs, while simultaneously identifies certain shortcomings within the existing regulatory framework. Beyond its potential contribution to the correct interpretation of the applicable law, the analysis may also guide the legislator in the future reform of the statutory requirements regulating the lawful and proportionate use of handcuffs.

Keywords: police officer, police measure, coercive means, handcuff

Bevezetés

A rendőrség – hazánk egyik legjelentősebb államhatalmi szerveként – alkotmányos és törvényes felhatalmazás alapján, Alaptörvényben és törvényben meghatározott célok érdekében, konkrét feltételek fennállása esetén, alapvető jogokat közvetlenül korlátozó intézkedéseket kezdeményezhet, illetve kényszerítő eszközöket alkalmazhat. „*Sem az igazságszolgáltatásnak, sem pedig a civil közigazgatásnak nincs meg ez a joga.*” (Tihanyi, 2022). Ezen intézmények csupán közvetve, tipikusan rendvédelmi szervek útján érvényesíthetik az állami akaratot.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) számos kényszerítő eszközt biztosít a rendőrök számára az intézkedések biztonságos

végrehajtásának és eredményességének garantálása érdekében, így – többek között – a testi kényszer (Rtv. 47. §), a bilincs (Rtv. 48. §), a vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása (Rtv. 49. §), illetve a lőfegyverhasználat (Rtv. 52–57. §). Ezek közül kifejezetten hatásos a bilincs alkalmazása. A megbilincselte személy konkrét cselekvési lehetőségei ugyanis olyan mértékben korlátozottak, hogy rendkívül csekély az esélye annak, hogy sikeresen ellenszegüljön, megszökjön, bárkit megtámadjon vagy kárt okozzon saját magának; miközben – járulékosan – az intézkedés szemtanú számára már önmagában rendőri kompetenciát és hatékonyságot sugároz. Nem véletlen, hogy a magyar rendőrség előszeretettel oszt meg a sajtóval, vagy közöl egyes közösségimédia-felületein olyan felvételeket, amelyeken megbilincselte személyek láthatóak.

Fontos azonban hangsúlyozni – mindamellett, hogy minden rendőri intézkedés legalább érinti az intézkedés alá vont egyes alapvető jogait –, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása szükségképpen alapjogkorlátozással jár. Ha pedig erre jogszerűtlenül kerül sor, garantált az alapjogsérelem; sőt egy ilyen helyzet könnyedén a kínzás, vagy embertelen, megalázó bánásmód, vagy büntetés alaptörvényi tilalmába is ütközhet. Figyelemmel arra, hogy az állam elsődleges kötelezettsége az alapvető jogok védelme, amely kötelezettséget – kifejezetten a rendőrségre vonatkoztatva – az Rtv. 2. §-a is megerősít, az intézkedő rendőröknek fokozottan ügyelniük kell egyrészt arra, hogy több lehetséges és alkalmas intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt válasszák, amely az eredményesség biztosítása mellett az érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár [Rtv. 15. § (2)]; másrészt arra, hogy a kiválasztott intézkedés, illetve kényszerítő eszköz alkalmazása ne okozzon a célhoz viszonyított aránytalan hátrányt vagy sérelmet az érintettek számára [Rtv. 15. § (1), Rtv. 16. § (1)]. Ez az alapvető jogok korlátozására irányadó úgynevezett szükségesség–arányosság alkotmányos elvének [Alaptörvény I. cikk (3)] konkrét rendőri intézkedésekre vonatkoztatott törvényi követelménye. Megjegyzendő, hogy bár a szükségesség–arányosság követelménye az Rtv.-nek *A rendőrség működésének általános elve és szabályai* című IV. Fejezetében jelenik meg mint a rendőri beavatkozás korlátja (Tihanyi, 2022), nem csupán egy jogértelmezési vagy jogalkalmazást segítő alapelvről van szó. Az intézkedés szükségességének és a jogkorlátozás arányosságának mérlegelése ugyanis az intézkedő rendőr normatív kötelezettsége, amit ha elmulaszt, az intézkedés szükségképpen önkényessé és ezáltal alapjogsértővé válik.

Demokratikus és jogállami keretek között az állami erőszak-monopólium mindig szigorú korlátok között érvényesül: társadalmi szinten elfogadott, alkotmányos értékek védelmére szolgál (legitim célhoz kötöttség), alkotmányos

és törvényes felhatalmazáson alapul (legalitás), mindig konkrét jogellenes helyzetre reagál (veszélyelhárítási funkció), miközben a beavatkozás és – adott esetben – károkozás mértéke nem lépheti túl a feltétlenül szükséges mértéket (szükségesség–arányosság, valamint – azzal szoros összefüggésben – reaktív, minimális, fokozatos és professzionális erőszak elve) (Szikinger, 1998; Finszter, 2014; 2018). Mindez azonban nem csupán a demokratikus eszme elvárása, a „*legitim erőszak korlátozása célszerűségi okokkal is indokolható [...] Történelmi tapasztalat, hogy azok a társadalmak, amelyek a rend fenntartását minden más érték elé helyezték, nem voltak képesek nagyobb biztonságot szolgáltatni, csupán az történt, hogy a bűnözést is államosították, és így az állam maga lett a legszörnyűbb bűnök elkövetője. A szabadságeszmét megvalósító politikai rendszerek viszont széles körben fogtak össze a civil társadalommal a bűnözés elleni küzdelemben. Az alkotmányos jogállam polgárai a rend és a biztonság olyan magas szintjét hozták létre, amiről a tekintélyelvű, diktatórikus állambe rendezkedés alattvalói soha nem is álmodhattak. (Igaz, nekik nem a bűnözéstől, hanem az államtól kellett félniük.)*” (Finszter, 2018).

Célom, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmezése, valamint a volt Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Panasztestület), az alapvető jogok biztosa és a Kúria irányadó gyakorlatának áttekintése révén átfogó képet nyújtsak a bilincs jogszerű alkalmazásának követelményrendszeréről. A bilincselés módjának kérdéskörét nem érintem.

A bilincselés lehetséges indokai

Ahhoz, hogy egyáltalán bilincs alkalmazása felmerüljön, szükséges, hogy fennálljon a rendőrség konkrét esetben való intézkedési kötelezettsége, azaz egy olyan helyzet (tény, körülmény vagy cselekmény), ami a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sérti vagy veszélyezteti. Ilyen helyzetben – felidézve a Kúria a Kfv.III.37.832/2017/11. sz. ítéletét [35] – „*rendőrségnek nemcsak joga, de kötelessége is eljárni*”. Ez tipikusan valamilyen közigazgatási jogi szabályszegés (mint például a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 20. §-a szerinti szabályszegések), szabálysértés vagy bűncselekmény, de bizonyos esetekben – úgymint az Rtv. 30. §-a szerinti fokozott ellenőrzés, vagy éppen 44. § (1) bekezdés b) pontja szerinti közlekedésrendészeti intézkedés – konkrét jogsértés vagy arra utaló körülmény nélkül is sor kerülhet rendőri intézkedésre. Itt hozzá kell tenni, hogy rendőrségnek – jellemzően erre irányuló segítségkérés alapján – bármilyen jogellenes helyzetre reagálnia kell (így például egyszerű birtokviták esetén is), legalább a tényállás tisztázásának erejéig.

A tényállás tisztázása ugyanis nem csupán annak megállapításához szükséges, hogy történt-e közigazgatási szabályszegés, szabálysértés vagy bűncselekmény, de elengedhetetlen a segítségnyújtási és felvilágosítás adási kötelezettség megfelelő teljesítése érdekében is.¹

Az intézkedési kötelezettség ténye azonban még nem elegendő ahhoz, hogy az intézkedés alá vonttal szemben bilincset – vagy bármilyen kényszerítő eszközt – alkalmazzanak. Az Rtv. 19. § (2) bekezdése ellenszegüléshez köti a kényszerítő eszközök (köztük a bilincs) alkalmazásának lehetőségét. Ezt a normatív tényt az Alkotmánybíróság is megerősítette a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatában: „*A rendőri kényszerintézkedés alapjait az Rtv. 19. § (2) bekezdése a rendőr jogszzerű intézkedésével szembeni ellenállás esetén teremti meg, erre az esetre teszi lehetővé a törvényben meghatározott rendőri intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazását.*” (ABH 2003, 707, p. 721).

A bilincs alkalmazásának közvetlen jogalapját az Rtv. 48. §-a adja meg, tételesen rögzítve azon indokokat, amelyek szükségessé tehetik a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy bilincselését. Ezek az önkárosítás, támadás, szökés megakadályozása, valamint az ellenszegülés megtörése. Ehhez a vonatkozó előterjesztői indokolás hozzáteszi, hogy a bilincs nem kizárólag reaktív, hanem „*megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz*” is egyben, amely akár „*előzetes ellenállás tanúsítása nélkül*” is alkalmazható.

Még egy, az Rtv. 48. §-ának megfeleltethető helyzet sem elegendő azonban önmagában ahhoz, hogy az intézkedő rendőrök bilincset alkalmazzanak (lévén a törvényi indokokat meglehetősen absztrakt módon határozta meg a jogalkotó). Ahogy azt a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Rszsz.) 39. § (1) bekezdése – a szükségesség-arányosság követelménye mentén – deklarálja, kényszerítő eszköz (így bilincs is) csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja; hozzátéve, hogy nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan (fokozatosság elve). Mindezek alapján – utalva itt a Panasztestület, valamint az alapvető jogok biztosának gyakorlatára – „*az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő*

1 Az alapvető jogok biztosa RI-AJBH-12/2020. sz. jelentése, pp. 11–14.; valamint AJB-1373-29/2022. sz. jelentése.

eredménnyel tud zárulni.”² Ennek során mindig „a jogszabályi feltételek és az adott szituáció összetevőit” kell együttesen vizsgálni.³ Ezt ösztönzi egyébként az Rszsz. 38. § (2) bekezdés a) pontja is, amikor megköveteli a rendőröktől, hogy kényszerítőeszköz-alkalmazás esetén a vonatkozó jelentésben – egyéb releváns információkon túl – az alkalmazás indokát az alapul szolgáló magatartás eseményhű bemutatása mellett rögzítsék. Ennek az utólagos vizsgálatokban való fontosságára az alapvető jogok biztosa is felhívta korábban a figyelmet.⁴

Az Rszsz. 41. § (1) bekezdése felsorol néhány olyan esetet, amikor indokolt lehet a bilincs alkalmazása (így például intézkedő rendőr, annak segítője, illetve intézkedésben közreműködő megtámadása; önkárosító magatartás vagy azzal való fenyegetés; testi kényszerrel meg nem törhető ellenszegülés), segítve ezzel az intézkedő rendőröket a mérlegelésben; ugyanakkor a felsorolás egyrészt exemplifikatív, így nem fed le minden lehetséges esetkört (ez se nem lehetséges, se nem célszerű), másrészt még a felsorolt esetekben sem feltétlenül szükségszerű a bilincs alkalmazása. Itt különösen az e)-g) pontok (fogvatartott kísérése, illetve előállító egységen vagy fogdán kívüli őrzése, valamint egyedül intézkedő rendőr által végrehajtott előállítás) esetén merül fel, hogy önmagukban, a szükségesség-arányosság mércéje mentén nem feltétlenül igazolják a bilincselés szükségességét.

Ellenszegülés

Mielőtt rátérünk a bilincselés szükségességének mérlegelési szempontjaira, fontos kitérni az ellenszegülésre mint a bilincselés szükségképpeni előfeltételére.

Az Rtv. 19. § (1) bekezdése rögzíti, hogy jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek – ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik – mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. Még az Rtv. 32. §-a szerinti rendőri felvilágosítás kérés esetén sem tagadható meg a válaszadás (nyilván ide nem értve azon helyzeteket, amikor erre törvény ad felhatalmazást, például minősített adatok közlése). Ezen túl csak akkor lehet jogszerűen ellenszegülni, ha az intézkedés jogszerűtlensége mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. Tihanyi (2022) mindezt úgy ragadja meg, hogy az intézkedés olyan súlyos jogi hibában szenved, amely egy laikus számára is teljesen egyértelmű.

2 A Panasztestület gyakorlatából lásd például 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont; 87/2019. (II. 28.) sz. állásfoglalás IV. rész 3) pont; 16/2020. (I. 30.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont. Az alapvető jogok biztosa gyakorlatából lásd például RI-AJBH-25/2020. sz. jelentés, pp. 8–12; AJB-4352-16/2021. sz. jelentés, pp. 9–13; AJB-1262-22/2023. sz. jelentés.

3 AJB-3288/2017. sz. jelentés.

4 AJB-5172-2016. sz. jelentés.

Az alapvető jogok biztosának gyakorlata szerint: „Amennyiben a rendőri intézkedés jogszerűségének megkérdőjelezéséhez adatok, tények, jogviszonyok, egyéb körülmények igazolása szükséges, tehát a rendőri intézkedés jogszerűségének megállapításához bizonyítást kell lefolytatni, bizonyítási eszközöket kell igénybe venni (pl. intézkedés alá vont nyilatkozata, iratok, tanúk nyilatkozatai, stb.), az intézkedés alá vontnak akkor is alá kell vetnie magát a rendőri intézkedésnek, engedelmeskednie kell a rendőri utasításoknak, ha egyébként ő maga tudja, hogy nem követett el jogellenes cselekményt. [...] Kizárólag olyan esetekben lehet jogszerűen »ellenállni« a rendőri intézkedésnek, és rendőri utasításnak, ha az intézkedés, illetve utasítás alapvető erkölcsi értékek ellen irányul (ilyen lehet pl. ha a rendőri intézkedés kifejezetten bűncselekmény elkövetésére irányul, vagy a rendőri utasítás bűncselekmény elkövetésére szólít fel), hiszen ezekben az esetekben beszélhetünk arról, hogy az intézkedés és utasítás mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan jogszerűtlen.”⁵

Az ombudsman értelmezése illeszkedik az Alkotmánybíróságnak az Rtv. 19. § (1) bekezdésének alkotmányossága tárgyában kifejtett, annak törvényi indokolásával⁶ korreláló álláspontjához. A testület érvelése szerint a közrend és a közbiztonság, ezzel összefüggésben pedig a személy- és vagyonbiztonság akkor biztosítható és védelmezhető, ha ehhez a rendvédelmi szervek hatékony eszközökkel rendelkeznek. Ilyennek tekintendő az intézkedés alá vont személyek együttműködési és engedelmisségi kötelezettsége. Az intézkedés eredményessége ugyanis – ismét felidézve az Alkotmánybíróság 65/2003. (XII. 18.) AB határozatát – „nem függhet az intézkedés alá vont személy belátásától [...] A rendőri intézkedés jogszerűségének feltételezése tehát nem más, mint egyfajta törvényes vélelem, amely viszont utólagos ellenbizonyítással megdönthető és ezáltal orvosolható.” (ABH 2003, 707, pp. 720-722).

Kifejezetten a bilincselés tekintetében két, az Rtv. 48. §-ához kapcsolódó potenciális értelmezési nehézség érdemel kiemelés.

Pusztán az Rtv. 48. §-ának szintaktikai értelmezése alapján, első olvasatra, lehetne arra a következtetésre jutni, miszerint az ellenszegülés csupán egy a lehetséges bilincselési okok közül. Ez az értelmezés jelent meg például a Fővárosi Ítéltábla egy döntésében is: „A jogszabálynak az a szerkesztési módja, hogy

5 Az AJB-4352-22/2021. sz. jelentés; valamint az AJB-1262-22/2023. számú jelentése.

6 „A javaslat az állampolgár számára nem biztosít lehetőséget arra, hogy a rendőri intézkedés jogszerűségét mérlegelje, és az utasítás követő magatartását ennek eredményétől tegye függővé. Amennyiben a rendőri intézkedését jogszerűtlennek ítéli, vagy az számára más okból sérelmes, módjában áll az intézkedést – a javaslat által biztosított – jogorvoslati fórumon felülvizsgáltatni, és sérelmére törvényes úton orvoslást keresni. Értelmszerűen megtagadható azonban a rendőri utasítás teljesítése, ha azzal nyilvánvalóan bűncselekmény valósulna meg, illetőleg ha az érintett életét vagy testi épségét súlyosan és közvetlenül veszélyezteti.” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 19. §-hoz.

külön pontban szabályozza, amikor az intézkedés alá vont személy ellenszegül, azt jelenti, hogy a bilincs alkalmazásának további; az a), b), c) pontokban szabályozott feltételei arra a helyzetre vonatkoznak, amikor az intézkedés alá vont személy nem szegül ellen az intézkedésnek és azért indokolt a bilincs alkalmazása, hogy azzal a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosítását, (a. pont) támadását, (b. pont) vagy szökését (c. pont) megakadályozzák. [...] Az ítélőtábla álláspontja szerint tehát a jogszabály nyelvtani értelmezéséből az következik, hogy a Rtv. 48. § a), b) és c) pontjában fennálló feltételek abban az esetben is megállapíthatóak, ha az intézkedés alá vont személy nem áll ellent az intézkedésnek.”⁷

Ezen értelmezést követve azonban – ad absurdum – akár ellenszegülés vagy annak valós lehetősége nélkül is jogszerű lenne bilincs alkalmazása lényegében bárkivel szemben, akinek személyi szabadságát éppen korlátozzák vagy korlátozni kívánják, arra hivatkozva, hogy ezzel mintegy megelőzik az önkárosítást, támadást vagy szökést. A jogértelmezés során azonban nem hagyhatóak figyelmen kívül olyan további kardinális szempontok, mint – különösen – a konkrét norma szemantikai tartalma, annak a törvény egyéb rendelkezéseihez való viszonya (kontextusa), a szabályozás tételezett célja, az alapjogkorlátozás alkotmányos követelményei, továbbá egyéb észszerűségi és etikai szempontok. Feltéve, ha figyelemmel vagyunk az Alaptörvény 28. cikkére, amelynek címetjei ugyan a bíróságok, ugyanakkor – ha figyelemmel vagyunk a jogrendszer integritására – nincs észszerű érv amellett, hogy bármelyik másik államhatalmi szerv elszakadhatna ettől az értelmezési zsinórmértéktől.

A megfelelő értelmezési spektrumban a következő megállapítások tehetők:

- 1) Az ellenszegülés fogalmát az Rtv. expressis verbis nem határozza meg. Annak tartalma ugyanakkor kiolvasható az Rtv. 19. §-ából. E megközelítésben ellenszegül, aki nem veti alá magát a rendőri intézkedésnek, és a rendőri utasításoknak nem tesz eleget.
- 2) Az Rtv. 16. § (1) bekezdésére, valamint 19. § (2) bekezdésére tekintettel – egyéb törvényi felhatalmazás hiányában – kizárólag ellenszegülés esetén van helye bármilyen kényszerítő eszköz alkalmazásának, amelyet a törvény indokolása⁸ is megerősít.

⁷ 17.Pf.20.755/2016/4-II.

⁸ „A rendőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett belátásától, ezért a szükség esetén kikényszeríthető. A kikényszerítés az intézkedéssel, illetőleg az intézkedő rendőrrel szemben megnyilvánuló passzív vagy aktív ellenállás leküzdését jelenti, többnyire személyi szabadság átmeneti korlátozása révén. [...] A kényszerítő eszköz alkalmazása nem büntetés, hanem a rendőri intézkedés kikényszerítésére, az azzal szemben megnyilvánuló aktív vagy passzív ellenállás leküzdésére szolgál. Ebből fakadóan további alkalmazásának nincs helye, ha az ellenállás megtört, s ily módon a rendőri intézkedés eredményessége a továbbiakban e nélkül is biztosítható.” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 16. §-hoz.

- 3) A fent már kiemelt szükségesség-arányosság és fokozatosság elvével nem lehet összhangban egy olyan koncepció, amely tényleges vagy potenciális ellenszegülés hiányában is lehetővé tenné a bilincs alkalmazását.
- 4) Az alkotmányos és demokratikus moralitás mentén kizárólag az ultima ratio jellegű és feltétlenül szükséges mértékű állami kényszer fogadható el (Szikinger, 1998; Finszter, 2014; Tihanyi, 2022).

A fenti megállapítások alapján a bilincselés egyéb lehetséges indokai (önkárosítás, támadás és szökés) nem értelmezhetőek másként, mint az ellenszegülés speciális formái, megnyilvánulásai. Ez egyébként összhangban van ezen indokok jelentéstartalmával is, hiszen azok mindegyike – végső soron – olyan helyzetet jelölnek, amikor az intézkedés alá vont ténylegesen vagy potenciálisan megtagadja a rendőri utasítást, illetve kivonja magát a rendőri intézkedés alól, veszélyeztetve egyúttal annak eredményességét.

Ezt az értelmezést – lényegét tekintve – alátámasztja a Kúria Pfv.21.483/2017/5. sz. ítélete is, amely szerint „*a bilincs alkalmazásának feltételei között felsorolt valamennyi eset [...] tartalmilag az ellenállás valamilyen formáját jelenti*”. Még ha annak szóhasználata nem is teljesen konzisztens, amikor az „ellenállás” szót használja a vonatkozó jogszabályokban olvasható a kényszerítőeszköz-alkalmazás előfeltételeként megjelölt „ellenszegülés” helyett. E tekintetben szerencsésebben fogalmazott a Panasztestület, amikor kimondta, hogy „*téves az az értelmezés, amely az Rtv. 48. §-ának a)-c) pontjában foglaltakat nem tekinti ellenszegülésnek arra hivatkozva, hogy az ellenszegülés esetére kizárólag e § d) pontja vonatkozik*”.⁹

A fenti értelmezést követve az „ellenszegülés megtörése” mint külön nevesített bilincselés indok – a megfelelő értelmezési spektrum mentén – pusztán arra utal, hogy olyan egyéb, az a)-c) pontok szerinti speciális esetek közé nem sorolható helyzet is igazolhatja a bilincselést, amikor az ellenszegülést az intézkedés eredményessége érdekében meg kell törni, és ezt enyhébb korlátozással valamilyen okból nem lehet megtenni. Ebből a contrario az is megállapítható, hogy önmagában az ellenszegülés ténye még nem teszi jogszerűvé a bilincs alkalmazását.

A második nehézség a bilincs preventív alkalmazásához kapcsolódik. Az Rtv. 48. § a)-c) pontjai a „megakadályozás” szót használják, amely itt egyaránt értelmezhető az önkárosítás, támadás vagy szökés megelőzéséként, valamint a már megkezdett kísérlet megghiúsításaként is. Ehhez képest a d) pont – szemantikai értelemben – megköveteli, hogy az ellenszegülés már folyamatban legyen (máskülönben nem „megtörni”, hanem szintén „megakadályozni” kellene).

9 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás, Indokolás IV. rész 4) pont.

Az előterjesztői indokolás¹⁰ ad ugyan némi támpontot az értelmezéshez, ez azonban nem teljesen korrelál a törvény szövegével. Támpont, amikor a bilincset „*megelőző, védelmi jellegű*” kényszerítő eszköznek tekinti, megadva ezzel az a)-c) pontok szerinti „megakadályozás” fogalmának jogalkotó szándéka szerinti értelmét. Amikor azonban generális módon jelenti ki, hogy a bilincs akár „*előzetes ellenállás tanúsítása nélkül*” is alkalmazható, nincs tekintettel arra, hogy a d) pont szerinti „megtörés” fogalmilag kizárt „ellenállás” tanúsítása hiányában. Egy jogszabály indokolásának azonban nincs normatív tartalma, arra a törvény normaszövegével összeegyeztethetetlen jogértelmezés nem alapozható. A megfelelő értelmezési spektrum mentén, kizárólag az a)-c) pontok esetén lehet szó a bilincs preventív alkalmazásáról, azonban – ahogy arra a következő pontban részletesebben is kitérünk – ezekben az esetekben sem bármikor. A törvény ugyanis – ahogy azt a Panasztestület, az ombudsman és a Kúria egymással összhangban lévő gyakorlata is megerősíti – távoli és absztrakt veszély esetére nem ad felhatalmazást bilincs alkalmazására;¹¹ a megfelelő mérlegelés nélküli bilincselés tehát ellentétes a rendészeti anyagi joggal (Molnár, 2017).

Mérlegelendő körülmények

A bilincs alkalmazása csak akkor tekinthető jogszerűnek, amikor igazolhatóan fennállnak olyan körülmények, amelyek alátámasztják egyrészt a törvényes bilincselési okok legalább egyikének [Rtv. 48. § a)-d)] fennállását, másrészt azt, hogy az intézkedés során kisebb korlátozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy annak sikere eleve kilátástalan [fokozatosság elve, Rszsz. 39. § (1)].

Az olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont személy ténylegesen kárt okoz önmagának, megtámadja a rendőröket vagy más jelenlévőket, illetve megpróbál elszökni, a bilincs alkalmazása tipikusan jogszerű.¹² Hasonló a megíté-

10 „*A bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet.*” Az Rtv. indokolása, Részletes indokolás a 48. §-hoz.

11 Ezt az álláspontot rögzítette a Kúria a Kfv.III.38.129/2016/4. sz. ítéletében [14], de ez az ombudsmani gyakorlat egyik sarokköve is (itt kiemelhető az AJB-3288/2017. sz. jelentés, p. 8; az elmúlt évekből pedig az AJB-4352-16/2021. sz. jelentés, pp. 11–12), továbbá ezt az értelmezést követte a Panasztestület is [lásd például 150/2012. (IV. 25.) sz. állásfoglalás, III. rész C) 4) pont b) alpont; 278/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalás, III. rész 5) pont; valamint 243/2019. (IX. 19.) sz. állásfoglalás, IV. rész 2) pont]

12 A Panasztestület által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos éppen a férjével szemben intézkedő rendőrré támadt egy baltával, lásd 163/2018. (VII. 12.) sz. állásfoglalás, IV. rész 4) pont. Az ombudsman által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos riasztópisztollyal lőtt a bírósági végrehajtókra és a végrehajtást biztosító rendőrökre, lásd AJB-4352-22/2021. sz. jelentés.

lése azon eseteknek is, amikor az érintett aktív ellenszegülését testi kényszerrel sem tudják megtörni.¹³

A mérlegelési kötelezettség azon esetekben válik igazán jelentőssé, amikor megelőző jelleggel alkalmaznak bilincset, vagy valamilyen okból nem kísérlik meg enyhébb korlátozással kezelni az intézkedés alá vont ellenszegülését.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint a bilincs alkalmazása általában nem sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét (3. cikk), ha az törvényes szabadságkorlátozáshoz kapcsolódik, és nem jár együtt az adott körülmények között észszerűen szükségesnek tekinthető mértéket meghaladó erőszak alkalmazásával, vagy nyilvános kitettséggel, megszégyenítéssel. Jelentősége van annak is, hogy volt-e indok annak feltételezésére, hogy az érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést vagy kárt okoz, illetve bizonyítékokat tüntet el.¹⁴ Megjegyzendő azonban, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága – ahogy azt kifejezetten a bilincs alkalmazásával összefüggésben a Kuzmenko-ügyben rögzítette – kizárólag akkor tekint egyezményesértőnek egy rendőri kényszercselekményt, ha az eléri a kínzás, vagy embertelen, megalázó bánásmód megállapításához szükséges minimális súlyossági szintet (minimum level of severity).¹⁵

A strasbourgi bíróság álláspontját vette alapul a Kúria is, amikor megerősítette, hogy – bár a rendőröknek széles mérlegelési lehetőségük van – minden esetben vizsgálniuk kell, hogy a körülmények valóban indokolják-e a bilincs alkalmazását; hangsúlyozva, hogy a „*bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincshasználatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsben tartásának.*”¹⁶ A Kúria rögzítette, hogy a „*bilincshasználat bármilyen kényszerítő körülmény, biztonsági kockázat nélküli, preventív használata ellentétes lenne az Emberi Jogok Európai Bírósága irányadó gyakorlatával,*”¹⁷ mint ahogy sérti a szükségesség-arányosság elvét is.¹⁸ A rendőrnek tehát nincs törvényes felhatalmazása mérlegelés nélkül, illetve általános indokok mentén való preventív bilincselésre.¹⁹ Éppen ellenke-

13 A Panasztestület által vizsgált ügyek közül ilyen volt például, amikor a panaszos agresszivitása és aktív ellenszegülésének mértéke a testi kényszer alkalmazásával csak fokozódott, 112/2016. (VI. 7.) sz. állásfoglalás, III. rész 2) pont.

14 Raninen k. Finnország, 20972/92, 56. pont; Mouisel k. Franciaország, 67263/01, 47. pont; Shlykov és mások k. Oroszország, 78638/11, 6086/14, 11402/17 és 82420/17, 72. pont.

15 Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04, 45. pont.

16 Kfv.III.37.713/2015/5. [34], [35] és [41]; Kfv.I. 35.260/2023/7. [25].

17 Kfv.III.38.129/2016/4. [14] és [15]; Kfv.I. 35.260/2023/7. [27].

18 „*Vizsgálni kell tehát az adott esetben a szükségesség és az arányosság követelményének betartását. [...] A Kúria álláspontja szerint a minden konkrétum nélküli általános hivatkozás nem felel meg az arányosság és szükségesség követelményének.*” Pfv.IV.21.429/2017/4. [20].

19 Pfv.IV.21.483/2017/5. [18]; Pfv.IV.20.168/2018/4. [33]; Pfv.IV.20.436/2018/5. [24].

zöleg, a rendőröknek – a szükségességet és arányosságot vizsgálva²⁰ – minden konkrét és releváns körülményt értékelniük kell, így például az intézkedés alá vont személy magatartását és veszélyességét, a biztonsági kockázatokat, vagy éppen a helyszínen tartózkodó személyek védelmét.²¹

A Panasztestület által – a strasbourgi és a kúriai gyakorlatra építve – kidolgozott, majd az alapvető jogok biztosa, később pedig a Kúria által is átvett formula szerint a bilincs preventív alkalmazásához elengedhetetlen, hogy „*legyenek olyan egyedi körülmények, amelyek ténylegesen felvetik annak kockázatát, reális és jelenvaló veszélyét,*²² *hogy az intézkedés alá vont személy önkárosító, esetleg támadó magatartást fog tanúsítani, vagy szökést fog megkísérelni*”.”²³

Az Rtv. 48. § d) pontjára alapozott, ellenszegülés megtörése érdekében történő bilincskalkalmazás – ahogy arra a törvény szóhasználatával összefüggésben már utaltam – kizárólag a már folyamatban lévő ellenszegülés esetén igazolható, és az arányosság és fokozatosság elvét szem előtt tartva, csak akkor, amikor azt a rendőrök valamilyen okból ténylegesen képtelenek felszólításokkal és figyelmeztetésekkel kezelni, illetve testi kényszerrel megtörni, vagy annak megkísérlése adott körülmények között elve nem lehet sikeres (azaz jogszerű és szakszerű módon eredményes). Itt különösen az utóbbi helyzet igényel alapos mérleget. Az ombudsmani gyakorlat alapján a kizárólag passzív ellenszegüléssel

20 „*A bilincshasználat jogszerűségének megítélése során a szükségesség és arányosság vizsgálata nem mellőzhető.*” Kfv.IV.37.744/2019/8. [35].

21 Kfv.VI.37.435/2016/6. [22] és [28]; Kfv.VI.37.438/2016/6. [22] és [28]; Kfv.VI.37.439/2016/6. [22] és [28]; Kfv.IV.37.744/2019/8. [32]; valamint Kfv.I. 35.260/2023/7. [25]-[26].

22 Ilyen helyzetnek értékelte az alapvető jogok biztosa, amikor egy ügyben már előzetesen tudták a rendőrök, hogy egy pszichés állapota miatt agresszív személlyel szemben kell intézkedniük, akivel szemben nem sokkal korábban hivatalos személy elleni erőszak bűntett megalapozott gyanúja miatt indult büntetőeljárás. Az alapvető jogok biztosa AJB-1262-2/2023. számú jelentése.

Nem tekinthető azonban önmagában ilyen helyzetnek, amikor az intézkedés alá vont személy pusztán verbálisan áll ellen, vagy éppen felfokozott, ideges, illetve zavart állapotban van. Lásd például a Panasztestület 141/2018. (VI. 14.) sz. állásfoglalása, III. rész 2) pont; az alapvető jogok biztosa RI-AJBH-209/2020. számú jelentése, AJB-4352-16/2021. számú jelentése, valamint az AJB-1262-1/2023. számú jelentése.

Alapjogsértőnek értékelte a bilincs alkalmazását az alapvető jogok biztosa, amikor a rendőrség ugyan több indokot is felhozott a preventív bilincselés mellett (például zaklatás bűncselekmény gyanúja, panaszos zavart világképe, rendőrökkel szembeni negatív hozzáállása, zavart és izgatott viselkedése, találtak egy hegyes – de nem kihegyezett – végű műanyag fésűt), ugyanakkor az intézkedés alá vont személy „– a rendelkezésemre álló információk szerint – büntetlen előéletű volt, az intézkedés során a rendőrökkel szemben sem fizikailag, sem verbálisan nem viszonyult erőszakosan, vagy más módon fenyegető, ellenszegülő módon, sőt együttműködő volt, továbbá összesen 5 fő rendőr vett részt a helyszínen az intézkedés során, biztosítva annak eredményességét”. AJB-4352-5/2021. számú jelentés.

Nem fogadta el a Kúria a preventív bilincselés indokaiként – egyéb releváns körülmény hiányában – azt, hogy „a felperes kiképzett rendőrtiszt volt, illetve, hogy egyébként a lakásában vadászlőfegyvert is tartott engedéllyel.” Lásd Pfv.IV.20.229/2019/5. [27].

23 A formula a Panasztestület a 292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalásban [Indokolás IV. rész 4) pont] jelent meg, majd azt az alapvető jogok biztosa az RI-AJBH-209/2020. sz. jelentésében használta először, és végül azt a Kúria használta fel a Kfv.I. 35.260/2023/7. sz. ítélete indokolásában [28].

indokolt bilincselés mindenképpen alapjogsértő. De visszásságnak tekintendő az is, ha az aktív ellenszegülést annak ellenére nem kísérik meg felszólításokkal és figyelmeztetésekkel kezelni, illetve testi kényszerrel megtörni (ideértve azt is, amikor a testi kényszer egyedüli célja a bilincs felhelyezése), hogy ezt bármilyen kényszerítő körülmény²⁴ igazolná.²⁵ A Panasztestület ehhez képest néhány esetben megengedőbb volt, amikor úgy értékelte elfogadhatónak a d) pont szerinti bilincselést, hogy a rendőrség ki sem tért arra, miért nem lehetett enyhébb korlátozással kezelni a panaszos – adott esetben pusztán passzív – ellenszegülését.²⁶ Itt megjegyzendő, hogy a Panasztestület az utolsó két évében már szigorúbb volt ebben a kérdésben.²⁷

Fogvatartott bilincsben való kísérése

Az Rszsz. külön kitér az Rtv. 97. § (1) bekezdés h) pontja szerinti fogvatartottal²⁸ szemben, meghatározott helyre történő kísérés során történő kényszerítőeszköz-alkalmazás esetkörére [76. § (5)]. E szerint a kísért fogvatartottat figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kísérő őrnök való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha pedig a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, őt meg kell bilincselni.

Fontos hangsúlyozni, hogy az Rtv. maga nem tartalmaz különös rendelkezéseket fogvatartottak rendőri kísérésére; azaz kísérés esetén is kizárólag az

24 Kényszerítő körülmény lehet például, ha nincs meg a rendőri erőfölény, ha a túlzottan erőszakos testi kényszer csak eszkalálná az intézkedés alapját képező vagy annak során kialakult konfliktust, de akár az is, ha a testi kényszer alkalmazása adott körülmények között jelentősebb kárral, illetve sérüléssel fenyegetne.

A strasbourg-i bíróság gyakorlatából itt felidézhető a Kumenko-ügyben hozott ítélet, amely szerint bizonyos esetekben a bilincselés – a pusztá erőszakkal ellentétben – kevésbé beavatkozó intézkedésnek tekinthető a rend helyreállítása és a kérelmező megnyugtatósa érdekében (Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04, 45). Hasonló megfontolások mentén értékelte jogszerűnek a bilincs alkalmazását az alapvető jogok biztosa, amikor egy idős és egészségügyi nehézségekkel küzdő személy aktív ellenszegülését azért nem kísérelték meg testi kényszerrel megtörni az eredménytelen felszólításokat követően, mivel – idős korából adódó sérülékenysége tekintetével – „számára is biztonságosabb volt a bilincs alkalmazása, mint ha kizárólag testi kényszert alkalmazták volna.” A jelentés szerint éppen az sértette volna az arányosság elvét, ha „az esetlegesen túlzottan ellenszegülő panaszosban kárt okoz a testi kényszer alkalmazása.” RI-AJBH-25/2020. számú jelentése.

25 Az alapvető jogok biztosa AJB-6450/2013. számú jelentése; AJB-3604/2016. számú. jelentése; AJB-3288/2017. számú jelentése; AJB-1262-16/2023. számú jelentése; AJB-1262-31/2023. számú jelentése.

26 A Panasztestület 471/2015. (XII. 17.) számú állásfoglalása, III. rész 2) pont; 88/2016. (V. 5.) sz. állásfoglalása, IV. rész C) 4) pont; valamint a 173/2017. (VII. 6.) számú állásfoglalás, III. rész 4) pont.

27 110/2018. (V. 17.) számú állásfoglalás, III. rész 3) pont; 141/2018. (VI. 14.) számú állásfoglalás, III. rész 2) pont.

28 Releváns még a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 56/2014. (XII. 5.) BM rendelet 1. § és 2. § 4. pontja, valamint a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatáról szóló 3/2015. (II. 20.) ORFK utasítás 2. pont h) alpontja is.

általános szabályokkal összhangban kerülhet sor bármilyen kényszerítő eszköz alkalmazására. Mindez azt jelenti, hogy még a kísérésre vonatkozó speciális rendelkezés alapján is – felidézve a Panasztestület kíséréssel összefüggésben megfogalmazott álláspontját – „*csak abban az esetben lehet bilincset alkalmazni, ha az Rtv. 48. § szerinti okok valamelyike fennáll.*”²⁹

A kísérésre irányadó rendeleti szintű szabályokkal összefüggésben az alapvető jogok biztosa az AJB-3288/2017. sz. jelentésében visszásságként emelte ki, hogy az Rszsz.-nek „*a bilincselést a veszélyesség esetére lehetővé tevő rendelkezés nem felel meg a bilincselés alapjául szolgáló Rtv. taxatív felsorolásának*”, és ezzel lényegében a törvényben nem szereplő további bilincselési indokot jelöl meg, sértve ezzel az alapjog-korlátozás szabályozásának alkotmányos rendjét.³⁰ Legalább részben jogos az ombudsmani megállapítás, valóban érdemes lenne ugyanis – a jogbiztonság érdekében – az Rszsz. normaszövegét az Rtv. szóhasználatához igazítani. Ezzel együtt azonban a jelenlegi normaszöveg is értelmezhető a törvény szövegével összhangban akkor, ha az Rszsz. által használat „vesélyesség” szót – visszautalva a preventív bilincseléssel összefüggésben írtakra – úgy tekintjük, mint az önkárosítás, támadás, illetve szökés reális és jelenvaló veszélyét.

Az előzetes figyelmeztetés jelentősége

Kényszerítő eszköz alkalmazásának szükségességét nem kizárólag az intézkedés alá vont személy magatartása alapozza meg. A rendőrség általános alapjogvédelmi kötelezettségéből és az ahhoz szorosan kapcsolódó szükségesség-arányosság elvéből következően az intézkedő rendőrnek mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy elkerülje azt, hogy eleve kényszert, vagy a kelleténél komolyabb korlátozást jelentő kényszert kelljen alkalmaznia. Ellenkező esetben a konkrét kényszerítő eszköz alkalmazásának szükségessége és ezáltal jogszerűsége legalábbis megkérdőjelezhető lesz.

Azon általános elvárásokon túl, mint hogy a rendőr eleve jogszerűen és szakszerűen intézkedik, továbbá a hivatásetikai normáknak megfelelően kommunikál („*A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását.*” A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe, 5. pont), alapvető fontosságú, hogy a megfelelő felszólítások és figyelmeztetések – amennyiben

29 A Panasztestület 64/2018. (IV. 19.) számú állásfoglalása, III. rész 3) pont b) alpont.

30 AJB-3288/2017. számú jelentés.

az adott körülmények között ez lehetséges – kellő időben és módon elhangozzának. E kötelezettséget rögzíti együttesen az Rtv. 61. § (1) bekezdése, valamint az Rszsz. 5. § (3) bekezdése és 39. § (3) bekezdése. E szerint az ellenszegülő személyt – ha az eset körülményei lehetővé teszik – „A törvény nevében!” szavak előrebocsátásával fel kell szólítani az együttműködésre, továbbá figyelmeztetni kell arra, hogy ellenkező esetben vele szemben szigorúbban fognak fellépni, illetve kényszerítő eszközt fognak alkalmazni. Kísérés esetén – ahogy arra az előző pontban utaltam – a figyelmeztetésnek már azelőtt el kell hangoznia, mielőtt egyáltalán felmerül, hogy az érintett ellenszegülne.

Az alapvető jogok biztosa több jelentésében is felhívta már a figyelmet arra, hogy a rendőr felszólítási és figyelmeztetési kötelezettségének kettős szerepe van: egyfelől jelzi az intézkedés alá vont számára, hogy az ellenszegülést – amennyiben azzal nem hagy fel – meg fogják törni; másfelől pedig, hogy a rendőr nem a saját, hanem az állam nevében, törvényes felhatalmazás alapján, azaz nem önkényesen jár el.

„Ennek nem pusztán szimbolikus jelentése van, egyértelműen kifejezi az intézkedés alá vont személy számára, hogy észszerűen hasztalan ellenszegülni a vele szemben álló autoritással, hiszen annak lényegesen súlyosabb következményei lesznek, mint annak, ha együttműködik. A megfelelő figyelmeztetés jelentősen csökkentheti az intézkedéssel járó alapjog-korlátozás mértékét. Ennek megfelelően [...] kizárólag akkor mellőzhető a fent leírtaknak megfelelő figyelmeztetés, ha az azzal járó késedelem ténylegesen jelentősebb jogsérelemmel vagy annak közvetlen veszélyével járna.”³¹

Összegző gondolatok

Az Rtv. bilincs alkalmazását lehetővé tevő rendelkezései – az arányosság követelménye, a lehetséges indokok és az előzetes figyelmeztetési kötelezettség – meglehetősen absztraktak, szóhasználatukban nem is teljesen egyértelműek (különösen, ha visszagondolunk a kapcsolódó előterjesztői indokolásra), és az Rszsz. részletszabályai sem biztosítanak minden helyeztetre megfelelő támpontot az intézkedő rendőrök számára. A panasztestületi, ombudsmani és kúriai gyakorlat azonban apránként kibontotta és meghatározta a bilincs alkalmazásának jogállami követelményrendszerét, elősegítve ezzel azt, hogy az intézkedő rendőrök képesek legyenek az adott körülmények mérlegelése útján helyes döntést hozni a bilincselés kérdésében.

31 AJB-1262-5/2023. számú jelentés; valamint AJB-1262-33/2023. számú jelentés.

Bármennyire kidolgozott is azonban a gyakorlat, úgy vélem, időszerű lenne a bilincselés törvényi szabályozásának – ombudsmani és kúriai követelmények mentén való – újragondolása, különösen a szükségességet megalapozó indokok részletesebb és egyértelműbb kidolgozása érdekében. Demokratikus és jogállami keretek között ugyanis fundamentális jelentőségű, hogy bármilyen államhatalmi alapjog-korlátozás egyértelmű és kellően kidolgozott törvényi szabályokon alapuljon, kiváltképp egy olyan kényszeraktus esetén, mint a bilincselés, elkerülve – vagy legalábbis minimálisra csökkentve – ezzel az alapjogsértő helyzet kialakulását. Mindehhez elengedhetetlen a széles körű, legalább a rendőri szervek, a bíróság, valamint az alapvető jogok biztosa közvetlen és tényleges részvételét biztosító, joggyakorlat elemzésen alapuló társadalmi egyeztetés.

Felhasznált irodalom

- Finszter G. (2014). *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Kar.
Finszter G. (2018). *Rendészettan*. Dialóg Campus.
Molnár N. F. (2017). Lebilincselő ítéletek: a felsőbíróságok bilincs alkalmazásával kapcsolatos gyakorlata. *Fundamentum*, 21(3-4), 83–95.
Tihanyi M. (2022). *Közrendvédelem*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
Szikinger I. (1998). *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sík Kiadó.

Alkotmánybíróság hivatkozott határozata

65/2003. (XII. 18.) AB határozat

Emberi Jogok Európai Bírósága hivatkozott ítéletei

Kuzmenko k. Oroszország, 18541/04
Mouisel k. Franciaország, 67263/01
Raninen k. Finnország, 20972/92
Shlykov és mások k. Oroszország, 78638/11, 6086/14, 11402/17 és 82420/17

Kúria hivatkozott ítéletei

Kfv.III.37.713/2015/5.
Kfv.VI.37.435/2016/6.
Kfv.VI.37.438/2016/6.
Kfv.VI.37.439/2016/6.

Kfv.III.38.129/2016/4.
Kfv.III.37.832/2017/11.
Kfv.IV.37.744/2019/8.
Kfv.I. 35.260/2023/7.
Pfv.IV.21.429/2017/4.
Pfv.IV.21.483/2017/5.
Pfv.IV.20.168/2018/4.
Pfv.IV.20.436/2018/5.
Pfv.IV.20.229/2019/5.

Fővárosi Ítéltábla hivatkozott ítélete

17.Pf.20.755/2016/4-II.

Alapvető jogok biztosának hivatkozott jelentései

AJB-6450/2013. sz. jelentés
AJB-3604/2016. sz. jelentés
AJB-3288/2017. sz. jelentés
RI-AJBH-12/2020. sz. jelentés
RI-AJBH-25/2020. sz. jelentés
RI-AJBH-209/2020. sz. jelentés
AJB-4352-5/2021. sz. jelentés
AJB-4352-16/2021. sz. jelentés
AJB-4352-22/2021. sz. jelentés
AJB-1373-29/2022. sz. jelentés
AJB-1262-1/2023. sz. jelentés
AJB-1262-2/2023. sz. jelentés
AJB-1262-5/2023. sz. jelentés
AJB-1262-16/2023. sz. jelentés
AJB-1262-22/2023. sz. jelentés
AJB-1262-31/2023. sz. jelentés
AJB-1262-33/2023. sz. jelentés

Panasztestület hivatkozott állásfoglalásai

150/2012. (IV. 25.) sz. állásfoglalás
278/2014. (XI. 20.) sz. állásfoglalás
471/2015. (XII. 17.) sz. állásfoglalás

88/2016. (V. 5.) sz. állásfoglalás
112/2016. (VI. 7.) sz. állásfoglalás
173/2017. (VII. 6.) sz. állásfoglalás
64/2018. (IV. 19.) sz. állásfoglalás
110/2018. (V. 17.) sz. állásfoglalás
141/2018. (VI. 14.) sz. állásfoglalása
163/2018. (VII. 12.) sz. állásfoglalás
292/2018. (XII. 20.) sz. állásfoglalás
87/2019. (II. 28.) sz. állásfoglalás
243/2019. (IX. 19.) sz. állásfoglalás
16/2020. (I. 30.) sz. állásfoglalás

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lukács D. (2026). A bilincs alkalmazásának normatív követelményrendszere. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1605–1622. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1605-1622>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem jelentett pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Lukácsi Dániel Csaba, aki a lukacsi.daniel.csaba@gmail.com e-mail címen érhető el.

Resztoratív város a Mecsek lábánál

A résztoratív városmodell megvalósításának lehetőségei

Restorative city at the foot of the Mecsek Mountains:
possibilities for implementing the restorative city model

Herke-Fábos Barbara Katalin

Dr., PhD, egyetemi adjunktus
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
fabos.kata@ajk.pte.hu

Herke Csongor

Prof., Dr., PhD, DSc., tanszékvezető egyetemi tanár,
MTA doktora
Pécsi Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
herke.csongor@ajk.pte.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja annak feltárása, hogy Pécs adottságai, intézményi hálózatai és stratégiai dokumentumai mennyiben teremtenek kedvező feltételeket a résztoratív városmodell bevezetéséhez, különös tekintettel a társadalmi kohézió, a közbiztonság és az áldozatsegítés megerősítésére.

Módszertan: A kutatás várospolitikai és stratégiai dokumentumelemzésre (országos és helyi közbiztonsági és bűnmegelőzési koncepciók, cselekvési tervek), szakirodalmi áttekintésre (résztoratív igazságszolgáltatás és városfejlesztés), valamint európai résztoratív város gyakorlatok összehasonlító vizsgálatára épít. Kiegészítő módszerként leíró, jogszabály-értelmező és gyakorlati (implementációs) szempontokat integrál.

Megállapítások: Pécs stratégiai célrendszere és intézményi ökoszisztémája (önkormányzati partnerségek, egyetemi bázis, áldozatsegítő és gyermekvédelmi szolgáltatások, közösségi foglalkoztató) több ponton illeszkedik a résztoratív város elveihez. A tanulmány konkrét pilotterületeket azonosít (iskolai és ifjúsági programok, városi résztoratív központ, közösségi mediáció), és bemutatja a hálózatos működés, a képzési komponens és a mérhetőség (indikátorrendszer) kulcsszerepét.

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás ideje: 2025. 10. 24. Átdolgozás: 2025. 12. 07. Elfogadás: 2026. 02. 04.

Érték: A dolgozat településszintű, rendszerszerű bevezetési keretet kínál a resztoratív városmodellhez: gyakorlati cselekvési javaslatokkal és értékelési logikával összekapcsolja a helyi fejlesztéspolitikát, a közbiztonságot és a közösségi részvételt. Eredményei adaptálhatók hasonló méretű, egyetemvárosi karakterű közép-európai településekre is.

Kulcsszavak: resztoratív város; közösségi konfliktuskezelés; bűnmegelőzés; társadalmi kohézió

Abstract

Aim: The aim of this study is to explore the extent to which Pécs's characteristics, institutional networks, and strategic documents create favorable conditions for the introduction of a restorative city model, with particular regard to strengthening social cohesion, public safety, and victim support.

Methodology: The research is based on i) an analysis of urban policy and strategic documents (national and local public safety and crime prevention concepts, action plans), ii) a review of the literature (restorative justice and urban development), and iii) a comparative study of European restorative city practices. As a complementary method, it integrates descriptive, legal interpretation, and practical (implementation) aspects.

Findings: The strategic objectives and institutional ecosystem of Pécs (municipal partnerships, university base, victim support and child protection services, community employment) are consistent with the principles of restorative cities in several respects. The study identifies specific pilot areas (school and youth programs, urban restorative center, community mediation) and highlights the key role of networking, training, and measurability (indicator system).

Value: The paper offers a community-level, systematic implementation framework for the restorative city model: it links local development policy, public safety, and community participation with practical recommendations for action and an evaluation logic. Its results can also be adapted to similar-sized, university-town-type settlements in Central Europe.

Keywords: restorative city; community conflict management; crime prevention; social cohesion

Bevezetés

A resztoratív szemléletű város (továbbiakban resztoratív város) olyan települési környezetet jelent, amely tudatosan (tervek alapján) épít a konfliktuskezelés békés, közösségi alapú megoldásaira, valamint a társadalmi részvételre és felelősségvállalásra. A resztoratív városok életre hívása a 21. századi városi közösségek kihívásaira reagál. A szakirodalom ezen kihívások közül is kiemeli a városi együttélésből fakadó kihívásokat (Patrizi, 2020) és a kulturális konfrontációt (Yarza Pérez, 2022). A társadalmi egyenlőtlenségek fokozódása, a gyors urbanizáció – azon belül is az urbanizáció kriminológiai aspektusai (Molnár, 2020) –, valamint a közösségi kohézió meggyengülése olyan problémák, amelyek hagyományos rendészeti és igazságszolgáltatási eszközökkel egyre nehezebben kezelhetők (UN-Habitat, 2020). A resztoratív város nemcsak egy jogi vagy igazgatási reformot jelent, hanem egy új társadalmi szemléletmódot: a konfliktusokat a közösség tulajdonának tekinti, és a közösség aktív részvételével kívánja azokat megoldani (Christie, 1977). Tehát a resztoratív város célja nem a bűncselekmények szankcionálása önmagában, hanem a kapcsolatok helyreállítása, a bizalom visszaépítése, és az érintett felek aktív bevonása a problémák kezelésébe (Matczak, 2021). Kiemelten fontos szerepet kapnak a gyermekek, hiszen a fiatalok védelme és támogatása a resztoratív városi modell egyik alapköve, amely közvetlen hatással van a hosszú távú bűnmegelőzési stratégiák sikerességére (Herke et al., 2025).

A koncepció tehát rövid és hosszú távú célok kitűzésével keresi a válaszokat a városi együttélésből fakadó konfliktusok resztoratív szemléletű kezelésére. A helyreállító szemlélet szerint a közösség szükségleteinek megismerésén keresztül vezet el az út a sérelmek kezeléséhez. A szemlélet tehát a holisztikus orvosláshoz hasonlóan egységként kezeli a problémát és a generáló folyamatokat, valamint a kezelőrendszeri válaszokat. A természettudományból kölcsönzött látásmód a társadalomtudományi kutatásokban is alkalmazható, ezért a továbbiakban a közösség közös érdekein és szükségletein alapuló normákat egységesen közösségi szövetként definiáljuk, a normasértéseket (érdek és/vagy jogi konfliktus) pedig a közösségi szövet sérüléseként azonosítjuk a konfliktus helyreállításának (gyógyítás) folyamatában. A resztoratív szemlélet célja tehát a közösség konfliktusának megoldása (közösségi szövet sérülésének gyógyítása) a közösség részvételével. Ez nem jelenti a felelősségvállalás hiányát, de a gyógyítás folyamatában nem a büntető jelleg, hanem a közösség érdekeinek és szükségleteinek figyelembevételével kidolgozott jóvátétel elsődlegessége kerül a középpontba. Így a (közösségi) gyógyulás során a megbocsátás is szerepet kap a folyamatban. A megbocsátás folyamata konkrétan megvalósulhat

közösségi mediáción, resztoratív körökön, családi döntéshozó csoportkonferenciákon vagy áldozat–elkövető találkozókra keresztül, ahol a felek biztonságos környezetben dolgozhatják fel a sérelmeket.

Ennek a szemléletnek a horizontális (együtműködések) és vertikális (döntéshozatali) színtere a resztoratív város. A resztoratív szemlélet napjainkra beépült a hazai jogalkotásba és szorosan összekapcsolódik a közösségi szövet gyógyulásának folyamatával. A jó gyakorlatok egyaránt elérhetőek a jogalkalmazáshoz kapcsolódóan és a közösségek életében. Nincs azonban olyan tér, amely holisztikusan kapcsolná össze a resztoratív szemléletet a közösségi szövet gyógyításával. Ezért a szerzők célja, hogy a resztoratív városmodell elméleti alapjainak szemléltetésével és nemzetközi példák bemutatásával megvizsgálják, hogy a koncepció alkalmazható-e Magyarországon a városi együttlélésből fakadó konfliktusok kezelésére. A modellváros kiválasztását a szerzők pécsi kötődése indokolta (mindkét szerző a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatója). Pécs városának társadalmi, rendészeti és bűnmegelőzési sajátosságain keresztül kívánnak rávilágítani arra, hogy a resztoratív szemlélet miként járulhat hozzá a közösségi kohézió megteremtéséhez, a közbiztonság erősítéséhez és az áldozatvédelem fejlesztéséhez. Kutatásunkban a leíró, jogszabáyelemző és empirikus módszertani skálából egyaránt mérítünk. A tanulmány kitér a megvalósítás feltételeire és akadályaira is, ideértve a strukturális, finanszírozási és kulturális tényezőket, és javaslatokat fogalmaz meg a pilot programok, intézményi együtműködések és hosszú távú stratégiai célok meghatározására és cselekvési terv kidolgozására.

Elméleti háttér

A resztoratív megközelítés szerint a bűncselekmények és más konfliktusok valójában nem az állam és az elkövető közötti viták, hanem az egyének és közösségek közötti kapcsolatok sérülései, amelyeket helyre kell hozni (Zehr, 2002).

A resztoratív város három nagy célt tűz ki maga elé:

- A társadalmi kohézió megerősítése: a városi közösségekben gyakori az elszigeteltség, az anonim kapcsolatok és az elidegenedés jelensége (Haas, 2024). A resztoratív város célja, hogy ezek helyett az együtműködésre, a kölcsönös tiszteletre és a közös felelősségvállalásra építő kapcsolatokat alakítson ki (Matczak, 2021). A közösségi részvétel és a társadalmi kapcsolatok erősítése hosszú távon csökkenti a bűncselekmények kockázatát és növeli a biztonságérzetet.
- A konfliktusok helyreállító kezelése: a resztoratív városokban a konfliktusok kezelésének alapja a resztoratív igazságszolgáltatás elveihez igazodik.

Nem a büntetés, hanem a párbeszéd, az elszámoltathatóság, a sértettek és terheltek közötti megegyezés, valamint a kár helyreállítása kerül előtérbe (Braithwaite, 2002). A közösségi mediációs programok (Bérces, 2009), a helyreállító konferenciák és a közösségi igazságszolgáltatási fórumok mind ennek a megközelítésnek a részei.

- A közösségi részvétel erősítése: a resztoratív város célja, hogy az állampolgárok ne csupán passzív haszonélvezői legyenek a közszolgáltatásoknak, hanem aktív alakítói is a városi közösségi életnek. Ez a részvétel nem korlátozódik a politikai szavazásokra, hanem kiterjed a konfliktuskezelésre, a várostervezésre és a közösségi döntéshozatalra is (Vasilescu, 2023).

A resztoratív városok koncepciója új megközelítést kínál a városi biztonság és a bűnmegelőzés területén, tehát egyaránt kapcsolódik a rendészethez és közbiztonsághoz, valamint az áldozatvédelemhez. A hagyományos büntető igazságszolgáltatási rendszerek gyakran reaktív módon kezelik a bűncselekményeket, a helyreállító megközelítés azonban a konfliktusok és bűncselekmények megelőzésére helyezi a hangsúlyt, a közösségi kapcsolatok megerősítése révén (Braithwaite, 2002). A helyreállító igazságszolgáltatás szerint a bűncselekmények következményeinek kezelésében nem elegendő az állami szankcionálás; az érintett felek (sértettek, terheltek és közösségek) bevonása kulcsfontosságú a valódi gyógyulás és megbékélés érdekében (Zehr, 2002). A resztoratív városok ezt a filozófiát alkalmazzák a városi tér egészére: minden szereplő, legyen az iskola, rendőrség, közösségi központ vagy önkormányzat, aktívan hozzájárul a helyreállító kultúra kialakításához. A resztoratív városokban a bűnmegelőzés nem kizárólagos rendészeti feladat, hanem egy komplex közösségi stratégia. A konfliktusok békés kezelése, a társadalmi igazságosság erősítése és a közösségi részvétel ösztönzése mind hozzájárulnak a biztonságosabb városi környezet kialakításához (Matczak, 2021).

Fontos megérteni, hogy a resztoratív város nem a büntető igazságszolgáltatás teljes helyettesítését célozza, hanem annak kiegészítését egy emberibb, közösségközpontú dimenzióval. A cél nem az, hogy a közösség helyettesítse az igazságszolgáltatást, hanem az, hogy erősítse az egyéni és kollektív felelősségérzetet, csökkentse a konfliktusok eskalációját, és elősegítse a gyógyulást a közösségben. A fent vázolt célok megvalósulása közvetlenül kihat a bűnmegelőzésre. A társadalmi kohézió megteremtése kihat a lakosok biztonságérzetére. Ez az áldozattá válás megelőzése tekintetében hozhat eredményeket. A konfliktusok helyreállító szemléletű kezelése és a közösségi részvétel erősítése (közösségi bűnmegelőzés) pedig a bűnelkövetővé válás megelőzése és a bűnözéstől való visszatartás terén jelenik meg. A koncepció várostervezési

és -rendezési modellje – ideértve a várostervezési alapelveket és kihívásokat (Herke & Herke-Fábos, 2025a) – pedig a bűnalkalmak elkerülését (szituációs bűnmegelőzés) célozza meg. A szituációs bűnmegelőzés olyan környezeti tényezők módosítása, amelyek csökkentik a bűncselekmények elkövetésének lehetőségét, például közvilágítás javítása, átlátható közterek kialakítása, megfigyelőkamerák telepítése. Ez összhangban áll a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2024–2034) és a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2024–2025. évekre vonatkozó intézkedési tervéről szóló 1291/2023. (VII. 19.) Korm. határozattal (a továbbiakban: Stratégia). A Stratégia és a resztoratív városmodell szoros kapcsolata mutatható ki (Herke & Herke-Fábos, 2025a). A resztoratív város koncepciója a célok megvalósulásához eszközöket is rendel, amelyek a következők:

- biztonságérzetet növelő technikai eszközök és berendezések, aminek környezeti és építészeti kriminológia bűnmegelőzési összefüggései is vannak (Russell, 2024; Lamoreaux & Sulkowski, 2021);
- resztoratív szemléleten alapuló építészeti és közlekedési megoldások (Kara, 2017; Herke et al., 2025);
- resztoratív konfliktuskezelési módszerek, azaz a helyreállító szemlélet intézményesülése (Fellegi, 2009);
- mikro- és makrószintű együttműködések.

A technikai eszközök és építészeti megoldások nemcsak fizikai biztonságot nyújtanak, hanem a közösségi tér minőségét is javítják.

A resztoratív város koncepciója nem pusztán elméleti konstrukció, hanem számos városban már a gyakorlatban is megvalósult. Az európai kontinensen kívül is több városban jelen van a resztoratív szemlélet. Tekintettel azonban a geopolitikai, társadalmi és kulturális hasonlóságra, a tanulmány keretei között az európai resztoratív városok (Herke & Herke-Fábos, 2025a) gyakorlatát vizsgáljuk összehasonlító jelleggel.

A resztoratív városmodell átültetése során elengedhetetlen a külföldi példák vizsgálata, mivel ezek egyfelől bevált gyakorlatokat kínálnak, amelyek segítik a helyi program hatékony kialakítását, másfelől rámutatnak azokra a buktatókra, amelyeket érdemes elkerülni. A nemzetközi gyakorlat vizsgálata továbbá azért is fontos, mert tapasztalatot, tanulságot és inspirációt nyújt, és egyúttal irányt mutat arra is, hogy hogyan kell a modellt Pécs sajátos társadalmi, kulturális és intézményi környezetére szabni. Így Pécs nemcsak adaptálhatja, hanem tovább is fejlesztheti a resztoratív város koncepcióját. A nemzetközi tapasztalatok és a resztoratív városokkal való kapcsolatfelvétel lehetővé teszik, hogy a pécsi adaptáció ne önálló kísérlet, hanem egy globális mozgalom része legyen. A nemzetközi kapcsolatok továbbá új együttműködési és finanszírozási

lehetőségeket is megnyithatnak. Mindezek együtt biztosítják, hogy a resztoratív városmodell ne pusztán formális kezdeményezés, hanem valós, fenntartható városi kultúra (Herke & Herke-Fábos, 2025b) lehessen Pécsen.

A nemzetközi gyakorlat vizsgálatának tanulságai több szinten – intézményi, közösségi, kulturális és politikai – jelennek meg:

- 1) Tanulás a bevált gyakorlatokból: összegyűjthetőek a jól működő programok és eszközök.
- 2) A hibák kiküszöbölése: a nehézségek megvizsgálása segít a rossz gyakorlatot elkerülni.
- 3) A helyi sajátosságok feltérképezése és összevetése a nemzetközi példákkal: a modell nem másolható automatikusan, az egyedi körülményekhez kell igazítani a koncepciót.
- 4) Nemzetközi legitimáció és együttműködés lehetősége: bizalmat nyújthat a kísérleti város lakosságának körében a nemzetközi példákhoz való kapcsolódás, ami finanszírozási potenciált jelenthet, ha például EU-s pályázatok (például Horizon Europe, CERV program), EFOP források, vagy más nemzetközi alapok elérhetővé válnak a resztoratív városi projektek számára.
- 5) Szempontrendszer (indikátor, módszertan) összegyűjtése a hatékonyságvizsgálathoz.

A vizsgált európai resztoratív városi modellek működése (Herke & Herke-Fábos, 2025a) alapján az 1. számú táblázat szemlélteti azokat a tanulságokat, amelyeket érdemes figyelembe venni az implementáció során.

1. számú táblázat

Összehasonlító táblázat az európai resztoratív városok gyakorlatáról

Város	Fő fókuszterület	Intézményi beágyazottság	Kiemelt gyakorlatok	Tanulságok
Hull (UK)	Iskolából indult, majd városi szintre kiterjesztve	Iskolák, gyermekvédelem, rendőrség, közösségi biztonság	Resztoratív körök, mediáció, tanár-diák kapcsolatok	Példa arra, hogyan válhat egy iskolai kezdeményezésből városi szintű program
Leuven (BE)	Iskolai és közösségi mediáció, bírósági alternatívák	Iskolák, városi bíróságok, közösségi projektek	Resztoratív körök, fiatalkorúak resztoratív eljárásai	Összekapcsolja az oktatási és igazságügyi szférát a kriminalizáció megelőzésére
Wrocław (PL)	Fiatalkorúak bűnmegelőzése és integrációja	Resztoratív központok, gyermekvédelmi intézmények, iskolák	Mediáció, közösségi események, resztoratív körök	A helyi központok kulcs-szerepe a büntetőeljárások helyettesítésében és a fiatalok integrációjában
Brighton & Hove (UK)	Közösségi biztonság, ifjúsági programok, iskolák	Önkormányzat, iskolák, közösségi mediáció	RSQM minősítés, resztoratív találkozók, ifjúsági bűnmegelőzés	A minőségbiztosítás erősíti a resztoratív gyakorlatok legitimációját

Város	Fő fókuszterület	Intézményi beágyazottság	Kiemelt gyakorlatok	Tanulságok
Tempio Pausania (IT)	Helyi társadalmi konfliktus (börtön-építés) kezelése	Városi politika, közösségi részvétel	Párbeszédalapú konfliktuskezelés	Kisebb városokban is sikerrel alkalmazhatók resztoratív elvek
Como (IT)	Közösségi kohézió és társadalmi részvétel	Városi közösségi programok	Közösségi részvételt ösztönző programok, békés konfliktuskezelés	A resztoratív szemlélet eszköz a társadalmi szövet erősítésére

Forrás. A szerzők saját szerkesztése.

A táblázatból jól látható, hogy a legtöbb városban az iskolai és közösségi színterek kiemelt szerepet kapnak a resztoratív szemlélet meghonosításában. Közös elem továbbá a különböző városi szereplők (oktatási, igazságszolgáltatási, rendészeti, szociális) szoros együttműködése. Az is megfigyelhető, hogy a sikeres modellek nem egyszerre, hanem fokozatosan, gyakran egy-egy pilot projektből (például iskolai program) kiindulva terjedtek el városszintre.

Ezek a városok jól szemléltetik, hogyan lehet a helyreállító igazságszolgáltatás elveit integrálni a városi élet különböző színtereibe. A resztoratív városok működésének legfontosabb tanulsága Pécs szempontjából az, hogy a modell csak akkor lehet sikeres, ha nem pusztán „bevezetett programként”, hanem a városi identitás részeként jelenik meg. Ehhez elengedhetetlen a politikai támogatás, az intézmények és civilek partnersége, a lakosság bevonása, valamint az egyetem szakmai bázisának kiaknázása. A táblázat jól mutatja, hogy Pécs adottságai kedvezőek: erős egyetemi háttér, sokszínű kulturális közeg, aktív civil szféra, meglévő áldozatsegítő intézmények.

Szempontok és feltételek a koncepció alkalmazásához

A resztoratív város cím vagy elismerés nem egy egységes, nemzetközi szervezet által szabályozott minősítés, hanem inkább egy címke vagy törekvés, amit városok, civil szervezetek és helyi intézmények használnak a közösségi, oktatási, igazságügyi és szociális életben a resztoratív szemlélet beépítésére. A resztoratív városok listáját a European Forum for Restorative Justice kiadványa tartalmazza (Vasilescu, 2023a). Vannak azonban olyan alapkövetelmények és kritériumok, amelyeket a legtöbb elismert példánál megtalálunk.

- 1) Politikai és intézményi elköteleződés: a város vezetése (önkormányzat, polgármester) hivatalosan elköteleződik a resztoratív elvek mellett. Az elköteleződés iránti szándékot formailag is rögzítik stratégiai dokumentumban, amely az alapelveket, feladatokat, együttműködési formákat

tartalmazza (a részletszabályok kidolgozásának és a határidők kijelölésének formája az intézkedési vagy cselekvési terv). Fontos megjegyezni, hogy az elköteleződés nem maradhat szakpolitika szintjén, annak a város arculati elemeiben is meg kell jelennie (például városi logó, hivatalos kommunikáció, közterületi információs táblák, honlap, közösségi média jelenlétek, városi rendezvények arculata).

- 2) Partnerségi hálózat: az intézmények, szervezetek és hatóságok (együttesen: resztoratív háló – a városi intézmények és közösségek együttműködő rendszere, amely a helyreállító szemléletet képviseli és érvényesíti) összekapcsolódása és együttműködése a resztoratív észlelő- és jelzőrendszer alapja, amely a közösségi szövet (a közösség közös érdekein és szükségletein alapuló normák összessége) sérülése esetén időben és feladatorientáltan képes a sérülés kezelésére. Felismerve a problémamegoldás multidiszciplináris megközelítésének szükségességét, megállapíthatjuk, hogy mindennek kulcsa az együttműködés, nemcsak a polgárok közösségén belül, hanem a döntéshozó fórumok szintjén is (D. Horváth, 2025).
- 3) Oktatás és képzés: a szemlélet adaptálásához szükséges, hogy annak alkalmazása ne egyedi, hanem általános legyen. Így szükséges a resztoratív háló (iskola, rendőrség, szociális szolgáltatások, igazságszolgáltatás, civil szféra, vallási közösségek, sportegyesületek) tagjainak folyamatos képzése, tréningek szervezése a pedagógusoknak, rendőröknek, szociális munkásoknak, bírónak, közösségi vezetőknek. Az iskolák iskolai mediációs programokkal és resztoratív körökkel kezelik a diákok közötti konfliktusokat, a rendőrség közösségi rendőrségi modellel és prevenciós programokkal kapcsolódik be, míg a szociális szolgálatok családi döntéshozó csoportkonferenciákon keresztül vonják be az érintetteket. Az intézményközi együttműködés révén minden városi szereplő részt vállal a helyreállító szemlélet megvalósításában, ugyanis a sikeres resztoratív városok egyik közös jellemzője, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a helyreállító gyakorlatok oktatására (Macdonald, 2009).
- 4) Gyakorlati programok feltételeinek megteremtése a közösségi konfliktusok rendezése érdekében: a konfliktuskezelési fórumok (resztoratív körök és konferenciák, Városi Resztoratív Központ) létrehozása segítséget nyújthat a közösség életének különböző szegmenseiben.
- 5) Tájékoztatás, nyilvánosság és közösségi részvétel: Matczak szerint a resztoratív városok az állampolgárokat nemcsak passzív megfigyelőként kezelik, hanem aktív alakítóként vonják be a konfliktuskezelési és döntéshozatali folyamatokba (Matczak, 2021). A koncepció átvételéhez elengedhetetlen a lakosság tájékoztatása és felvilágosítása a resztoratív város működéséről.

Fontos tudni, hogy mit jelent a személyekre és a közösségre nézve a resztoratív háló. A tájékoztatás feltétele tehát, hogy a koncepció kapjon megfelelő nyilvánosságot (plakátok, tájékoztató füzetek offline és online, lakossági fórumok, média támogatása). A resztoratív szemlélet sarokköve a közösség döntéshozatalban való részvétele. Ezért a tájékoztatás részét kell képezze a meghallgatás és véleménynyilvánítás lehetősége.

- 6) Kutatás és mérhetőség: a „testreszabott” koncepció kidolgozásában a resztoratív háló tagjai mellett a kutatóintézetek részvétele is indokolt az elméletre épülő gyakorlati konstrukció kereteinek lefektetése és folyamatos (hatékonyságvizsgálaton alapuló) felülvizsgálata érdekében.

A mérhetőség érdekében olyan indikátorokat érdemes kidolgozni, mint például

- a közösségi mediációs eljárások száma és sikeres lezárásuk aránya;
- a lakosság biztonságérzetének változása (felmérésekkel);
- a közösségi programokon való részvétel alakulása;
- az iskolai fegyelmi esetek csökkenése;
- a visszaesési arány alakulása a resztoratív programokban résztvevőknél.

Összefoglalva: egy város akkor kerülhet fel a „resztoratív városok listájára”, ha nemcsak egy-egy intézményben jelenik meg a resztoratív szemlélet, hanem átfogó, városszintű stratégiaként, több szektor összefogásával és politikai támogatással valósul meg.

Helyzetkép: Pécs adottságai

A kutatás középpontjába azt a kérdést állítottuk, hogy vajon alkalmas-e Pécs a resztoratív városi koncepció adaptálására az erőforrásai és adottságai alapján. A helyzetkép feltárása alapvetően az intézményi, szervezeti és finanszírozási szempontok feltárását és a kulturális és társadalmi attitűdök vizsgálatát igényli, de a kutatás nem nélkülözheti a következő szempontok együttes elemzését sem:

- városi identitás,
- a város demográfiai és szociális jellemzői,
- a közbiztonsági helyzete és a helyi rendészeti kihívások,
- a civil és közösségi szereplők jelenléte,
- az ifjúsági és iskolai bűnmegelőzés helyzete,
- a lakosság döntéshozatalban való részvétele,
- a helyi jó gyakorlatok, a közterületek,
- közösségi terek és városi programok.

A helyzetelemzés során Pécs városának stratégiai dokumentumaira támaszkodtunk. Megvizsgáltuk Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 57/2025. (II. 20.) számú határozatát Pécs Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának (továbbiakban: FVS) és TOP Plusz Városfejlesztési Programtervének (továbbiakban: TVP) módosításáról, valamint áttekintettük Pécs Megyei jogú város 2024-ben elfogadott Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Konceptióját (továbbiakban: Konceptió) és az ennek végrehajtásához kapcsolódó cselekvési tervet (továbbiakban: Cselekvési terv).

A TVP a város jövőképét a következők szerint határozza meg: *„Pécs legyen olyan város, ahol jó élni, és lakói szeretnek is élni. Az életminőség közelítsen az európai élvonalhoz. A város lakossága formálódjon közösséggé. A város szerezze vissza történelmileg kialakult térségi, nagytérségi szerepeit és súlyát.”* A jövőkép kibontása harmonizál a resztoratív város működésével: Pécs vonzó életperspektívát nyújtó foglalkoztatási feltételeket kínáljon, és egyúttal a lakoságnak a városhoz fűződő pozitív érzelmi viszonya, elégedettsége, a városért való tenni akarása is járuljon hozzá a város megtartó- és fejlődőképességéhez. A város legyen vonzó a mindenkor lakói és az ide érkezők számára is, magas szinten biztosítsa a kor követelményeinek megfelelő környezeti, anyagi, szolgáltatási feltételeket. A fenntartható fejlődésre képes térségi vonzásközpont kialakításához a TVP tervezett stratégiai és horizontális célokat társít. Stratégiai célok az egészséges környezet biztosítása, a fenntartható, fejlődő társadalom, a város gazdasági alapjainak újjáépítése és a kompakt város (kiegyensúlyozott városszerkezet). Horizontális cél lehet a cselekvőképesség, a sokféleség növelése, a rendszerhatékonyág, az esélyteremtő hozzájárulás és a pozitív kommunikáció.

A Pécs városát alkotó közösség identitásáról az FVS-ből tájékozódunk. Pécssett fontos az emberek számára a helyi identitás. Ezt fejezi ki a Tüke elnevezés is a tősgyökeres pécsiekre. A helyi identitás ismérve, fontos alapja a lokálpatriotizmus, amely a város iránti elköteleződés mellett egy mindenki számára nyitott és befogadó hozzáállást is magában hordoz. A helyi identitás megőrzésének legkézzelfoghatóbb feladatát a helyi épített örökség és művészeti értékek megőrzése jelenti. A kultúra mellett a sport közösségkövácsoló ereje is hozzájárulhat a helyi identitás erősítéséhez. Az idősebb generációk tudásának átadása alapvető fontosságú lehet a helyi identitás megőrzésében. A városban egyébként is jellemző előregedés mellett az időseket aktívabban be kell vonni a város fejlesztéseibe és jövőjének tervezésébe. Ehhez olyan eszközökre van szükség, amelyek az ő számukra is vonzó és ösztönzőleg hat.

Az FVS a város demográfiai és szociális jellemzőit is értékelte. A helyzetértékelés eredménye szerint Pécssett több szegregátum és szegregációval veszélyeztetett terület is található, amelyek évtizedekre visszavezethető problémákra hívják

fel a figyelmet, és újabb társadalmi csoportok leszakadásához vezethetnek. Az előregedés és a fiatalok elvándorlása sebezhetőbbé teszi az idősebb rétegeket. Az egyre nagyobb számú idősekre különösen nagy figyelmet kell fordítani a jövőben. Az előregedés ellensúlyozására a fiatalok megtartását támogató programokat is indítani kell, például egy fecskeház-programot. A városban több száz olyan család van, akik rendszeres segítségre szorulnak a város részéről. A leszakadó, segítségre szoruló és mélyszegénységben élő rétegeket segítő programok esetében a jövőben lényegesen nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fenntarthatóságra, hiszen a múltbéli tapasztalatok azt mutatták, hogy a programok eredményei rövid életűek voltak.

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata irányítási és működési rendjét az önkormányzat 37/2019. (XI. 15.) számú önkormányzati rendelete szabályozza *Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Szervezeti és Működési Szabályzata* címmel. A dokumentum információkat tartalmaz a város döntéshozatali mechanizmusáról. Általánosan az állandó bizottságok tesznek javaslatot és készítik elő a profiljukhoz tartozó stratégiai döntéseket, amelyeket a közgyűlés hoz meg. A városfejlesztési, városrendezési, energetikai, idegenforgalmi és közlekedési döntések előkészítéséért a Városfejlesztési és Kommunális Bizottság felelős. A városfejlesztést érintő stratégiai dokumentumok, pályázatok előkészítéséért, a bizottságok részére történő előterjesztéséről az önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő Pécs Városfejlesztési Zrt. gondoskodik, és a megvalósítás folyamatában biztosítja a projektmenedzsmentet. A szakbizottság(ok) közül a Környezetvédelmi és Innovációs Bizottság foglalkozik döntően a zöld, városüzemeltetéssel kapcsolatos fejlesztési, „Okos Város” feladatokkal, amelyekhez szorosan kapcsolódnak a digitalizáció és az innováció kérdéskörei. Az FVS-t megelőző, 2014-ben elfogadott stratégia (továbbiakban 2014-es Stratégia) készítése során a közösségi szemléletű helyi kormányzás szempontja fontos szerephez jutott, a kooperatív kormányzás jegyében „ko(o)rmányzás” megnevezéssel került be a stratégiába. A 2014-es Stratégia készítésével párhuzamosan számos ágon zajlott partnerségi egyeztetés. Rendezvény, változatos kommunikációs formában történő bevonás keretében (jövőműhelyek, virtuális és fizikai ötletláda, Facebook-csoport, flashmob, városrészi fórumok, honlap, civil szervezetek bevonása stb.) hozzávetőlegesen 1500 fő, a lakosság 1%-a kapcsolódott a tervezési folyamathoz közvetlen résztvevőként vagy követőként, és számos szakmai rendezvényre, lakossági fórumra került sor. Mintegy ötven fő városfejlesztésben érintett szakember (szakmai civil szervezeti keretben) részletes kérdőíves megkérdezés formában, és több lépésben rendezett szakmai fórumon segítette a tervezést. A kiértékelt kérdőívek eredményei a tervezés során közvetlenül felhasználásra kerültek. A városrészeket érintő célok,

beavatkozások rendszerét városrészi fórumokon ismerhette meg az érdeklődő lakosság, jelentős számú részvétel mellett. A kooperatív kormányzás gyakorlati szempontból a SMART CITY modell keretében jutott jelentős potenciális szerephez. A modell a stratégiai és az operatív döntéselőkészítési, döntéshozatali és működési folyamatokban alapvető szerepet szán a partnereknek, partnerségi platformok keretében. A 2014-es Stratégia készítésének folyamatáról elmondható, hogy az előkészítés és a megvalósítás időszakában jelentősen nőtt a lakosság érdeklődése és részvétele a városi és a lakókörnyezeti döntések előkészítése és megvalósítása során.

Intézményi partnerség kapcsán az FVS a város jövője szempontjából a Pécsi Tudományegyetemmel, a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamarával, a Pécsi Egyházmegyével és a KLIK-kel való együttműködést emeli ki. Az önkormányzattól elkülönült döntési kompetenciák körére vonatkozó stratégiai megközelítés az, hogy az önkormányzat „primus inter pares” szereplőként jogosult és hivatott a város fejlődését jelentősen befolyásoló szereplők hálózatos együttműködésének koordinálására, ideértve azokat a szereplőket is (például az önkormányzaténál nagyobb költségvetéssel és adott esetben akár érdekérvényesítő képességgel rendelkező PTE), akik az önkormányzattól függetlenül is jogosultak és képesek a város életét jelentősen befolyásoló döntéseket hozni.

A civil szervezetek kiemelt szerepet játszanak az emberek különböző kapcsolati hálóinak építésében. Az FVS szerint Pécsen 2020-ban a Törvényszék közhiteles adatbázisában nyilvántartott klasszikus civil szervezetek száma 1072 volt, ebből 570 egyesület és 502 alapítvány. Tevékenységcsoport szerinti megoszlása alapján – a nonprofit szektor egészén belül – a civil szervezetek valamennyi tevékenységcsoportban jelentős, jellemzően 80% feletti aránnyal képviseltetik magukat. A legtöbb szervezet oktatási, képzési és ismeretterjesztési területen tevékenykedik, amely arány az országosan mért adatoknál is magasabb. Az oktatási területen túl az országos megoszlási viszonyszámot meghaladó arányban képviseltetik magukat. Ide tartoznak

- a kultúra területén működő szervezetek,
- a szociális szervezetek,
- az egészségügyi ellátással foglalkozók,
- a vállalkozói, szakmai, munkavállalói érdekképviselő szervezetek,
- a kutatás, fejlesztés, a jogvédelem és
- az általános adományozás szervezetei is.

A pécsi nonprofit szektor teljes humán erőforrása 2018-ban 9136 fő volt, és ebből 3048 fő fizetett alkalmazott. A fizetett alkalmazottak 24,6%-a, 749 fő, a klasszikus civil szervezetek munkatársa volt. Mindemellett – a civil szektor

humán kapacitásának súlyát egyértelmű és domináns módon – az önkéntesek alkották (3712 fő), ami a civil szektor humán erőforrásának 62,5%-át tette ki. Az önkéntesek mozgósításának szervezése a civil szektor specifikus képessége. Ezt mutatja, hogy míg a nonprofit szektor összes önkénteseinek száma 2018-ban 3871 fő, ennek 95,9%-a a civil szektorban tevékenykedett. A városnak – a közösségi és közszolgáltatási feladatainak ellátásában, krízisfeladatok rugalmas kezelésében – érdeke a speciális részfeladatokra kiképzett, mobilizálható, önkéntesek számának növelése. A városi feladatellátásba is bekapcsolható önkéntesség fejlesztése stratégiai feladat, amelynek koncepcionális és operatív tervét a város a *„Pécs város önkéntesség-fejlesztésének és a pécsi közösségépítő és önkéntes központ működtetésének stratégiája”* című dokumentumában rögzíti.

A dokumentumok helyzetértékelésének és a resztoratív város koncepciójának összevetése kapcsán megállapítható, hogy több ponton is erős kapcsolódás mutatható ki:

- Az FVS szemléletéből kibontakozik a megtartó város dimenzió, a partnerségi alapú városirányítás, az okos és reziliens város koncepciója, a humán közszolgáltatások és a közösségi részvétel, valamint az antiszegregációs terv. Összességében a dokumentum strukturális és értékalapú keretet nyújt a resztoratív várossá váláshoz: a partnerség, a társadalmi inklúzió, a közösségi döntéshozatal és a fenntartható, emberközpontú városirányítás mind kulcspontjai, amelyekre a resztoratív városi modell építhet.
- A TVP a stratégiai céljainak megfogalmazásán és a beavatkozási pontok kijelölésén keresztül kapcsolódik a koncepcióhoz. A dokumentum alapvetően a közösségi, inkluzív és partnerségi szemléletet támogatja. A fő kapcsolódási pontok a következők: a fenntartható, fejlődő társadalom, az esélyteremtő hozzáférés és felelősségvállalás (horizontális célok), a közösségek fejlesztése és a partnerség, a pozitív kommunikáció és részvételi kormányzás, a szociális és oktatási beruházások, valamint a zöld és egészséges városi környezet. Tehát a TVP strukturálisan és értékrendileg is összhangban van a resztoratív város koncepciójával.

A közbiztonság helyzetére és a helyi rendészeti kihívásokra reagál a helyi közbiztonsági és bűnmegelőzési koncepció a földrajzi, gazdasági, közigazgatási és társadalmi tényezők figyelembevételével. A Koncepció a bevezetőjében az önkormányzati törvény és a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája mellett kifejezetten utal a Stratégiára, és arra, hogy annak alapján a közbiztonság javítása, a bűnözés elleni összefogás érdekében újra kell gondolni a teendőket, elemezni és prognosztizálni kell a várható folyamatokat, valamint ajánlásokat kell tenni a szükséges tennivalókra. A Koncepció szerint a célok és feladatok

meghatározásának alapja a problémák feltárása, a helyzet pontos elemzése és adekvát megítélése. A helyzetértékelés kiindulópontja a környezeti elemek olyan szempontú számbavétele, hogy mik a földrajzi, gazdasági, közigazgatási és társadalmi feltételek kockázatai, közbiztonságra gyakorolt hatásai. A helyzetelemzésből levonható következtetések szerint Pécs városa megfelel az országos átlagnak, sem pozitív, sem negatív értelemben nem tér el a nagyvárosok közbiztonsági állapotaitól. Az objektív helyzet és a polgárok szubjektív biztonságérzete azonban nincs szinkronban egymással. A közbiztonság valós állapota jobb, mint a polgárok erről való vélekedése, mindazonáltal a lakosság egy része – különösen a keleti városrészben – a bűnözéstől való félelem mítoszában él. Az írott sajtó és a média szerepe ebben óriási, mert a negatív események (szenzációk) kapnak aránytalan publicitást, míg a bűnmegelőzési, figyelemfelhívó üzenetek alig jönnek át a tömegkommunikáción. Az önkormányzat közbiztonság javítását célzó intézkedései a rendeletalkotás, és az irányítása alatt működő 14 közterület-felügyelet helyi rendészeti feladatainak meghatározása.

A közbiztonsági piac szereplőinek összefogása érdekében Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata létrehozta a Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Tanácsot. A tanács munkája során végzett helyzetelemzésekkel, tapasztalatok összegzésével, valamint a megfelelő következtetések levonásával, és az ennek alapján történő közös cselekvési tervek kidolgozásával koordinálja a közbiztonságban és a bűnmegelőzésben szereppel rendelkezők munkáját. A társadalom tagjai nem ismerik kellően a közbiztonsággal kapcsolatos feladataikat és jogaikat, nincsenek megfelelően tisztában a védekezés lehetőségeivel, a bűnmegelőzés módszertanával és eszközrendszerével. A bűnüldözés és igazságszolgáltatás csak részben tud megfelelni a lakosság közbiztonsággal kapcsolatos elvárásainak. Az egyes rétegek társadalmi leszakadása, a roma kisebbség szegregációja, a velük kapcsolatos előítéletesség a bűnözést gerjesztő tényezővé váltak. A fiatalok bűnelkövetők többsége olyan hátrányos helyzetű, marginális családi környezetből származik, ahol a szegénység, a munkanélküliség és a napi szociális problémák meghatározó élményt jelentenek. A helyzetértékelés szerint sok családban alkalmanként vagy rendszeresen szóbeli, fizikai, pszichikai, gazdasági vagy szexuális erőszak történik. A lakókörnyezet tagja segítséget, segítségkérést ritkán kezdeményez, mivel a szomszéd magánéletébe nem szívesen avatkozik be. A bántalmazás megelőzésében a jelzőrendszer gyakran eszkalál. A cselekményeknél a látencia továbbra is jelen van. A média kommunikációja a megtörtént véres eseményekre fókuszál. Az áldozattá válás megelőzése és az áldozatsegítés hatékonysága az utóbbi időben javult. Pécsen – az elmúlt öt év átlagát tekintve – évente 4900 személy válik bűncselekmény sértettjévé (áldozatává). A vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár megtérülésére,

megtérítésére vonatkozó esély igen alacsony, azonban a közvetítői eljárás (mediáció) intézményének megjelenésével a vagyoni kár megtérülésének esélye az eljárásokban némiképp megnövekedett. Az áldozattá vált személyek segítése, a lakossági jogsegély-szolgáltatás, a tájékoztatás már szervezett keretek közé illeszkedik, a Baranya Vármegyei Kormányhivatal Igazságügyi Szolgálat Áldozatsegítő Osztálya hatékonyan kezeli a sértettek ügyeit. Az áldozattá válás megelőzése érdekében a rendőrség a lakosság széles rétegeit célzó bűnmegelőzési programokat folytat önállóan, és különböző állami és civil szervezetekkel közösen. A létrejött áldozatsegítés állami rendszere (ÁSK), valamint a rendőrkapitányságon 2021. szeptembere óta működő *Fókuszban az áldozat* elnevezésű áldozatsegítő program, két fő függetlenített rendőr áldozatvédelmi referens közreműködésével jól működik a régióban.

A Konceptió célja a stratégiai célok és prioritások konkrét helyzetelemzés alapján történő kijelölése, valamint az, hogy a Konceptió megfelelő keretet nyújtson a széles körű összefogásra, a közös feladatok eredményes ellátására.

A Konceptió az elmúlt évek adatait vizsgálva az alábbi négy célt tűzte ki az elkövetkező tíz évre:

- szemléletváltás a közbiztonsággal kapcsolatosan (a közösségi biztonságkezelés szemléletének és módszertanának a meghonosítása);
- a bűnözés csökkentése (mennyiségi és minőségi téren egyaránt);
- rendfenntartás a közterületeken és a közutakon;
- a lakosság biztonsági elvárásainak való megfelelés (olyan programok, projektek elindítása és menedzselése, amelyek a polgárok szubjektív biztonságérzetét pozitív irányban befolyásolják).

A célokhoz fűzött konkrét intézkedési javaslatok több szempontból is kapcsolódnak a resztoratív várossá válás lehetőségéhez, még ha a dokumentum ezt a fogalmat expliciten nem is használja.

- 1) Társadalmi együttműködés és biztonságkezelés: a Konceptió hangsúlyozza a közbiztonságot mint összetársadalmi felelősséget. A biztonság nem kizárólag a rendőrség vagy az állami szervek feladata, hanem az egyének, közösségek és civil szervezetek részvételével biztosítható – ez a resztoratív igazságszolgáltatás egyik alapelve.
- 2) A bűnisméltés megelőzése: a Konceptió kiemeli a bűnisméltés megelőzésének fontosságát, például az utógondozás, pártfogás és a családtagok támogatása révén. Ez a resztoratív elvek (reintegráció, felelősségvállalás, közösségi gyógyulás) gyakorlati alkalmazása.
- 3) Közösségi bűnmegelőzés és szemléletformálás: a Konceptió hangsúlyozza a közösségi biztonságkezelést, a szomszédsági együttműködéseket,

a polgárőrség szerepét, valamint a lakosság bevonását. Ez teljesen egybevág a resztoratív város szemléletével, ahol a helyi közösségek aktív szereplői a bűnmegelőzésnek és konfliktuskezelésnek.

- 4) Gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése: a fiatalkorúak kriminogén környezetéből fakadó problémák szoros kapcsolatban állnak a resztoratív város megközelítéssel. A Konceptió kifejezetten fókuszál a gyermekvédelem, iskolai programok, prevenció, drogprevenció és szociális beavatkozás erősítésére.
- 5) Áldozatsegítés és mediáció: a Konceptió megemlíti a mediáció intézményét és az áldozatsegítő rendszer fejlesztését, ami szintén a resztoratív igazságszolgáltatás lényegi eleme.

Tehát bár a resztoratív város kifejezés nem szerepel a Konceptióban, annak sok eleme harmonizál ezzel az elképzeléssel. A közösségi alapú bűnmegelőzés, az elkövetők reintegrációja, a társadalmi felelősségvállalás és az áldozatok támogatása mind-mind alapjai lehetnek egy resztoratív szemléletű városmodell kiépítésének (Herke & Herke-Fábos, 2025a).

A Konceptió végrehajtásához nyújt segítséget a *Cselekvési terv a Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Konceptiója végrehajtásához 2024.-től 2025. 12. 31-ig* című dokumentum. A dokumentum nem resztoratív igazságszolgáltatási programként íródott, de szemléletében és szerkezetében számos ponton előkészíti a terepet a resztoratív város modell számára. Ezek a következők: közösségi együttműködés és részvétel, partnerség és hálózatos működés, prevenció és szemléletformálás, áldozatsegítés és közösségi gondoskodás, biztonságérzet mint közösségi érték, fenntartható, együttműködésen alapuló irányítás. A biztonságérzet tudatos építése megvalósulhat közösségi fórumok szervezésével, átlátható kommunikációval a városi intézkedésekről, közösségi rendőrségi modell alkalmazásával és a lakosság aktív bevonásával a városfejlesztési döntésekbe.

A kutatásban alkalmazott szempontrendszer megvizsgálásával a következő érveket gyűjtöttük össze annak alátámasztására, hogy Pécs az adottságai alapján alkalmas a resztoratív város koncepciójának gyakorlati alkalmazására.

- Történelmi hagyományok: Pécs több ezer éves múltra visszatekintő város, ahol a kultúrák és vallások találkozása mindig is meghatározó volt. A város a római kori Sopianae-tól a középkori püspöki székhelyen át a török időkig megélt városi közösségekig mindig is a béke, együttélés és kulturális sokszínűség szimbóluma volt. Ezek az értékek jól rezonálnak a resztoratív igazságszolgáltatás alapelveivel, mint a párbeszéd, a közösségi részvétel és a történelmi tanulságokból való építkezés.

- Egyetemváros: elmélet és gyakorlat találkozása, nációk és generációk együttélése. A Pécsi Tudományegyetem Magyarország egyik legnagyobb és legszínesebb felsőoktatási intézménye. Az egyetem interdiszciplináris tudásbázisa lehetővé teszi, hogy a resztoratív szemlélet elméleti megalapozottsággal, kutatással és innovatív programokkal találkozzon. Emellett az egyetem nemzetközi hallgatói közössége és a fiatalok jelenléte hozzájárul egy befogadó, nyitott és tanulásra kész városi klíma kialakulásához.
- Lakosságszám: Pécs mintegy 135–140 ezer fős lakossága ideális méretet jelent egy resztoratív város számára; elég nagy ahhoz, hogy sokféle társadalmi réteg, kihívás és szolgáltatás jelen legyen, ugyanakkor elég „kicsi” ahhoz, hogy a közösségi kapcsolatok, a hálózatépítés és az informális megoldások hatékonyan működjenek.
- Előremutató együttműködés az állami és civil szektor között: Pécsen hosszú múltra tekint vissza az önkormányzati, civil és egyházi szereplők közötti párbeszéd, különösen a szociális, oktatási és kulturális szférákban. Ez az együttműködési kultúra kiváló alapot biztosít ahhoz, hogy resztoratív megközelítések bevezetésére és fenntartására széles társadalmi bázis alakuljon ki.
- Partneri és szakmai együttműködés a büntető igazságszolgáltatás és a gyermekvédelmi szektor között: Pécsen már több példa van a gyermekvédelmi szakemberek és az igazságszolgáltatási rendszer közötti interprofesszionális együttműködésre. Ilyen például az Esztergár Lajos Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ aktív kapcsolata a rendőrséggel, bíróságokkal és gyámhatóságokkal. Ez a szinergia elengedhetetlen egy resztoratív város kialakításához.
- Resztoratív gyakorlatok ismerete és alkalmazása: a városban már jelen vannak resztoratív elemeket alkalmazó programok (például iskolai konfliktuskezelés és szemléletformálás, közösségi konfliktuskezelés, ifjúságsegítő műhelyek), valamint több szakember rendelkezik mediációs és resztoratív módszertani ismeretekkel. Ez a meglévő tudásbázis kiváló alap a resztoratív városi modell kiszélesítéséhez.
- Épített környezet és természeti adottságok lehetővé teszik a közösségi összekapcsolódást: a város szerkezete (történelmi belváros, közösségi terek, zöldfelületek, városrészek közötti kapcsolódási pontok) elősegíti a fizikai és társadalmi közösségépítést. A Tettye, a Mecsekoldal vagy éppen a Zsolnay Negyed olyan helyszínek, amelyek a közösségi programok, közös elmények és párbeszéd katalizátorai lehetnek.
- Vidéki viszonylatban a legmagasabb szintű igazságszolgáltatási szervek: Pécs rendelkezik ítélőtáblával, törvényszékkal, közigazgatási és munkaügyi bírósággal, járásbírósággal (és ezzel párhuzamosan ügyészségekkel, illetve

rendőr-főkapitánysággal és rendőrkapitánysággal is), valamint kiemelkedően képzett jogásztársadalommal (Ügyvédi Kamara, Állam- és Jogtudományi Kar). Ezek a szakmai erőforrások lehetővé teszik a resztoratív igazságszolgáltatás beágyazását a formális struktúrákba is.

- Vármegyei Bűnmegelőzési Tanács: a Baranya Vármegyei Bűnmegelőzési Tanács többszereplős együttműködési fórum, amely koordinációs szerepet vállal a helyi bűnmegelőzési stratégiákban. Ez a testület lehet a resztoratív város koncepciójának stratégiai partnere, ahol a célzott fellépés helyett a megelőző, közösségi és helyreállító megközelítés kerülhet előtérbe.
- Pécsi Áldozatsegítő Központ: helyi szinten kapocsként működik az igazságszolgáltatás, a rendőrség, a gyermekvédelem és a civil szféra között, ezzel megerősítve a városi resztoratív hálózatot. Az áldozatsegítő szakember multidimenziós szakértelemet igénylő szociális munkát végez, feladatellátása jogágakat átívelő tudást feltételez (Herke-Fábos, 2023). Az Áldozatsegítő Központ nemcsak közvetlen segítséget nyújt az áldozatoknak, hanem hozzájárul a bizalomépítéshez is: jelzése, hogy a város törődik a sérelmeket szenvedettekkel. Ez a szemlélet harmonizál a resztoratív városmodell működésével.
- Közösségi foglalkoztató: a 2017 óta működő közösségi foglalkoztató a Pártfogó Felügyelői Szolgálat háttérintézményeként működő speciális intézmény, amelynek legfontosabb funkciója az alternatív szankciók, illetve helyreállító igazságszolgáltatási eszközök körének bővítése. A közösségi foglalkoztatóban a resztoratív szemléleten alapuló egyéni és csoportos foglalkozásokat tartanak. A csoportos foglalkozások közül a leggyakoribbak a szociális készségfejlesztő és agresszióhelyettesítő, valamint az értékrend korrekciós foglalkozások (Herke-Fábos, 2019). A közösségi foglalkoztató évente több tucat fiatallal foglalkozik, akik közül sokan sikeresen visszailleszkedtek a társadalomba, továbbtanultak vagy munkát találtak. A programban részt vevők visszajelzései alapján jelentősen javult a társadalmi beilleszkedésük és csökkent a visszaesés kockázata.
- Pécs Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Koncepciója: ahogyan azt korábban részleteztük, Pécs rendelkezik közbiztonságra és bűnmegelőzésre vonatkozó önálló koncepcióval, amely keretet adhat a resztoratív elemek integrálásához. Ezáltal nemcsak új programokat lehet elindítani, hanem a meglévő struktúrákat is resztoratív szemléletmóddal lehet átalakítani.
- Turisztikai vonzáskörzet központja: Pécs kulturális és turisztikai jelentősége kiemelkedő, ami lehetőséget ad arra, hogy a resztoratív város koncepcióját nyitott, befogadó és nemzetközileg is elismert narratívaként építsék fel. A turisták és a nemzetközi partnerek elérése növeli a város nemzetközi presztízsét, és modellértékű kezdeményezéssé válhat.

- Meghallgató és Terápiás Központ: a Meghallgató és Terápiás Központ tevékenységében megjelenik a resztoratív szemlélet, különösen a gyermek sértettekkel való bánásmód területén. Ez az intézmény lehet a város resztoratív struktúrájának egyik központi pillére, modellértékű együttműködésekkel és tapasztalatmegosztással (Herke & Herke-Fábos, 2025a).

Javaslatok a resztoratív városmodell bevezetéséhez Pécs városában

Összegzésként megállapítható, hogy a vizsgált dokumentumok alapján Pécs adottságai és stratégiái kedvező alapot biztosítanak a resztoratív városmodell bevezetéséhez. A város történelmi identitása, erős közösségi hálózatai (önkormányzat, civil szervezetek, egyházak, egyetem) és meglévő bűnmegelőzési programjai mind azt jelzik, hogy a resztoratív elvek integrálása reális és időszzerű törekvés. A nemzetközi példák azt mutatják, hogy egy város akkor válik valódi resztoratív várossá, ha az új szemlélet nem csupán elszigetelt programként, hanem a városi működés szerves részeként jelenik meg. Ennek fényében a tanulmány az alábbi hosszú távú javaslatcsomagot fogalmazza meg Pécs számára a resztoratív városmodell gyakorlati megvalósításához.

- Politikai elköteleződés és stratégiai integráció: az első és legfontosabb lépés egy városi szintű, hivatalos elköteleződés a resztoratív alapelvek mellett. Ennek keretében Pécs vezetése foglalja bele a resztoratív város vízióját a város stratégiai dokumentumaiba és arculatába. Egy városi szintű határozat vagy stratégiai terv rögzíthetné a resztoratív szemlélet alapelveit, célkitűzéseit és a megvalósítás ütemezését. Fontos, hogy ez ne csak formális dokumentum legyen, hanem átfogó várospolitikai irány, amely a mindennapi döntéshozatalban is tükröződik. A politikai támogatás biztosítja, hogy a resztoratív törekvések hosszú távon is fennmaradjanak, és ne elszigetelt projektként, hanem Pécs városi identitásának részeként legyenek jelen.
- Interdiszciplináris resztoratív háló kiépítése: hozzák létre a resztoratív város intézményközi együttműködési hálózatát, amely összekapcsolja az érintett szereplőket – önkormányzat, rendőrség, igazságszolgáltatás, oktatási és gyermekvédelmi intézmények, szociális szolgálatok, civil szervezetek, vallási közösségek és a Pécsi Tudományegyetem szakértői. A szerveződés formájától függetlenül a modellprogram megismertetésében kiemelkedő szerepet kell betöltenie egy „szakértő” civil szervezetnek. Ez a partnerségi hálózat szolgálhat jelzőrendszerként is: ha a közösségi szövet sérül (konfliktus, bűncselekmény, áldozattá válás), a hálózat tagjai közösen, összehangoltan

reagálnak. Rendszeres egyeztető fórumok (például Resztoratív Város Munkacsoport vagy Kerekasztal) biztosíthatják, hogy az egyes szektorok megosszák tapasztalataikat, és közösen dolgozzanak ki megoldásokat. A Pécsen már működő Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Tanács bevonásával a resztoratív szemlélet integrálható a jelenlegi bűnmegelőzési együttműködésekbe, kiegészítve azokat a helyreállító igazságszolgáltatás eszköztárával.

- Képzés és szemléletformálás minden szinten: a resztoratív kultúra meghonosításához elengedhetetlen a részt vevő szakemberek és lakosok oktatása. Indítani kell átfogó képzési programokat a hálózat tagjai számára: pedagógusok, rendőrök, szociális munkások, bírák, ügyészek, közösségi mediátorok és civil aktivisták részére egyaránt. A képzések témája a resztoratív konfliktuskezelés módszerei (mediáció, resztoratív körök vezetése, helyreállító konferenciák technikái) és a szemlélet alkalmazása a mindennapi munkában. Az iskolák kiemelt szerepet kapnak: be lehet vezetni a resztoratív iskolai programokat, amelyek keretében a diákok és tanárok megtanulják a konfliktusok békés rendezését és a felelősségvállalást. Ennek mintájául szolgál Hull városának gyakorlata, ahol az iskolai resztoratív körök eredményessége megalapozta a városi szintű kiterjesztést. Emellett fontos a lakossági szemléletformálás is: tájékoztató kampányok, workshopok, közösségi fórumok révén ismertetni kell a pécsiekkel, mit jelent a resztoratív város és milyen előnyökkel jár az ő mindennapi életükre nézve. A nyilvánosság aktív bevonása növeli a társadalmi elfogadottságot és erősíti a közösségi részvételt a programokban.
- Pilot projektek indítása és hosszú távú intézményesítés: A koncepció gyakorlati kipróbálására rövid távon érdemes néhány kulcsterületen pilot projekteket indítani. Például:
 - Városi Resztoratív Központ létrehozása egy városrészben belül, ahol helyi konfliktusokat (szomszédsági viták, családi konfliktusok, kisebb szabálysértések) képzett mediátorok segítségével rendeznek.
 - Iskolai resztoratív program egy-két kiválasztott pécsi iskolában, amelynek keretében a közösségi konfliktusokat resztoratív körökkel és konferenciákkal kezelik.
 - Ifjúsági resztoratív igazságszolgáltatási pilot a fiatalkorúak számára: a rendőrség, ügyészség és bíróság bevonásával olyan elterelő program, amelyben a fiatalkorúak és a sértettek közötti találkozókra, jóváteletti megállapodásokra kerül sor a büntetőeljárás alternatívájaként.
 - Áldozatsegítő és helyreállító szolgáltatások bővítése: a Pécsi Áldozatsegítő Központ és a Meghallgató és Terápiás Központ bevonásával alakítsanak ki resztoratív elemeket az áldozatsegítésben, amennyiben annak szakmai feltételei fennállnak.

- Resztoratív konfliktuskezelés és konfliktuskezelési ismeretek átadása a helyi sportegyesületeknél.

Ezek a pilot projektek lehetővé teszik, hogy gyakorlati tapasztalatok gyűljenek arról, miként működnek a résztoratív módszerek Pécs sajátos környezetében. Fontos, hogy már a pilot szakaszban is vonják be a Pécsi Tudományegyetem szakembereit a folyamatok nyomon követésébe és értékelésébe. A hosszú távú stratégia része kell, hogy legyen a résztoratív városmodell beépítése az oktatási modulok közé a városi identitás részeként. A pilotok sikereire és tanulságaira építve hosszú távon megkezdhető a bevált gyakorlatok intézményesítése. Ez jelentheti új szervezeti egységek létrehozását (például Városi Resztoratív Központ vagy mediációs iroda minden városrészben), a meglévő intézmények belső protokolljainak módosítását a résztoratív elvek mentén, illetve a fenntartható finanszírozás megtervezését. A hosszú távú cél az, hogy a résztoratív eljárások rendszerszinten beépüljenek Pécs működésébe – az oktatástól a rendészeti munkán át a szociális ellátásig –, biztosítva a folytonosságot és stabilitást.

- Nemzetközi hálózatosodás és tudásmegosztás: Pécs számára komoly lehetőséget jelenthet a bekapcsolódás a résztoratív városok nemzetközi hálózatába. Javasolt felvenni a kapcsolatot az európai résztoratív városokkal, illetve csatlakozni a European Forum for Restorative Justice (EFRJ) résztoratív városokkal foglalkozó munkacsoportjához (EFRJ, 2025). A vizsgált európai városok közül Leuven akadémiai alapon történő szerveződése illeszkedik leginkább Pécs egyetemvárosi adottságaihoz. A nemzetközi együttműködés több szempontból előnyös: egyrészt legitimációt ad a pécsi kezdeményezésnek (a helyi lakosság és döntéshozók nagyobb bizalommal támogatnak egy olyan programot, amely már máshol bevált), másrészt finanszírozási forrásokat nyithat meg (például közös pályázatok EU-s programokban, tapasztalatcserék). Továbbá a globális résztoratív mozgalom részesévé válva Pécs imázsépítés szempontjából is profitál: úttörőként pozícionálhatja magát Magyarországon, ami vonzó lehet befektetőknek, kutatóknak és nem utolsósorban erősíti a város hírnevét, mint innovatív, közösségközpontú település. A résztoratív városmodell nemcsak belső társadalmi fejlesztési eszköz, hanem városmarketing szempontból is értékes: pozitív imázst közvetít, megkülönbözteti Pécsét más városoktól, és vonzóvá teheti kulturális és oktatási turizmus szempontjából is.
- Mérhetőség, visszacsatolás és folyamatos fejlesztés: a javasolt intézkedések hatékonyságát rendszeresen mérni és értékelni kell. Már a program elején ki kell dolgozni egy indikátorrendszert, amely jelzi, hogyan halad Pécs a résztoratív várossá válás útján. Ide tartozhatnak olyan mutatók, mint a mediációval

vagy resztoratív eljárással kezelt ügyek száma és aránya, a programokban részt vevő állampolgárok száma, az elégedettségi visszajelzések a resztoratív folyamatokban részt vevőktől, valamint hosszabb távon a bűnismétlés arányának vagy éppen a szubjektív biztonságérzet változásai. A Pécsi Tudományegyetem bevonásával érdemes kutatás-fejlesztési komponenssel kiegészíteni a programot: az egyetem szakemberei végezzenek hatásvizsgálásokat, felméréseket, amelyek eredményeit vissza lehet csatolni a döntéshozók és a programgazdák felé. Így biztosítható a folyamatos fejlesztés: ami működik, azt terjeszthessék ki városszerte, ami pedig kevésbé hatékony, azon változtassanak. A nyitott, tanuló szemlélet – miszerint a program is fejlődik a tapasztalatok alapján – összhangban van a resztoratív filozófia szellemével is. Fontos, hogy az eredmények kommunikálásra kerüljenek a nyilvánosság felé is, erősítve ezzel a transzparenciát és a közösség bizalmát.

A Resztoratív város a Mecsek lábánál koncepció nem pusztán egy újabb városfejlesztési program, hanem egy új szemléletmód beágyazása Pécs közösségi életébe. Ha a fent vázolt javaslatok megvalósulnak, Pécs Magyarország első olyan városává válhat, amely holisztikusan alkalmazza a helyreállító igazságszolgáltatás elveit a mindennapokban. Ez a modell segíthet megerősíteni a társadalmi kohéziót, növelni a lakosság biztonságérzetét, csökkenteni a konfliktusok és bűncselekmények számát a megelőzés révén, és hatékonyabbá tenni az áldozatsegítést. Pécs így nem csak reagál a 21. századi városi kihívásokra, de példát is mutat arra, hogy a közösségi részvételen és felelősségen alapuló, emberközpontú megközelítés hosszú távon fenntartható és sikeres lehet. A Mecsek lábánál fekvő város esélye adott, hogy a resztoratív városok sorába lépve egy biztonságosabb, összetartóbb és igazságosabb jövőt építsen saját polgárai számára.

Felhasznált irodalom

- Bérces V. (2009). A resztoratív igazságszolgáltatási koncepció érvényesülésének lehetőségei büntetőügyekben – különös tekintettel a mediációra és annak hazai szabályozására. *Iustum Aequum Salutare*, 5(3), 137–154.
- Braithwaite, J. (2002). *Restorative justice and responsive regulation*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780195136395.001.0001>
- Christie, N. (1977). *Conflicts as property*. *The British Journal of Criminology*, 17(1), 1–15. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a046783>

- D. Horváth V. (2025). A resztoratív város koncepció, mint a 16. SDG-cél letéteményese? A resztoratív szemléletmódban rejlő lehetőségek vizsgálata a környezeti kriminológia és a fenntartható fejlődés fényében. In Bándi G. & Pogácsás A. (Szerk.), *Jog a fenntartható fejlődési célok szolgálatában: Válogatott doktorandusz tanulmányok* (pp. 67–84). Pázmány Press. https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/2705/1/Jog_a_fenntarthato_fejlodesi_celok_szolgالاتaban_Dokt_Tan_10.pdf
- European Forum for Restorative Justice (EFfRJ) (2025). *Working Group on Restorative Cities*. <https://www.euforumrj.org/working-group-restorative-cities>
- Fellegi B. (2009). *Út a megbékéléshez: A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon*. Napvilág Kiadó.
- Haas, T. (2024). Decoding urban loneliness: Exploring an emerging concept. *Scholarly Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 8(2), 1004–1016.
- Herke, Cs., Herke-Fábos, B. K., & Jahan, B. (2025). Designing restorative city models for child safety and crime prevention: Insights from the Global South. *Urban Planning and Construction*, 3(1), 28–50. <https://doi.org/10.55121/upc.v3i1.447>
- Herke Cs., & Herke-Fábos B. K. (2025a). A resztoratív városok szerepe a bűnmegelőzésben: Pécs mint lehetséges resztoratív város. In Gaál Gy., & Hautzinger Z. (Szerk.), *Rendészeti kutatások és innováció* (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 27.) (pp. 95–104). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Herke, Cs., & Herke-Fábos, B. K. (2025b). Restorative cities and sustainability: Social cohesion, justice and a green future. In Erkmen, O. (Ed.), *7th International Istanbul Current Scientific Research Congress: Proceedings book* (pp. 407–417). Liberty Publishing House.
- Herke-Fábos B. K. (2019). A gyermek- és fiatalok bűnmegelőzésének új útja: a közösségi foglalkoztató. *JURA*, 25(2), 301–310.
- Herke-Fábos B. K. (2023). Az áldozatsegítő központok helye a gyermekvédelmi jelzőrendszerben – az áldozattá válás kezelése igazságügyi szolgáltatási eszközökkel. *Családi Jog*, 21(4), 29–36.
- Kara L. (2017). *Bűnmegelőzés építészeti eszközökkel*. Impresszum Kiadó.
- Lamoreaux, D. J., & Sulkowski, M. L. (2021). Crime prevention through environmental design in schools: Students' perceptions of safety and psychological comfort. *Psychology in the Schools*, 58(3), 475–493. <https://doi.org/10.1002/pits.22459>
- Macdonald, E. (2009, October 22). My restorative journey and the story of Hull, UK [Plenary presentation]. 12th International Institute for Restorative Practices World Conference: *Restoring Community in a Disconnected World* (Part 2), (pp. 149–156). United States. https://restorativepracticetbay.files.wordpress.com/2013/07/the-story-of-hull_estelle-macdonald.pdf
- Mateczak, A. (2021). What is a restorative city? *Archives of Criminology*, 43(2), 399–427. <https://doi.org/10.7420/AK2021.19>
- Molnár I. J. (2020). Az építészeti bűnmegelőzés újraértelmezése. In Kiss T. (Szerk.), *Kriminológiai Közlemények*, 80. *Válogatás a Magyar Kriminológiai Társaság 2019 és 2020 évben tartott tudományos rendezvényein elhangzott előadásokból* (pp. 35–46). Magyar Kriminológiai Társaság. https://kriminologia.hu/files/kiadvany/2020/molnar_istvan_jeno.pdf

- Patrizi, P. (2020). *Thematic brief on restorative justice cities*. European Forum for Restorative Justice.
- Russell, F. D. (2024). The effect of crime prevention through environmental design (CPTED) on fear of crime and victimization [Research proposal]. Shippensburg University.
- United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat) (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. UN-Habitat. <https://doi.org/10.18356/27bc31a5-en>
- Vasilescu, C. (2023). *A journey around restorative cities in the world: A travel guide*. European Forum for Restorative Justice.
- Vasilescu, C. (2023a). Building a restorative city: What aims and processes? *The International Journal of Restorative Justice*, 6(1), 119–126. <https://doi.org/10.5553/TIJRJ.000153>
- Yarza Pérez, A. J. (2022). Deep adaptive reuse: A response to the 21st-century urban challenges. *SPOOL*, 9(2), 25–40. <https://doi.org/10.47982/spool.2022.2.02>
- Zehr, H. (2002). *The little book of restorative justice*. Good Books

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Herke-Fábos B. K. & Herke Cs. (2026). Resztoratív város a Mecsek lábánál. A résztoratív városmodell megvalósításának lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1623–1647. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1623-1647>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerzők nem jelentettek összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Herke-Fábos Barbara Katalin, aki a fabos.kata@ajk.pte.hu e-mail címen érhető el.

A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálata bűnügyekben III. A Bayes-hálózatok

Analysis of biological traces given activity level propositions in criminal cases III. – Bayesian networks

Füredi Sándor

Dr., PhD, genetikus szakértő
Nemzeti Szakértői és Kutatóközpont,
Genetikai Szakértői Intézet
furedis@nszkk.gov.hu

Absztrakt

Cél: A háromrészes tanulmány harmadik részének célja, hogy magyar nyelven, konkrét példákon keresztül bemutassa a bűncselekményekkel kapcsolatba hozható biológiai anyagmaradványok (köztük a DNS) cselekvési szintű vizsgálatát szolgáló Bayes-hálózatanalízis alapelveit.

Módszertan: A tanulmány készítéséhez a nemzetközi szakirodalmat és szakmai ajánlásokat vetette össze a szerző, illetve Bayes-hálózatanalíziseket végzett el.

Megállapítások: A bűnügyekben vizsgált anyagmaradványok cselekvési szintű igazságügyi valószínűsítő értékelésének egy kiváló módszere a Bayes-hálózatanalízis. A Bayes-hálózat (BH) valószínűségi változókat és azok feltételes függőségeit tartalmazó, irányított körmentes gráf. A gráf dolgok (csomópontok, csúcsok) és rajtuk értelmezett összeköttetések (élek) halmaza. A BH irányítottsága teljesen megfelel a forenzikus cselekvési szintű elemzésekben is a vizsgálatok fókuszába kerülő ok → okozat, hatás → következmény (ti. cselekvés → anyagtranszfer) függőségeknek. A BH körmentes, azaz az állításokat, elemzett cselekvéseket, az azokhoz tartozó anyagtranszfer (TPPR) eseményeket és a szakértői vizsgálati eredményeket reprezentáló csomópontok egyirányú láncolata egyetlen csomópontba sem térhet vissza. Ez tökéletesen modellezi az

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2025. 10. 30. Átdolgozás: 2026. 03. 10. Elfogadás: 2026. 03. 25.

anyagmaradványok változásának térbeli és időbeli dinamikáját, amely soha nem térhet vissza a kiinduláskori állapotban és időben a kezdőpontra. Minden csomópont állapotát és azok valószínűségét a hozzájuk közvetlenül kapcsolódó szülő csomópont(ok) (például DNS-transzfer) állapota és valószínűsége befolyásolja. A szakértői vizsgálati eredménynek a vád és a védelem cselekvési szintű állítására vonatkozó valószínűségei (likelihood) a BH összes csomópontjának valószínűségéből kalkulálható. Egy ausztráliai és egy magyarországi bűnügyben elvégzett Bayes-hálózatanalízissel bemutatásra kerül, hogy a módszer hogyan segítheti az igazságszolgáltatás munkáját a genetikai szakértői eredmények bizonyító erejének statisztikai megbecsülésével, cselekvési szinten is.

Érték: Magyar nyelven a szerző elsőként mutatja be ezt a szakterületet az igazságszolgáltatás szereplőinek, megteremtve a szakmai háttérrel és nyelvezettel a magyarországi alkalmazásban. A szerző tudomása szerint cselekvési szintű igazságügyi genetikai Bayes-hálózatanalízis magyarországi bűnügy kapcsán most először kerül publikálásra.

Kulcsszavak: igazságügyi genetikai vizsgálatok, cselekvési szintű értékelés, DNS-transzfer, Bayes-hálózatok

Abstract

Aim: The aim of Part III of this three-part study is to present – in Hungarian and through concrete examples – the basic principles of Bayesian network analysis used for activity-level evaluation of biological traces (including DNA) associated with criminal offenses.

Methodology: For the preparation of this study, the author reviewed international literature, professional recommendations, and conducted Bayesian network analyses.

Findings: An excellent method for the activity-level forensic probabilistic evaluation of trace materials examined in criminal cases is Bayesian network analysis. A Bayesian network (BN) is a directed acyclic graph that contains probabilistic variables and their conditional dependencies. The graph consists of entities (nodes, vertices) and the connections (edges) defined between them. The directed nature of a BN perfectly corresponds to the cause → effect or action → consequence dependencies (i.e., activity → material transfer) that are also the focus of activity-level analyses in forensics. A BN is acyclic, meaning that the unidirectional chain of nodes – representing propositions, analyzed activities, the associated material transfer (TPPR) events, and expert examination results – cannot return to any previous node. This accurately models the spatial and temporal dynamics of the change in traces, which can never revert

to their initial state or point in time. The state and probability of each node are influenced by the state and probability of its directly connected parent node(s) (e.g., DNA transfer). The likelihoods of observing the trace evidence, given the prosecution's and defense's activity-level propositions, can be calculated from the probabilities of all nodes within the BN. Bayesian network analyses of an Australian and a Hungarian criminal case illustrate how this approach can support jurisdiction by providing statistical assessments of the probative value of forensic genetic results at the activity level.

Value: This is the first study to introduce this field in Hungarian to stakeholders in the justice system, providing both the professional framework and the terminology needed for domestic application. To the author's knowledge, this is the first published application of Bayesian network analysis for activity-level forensic genetics in a Hungarian criminal case.

Keywords: forensic genetic examinations, activity-level evaluation, DNA transfer, Bayesian network

Bevezetés

A Bayes-hálózatok vagy Bayes-hálók (BH) kriminalisztikában történő használata nem újkeletű Magyarországon. Elsősorban Orbán József munkássága teremtette meg hozzá hazánkban a szakmai alapokat és a magyar nyelvű terminológiát (Orbán, 2013; 2014; 2015; 2018; 2019; 2022). Ugyanakkor a kézirat írásának időpontjában a magyarországi igazságügyi genetikai gyakorlatban a Bayes-hálózatok alkalmazása még nem terjedt el. Ennek az egyik oka az, hogy alforrás-(DNS-) szinten mind a személyazonosításhoz, mind a rokonság megállapításához már rendelkezésre állnak azok a korszerű statisztikai szoftverek a magyar genetikus szakértők számára is, amely programok nem igénylik a Bayes-hálózatok használatát (Dobos et al., 2024; Füredi, 2024). Másrészt a több biológiai anyagmaradványra (BAM) kapott genetikai vizsgálati eredmények együttes forrásszintű elemzése, illetve egy vagy több BAM-ra megállapított eredmény cselekvési szintű értékelése – melyekhez a Bayes-hálózatok nagy segítséget nyújthatnának – még nem terjedt el Magyarországon.

A Bayes-hálózat egy valószínűségi gráfmodell.¹ A BH változókat és azok feltételes függőségeit tartalmazó, irányított körmentes gráf. A változókat, más néven állapotokat (state) csomópontok (node) tartalmazzák, és minden csomóponthoz

¹ A gráf dolgok (csomópontok, csúcsok) és rajtuk értelmezett összeköttetések (élek) halmaza.

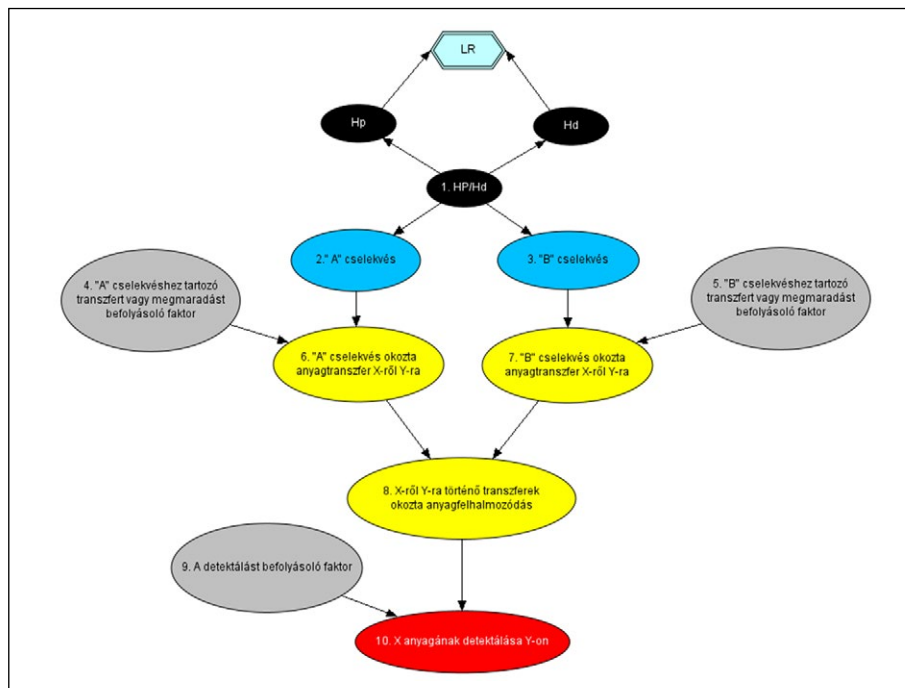
egy valószínűségi függvény tartozik, amely a csomópont szülőváltozóinak egy adott értékkészletét veheti fel. A csomópontokat élek (edge) vagy más néven ívek (arc) kötik össze. Az élek a Bayes-hálózatok esetében két csomópont között mindig csak egy irányba mehetnek, azaz irányítottak, így nyilaknak (arrow) is hívhatjuk őket. Az irányítottság teljesen megfelel a cselekvési szintű elemzésekben is a vizsgálatok fókuszába kerülő ok $\rightarrow$ okozat, hatás $\rightarrow$ következmény (ti. cselekvés $\rightarrow$ anyagtranszfer) függőségeknek. A nyilak kiindulópontját szülő (parent) csomópontnak, végpontját gyermek (child) csomópontnak hívjuk. Szülő nélküli csomópont az alapító (founder) csomópont. Minden gyermek csomópont állapotát és azok valószínűségét a szülő csomópont(ok) állapota és valószínűsége befolyásolja. Fordított függőség a Bayes-hálózatban nem fordul elő, ugyanakkor a Bayes-elv alapján a gyermek csomópont állapotából következtetés vonható le a szülő csomópont állapotára (valószínűségére) is. A csomópontok kezdeti állapotaira előzetes (prior) valószínűségek jellemzők, amelyeket a szülő csomópont(ok) állapotai befolyásolhat(nak). Az előzetes valószínűségek lehetnek önkényesen meghatározott értékek, tapasztalati becslések, méréseken alapuló gyakoriságok vagy statisztikai modellek, eloszlások valószínűségei. A függőség számszerű mértékét az úgynevezett feltételes valószínűségi táblázatok (FVT) (conditional probability table, CPT) írják le. A FVT megmutatja, hogy a táblázat oszlopaiban szereplő szülői állapotok megvalósulása esetén a táblázat soraiban lévő gyermek csomóponti állapotok milyen feltételes (conditional) valószínűséggel várhatók. A Bayes-hálózat valószínűsége az összes csomópont valószínűségéből kalkulálható. A BH körmentes, azaz a csomópontok egyirányú láncolata egyetlen csomópontba sem térhet vissza. Ez tökéletesen modellezi a biológiai anyagmaradványok változásának térbeli és időbeli dinamikáját, amely soha nem térhet vissza a kiinduláskori állapotban és időben a kezdőpontra.

A Bayes-hálózatok a cselekvési szintű szakértői értékelésekben

Az igazságügyi genetikai szakterületen 2018-ban kidolgozásra és publikálásra került a cselekvési szintű Bayes-hálózatok olyan sablonja, amelyet anyagmaradvány azonosítással és átvitelrel foglalkozó más igazságügyi szakterületek is felhasználhatnak a saját vizsgálataikhoz (Taylor et al., 2018; Taylor & Koks-hoorn, 2023; Vink et al., 2024). Ez egyben nemcsak a szakterületen belül, hanem szakterületek között is megteremtheti a BH-analízis standardizálását. Ez a BH-sablon alapvetően ötféle csomóponttal rendelkezik, melyek a könnyebb áttekinthetőség érdekében különböző színekkel vannak jelölve (1. számú ábra).

1. számú ábra

A cselekvési szintű Bayes-hálózatok sablonja

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A fekete színű csomópont általában alapító, amely a cselekvésre vonatkozó feltevézéseket, leggyakrabban a vád és a védelem állítását tartalmazza (H_p és H_d , proposition node). A kék színű csomópont a feltételezett cselekvést jelöli (activity node). A sárga színű csomópont az anyagmaradvány átkerülését (transfer), megmaradását (persistence) és felhalmozódását (accumulation) képviseli (TP/accumulation node). A felhalmozódási csomópont két vagy több változó egyezésével tudja befolyásolni az utána következő csomópont állapotát. A piros csomópont pedig a szakértői vizsgálat eredményét foglalja magába (result/observation node). Az eredmények leggyakrabban alforrás- (például DNS) vagy forrásszintű (például vérszenyeződés) információk, melyek érvényességét az ügyben érintett felek általában elfogadják. A csomópontokat a leírásuk sorrendjében kötik össze az irányított élek, és grafikusán általában felülről lefelé ábrázolják őket. Az ötödik, szürkével jelölt csomóponttípust magyarul gyökér csomópontnak (root node) nevezhetjük. A gyökér csomópontnak, ahogy a neve

alapján is sejthető, nincs szülője, illetve nem vonatkozik közvetlenül a feltételezett cselekvésekre. Ez a csomópont ugyanakkor befolyással bír a transzferre, a megmaradásra vagy az eredményre, mint például háttér anyagmaradvány, felülszennyeződés (kontamináció) vagy változékonysági faktor. Az 1. számú ábra legfelső részében, világoskék színnel még egy úgynevezett funkciós csomópont is kapcsolódik a sablon Bayes-hálóhoz. Ez pusztán csak azt szolgálja, hogy az állítási (propozíciós) csomópontokhoz tartozó valószínűségekből azok hányadosát, a valószínűségi hányadost (likelihood ratio, LR) meghatározza. A Bayes-hálózatot úgy célszerű felépíteni, hogy minden csomópontnak csak egyféle valószínűség tartozzon, azaz ha a cselekvési modellünkben az egyes TPPR²-faktorok, a háttér vagy kontamináció külön állapotokkal és valószínűségekkkel rendelkeznek, akkor azokat különálló csomópontokhoz kell rendelni. A csomópontokat a könnyebb hivatkozhatóság és a rájuk vonatkozó FVT-k egyszerűbb hozzárendelhetősége érdekében célszerű számokkal is jelölni. A számozás egy nemzetközileg elfogadott módja szerint felülről lefelé és balról jobbra történik.

Cselekvési szintű Bayes-hálózatépítés lépései

Az 1. számú ábrán bemutatott sablon alapján megrajzolt Bayes-hálózat még azok számára is egy könnyen áttekinthető összképet adhat a cselekvési szinten vizsgált állításokról, folyamatokról és eredményekről, akik nem rendelkeznek ismeretekkel a Bayes-analízisről. Ennélfogva a grafikus BH a tárgyalóteremben történő szakértői prezentáció egy hasznos eszköze lehet, és segíthet megértetni az érintett felekkel az értékelés tárgyát. Emellett esetleg mind a vád, mind a védelem könnyebben tud kérdéseket feltenni, vagy módosító javaslatokat tenni a Bayes-hálóban feltüntetett cselekvési mozzanatokra, transzfereseményekre és az azokat befolyásoló faktorokra vonatkozóan. Ugyan a BH megrajzolásához egyszerű grafikai alkalmazások is elegendőek lehetnek, azonban bonyolult hálózatok megszerkesztéséhez, azok átszerkesztéséhez, és természetesen a statisztikai analízisek elvégzéséhez speciális szoftver szükséges. Hasonlóan más igazságügyi genetikai szakterülethez, a cselekvési szintű értékelésekhez sincsenek olyan szoftverek, amelyeket bármely nemzetközi szakmai szervezet hivatalosan, célzottan ajánlana. Ugyanakkor az igazságügyi genetika területén is egyes elismert szakmai közösségek és piaci szereplők szoftverfejlesztései – a sikeres

2 TPPR: az anyagmaradvány átkerülése (Transfer), megmaradása (Persistence), elterjedtsége (Prevalence) és kimutathatósága (Recovery).

gyártói és felhasználói tesztek és validálások után – a rutin vizsgálatok részévé váltak, mely folyamatot a szoftverekkel foglalkozó lektorált szakcikk, illetve a nemzeti és nemzetközi szakmai testületek által tartott vagy támogatott előadások, tanfolyamok is elősegítik. E tanulmány írásának időpontjáig megjelent publikációk és megtartott kurzusok alapján a biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű statisztikai értékeléséhez leggyakrabban felhasznált BH-elemző szoftver a HUGIN (Taylor et al., 2018; Gill et al., 2020; Taylor & Kokshoorn, 2023; URL1, URL2). A HUGIN szoftver elterjedtségének okai lehetnek a szoftver felhasználóbarát felülete, kezdők számára is könnyű kezelhetősége, mélyebb szintű elemzésre való alkalmassága és a magas szintű gyártói támogatás. Mindezek mellett a programnak egy ingyenes, úgynevezett Lite verziója is elérhető, amely alkalmas 50 db változónál több állapotot nem tartalmazó, kisebb hálózatok felépítésére és elemzésére. Az e tanulmányban bemutatásra kerülő Bayes-hálózatok is a HUGIN Lite szoftver 9.6 verziójával készültek.

A cselekvési szintű BH felépítésének hét alaplépése van (Taylor et al., 2018; Taylor & Kokshoorn, 2023). E lépések megtételéhez természetesen meg kell határoznunk a vizsgált cselekvéshez tartozó állításokat, feltételezéseket és a feladathoz kapcsolódó háttérinformációkat (Füredi, 2026a). A cselekvési szintű analízishez ugyanakkor nincs feltétlenül szükség az elemzett cselekvéshez tartozó forrásszintű szakértői vizsgálat eredményére, ahogy az már e tanulmányosorozat első részében a CAI³-elemzés (Cook et al., 1998; Petrétei, 2023) tárgyalásánál korábban kifejtésre került (Füredi, 2026a). Azonban a cselekvési modell felállításánál ki kell térni arra, hogy a forrásszintű szakértői vizsgálat milyen eredménnyel zárulhat, és az eredmények kiértékelése milyen modell szerint fog történni. Alapvetően három eredményértékelési típust különböztethetünk meg. A bináris modell esetében csak a pozitív eredményt vagy annak hiányát tartjuk számon (például pozitív vagy negatív vérelőpróba reakció, POI-személy DNS-profiljának kimutatása vagy annak hiánya). A kvalitatív modell ugyan tartalmazhat bizonyos, mennyiségre vonatkozó információkat is, de az eredményeket kizárólag diszkrét minőségi típusokba soroljuk (például POI- vagy ismeretlen személy DNS-ét tartalmazó egyszemélyi, major/minor komponensű vagy egyéb kevert minta, valamint egyik sem). A kvantitatív modell esetében a vizsgált biológiai anyagmaradvány, leggyakrabban a DNS abszolút mennyiségét határozzuk meg a mintában a POI- vagy ismeretlen személyekre, illetve a háttérre vonatkozóan. A Bayes-hálózatépítés alaplépéseinek illusztráláshoz példaügyként a tanulmányosorozat második részében korábban röviden tárgyalt

3 Case Assessment and Interpretation: az ügy előzetes szakértői értékelése a vizsgálati tárgyak analízise előtt.

ausztrál emberrablási kísérlet (Drummond-ügy) BH-analízisét fogom bemutatni (Taylor et al., 2016; Taylor & Kokshoorn, 2023; Füredi, 2026b). Ebben az ügyben a vád cselekvési szintű állítása a következő volt: Drummond (D) dulakodott a sértettel (S). A védelem pedig a következőt állította: Egy másik férfi (alternatív elkövető, AE) dulakodott a sértettel (S). A feladathoz kapcsolódó tényyszerű háttérinformációk az alábbiak voltak ebben az ügyben:

- Az emberrablási kísérlet valóban megtörtént és az elkövető férfi volt.
- A dulakodás során az elkövető megragadta a sértett karját a ruháján keresztül, míg a sértett megütötte a támadó mellkasát, szintén ruhán keresztül.
- Drummond és a sértett korábban soha nem találkoztak egymással.
- A sértett a bűncselekmény előtt egy órával megölelte egy barátját (B) ugyanabban a ruházatban.

Az ügyben felmerült bizonytalan tényezők közül az érintett felek elfogadták az alábbi feltételezéseket:

- Az ügyben érintett egyik személy sem viselt kesztyűt a bűncselekmény során, és nem mostak kezet előtte egy órán belül.
- Egyikőjük sem szenvedett olyan bőrbetegségben, amely kimagaslóan magas nyomhagyói státust jelentett volna az elemzett cselekvés időpontjában.
- A szakértői vizsgálatra került felsőruházatot viselte a sértett és a gyanúsított a bűncselekmény időpontjában, amelyre egyikőjük sem húzott rá egy másik ruhát, és amelyet nem mostak ki később.

A Drummond-ügyet példaként felhasználva a BH-építés egyes lépései a következők.

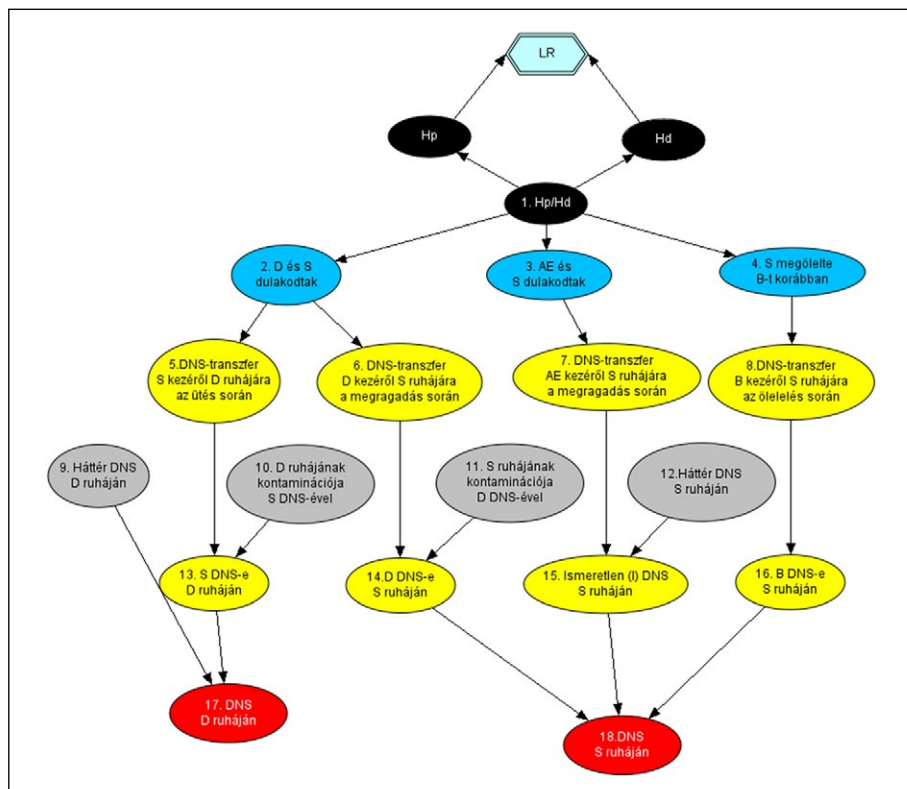
1) Az állítások csomópontjának meghatározása

Ez a Bayes-hálózat legfontosabb csomópontja abból a szempontból, hogyha ebben, vagy az ehhez tartozó feltételezésekben vagy háttérinformációkban érdemi változás történik, akkor az a teljes hálóra befolyással bírhat. A példaügyben a vád és a védelem korábban leírt állításait (Hp és Hd) még kiegészítettük azzal a háttérinformációval, hogy az elkövető megragadta a sértett karját, és a sértett pedig megütötte támadója mellkasát. Az állítások csomópontjának típusa – az ebben az ügyben tárgyalt legtöbb csomópontéhoz hasonlóan – úgynevezett címkézett (labelled) a HUGIN szoftveren belül. Ez azt jelenti, hogy a csomópont tetszőlegesen meghatározott, de csak diszkrét állapotú lehet. A számozott (numbered) csomóponttípus állapotai a valós számhalmazon belüli konkrét számok, amelyeket standard diszkrét eloszlásfüggvények is meghatározhatnak. E csomóponttípus egyfajta változatának tekinthetők az intervallum (interval)

csomópontok. Itt az állapotok a valós számok folyamatos tartományai, amelyeket standard folyamatos eloszlásfüggvények is definiálhatnak. A számozott és intervallum állapotok a mennyiségi alapon kiértékelt eredmények cselekvési szintű elemzésében játszanak fontos szerepet. A HUGIN szoftver által használt utolsó, negyedik csomóponttípus (logikai, boolean) pedig az „igaz” és a „hamis” logikai változót képviseli. Tekintettel arra, hogy a propozíciós csomópontok a Bayes-hálózatokban általában szülők, ezért alapállapotban csak kiindulási, előzetes (prior) valószínűségek tartoznak hozzájuk, amelyek értéke büntetőügyekben – az ártatlanság vélelmét alapul véve – 0,5–0,5 (50–50%), két állítás esetén (2. számú ábra 1. számú csomópont; 1. számú táblázat).

2. számú ábra

A cselekvési szintű Bayes-hálózat a Drummond-ügyben. D: terhelt (Drummond), S: sértett, AE: alternatív elkövető, B: sértett barátja

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

1. számú táblázat

Az állítások csomópontjának valószínűségi táblázata

1. Hp/Hd	
Hp	0.5
Hd	0.5

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

2) A cselekvési csomópontok meghatározása

A Drummond-ügy információi alapján igazságügyi genetikai szempontból négy cselekvés a mérvadó. Az egyik nem képezi vitat tárgyát az érintett felek között, mégpedig hogy a sértett a bűncselekmény előtt egy órával megölte a barátját (2. számú ábra 4. számú csomópont). A vád és a védelem abban nem ért egyet, hogy a sértettel vajon a gyanúsított dulakodott-e (2. számú ábra 2. számú csomópont), vagy egy ismeretlen (alternatív) elkövető (2. számú ábra 3. számú csomópont). Tekintettel arra, hogy mind a négy cselekvés egymástól függetlenül és egymástól eltérő BAM-átvitellel járhat együtt a személyek között, ezért azokat különálló csomópontokban tüntettük fel. Az egyes cselekvési csomópontokhoz tartozó feltételes valószínűségi táblázatokat a 2. számú táblázat mutatja.

2. számú táblázat

A cselekvési állítások csomópontjainak feltételes valószínűségi táblázatai

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

2. D és S dulakodtak			3. AE és S dulakodtak			4. S megölte B-t korábban		
1. Hp/Hd	Hp	Hd	1. Hp/Hd	Hp	Hd	1. Hp/Hd	Hp	Hd
Igen	1	0	Igen	0	1	Igen	1	1
Nem	0	1	Nem	1	0	Nem	0	0

Az FVT például a 2. csomópontban úgy értelmezendő, hogyha az 1. proposíciós csomópontban a vád állítása az igaz, akkor ez a cselekvés (ti. Drummond és a sértett közötti dulakodás) ténylegesen megtörtént ($Hp = Igen \rightarrow 1$), illetve annak meg nem történte kizárható ($Hp = Nem \rightarrow 0$). Ha a védelem feltevését fogadjuk el, akkor nem volt ilyen cselekvés ($Hd = Igen \rightarrow 0$), illetve ha egy harmadik alternatív aktust nem tételezünk fel, akkor a két személy között a dulakodásnak meg kellett történnie, amennyiben nem fogadjuk el a védelem állítását ($Hd = Nem \rightarrow 1$). A 3. számú cselekvési csomópontoz tartozó FVT értelemszerűen a 2. inverze. A 4. csomóponti cselekvést (baráti ölelés), mivel egyik fél sem tagadja – azaz ez az állításoktól független esemény –, ezért azt mindkét fél feltevéséhez 100%-osnak vehetjük (Hp vagy $Hd = Igen \rightarrow 1$), és meg nem történtét kizárhatjuk (Hp vagy $Hd = Nem \rightarrow 0$).

3) Az egymáshoz hasonló minták vagy eredmények csoportosítása

Erre az egyszerűsítő lépésre akkor van leginkább lehetőség, amikor több olyan vizsgálati mintánk van, melyekre azonos vagy egymáshoz nagyon hasonló forrásszintű eredményt kaptunk, vagy hasonló eredmény várható, az eredmények egymástól függetlenek, és azokat ugyanazok a TPPR- és háttérfaktorok ugyanolyan mértékben befolyásolták. Mindezek mellett bizonyos esetekben egymástól jelentősen eltérő eredményt adó minták is összevonhatók, ha egyébként az előbbieken felsorolt többi feltétel teljesül. A Drummond-ügyben például tegyük fel azt, hogy a terhelt ingének mellkasi részéről több minta is elemzésre került, és abból csak az egyikben volt kimutatható a sértett DNS-profilja. Ebben az esetben ezek a minták összevonhatók (a pozitív azonosítás mellett), mivel elfogadható, hogy a fizikai kontaktus csak kisebb felületet érintett a mintavételezett területhez képest. Ugyanakkor ebben a példában az összevonás jogosága megkérdőjelezhető, ha a védelem a terhelt ingéről vett egyik mintában kimutatott sértett DNS jelenlétét a hivatali eljárás során bekövetkezett felülszennyeződéssel magyarázza. Itt a csoportosítás lehetősége a feltételezett kontamináció idejétől, helyszínétől és módjától függhet.

4) Az eredmény csomópont(ok) meghatározása

Az egy vagy több eredmény csomópont (2. számú ábra 17. és 18. számú csomópontok) ugyan sorrendben nem a következő része a cselekvési szintű Bayes-hálózatnak, de logikailag ebben a fázisban célszerű megállapítani. Az eredmény csomópont(ok) kijelölésével megalkotjuk azt a „célállomást”, ahová a cselekvésekből el kell majd jutnunk. Így a háló további megkonstruálása már teljesen irányítottá válik, és nem kell majd foglalkoznunk olyan TPPR-eseményekkel, amelyek nem befolyásolták az eredményeket, illetve rájuk vonatkozóan nem végeztünk szakértői vizsgálatot. Természetesen a negatív vizsgálati eredmény is eredménynek tekintendő, így azt az eredmény csomópontban szerepeltetni kell, ha bármelyik feltételezett cselekvés vagy az ahhoz tartozó TPPR-faktorok a vizsgált biológiai jellemző kimutathatatlanságát okozhatták. Az eredmények állapotainak egymást kölcsönösen kizáró diszkrét jellemzőknek, vagy egymással nem átfedő tartományoknak kell lenniük. A Bayes-hálózatnak nem alapkövetelménye, hogy minden megfigyelhető, de a konkrét ügyben ki nem mutatott vagy lényegtelen eredményállapotot tartalmazzon, ezáltal egyszerűbb hálózat is megfelelő lehet egy adott ügy cselekvési szintű értékeléséhez. Ugyanakkor egy teljes körű CAI-elemzéshez az összes lényeges eredménytípust magába foglaló BH szükséges, amely sablonként más ügyek hasonló cselekvéseinek vizsgálatára is alkalmas lehet.

5) A transzfer-, megmaradási és felhalmozódási csomópontok meghatározása
Ezek a csomópontok azokat a mechanizmusokat képviselik, amelyek révén a feltételezett cselekvések a megfigyelt vizsgálati eredményekhez vezetnek. A csomópontok meghatározásakor a következő dolgokat kell számításba venni. Egyetlen eredményt több cselekvés is okozhat. Némely útvonal jellemzéséhez egynél több csomópontra is szükség lehet. A cselekvések, és így a transzfer sorrendisége is fontos, és ezt tükröznie kell a Bayes-hálózatnak. A felhalmozódási csomópont (2. számú ábra 13–16. számú csomópontok) egy felületre egy vagy több transzferrel átkerült biológiai anyagmaradványt jelképez, illetve egyesít. Erre a csomóponttípusra a statisztikai számítások elvégzéséhez nincs szükség, azonban növeli a hálózat átláthatóságát és értelmezhetőségét.

A Drummond-ügyben vizsgált cselekvésekhez a következő négy transzfer- és megmaradási eseményt rendelhetjük:

- a sértett (S) kezéről a terhelt (D) ruhájára átkerülő DNS, amikor a sértett mellkason ütötte Drummondot;
- Drummond kezéről S ruhájára átkerülő DNS, amikor D megragadta S karját;
- az alternatív elkövető (AE) kezéről S ruhájára átkerülő DNS, amikor AE megragadta S karját;
- S barátjáról (B) S ruhájára átkerülő DNS, amikor megölelték egymást a bűncselekmény előtt egy órával.

Az ügyben érintett személyek között további anyagtranszferek is feltételezhetők, azonban ezeknek vagy rendkívül kicsi a valószínűségük, vagy azok vizsgálatára nem volt lehetőség. Elképzelhető például, hogy Drummond (ha nem ő volt a tettes) és AE a bűncselekmény előtt vagy után fizikai kontaktusba kerültek egymással, de ez meglehetősen valószínűtlen. Kivéve természetesen azt az esetet, ha a védelem arra hivatkozik, hogy Drummondnak egy olyan rokona vagy ismerőse a tényleges elkövető, akivel a közelmúltban találkozott. Ezen túl mind AE (ha ő volt a tényleges elkövető), mind B ruhájára átkerülhetett S DNS-e a vizsgált cselekvések során, azonban az ő ruházatuk nem állt rendelkezésre a szakértői elemzés céljából.

A cselekvési szintű BH-analízis egyik legkritikusabb pontja a TPPER-faktorokhoz, az esetleges kontaminációs eseményekhez, valamint a háttér-anyagmaradvány előfordulásához tartozó valószínűségek meghatározása. A BH-építésnek ezen a pontján már tudnunk kell azt, hogy milyen típusú (bináris, diszkrét, folytonos, kvalitatív vagy kvantitatív) eredményekkel fogunk rendelkezni, mert ez szabja meg azt, hogy az eredményeket létrehozó vagy befolyásoló faktorok valószínűségét hogyan állapítsuk meg. A példaügyünkben a könnyebb érthetőség kedvéért a bináris, kvalitatív eredménytípust elemezzük. Itt pusztán csak azt

vizsgáljuk, hogy az ügyben feltételezett kontaktusok után mi annak a valószínűsége, hogy az érintkezés következtében vizsgálatra alkalmas mennyiségű DNS átkerült a viselő ruhájára, de nem firtatjuk az átkerült DNS abszolút vagy relatív mennyiségét. Ugyan háromféle érintkezésről (ütés, megragadás, ölelés), és értelemszerűen négy különböző emberről és ruháról van szó a Drummond-ügyben, de szintén az egyszerűség érdekében ezekhez csak egyféle DNS-transzfer és megmaradást társítottunk. Daly és munkatársai egy kísérletükben száz (50 férfi és 50 női) önkéntest kértek meg arra, hogy csupasz kézzel egy percen keresztül fogjanak meg egy steril, DNS-mentes ruhadarabot (Daly et al., 2012). Ezek után azt vizsgálták, hogy a száz ruhadarabról hány esetben tudtak elemzésre alkalmas mennyiségben DNS-t kimutatni. Ez az arány 47%-nak bizonyult. Ezt az értéket felhasználva készíthetjük el az 5–8. csomópontok feltételes valószínűségi táblázatait (3. számú táblázat). Természetesen vita tárgya lehet az, hogy Daly és munkatársainak kísérleti eredményei érvényesek lehetnek-e a Drummond ügyben vizsgált transzfereseményekre, de mivel elképzelhető, hogy a sértett és az elkövető közötti fizikai kontaktus egy percig is eltarthatott, ezért az ügyet elemző szakemberek megfelelőnek tartották a Daly és munkatársai által publikált adatokat (Taylor et al., 2016; Taylor & Kokshoorn, 2023).

3. számú táblázat

A transzfercsomópontok feltételes valószínűségi táblázatai

5.DNS-transzfer S kezéről D ruhájára az ütés során			6. DNS-transzfer D kezéről S ruhájára a megragadás során		
2. D és S dulakodtak	Igen	Nem	2. D és S dulakodtak	Igen	Nem
Igen	0.47	0	Igen	0.47	0
Nem	0.53	1	Nem	0.53	1

7. DNS-transzfer AE kezéről S ruhájára a megragadás során			8.DNS-transzfer B kezéről S ruhájára az ölelés során		
3. AE és S dulakodtak	Igen	Nem	4. S megölelte B-t korábban	Igen	Nem
Igen	0.47	0	Igen	0.47	0
Nem	0.53	1	Nem	0.53	1

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A táblázatokban $100 - 47 = 53\%$ -os valószínűséget állítottunk be ahhoz az állapothoz, hogy a cselekvés megtörténte esetén nem kerül át detektálható mennyiségben DNS. Természetesen, ha nem volt cselekvés, akkor 0, illetve 100% a valószínűsége annak, hogy a transzfer végbement, illetve nem történt meg.

6) A gyökércsomópont(ok) meghatározása

A gyökércsomópont a cselekvési szintű Bayes-hálózatnak nem egy kötelező eleme, ugyanakkor a valóság teljesebb körű modellezésében fontos szerepet játszik azzal, hogy szülő csomópontként további tényezőket (például háttér-anyagmaradvány,

kontamináció, változékonysági faktor) szolgáltat a transzferhez, a megmaradáshoz vagy az eredményekhez. Szkuta és munkatársai egy több laboratórium bevonásával elvégzett vizsgálatukban megállapították, hogy ingnek egy napon keresztül történő hordása után az ingekről vett 448 minta mintegy 80%-ában ismeretlen eredetű háttér DNS (is) kimutatható volt (Szkuta et al., 2019). A háttér DNS valószínűségeként ezt a gyakoriságot (lásd 4. számú táblázat) rendeltük a 2. számú ábra 9. és 12. számú gyökércsomópontjaihoz.

4. számú táblázat

A háttér DNS-re vonatkozó gyökér csomópontok valószínűségi táblázatai

9. Háttér DNS D ruháján		12. Háttér DNS S ruháján	
igen	0.8	Igen	0.8
Nem	0.2	Nem	0.2

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A BH ezen elrendezésében a 9. számú csomópont közvetlenül a terhelt ruhájáról kapott eredményhez csatlakozik, míg a 12. számú csomópont a 15. számú felhalmozódási csomóponthoz, ami egyesíti az alternatív elkövető DNS-ét a háttér DNS-sel a sértett ruháján.

A példaügyünk Bayes-hálózatának teljessé tételéhez képzeljük el azt a szituációt, hogy mind a sértett, mind a terhelt ruháján sikerül kimutatni a másik személy DNS-ét, de azt a védelem úgy magyarázza, hogy az inkrimináló DNS nem a bűncselekménykor, hanem a szakértői vizsgálatok során, laboratóriumi felülszennyeződéssel került a ruhákra. Tekintettel arra, hogy a sértettől és a gyanúsítottól lefoglalt bűnjelek és az azokról rögzített bűnjelminták szakértői elemzése egymástól elkülönült helyen és/vagy időben történt, ezért a két feltételezett kontaminációt egymástól független eseménynek tekinthetjük, azaz két különálló gyökércsomópontot rendelhetünk hozzájuk (2. számú ábra 10. és 11. csomópont). A kontamináció valószínűségének meghatározásához Kloosterman és munkatársainak egy 2014. évi tanulmányát használhatjuk fel, amelynek alapján a kontamináció esélyéhez példaképpen 0,001 (1‰) értéket rendelhetünk (Kloosterman et al., 2014). Természetesen a kontamináció mint DNS-kimutató szintén laboratóriumfüggő, amelyet befolyásol az alkalmazott módszertan detektálási érzékenysége, a DNS-profilok kiértékelésének protokollja, valamint a vizsgálólaboratórium minőségbiztosítási rendszere. Az 1‰-es kontamináció valószínűség meglehetősen konzervatív becslésnek tekinthető, mivel a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Genetikai Szakértői Intézetében évi több mint tízezer minta vizsgálata során sem került kimutatásra az ügyben érintett személy DNS-ével történő laboratóriumi felülszennyeződés. A 2. számú ábrán 10. és 11.

számon szereplő kontaminációs gyökércsomópontok valószínűségi táblázatát az 5. számú táblázat mutatja be.

5. számú táblázat

A kontaminációra vonatkozó gyökércsomópontok valószínűségi táblázatai

10. D ruhájának kontaminációja S DNS-ével		11. S ruhájának kontaminációja D DNS-ével	
Igen	0.001	Igen	0.001
Nem	0.999	Nem	0.999

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A Bayes-hálózatunkban három gyökércsomópont a 13., 14. és 15. számú felhalmozódási csomóponthoz csatlakozik. Ezek a 16. számú csomóponttal együtt az érintett személyek (sértett, terhelt, ismeretlen, barát) DNS-ének a szóban forgó ruhán való lerakódását reprezentálják. E csomópontok FVT-jei a 6. számú táblázatban láthatók.

6. számú táblázat

A felhalmozódási csomópontok feltételes valószínűségi táblázatai

13. S DNS-e D ruháján				14. D DNS-e S ruháján			
10. D ruhájának kontaminációja S DNS-ével		11. S ruhájának kontaminációja D DNS-ével		5. DNS-transzfer S kezéről D ruhájára az ütés során		6. DNS-transzfer D kezéről S ruhájára a megragadás során	
Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
Igen	1	1	1	0	Igen	1	1
Nem	0	0	0	1	Nem	0	0
15. Ismeretlen (U) DNS S ruháján				16. B DNS-e S ruháján			
12. Hátér DNS S ruháján		7. DNS-transzfer AE kezéről S ruhájára a megragadás során		8. DNS-transzfer B kezéről S ruhájára az ölelés során			
Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
Igen	1	1	1	0	Igen	1	0
Nem	0	0	0	1	Nem	0	1

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Ezek a felhalmozódási csomópontok tulajdonképpen csak összegző kapcsolóként működnek, mivel állapotaik csak 0 és 1 értéket vehetnek fel. A 13. csomópont FVT-je például azt mutatja meg, a sértett DNS-ének jelenléte a terhelt ruháján mindazon esetekben várható, amikor Drummond ruhája kontaminálódott S DNS-ével és/vagy S kezéről DNS-transzfer történt D ruhájára az ütés során.

A példaügyünk Bayes-hálózatába az egyszerűség kedvéért külön megmaradási csomópontokat nem illesztettünk be a transzfer- és a felhalmozódási csomópontok közé. Ha lennének ilyenek is, akkor a hozzájuk kapcsolt megmaradási gyökércsomópontokkal lehetne szabályozni azt, hogy a különböző útvonalakon átkerült azonos típusú anyagmaradványok, vagy az eltérő típusú BAM-ok megmaradását egymástól függő vagy független eseményeknek tekintjük-e.

7) A Bayes-hálózat ellenőrzése a kategorikus valószínűségi eredményekre vonatkozóan

A BH-építéssel ebben az utolsó fázisban már majdnem készen vagyunk. Tekintettel arra, hogy az eredményeket létrehozó és befolyásoló összes tényezőt valószínűségekkal együtt meghatároztuk a hálózatban, így most már definiálni tudjuk a szakértői eredmények (várható) állapotait (7. számú táblázat).

7. számú táblázat

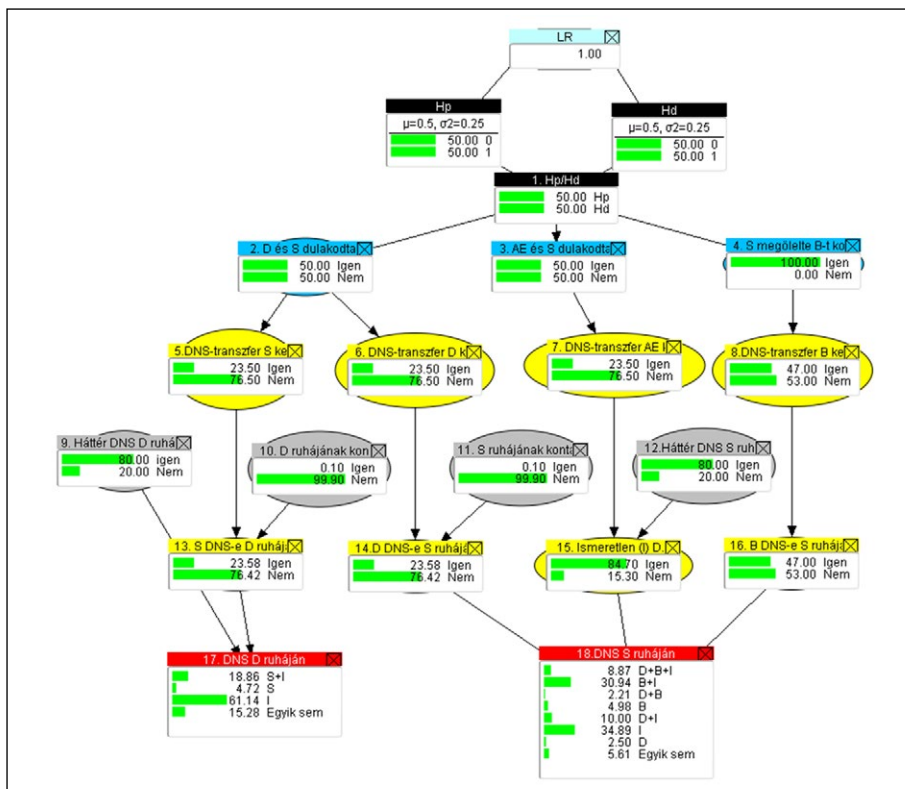
Az eredménycsomópontok feltételes valószínűségi táblázatai. I: ismeretlen eredetű DNS

						18.DNS S ruháján							
						16. B DNS-e S ruháján							
						15. ismeretlen (I) DNS S ruháján							
						14 D DNS-e S ruháján							
						Igen				Nem			
						Igen		Nem		Igen		Nem	
						Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
17. DNS D ruháján													
13. S DNS-e D ruháján						Igen				Nem			
						Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
9. Hátér DNS D ruháján						Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
S+I						1	0	0	0	0	0	0	0
S						0	1	0	0	0	0	0	0
I						0	0	1	0	0	0	0	0
Egik sem						0	0	0	1	0	0	0	1

úgy gondolja, hogy ezek az események mindig, vagy sohasem következnek be. Ilyenkor azonban ezek az esetek vagy nem befolyásolják a Bayes-hálózat utólagos valószínűségeit, azaz lényegtelenek és elhagyhatók, vagy kizárják az egyik vagy másik cselekvési állítást, így értelmetlenné és feleslegessé teszik a cselekvési szintű BH-analízis elvégzését. Egy másik jellemzője a hibamentes Bayes-hálózatnak az, hogy egyrészt a BH transzfer útjaiban meghatározott összes lehetséges eredménytípust tartalmaznia kell, másrészt bármelyik állítás teljesülése esetén az eredmények egyike sem vehet fel 0 vagy 1 utólagos valószínűségi értéket. Ezt egyrésztől garantálhatja az egymással versengő állításokhoz tartozó transzferútvonalak szigorú elkülönítése és megfelelő összekötése az eredményekkel, másrészt a gyökércsomópontok a háttér-anyagmaradvány, a véletlen DNS-profil egyezés vagy a kontamináció lehetőségének bevonásával kiegészíthetők és teljessé tehetők a forrásszintű szakértői megfigyeléseket. A felépített Bayes-hálózatunkat az esetleges kategorikus valószínűségi eredményekre vonatkozóan a cselekvési állítások valóra váltásával (instantiation) ellenőrizhetjük a HUGIN szoftveren belül. A csomópontok valóra váltásához a HUGIN eddigi BH szerkesztési (edit) üzemmódjából át kell váltanunk az úgynevezett futtatási üzemmódba (run mode). Amennyiben a szoftver nem talál olyan hibát vagy korlátlépést, ami megakadályozná a statisztikai számítások elvégzését, akkor a HUGIN automatikusan végrehajtja a kalkulációt a futtatási üzemmódba való váltás során. Ebben a módban lehetőségünk van arra, hogy minden csomópont helyett vagy mellett a csomópontok állapotaihoz tartozó előzetes, feltételes vagy utólagos valószínűségeket százalékos számformátumban is megjelenítsük, melyekhez egy egyszerű fektetett oszlopdiagram is tartozik (3. számú ábra).

3. számú ábra

A Drummond-ügy cselekvési szintű Bayes-hálózatának alapállapotú valószínűségei

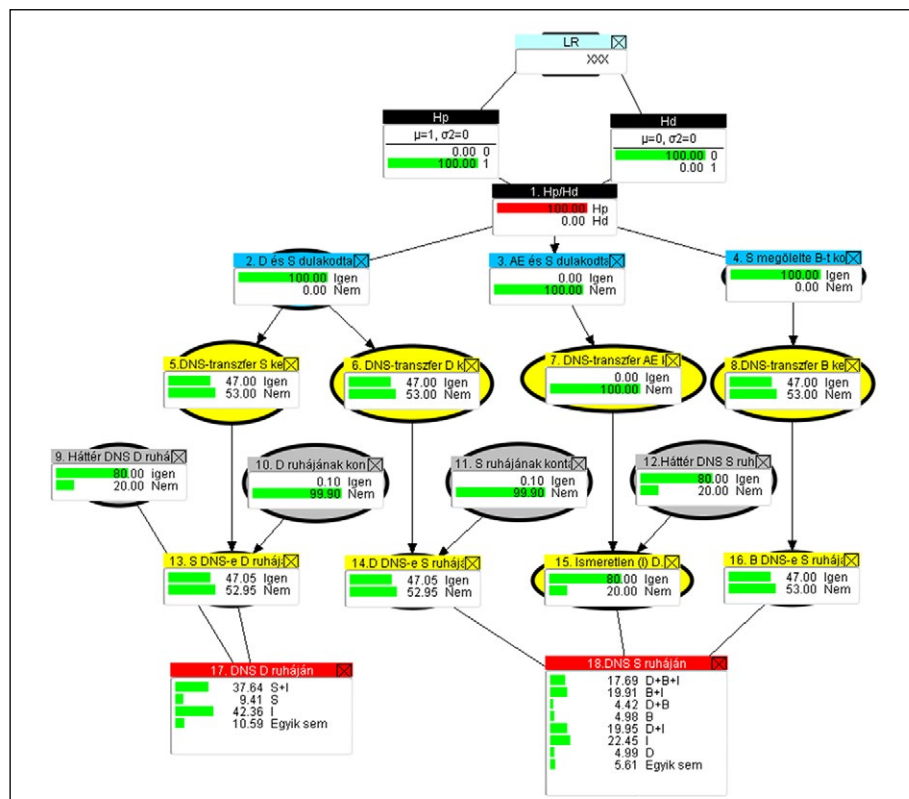

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Ha minden oszlop zöld színű, akkor az összes alapító csomópont alapállapotban van, azaz az állapotaik a hozzájuk rendelt előzetes valószínűséggel rendelkeznek. A Bayes-hálózatban rögzített bármelyik állapotot valóra válthatjuk azzal, hogy a HUGIN szoftveren belül bal egérgombbal duplán rákattintunk. Ekkor annak az állapotnak a valószínűsége 100%-osra, és a hozzá tartozó oszlop piros színűre változik. A sorozatos kattintásokkal tetszőleges számú csomópontban egy-egy állapotot valóra válthatunk, a visszaváltáshoz újra kétszer rá kell kattintanunk az adott állapotra. Az állapot(ok) valóra váltásával a többi állapot előzetes, feltételes vagy utólagos valószínűsége a BH struktúrájának és a Bayes-statisztikának megfelelően változhat meg. Az 1. csomópontban lévő vád állításának (Hp) valóra váltásával a Bayes-hálózatunk valószínűségeit a 4. számú ábra mutatja.

4. számú ábra

A Drummond-ügy cselekvési szintű Bayes-hálózatának valószínűségei a vád állításának valóra váltása után

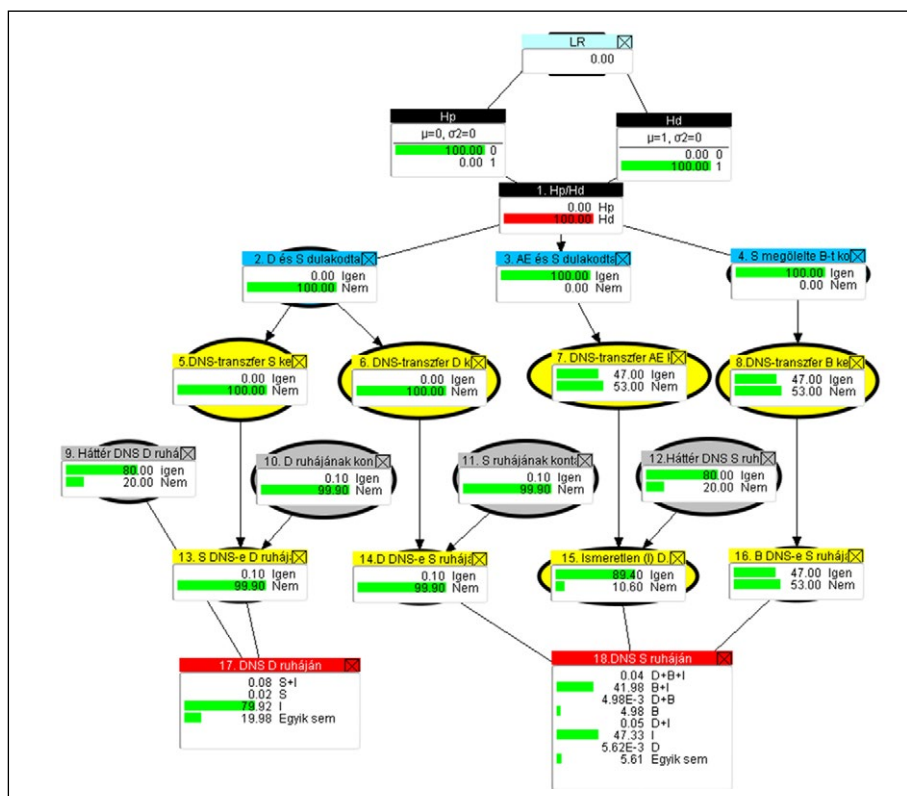
Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A 4. számú ábrán látható, hogy a 17. és 18. számú csomópontok eredményei különböző valószínűségeket vettek fel, de egyik sem lett 0 vagy 100%-os, ami a helyes működés fontos jele. Az is leolvasható az ábrából, hogyha a vád állítása igaz, azaz a sértett és Drummond között tényleg megtörtént a dulakodás, még akkor is a ruházatokon a saját mellett vagy helyett kizárólag idegen DNS kimutatásának a valószínűsége meglehetősen magas (kb. 42% és 22%) ebben a BH modellben. Drummondra terhelő DNS-eredmény várható valószínűsége mindkét ruha esetében kb. 47%. Ha a forrásszintű szakértői vizsgálatok előtt a nyomozó hatóság cselekvési szintű CAI-értékelést kért volna, akkor ennek a BH-analízisnek alapján úgy lehetett volna tájékoztatni a hatóságot, hogy

amennyiben a sértett a gyanúsítottal dulakodott, akkor kb. 47% az esélye annak, hogy a ruhájukon a másik személy DNS-e kimutatható lesz. Ezen információ segíthet a hatóságnak annak eldöntésében, hogy elrendelje-e a ruhák genetikai vizsgálatát vagy sem. Az 1. csomópontban lévő védelem állításának (Hd) valóra váltásával kapott valószínűségek az 5. számú ábrán láthatók.

5. számú ábra

A Drummond-ügy cselekvési szintű Bayes-hálózatának valószínűségei a védelem állításának valóra váltása után

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Az elvártaknak megfelelően ebben az esetben sem kaptunk 0 vagy 100% értéket az eredmények valószínűségeire. Mivel ekkor a védelem állításának megfelelően a sértett és Drummond soha nem találkozott egymással, ezért a DNS-ük jelenlétét egymás ruháján csak a rendkívül ritka kontamináció okozhatta, így DNS-ük kimutatásának várható valószínűsége nagyon alacsony.

A Bayes-hálózattal nemcsak az eredmények várható, utólagos valószínűségét tudjuk megbecsülni, hanem a cselekvési állításoknak egy vagy több konkrét eredményhez tartozó utólagos valószínűségét is. Ez mind az előzetes CAI-elemzés során, mind a forrásszintű genetikai vizsgálatok elvégzése után fontos lehet az ügyben érintett feleknek, és így sok esetben ez maga a cselekvési szintű szakértői kirendelés és értékelés tárgya. Az állítások utólagos valószínűségéről a szakértő általában nem tud nyilatkozni, mert legtöbbször nem kompetens az azokhoz tartozó előzetes valószínűségek meghatározásában. A szakértő feladata az eredmények kimutatási valószínűségeinek (likelihood) hányadosát jelentő valószínűségi hányados (LR) megállapítása. A Bayes-hálózattal az LR-számítás is megoldható az 1. számú csomópontnak két további (Hp és Hd) csomóponthoz kapcsolásával. Ezek úgynevezett számozott (numbered) típusú csomópontok a HUGIN szoftverben, amelyek külön-külön átviszik az állítások valószínűségeit a hozzájuk csatlakozó, az LR-számítást elvégző úgynevezett funkciós (function) típusú csomóponthoz (1–5. számú ábrák felső része). E három csomópont valószínűségi táblázatát a 8. számú táblázat mutatja.

8. számú táblázat

Az LR-számítást végző csomópontok valószínűségi táblázatai

Hp			Hd			LR	
1. Hp/Hd	Hp	Hd	1. Hp/Hd	Hp	Hd	Expression	C19 / C20
0	0	1	0	1	0	Hd	
1	1	0	1	0	1	Hp	

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

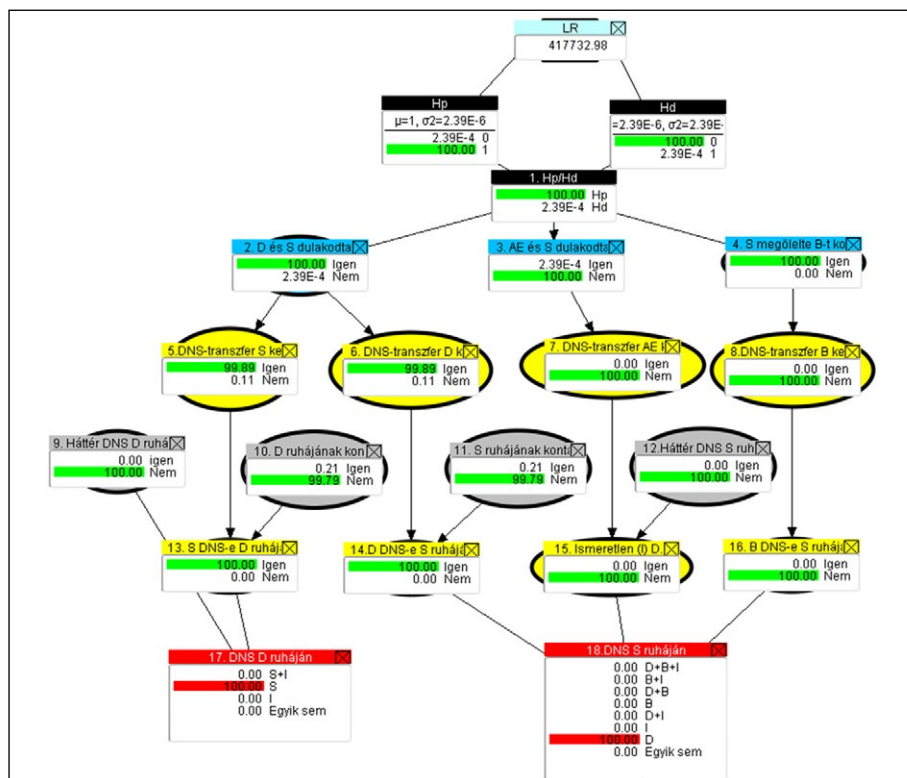
Az LR-csomópontban konkrét előzetes valószínűségek helyett a Hp és Hd csomópontokhoz tartozó valószínűségi értékek osztását elvégző egyszerű kifejezés szerepel.

E tanulmánysorozat első részében (Füredi, 2026a) is röviden ismertetett Bayes-tételből következően, ha a versengő állítások utólagos valószínűségeihez tartozó előzetes valószínűségek egymással azonosak (például két állítás esetén 50–50%), akkor az utólagos valószínűségek aránya megegyezik a valószínűségi hányadossal. Ezt az összefüggést használhatjuk ki a cselekvési szintű Bayes-hálózatokban is az előbb említett módon. A helyes LR-érték kiszámításának természetesen előfeltétele az, hogy az 1. számú állítási csomópontban 0,5 (50%) előzetes valószínűséget rendeljünk mindkét állításhoz. Érdekességgéppen megvizsgálhatjuk a Drummond-ügyben azt az elméleti esetet, amikor mindkét ruhán sikerült a másik személy DNS-ét kimutatni idegen DNS

nélkül. Ennek az eredménynek a várható esélye még akkor is nagyon kicsi ($0,0941 \times 0,0499 \approx 0,0047$; kb. 5‰), ha a sértett és a terhelt tényleg dulakodott egymással. A ruhák eredménycsomópontjaiban a sértetti és terhelti DNS-eredmény valóra váltásával megkaphatjuk az ebben a szituációban érvényes LR-értéket, ami ezerre felfelé kerekítve 418 ezer (6. számú ábra).

6. számú ábra

A Drummond-ügy cselekvési szintű Bayes-hálózatának valószínűségei a terheltre nézve legkedvezőtlenebb genetikai eredmény megvalósulása után

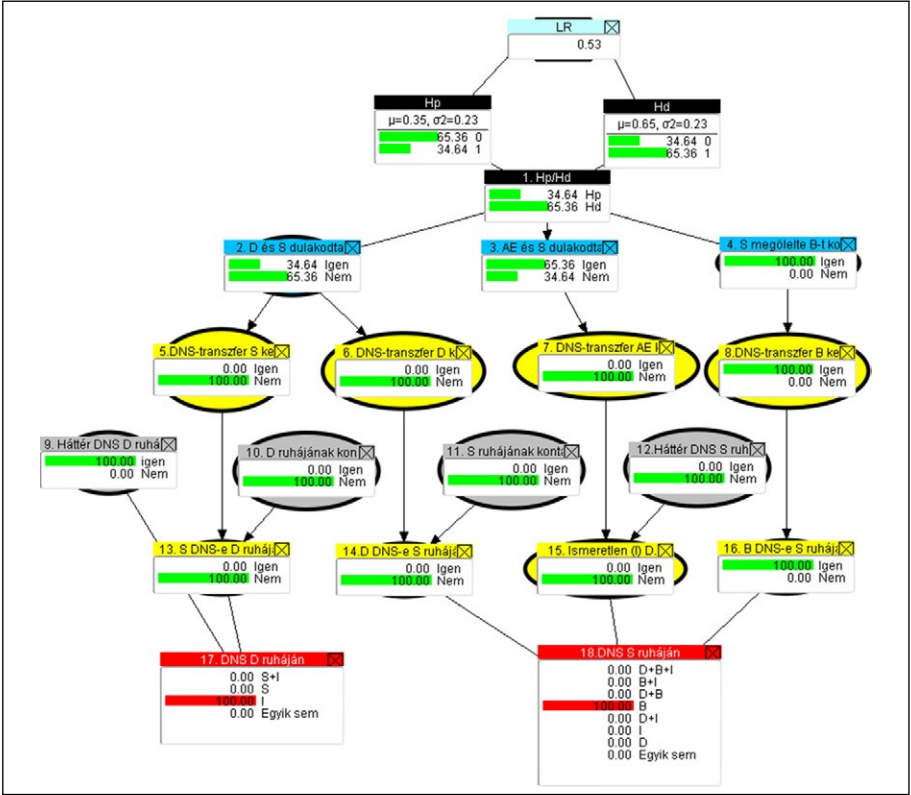
Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Ebben a cselekvési szintű BH-modellünkben ez lenne az elképzelhető legnagyobb LR-t mutató, így leginkább terhelő statisztikai eredmény Drummond-ra nézve. Ez az eredmény azt jelenti, hogy a sértett és a terhelt ruháján a másik személy DNS-ének a kimutatása idegen DNS detektálása nélkül kb. 418 ezer-szer valószínűbb akkor, ha a sértett Drummonddal dulakodott, ahhoz képest, mintha a sértett egy másik személlyel került volna ilyen fizikai kontaktusba.

Ahogy a tanulmányban a Drummond-ügy rövid bemutatásakor említésre került, a szakértők nem detektálták egyik személy DNS-ét sem a másik ruháján, ami a terhelő bizonyíték hiányának egy tipikus példája. Drummond ruháján a sajátja mellett ismeretlen eredetű DNS-t találtak, míg a sértett ruháján számottevő nem saját DNS-ként a barátjának a DNS-ét azonosították. Valóra váltva a Bayes-hálókban ezeket a tényleges eredményeket, az így kapott LR-érték leesett 1 alá (LR = 0,53) (7. számú ábra).

7. számú ábra

A Drummond-ügy cselekvési szintű Bayes-hálózatának valószínűségei a ténylegesen megállapított genetikai eredmények alapján

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

Ez azt jelenti, és e cselekvési szintű kiértékelésre adott szakvéleményben is az a következtetés lenne levonható, hogy a Drummondra nézve terhelő bizonyíték hiánya – pontosabban D ruháján idegen DNS, míg S ruháján B DNS-ének

kimutatása – kb. kétszer valószínűbb akkor, ha a sértett egy másik férfival dulakodott, és nem Drummonddal. Ez az LR-eredmény a vád és a védelem részéről a következőképpen interpretálható, amely interpretáció természetesen az érintett felek hatásköre, de ebben a szakértő pártatlan szakmai támogatást tud nyújtani. Egyrészt az ügy valós eredményeire kapott LR-érték kis mértékben támogatja a védelem állítását a vádéval szemben, ugyanakkor nem olyan mértékben, hogy a cselekvési szintű genetikai értékelés eredménye önmagában valószínűtlenné tenné a vád feltevését.

Cselekvési szintű Bayes-hálózatelemzés egy magyarországi emberölési ügy kapcsán

Az előző fejezetben bemutatott Bayes-hálózatanalízis egy tipikus példája annak a helyzetnek, amikor olyan cselekvéseket kell elemeznünk, amelyeket a vád, illetve a védelem állítása szerint ugyanazon a helyen és időben, de részben eltérő résztvevők hajtottak végre. Emellett lehet olyan szituáció is, amikor a védelem elismeri a vád által terhelőnek vélt tevékenységet, azonban annak időpontját vitatja. A tanulmányban leírtak ismeretében már tudhatjuk, hogy ilyenkor nemcsak a biológiai anyag átkerülése, hanem annak megmaradása is kulcsszerepet játszhat az időbeliség tisztázásában. Egy ilyen típusú cselekvési szintű Bayes-hálózatelemzésre az elkövetőkben bemutatok egy példát a tanulmánynak *A bűnügyekben felmerülő TPR-problémák* című fejezetében leírt magyarországi emberölési ügy konkrét forrásszintű genetikai vizsgálati eredményének felhasználásával. Tudomásom szerint ez az első olyan publikált cselekvési szintű Bayes-hálózatanalízis, amelyet Magyarországon elkövetett bűncselekmény genetikai vizsgálati eredménye alapján végeztek el. Az ügyben a férfi vádlott (V) tagadta, hogy a bűncselekmény időpontjában találkozott volna az egyedül élő női sértettel (S). A szakértői vizsgálat eredményeképpen a sértett egyik körme alatt kimutatott DNS-ének jelenlétére a vádlott azt a magyarázatot adta, hogy az a bűncselekményt megelőző napokban kerülhetett oda, amikor az utcán elesett sértettet felsegítette. Tekintettel arra, hogy abban az időben mindketten ugyanabban a faluban laktak, ezt a védekezést a bíróság nem hagyhatta figyelmen kívül. A kérdéskör valószínűségi alapon történő értékelhetőségének alapfeltétele, hogy egyrészt rendelkezésre álljanak erre a cselekvéstípusra (ti. karmolás) transzfer- és megmaradási gyakorisági adatok, másrészt azok vizsgálati körülményei jól illeszkedjenek a konkrét üggyhez és az ügyben elvégzett szakértői analízis módszertanához. A szakirodalom áttekintése során a Bolognai Egyetem munkatársának, Alessandra Iuvaronak a témában 2020-ban írt PhD-disszertációjában szereplő adatokat

megfelelőnek találtam a magyarországi bűnügy elemzéséhez is (URL3). Iuvaro kísérletében 48 férfi és 48 női felnőtt önkéntes részvételével, akik korábban nem kerültek fizikai kontaktusba egymással, párokat alkottak. A kísérletben minden pár női tagja megkarmolta férfi párjának alkarját olyan erősséggel, hogy a karmolás nyoma látható legyen, de ne okozzon vérző sérülést. 12 nőtől a karmolás után azonnal, a többitől tizenkettesével 6, 12 és 24 óra múlva mintát vettek a körmük alól. A nők tevékenységét a körömmintavételig nem korlátozták, belátásuk szerint végezték a napi dolgaikat. Az olasz kísérletben és a magyar bűnügyben alkalmazott DNS-vizsgáló módszerek egymáshoz hasonlóak voltak, azzal a különbséggel, hogy az olasz módszertan DNS-profil kimutatási érzékenysége az újabb generációs műszer és vegyszer használata miatt valószínűleg magasabb lehetett (ABI3500 genetikai analizátor kontra ABI3130 genetikai analizátor, Promega PowerPlex ESX17 STR PCR kit kontra ABI SGM Plus STR PCR kit). Iuvaro vizsgálatában mindegyik időpontban a nőktől összesen 72–72 db körömmintát vettek. Tekintettel arra, hogy az emberölési ügyben nem álltak rendelkezésre pontos adatok a sértetti körömminta DNS-profilkomponenseinek egymáshoz viszonyított arányára (M_x) vonatkozóan, ezért az eredményértékelés során a legegyszerűbb, bináris megközelítéssel éltem. Ennek megfelelően Iuvaro eredményeit úgy dolgoztam fel, hogy az azokból készített gyakorisági táblázat a megkarmolt férfiak testi kromoszómás DNS-profiljának kimutatási gyakoriságát mutassa az egyes körömmintavételi időpontokban (9. számú táblázat).

9. számú táblázat

Alessandra Ivoro karmolásos kísérletéből (URL3) származó gyakorisági adatok

A karmolás után eltelt idő a mintavétel időpontjáig (óra)	Megkarmolt férfi testi kromoszómás DNS-profiljának kimutatása a nő körme alatt (megfigyelt szám)	Megkarmolt férfi testi kromoszómás DNS-profiljának kimutatása a nő körme alatt (utólagos szám)	Mintasám	Utólagos mintaszám	Utólagos valószínűség
0	37	38	72	74	0.514
6	1	2	72	74	0.027
12	2	3	72	74	0.041
24	0	1	72	74	0.014

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A 9. számú táblázat első és második oszlopában látható, hogy az olasz kísérletben 24 óra elteltével már nem sikerült kimutatni a megkarmolt férfiak testi kromoszómás DNS-profilját a nők körme alatt. Ebben az esetben az emberölési ügyben eljáró szakértő ezt az eredményt kategorikus kizárásként is értékelhetné, azaz azt mondhatná az eljáró hatóságnak, hogy kategorikusan kizárható az a lehetőség, hogy élő személy körme alatt a karmolás után 24 órával még kimutatható a megkarmolt személy testi kromoszómás DNS-e. Figyelembe

véve azonban a 24 órás kísérlethez elvégzett 12 db karmolást és az azokhoz vett 72 db mintát, ezek a számok túlságosan kicsik ahhoz, hogy minden más körülménytől eltekintve önmagában megalapozhassák a kategorikus kizárás interpretációját. Ugyanakkor ahogy korábban már említésre került, a cselekvési Bayes-hálózatépítéshez olyan TPPR valószínűségi értékek szükségesek, amelyek kizárják a cselekvésekre vonatkozó állítások kategorikusnak bizonyuló (ti. 0 vagy 100%-os) utólagos valószínűségét. Ennek megakadályozásának legegyszerűbb módja az úgynevezett Dirichlet előzetes érték (Dirichlet prior) alkalmazása olyan esetekben, ahol a gyakorisági adatokat egymást kölcsönösen kizáró, és az összes lehetséges kimenetelt kimerítő esettípusok megszámlálásával kapjuk meg (Taylor & Kokshoorn, 2023). Könnyen belátható, hogy ismétléses kísérletekben (például lottószelvények kitöltése) egy ritka esemény bekövetkezésének várható valószínűsége felülről megbecsülhető az eredménytelen kísérletek számának reciprokával. Sohasem lehetünk biztosak ugyanis abban, hogy az eredménytelen kísérletsorozat után épp nem a következő próba fog a várt eredménnyel zárulni. A Dirichlet előzetes érték alkalmazása tehát azt jelenti, hogy még a vizsgálat megkezdése előtt minden eredménytípushoz egy db előzetes pozitív megfigyelést rendelünk, amelyhez hozzáadva a vizsgálatban az adott eredménytípusra kapott darabszámot megkapjuk a megfigyelések utólagos számát az eredménytípusra. A vizsgált ügyünkben csak két eredménytípust különböztettünk meg (vádolt DNS-ének kimutatása és annak hiánya), így az összes esetszámunkat kettővel megnövelve az utólagos mintaszámunk 74 lett az egyes körömmintavételi időpontokhoz. A Dirichlet eloszlási modellben a pozitív eredmények utólagos darabszámát az utólagos mintaszámmal elosztva megkapjuk a Bayes-hálózatunkhoz szükséges, 0 és 1 közé eső valószínűségi értékeket a megkarmolt férfi személy DNS-ének megmaradására és kimutathatóságára vonatkozóan a nő körme alatt (9. számú táblázat utolsó oszlopa).

A cselekvési szintű Bayes-hálózatelemzés elvégzése előtt meg kell határoznunk a cselekvésre vonatkozó állításokat, feltételezéseket és tényszerű háttérinformációkat. Mivel az olasz karmolási kísérletben a 24. órát követően újabb mintavételre már nem került sor, így későbbi időpontokhoz tartozó, nem nulla valószínűségi értékek csak extrapolálással vagy valószínűségi eloszlási modell felállításával lennének megállapíthatók, mely műveleteket az egyszerűség érdekében nem végeztem el. Ennek megfelelően az emberölési ügyben vizsgált két cselekvési állítást a következőképpen határoztam meg. A vád állítása: A sértett a vádlottat a bűncselekmény időpontjában karmolta meg a sértett lakásában. A védelem állítása: A sértett a vádlottat a bűncselekmény előtt egy nappal korábban karmolta meg az utcán. A sértett és a vádlott utána nem találkoztak egymással. Az ügy cselekvési szintű értékelésénél az alábbi feltételezésekkel éltem:

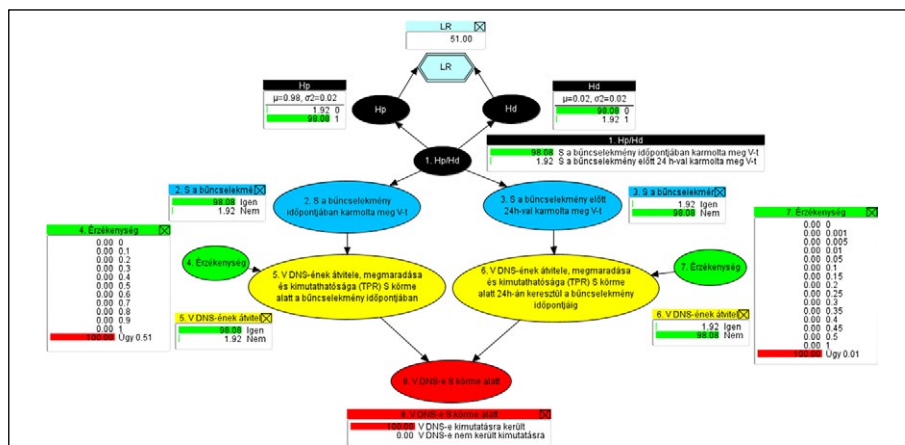
- Az olasz karmolási kísérletben részt vevő nők körme, karmolási mechanizmusa és tisztálkodási szokásai nem tértek el jelentősen a bűnügy sértettjétől.
- A bűnügy sértettje nem viselt kesztyűt a karmolás során. Ezt azért kell feltételezésként leszögezni, mivel a bűncselekmény decemberben történt, így elképzelhető, hogy olyankor a sértett az utcán általában kesztyűt viselt.
- Az olasz karmolási kísérletben részt vevő személyek nyomhagyó képessége nem tért el jelentősen a bűnügyben érintettektől.
- Az olasz karmolási vizsgálat DNS-kimutatói érzékenysége megegyezett a bűnügyben használt módszerével, vagy annál magasabb volt.
- A bűncselekmény után eltelt idő és a mintavételi, tárolási és szállítási körülmények érdemben nem befolyásolták a DNS kimutathatóságát a két feltételezett cselekvés összehasonlíthatósága szempontjából.

A feladathoz tartozó fontos háttérinformáció azok a tények, melyek szerint a sértett és a vádlott a bűncselekmény idejében egy faluban laktak, illetve a bántalmazása során kitartóan védekezett. Mindezek mellett a sértett körme alatt egyéb idegen DNS nem volt detektálható.

Ebben az emberölési ügyben a sértett körömmintájára kapott DNS-eredmény és az olasz karmolási kísérlet 0. és 24. órájához tartozó utólagos gyakorisági értékek felhasználásával készített cselekvési szintű Bayes-hálózatot a 8. számú ábra mutatja be. A hálózat csomópontjainak valószínűségi táblázatai a 10. számú táblázatban láthatók.

8. számú ábra

A tényleges DNS-vizsgálati eredmény szerint valóra váltott cselekvési szintű Bayes-hálózat a magyarországi emberölési ügyben

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

10. számú táblázat

A magyarországi emberölési ügyben felállított cselekvési szintű Bayes-hálózat valószínűségi táblázata

1. HpHd										2. S a bűncselekmény időpontjában karmolta meg V-t																			
S a bűncselekmény időpontjában karmolta meg V-t										1. HpHd					S a bűncselekmény időpontjában karmolta meg V-t					S a bűncselekmény előtt 24 h-val karmolta meg V-t									
S a bűncselekmény előtt 24 h-val karmolta meg V-t										Igen					1					0					1				
S a bűncselekmény előtt 24 h-val karmolta meg V-t										Nem					0										1				

3. S a bűncselekmény előtt 24h-val karmolta meg V-t										4. Érzékenység										7. Érzékenység																			
1. HpHd										S a bűncselekmény időpontjában karmolta meg V-t					S a bűncselekmény előtt 24 h-val karmolta meg V-t					0					1					0					1				
Igen										0					1					0.1					1					0.001					1				
Nem										1					0					0.2					1					0.005					1				
Nem										1					0					0.3					1					0.01					1				
Nem										1					0					0.4					1					0.05					1				
Nem										1					0					0.5					1					0.1					1				
Nem										1					0					0.6					1					0.15					1				
Nem										1					0					0.7					1					0.2					1				
Nem										1					0					0.8					1					0.3					1				
Nem										1					0					0.9					1					0.4					1				
Nem										1					0					1					1					0.45					1				
Nem										1					0					Úgy 0.51					1					0.5					1				
Nem										1					0										1					1					1				
Nem										1					0										Úgy 0.01					1					1				

5. V DNS-ének ártatlansága és kimutathatósága (TPR) S körme alatt a bűncselekmény időpontjában									
4. Érzékenység									
2. S a bűnc.									
Igen									
Nem									
6. V DNS-ének ártatlansága és kimutathatósága (TPR) S körme alatt a bűncselekmény időpontjában									
5. V DNS-ének ártatlansága és kimutathatósága (TPR) S körme alatt a bűncselekmény időpontjában									
V DNS-e kimutatásra került									
V DNS-e nem került kimutatásra									

6. V DNS-ének ártatlansága és kimutathatósága (TPR) S körme alatt 24h-án keresztül a bűncselekmény időpontjában									
7. Érzékenység									
3. S a bűncselekmény előtt 24h-val karmolta meg V-t									
Igen									
Nem									
0.15									
Igen									
Nem									
0.25									
Igen									
Nem									
0.35									
Igen									
Nem									
0.45									
Igen									
Nem									
0.55									
Igen									
Nem									
0.65									
Igen									
Nem									
0.75									
Igen									
Nem									
0.85									
Igen									
Nem									
0.95									
Igen									
Nem									
1									
Úgy 0.01									

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

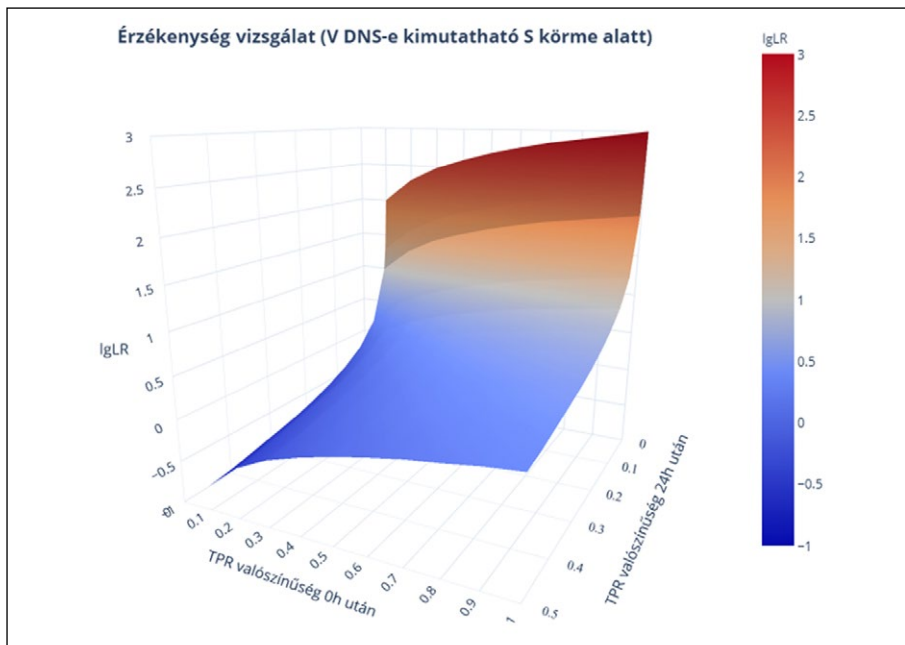
A hálózatban az ügy forrásszintű szakértői vizsgálata során kapott DNS-eredmény (ti. a vádlott DNS-profilja kimutatható volt a sértett körme alatt) valóra váltásával a HUGIN szoftver 51-es értéket mutatott a valószínűségi hányadosra. Ez az LR-érték azt jelenti, hogy a kimutatott DNS-eredmény legalább 51-szer valószínűbb akkor, ha a sértett a vádlottat a bűncselekmény időpontjában karmolta meg, ahhoz képest, hogy a vizsgált karmolás egy nappal korábban történt. Ha a Bayes-hálózatunkban azt az eredményt váltjuk valóra, hogy a vádlott DNS-profilja nem volt kimutatható a sértett körme alatt, akkor az LR-érték 0,49-re esett vissza. Ez utóbbi eredmény kis mértékben támogatja a védelem állítását, ami nem meglepő, hiszen ebben az esetben nincs terhelő genetikai bizonyíték a vádlott ellen.

A 8. számú ábra Bayes-hálózatában zöld színnel egy eddig még nem tárgyalt, úgynevezett érzékenységi (szenzitivitási) csomóponttípus is feltüntetésre került. A háromrészes tanulmányosorozatomban első részében (Füredi, 2026a) megemlítettem, hogy a cselekvési szintű Bayes-hálózatanalízis megbízhatóságának (robustness) tesztelésére leggyakrabban az érzékenységvizsgálatot használják a szakemberek. Az érzékenységvizsgálat alapvetően négy olyan területre

fókuszálhat, amelyek jelentős befolyással bírhatnak a hálózat segítségével kiszámított valószínűségi hányadosra (Taylor & Kokshoorn, 2023). A szenzitivitás teszt során a csomópontok átrendezésével, egyesítésével, vagy újabb (például háttér) csomópontok beiktatásával változtatgathatjuk a Bayes-hálózatunk felépítését, megfigyelve közben az LR-értékek alakulását. Másik lehetőségként felülvizsgálhatjuk a forrásszintű genetikai eredményeket, és azok módosításával az LR-re gyakorolt hatásukat is elemezhetjük. Az úgy egyes feltételezett körülményeinek megváltoztatásával, kibővítésével (például megmaradási időtartam módosítása) szintén tesztelni tudjuk a valószínűségi hányados érzékenységét ezekre az esetekre vonatkozóan. Végül, de nem utolsó sorban a szenzitivitás teszt elvégezhető a TPPR- és háttérfaktorok valószínűségének megváltoztatásával vagy azok forrásadatainak újbóli mintavételezésével. Ha az előbbieken említett bármelyik tesztben egy valószínű tartományon belüli kisebb változtatás is az LR értékét nagyságrendekkel növeli vagy csökkenti, akkor a BH-analízis módfelett érzékeny arra a Bayes-háló struktúrára, eredményre, körülményre vagy TPPR-faktorra. Az emberölési ügyben a hálózatelemzés megbízhatósága szempontjából a legkritikusabb tényezőnek a karmolás során átkerült idegen biológiai anyag transzferének (T), megmaradásának (P) és kimutathatóságának (R) a becsült valószínűségét tekinttem. Mivel ezt bináris (van/nincs) eredménymodellben vizsgáltam, így a TPR-csomópontokhoz elegendő egy-egy egyszerű, címkézett gyökércsomópontot rendelni 0 és 1 közötti előzetes TPR-valószínűségekkel. Az ilyen típusú érzékenységvizsgálathoz nem feltételül szükséges tesztelni a teljes valószínűségi tartományt, az szűkíthető az elemezni kívánt, kritikusnak vélt intervallumra. A 8. számú ábra 7. érzékenységi csomópontjában eltérő valószínűségi léptéket használtam a 4. csomóponthoz képest annak érdekében, hogy nagyobb felbontásban értékelhessem az LR-eredményeket egy kritikusnak tekintett, 0–0,5 közötti TPR-valószínűségi tartományon belül. Az olasz karmolási kísérletből származó valószínűségek egyszerűbb valóra váltása érdekében az érzékenységi csomópontokban külön ügyállapotként a konkrét valószínűségeket (0,51, illetve 0,01) is rögzítettem. Az érzékenységtesztet ebben a Bayes-hálózatban úgy lehet elvégezni, hogy az úgy DNS-vizsgálati eredményének valóra váltása mellett az érzékenységi csomópontokban lévő valószínűségeket is egyesével valóra váltogatjuk, és közben feljegyezzük a hozzájuk tartozó LR-értékeket. Tekintettel arra, hogy csak egy genetikai eredményadatunk és két érzékenységi csomópontunk van, így az érzékenységvizsgálatunk összesített eredményét egy 3-D diagramon ábrázolni tudjuk (9. számú ábra)

9. számú ábra

A magyarországi emberölési ügyben felállított cselekvési szintű Bayes-hálózat érzékenységvizsgálati eredményének 3-D diagramja

Forrás. A szerző saját szerkesztése.

A 9. számú ábrán lévő színes görbe felület minden pontja megmutatja azt, hogy az adott pontnak a vízszintes tengelyeken lévő vetületét képviselő TPR-valószínűségekhez milyen logaritmikus LR-érték (lgLR) tartozik a függőleges tengelyen. A diagram alapján az a következtetés vonható le, hogy az LR-érték nagyságrendjét leginkább az idegen eredetű DNS 24 óra utáni TPR-valószínűsége befolyásolja a 0–0,2 valószínűségi tartományon belül. Ez azt jelenti, hogy a sértett körme alatt a terhelti DNS kimutatásának ezzel a Bayes-hálózatanalízis modellel történő cselekvési szintű értékelésének eredménye leginkább a köröm alá kerülő terhelti DNS megmaradásának valószínűségére érzékeny alacsony TPR-valószínűség esetén. Ez az érzékenységi tesztvizsgálati eredmény összhangban van ebben a karmolási cselekményben előzetesen elvártakkal.

Ezen emberölési ügy cselekvési szintű igazságügyi genetikai szakértői kiértékelésének szakvéleménybe foglalásakor is azokat a szempontokat kell figyelembe venni, melyeket tanulmányosorozatom első részében bemutattam (Füredi, 2026a). A szakvélemény felépítése és szövegezése – szem előtt tartva az

igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény előírásait is – a következő lehet (Taylor & Kokshoorn, 2023).

1) A vizsgálat tárgya (lelet)

A kiértékelő (evaluative) típusú szakvéleményt a bűnügyben vizsgálandó, az érintett felek által korábban már megfogalmazott cselekvések rövid leírásával, és a rendelkezésre álló, általában (al)forrásszintű genetikai eredmények ismeretetésével célszerű kezdeni:

„A nyomozó vagy vádhatóság állítása (Hp): A sértett a terheltet a bűncselekmény időpontjában karmolta meg a sértett lakásában.

A védelem állítása (Hd): A sértett a terheltet a bűncselekmény időpontja előtt 1 nappal korábban karmolta meg, amikor a vádlott segítséget nyújtott a sértettnek az utcán. A sértett és a terhelt utána már nem találkoztak egymással.

Az érintett felek a korábbi szakértői vizsgálatok eredménye alapján elfogadták, hogy a sértett körme alatt idegen komponensként csak a terhelt DNS-e volt kimutatható.”

2) Vizsgálati módszer

Ebben a részben célszerű leírni az értékeléshez szükséges feltételezéseket és háttérinformációkat. A vizsgált cselekvésekhez szöveges formában vagy ábrán közölhetjük a cselekvésekben szerepet játszó biológiai anyagmaradványok TPPR-eseményeihez tartozó út- és idővonalakat. Az ezek ismeretében levezetett LR-képlet vagy felrajzolt Bayes-hálózat szintén részét kell képezze a szakvéleménynek. Az egyes TPPR-faktorokhoz rendelt valószínűségek feltételes valószínűségi táblázatokban kerülhetnek megadásra a valószínűségi adatok forrásainak feltüntetésével. Összetettebb cselekvés vagy genetikai eredmény esetén a bonyolultabb LR-képletet, Bayes-hálózati rajzot, valamint a hozzájuk tartozó valószínűségi táblázatokat célszerű a szakvélemény mellékletébe vagy függelékébe helyezni.

„Az ügyben A vizsgálat tárgyában leírt állítások cselekvési szintű Bayes-hálózatanalízisét végeztem el a HUGIN szoftver segítségével. Az eljáró hatóságtól kapott információk alapján a kiértékelés során az alábbi feltételezésekkel éltem és háttérinformációkat használtam fel: ...” (itt az ügyben már korábban leírtak következhetnek).

„A vizsgált cselekvések során átkerülő DNS út- és idővonalát a mellékelt Bayes-hálózatban tüntettem fel. A DNS átkerüléséhez (Transzfer), megmaradásához (Perzisztencia) és kimutathatóságához (Recovery) (összefoglalóan a TPR-hez) tartozó feltételes valószínűségi táblázatok a valószínűségi adatok forrásának feltüntetésével szintén a mellékletben található. A Bayes-hálózatban

ún. szenzitivitás teszttel azt is megvizsgáltam, hogy a kapott statisztikai eredményt milyen mértékben befolyásolhatják a különböző TPR-valószínűségek.”

A Vizsgálati módszer részben szükség esetén a Bayes-hálózatanalízis alapjai is röviden kifejthetők, amelyhez e tanulmány is segítséget nyújthat az eljáró szakértők számára.

3) Vizsgálati eredmények, szakértői ténymegállapítás

A kiértékelés számszerűsített eredménye a valószínűségi hányados (LR), amelynek a jelentését ebben a részben célszerű leírni, mert így az érintett felek a vizsgálati módszer tételes átolvasása nélkül is gyorsan értelmezni tudják a szakértői vizsgálat eredményét:

„A DNS-eredmények felhasználásával A vizsgálati módszer fejezetben leírtak szerint elvégeztem a cselekvési szintű Bayes-hálózatanalízist. A számításoknál a terhelti DNS kimutatási valószínűségeinek egymáshoz viszonyított arányát (LR) kaptam meg két állítás (Hp és Hd) vonatkozásában:

Hp állítás: A sértett a terheltet a bűncselekmény időpontjában karmolta meg a sértett lakásában.

Hd állítás: A sértett a terheltet a bűncselekmény időpontja előtt 1 nappal korábban karmolta meg, amikor a vádlott segítséget nyújtott a sértettnek az utcán. A sértett és a terhelt utána már nem találkoztak egymással.

A Bayes-hálózatanalízis eredményeképpen a terhelt DNS-ének kimutatási valószínűsége Hp állítás vonatkozásában legalább 51-szer nagyobb, mint a Hd állításhoz számított értékhez képest.

Az elemzett Bayes-hálózat érzékenység-vizsgálati eredményét a mellékelt grafikonon tüntettem fel.”

4) Vélemény

A szakvélemény konklúzió részében szöveges értékelést is érdemes társítani az LR számértéke mellé:

„A sértett körme alatt a terhelt DNS-ének kimutatása legalább 51-szer valószínűbb, ha a cselekvés a nyomozó (vagy vád-) hatóság állításának megfelelően történt a védelem állításához képest. Ennek alapján a genetikai bizonyíték alátámasztja a nyomozó (vagy vád-) hatóság állítását a védelem állításával szemben.”

Szöveges interpretáció esetén a szakvéleménynek, vagy annak mellékletének tartalmaznia kell a bizonyítottság mértékét kifejező, a tanulmánysorozatomban első részében említett verbális skálát is (Füredi, 2026a). Ha a szakértői elemzés során érzékenységvizsgálat is történt, akkor annak interpretációját a korábban leírtakhoz hasonló szövegezéssel célszerű beilleszteni a szakvélemény Vélemény részébe. A szakvélemény végén fontos hangsúlyozni az következőket:

„Felhívom a T. eljáró hatóság figyelmét arra, hogy a megadott statisztikai eredmény nem az állítások, és így a cselekvések valószínűségét hivatott megbecsülni, hanem a kapott genetikai eredmény valószínűségét a cselekvésekre tett állítások elfogadásakor. Mindezek mellett a statisztikai eredmény és az abból levont következtetés is változhat, amennyiben az elemzett cselekvésre vonatkozó állítások, feltételezések vagy háttérinformációk változnak.”

A cselekvési szintű TPPR-faktorok és Bayes-hálózatok meghatározásának és alkalmazásának kihívásai a magyarországi igazságügyi genetikai gyakorlatban

Magyarországon a Nemzeti Szakértői és Kutató Központban (NSZKK) rendelkezésre állnak azok a laboratóriumi alaplátványok és statisztikai genetikai szoftverek, amelyek alkalmazásával a legkülönbözőbb biológiai anyagmaradványtípusok forrásszintű azonosítása elvégezhető (Fullár et al., 2020; Füredi, 2023; Füredi, 2024; Dobos et al., 2024). E módszerek érvényességét és az eredmények megbízhatóságát az NSZKK külföldi jártassági tesztekben (GEDNAP, CTS – URL4; URL5) való sikeres részvételei is igazolják. Ezek a laboratóriumi és statisztikai genetikai eljárások megfelelnek a tanulmányosorozat második részében (Füredi, 2026b) korábban leírt, a TPPR-faktorok meghatározásához és az eredmények publikálásához szükséges követelményeknek forrásszinten (Gosch & Courts, 2019; Taylor & Kokshoorn, 2023; Gill et al., 2026). Ugyanakkor ahhoz, hogy egy laboratórium a cselekvési szintű értékeléseihez használni tudja más laboratóriumok által meghatározott TPPR-értékeket, a szakembereknek meg kell győződnie arról, hogy az alábbi négy területen a laboratóriumok módszertanában és a kimutatások hatékonyságában nincs jelentős különbség:

- 1) A mintavétel, illetve a biológiai anyag (DNS, RNS stb.) kivonásának hatékonysága.
- 2) A tisztított biológiai anyag mennyiségmérésének pontossága.
- 3) A biológiai profilmeghatározás érzékenysége.
- 4) A biológiai profilalapú személyazonosítás statisztikai módszere.

Az érvényesség elméleti alapon történő eldöntésében elsősorban a mintavételi, laboratóriumi és statisztikai genetikai módszerek protokolljainak összehasonlítása játsza a legfőbb szerepet. Ugyanakkor még ugyanolyan vagy nagyon hasonló protokollok alkalmazása esetén is lehetnek különbségek a különböző laboratóriumok bizonyos forrásszintű eredményeiben (elsősorban a DNS-kivonás hatékonyságában), ahogy erre az ENFSI ReAct projektje rámutatott (Gill et al.,

2025a). A lehetséges különbségek magyarországi feltérképezésében jelentős szerepet játszhat a már publikált külföldi kísérletek (például ReAct projekt) hazai laboratóriumokban történő megismétlése, illetve a tanulmánysorozat második részében korábban említett DNS-mennyiség meghatározási korrekciós faktor laboratóriumként történő megállapítása (Füredi, 2026b). A magyar szakemberek előtt ugyancsak feladatot jelent még a TPPR-t befolyásoló egyéb tényezők hazai feltérképezése. Fontos lenne megvizsgálni például, hogy magyarországi ügyekben:

- potenciálisan érintett személyek nyomhagyói státusában;
- a bűnjeltárgyak típusában, anyagában;
- a biológiai anyagmaradványok helyszínen vagy bűnjeltárgyakon való elterjedtségében;
- a BAM-ok megmaradását befolyásoló helyszíni vagy eljárási körülményekben (például érintett személyek életkörülményei, időjárás, mintavétel, csomagolás, tárolás, szállítás) vannak-e olyan különbségek a már publikált külföldi adatokhoz képest, amelyek jelentős befolyással bírhatnak a már rendelkezésre álló TPPR-eredmények felhasználhatóságára. Mindezek mellett még nem vagy nem teljeskörűen publikált, magyarországi ügyekben gyakran előforduló TPP-jelenségek vagy cselekvéstípusok kísérletes vizsgálatára is szükség lenne a közeljövőben. Ilyen lehet például a kesztyűben elkövetett bűncselekmények tekintetében a különböző típusú kesztyűkön lévő BAM elterjedtségének, közvetett vagy közvetlen átvitelének mélyebb megismerésére irányuló kísérletek, amelyek a szövetkesztyűk esetében elemi szálak TPPR-vizsgálatával is kombinálhatók lennének. Hasonlóan érdekes kérdéskör és nem teljeskörűen elemzett terület a biológiai anyagmaradványok utólagos használat nélküli vagy (ideiglenes) használat utáni megmaradása a helyszínen vagy különböző elkövetési tárgyakon, melyre sok esetben hivatkozik a terhelt védekezésképpen. A cselekvési szintű Bayes-hálózatanalízis vonatkozásában e kézirat írásának időpontjában Magyarországon is nehézséget okoz egy könnyen kezelhető, minden szükséges funkcióval ellátott, nem limitált kapacitású ingyenes szoftver hiánya. Emellett a hatékony rutin szintű működéshez szükség lenne egy olyan BH típusadatbázisra, amely a magyarországi ügyekben gyakran előforduló cselekvéstípusokra már kész sablon Bayes-hálózatokat tartalmazna. E sablon BH-k rendelkezésre állása esetén a szakértőknek már csak a konkrét ügyben érvényes TPPR valószínűségi értékeket és a várható vagy meghatározott eredményadatokat kellene beilleszteniük a Bayes-hálózatba az ily módon gyorsan elvégezhető előzetes CAI-analízis, vagy utólagos szakvéleményezés során. A tanulmányban leírásra került két Bayes-hálózat kiindulópontként is szolgálhat e magyarországi BH-adatbázis felépítéséhez. A magyarországi ügyekben

felállított Bayes-hálózatok transzfer- és eredménycsomópontjaihoz úgynevezett kimutató változékonysági (variability) gyökércsomópontok is rendelkezhetnének, amelyekkel a laboratóriumok közötti esetleges kimutatói és értékelési különbségek kompenzálhatók lennének még olyan esetekben is, amikor nincs mód a mások által publikált kísérletek megismétlésére (Taylor et al., 2025). Végül, de nem utolsó sorban a gyakran előforduló típusügyekben vagy súlyos bűncselekményekben az érintett felek által vitatott cselekvések kísérletes szimulációjával meghatározott TPPR-értékek és felállított Bayes-hálózatok nemcsak a konkrét ügyekben, hanem más eljárásokban is hasznos adatokat szolgáltatathatnának a biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálatához mind hazánkban, mind külföldön.

Felhasznált irodalom

- Cook, R., Evett, I. W., Jackson, G., Jones, P. J., Lambert, J. A. (1998). A model for case assessment and interpretation. *Sci Justice.*, 38(3), 151–156. [https://doi.org/10.1016/s1355-0306\(98\)72099-4](https://doi.org/10.1016/s1355-0306(98)72099-4)
- Daly, D. J., Murphy, C., McDermott, S. D. (2012). The transfer of touch DNA from hands to glass, fabric and wood. *Forensic Science International: Genetics*, 6(1), 41–46. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2010.12.016>
- Dobos, Á., Dudás-Boda, E., Füredi, S., Heinrich, A., Kormos, Z., Mátrai N., Pamzsav H., Tapasztó A. (2024). Genetikai Szakértői Intézet. In *Forenzikus Füzetek 2. A Nemzeti Szakértői és Kutató Központ jelene és jövőképe II.* (pp. 28–56). https://nszkk.gov.hu/content/forenzikus_fuzetek/ff-2024-2szam-full.pdf
- Fullár, A., Kutnyánszky, V., Leiner, N. (2020). Identification of burglars using foil impressio-ning based on tool marks and DNA evidence. *Forensic Sci Int.*, 316, 110524. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2020.110524>
- Füredi S. (2023). A nyomhordozók és emberi eredetű biológiai anyagmaradványok típusai és genetikai vizsgálatának jelentősége a magyarországi büntető- és közigazgatási eljárásokban – Esetleírások. (2023). *Belügyi Szemle*, 71(12), 2179–2196. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.12.4>
- Füredi S. (2024). A magyarországi bűnügyi DNS-profil nyilvántartás találatkeresési módszerének fejlesztése. *Rendőrségi Tanulmányok 7 (Különszám)*, 3-77. <http://dx.doi.org/10.53304/RT.2024.ksz.01>
- Füredi S. (2026a). A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálata bűnügyekben I. - A DNS-azonosítás szintet lép. *Belügyi Szemle*, 74(4), 909-949. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia-ajia.2026.v74.i4.pp909-949>
- Füredi S. (2026b). A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálata bűnügyekben II. - A DNS-transzfer. *Belügyi Szemle*, 74(5), 1331-1368. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i5.pp1331-1368>

- Gill, P., Hicks, T., Butler, J. M., Connolly, E., Gusmão, L., Kokshoorn, B., Morling, N., van Oorschot, R. A. H., Parson, W., Prinz, M., Schneider, P. M., Sijen T., & Taylor, D. (2020). DNA commission of the International society for forensic genetics: Assessing the value of forensic biological evidence - Guidelines highlighting the importance of propositions. Part II: Evaluation of biological traces considering activity level propositions. *Forensic Science International: Genetics*, 44, 102186. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.102186>
- Gill, P., Fonneløp, A., E., Hicks, T., X Xenophontos, S., Cariolou, M., van Oorschot, R., Buckel, I., Sukser, V., Papić, S., Merkaš, S., Kostic, A., Pereira, A. M., Teutsch, C., Forsberg, C., Haas, C., Petkovski, E., Hass, F., Masek, J., Stosic, J., Lee, J. S., Syn C. K-C, Groombridge, L., Trimborn, M., Hadjivassiliou, M., Breathnach, M., Novackova, J., Parson, W., Hatzet-Grubwieser, P., Pietikäinen, S., Joas, S., Willuweit, S., Grethe, S., Miličević, T., Hasselqvist, T., Kallupurackal, V., Stenzl, V., Jansson, S., Glocker, I., Brunck, S., Nyhagen, K., Linglem, A. B. D., Autere, H., Thornbury, D., Pedersen, N., Fox, S., Moore, D., Escott, G., Petersen, C. B., Larsen, H. J., Giles, R., Allen, P. S., Prieto, L., Ramirez, E., de Yuso, I. M., Bastisch, I. (2025a). The ReAct project: Analysis of data from 23 different laboratories to characterise DNA recovery given two sets of activity level propositions. *Forensic Science International: Genetics*, 76, 103222. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2025.103222>
- Gill, P., Hicks, T., Kokshoorn, B., van Oorschot, R. A. H., Taylor D., Parson, W. (2026). Minimum FSI: Genetics requirements for publishing data on DNA transfer and recovery, given activities. *Forensic Science International: Genetics*, 80, 103330. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2025.103330>
- Gosch, A., Courts, C. (2019). On DNA transfer: The lack and difficulty of systematic research and how to do it better. *Forensic Science International: Genetics*, 40, 24–36. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.01.012>
- Kloosterman, A., Sjerps, M., Quak, A. (2014). Error rates in forensic DNA analysis: Definition, numbers, impact and communication. *Forensic Science International: Genetics*, 12, 77–85. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2014.04.014>
- Orbán J. (2013). A Bayes-hálók rendészeti alkalmazhatóságának vizsgálata. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIV., 379–386. <https://www.pecshor.hu/periodika/XIV/orbanj.pdf>
- Orbán J. (2014). Kriminálisztikai valószínűségi becslés Bayes-hálókkal. *Magyar Rendészet*, 14(4), 115–130. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3909/3167>
- Orbán J. (2015). A felderítés és a nyomozás támogatása bayesi módszerekkel. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XVI., 169–174. <https://www.pecshor.hu/periodika/XVI/orban.pdf>
- Orbán J. (2018). Bayes-hálók a bűnügyekben. PhD értekezés. *Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája*. <https://pea.lib.pte.hu/server/api/core/bitstreams/5f6e0a6b-29cb-43af-bcce-c99fd1ce58ca/content>
- Orbán J. (2019). Vélelmek bizonyosságának növelése a büntetőeljárásban. Útkeresés a Bayes módszerben rejlő lehetőségek használata felé az Alaptörvény XXVI. cikkére figyelemmel. *Szegedi Tudományegyetem*. https://acta.bibl.u-szeged.hu/71311/1/szegedi_jogasz_doktorandusz_konf_002_235-245.pdf

- Orbán J. (2022) Bayesian Networks in Law Enforcement. *Belügyi Tudományos Tanács*. https://bm-tt.hu/wp-content/uploads/2022/02/OrbanJ_Security_Challenges_in_the_21st_Century_web-42.pdf
- Petrétei D. (2023). A szakértői „üzemmódok”. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*. XXV. Pécs, 301–308. https://pecshor.hu/periodika/XXV/Petretei_David.pdf
- Szkuta, B., Ansell, R., Boiso, L., Connolly, E., Kloosterman, A. D., Kokshoorn, B., McKenna, L. G., Steensma, K., van Oorschot, R. A. H. (2019). Assessment of the transfer, persistence, prevalence and recovery of DNA traces from clothing: An inter-laboratory study on worn upper garments. *Forensic Science International: Genetics*, 42, 56–68. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2019.06.011>
- Taylor, D. (2016). The evaluation of exclusionary DNA results: a discussion of issues in R v. Drummond. *Law, Probability and Risk*, 15(3), 175–197. <https://doi.org/10.1093/lpr/mgw004>
- Taylor, D., Biedermann, A., Hicks, T., Champod, & C. (2018). A template for constructing Bayesian networks in forensic biology cases when considering activity level propositions. *Forensic Science International: Genetics*, 33, 136–146. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2017.12.006>
- Taylor, D. & Kokshoorn, B. (2023). *Forensic DNA Trace Evidence Interpretation: Activity Level Propositions and Likelihood Ratios* (1st ed.). CRC Press. <https://doi.org/10.4324/9781003273189>
- Taylor, D., Volgin, L., Gill, P., Kokshoorn, B. (2025). Accounting for inter-laboratory DNA recovery data variability when performing evaluations given activities. *Forensic Science International: Genetics*, 78, 103283. <https://doi.org/10.1016/j.fsigen.2025.103283>
- Vink, M., de Koeijer, J. A., Sjerps, M. J. (2024) A template Bayesian network for combining forensic evidence on an item with an uncertain relation to the disputed activities. *Forensic Science International: Synergy* (9), 100546. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2024.100546>

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: *Advanced DNA interpretation given activity level propositions*. <https://www.formation-continue-unil-epfl.ch/formation/advanced-dna-interpretation/>
- URL2: *HUGIN EXPERT*. <https://www.hugin.com/>
- URL3: *Iuvaro, A. (2020). Forensic analysis of fingernail debris after a scratch experiment and its applications in violence against women investigation. PhD thesis*. https://amsdottorato.uni-bo.it/id/eprint/9419/1/Tesi_Alessandra_Iuvaro.pdf
- URL4: *German DNA Proficiency Test*. <https://www.gednap.org/>
- URL5: *Collaborative Testing Services, Inc.* <https://collaborative-testing.com/>

Alkalmazott jogszabály

2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Füredi S. (2026). A biológiai anyagmaradványok cselekvési szintű vizsgálata bűnügyekben III. A Bayes-hálózatok. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1649–1686. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1649-1686>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Az adatokat kérésre rendelkezésre bocsátják.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Füredi Sándor, aki a furedis@nszkk.gov.hu e-mail címen érhető el.

A generatív mesterséges intelligencia elterjedése az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak létrehozásában Kiskorú áldozatok és elkövetők

The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders

Meggyesfalvi Boglárka

gyermekvédelmi szakember, kriminológus
Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
meggyesfalvi.b@gmail.com

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy feltáró jelleggel, tudományos módszerekkel vizsgálja azt a kérdést, miként járul hozzá a generatív mesterséges intelligencia – beleértve a „deepfake” (mélyhamisítás) technológiát is – terjedése a gyermekek online szexuális bántalmazását ábrázoló tartalmak előállításának és megosztásának problémájához. A kutatás különös figyelmet fordít az áldozattá és gyermekként elkövetővé válás jellegzetességeire és körülményeire, valamint a generatív mesterséges intelligencia elterjedéséből fakadó társadalmi, jogi és kriminológiai kihívások feltárására.

Módszertan: Az elmúlt évek magyar és nemzetközi szakirodalmának, kutatási és intézményi jelentéseinek, valamint a releváns statisztikáknak a szisztematikus áttekintése és elemzése. Az elemzést esettanulmányok és hazai, illetve nemzetközi példák bemutatása és összevetése egészíti ki.

Megállapítások: A generatív mesterséges intelligencia térnyerése radikálisan növeli a digitálisan létrehozott szexuálisan explicit, gyermekeket valósághűen ábrázoló felvételek mennyiségét. Az egyre inkább „felhasználóbaráttá” váló

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2025. 07. 29. Átdolgozás: 2025. 10. 21. Elfogadás: 2025. 11. 10.

alkalmazások egyszerűsödése és könnyű hozzáférhetősége drasztikusan megkönnyíti az elkövetővé és áldozattá válást világszerte. A globális erőfeszítések ellenére a megfelelő nemzetközi és hazai jogi, büntetőjogi és megelőzési eszközök egyelőre hiányosak. Az eredményes online gyermekvédelmet és igazságszolgáltatást elősegítő stratégiák kidolgozása során elengedhetetlen, hogy differenciált, megelőzésre fókuszáló, rendszerszintű és szakmaközi megoldások szülessenek, célzottan figyelembe véve a gyermekek helyzetének és szociodemográfiai jellegzetességeinek különbségeit.

Érték: A tanulmány kriminológiai szakmai keretek között, széleskörűen elemez egy gyorsan fejlődő és aktuális gyermekvédelmi, büntetőjogi és jogalkotói problémát. A friss nemzetközi és hazai szakirodalom és tények alapján mutat rá a differenciált, gyermekeket értő módon bevonó, preventív, helyzetspecifikus, életkori és nemi szempontokra érzékeny beavatkozások szükségességére, támpontot nyújtva hatékony stratégiák kialakításához az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak kezelésére a generatív mesterséges intelligencia térnyerésének korában.

Kulcsszavak: generatív mesterséges intelligencia, online szexuális gyermekbántalmazás, online gyermekvédelem, kiberbűnözés

Abstract

Aim: The study ‘The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders’ paper aims to explore the question of how the spread of generative artificial intelligence (including ‘deepfake’ technology) exacerbates the problem of creating and sharing online child sexual abuse material. The paper pays particular attention to the characteristics and circumstances of victimisation and youth offending, as well as to the social, legal, and criminological challenges arising from the expansion of generative AI.

Methodology: Systematic review and analysis of recent Hungarian and international literature, research and other reports, as well as relevant statistical data. The analysis is further complemented by case studies and by the presentation and comparative examination of national and international examples.

Findings: The advance of generative artificial intelligence radically increases the volume of digitally created, sexually explicit, realistic images of children. The simplification and easy accessibility of increasingly user-friendly applications facilitate child perpetration and victimization worldwide. Despite global efforts, adequate international and national legal, law enforcement, and prevention tools remain inadequate. Effective online child protection and criminal justice

strategies therefore require differentiated, prevention-oriented, system-level and interdisciplinary solutions that deliberately take account of children's diverse situations and sociodemographic characteristics.

Value: The study provides a comprehensive analysis of a rapidly evolving and pressing child protection, law enforcement, and legislative challenge through a criminological lens. Drawing on up-to-date academic and grey literature and evidence, it highlights the need for differentiated, child-centred, preventive, context-, age- and gender-sensitive interventions. It provides reference points for the development of effective strategies to tackle online child sexual abuse material in the age of generative artificial intelligence.

Keywords: generative artificial intelligence; online child sexual abuse; online child protection; cybercrime

A téma időszerűsége

A tanulmány célja, hogy feltáró jelleggel, tudományos módszerekkel vizsgálja, hogy mit tudunk a generatív mesterséges intelligencia (beleértve a „deepfake” vagy mélyhamisítás) technológia terjedéséről a gyermekek online szexuális bántalmazását ábrázoló tartalmak készítése és megosztása kapcsán az elérhető magyar és nemzetközi szakirodalom, jelentések és statisztikák segítségével. Elemzi az áldozattá és a gyermekeként¹ elkövetővé válás egyes jellegzetességeit és körülményeit, többek között a szexuálisan explicit tartalmak készítésének és megosztásának normalizálódását a gyerekek körében, a jelenség nemi dimenzióit, illetve az elérhető témaspecifikus tudás és a generatív mesterséges intelligenciára fókuszáló digitális kompetenciafejlesztő programok hiányát. A téma aktualitását adja, hogy Magyarországon és globálisan is növekszik az ezzel a könnyen elérhetővé és kezelhetővé váló, gyorsan fejlődő technológiával a nyílt interneten, például közösségimédia-platformokon elkövetett gyermekpornográf bűncselekmények száma (IWF, 2025; Biztonságosinternet, 2024; NMHH, 2024), amely egyes országokban akár több százezer elkövetőt és áldozatot is érinthet. A probléma kezelésére az Európai Parlament 2025 júniusában túlnyomó többséggel szavazta meg azt az irányelvet, amely büntethetővé tenné a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló, mesterséges intelligenciával

1 Az 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény szellemében gyermek a 18 éven aluli személy. („Az Egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.”)

előállított anyagok létrehozását, birtoklását és megosztását (Armangau & Lory, 2025). A jogi eszközök azonban nem vagy csak nagyon kis mértékben tudják helyreállítani az okozott károkat (Gosztonyi & Lendvai, 2024). A tanulmány ezért vizsgálja, hogy milyen szempontokat érdemes figyelembe venni az elsősorban preventív célú, differenciált és célzott megoldások keresésében. Figyelembe veszi, hogy egyre több elkövető – beleértve a 18 éven aluli gyerekeket is – használja ki a generatív mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségeket (Biztonságosinternet, 2024; IWF, 2024; NMHH, 2024), specifikus és „felhasználóbarát” alkalmazások révén hatékonyan manipulálva, zsarolva és bántalmazva gyerekeket, és így fokozva a bűnmegelőző, bűnüldöző és áldozatvédő szervezetek munkáját mennyiségben, erőforrás-igényességben és komplexitásban.

Az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak elterjedtsége

Az online eltöltött jelentős időtartam és a közösségimédia-platformok sajátosságai világszerte hozzájárulnak az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak mennyiségének növekedéséhez, számos negatív következményt, köztük akár életre szóló traumát és nehézségeket okozva az áldozatoknak és hozzátartozóiknak (Parti & Szabó, 2024; Meggyesfalvi, 2024). A közösségimédia-platformokon a káros és illegális tartalmak szervesen beépülnek a platformok tartalmi struktúrájába (Meggyesfalvi, 2021), és technikai jellegzetességeik megkönnyítik annak lehetőségét, hogy jelentős mennyiségű szexuális bántalmazást tartalmazó felvételt osszanak meg könnyen és gyorsan a felhasználók. A káros tartalmak elterjedtségét támasztja alá egy 10 000 fiatal bevonásával készített kutatás, melyben kimutatták, hogy a szélsőséges erőszakot, brutalitást vagy szexuális bántalmazást bemutató tartalmakkal a gyermekek rendszeresen és nagy arányban keresési szándék nélkül találkoznak. A közösségimédia-platformok algoritmusaiuknak köszönhetően, ha látnak ilyeneket, akkor annál több hasonló tartalmat ajánlanak nekik az alkalmazások (Youth Endowment Fund, 2024). Ha egy tartalom meghökkentő, provokatív, vagy más erős érzelmet vált ki – így sok interakciót generál –, akkor még ha káros is, az algoritmusok alapesetben automatikusan felerősítik és szélesebb közönséghez juttatják el.

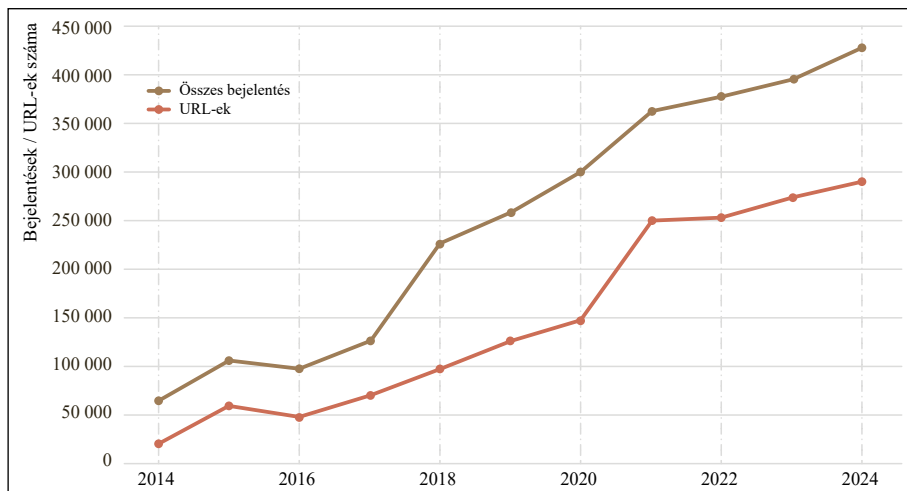
A Childlight (2025) által végzett, a jelenség globális elterjedtségét vizsgáló átfogó kutatás szerint a gyermekekkel szembeni szexuális kizsákmányolás és visszaélés a digitális térben minden olyan országban jelen van, ahol erre vonatkozó méréseket végeztek, és a kutatás előtti egy évben világszerte több mint 300 millió 18 év alatti gyermek vált áldozattá. A vizsgált időszakban világszerte minden

nyolcadik gyerek tapasztalt online szexuális célú megkeresést, beleértve a nem kívánt szexuális beszélgetéseket, a nem beleegyezésen alapuló szexuális tartalmú üzenet- és felvételváltást, valamint a kortársak által kezdeményezett, nem kívánt szexuális cselekedetekre vonatkozó kéréseket. Szintén minden nyolcadik gyerek tapasztalta, hogy az engedélye nélkül szexuális tartalmú képeket vagy videókat készítettek vagy terjesztettek róla, vagy mutattak neki (Childlight, 2025).

A probléma elterjedtségét mutatja, hogy a gyermekekkel szembeni szexuális bántalmazást ábrázoló tartalmakról szóló bejelentések száma 2019-től 2023-ig 87 százalékkal növekedett globálisan, s egyes országokban az összes gyermek akár 20 százalékát is érintve (WeProtect, 2023). Egy 2021-es nemzetközi kutatás szerint a mai fiatalok több mint egyharmadát kérték rá gyermekkorában, hogy tegyenek meg valamilyen szexuálisan explicit dolgot az online térben, és több mint felük élt át valamilyen szexuális visszaélést a kibertérben (Economist Impact, 2021). A témát kutató vezető brit szervezet, az Internet Watch Foundation (IWF) 2025. februári kutatási riportja szerint eddig 2024 volt a legrosszabb év a gyermekek szexuális bántalmazását tartalmazó online tartalmak fellelhetősége tekintetében. Méréseik szerint ezen illegális tartalmak előfordulása 830 százalékos növekedést mutatott a 2014-ben mért szinthez képest. A feldolgozott időszakban a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló képeket tartalmazó URL-ek száma 31 266-ról 291 273-ra, az összes feldolgozott bejelentés száma pedig 74 119-ről 424 047-re emelkedett (IWF, 2025).

1. számú ábra

A gyermekek feltételezett és megerősített szexuális bántalmazását ábrázoló felvételek.

Forrás. A szerző saját szerkesztése az IWF, 2025 adatai alapján.

A szexuális gyermekbántalmazást ábrázoló, a 2012. évi C. Büntető Törvénykönyvben (Btk.) tiltott „pornográf felvétel”-ként megnevezett tartalmak online terjesztését jelentősen megkönnyíti a technológiai fejlődés, miközben rendkívüli mértékben traumatikus lehet az áldozatokra nézve, és nagy eséllyel okoz visszafordíthatatlan negatív következményeket az érintett gyermekek testi és lelki fejlődésében (Balla et al., 2023; Bolyky & Sárík, 2023b; Garai, 2021; Meggyesfalvi, 2023; Parti & Szabó, 2024; Szabó & Csapucha, 2020a; Virág & Szabó, 2023). A magyar törvényalkotó is kiemelte, hogy „a gyermekek bántalmazása elfogadhatatlan”, „a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni, gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények a legvisszataszítóbb bűncselekmények közé tartoznak”, és az ilyen esetekben az eljáró szerveknek mindenkor biztosítaniuk kell a gyermeki jogok hatékony érvényesülését, és a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételét (Garai, 2021).

A Belügyminisztérium által működtetett Egységes Nyomozó Hatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS) adatai alapján a gyermekpornográfia-ával kapcsolatos regisztrált bűncselekmények száma Magyarországon az elmúlt években szintén jelentős emelkedést mutatott: az ENYÜBS 2023-as adatai szerint 299 fő 0–13 éves és 118 fő 14–17 éves gyermek vált gyermekpornográfia bűncselekmény áldozatává. 2023-ban az áldozatok száma a 0–13 éves korcsoportban megduplázódott az előző évekhez képest, a harmadik leggyakoribb bűncselekménnyé válva ebben a korosztályban. Az áldozatok többsége lány volt, és a sérelmükre elkövetett bűncselekmények tettesei gyakran intézményen belüli kortársaik közül kerültek ki, például iskolákban vagy gyermekotthonokban (Hintalovon, 2024).

A magyar Btk. szerint nemcsak valós személyeket ábrázoló felvételek, hanem a nem létező személy(ek) valósághű ábrázolása is pornográf felvételnek számít. A „valósághű” fogalom alatt olyan, a valósághoz megtévesztésig hasonló ábrázolás értendő, amely alapján nem lehet és nem is várható el annak megítélése, hogy az ábrázolt személy létezik-e, tehát a szabályozás nem terjed ki például rajzfilmek vagy festmények esetleges ábrázolásaira (Mezei, 2021), ugyanakkor vonatkozik a digitális technológiák segítségével, például generatív mesterséges intelligencia használatával létrehozott, valósághű felvételekre is. A létező kiskorú személyek bármilyen, a nemiséget súlyosan szeméremszértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon történő – így akár a mesterséges intelligencia segítségével létrehozott – ábrázolása is büntetendő.

A generatív mesterséges intelligencia miatt fokozódó kihívások

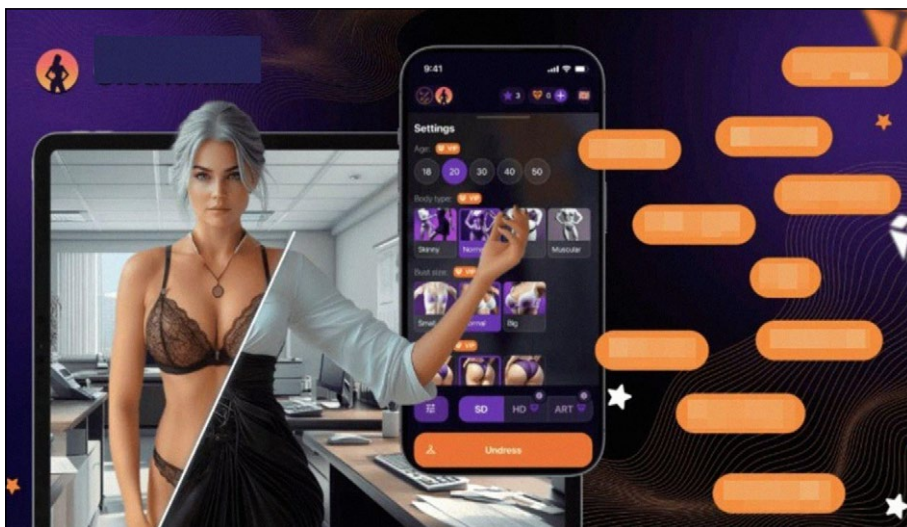
Az elmúlt években bekövetkezett gyors technológiai fejlődés fokozta a gyermekekkel szembeni szexuális bántalmazást ábrázoló felvételek iránti keresletet és a kontrollálhatatlanná váló terjedést. Ezt mutatja, hogy míg „hagyományosan” ezek a tartalmak nagyrészt a dark weben vagy rejtett fórumokon voltak elérhetőek, mára jelentős részük a nyílt, „látható” neten is könnyen hozzáférhető bárki, felnőtt vagy netező gyermek számára egyaránt (IWF, 2024). A gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló tartalmak mesterséges intelligenciával való előállítására az elmúlt években felerősödött és világszerte is nagyobb tudományos figyelmet kapott (Davy & Lundrigan, 2024). Bár az ezelőtt elérhető számítógépes algoritmusalapú technológiák által manipulált felvételek veszélyeit már korábban is hangsúlyozták tudományos munkák (Mezei, 2021), a fejlődő digitális technológiák részeként a generatív mesterséges intelligencia alapú alkalmazások gyorsuló térnyerése egyre nagyobb hatással van a gyerekek online áldozattá, illetve elkövetővé válására.

Szakértők két kategóriába sorolják a pornográf tartalmak „felhasználóbarát”, mesterséges intelligencia alapú előállítását lehetővé tevő online szolgáltatásokat, melyek az alanyok beleegyezését könnyen kikerülhetővé teszik. Az első kategóriába a teljes mértékben szintetikus szexuálisan explicit tartalmak létrehozására alkalmas szolgáltatások tartoznak, míg a második kategóriát az úgynevezett „meztelenítő” (nudifying) alkalmazások alkotják, amelyek meglévő képeket manipulálnak, hogy azokat meztelennek tűnő változatokká alakítsák (IWF, 2023). Ezeken felül a szervezett bűnelkövetői csoportokban tevékenykedők számára rendelkezésre állnak összetett, kifinomult modellek, amelyek kifejezetten arra vannak programozva és finomhangolva, hogy gyermekekkel szembeni szexuális bántalmazást ábrázoló felvételeket generáljanak a mesterséges intelligencia felhasználásával, sokszor kereskedelmi céllal.

A „felhasználóbarát” kategóriába tartoznak az olyan, akár gyerek által is könnyen kezelhető és elérhető, egyszerűbb mobilos alkalmazások, amelyekkel a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni, jogsértő és traumatikus tartalmak előállítása gyorsan és különösebb technológiai ismeret nélkül is elkövethető. A képek ilyen egyszerűbb, például „meztelenítő” technológiával történő manipulálását lehetővé tevő alkalmazások elterjedése azért releváns és különösen aggasztó gyermekvédelmi szempontból, mert megdöbbentően könnyen lehetővé teszik a gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetését korábban elképzelhetetlen mennyiségben – felnőttek és 18 éven aluliak számára egyaránt –, akár már az alkalmazás első kipróbálásával, vagy egy online csoportban tanúsított aktivitással.

2. számú ábra

Egy „meztelenítő” alkalmazás hirdetése (illusztráció)

Forrás: URL1

Egy 2024-ben felfedett, több mint ötszáz köznevelési és felsőoktatási intézményt érintő dél-koreai botrány során például kiderült, hogy középiskolások és egyetemisták országszerte hatalmas számban töltötték fel ismerős lányok, osztálytársak és tanároknők fotóit közösségimédia- és üzenetküldő szolgáltatás csoportokba, majd megkérték a csoporttagokat, hogy készítsenek belőlük valószínű „deepfake” pornográf képeket és videókat, melyeket aztán letölthettek és továbbíthattak társaiknak (MacKenzie & Choi, 2024). Ezek az online tevékenységek szisztematikusan szervezettek voltak, beleértve egy 220 000 tagot számláló Telegram-csatornát, melyben a mesterséges intelligencia által generált illegális képeket osztottak meg a felhasználók egymással (Smith & Brake, 2024), illetve az olyan zártabb csoportokat, mint például az egy adott középiskolára fókuszáló, kiskorú diákokból álló csoportot, amelynek több mint kétezer tagja volt (MacKenzie & Choi, 2024). A rendőrség a botrány nyomozása alatt kiadott közleménye szerint: egy bizonyos ponton a letartóztatott személyek 83,7 százaléka 18 éven aluli volt, beleértve legalább hetvenegy 10 és 13 év közötti gyermeket (Lee, 2024, Smith & Brake, 2024).

Az egyéni elkövetők kezelése mellett jelentős gyermekvédelmi kihívás, hogy a gyerekeket ábrázoló illegális explicit felvételekhez előfizetési rendszerben is hozzá lehet online férni, akár széles körben ismert, mainstream tartalommegosztó

platformokon keresztül is (Crawford & Smith, 2023). Az ilyen típusú „vállalkozások” profiljain keresztül mesterséges intelligenciával generált, explicit gyermekábrázolásokat kínálnak értékesítésre, gyakran különböző árszinteken, a keresett tartalom jellegétől és részletességétől függően (Crawford & Smith, 2023). Rendőrség által dokumentált esetek bizonyítják azt is, hogy az elkövetők már könnyen elérhető (például videojátékok fejlesztéshez használt) 3D-grafikai szoftverek és generatív mesterséges intelligencia alkalmazások segítségével hoznak létre hatalmas mennyiségű, új, illegális tartalmakat áldozataikról, szolgáltatásaikat online fórumokon, csetszobákban és legálisan elérhető internetes felületeken árulva (Rackham, 2025). Az új technológiák utat nyitottak olyan, eddig kevésbé tárgyalt elkövetési módok felé is, mint egy gyermek valóság-hű, háromdimenziós avatarjával való interakció lehetősége az immerzív virtuális valóságban, illetve a megtévesztés és behálózás új formái (Davidson et al., 2024). A virtuális terekben elkövetett szexuális gyermekbántalmazási esetek kapcsán jelenleg egyáltalán nem egyértelmű, hogy pontosan mi minősül büntetőjogilag tiltott pornográf felvételnek, és nincs általános útmutatás arról sem, hogy milyen módszerekkel lehet ezeket eltávolítani, illetve hatékonyan nyomozni (Parti & Szabó, 2024).

A magyar és nemzetközi bűnüldöző szervek szerint az elmúlt években megjelentek az olyan online operáló, szervezett nemzetközi bűnözői csoportok, amelyek kizárólag a generatív mesterséges intelligencia által létrehozott, kiskorúakat ábrázoló tartalmak terjesztésével foglalkoznak. Az Europol egyik első ilyen jellegű csoportot célzó nemzetközi akciója, a 2025 februárjában húsz ország, köztük Magyarország részvételével végrehajtott Cumberland akció során 273 gyanúsítható embert azonosítottak, 36 főt hallgattak ki vagy tartóztattak le, illetve 33 helyszínen tartottak kutatást, köztük két olyan magyar állampolgár lakcímén is, akik hozzáférést vásároltak egy dán elkövető által készített tartalmakhoz (police.hu, 2025). Az ügy rávilágított arra, hogy bár a rendőrség egyre nagyobb mennyiségű, gyermekeket érintő illegális tartalom kezelésével kell, hogy foglalkozzon, az ilyen bűncselekmények elleni hatékony fellépést jelentősen hátráltatja a megfelelő jogi szabályozás hiánya (Europol, 2025; Parti & Szabó, 2024).

Az Europol (2025) ezért közleményben hangsúlyozta, hogy a nemzeti jogszabályok hiánya „rendkívüli kihívást” jelent a nyomozók számára, mivel a mesterséges intelligencia alapú visszaélések területe új és jogilag kevésbé szabályozott. A jelenlegi jogszabályi keretek gyakran nem tartanak lépést a technológiai fejlődéssel, ami lehetőséget ad az elkövetőknek arra, hogy kihasználják a joghézagokat és új módszereket alkalmazzanak a bűncselekmények megvalósítása során. A mesterséges intelligencia által létrehozott tartalmak terjedése az

online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak volumenének növekedése mellett fokozza ezek elérhetőségét és láthatóságát is, ezzel nehezítve a korai prevenció és áldozatsegítő munkát is.

A generatív mesterséges intelligenciával létrehozott tartalmak elterjedtsége

A mesterséges intelligencia alkalmazásával kapcsolatos magyarországi kutatások jelenleg még kevésbé fókuszálnak kifejezetten a gyermekvédelemre (Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2023; Eötvös József Kutatóközpont, 2025). Általánosságban egy 2024-es év végi, telefonos felméréssel végzett, magyar lakosságra nézve reprezentatív kutatás (Eötvös József Kutatóközpont, 2025) alapján elmondható, hogy a magyar válaszadók 34 százaléka már használt generatív mesterséges intelligencia alapú szolgáltatást. A használatban viszont jelentős generációs különbség volt megfigyelhető: míg a fiatalok 58 százaléka már kipróbálta vagy használja a technológiát, addig a 65 év felettiek csupán 14 százaléka élt már akár egyszer is ezzel a lehetőséggel. Egy másik, 2024 őszén lefolytatott kutatásban (NMHH, 2025) több mint ezer 13–16 éves magyar fiatal bevonásával vizsgálták a mesterséges intelligencia alapú eszközök és az ezek által generált tartalmak és a gyerekek viszonyát. Ebből kiderült, hogy több mint háromnegyedük már legalább egyszer kipróbált már valamilyen generatív mesterséges intelligenciát használó alkalmazást. Ugyanakkora bár azt gondolták magukról, hogy a legtöbb esetben felismernék a mesterségesen létrehozott tartalmakat, mégis a megkérdezettek 50,6 százalékaival előfordult már, hogy valódinak hitt egy olyan tartalmat, amelyről később kiderült, hogy mégsem volt az (NMHH, 2025). A kutatás nemi különbségekre is rámutatott: a megkérdezett fiúk 83 százaléka, míg a lányoknak csak 62 százaléka gondolta hasznosnak, a mindennapokban alkalmazhatónak a mesterséges intelligencián alapuló programokat, eszközöket, és a fiúk összességében kevésbé is tartották veszélyesnek a technológiát.

Miközben a technológia felhasználásával a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket elkövető magyar személyeket, illetve az áldozattá váló gyerekeket vizsgáló kutatások, konkrét adatok egyelőre kevésbé elérhetőek, a nemzetközi tendenciák arra utalnak, hogy a mesterséges intelligencia használatának elterjedésével az online térben jelentkező fenyegetések Magyarországon is egyre nagyobb problémát jelentenek. A gyermekekkel szembeni online szexuális bűncselekményekkel foglalkozó Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztály Nyomozó Osztály nyomozói is megerősítették, hogy Magyarországon is megjelentek már az ilyen tartalmak és elkövetők (Fribék & Molnár, 2024). Felhívták rá a figyelmet, hogy a mesterséges

intelligenciával generált felvételek egyre élethűbbé válása – az elterjedtségük növekedésével párhuzamosan – egyre nagyobb kihívást jelent a rendőrségnek, többek között azért, mert jelentősen megnehezíti a valódi áldozatokat ábrázoló mélyhamisított, és a manipulált vagy teljes mértékben kreált tartalmak közötti különbségtételt.

Ahogy a dél-koreai eset is rámutat, a probléma elterjedtsége valószínűleg sokkal nagyobb arányú, mint ahogyan az a hivatalos statisztikákból követhető. Beszédeselek azonban a „jéghegy” csúcsát reprezentáló adatok is, amennyiben rámutatnak a nemzetközi és hazai trendekre. A brit hotline 2024-es adatai szerint az mesterséges intelligenciával létrehozott gyermekekkel szembeni szexuális bántalmazást ábrázoló anyagokról szóló bejelentések száma egy év alatt 380 százalékkal emelkedett: míg 2023-ban 51 ilyen esetről számoltak be, 2024-ben ez a szám 245 bejelentésre növekedett (IWF, 2024). Fontos megjegyezni, hogy egyetlen bejelentés akár több ezer képet is tartalmazhat. Az IWF 2024-es kutatása szerint egyetlen hónap alatt 3512 mesterséges intelligenciával létrehozott, gyermekeket ábrázoló szexuális bántalmazást megjelenítő képet azonosítottak egy dark webes oldalon, és a legszigorúbb kategóriába sorolt (penetratív aktust, szadizmust vagy bestialitást ábrázoló) felvételek számában az előző év azonos időszakához képest 10 százalékos emelkedés észleltek. Az elkövetők a generatív mesterséges intelligenciát egyre gyakrabban és hatékonyabban használják a gyermekek szexuális bántalmazást ábrázoló, rendkívül élethű és egyre fotorealisztikusabb audiovizuális tartalmak létrehozásában. Ezek nagy része korábban megszerzett, gyakran közeli családtagoktól származó, valódi gyermekeket ábrázoló felvételek manipulációjával, vagy teljes egészében mesterséges módon készülnek, és a tapasztalatok szerint már olyan anyagok is előfordulnak, melyek csecsemőket és kisgyermekeket érintő súlyos, brutális szexuális bántalmazást jelenítenek meg (IWF, 2024).

A magyar *Biztonságosinternet* hotline beszámolójában (2024) felhívta rá a figyelmet, hogy tapasztalataik szerint 2023-tól kezdve – a globális trendekkel összhangban – radikálisan megnőtt az olyan bejelentések száma, amelyek generatív mesterséges intelligencia által előállított képeket tartalmaznak. Esetükben a bejelentett, gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló (nem feltétlenül magyar készítésű, vagy magyar áldozatot ábrázoló) anyagok 22,8 százaléka volt ilyen jellegű tartalom. Ezeket a három következő kategóriába sorolták: valódi gyerekeket ábrázoló ártatlan képek (például a szülő által megosztott képek) manipulált, szexualizált változata; valódi gyerekek bántalmazását ábrázoló anyagok manipulált verziói a hatóságok megtevesztése céljából (például valódi gyereket hat ujjal vagy három füllel ábrázoló felvételek); illetve valószínűsíthetően nem létező gyermekek ábrázolása szexualizált helyzetekben, bántalmazás közben.

A másik magyar internetes segítő szolgálat, az *Internet Hotline* eddigi tapasztalatai ugyan kisebb arányokat mutattak, de ők is úgy találták, hogy bár az ilyen típusú bejelentések még viszonylag ritkák,² de a nemzetközi trendek alapján várható, hogy számuk a közeljövőben jelentősen növekedni fog (NMHH, 2024). Annak ellenére, hogy a mesterségesen létrehozott tartalmak bizonyos formái nem dokumentálnak valódi fizikai bántalmazást, jogilag és erkölcsileg is egyaránt károsnak minősülnek. Az ilyen anyagok létrehozása és terjesztése nemcsak az áldozattá válás új formáit eredményezheti (például népszerű felnőttek vagy gyermeksztrók fényképeinek felhasználása a bűncselekmény elkövetéséhez, vagy háromdimenziós avatarok létrehozása a virtuális valóságban, lehetővé téve az „interaktívabb” bűnelkövetést), hanem hozzájárulhat a gyermekek szexuális bántalmazásának normalizálásához is.

A vizsgált hotline szolgálatok tapasztalatai (IWF, 2024; IWF, 2023; NMHH, 2024; Biztonságosinternet, 2024) egyértelműen megerősítik, hogy a mesterséges intelligencia fejlődése a gyermekek online szexuális bántalmazásával összefüggésben Magyarországon és globálisan is egyre nagyobb szerephez jut. A technológia immár nem kizárólag elméleti kockázatként, hanem a hétköznapi felhasználók számára is könnyen hozzáférhető eszközként van jelen, amit a hotline-okhoz beérkező, generált tartalmakat érintő bejelentések számának növekedése is alátámaszt. Látható, hogy a fejlődő generatív mesterséges intelligencia technológiával készített tartalmak lehetőséget teremtenek a bűnelkövetés új formáira, megnehezítik az áldozatok hagyományos bűnüldözési módszerekkel való azonosítását, és hozzájárulhatnak a gyermekekkel szembeni szexuális bántalmazás iránti kereslet fenntartásához és növekedéséhez, illetve az elkövetői kör kiszélesedéséhez. Ez utóbbi megvalósulhat az elkövetői motívációk diverzifikációja miatt is, például olyan személyeket motiválva a bűnelkövetésre a könnyű megvalósíthatóság, a pénzügyi haszonszerzés vagy a kortárs csoportnyomás révén, akik amúgy nem érdeklődnének a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló felvételek készítése iránt.

Bűnüldözési és bűnmegelőzési kihívások a gyermek elkövetők esetében

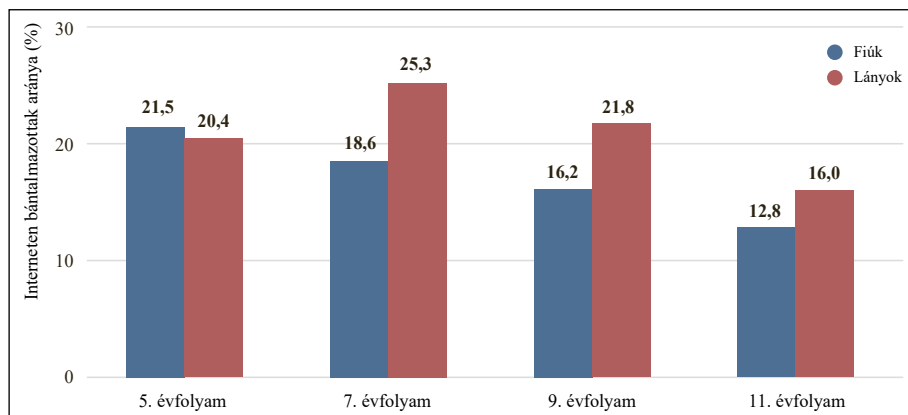
A dél-koreai botrány mellett az elmúlt években megjelent nemzetközi híradások már beszámoltak több olyan európai esetről is, melyekben büntetőeljárás

2 2024-ben az NMHH munkatársai által elemzett, a gyermekek online szexuális bántalmazásával összefüggésben érkezett tartalmak 4 százalékaról feltételezték, hogy mesterséges intelligencia segítségével készültek. Forrás: https://nmhh.hu/cikk/254611/Kozel_1500_bejelentest_kezelt_2024ben_az_Internet_Hotline

indult azért, mert maguk a gyermekek alkalmaztak generatív mesterséges intelligencia alapú „meztelenítő” alkalmazásokat más, ismerős gyermekek képein, és osztották meg ezeket széles körben online (IWF, 2023; Meggyesfalvi, 2023b). Bár ezek a gyerekek által kreált képek nem feltétlenül tudatosan ártó szándékkal készülnek, és az elkövetők sokszor nincsenek is tisztában cselekményük jogellenességével, a felvételek a megosztás után könnyen rossz kezekbe kerülhetnek, és kifejezetten ilyen illegális tartalmakra specializálódott oldalakon vagy fórumokon köthetnek ki. Szakértők szerint az is valós veszélyt jelent, hogy a bűnelkövetők azonosítják a felvételeken szereplő gyerekeket, majd a képeket felhasználják az áldozatok megszégyenítésére és elhallgattatására, esetleg zsarolására (Gerken & Tidy, 2023). Egy 2025 márciusában publikált kutatás (Thorn, 2025) szerint azok a fiatalok, akik elismerték, hogy másokról mesterségesen meztelen képeket készítettek, a használt alkalmazásokat könnyen hozzáférhetőnek tartották: elmondásuk szerint ezek egyszerűen letölthetőek az okostelefonokra az alkalmazásboltokból, illetve az internetes oldalakon vagy a közösségimédia-felületeken keresztül bárki által szabadon használhatóak. Egy országosan reprezentatív magyar kutatás (Németh, 2024) azt találta, hogy 2022-ben a megkérdezett tanulók 7,5 százaléka volt internetes bántalmazás elkövetője és elszenvetője is legalább egyszer, például küldött vagy küldtek neki bántó csetüzenetet, vagy készítettek róla kellemetlen vagy kínos felvételt és tették fel az engedélye nélkül az internetre. Az áldozatok között minden megkérdezett évfolyam esetében magasabb volt a lányok aránya.

3. számú ábra

Az elmúlt néhány hónap során az interneten legalább egyszer bántalmazott tanulók arányai nem és évfolyam szerint (N = 6240)

Forrás: Németh, 2024

Normalizáció és tudáshiány

A digitális gyermekvédelmi kihívásokra adott megoldások keresése kapcsán fontos figyelembe venni, hogy már a generatív mesterséges intelligencia elterjedése előtt is normalizálódott a fiatalok körében a szexuálisan explicit online tartalmak – például intim testrészeket ábrázoló fotók, vagy szexuális felkínálkozást imitáló felvételek – elterjedtsége (Andersson, 2021; NMHH, 2024; Ofsted, 2021). Ugyanakkor, az előremutató kezdeményezések ellenére,³ a gyerekek online intim interakcióira vonatkozóan nagyrészt továbbra is hiányzik a rendszerszintű, rendszeres, korai életkorban – a digitális eszközök használatát megelőzően – kezdődő, életkorspecifikus szexuális egészségre nevelés, beleértve a beleegyezés fogalmának tisztázását, illetve az érthető és világos iránymutatást a fiatalok digitális szexuális önrendelkezési joga kapcsán.

Az *Internet Hotline* elemzői az iskolás gyermekeknek tartott, a szexuális gyermekbántalmazást ábrázoló felvételekre is kitérő oktatási tevékenységük során szerzett tapasztalataikról így számoltak be:

„A legmegdöbbentőbb tanulság az, hogy a gyermekekkel annyira gyakran történnek meg ezek az általunk jogosan szélsőségesnek és súlyosnak tartott esetek, hogy mindennapos jelenségként tekintenek rájuk. Majdnem minden fiatal, akivel találkoztunk, kapott már kéretlenül intim képet, kértek már tőle ilyen felvételt, vagy ismer olyat, aki már küldött magáról szexuális tartalmú képet. Mivel ez gyakran megtörténik velük, szinte mindennapossá válik, ezért döntően elmennek mellette egy vállrándítással, annak ellenére, hogy ez nem természetes és nem is elfogadható, sőt, egy ilyen helyzet súlyos traumákat okozhat.” (NMHH, 2024).

Egyes kutatások azt találták (Ringrose et al., 2021), hogy egyes fiatalok esetében a megosztott explicit vizuális tartalmak fontos részei a magukról kialakított én-történeteknek, a kortárs közösséghez tartozásnak, ezért lehetséges, ezen cselekmények normalizálódása miatt pozitív vagy negatív motivációs erőket tapasztalnak ilyen cselekvések megvalósítására, akár a mesterséges intelligencia segítségével digitálisan változtatva megjelenésükön. Például menőnek érezhetik, ha közösségimédia-platformokon erotikus modellekként pózolnak, vagy kívülállónak érezhetik magukat, ha nem készítenek, küldenek vagy kérnek intim tartalmakat kiskorú társaiktól. Érdekes kérdés, hogy része lehet-e ez a viselkedés például az önmagukról kialakított „influencer”, „nagylány”, vagy

3 Például: *Együtt erősebbek vagyunk – útmutató a digitális műveltséghez* az NMHH-tól, mely külön részben foglalkozik a mesterséges intelligencia veszélyeivel; vagy a *Szexuális edukáció az iskolában – Hogyan beszéljünk kamaszokkal a határokról: igenekekről és nemekről?* kurzus a [Hintalovon Alapítvány](#)tól.

„kemény srác” önképnek egy olyan mindennapokban megélt, a túlszexualizáltságot kulturálisan elfogadó közegben, ami aktívan befolyásolhatja, magyarázhatja tetteiket. Akárhogyan is, az explicit intim tartalmaknak való kitettség normalizálódása megnehezíti nemcsak az áldozattá válás felismerését és az áldozatok védelmét, de az elkövetővé válás megelőzését is.

Miközben a generatív mesterséges intelligencia segítségével előállított szexuális gyermekbántalmazást ábrázoló tartalmak elterjedtsége évről évre növekszik, egyre inkább elmosódnak a határok a „normális” és a „deviáns” serdülőkori szexuális viselkedésformák között. Nehézséget okoz annak megítélése, hogy hol válik el egymástól a szexualitás természetes felfedezése és megélése – vagyis a szexuális önrendelkezési jog és a magánélethez való jog gyakorlása –, illetve a bántalmazó viselkedés, különösen az online tartalmak előállítása és megosztása tekintetében. A generatív mesterséges intelligenciával, például „deepfake” technológiával megvalósuló online szexuális kortárs gyermekbántalmazások kapcsán a jelenség terjedését alátámasztó kvalitatív vizsgálatok és médiafigyelmet kiváltó esetek mellett egyelőre kevésbé elérhetőek tényszerű kutatási adatok, melyek segítenének megérteni és megmagyarázni, hogy a gyerekek hogyan élik meg a jelenség kapcsán a kortársak közötti nyomásgyakorlást, illetve a visszaéléseket a saját maguk által létrehozott ilyen típusú intim felvételekkel és szexuális gyermekbántalmazási tartalmakkal kapcsolatban; mit tanultak és értenek az egészséges online szexuális magatartás, például a beleegyezés kérés és adás vonatkozásában, illetve hogyan teszi lehetővé, vagy könnyíti meg ezeket a (pozitív és negatív) élményeket az egyre fejlődő technológia.

Az online szolgáltatók felelősségvállalásának elmulasztása (Meggyesfalvi, 2021), a (közösségi) médiából és az oktatási szereplők részéről hiányzó iránymutatás, valamint a gyermek életében meghatározó felnőttek (például szülők és más gondviselők) hiányos technológiai és jogi ismeretei és útmutatásai következetlenségekhez és egyenlőtlenségekhez vezetnek a gyerekek áldozattá és elkövetővé válási mintáiban, a hatósági ellenőrzések fókuszában, valamint a büntetékiszabási gyakorlatban. A hátrányos helyzetben lévők elszigetelten érezhetik magukat a digitális világban, ami ahhoz vezethet, hogy a fokozottan veszélyeztetett gyermekek nem hajlandóak segítséget kérni, vagy jelenteni az elszenvedett bántalmazásokat (Ringrose et al., 2021; Ofsted, 2021). Friss nemzetközi kutatások arra is rámutattak, hogy a kormányok, a közösségimédia-platformok és az oktatási intézmények jelenlegi gyakorlatai nem biztosítanak megfelelően hozzáférhető, életkornak megfelelő információt a digitális technológiák kockázatairól, hozzájárulva, hogy gyermekek gyakran nem rendelkeznek elegendő tudással ahhoz, hogy megalapozott döntéseket hozzanak online tevékenységeikről, beleértve az online intim interakciókat (WeProtect, 2023).

Bár a mesterséges intelligencia használatára nem tér ki, mégis érdekes Szabó és Csapucha (2020a) magyar mintán végzett kutatása, mely megerősítette, hogy számos fiatal nem tudja, hogy 18 éven aluli társaikról készült képek vagy videók készítésével, megszerzésével, illetve továbbküldésével bűncselekményt követhetnek el. A gyermekpornográf felvételekkel kapcsolatos magyarországi bűncselekmények esetében jól azonosítható elkövetői csoportot alkotnak azok a fiatalok, akik az explicit tartalmakat korábbi intim kapcsolat vagy szexting során szerezték meg, jellemzően a sértett múltbeli beleegyezésével. Az elkövetők egy része a felvételeket csupán birtokolta, míg más esetekben azok továbbküldésére, illetve nyilvános megosztására is sor került, például közösségi oldalakon vagy privát csoportokban. Előfordult, hogy az elkövetők további fiatalokat is bevontak az elkövetésbe. Motivációjuk – a kutatás szerint – nem a kóros szexuális érdeklődés, hanem személyes konfliktusok (például szakítás, bosszú), kíváncsiság, szórakozás vagy csoportnyomás volt. A vizsgált fiatal elkövetőket érintő esetekben jelentős mértékben fordult elő, hogy az áldozat maga készítette és az adott időpontban önként továbbította a képeket vagy videókat kortársa számára. A kutatásban vizsgált ismert áldozatok esetében a saját készítésű, a sértettet egyedül vagy partnerével ábrázoló gyermekpornográf felvételek aránya 40% volt.

Szemponatok a megoldások kereséséhez

A generatív mesterséges intelligencia megjelenése által fokozódó online gyermekvédelmi problémák megoldásában fontos kiindulópontok a gyerekek értő bevonása, a nemi szempontok figyelembevétele, valamint a hátrányos helyzetű fiatalok fokozott védelme. Emellett kulcsfontosságú lenne a fiatalokú elkövetők életkorspecifikus, differenciált elbírálása, valamint az áldozathibáztatás visszaszorítása és a rendszerszintű megoldások keresése és promotálása.

Gyerekek értő bevonása a megelőzési, oktatási fejlesztésekbe

Parti és Szabó (2024) szerint a generatív mesterséges intelligencia korszakában az online szexuális gyermekbántalmazás elleni küzdelem egyik legjelentősebb kihívása az online biztonság és az állampolgárok, köztük a 18 éven aluli gyerekek magánéletének és szabadságjogainak egyensúlyban tartása. Ezért engedhetetlen a gyerekek értő bevonása az életüket érintő és valószínűleg egyre növekvő arányban befolyásoló technológia szabályozásának kapcsán, illetve saját tapasztalataik, megéléseik és olyan sajátos tényezők összefüggéseinek vizsgálata, mint

az életkor, a nem és a digitális kompetenciák. Ez elősegítené, hogy hatékonyan használható, specifikus és életkorhoz igazodó tudás jöjjön létre a fejlődő digitalizáció, többek között a mesterséges intelligencia hatásáról a gyermekek védelme, az áldozattá válás megelőzése és kezelése vonatkozásában, így az intim felvételek létrehozása, megosztása és az online szexuális gyermekbántalmazás kapcsán. Szükséges lenne emellett a jelenleg elérhető szakirodalom, (nemzetközi) oktatási segédanyagok, iránymutatások aktualizálása a pedagógusok és a szülők számára a kortársak közötti, generatív mesterséges intelligencia alkalmazásokat használó szexuális bántalmazás, erőszak felismeréséhez és kezeléséhez, és az olyan tájékoztatók anyagok (például rövid videók) terjesztése, melyek a gyermekek számára érthetően, idegen kifejezéseket mellőzve fogyaszthatóak.

Ahogy Gosztonyi és Lendvai (2024) is kiemeli a mesterséges intelligenciával (fogalomhasználatukban: mélyhamisítással) létrehozott, célzatosan és szándékosan hamisított, valóságosnak tűnő tartalmak kapcsán: a eltávolítás nem jár együtt a káros hatások megoldásával, mivel nem eredményezi azt, hogy az áldozat *„jogi helyzete javulna vagy reputációja helyreállna”*. Fontos tehát, hogy a hangsúly egyrészt a prevención – így az elkövetővé válás megelőzésén – legyen, másrészt a mesterséges intelligencia segítségével előállított, élethűen hamisított tartalmak kapcsán javasolt lenne az internetbiztonság és adatvédelem mellett a nemzetközileg már egyre nagyobb figyelmet kapó, a mesterséges intelligenciára fókuszáló digitális kompetencia (AI literacy) beépítése a tantervekbe; illetve *„egy olyan médiatudatosítási folyamat és oktatás implementálása, amely során az internethasználók a technológia veszélyein túl azzal is megismerkedhetnének, hogy milyen lépéseket tehetnek a mélyhamisított tartalmak azonosítása kapcsán”* (Gosztonyi & Lendvai, 2024).

Hátrányos helyzetű gyermekek célzott védelme

A fiatal korosztályok intenzív internethasználata hatással van a bűncselekmények elkövetésének módjára is, fokozva a digitális eszközök birtoklásának és az internethozzáférés meglétének és körülményeinek jelentőségét. Egy magyar kutatás szerint az internethasználat különösen akkor jelent kockázati tényezőt a fiatalok bűnelkövetővé válásában, ha hiányzik a felnőtt gondviselői, elsősorban a szülői kontroll (Bolyky & Sárík, 2023b). A digitalizáció így kétféleképpen is veszélyt jelenthet a gyermekekre: egyrészt növeli az áldozattá válás kockázatát (például a bűncselekmények könnyebb rögzíthetősége, vagy az online térben szerzett negatív élmények miatt), másrészt megkönnyíti az elkövetővé válást. Az online tér anonimitás érzete és kiterjedtsége miatt nehezebb felismerni az áldozatokat (Németh, 2024), és az elkövetővé válás kockázatának jelei is

eltérnek a fizikai világban tapasztaltaktól. Németh és társai (2024) nagymintás magyar kutatása szerint a magyar középiskolások 81 százaléka nem számolt be online elszennvedett bántalmazásról, ezért különösen fontos, hogy pontosabban be tudjuk azonosítani és célzottan elérni azt a közel egyötödnyi diákot (illetve az iskolai oktatásból hiányzó társaikat), akik a különböző bántalmazástípusok áldozatává válnak. A preventív programok tervezésekor, az áldozatok azonosítása és védelme során, valamint a gyermek elkövetők kezelésekor figyelembe kell venni, hogy a legveszélyeztetettebb fiatalok esetében gyakran előfordulhat, hogy nincs megfelelő szülői vagy gondviselői támogatás, vagy köznevelési intervenciós lehetőség, hiszen lehetséges, hogy olyan gyerekekről van szó, akik halmozottan hátrányos helyzetűek, gyermekvédelmi szakellátásban élnek, magántanulók, gyakran váltanak iskolát, vagy nem tudnak részt venni a digitális kompetenciákat elősegítő (iskolai) kiegészítő programokban.

A nemi dimenzió vizsgálata a probléma megelőzésében és kezelésében

Sorbán (2020) rámutat, hogy az illegálisan manipulált, szexuálisan explicit felvételek „*társadalmi hatása túlmutat az egyén számára okozott sérelmen: a felvételek általában véve alkalmasak arra, hogy mélyítsék a társadalom egyes csoportjai közötti, különösen a nemek közötti egyenlőtlenségeket.*” Ezért a mesterséges intelligenciával előállított vagy módosított tartalmak kapcsán a megelőzési és beavatkozási stratégiák kidolgozásakor elengedhetetlen a nemi dimenzió vizsgálata, legyen szó fiatalok elkövetőkről vagy áldozatokról. A kortársak részéről érkező szociális nyomás ugyanis különbözően hat a fiúkra és a lányokra az intim digitális tartalomkészítés és megosztás vonatkozásában (McGeeney & Hanson, 2017). Bár a mesterséges intelligenciával generált vagy manipulált tartalmakra szűrve kevés az elérhető felmérés, általánosságban a 18 éven aluliak által készített explicit intim tartalmak online megosztásában a nemek szerinti megoszlás egyértelmű különbségeket mutat az áldozattá válásban a nemzetközi és a hazai statisztikákban is (Economist Impact 2021; Thorn, 2024; Szabó & Csapucha, 2020a; Hintalovon, 2024; NMHH, 2024; Németh, 2024).

Az explicit tartalmak, például a meztelenséget vagy intim testrészeket ábrázoló felvételek készítését és megosztását vizsgálva Ringrose és társai (2021) azt találták, hogy a fiúk tipikusan a szexualizált képek „kereskedelmében”, cseréjében, és a lányokról készült képek gyűjtésében és terjesztésében, újra-megosztásában vettek részt, például azért, hogy magasabb státuszt szerezzenek a kortárs csoporton belül. Emellett jellemző volt rájuk, hogy intim képeket küldtek privát testrészeikről „felkérésként”, ezzel igyekezve rávenni a lányokat, hogy saját maguk által készített szexuális tartalmú képeket küldjenek vissza nekik.

A lányok esetében viszont azt találták tipikusnak, hogy rendszeresen kaptak magukról készített intim tartalmakra vonatkozó kéréseket, illetve negatív tapasztalatokban volt részük azért, mert a kortársaik befolyásolni próbálták őket a „kérvényező” iránti szánalomra, kötelezettségekre, vagy kölcsönös elköteleződésre (például párkapcsolatra) hivatkozva, esetleg a fiúk megszégyenítéssel, leblokkolással (online kapcsolatmegszakítással), vagy a képek nem konszenzuális újra megosztásával vagy kiszivárogtatásával fenyegették őket (Quayle & Karen, 2015; Ringrose et al., 2021). Más kutatások megerősítik, hogy jelentős, nemek szerint eltérő hiányosságok vannak az online szexuális bántalmazást elsenvedő gyermekek támogatásában: az ECPAT Global Boys Initiative eredményei szerint például a férfiasággal kapcsolatos nemi sztereotípiák, valamint bizonyos régiókban érvényes, nemi alapú jogszabályok akadályozzák az áldozatok bejelentési és segítségkérési hajlandóságát, illetve egyes országokban megnehezítik, hogy a fiúkat áldozatként ismerjék el, csökkentve a nekik járó segítő lehetőségeket (WeProtect, 2023). Ezért a társadalmi normák és a bejelentési hajlandóság eltérései miatt a fiúkat érintő esetekben lehetséges, hogy magasabb a látencia.

Friss hazai kutatási adatok is megerősítik, hogy az online közösségi platformokon zajló digitális tartalomfogyasztás másként érinti a fiúkat és a lányokat, különösen nagy hatással bírva utóbbiak mentális egészségére, és többek között befolyásolva őket abban, hogy milyennek akarják mutatni magukat a megosztott felvételeken (NMHH, 2024b). Statisztikai adatok azt jelzik, hogy a lányok sokkal nagyobb mértékben válnak online szexuális gyermekbántalmazás áldozatává, és közöttük is növekszik a nagyon fiatal, 12 éven aluli gyermekek érintettsége (NMHH, 2024; Thorn, 2024). Az előbbieken említett, a „felhasználóbarát” generatív mesterséges intelligencia könnyen hozzáférhetővé válásával lehetővé tett dél-koreai országos „deepfake” krízis, valamint az európai esetek során is az áldozatok elsősorban lányok voltak, akiknek képei online elérhetőek és könnyen felhasználhatóak voltak iskolatársaik, illetve a szélesebb közönség számára is. Bár látható, hogy indokolt a probléma és a megoldási javaslatok nemi dimenziójának vizsgálata, fontos hangsúlyozni, hogy az áldozattá válás lehetősége minden gyermek esetében fennáll, függetlenül a nemtől és kortól; és fontos, hogy minden gyermek esetében elkerüljük az áldozatok egyéni hibáztatását.

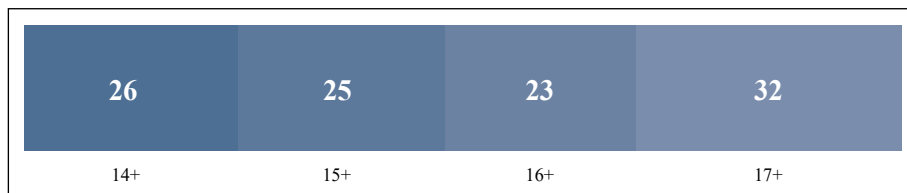
Életkorspecifikus jogkövetkezmények

Szabó (2024) és más kutatótársai (Bolyky & Sárík, 2023a) szerint azért is különösen aggasztó a fiatalok nagy mértékű érintettsége az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak kapcsán, mert a magas büntetési tételek mellett rendkívül súlyos jogkövetkezmény lehet számukra a foglalkozástól eltiltás intézkedése,

amelyet kötelezően alkalmazni kell a gyermekpornográfia valamennyi elkövetőjével szemben. Balogh (2025) is kiemeli, hogy gyermekpornográfia büntette miatt az élethosszig tartó foglalkozástól eltiltásra ítézés alig vagy egyáltalán nem tesz különbséget a bűncselekmény törvényi tényállását kortársaikkal kapcsolatban megvalósító gyermek elkövetők és az ugyanezen korosztályt szexuálisan kizsákmányoló felnőttek között (ezzel adott esetben megvonva a kiskorú fiataloktól a szexuális önrendelkezést is a valós vagy az online térben megélt szexualitásukról készült felvételek esetében). Balogh kutatásában kimutatta, hogy a gyermek elkövetőket érintő 202 ügydöntő bírósági határozattal elbírált esetből 106 gyermeket a bíróság végleges hatállyal eltiltott bármely olyan foglalkozástól vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében valaha tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végezhetnék, vagy ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban állhatnának. Balogh (2025) továbbá kihangsúlyozta, hogy a gyermekekre vonatkozó ítéletek esetében *„semmilyen egyértelmű tendenciát nem lehetett kimutatni, esetleges, hogy melyik ügy melyik elkövetőjével szemben szabta ki a bíróság ezt a büntetést.”*

4. számú ábra

A gyermekpornográfia büntette miatt foglalkozástól eltiltásra ítélt gyermekek életkori megoszlása, a 2018. 01. 01. – 2024. 12. 31. között meghozott jogerős ügydöntő bírósági határozatok alapján.

Forrás. Balogh (2025).

Ugyan a törvény a fiatalkorúak esetében enged lehetőséget arra, hogy a bíróság különös méltánylást érdemlő esetben mellőzze ezt a büntetést, a mellőzés nem automatikus, így például egy 14 éves meggondolatlan fiatal életé végéig kísértheti fiatalkori tette, megakadályozva abban, hogy bármilyen olyan munkakörökben dolgozzon, amely nevelési, felügyeleti, gondozási vagy hatalmi befolyási helyzetet eredményezhet gyerekekkel. Az életkor specifikus jogkövetkezmények mellett érvel Balogh mellett Sorbán is, kiemelve, hogy *„a szexuális tartalmakkal kapcsolatos jogellenes cselekmények az online térben számtalan formában megvalósulhatnak, éppen e sokszínűség miatt a problémahalmaz kezelésére nem adható uniformizált, egységesen alkalmazható megoldás. Ahogyan a jogellenes magatartások is különböző formákat ölthetnek, az ezekre adott válaszoknak is differenciáltknak kell lenniük.”* (Sorbán, 2020).

Összegzés

E tanulmány igyekszik hozzájárulni egy széles körű társadalmi és szakmai párbeszéd kibontakozásához arról, hogy az online szexuális gyermekbántalmazás a generatív mesterséges intelligencia (beleértve a „deepfake” vagy mélyhamisítás technológia) térnyerésével folyamatosan súlyosbodó problémájára tényekre épülő, működő, a gyermekeket megfelelően bevonó, a hátrányokat figyelembe vevő, célzott, arányos és méltányos, rendszerszintű megoldásokat tudjunk megfogalmazni. Bemutatta, hogy bár egyelőre az elérhető statisztikák csak a „jéghegy csúcsát” mutatják, a generatív mesterséges intelligencia felerősíti a gyermekeket ábrázoló szexuálisan explicit tartalmak elterjedtségét: a technológia egyszerűsödésével és hozzáférhetőségével az elkövetővé és áldozattá válás belépési küszöbe gyakorlatilag megszűnt. A „felhasználóbarát” alkalmazások révén nemcsak a generatív mesterséges intelligenciát célzottan használó szervezett bűnelkövetői csoportok, hanem bárki, köztük gyerekek is néhány kattintással képesek illegális tartalmakat nagy mennyiségben, pillanatok alatt előállítani és terjeszteni bárkiről. A tanulmány amellett érvel, hogy a generatív mesterséges intelligencia fejlődése miatt fokozódó online szexuális gyermekbántalmazás jelenségére elengedhetetlen, hogy olyan differenciált, megelőzésre fókuszáló szakmai, jogalkotói és -alkalmazói, köznevelési és gyermekvédelmi, rendszerszintű megoldások szülessenek, amelyek figyelembe veszik az áldozattá és az elkövetővé válás komplex körülményeinek és jellegzetességeinek különbségeit.

Felhasznált irodalom

- Andersson, P. (2021). *Girls need to stop sending pictures- A report about boys, nudes, relationships and age differences*. ECPAT Sverige. https://ecpat.se/wp-content/uploads/2023/02/ENG_Ecpat_Pojkrappporten_2021_Digital_V002.pdf
- Armangau, R., & Lory, G. (2025. június 17). EU Parliament to criminalise AI-generated child abuse material. *Euronews*. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/17/eu-parliament-to-criminalising-ai-generated-child-abuse-material>
- Balla B., Bartók, Z., & Csalár, D. (2023). A gyermekvédelem és a tartalomszabályozás új útjai az interneten: Az Internet Hotline működése és gyakorlata. *In Medias Res*, 12, 138–168. <https://doi.org/10.59851/imr.12.1.8>
- Balogh A. (2025). Gyermekpornográfia és gyermek elkövetők – különös tekintettel a foglalkozástól eltiltás büntetésre. *Ügyészségi Szemle*, 10(3), 29-54.
- Biztonsagosinternet (2024). *Biztonsagosinternet.hu hotline beszámoló 2023*. Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesület. <https://www.biztonsagosinternet.hu/aktualitasok/elkeszult-a-biztonsagosinternethu-hotline-2023-as-beszamoloja>

- Bolyky O., & Sárík E. (2023a). Gondolatok a gyermek- és fiatalkorúak bűnözéséről a statisztika tükrében. *Belügyi Szemle*, 71(10), 1715–1727. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.10.2>
- Bolyky O., & Sárík E. (2023b). Sorstalanság?! Erőszakos bűncselekményeket elkövető fiatalok – egy aktavizsgálat eredményei. *Kriminológiai Tanulmányok*, 60(1), 183–211. <https://doi.org/10.58655/KT.60.2023-10>
- Childlight (2025. január 6). *Executive Summary. Childlight global index of child sexual exploitation and abuse prevalence*. <https://intothelight.childlight.org/executive-summary.html>
- Crawford, A., & Smith, T. (2023. június 28). Illegal trade in AI child sex abuse images exposed. *BBC*. <https://www.bbc.co.uk/news/uk-65932372>
- Davy, D., & Lundrigan, S. (2024). *Artificial intelligence-produced child sexual abuse material: Insights from Dark Web forum posts*. IPPPRI Insights. <https://www.aru.ac.uk/international-policing-and-public-protection-research-institute/research/publications>
- Davidson, J., Martellozzo, E., Farr, R., Bradbury, P., & Meggyesfalvi, B. (2024). *VIRAC Toolkit Report: Virtual Reality Risks Against Children*. Institute for Connected Communities, University of East London. <https://repository.uel.ac.uk/item/8xz9y?trk>
- Economist Impact (2021). *Estimates of childhood exposure to online sexual harms and their risk factors: A global study of childhood experiences of 18–20-year-olds*. WeProtect Global Alliance. <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Estimates-of-childhood-exposure-to-online-sexual-harms-and-their-risk-factors-.pdf>
- Eötvös József Kutatóközpont (2025). *Mit gondolnak a magyarok a mesterséges intelligenciáról? – Kutatási jelentés*. Nemzeti Közszerológiai Egyetem. <https://itki.uni-nke.hu/hirek/2025/01/29/mit-gondolnak-a-magyarok-a-mesterseges-intelligenciarol-kutatasi-jelentes>
- Europol (2025. február 28). *25 arrested in global hit against AI-generated child sexual abuse material*. Europol. <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/25-arrested-in-global-hit-against-ai-generated-child-sexual-abuse-material>
- Fribék J., & Molnár I. (2024. szeptember 6). *Gyermekevédelem a nyomozók szemével* [Videó]. XIV. Média- és Internetkonferencia. <https://www.youtube.com/watch?v=D1E6BwRxaZg>
- Garai R. (2021). Kitől kell féltetni a gyermekeket? Kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények a tényadatok tükrében. *Kriminológiai Tanulmányok*, 58, 203–219. Országos Kriminológiai Intézet. https://www.okri.hu/images/stories/KT/KT58_2021/KT58_honlap.pdf
- Gerken, T., & Tidy, J. (2023. november 27). Children making AI-generated child abuse images, says charity. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/technology-67521226>
- Gosztonyi G., & Lendvai G. (2024). Deepfake és dezinformáció. Mit tehet a jog a mélyhamisítással készített álhírek ellen? *Médiakutató*, 25(1), 41–49. <https://doi.org/10.55395/MK.2024.1.3>
- Hintalovon (2024). *Gyermekevédelem 2023*. Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány. https://hintalovon.hu/wp-content/uploads/2024/05/Hintalovon_Gyermekevédelem_Jelentes_2023.pdf
- IWF (2023). *How AI is being abused to create child sexual abuse imagery*. Internet Watch Foundation. https://www.iwf.org.uk/media/q4zll2ya/iwf-ai-csam-report_public-oct23v1.pdf
- IWF (2024). *What has changed in the AI CSAM landscape?*. Internet Watch Foundation. https://www.iwf.org.uk/media/opkpmx5q/iwf-ai-csam-report_update-public-jul24v11.pdf

- IWF (2025). *Call for Prime Minister to intervene as IWF uncovers record levels of online child sexual abuse imagery*. <https://www.iwf.org.uk/news-media/news/call-for-prime-minister-to-intervene-as-iwf-uncovers-record-levels-of-online-child-sexual-abuse-imagery/>
- Lee, S.-J. (2024. október 16). *Adolescents 80% of 474 suspects arrested for deepfake porn this year*. Korea Joong and Daily. <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/2024-10-16/national/socialAffairs/Adolescents-80-of-474-suspects-arrested-for-deepfake-porn-this-year/2156145>
- Mackenzie, J., & Choi, L. (2024. szeptember 3). *Inside the deepfake porn crisis engulfing Korean schools*. BBC. <https://www.bbc.co.uk/news/articles/cpdlpj9zn9go>
- McGeeney, E., & Hanson, E. (2017). *Digital Romance: A Research Project Exploring Young People's Use of Technology in Their Romantic Relationships and Love Lives*. National Crime Agency and Brook. https://www.brook.org.uk/wp-content/uploads/2020/03/DR_REPORT_FINAL.pdf
- Meggyesfalvi, B. (2021). Policing harmful content on social media platforms. *Belügyi Szemle*, 69(6,Spec.), 26-38. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.2>
- Meggyesfalvi B. (2023a). Kockázati tényezők a digitális térben: A gyerekek internet- és közösségi média használata és az online áldozattá válás. *Belügyi Szemle*, 71(12), 2163-2178. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.12.3>
- Meggyesfalvi B. (2023b). szeptember 26). Mesterséges intelligencia segítségével készítették pornóképet több spanyol kamaszlány fotójából. *wmn.hu*. <https://wmn.hu/cikk/60991/>
- Meggyesfalvi B. (2024). A gyermekek által saját magukról készített online szexuális bántalmazást ábrázoló tartalmak vizsgálatával kapcsolatos kihívások. *Belügyi Szemle*, 72(2), 227-242. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2024.2.3>
- Mezei K. (2021). Az online gyermekpornográfia és a büntetőjog. *Ügyészek Lapja*, 28(4), 19-30. https://real.mtak.hu/135281/1/mezei_UL_2021_4beliv.pdf
- Németh, Á. (Szerk.) (2024). *Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása 2022: A WHO-val együttműködésben megvalósuló nemzetközi kutatás nemzeti jelentése – legújabb adatok és trendek az elmúlt húsz évben* (Köt. 23). L'Harmattan Kiadó, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. <https://doi.org/10.56037/978-963-646-075-4>
- NMHH (2025). *A mesterséges intelligencia használatának jellemzői a 13-16 éves korosztály körében*. https://nmhh.hu/cikk/252083/A_mesterseges_intelligencia_hasznalatanak_jellemzoi_a_1316_eves_korosztaly_koreben
- NMHH (2024). *Internet Hotline beszámoló 2023*. Internet Hotline. https://nmhh.hu/cikk/247238/Internet_Hotline_beszamolo_2023
- NMHH (2024b). *A 13-16 éves korosztály közösségimédia-használati szokásait felmérő kutatás eredményei*. https://nmhh.hu/cikk/248473/A_1316_eves_korosztaly_kozosseghimediahasznalati_szokasait_felmero_kutatas_eredmenyei
- Ofsted (2021). *Review of sexual abuse in schools and colleges* [Research and Analysis]. Ofsted. <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges>
- Parti, K., & Szabó, J. (2024). The Legal Challenges of Realistic and AI-Driven Child Sexual Abuse Material: Regulatory and Enforcement Perspectives in Europe. *Laws*, 13(6), 67. <https://doi.org/10.3390/laws13060067>

- police.hu. (2025. február 28). *Csapás az MI-vel készült gyermekpornóra*. <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/csapas-az-mi-vel-keszult-gyermekepornora>
- Quayle, E., & Cooper, K. (2015). The Role of Child Sexual Abuse Images in Coercive and Non-Coercive Relationships with Adolescents: A Thematic Review of the Literature. *Child & Youth Services*, 36(4), 312–328. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2015.1092840>
- Rackham, B. (2025). The evolution of AI in child sexual abuse material – how to stay ahead, protect victims and bring offenders to more robust justice. *Going equipped. College of Policing*, 10, 33–37. <https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2025-05/going-equipped-spring-summer-issue-10.pdf>
- Ringrose, J., Regehr, K., & Whitehead, S. (2021). Teen Girls’ Experiences Negotiating the Ubiquitous Dick Pic: Sexual Double Standards and the Normalization of Image Based Sexual Harassment. *Sex Roles*, 85(9–10), 558–576. <https://doi.org/10.1007/s11199-021-01236-3>
- Smith, G., & Brake, J. (2024). *South Korea confronts a deepfake crisis*. East Asia Forum. <https://doi.org/10.59425/eabc.1732010400>
- Sorbán K. (2020). A bosszúpornó és deepfake pornográfia büntetőjogi fenyegetettségének szükségességéről. *Belügyi Szemle*, 68(10), 81–104. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.10.4>
- Szabó J. (2024. szeptember 5). *Bűnözők? Áldozatok? Fiatalok a gyermekpornográfia elkövetői körében* [Videó]. XIV. Média- és Internetkonferencia. <https://www.youtube.com/watch?v=F5ifFrzOb70>
- Szabó J., & Csapucha B. (2020a). A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalok elkövetőire – I. rész. *Ügyészeti Szemle*, 5(2), 22–37. <https://ugyesszegiszemle.hu/pdf/2020-02.pdf>
- Szabó J., & Csapucha B. (2020b). A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalok elkövetőire – II. rész. *Ügyészeti Szemle*, 5(3), 6–21. <https://ugyesszegiszemle.hu/pdf/2020-03.pdf>
- Társadalomtudományi Kutatóközpont (2023). *A Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratóriumhoz kapcsolódó kutatások a Társadalomtudományi Kutatóközpontban (2020–2023)*. Társadalomtudományi Kutatóközpont. https://milab.tk.hu/uploads/files/milab_evkonyv_0209_digitalis.pdf
- Thorn (2024). *Youth perspectives on online safety 2023*. Thorn. https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_23_YouthMonitoring_Report.pdf
- Thorn (2025). *Deepfake Nudes & Young People*. Thorn. https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_DeepfakeNudes&YoungPeople_Mar2025.pdf
- Virág G., & Szabó J. (2023). Pedofília és bűnözés. *Kriminológiai Tanulmányok*, 60, 140–157. <https://doi.org/10.58655/KT.60.2023-8>
- WeProtect (2023). *Global Threat Assessment 2023: Assessing the scale and scope of child sexual abuse online*. WeProtect Global Alliance. <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Global-Threat-Assessment-2023-English.pdf>
- Youth Endowment Fund (2024). *Children, violence and vulnerability 2024: What role does social media play in violence affecting young people?* Youth Endowment Fund. https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2024/11/CVV24_R2_Online.pdf

A cikkben szereplő online hivatkozás

URL1: *Pornography website created entirely with AI-generated women sparks debate.* <https://www.thetimes.com/uk/technology-uk/article/pornography-website-ai-generated-j99pvrtrz>

Alkalmazott jogszabály

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Meggyesfalvi B. (2026). A generatív mesterséges intelligencia elterjedése az online szexuális gyermekbántalmazási tartalmak létrehozásában: kiskorú áldozatok és elkövetők. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1687–1711. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1687-1711>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Az adatokat kérésre rendelkezésre bocsátják.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Meggyesfalvi Boglárka, aki a meggyesfalvi.b@gmail.com e-mail címen érhető el.

The migration effects of armed conflicts between 2020-2025

Gábor Éberhardt

Dr., PhD, police lieutenant colonel, police chief counsellor, senior principal officer, member of the public body
Csongrád-Csanád County Police Headquarters,
Law Enforcement Directorate,
Hungarian Academy of Sciences
eberhardt.gabor@uni-nke.hu

*‘Wars never end with a ceasefire:
They continue among the refugees, who carry
the shadow of the battlefield with them.’
Zygmunt Bauman (2016)*

Abstract

Aim: This study examines how the armed conflicts between 2020 and 2025 – most notably the Russian-Ukrainian war – shaped Hungary’s migration landscape, in comparison to the indirect effects of Middle Eastern and African crises.

Methodology: A mixed-methods approach integrates international statistics, legal documents and peer-reviewed literature within a comparative narrative framework.

Findings: The war in Ukraine triggered unprecedented temporary protection mechanisms and generated substantial humanitarian pressure, whereas other conflicts primarily affected Hungary through indirect, Europe-level political and institutional dynamics.

Value: The paper highlights Hungary’s dual migration narrative rooted in the privileging of perceived national interests, along with the challenges of securitisation, offering added value to policy debates and academic research.

Keywords: armed conflict, migration, temporary protection, securitisation

Reprinted from the English version. The English version of this article appeared in issue 6 of the 2026 edition of Belügyi Szemle. DOI: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1577-1603>

Introduction

The first twenty-five years of the twenty-first century have clearly demonstrated that armed conflicts are not merely interstate security issues. They generate complex, multidimensional crises that directly affect, for example, European societies. The migration waves triggered by conflicts fundamentally reshape asylum and immigration systems. These processes place an increasing burden on the legal, institutional, economic, and social capacities of states.

Hungary's experiences between 2020 and 2025 particularly sharply reflect these changes. The Russian–Ukrainian war generated severe migratory pressure, unprecedented in the country since the regime change due to its specific typology. The Afghan and Middle Eastern crises exerted indirect effects, while African conflicts impacted Hungary primarily through European refugee policy debates.

The purpose of this essay is to provide an overview of the migration effects of armed conflicts between 2020 and 2025 in Hungary. The analysis focuses on three areas: statistical trends, legal and institutional frameworks, and social and political responses.

Conceptualisation

The examination of migration and armed conflicts requires the precise definition of key concepts. During the source research, the author established that scientific discourse and the practice of international organisations generally apply differing emphases, which often lead to political debates, including in the conceptual frameworks examined in the study. The conceptual interpretations consistently applied in the study and represented by the author are as follows:

- **Accelerated migration:** In the era of globalisation, *'the speed and spatial intensity of migration have increased: mass movements of people occur more rapidly and within shorter periods of time, often as a consequence of suddenly erupting armed conflicts'* (Skeldon, 2017). According to asylum statistics, for example, during the war in Ukraine, more than 6 million people left the country within three months – *'the fastest population movement in Europe in recent decades'* (URL28). Here, acceleration is measurable in the time dimension: very large groups moved from A to B within a very short period. This fact determined the scope and boundaries of the time frame examined in the research.
- **War and armed conflict:** According to the classical definition, war is *'the organised use of violence between states, intending to enforce political will'*

(Clausewitz, 1976). Modern peace research and international law employ a broader interpretation: an armed conflict is any confrontation in which at least 1,000 fatalities are recorded within one year (SIPRI, 2023).

- **Temporary protection:** According to Council Directive 2001/55/EC of the European Union, temporary protection is an extraordinary mechanism which, in the event of mass influx, provides collective protection without requiring each applicant to undergo an individual procedure (Council of the EU, 2001).
- **Refugee:** Under the 1951 Geneva Convention, a refugee is '*a person who, owing to a well-founded fear of persecution for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality*' (GC, 1951; URL27).

In Hungary, the Act on Asylum regulates the content of asylum provided by Hungary, the conditions for recognition as a refugee, a beneficiary of subsidiary protection, or a person under temporary protection (hereinafter collectively: recognition), as well as the procedure for recognition and its withdrawal. These provisions shall apply to any foreigner who has submitted an application for recognition or enjoys asylum.' (Metv, 2007).

- **Migrant and wanderer:** According to the definition of the International Organisation for Migration (IOM), a migrant is any person who leaves their place of residence and settles temporarily or permanently in another country, regardless of legal status (URL20).

In international literature, Park (1928) was the first to describe in his study the migration-theoretical identification of the person (wanderer) who leaves their place of origin and regards this act as independent of its cause, purpose, duration, social perception, or other characteristics.

Hungarian literature distinguishes between the concept emphasising the process of wandering and the politically contextualised use of the term migrant (Gödri, 2020).

- **Push and pull factors:** The classical framework for interpreting migration decisions is the so-called 'push-pull' model. Negative factors in the sending country – e.g. armed conflict, persecution, economic crisis – act as push forces, while positive characteristics of the receiving country – e.g. security, prosperity, employment opportunities, legal protection – function as pull factors (Lee, 1966).
- **Regular and irregular migration:** The defining element of irregular migration is illegality, which arises when entry into a country, crossing its borders, or residence within it occurs in violation of the applicable legal provisions (Hautzinger, 2016). Concerning the dynamic nature of illegality, based on Hautzinger's interpretation, I concur that unlawful residence may become lawful if the legal conditions change (Provera, 2015).

Methodology of the Research

The aim is to explore how and to what extent the armed conflicts between 2020 and 2025 influenced Hungary's migration situation. The methodology of the research is based on a complex approach combining multiple sources and perspectives.

During the research, the author deliberately avoided an empiricist approach, refraining from collecting original data or formulating legal or law enforcement positions. The purpose of this methodological decision is twofold: first, it ensures that the analysis does not slide into normative value judgments; second, it reinforces scientific objectivity (Bryman, 2016).

In processing, the author placed information derived from available international and domestic sources into an analytical, comparative framework and drew conclusions from them. Thus, the emphasis was placed on uncovering connections, differences, and correlations between sources, rather than on the researcher's subjective opinion or legal-administrative position.

Facts considered common knowledge – e.g. the dates of the outbreak of wars, the number of European Union member states, or the institutional structure of the Hungarian asylum system – are recorded without source references, in accordance with international academic practice (APA, 2020). In justified cases, however, particularly in disputed issues, every statement in the study is supported by references, thereby ensuring transparency and verifiability.

The study applies both qualitative and quantitative methods:

- **Quantitative analysis and sources:** based on statistics published by international organisations (e.g. UNHCR, IOM, Eurostat, ECRE, ACLED, ODP, Hungarian Central Statistical Office (KSH), National Directorate-General for Aliens Policing (OIF), etc.), which authentically document trends in refugee flows, temporary protection, and regular/irregular migration.
- **Qualitative analysis and sources:** based on legal documents (e.g. Court of Justice of the European Union (CJEU) and European Court of Human Rights (ECHR) judgments), policy reports, and relevant academic literature.

The dual methodological approach (mixed methods) makes it possible to place statistical trends within the context of political and social discourses.

The analysis is longitudinal, covering the period 2020–2025, which can be divided into two main logical phases:

- **2020–2021:** tightening of Hungarian asylum regulation, introduction of the 'embassy procedure', and the consequences of the Afghan crisis.

- **2022–2025:** the Russian–Ukrainian war and the ensuing humanitarian crisis. The geographical focus of the study is Hungary, but the analysis necessarily extends to European and global dimensions, since Hungary’s political and legal frameworks derive from its membership in the UN and the EU.

The analysis is built on two main theoretical pillars:

- **Conflict–migration nexus:** examining the direct and indirect effects of armed conflicts (push factors).
- **Narrative framework:** analysing political discourse and social perception, which determines how the categories of ‘illegal migrant’ and ‘Ukrainian refugee’ are distinguished in Hungarian public discourse.

The study of migration and armed conflicts requires heightened ethical sensitivity. The following principles were applied in the analysis:

- **Data transparency and verifiability** – all statistical data and documents used are presented with precise references (APA 7), ensuring transparency and reproducibility of the research.
- **Awareness of ethical dilemmas** – in studying the relationship between armed conflicts and migration, the danger of ‘securitisation’ may arise, when refugees are primarily portrayed as threats. The analysis sought to avoid this by emphasising humanitarian dimensions and human rights obligations (CPHR, 1950; Arendt, 2007; Bauman, 2016). In the case of Hungary, the mass irregular migration arriving from the Western Balkans in 2015, along with its typological features and impacts, can be identified as an undeniable fact. The phenomenon highlighted what Hautzinger (2024) describes in his study as the idea that security, as a national and global interest, justifies the controlled management of migration to protect the rights of citizens.
- **Reliability of sources** – the research relies exclusively on official data from international organisations and highly cited, peer-reviewed academic works. This minimises the risk of politically distorted data.
- **Handling political sensitivity** – migration is at the centre of political discourse both globally and in Hungary. The analysis aimed at a descriptive, data-based approach, avoiding normative or ideological positions, while critical analysis was grounded in domestic legal norms and international legal standards.
- **Protection of vulnerable groups** – information concerning refugees and irregularly arriving or residing foreigners was used only at the level of aggregated statistical and institutional data.

Armed Conflicts and Their Migration Effects

The armed conflicts of the period 2020–2025 affected Hungary in several ways. Some wars had direct consequences measurable in refugee flows, while others manifested more indirectly, in the form of political and social impacts at the European level. This chapter aims to present which armed conflicts played a decisive role in shaping Hungary’s asylum and migration situation, based on international statistics and academic research.

Figure 1

War and Armed Conflict Areas with Hungarian Involvement (2020–2025)

Note. Prepared by the author.

Russian–Ukrainian War (2022–)

On 2 March 2022, the United Nations General Assembly adopted a resolution ‘most resolutely’ condemning Russia’s aggression against Ukraine and demanding immediate troop withdrawal ([URL32](#)). The invasion was thereby interpreted as a serious violation of Article 2(4) of the UN Charter, constituting aggression against international peace and security. Under the framework

of International Humanitarian Law, the war is classified as an international armed conflict ([URL19](#)).

A broad consensus has emerged in international legal literature. Clapham (2022) emphasises that the legal qualification of aggression is not merely a political declaration but forms the basis for the application of the entire body of international humanitarian law. Ineli-Ciger (2022) argues that the activation of the Temporary Protection Directive (TPD) was ‘a historic milestone in EU refugee law,’ as the previously dormant instrument suddenly became a key mechanism.

Among Hungarian authors, Balogh (2022) highlights that, following the UN resolution, Hungary and the EU were obliged to activate the framework of temporary protection, thereby reinforcing the duty to act in response to aggression and refugee issues. He points out that the activation of the TPD illustrates the double standard: while Ukrainian refugees enjoyed broad support, applicants from the Middle East and Africa continued to face strict restrictions.

On 4 March 2022, the Council of the EU activated the TPD for the first time due to the mass influx of people fleeing Ukraine (Council Implementing Decision (EU) 2022/382), thereby operationalising the EU directive on temporary protection, which had previously existed for decades as a ‘dormant legal instrument’ (Triandafyllidou & Mantanika, 2023). As a result, more than 4.2 million Ukrainian citizens were granted temporary protection status in the EU ([URL12](#)). According to United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) data, between 2022 and 2024, more than 6.4 million border crossings were registered at the Ukrainian–Hungarian border, although these included a significant number of commuters and multiple crossings.

Since the beginning of the Russian invasion, Hungary has become one of the most important entry points for those fleeing Ukraine. By the end of 2024, 39,168 individuals were under active TPD protection in Hungary ([URL31](#)). The majority of entries were transit in nature, with long-term settlement occurring at a lower rate, yet the TPD system still imposed significant administrative and humanitarian burdens on state and civil structures. To support the country’s migration management structures, there was also demand for the involvement of non-governmental organisations (NGOs) ([Zán, 2025](#)).

Afghanistan – the Taliban Takeover (2021–)

Following the Taliban takeover in 2021, 8.2 million Afghans were forced to leave their homes, many of whom remained stranded in neighbouring countries. In the EU, more than 100,000 first asylum applications were submitted by

Afghan citizens during 2022–2023. Hardly any asylum applications were lodged in Hungary due to the embassy procedure ([URL7](#)). Schmeidl (2022) describes the Afghan refugee issue as ‘one of the world’s longest and most intense refugee crises,’ in which the EU’s divisions are particularly striking.

Kemény (2023) provides a detailed analysis of the political, economic, and humanitarian processes following the Taliban takeover in August 2021, highlighting Afghanistan’s altered role in the global and regional security system and presenting the possible variations of migration events. Petruska (2022) points out in his research that the Taliban takeover had serious consequences for Hungary’s asylum and security regulation – particularly in terms of border security, the application of the temporary protection (TPD) system, and administrative challenges. The study records how the domestic system responded to the new situation at both political and institutional levels.

Syria and Middle Eastern Conflicts

The Syrian war continues to be a major source of refugee flows into Europe. According to European Statistical Office (Eurostat) data ([URL10](#)), in 2024, applicants identifying themselves as Syrians were the largest group of asylum seekers in the EU. Their number reached 148,185, accounting for more than 16% of all applicants, according to European Travel Information and Authorisation System (ETIAS) data ([URL8](#)). This confirms that the Syrian crisis is one of the most generalised drivers of migration perceptible at the European level ([URL21](#)).

In Hungary, the situation is markedly different: the number of Syrian asylum applications typically hovered around ten per year ([URL2](#)). By contrast, several international researchers have pointed out that the Syrian crisis generated European institutional responses, such as temporary protection models (e.g. TPD) and relocation mechanisms introduced in reaction to successive waves.

In academic literature, Betts (2019) argues that the Syrian conflict functioned as ‘a stress test for the EU asylum system,’ which in the long term led to new legal norms and institutional innovations.

Migration Instrumentalised by Belarus (2021–)

In 2021, the Belarusian regime organised the movement of approximately 7,698 foreign refugees and migrants towards the external borders of the EU ([URL11](#)). According to the European Parliament and numerous analysts, this process represented a classic case of the ‘weaponisation of migration,’ and thus forms part of the subject matter of this study ([URL9](#)).

The Belarus–EU border crisis of 2021 clearly demonstrated that the migration wave facilitated by Belarus could be regarded as a political instrument and as part of hybrid warfare. The analysis of the Hybrid CoE highlighted that state-organised migration created new rules, as the Belarusian regime militarily and logistically assisted migrants in exerting pressure on EU borders, thereby instrumentalising migration as a hybrid threat ([URL15](#), [URL18](#)). Jansen (2022) describes the phenomenon as ‘a new tool of hybrid warfare,’ fundamentally altering European asylum discourse.

Belarus deliberately eased visa regulations to admit large numbers of third-country migrants, then organised their transport to the Polish, Latvian, and Lithuanian border sections to exert pressure on the European Union to lift previous sanctions ([URL25](#)). In this case, migrants served as objectified instruments of external, deliberate, targeted organisation, their fundamental human rights violated by a transit country exercising political pressure, even involving actual armed aggression against those defending the opposite side of the border (Geddes & Scholten, 2016; Betts & Collier, 2018).

Although Hungary was not directly targeted by this operation, in political and regulatory terms, it supported the EU’s ‘externalisation’ approach. Nevertheless, Hungary’s position and political rhetoric strongly resonated with EU narratives rejecting Belarusian migration. In domestic migration policy discourse – particularly in the categories of ‘instrumentalisation’ and ‘hybrid threat’ – Hungary consistently supported EU-style restrictive measures and the strengthening of border protection, which amounted to passive support for the EU’s general legal and operational response (e.g. fences, legislative amendments).

Sudan – Civil War (2023–)

The Sudanese civil war that broke out in 2023 resulted, according to UNHCR data, in 14.3 million forcibly displaced persons by the end of 2024, making the conflict one of the world’s most severe humanitarian crises ([URL30](#)).

De Waal (2023) considers the Sudanese situation to be an example of ‘new types of fragmented civil wars,’ which generate rapid, mass migratory movements. He emphasises that the characteristics of these conflicts include the absence of control by a political centre (government), the fragmented structure of armed groups, and the fact that the mass displacement of civilians often becomes a deliberate instrument of warfare.

In the Sudanese civil war, the collapse of humanitarian infrastructure – e.g. food and water shortages, the breakdown of the health system – created conditions that made displacement unavoidable. De Waal also points out that refugee

flows originating from Sudan not only overstretch the capacities of neighbouring Chad, South Sudan, and Egypt, but also indirectly affect Europe, as the proportion of Sudanese citizens increased along the Mediterranean route and the Balkan transit routes.

Hungary was not directly affected by the Sudanese refugee wave, but indirectly so through the reconfiguration of Mediterranean and Balkan routes.

Nagorno-Karabakh (2023)

According to the International Crisis Group (ICG) report ([URL16](#)), in September 2023, more than 100,000 people fled to Armenia from Nagorno-Karabakh, making it one of the most severe humanitarian crises in the region. UNHCR data indicate that by early 2024, the number of registered Karabakh refugees in Armenia exceeded 105,000, representing more than 3% of the country's population – proportionally one of the highest refugee admission rates in the world ([URL29](#)).

Cornell (2023) interprets the crisis as 'a complete community exodus,' which, within a few days, led to the near-total relocation of the population (p. 14). He highlights that mass migration caused not only physical but also psychosocial crises: refugees struggled with trauma, reception capacities were overstretched, and the challenges of social integration threatened the sustainability of regional stability.

No direct refugee wave arrived in Hungary, but the indirect effects of asylum applications from Armenia intensified along the Balkan route: according to Eurostat data, between 2023 and 2024, nearly 8,000 Armenian citizens submitted first asylum applications in the EU, predominantly in Germany and France, but in smaller numbers also in Hungary ([URL11](#)).

The Hungary Helps Program (HPP) ([URL14](#)) provided HUF 40 million in support for Armenian refugees and an additional €102,000 donation was delivered by the Hungarian Embassy to the Armenian Red Cross to strengthen humanitarian assistance ([URL24](#)). According to some researchers, this narrative fits well with the duality characteristic of Hungarian migration policy: while applicants from the Middle East and Africa continued to face a rejecting, securitising discourse, the support of Christian Armenians appeared as a humanitarian responsibility.

Summary (Annexes 2–3-4-5) and Analysis

The armed conflicts of the period 2020–2025 shaped the international migration environment in diverse ways and had both direct and indirect impacts on Hungary's situation.

Figure 2
Statistical Summary – Wars and Migration Impacts with Hungarian Involvement (2020–2025)

Conflict	Period	International displacement (million)	EU/EU+ applications (annual)	Direct impact on Hungary	Indirect impact on Hungary
Russian–Ukrainian War	2022–	6.4 M border crossings toward HU (2022–2024); 5.9 M refugees in the EU	1.2 M+ temporary protection (2022)	39,168 under TPD protection (end-2024); 49,119 applications (2022–24)	Civil-state capacity expansion: humanitarian coordination
Afghanistan	2021–	8.2 M forced displacement in the region	100,000+ applications/year in the EU	Marginal in HU (due to embassy procedure)	EU internal debates: relocation mechanisms
Syria	2011–	6.8 M refugees (Turkey, Lebanon as main destinations)	148,000+ applications in the EU (2023)	HU: <50 applications/year	EU relocation debates: institutional reforms
Belarusian instrumentalisation	2021–	~7,700 organised arrivals (PL, LT, LV)	Not asylum pressure; primarily border incidents	HU: no direct inflow	Political support: EU externalisation strategy
Sudan	2023–	14.3 M IDPs + refugees (end-2024)	EU applications rising, but at low levels	HU: none	Route effects: Mediterranean–Balkan corridor strengthening
Nagorno-Karabakh	2023	105,000+ to Armenia (≈3% population increase)	Marginal in the EU (~8,000 apps/year)	HU: a few dozen applications	Regional destabilisation: EU resource reallocation

Note. Prepared by the author.

The consequences of the Russian–Ukrainian war were presented in a separate subsection; here, in summary: the activation of the TPD was a precedent-setting step, while Hungary reinforced its role as a transit country ([URL31](#); [URL11](#)).

The Afghan crisis posed a different type of challenge: although the Taliban takeover generated mass displacement, hardly any applications were registered in Hungary due to the tightening of asylum regulations.

The Syrian conflict remained a major source of asylum applications in Europe, but Hungary responded primarily with political rather than humanitarian measures.

Migration instrumentalised by the Belarusian regime appeared as a new type of threat; no direct influx occurred, but the political narrative aligned with the EU framework.

The Sudanese civil war and the Nagorno-Karabakh crisis had primarily indirect effects: refugee flows from the affected countries intensified along the Mediterranean and Balkan routes, while Hungary contributed to alleviating regional crises through humanitarian support.

Reflections by the UN and the EU clearly indicated that new instruments and mechanisms were required in response to the war events, while Hungary's political narrative consistently applied double standards to different refugee groups.

Due to the asymmetry of events in the period under review, only the Russian–Ukrainian war resulted in large-scale, direct refugee flows towards Hungary. The effects of other conflicts manifested primarily indirectly: in EU political debates, regional instability, and the reallocation of humanitarian resources. This clearly illustrates the selective nature of Hungary's role as a 'front country.'

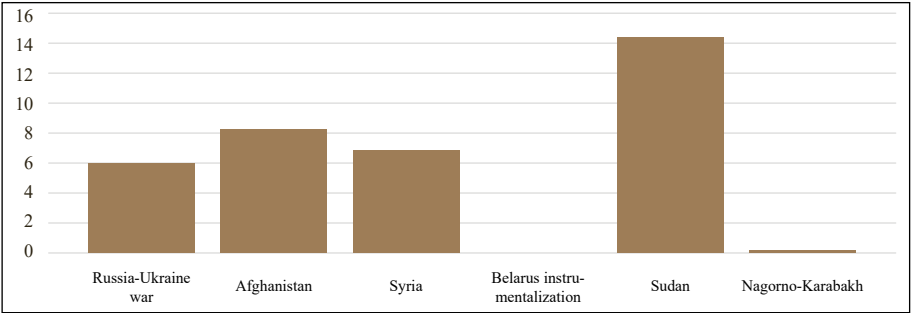
In the case of Afghan and Syrian asylum seekers, Hungary virtually disappeared from admission statistics due to the introduction of the embassy declaration system. This legal institution provoked numerous international criticisms and led to several proceedings before the Court of Justice of the European Union. Nevertheless, in domestic political discourse, the regulation continued to function as a source of legitimacy.

The border pressure organised by the Belarusian regime in 2021 exemplifies the use of migration as a political weapon, fundamentally reshaping European asylum discourse. Hungary reinforced both rhetorically and politically the narratives of externalisation and border closure, in line with the government's securitising communication.

As examples of global peripheral conflicts, the Sudanese and Nagorno-Karabakh crises demonstrate how Hungary becomes indirectly involved in such sequences of events. The former through the reconfiguration of Mediterranean and Balkan routes, the latter through the reallocation of EU humanitarian resources, both impacting Hungary's migration and political environment. Indirect involvement thus simultaneously represents a structural challenge and an expansion of foreign policy room for manoeuvre.

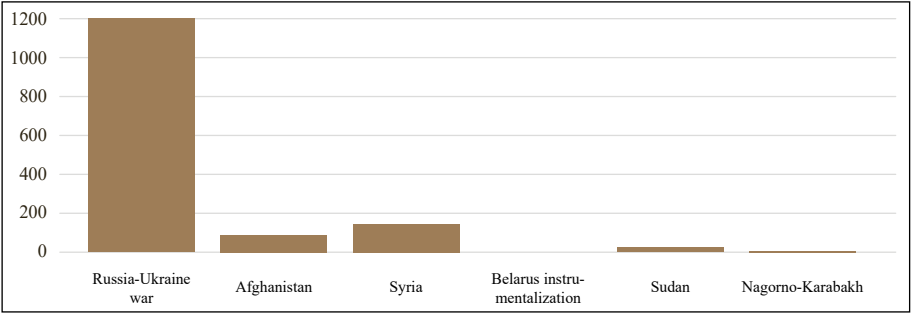
The data reinforce the relevance of the classical 'push–pull model': armed conflicts functioned as typical push factors, while Hungary institutionally restricted pull factors. The 'securitisation theory' (Buzan, Wæver & de Wilde, 1998; Huysmans, 2006) highlights that the political framing and securitisation of asylum seekers had at least as great an impact on practical access as the conflicts themselves.

Figure 3
Displacement Caused by Armed Conflicts in the Period 2020–2025

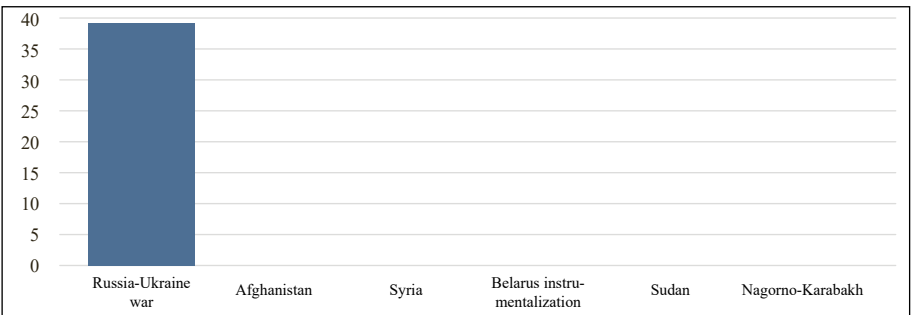
Note. Prepared by the author.

Figure 4
EU/EU+ Registered Asylum Applications in the Period 2020–2025

Note. Prepared by the author.

Figure 5
Number of Registered Asylum and TPD Applicants in Hungary in the Period 2020–2025

Note. Prepared by the author.

Dual Narrative in Hungary (2020–2025)

One of the most distinctive features of Hungarian migration policy between 2020 and 2025 can be evaluated as a dual narrative: while the rejection of ‘illegal migrants’ became a central element of communication, the reception of Ukrainian refugees appeared as a legitimate and politically supported act. This duality was perceptible not only rhetorically but also at legal and institutional levels.

Legal Background and the ‘Embassy Procedure’

Act LVIII of 2020 and Government Decree 292/2020 (VI. 17.) introduced the so-called ‘embassy procedure.’ Under this system, asylum applications could only be submitted at designated foreign missions – e.g. in Belgrade or Kyiv. This practice fundamentally differed from the direct submission regulated by Act LXXX of 2007. The amended system significantly restricted international access, which the Court of Justice of the European Union declared unlawful in the case *Commission v. Hungary* (C-823/21) in 2023 (URL5).

The declaration of intent is a preliminary, non-qualifying procedural act that does not constitute an asylum application, and may only be submitted at Hungarian diplomatic missions designated by law, serving as a precondition for subsequent access to the actual asylum procedure.

Domestic scholars such as Friedery and Molnár (2024) assess the embassy procedure as a systemic restriction on access to asylum, one that in practice renders the lodging of applications nearly impossible. They point out that the scheme is incompatible with EU procedural guarantees, a conclusion reinforced by the *C-823/21* judgment. In their view, the regulation constitutes a means of substantively hollowing out the Hungarian asylum system.

In Blutman’s (2025) analysis, the embassy procedure functions as a preliminary administrative filter that is incompatible with the very purpose of the right to asylum and obstructs access to protection. He underscores that the structure of the procedure is legally and conceptually at odds with EU asylum law norms.

The Dual (Political) Narrative (Figure 6)

Political communication presented migration issues within a dual framework. Ukrainian refugees were placed in the category of ‘neighbours to be protected’: they received institutional support through the HPP, and Hungary, by activating the EU directive on temporary protection, granted legal status to tens of thousands of Ukrainian refugees.

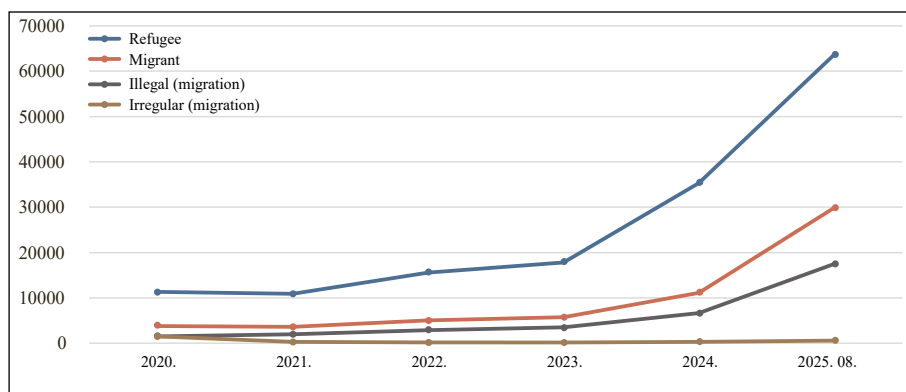
By contrast, applicants from the Middle East and Africa were consistently identified in governmental communication as ‘illegal migrants,’ which Glied (2020) interpreted as a deliberate political instrument of double standards.

Surányi & Bognár (2025) show that, compared to 2015, the discourse on migrants and refugees underwent a significant transformation in 2022 in the context of the war in Ukraine. Ukrainian refugees were framed as ‘real’ or ‘deserving refugees,’ whereas those arriving from the Middle East and Africa had previously been typically identified as ‘illegal migrants’ or ‘undeserving immigrants.

Other analyses – for example, studies of political communication – also confirm that in government campaign messages the label ‘illegal migrant’ was frequent, while the term ‘irregular’ did not appear publicly at the campaign level (Szabó, 2019). This discourse fits into the logic of ‘securitisation theory’ (Buzan et al., 1998; Huysmans, 2006), according to which framing migration as a security threat legitimises legal restrictions.

Figure 6

Hungarian Dual Narrative – Online Representations in the Period 2020–2025, Interval VIII

Note. Edited by the author.

International Context and Comparison

Hungarian practice is not without precedent, as in the past decade several states have applied similar externalisation mechanisms to regulate access to asylum.

On 6 November 2023, Italy and Albania agreed in a bilateral protocol whereby Italy could transfer asylum seekers rescued at sea to Albania, where procedures would take place in designated centres – still under Italian jurisdiction. In these temporary reception centres, applications for protection were submitted, heard, and adjudicated to prevent and deter migrants from entering EU territory

(Broerse, 2024). This model fits into the strategy of ‘externalisation,’ which relocates preliminary screening of applications outside EU borders.

The United States’ ‘Remain in Mexico’ programme (URL26), or ‘Migrant Protection Protocols’ (MPP), entered into force in January 2019 and required asylum seekers applying in the United States to remain in Mexico until their applications were adjudicated – often for months or even years (URL3). According to Amnesty International, this practice severely restricted access to asylum and exposed applicants in border cities – e.g. Matamoros or Nuevo Laredo – to ‘life without security, violence, exploitation, and mass returns’ (URL4).

The ‘Safe Third Country Agreement’ (STCA) between Canada and the United States has been in force since 29 December 2004 (URL22). Under the agreement, asylum seekers arriving from a third country must apply for protection in the country first deemed ‘safe’ – i.e. in the United States for Canada, and vice versa – unless they meet one of the exceptions defined by the agreement (URL33).

The agreement is based on Canada’s ‘Immigration and Refugee Protection Act’ (URL13; URL17), which stipulates that only a country guaranteeing protection in accordance with asylum and human rights obligations may be designated as a safe third country.

On 25 March 2023, the STCA ‘Additional Protocol’ entered into force, extending the application of the STCA to irregular crossings (between official border points, including waterways). Under the new rule, entrants in this manner are not entitled to submit applications within the first 14 days and may be returned to the USA unless they fall under an exception. The regulation aimed to close loopholes (e.g. ‘Roxham Road’¹) and organise asylum application procedures more systematically.

1 Roxham Road (French: Chemin Roxham) is a small rural road in the province of Québec, located on the Canadian–American border between Champlain (New York State, USA) and Saint-Bernard-de-Lacolle (Québec, Canada). It became well known because, from the mid-2010s, thousands of asylum seekers used it as an ‘irregular border crossing’ to enter Canada from the United States.

Under the STCA, anyone attempting to claim asylum at an official border crossing may be returned to the USA. However, the agreement originally applied only to official crossings. Circumventing this rule, many asylum seekers crossed via nearby country roads, most notably at Roxham Road, and immediately requested asylum from Canadian authorities. Between 2017 and 2022, tens of thousands of people arrived in Canada in this way each year, primarily from Haiti, Nigeria, Latin America, and Middle Eastern countries. The location became a focal point of political debate in Canada: tensions frequently arose between Québec and the federal government over resources and reception capacity. On 25 March 2023, with the entry into force of the STCA Additional Protocol, the rules were extended to irregular crossings as well. This effectively closed the ‘loophole’ of Roxham Road: those crossing there could also be returned to the USA unless they fell under one of the exceptions. The site was closed by Canadian authorities, with police and border guard presence ensuring that asylum seekers could no longer use it as before. The term ‘Roxham Road’ has since acquired symbolic significance in Canadian public discourse and international academic debates: it has become a symbol of irregular migration and border policy controversies.

In 2022, the United Kingdom announced the ‘Migration and Economic Development Partnership,’ which would have transferred the adjudication of asylum seekers arriving irregularly to Rwanda. According to the government narrative, this was intended as a deterrent and built on the concept of a ‘safe third country,’ while fundamental rights and academic critiques emphasised violations of the principle of non-refoulement², rule of law concerns, and cost issues. In November 2023, the Supreme Court (URL1) declared the policy unlawful. Although the Safety of Rwanda Act (2024) legally designated Rwanda as safe, the programme was not implemented following the 2024 change of government (URL23). The Border Security, Asylum and Immigration Bill, introduced in 2025, aims to repeal the Rwanda Act (URL6).

Figure 7
International Comparison – Externalisation Mechanisms

Country / Agreement	Location / Mechanism	Guarantees / Legal Protection	Criticisms / Problems
Hungary – Embassy procedure	Submission of a declaration of intent at designated Hungarian embassies (e.g. Belgrade, Kyiv)	No independent legal remedy; severely restricted access	CJEU ruling (2023) found it violates EU law and access to asylum
Italy – Albania agreement (2023)	Examination of asylum applications on Albanian territory before entry into the EU	EU-level agreement, formally within the EU legal framework, but implementation is disputed	NGOs argue that Albania’s capacities are limited and legal guarantees are weak
USA – Migrant Protection Protocols (Remain in Mexico)	Asylum seekers are required to remain in Mexico until their claims are processed	Mexico declared ‘safe,’ but actual protection is lacking	Serious human rights concerns; asylum seekers exposed to violence
Canada – USA Safe Third Country Agreement (2004–)	Asylum seekers must apply in the country of first entry	Formal exceptions (e.g. family reunification); legal guarantees exist	Rights advocates argue it reduces access, though it operates within a legitimate legal framework

Note. Edited by the author – source: according to the reference list.

Summary

In summary, these examples demonstrate that restrictions on access to asylum are not unique to Hungary but form part of a broader international trend. The impacts of the Russian–Ukrainian war and the activation of the TPD, as well as the dual narrative, were presented in detail in Chapters 4–5.

Figure 7 presents four different externalisation mechanisms, except for the unimplemented UK model, which relocates access to asylum procedures outside

2 As enshrined in Article 33 of the 1951 Geneva Refugee Convention and Article 3 of the European Convention on Human Rights.

the destination country. Hungary's embassy procedure, the Italy–Albania agreement, the US 'Remain in Mexico' programme, and the Canada–USA 'Safe Third Country Agreement' all exemplify that asylum applications are often not adjudicated directly in the host country. While the models follow similar logic, significant differences can be observed in legal safeguards and the severity of international criticism.

Conclusions

Hungary's dual political narrative defined perceptions during the period under review (see 5.2). While the Italian–Albanian and Canada–USA models contain certain legal safeguards and operate within EU or bilateral frameworks, Hungarian regulation provides less access to international protection. Consequently, Hungarian practice received sharper criticism in international forums, particularly from the Court of Justice of the European Union.

Based on the experiences of 2020–2025, the migration effects of armed conflicts offer three main lessons for Hungary:

- **Need for flexibility:** current legal frameworks are too rigid; the 'embassy procedure' practically renders access to asylum impossible.
- **Strengthening civil–state cooperation:** the Ukrainian refugee crisis demonstrated that the civil sphere plays a key role in crisis management.
- **Necessity of narrative change:** for long-term social stability, a more unified and less stigmatising communication may be required.

Summary (2020–2025)

The study aimed to analyse the migratory consequences of armed conflicts between 2020 and 2025, as well as their global, European, and Hungarian interconnections. In processing, the author relied on international research databases, peer-reviewed academic studies, and policy reports. The applied methodology combined statistical data analysis, literature review, and comparative perspective. This enabled the identification of both direct and indirect effects of war events and the evaluation of Hungarian specificities within a European context.

At the global level, armed conflicts remained the primary source of forced migration. According to UNHCR data, by the end of 2024 the number of forcibly displaced persons exceeded 114 million, surpassing all previous figures. Conflicts had differing dynamics: the Syrian and Afghan crises generated protracted and massive refugee flows, while the Sudanese and Nagorno-Karabakh

events triggered rapid, region-specific but intense displacements. Accordingly, the global migration map was continuously reconfigured, particularly along Mediterranean and Balkan transit routes.

At the level of the European Union, the Ukrainian refugee wave and the activation of the TPD posed unprecedented challenges for the EU; see Chapter 4.1. In the case of other conflicts, however, the EU response focused more on strengthening external border protection, introducing externalisation practices (e.g. the Italy–Albania agreement), and accelerating asylum procedures. According to Eurostat data, between 2023 and 2024, the largest groups of asylum seekers in the EU were Ukrainian, Syrian, and Afghan citizens. The Belarusian crisis exemplified the use of migration as a geopolitical instrument; see Chapter 4.4.

From a comparative perspective, Hungary's situation was dual. Among the V4 countries, Poland and the Czech Republic played a greater role in the long-term reception of Ukrainian refugees, while Hungary functioned as a transit country, with asylum applications remaining significantly lower. Compared with Western Balkan EU border states, Hungary's legal regulation was stricter, representing a distinctive regulatory path: humanitarian assistance for certain groups was coupled with the systematic restriction of access to asylum.

At the institutional level in Hungary, the Russian–Ukrainian war imposed the greatest direct burden. The Ministry of Interior and the National Directorate-General for Aliens Policing were significantly engaged in the registration of refugees and the operation of the TPD system. In parallel, civil organisations and international partners, including the Hungary Helps Program, played a key role in providing humanitarian assistance. The effects of the embassy procedure are discussed in detail in Section 5.1.

At the societal level, Hungary's dual political narrative (see Section 5.2) shaped perceptions. The reception of Ukrainian refugees enjoyed broad social and political support, while the stigmatisation of applicants from the Middle East and Africa persisted. This difference shaped both public discourse and the legitimacy of migration policy. Refugee waves thus created new tensions not only at the institutional but also at the societal level, which may determine the directions of Hungarian migration policy in the long term.

In summary, the war events of 2020–2025 clearly demonstrated that Hungary's migration situation was simultaneously built on addressing direct humanitarian challenges and managing indirect European political processes.

Among the conflicts examined, the war between Russia and Ukraine had by far the most significant and direct impact on Hungary, both in terms of the unprecedented scale of refugee arrivals and the intensity of domestic and EU-level policy responses.

The strengthening of global trends, the development of EU solidarity mechanisms, and the tightening of domestic legal regulation together created the dual structure that defined Hungary's responses to the migratory challenges of war.

Further Research Objectives

The analysis of the migratory consequences of armed conflicts between 2020 and 2025 provides a basis for interpreting the current situation. However, due to the complexity and continuous change of the subject, it is justified to designate further directions of research. The most important research objectives can be formulated as follows:

- **Data-driven forecasting and application of artificial intelligence:** Quantitative modelling of migratory pressure resulting from armed conflicts, particularly examining which regions are likely to generate new refugee waves and how these may affect Hungary and the European Union.
- **Evaluation of EU-level mechanisms:** Assessment of the long-term functioning of the Temporary Protection Directive (TPD) activated in 2022, as well as analysis of the expected impacts of the forthcoming new Migration and Asylum Pact for Hungary and the region.
- **Examination of long-term integration:** Study of the social, labour market, and educational integration of groups of Ukrainian refugees remaining in Hungary, and comparison with the experiences of earlier migrant communities.
- **Institutional adaptation:** Analysis of the capacities, resource utilisation, and operational models of state actors (Ministry of Interior, National Directorate-General for Aliens Policing) and civil actors (NGOs, Hungary Helps Program) to explore the extent to which sustainable responses to crises have been achieved.
- **Examination of legal-policy consequences:** Analysis of the long-term effects of the 'embassy procedure' on Hungarian asylum statistics, and comparison with the externalisation practices of other EU member states.
- **Dual narrative and social perception:** Empirical research to explore how Hungarian society perceives Ukrainian refugees and applicants from the Middle East and Africa; comparison of media discourse and public opinion surveys.
- **Regional comparison:** Exploration of Hungary's position among the Visegrád Four and Western Balkan states, with particular attention to differences and similarities in political and institutional responses to crises.

These research directions can be considered crucial not only from scientific and migration law enforcement perspectives but also for the future of Hungarian society.

Outlook and Lessons for 2025

In 2025, the European Union is preparing for the implementation of the Migration and Asylum Pact, the aim of which is to harmonise procedures and strengthen coordination among member states. The experiences of recent years have highlighted that asylum and border protection have increasingly become interconnected issues.

The added value of the research lies in presenting the migratory impacts of armed conflicts from a comparative perspective, with particular attention to the specificities of the Central European region. The examination of narratives made it possible to uncover how political and social framings shape perceptions of refugees. This approach also offers new perspectives within migration studies.

For the future, it is crucial that asylum policies are able to respond to the changing dynamics of armed conflicts, and that international and regional cooperation continues to uphold humanitarian principles. The analyses have demonstrated that flexible and forward-looking solutions can contribute to the effective management of future crises.

References

- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). Washington.
- Arendt, H. (2007). *We Refugees*. In M. Robinson (Ed.), *Altogether Elsewhere: Writers on Exile*. Beacon Press. <https://doi.org/10.4324/9781315092478-1>
- Balogh, Á. (2022). *Az orosz–ukrán háború nemzetközi jogi megítélése és európai következményei*. [International Legal Assessment of the Russian–Ukrainian War and Its European Consequences], *Külügyi Szemle*, 21(2), 77–96.
- Bauman, Z. (2016). *Strangers at Our Door*. Polity Press.
- Betts, A. (2019). *The Global Refugee Regime in Crisis*. Polity.
- Betts, A., & Collier, P. (2018). *Refuge: Rethinking refugee policy in a changing world*. Oxford University Press.
- Blutman, L. (2025) *A nemzeti menekültpolitika nemzetközi és uniós jogi korlátai – a migrációs válság tíz éve után* [The International and EU Law Constraints on National Asylum Policy – Ten Years after the Migration Crisis], *Közjogi Szemle*, 25(3), 1–21. <https://doi.org/10.59851/KJSZ.2025.3.02>

- Broerse, I. A. (2024). *The Italy-Albania Agreement: Externalising asylum procedures in violation of human rights* (ACMRL Migration Law Series No. 26). Amsterdam Centre for Migration and Refugee Law. <https://doi.org/10.71881/51abe5cb-92a2-4de9-8395-9323bdc7f75c>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner. <https://doi.org/10.1515/9781685853808>
- Clapham, A. (2022). *Ukraine and the Crime of Aggression*. Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights Briefing Paper. p. 4. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4045169>
- Clausewitz, C. von (1976). *On War* (M. Howard & P. Paret, Eds.). Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400837403>
- Cornell, S. (2023). *The Nagorno-Karabakh Conflict and Regional Security*. ISDP.
- De Waal, A. (2023). *Sudan's Civil War and Humanitarian Catastrophe*. *African Affairs*, 122(487), 1–15. <https://doi.org/10.1093/afraf/adad021>
- Friedery, R. & Molnár, T. (2024). *Az Európai Unió, valamint Magyarország migrációs és menekültügyi politikája a szabályozás tükrében: leltár az uniós csatlakozás óta eltelt húsz évről* [The Migration and Asylum Policy of the European Union and Hungary in Light of Regulation: An Inventory of the Twenty Years Since EU Accession.] *Állam- és Jogtudomány*, 65(2), 120–146. <https://doi.org/10.51783/ajt.2024.2.06>
- Geddes, A., & Scholten, P. (2016). *The politics of migration and immigration in Europe* (2nd ed.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473982703>
- Glied, V. (2020). *Az európai migráció két arca* [The Two Faces of European Migration]. Ad Librum.
- Gödri, I. (2020). *Migráció és társadalmi integráció Magyarországon*. [Migration and Social Integration in Hungary] In K. Váradi (Ed.), *Demográfiai kihívások* (pp. 13–32). KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
- Hautzinger, Z. (2016). *Szemelvények a migráció szabályozásáról* [Excerpts on the Regulation of Migration]. AndAnn Kft.
- Hautzinger, Z. (2024) *Preambulum az idegenjogi szakigazgatás rendszerében* [Preamble within the system of immigration administration]. *Belügyi Szemle*, 72(7), 1180–1181. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i7>
- Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203008690>
- Ineli-Ciger, M. (2022). *The activation of the Temporary Protection Directive for Ukraine: A historical turning point in EU asylum law*. *Refugee Survey Quarterly*, 41(2), 1–17.
- Jansen, T. (2022). *Migration as Weapon: Instrumentalisation of Refugees in Hybrid Conflicts*. *Journal of Borderlands Studies*, 37(1), 55–72. <https://doi.org/10.1080/08865655.2021.1976683>
- Kemény, J. (2023). *Afganisztán a változó nemzetközi rendszerben* [Afghanistan in the changing international system]. *Nemzet és Biztonság*, 2023(3), 27–64. <https://doi.org/10.32576/nb.2023.3.3>
- Lee, E. S. (1966). *A theory of migration*. *Demography*, 3(1), 47–57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Park, R. E. (1928). *Human Migration and the Marginal Man*. *American Journal of Sociology*, 33, 887–889. <https://doi.org/10.1086/214592>

- Petruska, F. (2022). *A tálib hatalomátvétel lehetséges közvetett hatása a védelem és biztonsági szabályozásra Magyarországon* [The possible indirect impacts of the Taliban takeover on defense and security regulation in Hungary]. *Védelmi – Biztonsági Szabályozások Monitor*, 43, 115–134.
- Provera, M. (2015). *The Criminalisation of Irregular Migration in the European Union*. (CEPS paper in Liberty and Security in Europe No. 80). Centre for European Policy Studies.
- Schmeidl, S. (2022). *Afghanistan's Displacement Crisis: A Historical Perspective*. *Journal of Refugee Studies*, 35(1), 40–62. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa132>
- SIPRI (2023). *SIPRI Yearbook 2023: Armaments, Disarmament and International Security*. Stockholm International Peace Research Institute.
- Skeldon, R. (2017). *Migration and Development: A Global Perspective* (2nd ed.). Routledge.
- Surányi, R., & Bognár, É. (2025). *(Un)Deserving Refugees: The Migration Discourse in Hungary, 2015 and 2022*. Central and Eastern European Migration Review. <https://doi.org/10.54667/ceemr.2025.23>
- Szabó, A. (2019). *A menekültek integrációjának ellehetetlenítése Magyarországon 2015–2018 között* [The Obstruction of Refugee Integration in Hungary between 2015 and 2018]. *Állam- és jogtudomány*, 60(4), 88–104. <https://jog.tk.hu/uploads/files/2019-04-beliv-web-jav.pdf>
- Triandafyllidou, A., & Mantanika, R. (2023). *Temporary Protection in the EU: The Ukrainian Case*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(13), 3051–3068.
- Zán, K. (2025). *Az összefogás ereje: Hogyan segítették a magyarországi segélyszervezetek az ukrán menekülteket?* [The Power of Solidarity: How Hungarian Aid Organisations Supported Ukrainian Refugees]. *Magyar Rendészet*, 25(1), 67–79. <https://doi.org/10.32577/MR.2025.1.4>

Laws and regulations

- Act LVIII of 2020 on Transitional Rules Related to the Termination of the State of Emergency and on Epidemiological Preparedness <https://njt.hu/jogszabaly/2020-58-00-00.1>
- Act LXXX of 2007 on Asylum <https://njt.hu/jogszabaly/2007-80-00-00.18>
- Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_Instrument_HUN
- Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection
- Council of the EU. (2001). *Council Directive 2001/55/EC on minimum standards for giving temporary protection*. Official Journal of the European Communities, L212/12, pp. 4–9.
- Government Decree No. 292/2020 (17 June) on the Designation of Embassies for the Submission of Declarations of Intent to Apply for Asylum <https://njt.hu/jogszabaly/2020-292-20-22>
https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj/eng
https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/TEXT_1951_convention_HUN.pdf

The 1951 Geneva Refugee Convention and its 1967 Protocol are the cornerstone of international refugee protection.

Online links in the article

- URL1: *AAA v SSHD*, [2023] UKSC 42. <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2023-0093>
- URL2: *AIDA Country Report: Hungary – 2024 update*. (2024). Brussels: European Council on Refugees and Exiles. <https://asylumineurope.org/reports/country/hungary/>
- URL3: American Immigration Council. (2024). *Migrant Protection Protocols (MPP)*. <https://www.americanimmigrationcouncil.org/fact-sheet/migrant-protection-protocols>
- URL4: Amnesty International. (2021). *Pushback practices and their impact on the human rights of migrants*. <https://www.amnesty.org/en/documents/amr51/9101/2018/en>
- URL5: *Commission v. Hungary*, C-823/21, EU:C:2023:504 (Court of Justice of the European Union, 22 June 2023). <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-823/21>
- URL6: *Border Security, Asylum and Immigration Bill (2025)*. <https://www.gov.uk/government/publications/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment/border-security-asylum-and-immigration-bill-2025-impact-assessment-accessible>
- URL7: ECRE / AIDA. (2024). *Country Report: Hungary – 2024 update*. Brussels: ECRE. <https://asylumineurope.org/reports/country/hungary/>
- URL8: ETIAS (2025). <https://etias.com/articles/eu-asylum-requests-drop-amid-record-global-displacement>
- URL9: *EU Commission (2021)*. https://enlargement.ec.europa.eu/news/asylum-and-return-commission-proposes-temporary-legal-and-practical-measures-address-emergency-2021-12-01_en?utm_source=chatgpt.com
- URL10: Eurostat – *Migration and asylum database (asylum applications by citizenship)* (2024). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/asylum/database>
- URL11: Eurostat. (2024). *Asylum applications – annual statistics*. European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_applications_-_annual_statistics
- URL12: Eurostat. (2024). *Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics*. <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>
- URL13: *Immigration and Refugee Protection Act (S.C. 2001, c. 27)*. <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/i-2.5/fulltext.html>
- URL14: *Hungarian Help Program (2023)*. https://www.hungarianconservative.com/articles/culture_society/hungary-helps-christian-armenians-in-nagorno-karabakh
- URL15: *Hybrid CoE Paper 17*, (2023). https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2023/04/20230425-Hybrid-CoE-Paper-17-Instrumentalized-migration-and-Belarus-WEB.pdf?utm_source=chatgpt.com
- URL16: *ICG Karabakh (2023)*. https://www.hungarianconservative.com/articles/culture_society/hungary-helps-christian-armenians-in-nagorno-karabakh

- URL17: *Immigration and Refugee Protection Act S.C. 2001, c. 27*. <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/i-2.5/>
- URL18: *Instrumentalisation in the field of migration and asylum (2022)*. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282022%29739204?utm
- URL19: *International Committee of the Red Cross (ICRC). (2022). International armed conflict in Ukraine. ICRC Legal Position Paper*. <https://www.icrc.org>
- URL20: *International Organization for Migration (IOM). (2019). Glossary on Migration. Geneva: IOM. P. 21*. <https://publications.iom.int/books/iom-glossary-migration>
- URL21: *Reuters. (2025, March 20). First-time asylum applications in the EU fell 13% in 2024, Eurostat says*. <https://www.reuters.com/world/europe/first-time-asylum-applications-eu-fall-13-2024-eurostat-says-2025-03-20/>
- URL22: *Safe Third Country Agreement (2004)*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/safe-third-country-agreement.html>
- URL23: *Safety of Rwanda Act (2024)*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/8>
- URL24: *Sikó Anna (2023)*. <https://armenpress.am/en/article/1121341>
- URL25: *The Guardian. (2021, November 16). Poland-Belarus border crisis: EU refugees*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/nov/16/poland-belarus-border-crisis-eu-refugees>
- URL26: *The Perils of the Migrant Protection Protocols (2019)*. https://www.americanimmigrationcouncil.org/blog/perils-migrant-protection-protocols-remain-in-mexico/?utm_source=chatgpt.com
- URL27: *UNHCR. (2011). Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status*. Geneva: UNHCR. <https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfc47/handbook-guidelines-procedures-criteria-determining-refugee-status.html>
- URL28: *UNHCR. (2022). Global Trends: Forced Displacement in 2022*. Geneva: UNHCR. <https://www.unhcr.org/globaltrends>
- URL29: *UNHCR. (2024). Armenia: Refugee Response Plan – Nagorno-Karabakh*. Geneva: UNHCR. <https://reporting.unhcr.org/armenia-situation>
- URL30: *UNHCR. (2024). Global Trends 2024: Forced Displacement*. Geneva: UNHCR. <https://www.unhcr.org>
- URL31: *UNHCR. (2025, június). Global Trends 2024*. UNHCR. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/global-trends-report-2024.pdf>
- URL32: *United Nations General Assembly. (2022). Aggression against Ukraine. UNGA Resolution ES-11/1, 2 March 2022*. <https://digitallibrary.un.org/record/3959039>
- URL33: *Safe Third Country Agreement remains in effect (2023)*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/agreements/safe-third-country-agreement.html>

Reference of the article according to APA regulation

Éberhardt, G. (2026). The migration effects of armed conflicts between 2020-2025. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1713–1738. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1713-1738>

Statements

The study was prepared based on the joint 2025 competition of the National Directorate-General for Aliens Policing (GAP) and the Scientific Council of the GAP (GAP SC), and was awarded a Special Prize. The closing date of the competition text: 10 September 2025.

Conflict of interest

The author has declared no conflict of interest.

Funding

The author did not receive any financial support for researching, writing, and/or publishing this article.

Ethics

The data will be made available upon request.

Open access

This article is published open access under the terms of the Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0).

The article may be shared and republished in any medium or format, in its original and unmodified form, for non-commercial purposes only, provided that appropriate credit is given to the original author(s), the place of publication is acknowledged, and a link to the licence is provided. Distribution of modified or adapted versions of the article, as well as any commercial use, is not permitted.

Corresponding author

The corresponding author of this article is Gábor Éberhardt, who can be contacted at eberhardt.gabor@uni-nke.hu

The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders

Boglárka Meggyesfalvi

child protection specialist, criminologist,
Eötvös Loránd University,
Faculty of Law
meggyesfalvi.b@gmail.com

Abstract

Aim: The study ‘The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders’ paper aims to explore the question of how the spread of generative artificial intelligence (including ‘deepfake’ technology) exacerbates the problem of creating and sharing online child sexual abuse material. The paper pays particular attention to the characteristics and circumstances of victimisation and youth offending, as well as to the social, legal, and criminological challenges arising from the expansion of generative AI.

Methodology: Systematic review and analysis of recent Hungarian and international literature, research and other reports, as well as relevant statistical data. The analysis is further complemented by case studies and by the presentation and comparative examination of national and international examples.

Findings: The advance of generative artificial intelligence radically increases the volume of digitally created, sexually explicit, realistic images of children. The simplification and easy accessibility of increasingly user-friendly applications facilitate child perpetration and victimization worldwide. Despite global efforts, adequate international and national legal, law enforcement, and prevention tools remain inadequate. Effective online child protection and criminal justice

Reprinted from the English version. The English version of this article appeared in issue 6 of the 2026 edition of *Belügyi Szemle*. DOI: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1687-1711>

strategies therefore require differentiated, prevention-oriented, system-level and interdisciplinary solutions that deliberately take account of children's diverse situations and sociodemographic characteristics.

Value: The study provides a comprehensive analysis of a rapidly evolving and pressing child protection, law enforcement, and legislative challenge through a criminological lens. Drawing on up-to-date academic and grey literature and evidence, it highlights the need for differentiated, child-centred, preventive, context-, age- and gender-sensitive interventions. It provides reference points for the development of effective strategies to tackle online child sexual abuse material in the age of generative artificial intelligence.

Keywords: generative artificial intelligence; online child sexual abuse; online child protection; cybercrime

Relevance of the Topic

The aim of the study is to explore, through scientific methods and in an exploratory manner, what is known about the spread of generative artificial intelligence (including 'deepfake' technology) in relation to the creation and sharing of online child sexual abuse material, utilizing available Hungarian and international literature, reports, and statistics. It analyzes certain characteristics and circumstances of becoming a victim and a child offender, including the normalization of creating and sharing sexually explicit content among children, the gender dimensions of the phenomenon, and the lack of available topic-specific knowledge and digital competence development programs focusing on generative AI. The timeliness of the topic is given by the fact that the number of child pornography offenses committed on the open internet, for example on social media platforms, using this rapidly developing, increasingly accessible and manageable technology, is growing both in Hungary and globally (IWF, 2025; Biztonságosinternet, 2024; NMHH, 2024), which in some countries can affect up to hundreds of thousands of offenders and victims. To address the problem, the European Parliament overwhelmingly voted in June 2025 for a directive that would criminalize the creation, possession, and sharing of AI-generated materials depicting child sexual abuse (Armangau & Lory, 2025). However, legal tools can restore the caused harm to no extent or only to a very small extent (Gosztonyi & Lendvai, 2024). Therefore, the study examines what aspects should be considered when seeking primarily preventive, differentiated, and targeted solutions. It takes into account that an increasing number of offenders – including children under 18 – are exploiting

the opportunities provided by generative AI (Biztonságosinternet, 2024; IWF, 2024; NMHH, 2024), effectively manipulating, extorting, and abusing children through specific and ‘user-friendly’ applications, thereby increasing the workload of crime prevention, law enforcement, and victim protection organizations in terms of volume, resource requirements, and complexity.

The Prevalence of Online Child Sexual Abuse Material

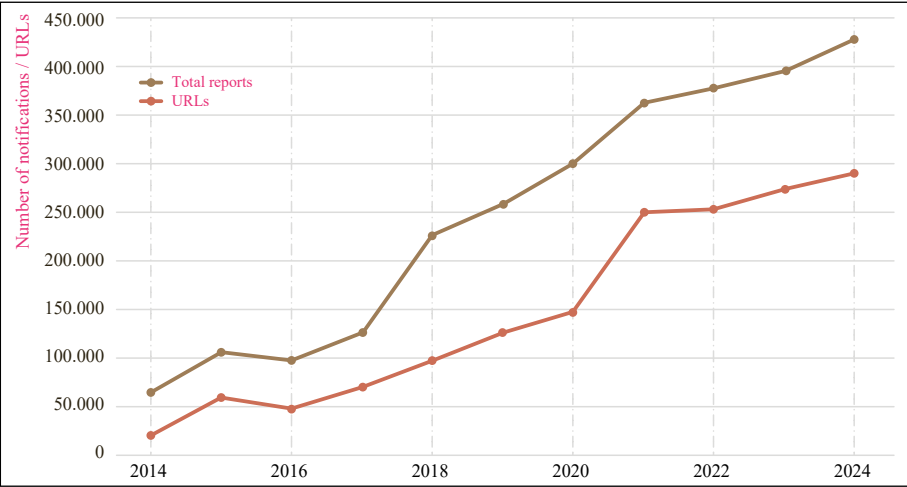
The significant amount of time spent online and the characteristics of social media platforms contribute globally to the increase in the volume of online child sexual abuse material, causing numerous negative consequences, including even lifelong trauma and difficulties for victims and their relatives (Parti & Szabó, 2024; Meggyesfalvi, 2024). On social media platforms, harmful and illegal content becomes organically integrated into the content structure of the platforms (Meggyesfalvi, 2021), and their technical characteristics facilitate the possibility for users to easily and quickly share a significant volume of recordings containing sexual abuse. The prevalence of harmful content is supported by a research study involving 10,000 young people, which demonstrated that children regularly and in large proportions encounter content presenting extreme violence, brutality, or sexual abuse without any search intent (Youth Endowment Fund, 2024). Thanks to their algorithms, if social media platforms see such content, the applications recommend even more similar content to them. If a piece of content is shocking, provocative, or evokes another strong emotion – thus generating high interaction – then even if it is harmful, algorithms default to automatically amplifying it and delivering it to a wider audience.

According to a comprehensive research study examining the global prevalence of the phenomenon conducted by Childlight (2025), sexual exploitation and abuse against children in the digital space are present in every country where relevant measurements have been carried out, and in the year preceding the research, more than 300 million children under 18 became victims worldwide. During the examined period, one in eight children globally experienced an online solicitation for sexual purposes, including unwanted sexual conversations, the non-consensual exchange of sexually explicit messages and recordings, and requests for unwanted sexual acts initiated by peers. Similarly, one in eight children experienced sexual images or videos of them being created or distributed without their permission, or being shown to them (Childlight, 2025).

The prevalence of the problem is demonstrated by the fact that the number of reports concerning content depicting the sexual abuse of children increased

globally by 87 percent from 2019 to 2023, affecting up to 20 percent of all children in some countries (WeProtect, 2023). According to an international research study from 2021, more than one-third of today’s young people were asked during their childhood to do something sexually explicit in the online space, and more than half experienced some form of sexual abuse in cyberspace (Economist Impact, 2021). According to the February 2025 research report of the leading British organization researching the topic, the Internet Watch Foundation (IWF), 2024 has so far been the worst year regarding the availability of online content containing the sexual abuse of children. According to their measurements, the occurrence of these illegal contents showed an 830 percent increase compared to the level measured in 2014. In the processed period, the number of URLs containing images of the sexual abuse of children rose from 31,266 to 291,273, and the total number of processed reports rose from 74,119 to 424,047 (IWF, 2025).

Figure 1
Suspected and confirmed recordings depicting the sexual abuse of children.

Source. The author’s own editing based on the data of IWF, 2025.

The online distribution of content depicting sexual child abuse, designated as prohibited ‘pornographic recordings’ under Act C of 2012 on the Criminal Code (Btk.), is significantly facilitated by technological development, while it can be extraordinarily traumatic for victims and carries a high probability of causing irreversible negative consequences for the physical and mental development of the affected children (Balla et al., 2023; Bolyky & Sárík, 2023b; Garai, 2021;

Meggyesfalvi, 2023; Parti & Szabó, 2024; Szabó & Csapucha, 2020a; Virág & Szabó, 2023). The Hungarian legislator also highlighted that ‘the abuse of children is unacceptable,’ and ‘crimes against the freedom of sexual life and sexual morality committed to the detriment of children belong among the most repulsive crimes,’ meaning that in such cases, the proceeding authorities must at all times ensure the effective enforcement of children’s rights and the consideration of the paramount interests of the child (Garai, 2021).

Based on data from the Unified System of Investigative Authorities and Prosecution Criminal Statistics (ENYÜBS) operated by the Ministry of Interior, the number of registered crimes related to child pornography in Hungary has also shown a significant increase in recent years: according to the 2023 ENYÜBS data, 299 children aged 0–13 and 118 children aged 14–17 became victims of child pornography crimes. In 2023, the number of victims in the 0–13 age group doubled compared to previous years, making it the third most frequent crime in this age group (Hintalovon, 2024). The majority of the victims were girls, and the perpetrators of the crimes committed to their detriment frequently emerged from among their peers within institutions, such as in schools or children’s homes.

According to the Hungarian Btk., not only recordings depicting real persons but also the realistic representation of non-existent person(s) qualifies as a pornographic recording. The term ‘realistic’ refers to a representation that is deceptively similar to reality, based upon which it cannot be and is not expected to be judged whether the depicted person exists, meaning the regulation does not extend, for example, to possible representations in cartoons or paintings (Mezei, 2021); at the same time, it applies to realistic recordings created with the help of digital technologies, such as through the use of generative artificial intelligence. Any representation of existing minors that is severely indecently open regarding sexuality, purposefully aimed at the arousal of sexual desire – including those created with the help of artificial intelligence – is also punishable.

Escalating Challenges Due to Generative Artificial Intelligence

The rapid technological development that occurred in recent years has intensified the demand for recordings depicting sexual abuse against children and their increasingly uncontrollable spread. This is demonstrated by the fact that while ‘traditionally’ these contents were largely available on the dark web or hidden forums, today a significant portion is easily accessible on the open, ‘visible’ net to anyone, adult or internet-using child alike (IWF, 2024). The production of content depicting the sexual abuse of children with artificial intelligence has

intensified in recent years and has received greater scientific attention globally as well (Davy & Lundrigan, 2024). Although the dangers of recordings manipulated by earlier computer algorithm-based technologies were already emphasized in scientific works (Mezei, 2021), the accelerating rise of applications based on generative artificial intelligence, as part of developing digital technologies, is exerting a growing impact on children becoming online victims and offenders.

Experts classify online services that enable the ‘user-friendly,’ artificial intelligence-based production of pornographic content, and which easily bypass the consent of the subjects, into two categories. Services capable of creating fully synthetic, sexually explicit content belong to the first category, while the second category consists of so-called ‘nudifying’ applications, which manipulate existing images to transform them into versions that appear naked (IWF, 2023). In addition to these, complex, sophisticated models are available for individuals active in organized criminal groups; these models are specifically programmed and fine-tuned to generate recordings depicting sexual abuse against children using artificial intelligence, often for commercial purposes.

Simpler mobile applications that can be easily managed and accessed even by a child belong to the ‘user-friendly’ category, allowing the rapid production of unlawful and traumatic content against the freedom of sexual life and sexual morality without any particular technological knowledge. The proliferation of applications enabling image manipulation with such simpler, for example, ‘nudifying’ technology is relevant and particularly alarming from a child protection perspective because they shockingly easily allow the commission of child pornography crimes in previously unimaginable quantities – for adults and those under 18 alike – even during the very first trial of the application or through activity in an online group.

Figure 2

Advertisement of a 'nudifying' application (illustration).

Source. URL1

During a South Korean scandal uncovered in 2024, affecting more than five hundred public education and higher education institutions, it was revealed, for example, that high school and university students nationwide uploaded huge numbers of photos of female acquaintances, classmates, and teachers to social media and messaging service groups, and then asked group members to create realistic 'deepfake' pornographic images and videos from them, which they could then download and forward to their peers (MacKenzie & Choi, 2024). These online activities were systematically organized, including a Telegram channel with 220,000 members where users shared AI-generated illegal images with each other (Smith & Brake, 2024), and more closed groups, such as a group focusing on a given high school, consisting of minor students, which had more than two thousand members (MacKenzie & Choi, 2024). According to a statement issued by the police during the investigation of the scandal: at a certain point, 83.7 percent of the arrested persons were under 18, including at least seventy-one children between 10 and 13 years of age (Lee, 2024; Smith & Brake, 2024).

In addition to managing individual offenders, a significant child protection challenge is that illegal explicit recordings depicting children can also be accessed online via subscription systems, even through widely known, mainstream

content-sharing platforms (Crawford & Smith, 2023). Through the profiles of such ‘ventures,’ AI-generated explicit child representations are offered for sale, frequently at different price tiers depending on the nature and detail of the sought content (Crawford & Smith, 2023). Police-documented cases also prove that offenders already create massive amounts of new, illegal content of their victims using easily accessible 3D-graphic software (used, for example, for video game development) and generative AI applications, selling their services in online forums, chat rooms, and legally accessible internet platforms (Rackham, 2025). New technologies have opened avenues toward previously less discussed methods of commission, such as the possibility of interacting with a realistic, three-dimensional avatar of a child in immersive virtual reality, alongside new forms of deception and grooming (Davidson et al., 2024). Regarding child sexual abuse cases committed in virtual spaces, it is currently entirely unclear exactly what qualifies as a legally prohibited pornographic recording, and there is no general guidance on what methods can be used to remove these or investigate them effectively (Parti & Szabó, 2024).

According to Hungarian and international law enforcement agencies, organized international criminal groups operating online have emerged in recent years, dealing exclusively with the distribution of content depicting minors created by generative artificial intelligence. During Operation Cumberland, one of Europol’s first international actions targeting such a group, carried out in February 2025 with the participation of twenty countries, including Hungary, 273 suspectable individuals were identified, 36 people were interrogated or arrested, and searches were conducted at 33 locations, including at the residential addresses of two Hungarian citizens who had purchased access to content made by a Danish offender (police.hu, 2025). The case shed light on the fact that although the police must deal with managing an increasingly large volume of illegal content affecting children, effective action against such crimes is significantly hindered by the lack of appropriate legal regulation (Europol, 2025; Parti & Szabó, 2024).

Europol (2025) therefore emphasized in a communication that the lack of national legislation presents an ‘extraordinary challenge’ for investigators, since the area of AI-based abuse is new and legally less regulated. Current legislative frameworks frequently fail to keep pace with technological development, granting offenders the opportunity to exploit legal loopholes and apply new methods in realizing crimes. Alongside increasing the volume of online child sexual abuse content, the proliferation of AI-created content also intensifies its availability and visibility, thereby making early prevention and victim support work more difficult.

The Prevalence of Content Created with Generative Artificial Intelligence

Research in Hungary related to the application of artificial intelligence currently focuses little specifically on child protection (Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2023; Eötvös József Kutatóközpont, 2025). In general, based on a representative research study of the Hungarian population carried out via telephone survey at the end of 2024 (Eötvös József Kutatóközpont, 2025), it can be stated that 34 percent of Hungarian respondents have already used a service based on generative artificial intelligence. However, a significant generational difference in usage was observable: while 58 percent of young people have already tried or use the technology, only 14 percent of those over 65 have utilized this opportunity even once. In another research study conducted in the autumn of 2024 (NMHH, 2025), the relationship between children and AI-based tools and the content generated by them was examined with the involvement of more than a thousand Hungarian young people aged 13–16. It revealed that more than three-quarters of them have already tried an application using generative artificial intelligence at least once. At the same time, although they believed they would recognize artificially created content in most cases, 50.6 percent of the respondents had still believed a piece of content to be real that later turned out not to be (NMHH, 2025). The research also pointed out gender differences: 83 percent of surveyed boys, compared to only 62 percent of girls, found AI-based programs and tools useful and applicable in everyday life, and boys generally considered the technology less dangerous overall.

concrete data examining Hungarian individuals committing crimes against the freedom of sexual life and sexual morality using this technology, and children becoming victims, are currently scarcely available, international trends indicate that threats appearing in the online space with the proliferation of AI use pose an increasingly large problem in Hungary as well. Investigators from the Cybercrime Department of the National Bureau of Investigation dealing with online sexual crimes against children also confirmed that such content and offenders have already appeared in Hungary (Fribék & Molnár, 2024). They drew attention to the fact that AI-generated recordings becoming increasingly lifelike – parallel to the increase in their prevalence – poses an ever-greater challenge for the police, partly because it significantly complicates distinguishing between deepfaked content depicting real victims and manipulated or completely fabricated content.

As the South Korean case also highlights, the prevalence of the problem is likely of a much larger proportion than what can be tracked from official statistics. However, data representing the ‘tip of the iceberg’ are also telling, as they point to international and domestic trends. According to the 2024 data from the

British hotline, the number of reports regarding materials depicting the sexual abuse of children created with artificial intelligence rose by 380 percent in a single year: while 51 such cases were reported in 2023, this number increased to 245 reports in 2024 (IWF, 2024). It is important to note that a single report can contain up to several thousand images. According to a 2024 IWF research study, 3,512 AI-created images displaying child sexual abuse were identified on a single dark web site within one month, and a 10 percent increase was detected in the number of recordings classified into the strictest category (depicting penetrative acts, sadism, or bestiality) compared to the identical period of the previous year. Offenders use generative AI increasingly frequently and effectively to create highly lifelike and increasingly photorealistic audiovisual content depicting the sexual abuse of children. A large portion of these are made through the manipulation of genuine recordings depicting real children, frequently obtained from close family members, or entirely in an artificial manner; experience shows that materials depicting severe, brutal sexual abuse affecting infants and young children are also occurring (IWF, 2024).

In its report, the Hungarian Biztonságosinternet hotline (2024) drew attention to the fact that, according to their experiences, starting from 2023 – in harmony with global trends – the number of reports containing images produced by generative artificial intelligence has increased radically. In their case, 22.8 percent of reported materials depicting the sexual abuse of children (not necessarily of Hungarian origin, or depicting a Hungarian victim) consisted of such content. These were classified into the following three categories: manipulated, sexualized versions of innocent images depicting real children (for example, images shared by parents); manipulated versions of materials depicting the abuse of real children for the purpose of deceiving authorities (for example, recordings depicting a real child with six fingers or three ears); and the representation of presumably non-existent children in sexualized situations, during abuse.

The other Hungarian internet helping service, the Internet Hotline, has observed smaller proportions in its experiences so far, but they also found that although such types of reports are still relatively rare, based on international trends, their number is expected to significantly increase in the near future (NMHH, 2024). Despite the fact that certain forms of artificially created content do not document actual physical abuse, they qualify as harmful legally and morally alike. The creation and distribution of such materials can result not only in new forms of victimization (for example, using photographs of popular adults or child stars to commit the crime, or creating three-dimensional avatars in virtual reality to allow a more ‘interactive’ commission), but can also contribute to the normalization of child sexual abuse.

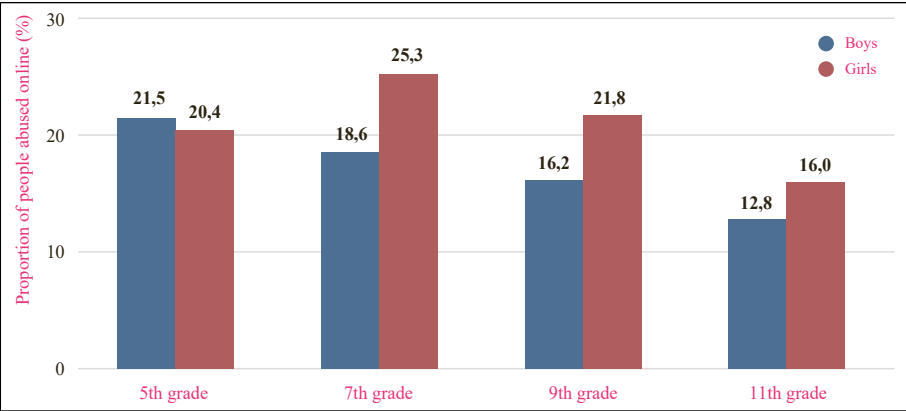
The experiences of the examined hotline services (IWF, 2024; IWF, 2023; NMHH, 2024; Biztonságosinternet, 2024) clearly confirm that the development of artificial intelligence is playing an increasingly large role in connection with the online sexual abuse of children in Hungary and globally alike. The technology is now present not exclusively as a theoretical risk but as a tool easily accessible for everyday users, a fact supported by the increase in the number of reports regarding generated content arriving at hotlines. It is evident that content made with developing generative AI technology creates opportunities for new forms of criminal commission, complicates the identification of victims using traditional law enforcement methods, and can contribute to maintaining and increasing the demand for sexual abuse against children, as well as widening the circle of offenders. The latter can also be realized due to the diversification of offender motivations, for example, motivating individuals to commit crimes through easy feasibility, financial gain, or peer pressure, who otherwise would not be interested in producing recordings depicting the sexual abuse of children.

Law Enforcement and Crime Prevention Challenges Regarding Child Offenders

Alongside the South Korean scandal, international news reports in recent years have detailed several European cases where criminal proceedings were initiated because children themselves applied generative AI-based ‘nudifying’ applications to images of other children they knew, subsequently sharing these widely online (IWF, 2023; Meggyesfalvi, 2023b). Although these images created by children are not necessarily made with consciously harmful intent, and offenders are often entirely unaware of the unlawfulness of their actions, once shared, the recordings can easily fall into the wrong hands and end up on sites or forums specifically dedicated to such illegal content. According to experts, it also poses a real danger that criminals may identify the children appearing in the recordings and then use the images to humiliate, silence, or possibly extort the victims (Gerken & Tidy, 2023). According to a research study published in March 2025 (Thorn, 2025), young people who admitted to artificially creating nude images of others considered the utilized applications easily accessible: they stated these can be simply downloaded to smartphones from app stores or used freely by anyone via internet sites or social media interfaces. A nationally representative Hungarian research study (Németh, 2024) found that in 2022, 7.5 percent of surveyed students were both perpetrators and victims of internet bullying at least once, for example, sending or receiving hurtful chat messages,

or having an unpleasant or embarrassing recording made of them and posted online without their permission. Among victims, the proportion of girls was higher across every surveyed grade.

Figure 3
Proportions of students bullied on the internet at least once during the past few months by gender and grade (N = 6240)

Source. Németh, 2024

Normalization and Knowledge Deficit

In the search for solutions to digital child protection challenges, it is important to consider that even before the proliferation of generative AI, the prevalence of sexually explicit online content – for example, photos depicting intimate body parts, or recordings imitating sexual solicitation – had normalized among young people (Andersson, 2021; NMHH, 2024; Ofsted, 2021). At the same time, despite forward-thinking initiatives, systemic, regular, age-specific sexual health education starting at an early age – prior to the use of digital devices – remains largely absent regarding children’s online intimate interactions, including clarifying the concept of consent and providing understandable, clear guidance regarding the digital sexual self-determination rights of young people.

Analysts from the Internet Hotline reported on their experiences gained during educational activities held for school children, which also covered recordings depicting child sexual abuse, as follows: ‘The most shocking lesson is that these cases, which we rightfully consider extreme and severe, happen to children so frequently that they view them as an everyday phenomenon. Almost

every young person we met has already received an unsolicited intimate picture, been asked for such a recording, or knows someone who has sent an image with sexual content of themselves. Since this happens to them frequently, it becomes almost everyday, therefore they generally brush it off with a shrug, despite the fact that this is neither natural nor acceptable, and moreover, such a situation can cause severe trauma.’ (NMHH, 2024).

Certain research studies found (Ringrose et al., 2021) that for some young people, shared explicit visual content constitutes an important part of the self-narratives formed about themselves and of belonging to the peer community; therefore, it is possible that due to the normalization of these actions, they experience positive or negative motivational forces to carry out such actions, altering their appearance digitally with the help of artificial intelligence. For example, they may feel ‘cool’ if they pose as erotic models on social media platforms, or they may feel like outsiders if they do not create, send, or request intimate content from their underage peers. It is an interesting question whether this behavior is part of an ‘influencer,’ ‘big girl,’ or ‘tough guy’ self-image developed within an everyday environment that culturally accepts hypersexualization, which may actively influence and explain their actions. In any case, the normalization of exposure to explicit intimate content complicates not only the recognition of victimization and the protection of victims but also the prevention of becoming an offender.

While the prevalence of child sexual abuse material generated with AI increases year by year, the boundaries between ‘normal’ and ‘deviant’ adolescent sexual behaviors are increasingly blurring. It poses a difficulty to judge where the natural exploration and experience of sexuality – meaning the exercise of sexual self-determination and the right to privacy – separates from abusive behavior, particularly regarding the creation and sharing of online content. In relation to online peer sexual abuse utilizing generative AI, such as ‘deepfake’ technology, alongside qualitative studies and media-highlighted cases substantiating the spread of the phenomenon, factual research data currently remain scarcely available to help understand and explain how children experience peer pressure and abuse concerning such self-created intimate recordings and child sexual abuse material; what they have learned and understand regarding healthy online sexual behavior, such as asking for and giving consent; and how advancing technology enables or facilitates these (positive and negative) experiences.

The failure of online service providers to assume responsibility (Meggyesfalvi, 2021), the lack of guidance from the (social) media and educational actors, as well as the deficient technological and legal knowledge and guidance of key adults in children’s lives (such as parents and other guardians) lead to

inconsistencies and inequalities in children's victimization and offending patterns, in the focus of authority inspections, and in sentencing practices. Disadvantaged youth may feel isolated in the digital world, which can result in highly vulnerable children being unwilling to seek help or report suffered abuse (Ringrose et al., 2021; Ofsted, 2021). Recent international research has also pointed out that the current practices of governments, social media platforms, and educational institutions do not provide adequately accessible, age-appropriate information about digital risks, contributing to the fact that children often lack sufficient knowledge to make informed decisions about their online activities, including intimate interactions (WeProtect, 2023).

Although it does not address AI use, a research study conducted on a Hungarian sample by Szabó and Csapucha (2020a) is nevertheless interesting, as it confirmed that many young people do not know that by creating, obtaining, or forwarding pictures or videos of their peers under 18, they can be committing a crime. In Hungarian crimes related to child pornography, a well-identifiable group of offenders consists of young people who obtained explicit content during a previous intimate relationship or sexting, typically with the past consent of the victim. A portion of the offenders merely possessed the recordings, while in other cases they were forwarded or publicly shared, for example on social media or in private groups. It has occurred that offenders involved additional young people in the commission. According to the research, their motivation was not a pathological sexual interest, but personal conflicts (e.g., breakups, revenge), curiosity, amusement, or peer pressure. In cases affecting the examined young offenders, it occurred to a significant degree that the victim themselves had created and voluntarily forwarded the pictures or videos to their peer at the time. In the case of the known victims examined in the research, the proportion of self-made child pornographic recordings depicting the victim alone or with a partner was 40%.

Perspectives for Finding Solutions

Important starting points in resolving the online child protection problems exacerbated by the appearance of generative artificial intelligence include the meaningful involvement of children, the consideration of gender dimensions, and the heightened protection of disadvantaged youth. Furthermore, the age-specific, differentiated evaluation of juvenile offenders, alongside suppressing victim-blaming and searching for and promoting system-level solutions, would be crucial.

Meaningful Involvement of Children in Prevention and Educational Developments

According to Parti and Szabó (2024), one of the most significant challenges in the fight against online child sexual abuse in the era of generative AI is balancing online safety with the privacy and civil liberties of citizens, including children under 18. Therefore, the meaningful involvement of children is indispensable regarding the regulation of technology that affects their lives and will likely influence them at an increasing rate, alongside examining the correlations of their own experiences, feelings, and specific factors such as age, gender, and digital competencies. This would facilitate the creation of effectively usable, specific, and age-appropriate knowledge regarding the impact of advancing digitalization, including AI, on child protection, victimization prevention, and management, such as the creation and sharing of intimate recordings and online child sexual abuse. Furthermore, it would be necessary to update currently available literature, (international) educational materials, and guidelines for educators and parents to recognize and handle peer sexual abuse and violence using generative AI applications, and to distribute informational materials (such as short videos) that are comprehensible for children, avoiding foreign jargon.

As Gosztonyi and Lendvai (2024) also highlight regarding purposefully and intentionally falsified, realistic-seeming content created with AI (in their terminology: deepfakes): removal does not equate to resolving harmful effects, as it does not result in the victim's 'legal situation improving or their reputation being restored.' It is important, therefore, that the focus is partly on prevention – thus preventing the individual from becoming an offender – and additionally, regarding lifelike falsified content produced with AI, it would be recommended to integrate AI literacy, which is receiving increasing international attention, into school curricula alongside internet safety and data protection; and to implement 'a media awareness process and education during which internet users could familiarize themselves, beyond the dangers of the technology, with what steps they can take regarding the identification of deepfaked content' (Gosztonyi & Lendvai, 2024).

Targeted Protection of Disadvantaged Children

The intensive internet use of young age groups affects the methods of committing crimes as well, elevating the significance of digital device ownership and the presence and conditions of internet access. According to a Hungarian study, internet use constitutes a risk factor in juvenile criminal offending particularly

when adult guardianship, primarily parental control, is lacking (Bolyky & Sárík, 2023b). Digitalization can thus pose a danger to children in two ways: on one hand, it increases the risk of victimization (for example, through the easier recording of crimes or negative experiences gained online), and on the other hand, it facilitates becoming an offender. Due to the sense of anonymity and the vastness of the online space, it is more difficult to identify victims (Németh, 2024), and the warning signs of the risk of becoming an offender also differ from those experienced in the physical world. According to a large-sample Hungarian study by Németh and colleagues (2024), 81 percent of Hungarian high school students did not report abuse suffered online; therefore, it is especially important to more accurately identify and specifically reach the nearly one-fifth of students (and their peers absent from public education) who become victims of various types of abuse. When designing preventive programs, identifying and protecting victims, and managing child offenders, it must be considered that for the most vulnerable youth, there is often no adequate parental or guardian support, or public educational intervention opportunity, as these may be children who are multiply disadvantaged, living in specialized child protection care, home-schooled, frequently changing schools, or unable to participate in supplementary (school) programs promoting digital competencies.

Examining the Gender Dimension in the Prevention and Management of the Problem

Sorbán (2020) points out that the social impact of illegally manipulated, sexually explicit recordings ‘extends beyond the harm caused to the individual: the recordings are generally capable of deepening inequalities between certain groups of society, especially between genders.’. Therefore, when developing prevention and intervention strategies concerning content produced or modified with artificial intelligence, examining the gender dimension is essential, whether dealing with juvenile offenders or victims. Social pressure from peers impacts boys and girls differently regarding intimate digital content creation and sharing (McGeeney & Hanson, 2017). Although surveys explicitly filtered for AI-generated or manipulated content are scarce, generally, the gender distribution in the online sharing of explicit intimate content created by minors under 18 shows clear differences in victimization in both international and domestic statistics (Economist Impact 2021; Thorn, 2024; Szabó & Csapucha, 2020a; Hintalovon, 2024; NMHH, 2024; Németh, 2024).

Examining the creation and sharing of explicit content, such as recordings depicting nudity or intimate body parts, Ringrose and colleagues (2021) found

that boys typically participated in the ‘trade’ and exchange of sexualized images, and in collecting and redistributing pictures taken of girls, for example, to gain higher status within the peer group. In addition, it was characteristic of them to send intimate pictures of their private parts as a ‘solicitation,’ thereby attempting to persuade girls to send back self-made pictures of sexual content.

For girls, however, it was found typical that they regularly received requests for self-made intimate content, and they experienced negative incidents because peers tried to influence them by citing pity for the ‘requester,’ obligations, or mutual commitment (e.g., a romantic relationship), or boys threatened them with humiliation, blocking (online disconnection), or the non-consensual redistribution or leaking of the pictures (Quayle & Karen, 2015; Ringrose et al., 2021). Other research confirms that there are significant, gender-based deficiencies in supporting children who suffer online sexual abuse: according to the results of the ECPAT Global Boys Initiative, for example, gender stereotypes related to masculinity, as well as gender-based legislation applicable in certain regions, hinder victims’ willingness to report and ask for help, and in some countries, they make it difficult for boys to be recognized as victims, reducing the supportive opportunities available to them (WeProtect, 2023). Therefore, due to differences in social norms and reporting willingness, latency may be higher in cases affecting boys.

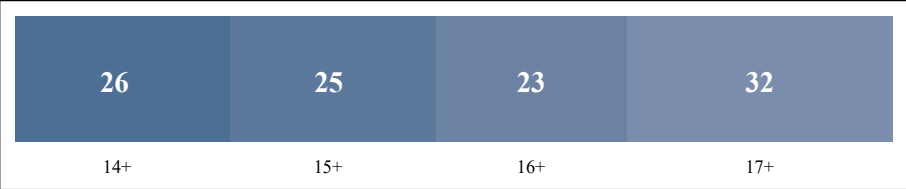
Recent domestic research data also confirms that digital content consumption on online social platforms affects boys and girls differently, having a particularly strong impact on the mental health of the latter, and influencing them, among other things, in how they want to present themselves in shared recordings (NMHH, 2024b). Statistical data indicates that girls become victims of online child sexual abuse to a much greater extent, and the involvement of very young children under 12 is also growing among them (NMHH, 2024; Thorn, 2024). During the South Korean national ‘deepfake’ crisis facilitated by the easily accessible, ‘user-friendly’ generative AI mentioned earlier, as well as during European cases, the victims were primarily girls whose pictures were available online and easily usable for their schoolmates and the wider public alike. While it is visible that examining the gender dimension of the problem and proposed solutions is justified, it is important to emphasize that the possibility of victimization exists for every child, regardless of gender and age; and it is vital to avoid individual victim-blaming in the case of every child.

Age-Specific Legal Consequences

According to Szabó (2024) and other co-researchers (Bolyky & Sárík, 2023a), the high degree of juvenile involvement regarding online child sexual abuse material is particularly concerning because, alongside high sentencing tariffs,

an extremely severe legal consequence for them can be the measure of disqualification from occupation, which must be mandatorily applied against all perpetrators of child pornography. Balogh (2025) also highlights that sentencing to life-long disqualification from occupation due to the felony of child pornography makes little or no distinction between child offenders realizing the statutory elements of the crime in relation to their peers and adults sexually exploiting this exact same age group (thereby potentially stripping minors of sexual self-determination regarding recordings made of their sexuality experienced in real or online spaces). Balogh demonstrated in her research that out of 202 cases adjudicated by final court judgments involving child offenders, the court permanently disqualified 106 children from any occupation or other activity in the framework of which they could ever perform the education, supervision, care, or medical treatment of a person under the age of eighteen, or could stand in another position of power or influence over such a person. Balogh (2025) further emphasized that in the case of judgments concerning children, ‘no clear trend of any kind could be demonstrated; it is arbitrary as to which offender in which case the court imposed this punishment on.’

Figure 4
Age distribution of children sentenced to disqualification from occupation for the felony of child pornography, based on final court judgments issued between 01. 01. 2018 and 31. 12. 2024.

Source. Balogh (2025).

Although the law allows the court the possibility to waive this punishment in the case of juveniles in instances deserving special equity, waiving is not automatic, meaning a reckless 14-year-old youth can be haunted by their juvenile act for the rest of their life, preventing them from working in any roles that may result in an educational, supervisory, caregiving, or authoritative influence situation over children. Arguing alongside Balogh for age-specific legal consequences, Sorbán also highlights that ‘unlawful acts related to sexual content can manifest in countless forms in the online space; precisely because of this diversity, no uniformized, uniformly applicable solution can be given to handle this set of problems. Just as unlawful behaviors can take on different forms, the responses given to them must also be differentiated.’ (Sorbán, 2020).

Summary

This study attempts to contribute to the unfolding of a broad social and professional dialogue so that we can formulate fact-based, functional, properly child-involving, disadvantage-conscious, targeted, proportionate and fair, system-level solutions to the continuously worsening problem of online child sexual abuse driven by the advance of generative artificial intelligence (including ‘deepfake’ technology). It demonstrated that while currently available statistics show only the ‘tip of the iceberg,’ generative AI amplifies the prevalence of sexually explicit content depicting children: with the simplification and accessibility of the technology, the entry threshold for becoming an offender and a victim has practically vanished. Through ‘user-friendly’ applications, not only organized criminal groups purposefully utilizing generative AI, but anyone, including children, is capable of producing and distributing illegal content about anyone in large quantities within moments with a few clicks. The study argues that in response to the phenomenon of online child sexual abuse intensifying due to the development of generative AI, it is essential to establish differentiated, prevention-focused professional, legislative, legal application, public education, and child protection system-level solutions that take into account the differences in the complex circumstances and characteristics of becoming a victim and an offender.

References

- Andersson, P. (2021). *Girls need to stop sending pictures- A report about boys, nudes, relationships and age differences*. ECPAT Sverige. https://ecpat.se/wp-content/uploads/2023/02/ENG_Ecpat_Pojkrappporten_2021_Digital_V002.pdf
- Armangau, R., & Lory, G. (2025). EU Parliament to criminalise AI-generated child abuse material. *Euronews*. <https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/17/eu-parliament-to-criminalising-ai-generated-child-abuse-material>
- Balla, B., Bartók, Z., & Csalár, D. (2023). A gyermekvédelem és a tartalomszabályozás új útjai az interneten: Az Internet Hotline működése és gyakorlata. *In Medias Res*, 12, 138–168. <https://doi.org/10.59851/imr.12.1.8>
- Balogh, A. (2025). Gyermekpornográfia és gyermek elkövetők – különös tekintettel a foglalkozástól eltiltás büntetésre. *Ügyészségi Szemle*, 10(3), 29-54.
- Biztonsagosinternet (2024). *Biztonsagosinternet.hu hotline beszámoló 2023*. Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesület. <https://www.biztonsagosinternet.hu/aktualitasok/elkeszult-a-biztonsagosinternethu-hotline-2023-as-beszamoloja>

- Bolyky, O., & Sárík, E. (2023a). Gondolatok a gyermek- és fiatalkorúak bűnözéséről a statisztika tükrében. *Belügyi Szemle*, 71(10), 1715–1727. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.10.2>
- Bolyky, O., & Sárík, E. (2023b). Sorstalanság?! Erőszakos bűncselekményeket elkövető fiatalok – egy aktavizsgálat eredményei. *Kriminológiai Tanulmányok*, 60(1), 183–211. <https://doi.org/10.58655/KT.60.2023-10>
- Childlight. (2025). *Executive Summary. Childlight global index of child sexual exploitation and abuse prevalence*. <https://intothechildlight.org/executive-summary.html>
- Crawford, A., & Smith, T. (2023). Illegal trade in AI child sex abuse images exposed. *BBC*. <https://www.bbc.co.uk/news/uk-65932372>
- Davy, D., & Lundrigan, S. (2024). *Artificial intelligence-produced child sexual abuse material: Insights from Dark Web forum posts*. IPPPRI Insights. <https://www.aru.ac.uk/international-policing-and-public-protection-research-institute/research/publications>
- Davidson, J., Martellozzo, E., Farr, R., Bradbury, P., & Meggyesfalvi, B. (2024). *VIRRAC Toolkit Report: Virtual Reality Risks Against Children*. Institute for Connected Communities, University of East London. <https://repository.uel.ac.uk/item/8xz9y?trk>
- Economist Impact. (2021). *Estimates of childhood exposure to online sexual harms and their risk factors: A global study of childhood experiences of 18–20-year-olds*. WeProtect Global Alliance. <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Estimates-of-childhood-exposure-to-online-sexual-harms-and-their-risk-factors-.pdf>
- Eötvös József Kutatóközpont (2025). *Mit gondolnak a magyarok a mesterséges intelligenciáról? – Kutatási jelentés*. Nemzeti Közszerológati Egyetem. <https://itki.uni-nke.hu/hirek/2025/01/29/mit-gondolnak-a-magyarok-a-mesterseges-intelligenciarol-kutatasi-jelentes>
- Europol (2025). *25 arrested in global hit against AI-generated child sexual abuse material*. Europol. <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/25-arrested-in-global-hit-against-ai-generated-child-sexual-abuse-material>
- Fribék, J., & Molnár, I. (2024, szeptember 6). *Gyermekevédelem a nyomozók szemével* [Videó]. XIV. Média- és Internetkonferencia, Budapest. <https://www.youtube.com/watch?v=D1E6BwRxaZg>
- Garai, R. (2021). Kitől kell féltetni a gyermekeket? Kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények a tényadatok tükrében. *Kriminológiai Tanulmányok*, 58, 203–219. Országos Kriminológiai Intézet. https://www.okri.hu/images/stories/KT/KT58_2021/KT58_honlap.pdf
- Gerken, T., & Tidy, J. (2023. november 27). Children making AI-generated child abuse images, says charity. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/technology-67521226>
- Gosztonyi, G., & Lendvai, G. (2024). Deepfake és dezinformáció. Mit tehet a jog a mélyhamisítással készített álhírek ellen? *Médiakutató*, 25(1), 41–49. <https://doi.org/10.55395/MK.2024.1.3>
- Hintalovon (2024). *Gyermekevédelem 2023*. Hintalovon Gyermekevédelem Alapítvány. https://hintalovon.hu/wp-content/uploads/2024/05/Hintalovon_Gyermekevédelem_Jelentes_2023.pdf
- IWF (2023). *How AI is being abused to create child sexual abuse imagery*.
- Internet Watch Foundation. https://www.iwf.org.uk/media/q4zll2ya/iwf-ai-csam-report_public-oct23v1.pdf

- IWF (2024). *What has changed in the AI CSAM landscape?*. Internet Watch Foundation. https://www.iwf.org.uk/media/opkpmx5q/iwf-ai-csam-report_update-public-jul24v11.pdf
- IWF (2025). *Call for Prime Minister to intervene as IWF uncovers record levels of online child sexual abuse imagery*. <https://www.iwf.org.uk/news-media/news/call-for-prime-minister-to-intervene-as-iwf-uncovers-record-levels-of-online-child-sexual-abuse-imagery/>
- Lee, S.-J. (2024). *Adolescents 80% of 474 suspects arrested for deepfake porn this year*. Korea Joong and Daily. <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/2024-10-16/national/socialAffairs/Adolescents-80-of-474-suspects-arrested-for-deepfake-porn-this-year-/2156145>
- Mackenzie, J., & Choi, L. (2024). *Inside the deepfake porn crisis engulfing Korean schools*. BBC. <https://www.bbc.co.uk/news/articles/cpdlpj9zn9go>
- McGeeney, E., & Hanson, E. (2017). *Digital Romance: A Research Project Exploring Young People's Use of Technology in Their Romantic Relationships and Love Lives*. National Crime Agency and Brook. https://www.brook.org.uk/wp-content/uploads/2020/03/DR_REPORT_FINAL.pdf
- Meggyesfalvi, B. (2021). Policing harmful content on social media platforms. *Belügyi Szemle*, 69(6,Spec.), 26–38. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.2>
- Meggyesfalvi, B. (2023a). Kockázati tényezők a digitális térben: A gyerekek internet- és közösségi média használata és az online áldozattá válás. *Belügyi Szemle*, 71(12), 2163–2178. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.12.3>
- Meggyesfalvi B. (2023b). *Mesterséges intelligencia segítségével készítettek pornóképet több spanyol kamaszlány fotójából*. wmn.hu. <https://wmn.hu/cikk/60991/>
- Meggyesfalvi, B. (2024). A gyermekek által saját magukról készített online szexuális bántalmazást ábrázoló tartalmak vizsgálatával kapcsolatos kihívások. *Belügyi Szemle*, 72(2), 227–242. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2024.2.3>
- Mezei, K. (2021). Az online gyermekpornográfia és a büntetőjog. *Ügyészek Lapja*, 28(4), 19–30. https://real.mtak.hu/135281/1/mezei_UL_2021_4beliv.pdf
- Németh, Á. (Szerk.). (2024). *Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása 2022: A WHO-val együttműködésben megvalósuló nemzetközi kutatás nemzeti jelentése – legújabb adatok és trendek az elmúlt húsz évben* (Köt. 23). L'Harmattan Kiadó, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. <https://doi.org/10.56037/978-963-646-075-4>
- NMHH (2025). *A mesterséges intelligencia használatának jellemzői a 13-16 éves korosztály körében*. https://nmhh.hu/cikk/252083/A_mesterseges_intelligencia_hasznalatanak_jellemzoi_a_1316_eves_korosztaly_koreben
- NMHH (2024). *Internet Hotline beszámoló 2023*. Internet Hotline. https://nmhh.hu/cikk/247238/Internet_Hotline_beszamolo_2023
- NMHH (2024b). *A 13-16 éves korosztály közösségimédia-használati szokásait felmérő kutatás eredményei*. https://nmhh.hu/cikk/248473/A_1316_eves_korosztaly_kozossegimediahasznalati_szokasait_felmero_kutatas_eredmenyei
- Ofsted (2021). *Review of sexual abuse in schools and colleges* [Research and Analysis]. Ofsted. <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges/review-of-sexual-abuse-in-schools-and-colleges>

- Parti, K., & Szabó, J. (2024). The Legal Challenges of Realistic and AI-Driven Child Sexual Abuse Material: Regulatory and Enforcement Perspectives in Europe. *Laws*, 13(6), 67. <https://doi.org/10.3390/laws13060067>
- Police.hu (2025). *Csapás az MI-vel készült gyermekpornóra*. <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/csapas-az-mi-vel-keszult-gyermekpornora>
- Quayle, E., & Cooper, K. (2015). The Role of Child Sexual Abuse Images in Coercive and Non-Coercive Relationships with Adolescents: A Thematic Review of the Literature. *Child & Youth Services*, 36(4), 312–328. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2015.1092840>
- Rackham, B. (2025). The evolution of AI in child sexual abuse material – how to stay ahead, protect victims and bring offenders to more robust justice. *Going equipped*. College of Policing, 10, 33–37. <https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2025-05/going-equipped-spring-summer-issue-10.pdf>
- Ringrose, J., Regehr, K., & Whitehead, S. (2021). Teen Girls' Experiences Negotiating the Ubiquitous Dick Pic: Sexual Double Standards and the Normalization of Image Based Sexual Harassment. *Sex Roles*, 85(9–10), 558–576. <https://doi.org/10.1007/s11199-021-01236-3>
- Smith, G., & Brake, J. (2024). *South Korea confronts a deepfake crisis*. East Asia Forum. <https://doi.org/10.59425/eabc.1732010400>
- Sorbán, K. (2020). A bosszúpornó és deepfake pornográfia büntetőjogi fenyegetettségének szükségességéről. *Belügyi Szemle*, 68(10), 81–104. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.10.4>
- Szabó, J. (2024). *Bűnözők? Áldozatok? Fiatalkorúak a gyermekpornográfia elkövetői körében* [Videó]. XIV. Média- és Internetkonferencia, Budapest. <https://www.youtube.com/watch?v=F5ifFrzOb70>
- Szabó, J., & Csapucha, B. (2020a). A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalkorú elkövetőkre – I. rész. *Ügyészeti Szemle*, 5(2), 22–37. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2020-02.pdf>
- Szabó, J., & Csapucha, B. (2020b). A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalkorú elkövetőkre – II. rész. *Ügyészeti Szemle*, 5(3), 6–21. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2020-03.pdf>
- Társadalomtudományi Kutatóközpont (2023). *A Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratóriumhoz kapcsolódó kutatások a Társadalomtudományi Kutatóközpontban (2020–2023)*. Társadalomtudományi Kutatóközpont. https://milab.tk.hu/uploads/files/milab_evkonyv_0209_digitalis.pdf
- Thorn (2024). *Youth perspectives on online safety 2023*. Thorn. https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_23_YouthMonitoring_Report.pdf
- Thorn (2025). *Deepfake Nudes & Young People*. Thorn. https://info.thorn.org/hubfs/Research/Thorn_DeepfakeNudes&YoungPeople_Mar2025.pdf
- Virág, G., & Szabó, J. (2023). Pedofília és bűnözés. *Kriminológiai Tanulmányok*, 60, 140–157. <https://doi.org/10.58655/KT.60.2023-8>
- WeProtect (2023). *Global Threat Assessment 2023: Assessing the scale and scope of child sexual abuse online*. WeProtect Global Alliance. <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Global-Threat-Assessment-2023-English.pdf>

Youth Endowment Fund (2024). *Children, violence and vulnerability 2024: What role does social media play in violence affecting young people?* Youth Endowment Fund. https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2024/11/CVV24_R2_Online.pdf

Online link in the article

URL1: *Pornography website created entirely with AI-generated women sparks debate.* <https://www.thetimes.com/uk/technology-uk/article/pornography-website-ai-generated-j99pvrtz>

Laws and regulations

Act C of 2012 on the Criminal Code

Reference of the article according to APA regulation

Meggyesfalvi, B. (2026). The Increasing Use of Generative Artificial Intelligence (AI) in the Creation of Online Child Sexual Abuse Material: Child Victims and Offenders. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1739-1761. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1739-1761>

Statements

Conflict of interest

The author have declared no conflict of interest.

Funding

Produced with the support of the Hungarian Government under the Hungarian State Eötvös Scholarship Programme.

Ethics

The data will be made available on request.

Open access

This article is published open access under the terms of the Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0).

The article may be shared and republished in any medium or format, in its original and unmodified form, for non-commercial purposes only, provided that appropriate credit is given to the original author(s), the place of publication is acknowledged, and a link to the licence is provided. Distribution of modified or adapted versions of the article, as well as any commercial use, is not permitted.

Corresponding author

The corresponding author of this article is Boglárka Meggyesfalvi, who can be contacted at meggyesfalvi.b@gmail.com

Recenzió a *Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól* című kötetről

Review of the volume *Terrorism – Studies on the complex phenomenon of terrorism and its various aspects*

Kuszi Viktória

oktató, rendőr főhadnagy
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
kuszi.viktoria@uni-nke.hu

Rémai Dániel

Dr., PhD, tanszékvezető, rendőr őrnagy
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
remai.daniel@uni-nke.hu

Taller János

főreferens
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
taller.janos@uni-nke.hu

Terjék Gábor

Dr., oktató, rendőr dandártábornok
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
terjek.gabor@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja a *Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól* című tanulmánykötet átfogó bemutatása és értékelése, különös tekintettel annak interdiszciplináris megközelítésére, tematikus felépítésére, valamint tudományos és gyakorlati hasznosíthatóságára.

Módszertan: A recenzió kvalitatív tartalomelemzésen alapul, amely a kötet tematikus egységeinek, tanulmányainak és főbb megállapításainak strukturált áttekintésével vizsgálja a mű elméleti kereteit, módszertani sokszínűségét és gyakorlati relevanciáját.

Megállapítások: A recenzió megállapítja, hogy a kötet hiánypótló jellegű a hazai szakirodalomban, mivel a terrorizmus jelenségét jogi, politikatudományi, pszichológiai, társadalomtudományi, egészségtudományi és technológiai

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás: 2026. 01. 10. Átdolgozás: 2026. 01. 19. Elfogadás: 2026. 02. 21.

nézőpontból is elemzi. Kiemelt erőssége az aktuális témák – például a kiberterrorizmus, a radikalizáció, a női elkövetők, a magányos merénylők, valamint a terrorizmusfinanszírozás – részletes feldolgozása, továbbá a gyakorlati alkalmazhatóságot támogató példák és esettanulmányok bemutatása.

Érték: A tanulmánykötet jelentős tudományos és gyakorlati értékkel bír, hozzájárul a terrorizmus komplex megértéséhez, támogatja a terrorelhárításban és biztonságpolitikában dolgozó szakemberek munkáját, valamint új kutatási és tudománykommunikációs irányokat is kijelöl.

Kulcsszavak: recenzió, terrorizmus, terrorelhárítás, új típusú kihívások

Abstract

Aim: The aim of this study is to provide a comprehensive overview and evaluation of the edited volume *Terrorism – Studies on the Complex Phenomenon of Terrorism and Its Various Aspects*, with particular attention to its interdisciplinary approach, thematic structure, and scientific and practical relevance.

Methodology: The review is based on qualitative content analysis, examining the volume's thematic sections, individual studies, and key findings in a structured manner in order to assess its theoretical frameworks, methodological diversity, and practical applicability.

Findings: The analysis concludes that the volume fills an important gap in the Hungarian academic literature by addressing the phenomenon of terrorism from legal, political science, psychological, social science, health science, and technological perspectives. A major strength of the book lies in its detailed treatment of contemporary issues such as cyberterrorism, radicalisation, female perpetrators, lone actors, and terrorism financing, as well as in its presentation of examples and case studies that support practical implementation.

Value: Overall, the volume represents significant scientific and practical value, contributes to a deeper understanding of terrorism as a complex phenomenon, supports the work of professionals in counter-terrorism and security policy, and points to new directions in research and science communication.

Keywords: review, terrorism, counter-terrorism, new types of challenges

2025 novemberében jelent meg a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészet-tudományi Karának Terrorelhárítási Tanszéke és a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában a *Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól* című tanulmánykötet (Rémai & Taller, 2025). A kötet

hiánypótló munka, hiszen Magyarországon eddig még nem jelent meg olyan átfogó, interdiszciplináris kötet, amely a terrorizmus jelenségét ilyen mélységben tárgyalja. A kötet célja, hogy bemutassa a terrorizmus jelensége mögött fellelhető mintázatokat, trendeket, kitekintsen a jelen fenyegetéseire és a jövő kihívásaira. A Nemzeti Közszerkezet Egetem Rendészettudományi Kar Terrorellhárítási Tanszéke a kötet szerkesztésekor azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a terrorizmus jelenségét különböző tudományágak révén vizsgálja, ezáltal az olvasó átfogó és árnyalt képet kapjon a terrorizmus fogalmáról, válfajairól, finanszírozásáról, az elhárítás és felderítés kérdéseiről, valamint a terrorizmus elleni fellépés további aspektusairól. Az interdiszciplináris megközelítés révén a kötet nemcsak tudományos értéket képvisel, hanem gyakorlati támpontokat is nyújt a biztonságpolitikai, rendészeti és nemzetbiztonsági szakemberek számára.

A terrorizmus napjaink egyik kiemelt globális fenyegetése. Afrika, Ázsia, Európa, Észak- és Dél-Amerika – ha eltérő okokból is – színterei a terrorizmusnak. A modern korban a terrorizmus folyamatosan jelen van, és ha eltérő mértékben is, de folyamatosan fenyegeti a globális, a nemzeti és az egyéni biztonságot. Többek között ezért is vált időszerűvé e tanulmánykötet megjelentetése. *A 21. századi biztonsági kihívások nemzetbiztonsági hangsúlyai. Várható kihívások a terrorizmus és a terrorellhárítás területén* című és TKP2021-NVA-18 azonosítószámú alprojekt keretében megvalósuló kötet hiánypótló vállalkozás. Korábban nem jelent meg olyan átfogó, interdiszciplináris kötet, amely a terrorizmus jelenségét ilyen mélységben tárgyalja. A Nemzeti Közszerkezet Egetem Terrorellhárítási Tanszéke és a Ludovika Egetemi Kiadó gondozásában 2025 novemberében megjelent kötet célja, hogy bemutassa a terrortámadások mögött rejtő összefüggéseket, mozgatórugókat és struktúrákat. A szerkesztők célja az volt, hogy a terrorizmus komplexitását hangsúlyozzák, és ennek érdekében a témát ne csak a hagyományos biztonságpolitikai megközelítés szemszögéből vizsgálják. A felkért szerzők különböző tudományterületek – politikatudomány, pszichológia, társadalomtudomány, történettudomány – perspektíváit ötvözve közelítik meg a terrorizmus jelenségét. Ezáltal az olvasó árnyalt és sokoldalú képet kap a terrorizmus összefüggéseiről.

A kötet szerkezeete és tartalma

Az elkészült kötet monumentalitását mutatják a számok is: a 960 oldalon, 45 szerző 49 tanulmánya öt tematikus egységbe rendezve mutatja be a terrorizmus különböző aspektusait a terrorizmus fogalmától kezdődően, a terrorizmus válfajain, a terrorfinanszírozás, valamint az elhárítás–felderítés kérdéskörain át

egészen a terrorizmus elleni fellépés további aspektusaiig. Mind az öt tematikus egység önállóan is értékes, azonban együttesen átfogó képet nyújtanak a terrorizmus komplex jelenségéről.

Bevezetés a terrorizmus fogalmába

Az első tematikus egység tíz tanulmányból áll. Nemcsak bevezető, hanem a terrorizmus fogalmának interdiszciplináris megközelítésével foglalkozik. Az ebben szereplő tanulmányok arra keresik a választ, hogy mit jelent a terrorizmus, hogyan lehet definiálni ezt a jelenséget, és mely tudományágakkal lehet segíteni ennek megértését.

Faggyas Attila és Rémai Dániel tanulmányukban rávilágítanak arra, hogy a terrorizmus nem rendelkezik általános definícióval, meghatározása a jogi, politikai és társadalmi összefüggésektől függ. Az egységes definíció hiánya nem akadály, hanem kihívás és lehetőség arra, hogy több tudományág segítségével közelíthetjük meg a terrorizmust. Esettanulmányukban az egészségtudomány szemszögéből tett kísérletet mutatnak be. Rödler Norbert és Zsámbéki Rozália a terrrorszervezetek szervezeti struktúráit és módszereit elemzik. Zombori Péter munkájában a terrorizmus történeti fejlődését mutatja be az ókortól a napjainkig. Porkoláb Zoltán egy érdekes kérdést vetett fel: mi különbözteti meg a terrrorszervezeteket a bűnszervezetektől? Továbbá finanszírozási okokból a terrrorszervezetek kapcsolatba kerülhetnek-e szervezett bűnözői csoportokkal, vagy maguk is azzá válhatnak-e? Laufer Balázs tanulmányában a klímaváltozás okozta problémakört járja körül. Véleménye szerint az éghajlatváltozás új biztonsági kockázatokat vethet fel: új konfliktusokat okozhat, másrészt a meglévő kockázatokat és veszélyeket felerősítheti. Zalai-Göbölös Noémi a terrrorszervezetek kiválasztási és toborzási módszereinek sajátosságait veszi vizsgálat alá. A tanulmány értékét növeli, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy a szélsőséges és terrorista szervezetek toborzási színterei áttértek az online térbe. Bár a szélsőséges csoportok aktivitása régiónként és országonként eltérhet, a toborzási igényük folyamatos. Csomós István a pszichológia szemszögéből vizsgálja a terrorizmust. A lélektani megközelítés fontossága abban áll, hogy segít megérteni a terroristák magatartásának okait és motivációit. Lohner Klaudia és Csomós István közös tanulmányukban arra a megállapításra jutottak, hogy a terrorista hálózatok és a terrorelhárító szervek struktúrái kölcsönösen alkalmazkodtak a változó környezethez és az új technológiákhoz. Ezért fontos tudni, hogy milyen módszerek és eszközök használhatók a terror elleni harcban, különös tekintettel a kockázatelemzési módszerek alkalmazására. Csábrák Dalma egy provokatív kérdést tesz fel tanulmányában. Igaz-e az állítás, hogy a terroristák a liberális demokráciákat

kedvezőbb célpontnak tekintik, ellentétben az autoriter rezsimekkel? Málnássy András tanulmányában átfogó képet ad a terrrorszervezetek típusairól és tevékenységeiről. Véleménye szerint a vallási terrorizmus korszakában élünk, ezért fontos a vallási alapon működő – elsősorban iszlám – szervezetek felépítésének bemutatása. Esetpéldaként az Iszlám Államot mutatja be.

A terrorizmus válfajai

A könyv második egysége tizennégy tanulmányból áll, melyek a terrorizmus különböző formáit és ideológiai hátterét vizsgálják. Ez a rész különösen aktuális, mert nemcsak a hagyományos terrorizmussal foglalkozik, hanem a kiberterrorizmussal, a női terroristákkal, a klímaváltozás és terrorizmus közötti kapcsolattal, valamint a társadalmi jelzőrendszerek témáival is.

Pocskai Ákos tanulmányában bemutatja, hogyan jelentek és jelennek meg a terrorista eszmerendszerek az iszlámban. Hangsúlyozza, hogy nem egy egységes jelenségről van szó, hanem különböző egységekre tagolhatóak. Továbbá az iszlám terrorizmus nemcsak vallási, hanem politikai okok miatt is kialakulhat. Szabó Zoltán tanulmányában a külföldi terrorista harcosok problémakörét járja körül. Szuhai Ilona egy új jelenséget vizsgál, a dzsihád feminizációját. Hangsúlyozza, hogy a nők részvétele a terrrorszervezetekben hosszú történelmi múltra tekint vissza, azonban nemcsak a passzív támogatók, hanem aktív szereplők is lehetnek. Utóbbiak nagyobb médiaérdeklődést kelthetnek, ezáltal az ideológia terjesztőivé léphetnek elő. Problémát jelent a származási országba való visszatérésük és a deradikalizációjuk. Vajkai Edina Ildikó tanulmányában a franciaországi bevándorlók leszármazottainak radikalizációját vette vizsgálat alá. Kiemeli, hogy a másod-, harmadgenerációs bevándorlók radikalizációja nemcsak vallási, hanem társadalmi kirekesztődésből is eredhet. Ródlér Norbert a kibertérben zajló folyamatokat vizsgálva azt a megállapítást teszi, hogy a kiberterrorizmus nem elméleti, hanem valós veszély. A terroristák által alkalmazott digitális eszközök alacsony költséggel, de globális hatással bírnak. Feltudják használni propaganda-célra, finanszírozásra. Tanulmánya fontos figyelmeztetés arra, hogy a hagyományos terrorellhárítási módszereknek ki kell egészülniük kiberbiztonsági stratégiákkal, hiszen a kibertérben a határok elmosódnak, és a fenyegetések gyorsabban terjednek, mint a fizikai világban. Tóth Gábor az okos eszközök biztonsági kockázatait vizsgálja, véleménye szerint annak ellenére, hogy az internetre kapcsolt eszközöket még nem használták fel terrortámadásra, potenciális fenyegetést jelenthetnek. Takács Gergely tanulmányában a kiberterrorizmus aktuális fenyegetéseit és jövőbeli lehetőségeit elemezi, különös tekintettel a szélsőséges csoportok

digitális képességeinek fejlődésére. A magasan képzett számítógépes szakemberek a terrrorszervezetek látókörébe kerülhetnek, akik hacker tudásukat ötvöztetik a hagyományos terrorizmussal. Hangsúlyozza, hogy a kiberterrorizmus nem csak elméleti veszély, hanem valós kihívás, amely kritikus infrastruktúrák megbénítását vagy tömeges pánik keltését célozhatja, ezért komplex védekezési stratégiák kidolgozása elengedhetetlen. Forró Tamás a kiberterrorizmus jövőbeli trendjeit és potenciális veszélyeit vizsgálja, kiemelve, hogy a digitális térben elkövetett terrorcselekmények egyre inkább valós fizikai károkat is okozhatnak. Rávilágít arra a problémára is, hogy az elkövetők a mesterséges intelligenciát felhasználva támadásokat indíthatnak. Kiripovszky Csaba a magányos elkövetők radikalizációjának online folyamatát elemezi, hangsúlyozza, hogy a szélsőséges ideológiák terjedése a közösségimédia-felületeken és zárt online közösségekben gyökerezik. Ezek az elkövetők nem szervezethez tartoznak, azonban az interneten keresztül radikalizálódnak, valamint önmaguk tervezik és hajtják végre támadásaikat, ami nehézzé teszi felderítésüket. Lakatos-Tamás Gréta, Juhász Ferenc és Somogyvári Mihály tanulmányukban arra a megállapításra jutnak, hogy a külföldi börtönök újabb színterei lettek a radikalizációnak. Bár a magyarországi büntetés-végrehajtási intézményekben még nem elterjedt jelenség a radikalizáció, a veszély fennáll. Nyiresi Péter tanulmányában beszámol arról, hogy a magyarországi szélsőjobboldal létező fenyegetés, de eszmerendszere eltér a nemzetközi szélsőjobboldaltól, és nem összeegyeztethető a külföldi terrorista eszmerendszerekkel. Ezzel szemben – elsősorban a magányos merénylők révén – a fenyegetés kockázata magas. Papp Marcell tanulmánya a szélsőjobboldali manifesztók tartalmát és társadalmi hatásait elemzi, kiemelve, hogy ezek az iratok nemcsak szélsőséges nézeteket terjesztenek, hanem akciókra buzdító ideológiai alapokat is nyújtanak. A szerző rávilágít, hogy a manifesztók gyakran használják fel a történelmi torzításokat és a konspirációs elméleteket, hogy legitimálják az erőszakot és új követőket toborozzanak. Bács Zoltán György szélsőbaloldallal foglalkozó tanulmánya a történelmi események bemutatása mellett ismerteti a 21. század elején létrejött két szélsőbaloldali szervezetet, az Antifát és a Syrízát. Veres Balázs tanulmányán keresztül bemutatja, hogy milyen változásokon ment keresztül a biológiai fegyverek használata.

Terrorfinanszírozás

A könyv harmadik egysége négy tanulmányból áll, és a terrorizmus finanszírozásának kérdéseivel foglalkozik. Ez a rész különösen fontos, mert a terrorizmus nemcsak erőszakos cselekményekből, hanem pénzügyi hálózatokból is áll.

Csaba Zágon, Simonka Gábor Aurél és Virág Anna Viktória tanulmányaikban a terrorizmusfinanszírozás tudományos és intézményrendszerbeli aspektusait vizsgálják. Kiemelik, hogy a terrorizmus finanszírozása nemcsak illegális forrásokból (például drogkereskedelem, emberkereskedelem), hanem legális forrásokból (például adományok, vállalkozások) is származhat. Gál István László tanulmánya a magyar jogrendszer szemszögéből vizsgálja a terrorizmus finanszírozását. Kiemeli, hogy a magyar büntetőjog a terrorizmus finanszírozását önálló bűncselekményként kezeli, valamint hogy a jogi eszközök a terrorizmus elleni küzdelem fontos részei. Mátrai Sólyom Lászlóné Ózsvárh Babett Szandra tanulmányában a bizalmon és a személyes kapcsolatokon alapuló, ezért nehezen nyomozható hawala rendszernek a terrorizmus finanszírozásában betöltött szerepét vizsgálja. Véleménye szerint mivel egy globálisan terjedő kihívásról van szó, ezért szükséges ennek nemzetközi szabályozása.

Elhárítás – felderítés

A könyv negyedik egysége tíz tanulmányból áll, és a terrorizmus elhárításának és felderítésének kérdéseivel foglalkozik. Ez a rész különösen fontos, mert a terrorizmus elleni küzdelem nemcsak katonai eszközökre, hanem felderítő és elhárító stratégiákra is épül.

Boda Mihály tanulmánya arra a kérdésre keresi a választ, hogy a terrorelhárítók milyen céllal, kinek okozhatnak és kinek nem okozhatnak morális kárt. Hangsúlyozza azt is, hogy a terrorelhárítás nem lehet indiszkriminatív, hanem célzottan és felelősen kell fellépnie a terrorizmus ellen. Baracska Ádám tanulmányán keresztül megismerhetjük az Európai Unió terrorizmus elleni stratégiáit és intézményi kereteit. Vizsgálja az EU terrorizmus elleni politikáját, beleértve a jogi harmonizációt, az információmegosztást és a közös biztonsági intézkedéseket, mint például az Europol és a terrorista listák szerepét. Tanulmánya rávilágít, hogy az EU tagállamai közötti együttműködés kulcsfontosságú a hatékony terrorelhárítás érdekében, azonban politikai és jogi akadályok is fennállnak. Jassenszky Nándor a terrorizmus elleni felderítés és elhárítás új módszereit vizsgálja, kiemelve, hogy a technológiai fejlődés új lehetőségeket nyújt, de új kihívásokat is felvet. Véleménye szerint a terrorizmus elleni küzdelemnek az új igényekhez kell alkalmazkodnia. Jól látja, hogy ezzel kapcsolatban egy komplex össz társadalmi együttműködésre van szükség. A terrorelhárító szervek a 21. században a terrorizmus változásával együtt folyamatos átalakuláson mennek keresztül, de az utánpótlás során a generációs kihívások okozta problémák sem kerülnek el a szervezeteket. Nagy Katalin és Ofella Balázs közös tanulmányukban

az ámokfutás jelenségét vizsgálják. Hangsúlyozzák, hogy ez a támadási forma nagyon ritkán fordul elő és nehezen jelezhető előre, ezért példaként hozzák fel az USA rendvédelmi és kormányzati szerveinek megközelítését, amelynek egyik alapja a civilek – azaz a potenciális áldozatok – felkészítésére törekszik, még az ámokfutás bekövetkezte előtt. Mezei József két tanulmánya a nemzeti és nemzetközi információmegosztás és az emberi hírszerzés (HUMINT) fontosságát hangsúlyozza a terrorellhárításban. Regényi Kund tanulmánya átfogó képet ad egy hipotetikus kelet-közép-európai ország terrorfelderítési rendszeréről. A szerző kiemeli a nemzetközi együttműködés nélkülözhetetlen szerepét, valamint azt, hogy a tudománnyal való szorosabb kapcsolat további lehetőségeket kínál a terrorfelderítés munkamódszereinek fejlesztésére.

Szöllősi Annamária társadalmi jelzőrendszerekkel foglalkozó tanulmányában hangsúlyozza, hogy az USA-nak a 2001. szeptember 11-i támadásra adott nemzeti válaszai eredményeként létrejött társadalmi jelzőrendszer ismerete hasznos információkkal szolgálhat a magyar nemzetbiztonsági és rendvédelmi szervek számára. Kiss Tibor két tanulmányának megállapítása, hogy a terrorellhárító szervek a 21. században a terrorizmus változásával együtt folyamatos átalakuláson mennek keresztül, de az utánpótlás során a generációs kihívások okozta problémák sem kerülnek el a szervezeteket.

A terrorizmus elleni fellépés további aspektusai

A könyv ötödik egysége hét tanulmányból áll, melyek a terrorizmus elleni küzdelem különböző dimenzióit vizsgálják. Külön jelentősége ennek a résznek a hagyományos rendőri megközelítésen kívül eső magánbiztonsági, idegenrendészeti és katonai megközelítés.

Resperger István példákon keresztül mutatja be a hagyományos fegyveres erők szerepét a terrorizmus elleni harcban, illetve, hogy milyen stabilizáló és humanitárius feladatokat látnak el a katonai erők a harci cselekményeken túl. A katonai erő a béke fenntartásának és a terrorizmus gyökereinek megszüntetésének kulcsfontosságú eszköze. Csepregi Zsolt tanulmánya a katonai erők támogató szerepét vizsgálja a terrorellhárításban, kiemelve, hogy a katonai erő nemcsak harccal, hanem logisztikai, képzési és információs támogatással is hozzájárul. Szuhai Ilona és Jáger Kristóf András tanulmányukban az idegenrendészet szerepét vizsgálják, és példákon keresztül mutatják be a magyarországi idegenrendészeti szervek működését a terrorizmus elleni harcban, és azt, hogy miként illeszkednek a nemzeti és nemzetközi rendszerekbe. Almási Csaba Sándor, Kátai-Urbán Lajos és Vass Gyula közös tanulmányának témája az egyre növekvő

vegyianyag-gyártás és -szállítás, melybe bele van kódolva a terrortámadás veszélye. Hangsúlyozzák, hogy emiatt különösen fontos a veszélyes anyagokkal kapcsolatos jogszabályok és normarendszer naprakész ismerete. Lippai Zsolt két tanulmányban foglalkozik a magánbiztonság szerepével a terrorizmus elleni küzdelemben. Hangsúlyozza, hogy a magánbiztonság nemcsak védelmi feladatokat lát el, hanem információszerzésben és terrorista csoportok felderítésében is részt vesz. A szerző példákon keresztül mutatja be, hogyan működnek a magánbiztonsági szereplők a terrorizmus elleni küzdelemben, és hogyan integrálódnak a nemzeti és nemzetközi biztonsági rendszerekbe. Mágó Barbara az állampolgársági igazgatás szerepét vizsgálja a terrorizmus elleni küzdelemben, kiemelve, hogy az állampolgársági igazgatás nemcsak adminisztratív feladatokat lát el, hanem információszerzésben és terrorista csoportok felderítésében is részt vesz.

A kötet erősségei és újításai

A tanulmánykötet egyik legnagyobb értéke az interdiszciplináris szemlélet következetes végigvitele. A szerzők a terrorizmus jelenségét nem csupán biztonságpolitikai vagy hadtudományi keretben vizsgálják, hanem jogi, pszichológiai, egészségtudományi, társadalomtudományi és technológiai megközelítésekkel is gazdagítják. A multidiszciplinaritás révén olyan új értelmezési tartományok nyílnak meg, amelyek korábban kevésbé voltak jelen a hazai szakirodalomban: például a mentális egészség és a radikalizáció összefüggései, az egészségügyi rendszer szerepe modern terrortámadások esetén, vagy éppen a női elkövetők, magányos merénylet és szélsőideológiai mozgalmak dinamikája. Szintén a kötet erősségei közé tartozik, hogy aktuális témákkal foglalkozó tanulmányok szerepelnek benne: szélsőbal és jobboldali terrorizmus, az iszlám terrorizmus, a radikalizáció, a női terroristák, a magányos merénylet, valamint a klímaváltozás okozta kihívások. Több tanulmány témája a kiberterrorizmus és az IoT (Internet of Things: dolgok internete) és a mesterséges intelligencia jelentette kihívás, ezekben részletesen elemezve van a bennük rejlő potenciális veszély. A kötet egyik erőssége és részben újítása *A terrorizmusfinanszírozás megjelenése a tudományos közleményekben* című tanulmány, mely újfajta megközelítéssel rendszerezi és elemzi a szakirodalmat. Bemutatja azt, hogy miként reagál a tudományos közösség egy adott témára. A kötet erősségei közé tartozik még, hogy a terrorizmus elleni fellépés különböző regionális és globális aspektusait vizsgálja. Ez lehetővé teszi azt, hogy a terrorizmus elleni fellépés nemzetközi együttműködésének és hazai alkalmazásának lehetőségeit is megértsük. A kötet

erősségei közé tartozik, hogy a felkért szerzők szakmájuk kiváló szakértői és napi szinten foglalkoznak a témájukkal. A tanulmányaikban ismertetett példák hasznosak lehetnek a terrorelhárításban dolgozók és a döntéshozók számára.

A kötet bemutatója önmagában is innovatív és a hazai tudományos kommunikációban újszerű volt. A szerzők személyes üzenetei közvetlenebb kapcsolatot teremtettek az olvasó és a tanulmányok készítői között. A digitális emlékkönyv lehetővé tette, hogy a résztvevők reflexiókat, gondolatokat, ajánlásokat fűzzenek a bemutatott kutatásokhoz, így a kötet bemutatója közösségi élménnyé vált. A bemutató részeként készült LLM-alapú beszélgetőkönyv pedig egyértelműen jelzi a szerkesztők nyitottságát az új tudománykommunikációs eszközök iránt: a mesterséges intelligencia segítségével a tanulmányok tartalma nem csupán olvasható, hanem interaktív formában is befogadható. Ez a megoldás egyszerre modern, oktatásbarát és előremutató, olyan irány, amely jól illeszkedik a kötet tartalmi megújító törekvéseihez. Összességében a tanulmánykötet értéke nemcsak abban áll, hogy átfogó képet ad a terrorizmus jelenkori változásairól, hanem abban is, hogy tudományos és kommunikációs értelemben egyaránt újító szellemiséget képvisel.

Összefoglaló értékelés

A Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól című kötet újításai és innovatív megközelítései lehetővé teszik, hogy a terrorizmus jelenségét mélyrehatóan és sokoldalúan megértsük. Ezek az újítások nemcsak elméletiek, hanem gyakorlati jelentőséggel is bírnak, és segítik a terrorizmus elleni fellépés hatékonyabbá tételét. A kötet interdiszciplináris megközelítése, aktuális témái, gyakorlati alkalmazhatósága és új kutatási irányai teszik azt kivételesen értékesé mind a szakemberek, mind a témában érdeklődő laikusok számára.

Felhasznált irodalom

Rémai D., & Taller J. (2025). *Terrorizmus: Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól*. Ludovika Egyetemi Kiadó. https://doi.org/10.36250/01259_00

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Kuszi V., Rémai D., Taller J., & Terjék G. (2026). Recenzió a Terrorizmus – Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól című kötetéről. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1763-1773. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1763-1773>

Nyilatkozatok

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Rémai Dániel, aki a remai.daniel@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.

Könyvismertetés Korinek László „...a lelke mindennek” című könyvéről

Book Review of László Korinek’s ‘...the soul of it all’

Finszter Géza

Prof., Dr., professor emeritus, Magyar Tudományos Akadémia doktora, ny. rendőr ezredes
Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Rendészettudományi Kar
finszter.geza@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: Jogállami büntetőpolitikát csak jogállami rendszettel lehet megvalósítani. Ehhez azonban a rendészeti igazgatás alkotmányos alapjait tovább kell erősíteni. Korinek László könyve ehhez kíván hozzájárulni.

Módszertan: A monográfia a rendszerváltástól napjainkig terjedő időszak szakirodalmában először tekinti át a rendészettudományi kutatások hazai eredményeit, összevetve ezeket a legmeghatározóbb külföldi forrásokkal.

Megállapítások: A múlt század végére megfogalmazódott a biztonság és az emberi jogok közötti kapcsolat újragondolásának szükségessége. Megszületett az emberi biztonság koncepciója. Az eszme azóta is terjed, mércéül szolgálva az önkénnyel szembeni fellépés, valamint az emberi szükségletekről való gondoskodás keretében tett intézkedések kritikai alapjaként.

Érték: A könyv igazolja, hogy nélkülözhetetlen a humánus értékein alapuló és a jogbiztonságot garantáló rendészeti közjog, ami biztosítja a rendészeti hatóságok törvényes működését.

Kulcsszavak: jogállam, szabad polgár, biztonság, veszélyelhárítás

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2026. 02. 11. Átdolgozás: 2026. 03. 11. Elfogadás: 2026. 04. 12.

Abstract

Aim: A criminal policy grounded in the rule of law can only be implemented through policing that is likewise governed by the rule of law. To this end, however, the constitutional foundations of law enforcement administration must be further strengthened. László Korinek's book seeks to contribute to this endeavour.

Methodology: The monograph is the first work in the Hungarian scholarly literature covering the period from the political transition to the present day to provide a comprehensive overview of domestic research findings in law enforcement science, while comparing them with the most influential international sources.

Findings: By the end of the twentieth century, the need to rethink the relationship between security and human rights had become apparent. This gave rise to the concept of human security. The idea has continued to gain ground ever since, serving as a benchmark for critically assessing measures taken both in response to arbitrariness and in the context of addressing human needs.

Value: The book demonstrates that a system of public law governing law enforcement, based on the values of humanity and guaranteeing legal certainty, is indispensable for ensuring the lawful operation of law enforcement authorities.

Keywords: rule of law, free citizen, security, threat prevention

Élet nélkül a biztonságnak nincs értelme. Ugyanis biztonságra csak az élőknek van szüksége. Élő nélkül értelmezhetetlen a kockázat, a veszély, a kár, a veszteség. Korinek László új könyvében ez nem közhely, hanem kutatási tézis:

„Lehetséges arról beszélni, hogy egy bolygót is fenyegethet a megsemmisülés vagy a súlyos sérülés veszélye, a környezet biztonsága is tulajdonképpen a bennünket körülvevő – egyebek mellett az élettelen – világ megmaradását szolgálja. Ilyen módon a biztonság fogalma kivetíthető volna az élettelen tárgyakra is. Ennek azonban azért nincs értelme, mert a biztonságról való gondolkodás célja a védelmet szolgáló magatartás alakítása, ilyenről pedig az élettelen természetben nem beszélhetünk” (Korinek, 2026).

Az élettelen természetben találkozhatunk olyan fizikai jelenségekkel, amelyek emlékeztetnek az élővilág tulajdonságaira, ezek felismeréséhez azonban egy olyan funkcióra van szükség, amelyre kizárólag az ember képes, ez pedig a gondolkodás.

Ember nélkül nincs sem pusztuló, sem pedig virágzó természet. Igaza lehet a ferences atyának, aki arra emlékeztet, hogy nem az embernek kellene izgulnia azért, hogy le ne kesse a naplementét, hanem a naplementének azért, hogy le ne kesse az embert. A naplemente gyönyörű, de ember nélkül a gyönyörűnek sincs értelme.

Habermas a társadalomtudományok eredményének tekinti, hogy „*a felvilágosított szubjektumot felszabadítják a viselkedésszabályozó hagyományok spon-tán hatalma alól*” (Habermas, 1994). Az idézett szerző ezeket a diszciplinákat azon „*cselekvéstudományok*” közé sorolja, amelyeknek az a feladata „... *hog-y a társadalmi cselekvés irányítására ugyanúgy technikákat hozzanak létre, mint a természettudományok a természetfeletti uralom céljából*” (Habermas, 1994). Minden társadalomtudománynak az a legfontosabb teljesítménye, hogy a kom-petenciájába tartozó társadalmi jelenségeket „*kritikailag kutatható tárgyi világ-gá változtatja*” (Habermas, 1994).

Ez a célja azoknak az elméleteknek is, amelyek a biztonság megőrzésének és helyreállításának lehetséges útjait keresik. És ez az egyik magyarázata a köz-hatalmat gyakorlók idegenkedésének, amellyel az ilyen törekvéseket fogadják. Az elutasítás mögött a felelősség kerülése is meghúzódhat. Amikor egy társa-dalmi tevékenység megismerhetővé és eredményessége mérhetővé válik, akkor az abban részt vevők felelőssége és számon kérhetősége is jelentősen megnő.

Persze van más magyarázat is. A kormányzás, amit Concha Győző, a rendőr-ség egyik első akadémikus rangú kutatója az országlás művészetének nevezett, a mindennapi cselekvés terepe, ahol a biztonságot támadó veszélyhelyzetet nem ritkán erőszakos hatósági beavatkozással kell elhárítani, ami aligha tűri a töp-rengést. „*Az országlás művészetének nézetem szerint nem is lehet tudománya, mert a tudomány az általános szükségképiségek, azaz a dolgok és a viszonyok természetében rejlő törvények gondolati fölismeréséből, az országló művészet ellenben a nemzeteknek és országló férfiaknak akarattírányzó alkotásaiból áll. Az országló tevékenység messze túl jár azokon az általánosságokon, azokon a törvényeken, amelyeket az állam tudománya felismer. Nem mintha lebírná őket rontani vagy teremthet zsenije újakat alkothatna, hanem az által, hogy külön-böző helyzetekben eredeti feltalálással bírja alkalmazni, kombinálni. Az állam-tudomány csak elvont törvényeket bír megállapítani, amelyeknek az alkalmazá-sa teszi éppen az országlás művészetét, utóbbi azonban már nem a gondolkodó, a tudás után vágyó, hanem a cselekvő ember világába esik*” (Concha, 2019).

Korinek László monográfiája joggal állapítja meg: „... *a biztonság problémá-ja – ami az emberiség történetét egyébként végigkísérte – az utóbbi évtizedek-ben került a közgondolkodás és a tudományos kutatások középpontjába*” (Ko-rinek, 2026). Tanúként idézi Ulrich Beck munkásságát, de hivatkozni lehetne Irk Ferenc kriminológiájára, és különösen a biztonsági tanulmányok műfajá-ra. Irk a biztonságkultúra fogalmát elemzi: „... *hiedelmek, normák, attitűdök, szerepek, társadalmi és technikai gyakorlatok [...] amelyek a munkavállalók, a vezetők, az ügyfelek és a nyilvánosság tagjainak a veszélyes vagy káros jel-legű feltételeknek való kitettségük minimalizálásával foglalkoznak*” (Irk, 2021).

Gazdag Ferenc és Remek Éva közösen írt könyvükben ezt a definíciót fogalmazták meg: „*A biztonsági tanulmányok, mint fiatal diszciplína az általános politikatudomány része. Eszerint a biztonsági tanulmányok interdiszciplináris jellegű tudományok, amelyet a nemzetközi tanulmányok, a politikatudomány, az állam- és jogtudomány, a hadtudomány, a történelemtudomány és a közgazdaságtudomány határolnak*” (Gazdag & Remek, 2018).

A Gazdag és Remek féle terjedelmi irányzat interdiszciplináris megközelítés, ezzel szemben Korinek László – részben szervezetszociológiai háttérrel – inkább az állam- és jogtudományok sorában keresi a rendészetelmélet helyét: „*A mai értelemben vett rendészettudomány kialakulásához vezető folyamat egyik lényeges állomása volt a kutatások tárgyának veszélyelhárításra való korlátozása. A másik a modern állam, az alkotmányosság keretei közé illesztés. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy a büntető igazságszolgáltatással együtt a közbiztonság aktív védelmét kellett a joguralom, mindenekelőtt az emberi jogok tiszteletben tartásának alapkövetelményéhez igazítani*” (Korinek, 2026). A jogban jártas olvasó erre az okfejtésre bizonyára rábólint, de a szervezetszociológiai hivatkozást kétkedéssel fogadhatja. Ne tegye, mert a „szervezkedő ember” éppen Korinek László kriminológiai tárgyú műveiből ismerhette meg a rendészet és különösen a rendőrségek szelekciós munkamódszerét, amelynek következményeként a statisztika nem csupán a társadalom „bűnre hajló természetét” jelzi, hanem a bűnüldözés működéséről is sokat elárul. „*A rendőrségi statisztikák másik paradoxon helyzete és kétarcúsága viszont abban áll, hogy a keletkezésüket jelentősen befolyásolja a készítőjüknek mint szervezetnek a sikerirányultsága és eredménykényszere, ugyanis a bűnügyi statisztika bemutatja egy ország bűnügyi helyzetét, de egyidejűleg a szerv a saját munkájának az eredményességét is ezzel illusztrálja*” (Korinek, 1988). Volt tehát hiteles forrás Csepeli György számára, amikor a következőket állapította meg: „*A rendőrséggel foglalkozó szociológiai vizsgálatok azt mutatták, hogy a rendőrség egyben az ismertté vált bűncselekmények szűrőjeként is működik. Az ügyeleten lebeszélük a bejelentőt, hogy a rendőrség tudomására hozzanak egyes bűncselekményeket [...] A diszfunkció rendeltetésellenes működés, amelynek során sérül a manifeszt funkció, romlik a szervezet és a környezet közötti kapcsolat minősége*” (Csepeli, 2015).

Aki a biztonság megőrzésének lényegét a veszélyelhárításban leli meg, annak nem kell csodálkoznia azon, hogy a társadalom védelme az állam feladata, ami egyedül rendelkezhet az elhárításhoz szükséges fizikai erőhatalom monopóliumával. Ezt a hagyományos problémát Korinek könyve sem kerüli meg, de mégis újdonságokkal szolgál. „*A múlt század végére megfogalmazódott a biztonság és az emberi jogok közötti kapcsolat újragondolásának a szükségessége.*

Megszületett az emberi biztonság koncepciója [...] Az eszme azóta is terjed, mércéül szolgálva az önkénnyel szembeni fellépés, valamint az emberi szükségletekről való gondoskodás keretében tett intézkedések kritikai alapjaként” (Korinek, 2026).

Hogy az eszme miként terjedt Magyarországon, arra jó példát szolgáltatott 2003-ban a társadalmi bűnmegelőzésről szóló országgyűlési határozat. Ez a határozat teljes egészében magáévá tette az emberi biztonság új felfogását, ahol az értékek őrzője első helyen nem az állam, hanem a szabad polgár és annak közösségei, a hatóságot pedig a joguralom szigora akadályozza abban, hogy a jogsértésre jogsértéssel válaszoljon, és abban is, hogy az erőszak állami monopóliuma önkényhez vezessen. Olyan büntetőpolitika formálódott, amelyet egy összefoglaló tanulmány a következők szerint jellemzett: *„Az Országgyűlés elfogadta a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) országgyűlési határozatot, amely hangsúlyozta, hogy a bűnmegelőzés a szociálpolitika része. Ezzel felidézte Franz von Liszt (1905) mára szállóigévé vált tételét, miszerint a jó szociálpolitika a legjobb kriminálpolitika. A stratégia a következőket tekintette prioritásnak: (i) a gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzése és csökkentése; (ii) a városok biztonságának fokozása; (iii) a családon belüli erőszak megelőzése; (iv) az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés és kártérítés; (v) a bűnisméltés megelőzése. Koordinációját a Nemzeti Bűnmegelőzési Bizottság irányította”* (Lévay, Kerecsi & Ivanics, 2026).

Jogállami büntetőpolitikát csak jogállami rendszettel lehet megvalósítani. Ehhez azonban a rendészeti igazgatás szervezeti és működési reformjára lett volna szükség, ami elmaradt, és azóta is késik. Sokunk meggyőződése, hogy a demokratikus jogállam 2006 őszén nyilvánvalóvá lett meggyengülése ennek a mulasztásnak az egyenes következménye. A könyv is ezt a diagnózist erősíti: *„Az első a Gyurcsány Ferenc balatonöszödi, saját párttársainak tartott, rendkívül önkritikus hangú beszédének nyilvánosságra kerülését követően 2006. szeptember 17-én bekövetkezett rendbontások kezelése, amelynek során a rendőrség kudarcot vallott: nem tudta megfékezni a szélsőséges, egyebek mellett éppen az állomány tagjaival szemben elkövetett jogsértő cselekményeket. A második az 1956-os forradalom évfordulójához – legalábbis időben – kapcsolatos rendőri beavatkozás, amit nem túlzás brutálisnak nevezni. Úgy is lehet fogalmazni, hogy az első alkalommal a testület gyengének, a második esetben pedig túlságosan, szükségtelenül és aránytalanul erősnek bizonyult”* (Korinek, 2026).

A törvényesség és az eredményesség harmóniája nehezen megvalósítható követelmény, de erről a demokratikus társadalom nem mondhat le. A magyar Alkotmánybíróság kivételes teljesítménye, hogy utat mutatott ehhez a harmóniához: *„Az anyagi igazságosság jogállami követelménye a jogbiztonságot szolgáló*

intézményeken és garanciákon belül maradvá válósulhat meg. »Az anyagi igazság érvényesülésére« éppúgy nem biztosít (nem biztosíthat) alanyi jogot az Alkotmány, mint ahogy arra sem, hogy egyetlen bírósági ítélet se legyen törvénytörtő. Ezek a jogállam céljai és feladatai, amelyek megvalósulása érdekében megfelelő – elsősorban eljárási garanciákat nyújtó – intézményeket kell létrehozni, és az érintett alanyi jogokat garantálni. Az Alkotmány tehát az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot” [9/1992 (I. 30.) AB határozat]. Korinek László nem csupán azért idézi a határozatot, mert abban az alkotmányos büntetőjog egyik fundamentuma került megfogalmazásra, hanem azért is, hogy igazolja, a jogállami értékek feladása szükségszerűen azzal jár, hogy növekszik a bűnüldözési és az igazságszolgáltatási fiaskók veszélye. A könyv egy későbbi, *Selejtkezelés a bűnüldözésben és a büntető igazságszolgáltatásban* című fejezete több ilyen „selejtes termékről” ad számot. Olyan büntetőeljárásokról tudósít, amelyekben nem a hibás döntés volt a leg súlyosabb jogalkalmazói tévedés, hanem az irracionális ragaszkodás a hiba jogszerűségének illúziójához. Erről írta Király Tibor, hogy az anyagi igazság felcserélése a „jogi igazsággal” olyan gyakorlat, ami nem erősíti, hanem rombolja az igazságszolgáltatást: „A jogi igazság igazságot és hamisságot egyaránt takarhat. Veszélyes álláspont az, amely az állami vagy más tekintéllyel fedezett tévedést vagy hamisságot igazságnak, akár jogi igazságnak tünteti fel.” Talán még fontosabb a következő gondolat: „A büntetőeljárás feladata, hogy megállapítsa az igazságot, de ezt a feladatát nem teljesítheti mindenáron.” (Király, 1972).

Az előbbiekből kitűnhet, arra a kérdésre, hogy létezik-e ideális rendőrség, nehéz válaszolni. Különösen azért, mert ehhez a kiválósági modellhez legalább három feltétel megléte szükséges.

- Először a közösség védelmi igényeinek professzionális kielégítése az elvárás, ami rendészeti szakismeretet feltételez. Ezt a tudást sokáig a feudális világ – rendszerint várfalakkal védett – zárt közösségeinek önvédelme hordozta. A polgárosodás, a nyitott piacgazdaság megjelenése különösen az európai kontinensen igényelte a gyengülő önvédelmet segítő vagy pótló szakmai felkészültséget. Az angolszász jogi kultúra sokáig ellenállt ennek a hivatásrendi felfogásnak. Korinek ezt így fogalmazta meg: „A tevékenység a polgárok közösségébe illeszkedő rendőrség koncepciója szerint nem magas fokon specializált tudást, hanem józan emberi értékítéletet feltételez. A rendőr tehát nem más, mint egyenruhás polgár” (Korinek, 2026). A nekünk, kontinentális európaiaknak szóló figyelmeztetés sem maradt el: „Az angolszász minta tehát mindenképpen vonzó, egy demokratikus társadalomban kívánatos lehet. Amikor utópiát vázolunk fel, akkor eltekinthetünk

a történelmi meghatározottságtól, a kontinentális hatalomfelfogás eltérő alakulásától. Attól viszont nyilván nem, hogy a társadalomba ágyazottság a valóságban korántsem úgy alakult, ahogyan azt az angol és amerikai modellek népszerűsítői hangsúlyozzák.” (Korinek 2026).

- Másodszor nélkülözhetetlen az államhatalomnak a közérdek szolgálatába állítása, a rendet fenntartó és a biztonságot szolgáltató rendőrhivatal megszervezése és annak hatósági funkciókkal való felruházása. A rendészet fejlődésének különösen göröngyös útját jelzi, hogy ezt először a 17. század feudális abszolutizmusainak kellett vállalni, felismerve azt, hogy a polgárosodás felé haladó társadalmak államának már nem csak jogai, de kötelezettségei is vannak. Rendőrhatóságok alakultak Párizsban, Berlinben és máshol is, azzal a felhatalmazással, hogy hatósági jogosítványait a rend fenntartására gyakorolják. Az állami erőszak erőit és módszereit – legalább is az európai kontinensen – az uralkodók hadseregei adták, amit a feladat rendészeti végrehajtói fokozatosan igazítottak a városi közbiztonság követelményeihez. A rendészet felfogható negatív igazgatásnak, mert tevékenységének célja a leggonoszabb emberi magatartások megfékezése, alapvető eszköze pedig a hozzáértő parancsra működő fizikai erőszak-monopólium. Így lett a rendőrigazgatás a közigazgatás első intézménye, amit csak jelentős késéssel követett olyan közfeladatok hivatalba terelése, mint az oktatás, az egészségügy, a művelődés vagy a szociális ellátás. Ez utóbbiak a pozitív igazgatás ágazatai, minthogy a legértékesebb emberi tulajdonságok fejlesztését szolgálják, alapvető eszközük pedig a hozzáértő szakmai autonómia. A pozitív és a negatív igazgatás szimbiózisa először a rendőrtudományban jelent meg: „*A kialakuló új tudomány egyik alapműve, Johann Heinrich Gottlob von Justi munkája, a Grundsätze der Policey-Wissenschaft (A rendészettudomány alapjai) a korabeli felfogással egyezően a görög poliszt, vagyis a városállam szóból vezette le a nagyon sok nyelvben a rendőrséget jelentő fogalom eredetét. Az először 1756-ban megjelent munka ezzel összhangban már a bevezetőjében jelzi, hogy a Polizei nem más, mint a jó közösségi rend. A kutatások ezért az élet szinte minden területére kiterjedtek, egyesek (katonai viszonyok, pénzügyek, majd az igazságszolgáltatás) idővel azért váltak külön, mert önmagukban egyfajta rendszert alkotva a természetiüknél fogva önállósodtak. A mai értelemben vett egészségügy, az oktatás és számos más – a közhatalmat is érintő – tevékenység azonban része volt a korai rendészettudománynak. Nem véletlenül emeltem ki az egészségügyet és az oktatást. Úgy is mondhatjuk, hogy egy bizonyos szinten visszakanyarodtunk a 18. század gondolkodásához.*” (Korinek, 2026). Ha arra vetünk egy pillantást, hogy közel háromszáz évvel ezelőtt milyen állapotban volt

- a közoktatás, hogy nem létezett sem állami egészségügy, sem szociális gondoskodás, akkor talán mégis tanácsosabb lenne a 21. században maradni.
- Harmadszor nélkülözhetetlen a fejlett rendészeti közjog, ami biztosítja a rendészeti hatóságok törvényes működését. A rendészeti közjog azoknak a jogszabályoknak az összessége, amelyek a rendészeti szervezetek szakirányú és szervi működését (szervezeti törvények), a rendészeti hatósági intézkedéseket tartalmát megalapozó rendészeti ügyek törvényi tényállásait (rendészeti anyagi jog), valamint a hatósági eljárások formáját (rendészeti eljárási jog) határozzák meg. A piacgazdaság felé tartó országok számolhattak a fejlett római magánjog intézményeinek befogadásával, amelyek magukba foglalták a tulajdon tiszteletét, a szerződéses szabadságot és a törvény előtti egyenlőséget. Hiányzott azonban az a közjog, ami biztosította volna a joguralmat, az államhatalmi ágak megosztását és az emberi jogok védelmét. A modernitás úgy termelte ki és működtette a rendőrhivatalt, hogy az közel háromszáz éven át nélkülözte ezt a szabályozást. Európában csak a 19. században születtek meg a törvények, amelyek létrehozták a jogállamban nélkülözhetetlen intézményeket, a modern polgári alkotmányokat, a hasznossági és az értékelvet egyaránt érvényesítő büntető kódexeket, valamint az igazságszolgáltatás működését meghatározó eljárási jogot. Mindez komoly hatást gyakorolt a rendőrség működésére, amit nálunk jól példáz a Budapest-fővárosi államrendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvénycikk. Ám még ez a fejlődés sem tudott megválaszolni egy ma is gyakran felmerülő kérdést: melyek azok az emberi jogokat súlyosan korlátozó rendészeti intézkedések, amelyek nem tűrik a garanciális korlátokat, és a törvénytől csupán a felhatalmazás várható el? Van olyan eset, például a tömegoszlatás, amikor ez indokolt, mert a jogi szabályozás alkalmatlan a hatósági beavatkozás szükséges módjának meghatározására, ezért csapaterő alkalmazása során a rendőr parancsnokának utasítása szerint köteles eljárni [lásd a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 60. § (1) bekezdését]. Más esetben viszont a felhatalmazás kevésnek bizonyulhat, mert nem felel meg a jogbiztonság követelményének, például akkor, amikor gyanú megléte nélkül is megengedi a leplezett eszközöket is bevetni jogosult előkészítő eljárást az ellen, aki szóba jöhet [lásd a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 343. § (1) bekezdését].

Nem kétséges, hogy Korinek László az alkotmányos jogállam rendészetét tekintve „ideálisnak”, amit megerősít a pártállam rendőrségéről szóló fejezet.

Korinek szerint a rendészet része volt a proletárdiktatúra államgépezetének, ezért osztozott annak a monolitikus hatalmi központ általi kiszolgáltatottságában.

Ahol a parlament és a kormány is súlytalannak bizonyult a pártbürokráciával szemben, ott még korlátozott módon sem érvényesülhetett a belügyi igazgatás szakmai autonómiája.

A közigazgatás és az igazságszolgáltatás egész tevékenységét a pártállamban is jogszabályok határozták meg. A szocialista jogértelmezés azonban maga is a politikai akarat primátusát hirdette, noha a nyolcvanas években már megjelentek olyan óvatos felfogások, amelyek a jog viszonylagos önállóságának is teret kértek. A rendészeti igazgatást azonban – legalább részben – sikerült még az ilyen értelemben felfogott jog uralma alól is kivonni. Sem a rendőrségről, sem az állambiztonságról nem alkottak törvényt. Számos, az alapvető emberi jogokat korlátozó rendészeti intézkedés eljárási szabályait kizárólag titkos belső parancsok írták elő. Ezek arról is gondoskodtak, hogy a pártvezetők ellen, amennyiben jogsértés gyanúja merült fel, egyáltalán nem vagy csak az illetékes pártszervek engedélyével indulhasson eljárás.

A pártirányítás legitimációját az a kizárólagosságra törő ideológia adta, amelyről vallották, hogy az egyedül helyes elmélet elfogadása nélkül jó szakmai munka sem végezhető. Ezért a Belügyminisztérium pártirányításáról szóló dokumentumok visszatérően harcot hirdettek „a párt politikájától eltérő szemlélet és gyakorlat ellen”, megállapítva, hogy „csak a párt programja alapján történő cselekvés visz előre”. Mindezek az MSZMP belügyminisztériumi bizottságának 1987-ben született feladattervében olvashatók, ami a korszak ellentmondásait is jól illusztrálja. Ugyanis már a nyolcvanas évek jogtudósai is szorgalmazták a politikai rendszer átalakítását. A Belügyi Szemle ugyancsak 1987-ben interjút közölt Kilényi Gézával, az Államtudományi Kutatások Programirodájának vezetőjével, aki kifejtette, hogy az egypártrendszer viszonyai között is el kell érni azt, hogy a párt kompetenciájába csak politikai kérdések tartozzanak (Kilényi, 1987). A rendszerváltozáshoz közeledve erősödtek azok a hangok, amelyek a belügyi kormányzás területén is közjogi érvekkel alátámasztva követelték a politikai irányítás és a szakmai vezetés elkülönítését. Verebélyi Imre ennek szervezeti biztosítékát látta abban, hogy „a rendőrség irányításának legfelsőbb parancsnoki szintjeit le kell választani a minisztériumi vezetés szintjeiről” (Verebélyi, 1989).

A rendőrség egyes vezetői ezzel összhangban olyan új működési elveket és személyzeti politikát hirdettek, amely gyökeres szakítást jelentett a proletárdiktatúrában kötelező elvekkel. „A rendőrséget függetleníteni kell a pártpolitikai vitáktól. El kell érni, hogy a hivatásos állományba pályázhassanak olyanok, akik az MSZMP politikájától eltérő ideológiát vallanak, akik vallásos meggyőződésűek.” (Diczig, 1989).

A rendészeti igazgatás pártállami múltját Korinek László nem csupán a rendészettudomány által kínált eszközök felhasználásával mutatta be, de felfigyelt

olyan történeti teljesítményre is, amit leginkább a szociográfiai irodalomhoz lehetne sorolni. Érdemes felidézni a Krahulcsán Zsolt tanulmányához írt recenziójának néhány gondolatát (Korinek, 2021). Az *Arcképek Kádár állambiztonságából* címet viselő munka abban különbözik a történelmi ábrázolás hagyományos fogásaitól, hogy a szereplők személyes közelsége, meggyőződéssel vagy anélkül vállalt elkötelezettségük, a titkosszolgálatlaltal azonosuló vagy éppen attól elidegenedő alkatuk, karrierjük dicső vagy dicstelen állomásai, az eszméik igazságába vetett hitük, vagy küldetésük kudarcának mindennapi megéléséről is képet kapunk.

Korinekét kriminológusként már a nyolcvanas években foglalkoztatta a bűnildözés világa, a sajátos rendőri attitűd, amit akkoriban csak a bűnügyi statisztikát torzító szelektív munkamódszer tükrében vizsgált. A rendszerváltást követő kutatásai fordították a „titkos szolga” szerepének értelmezéséhez. Arra jutott, hogy létezik két szélsőséges megközelítés, ami a „pártállambiztonság” személyzetét bemutató kötet kapcsán is felmerül. Az egyik túlzás azt hangoztatja, hogy kizárólag a diktatúrák politikai rendőrsége jelent fenyegetést a törvényességre. Az önkényuralom a felderítést olyan ideológia szolgálatára rendeli, amit valamennyi társadalmi értéknél becsebbnek állít, és ezért annak oltárán minden embertelenség megengedett. Ezzel ellentétes „csőllátás” az, amelyik a titkosrendőri módszerekben találja az amorális okát, ezért hirdeti, hogy minden államhatalom – függetlenül annak demokratikus vagy diktatórikus gyakorlásától –, amelyiknek a titkosrendőri módszerekre szüksége van, rendvédelmének személyzetét erkölcsi veszélyeknek teszi ki. A szélsőségek mindenkor felvetik egy közvetítő iskola lehetőségét, amelynek lényege esetünkben az, hogy emberséget sugárzó jogi kultúrával a diktatúrák is megszelídíthetők, viszont vannak olyan titkosszolgálati módszerek, amelyek kellő garanciák hiányában a demokratikus társadalmak erkölcsi értékeit is veszélybe sodorhatják. Felmerül a kérdés: a párdiktatúra állambiztonságát jellemző életutak szolgálnak-e olyan tanulságokkal, amelyek az egyik vagy a másik szélsőséget erősítik, illetve azokból kiolvasható-e olyan intelem, amelyik a közvetítő irányzatnak ad esélyt? Rövidebben szólva, a rendvédelem szolgálata teljesíthető-e a humánus megőrzésével? Krahulcsán tizennégy életutat mutat be, amelyekben az a közös, hogy valamennyit a kommunista mozgalommal való találkozás és a marxista meggyőződés alapozta meg. Közülük hárman élettapasztalatok és műveltség birtokában, meglett férfiként, autonóm döntésük nyomán kerültek a titkosszolgálatához. Annak ellenére, hogy elkötelezett kommunisták voltak, egyikük sem lett a dogmák embertelen végrehajtója, noha az ő pályájukat is árulások sora kísérte. Autonómiájukat nem adták fel, eszméik kudarcát mindhárman átérték. A többiek nagyon fiatalon és kevés tudással kerültek a kommunista eszmék hatása alá. A jelek

szerint az arcképcsarnoknak utóbbi szereplői közül senki nem jutott arra a felismerésre, hogy olyan világnézet rabja lett, amelyik minden hívét becsapta azzal, hogy magát az egyedüli tudományos ideológiának hirdette, és a követőket arra kötelezte, hogy a legigazságosabbnak hirdetett társadalom felépítésének érdekében gaztettektől és tömeg méretű embertelenségtől se riadjanak vissza. Esetükben a felismerés és az önvizsgálat elmaradt. Általában ezek a minősítések találkoznak az állambiztonsági tanulmány értékelésével. Egy esetben azonban Korinek vitázik az arcképcsarnok szerzőjével, aki az egyik legsikeresebb karriert a külszolgálatokban is jeleskedő Rajnai Sándornak tulajdonítja. Korinek azonban úgy látja, hogy annak az embernek az életútja nem nevezhető sikeresnek, aki tevékenyen részt vett Nagy Imre és mártírtársai perének megszervezésében, majd pedig élete végén olyan országok vendégszeretetére szorult, amelyek társadalmi a pert közönséges gyilkosságnak tartja. Csak remélni meri, hogy Rajnait ez a tudat legalább nyomasztotta.

A volt szocialista országok demokratikus átalakulásának nem csupán az a feltevése, hogy történnék szakítás az olyan ideológiákkal, amelyek magukat tudományosnak hirdették és elfogadóit az igazság egyedüli birtokosainak állították, hanem az is, hogy vállalják az igazságkeresés kockázatát és felelősségét. Korinek monográfiája az 1990-től elindult demokratizálódás több olyan hazai eseményét sorakoztatja fel, amelyek azt példázzák, hogy a politikai kurzusok sokszor az igazságkeresés helyett az igazsághirdetés útját járták. Ilyen fordulatot hozott az úgynevezett taxisblokádnál 1990 őszén, amikor három napra egy egész ország megbénult, és válaszul a közvélemény – csakúgy, mint a felelős állami vezetés – a megrendült biztonság okának a szabadságot jelölte meg, a megoldást pedig a rend, a hierarchia, a parancsszó rangjának visszaállításában látta. Nem a reformok, hanem a régi struktúrák megőrzésének ideje jött el, amin a kormányváltások sem segítettek. A „potencia” visszaszerzésének amatőr kísérleteit könyvünk kíméletlen részletességgel mutatja be a belügyi igazgatás olyan döntéseiben, mint a regionális főkapitányságok minden értelmet nélkülöző ötlete, az önkormányzati rendőrség elutasítása, vagy a belügyi és az igazságügyi tárcák összevonása. Sajnos nem csupán az államhatalom gyakorlásának diletantizmusával találkozhatunk, mert a legutóbbi idők a demokratikus intézmények profi módon történő lebontására is szolgáltatnak példákat.

Mit tehet ilyenkor a társadalom kutatója, a kriminológus. Keresi a biztonságot és a szabadság fogalmaiban rejlő lehetőségeket egy értékteremtő világ működéséhez, és figyelmeztet a veszélyekre, amikor a biztonság és a szabadság konfliktusa akár a háború gyúanyagát is hordozhatja. Arról a háborúról van szó, amelyet a 1945 utáni nemzedékek – legalább is Európában – nem tartottak elképzelhetőnek. *„Mégis megtörtént azzal, hogy Oroszország 2022 februárjában*

lerohanta Ukrajnát. Mindezzel csak azt kívánjuk alátámasztani, hogy a biztonság meghatározása és védelme a társadalmi tapasztalatokon alapul, de a korábban nem azonosított veszélyek, támadások óriási rombolást végezhetnek. Másképpen fogalmazva: az objektív biztonság létezik, de a jelenlegi tudásunk szerint teljes mértékben nem megragadható. A társadalmi tapasztalatok, valamint a megismerhető veszélyforrások – mert természetesen ilyenek is vannak – alapján ki lehet építeni a védelem rendszerét (normák, intézmények).” (Korinek, 2026). Hasonlóan alapos társadalomismeret szolgáltatja a szubjektív biztonság helyes értelmezését: „Annyi bizonyos, hogy a szubjektív biztonság közvetlenül befolyásolja az emberek és a közösségek életminőségét [...] Egy-egy – valóságos – veszély kiemelése és középpontba állítása morális pánikot válthat ki, ami egyrészt eltereli a figyelmet az egyéb problémákról, másrészt a folyamat természetéből adódó felelőskeresés miatt társadalmi igazságtalanságokat eredményezhet, illetőleg a meglévő előítéletek fokozását érheti el.” (Korinek, 2026).

A szabadság–biztonság fogalompár elemzésénél visszatérünk az emberi biztonság korábban már tárgyalt elméletéhez, amely szerint a biztonság megteremtése elsődlegesen nem az állam ajándéka, hanem a szabad ember teljesítménye. „A koncepciónak természetesen – mint minden jelentős irányzatnak – ellenzői is vannak. Jogos az az aggály, hogy a felfogás az eredeti szándékkal ellentétben súlyos visszaélések, paradox módon emberi jogi jogsértések keretében szolgálhat. Ha ugyanis az emberek jólétét és biztonságát a nemzet, az állam szuverenitása fölé helyezzük, akkor az eszme univerzalizására is tekintettel ez azt eredményezheti (és eredményezte is számos esetben), hogy egyes hatalmak beavatkoznak más országok belügyeibe a védelem biztosításának ürügyén.” (Korinek, 2026). A probléma nincs megoldva, de az igazságkereső társadalom lehetőséget ad arra, hogy kutassunk tovább.

Természetesen ez a könyv sem kerülheti meg a mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségeket és aggodalmakat. Kérdőjelesen ugyan, de új korszakot vizionál a bűnözés kezelésében: „A bűncselekmények megelőzésére törekvés természetesen nem új jelenség. Az előrelátó (prediktív) rendőrség (rendészet) igen. Mivel abban a mesterséges intelligenciának meghatározó szerepe van, érdemes megkérdezni a ChatGpt-t az újfajta működés lényegéről. A válasz: A prediktív rendészet (más néven előrejelző rendészet vagy »predictive policing«) olyan módszert jelent, amely statisztikai modellek, algoritmusok, mesterséges intelligencia és nagy mennyiségű adat (pl. bűnügyi statisztikák, térfigyelő kamerák felvételei, közösségi média, közlekedési adatok) segítségével próbálja előre jelezni, hogy hol, mikor és milyen típusú bűncselekmények történhetnek a jövőben. Célja a rendőri erőforrások hatékonyabb elosztása, illetve a bűnmegelőzés.” (Korinek, 2026).

Ahhoz, hogy a bűnüldözés és a bűnmegelőzés esélyeit mérlegelni tudjuk, kriminalisztikai áttekintésre van szükségünk. A klasszikus nyomozástan a 19. században született, elsősorban a természettudományok eredményeinek köszönhetően. A bűncselekmény a múlt „triviális” eseménye, amelynek felderítése csak ennek az egyediségnek a megragadásával lehetséges. Detektívre van szükség, aki képes felkutatni azokat a bizonyítási eszközöket, amelyekből a büntetőjogilag releváns múlt megismerhető. A bűnügyi természetű nyomozás és a rendészeti célú felderítés elválasztását már a 19. század elejének professzorai elvégezték. Idézzünk Vuchetich Mátyás 1819-ben megjelent büntetőjogi tankönyvéből: „... világosan meg kell különböztetni a még általánosabb vagy elővigyázatos-ság okából folytatott vizsgálatot, amikor is a hatóság vagy felsőbbbségi hivatalból vizsgálja, még nyomok hiányában is, vajon a területen nem fordulnak-e elő latrok és nem bujkálnak-e más bűnözők, és ily módon elérik, hogy a tartomány megtisztíttassék a bűnözőktől. Ez a vizsgálat nem bűnügyi természetű, hanem a közbiztonsági vizsgálatnak a tárgya [...] a hatóságok negyedévente kötelesek vizsgálni, hogy vajon vannak-e gonosztevők” (Vuchetich, 1819).

A felderítésben és a nyomozásban közös, hogy mindkét művelet megismelő tevékenység, amelynek tárgyát a büntetőjogi relevancia adja. Míg azonban a nyomozás a múltban történt esemény rekonstruálására alkalmas tényeket keresi, és célja, hogy az állam büntető igényét az igazságszolgáltatás útján érvényesítse, addig a felderítés feladata a kriminális kockázatok csökkentése. Jogállamban mindkét rendészeti funkció szabályozást igényel. A közigazgatásjog tudománya dolgozta ki azt a módszertant, ami valamely jogi jelenség megismerésekor nem a tételes jog egyes normáiból, hanem a különböző jogágak által megközelített szabályozási egység fogalmából indult ki. Arról van szó, hogy „... ugyanazt a társadalmi viszonyt a jog több oldalról közelíti meg [...] gyakran egy viszony rendezésében az állami akarat több jogág eszközeivel fejeződik ki” (Madarász, 1987). A bűnüldözésre ez a megállapítás különösen igaz, mert a felderítés és a nyomozás közigazgatási hatósági- és büntetőeljárási jogviszonyok bonyolult rendszereként írható le.

A felderítés természetéből fakad, hogy az állandó hatósági jelenlétet kíván egy olyan környezetben, amelyik erről a jelenlétről nem szerezhethet tudomást. Érdekes, hogy a ChatGpt meghatározása ezt a hatósági jelenlétet meg sem említi. A rendészeti beavatkozás akkor hasznos a társadalom egésze számára, ha célja a közrend megőrzése és a közbiztonság feletti örökös. A felderítés tehát közelebb áll a közbiztonsági szolgálatokhoz, amelyek irányítása az államrendőrségi modellben kormányzati feladat. Ott is a helye. A nyomozást viszont csak konkrét bűncselekmény gyanúja hozhatja működésbe, a nyomozó hatóság az igazságszolgáltatás alá rendelt, tevékenységét az ügyész rendelkezési

joga határozza meg, egyes leplezett eszközök alkalmazása bírói engedéllyel történik. Mindezekre figyelemmel a felderítő szolgálatok és a nyomozó hatóságok egyetlen eljárási rendbe terelése kockázatos. Korinek további aggályokat is megfogalmaz: „... az előrelátó rendészet eddig nem teljesítette a csodavárók reményeit [...] az új irányzat nem, vagy csak részben engedi érvényesülni azokat a garanciákat, amelyek az embert védik az állam túlhatalmával, esetleges önkényével szemben [...] az ártatlanság vélelmével szemben a bűnös szándék feltételezése válik hátrányos következményekkel járó alappá, a fegyverek egyenlőségének elve átadja a helyét a kiszolgáltatottságnak” (Korinek, 2026).

Arról is benyomást szerezhethetünk, hogy eddig a prediktív rendészet milyen fogadtatást kapott Magyarországon. Mondhatjuk, hogy rideget. A hazai megoldás a bűnmegelőzést igyekszik megtartani a kriminológia kompetenciájában, és inkább hisz a segítő társadalmi összefogásban, mint az információk végtelen tömegét vallató algoritmusokban. Ahogy néhai Szabó András alkotmánybíró megfogalmazta: az a rendőr, aki nem akarja kézre keríteni a bűnelkövetőt, nem igazi rendőr, és az a kriminológus, aki nem kíváncsi a bűnözés okaira, nem igazi kriminológus. A kriminológia egészen a legutóbbi időkig a bűncselekményt mint egyedi emberi magatartást és a bűnözést mint társadalmi tömegjelenséget tekintette megismerhetőnek a maga sajátos módszereivel. Csak viszonylag lassan terjesztette ki hatáskörét a bűnözést kontrolláló szervezetekre, a bűnüldözésre és az igazságszolgáltatásra. A most jelzett folyamatot plasztikusan írja le H. J. Albrecht, aki a bűnözés kontrollját teljesítő intézmények tanulmányozásának előzményeit a közgazdasági, pszichológiai és szociológiai tárgyú rendőrségi (igazságügyi) kutatásokban találta meg. Ezek nyomán alakult ki az a speciális szakterület, amelyet a szerző a „kontroll kriminológiájának” nevez, megkülönböztetve azt a hagyományos „okási kriminológiától” (Albrecht, 1993). Az okási kriminológia művelése nem lehetséges a bűnüldöző hatóságokkal kialakított szoros együttműködés nélkül, ezért ez a filozófia alkalmasabb a prediktív rendészeti módszerek befogadására, míg a kontroll kriminológia inkább a rendészeti szervek jogállami fejlesztéséhez, a büntetőpolitika humanizálásához nyújthat segítséget.

Korinek könyvének elkötelezettsége az „emberarcú” rendészet mellett jól nyomon követhető a rendőri hivatás tárgyalásánál is. Ennek a hivatásrendnek a tekintélye három forrásból táplálkozik: először a rendészeti közjog felhatalmazásából, másodsor az egyes ember és közösségei közbiztonsági védelmezésének szükségletéből és harmadszor a rendészeti szolgálatban szerzett szaktudásból. A rendészeti hatalom jogi, közösségi és szakmai forrásainak elválasztása nem csupán elméleti megfontolásokból értelmes dolog. Fontos, hogy ezek harmónikusan kapcsolódjanak egymáshoz. A jogi felhatalmazás normába öntéséhez fel kell tárni a társadalmi szükségletet. A jog feladata a közösségre veszélyt

jelentő magatartások jogellenessé nyilvánítása, mert ez teremti meg a rendészeti beavatkozás legális alapját. A rendészeti jogalkalmazásban ugyancsak jelentősége van a veszély értelmezésének, mert ez ad mértéket a jogkorlátozó intézkedések szükségessége és arányossága helyes mérlegeléséhez. Jogalkotási kompetencia a rendészeti szervezet létesítése és hatáskörének meghatározása, továbbá azoknak a kritériumoknak a megállapítása, amelyek biztosítják a rendészet személyzetének szakmai felkészültségét.

A jogalkotás felfogható a hatalom és a társadalom egy sajátos tranzakciójának is. A tranzakció analízis egyik felismerése, hogy a különböző élethelyzeteket az abban szereplők attól függően oldják meg jól vagy rosszul, hogy miként vélekednek magukról és partnerükről (Münnich, 1999). A tekintélyelvű, etatizáló hatalom lebecsüli a társadalom önvédelmi képességeit és felnagyítja az onnan fenyegető veszélyeket, ezért állandóan erősíti a rendészet direkt irányítását és törekszik lebontani a garanciákat. Ennek a politikának egyik kockázata, hogy túlvállalásra készíti a rendészetet. Ilyenkor következik be az, amit Sajó András a túlrendezéssel okozott rendzavarásnak nevez (Sajó, 1986). A felhatalmazások beleütközhetnek a szakmai lehetőségekbe. A rosszul működő rendészet nem tudja a biztonságnak azt a fokát szolgáltatni, amelyet a politikai hatalom a polgároknak, szabadságuk fejében megígért. *„A közigazgatás eredményessége érdekében nem a végrehajtó hatalmat kell erősíteni, hanem a politikai behatást csökkenteni a szakszerű igazgatással szemben.”* (Bibó, 1986).

A politika elkövetheti azt a hibát is, hogy lebecsüli a rendészet közhivatali küldetését, és túlságosan sokat bíz a társadalomra. Ebben az esetben a rendészeti jog újabb és újabb korlátokat állít fel, miközben nem adja meg a védelemhez szükséges felhatalmazásokat. Az önvédelmi képességek növelése és a biztonsági ipar elterjedése további társadalmi igazságtalanságok okozója lehet, amennyiben kiderül, hogy a biztonság csak azoknak jár, akik meg tudják fizetni annak az árát. A biztonsági ipar szakértelembe elmaradhat a hivatásos rendészet mögött, ami erősen ronthatja a megtermelt közbiztonság minőségét. A rendészet elveszíti szakmai tekintélyét, az állandó kritikák kereszttüzében végül cselekvőképtelenné válhat. A társadalom különösen azokkal a bűnözési formákkal szemben marad kiszolgáltatott, amelyek leküzdésében a rendészeti professzionizmusra és a legitim erőszak-monopólium körébe tartozó kényszerek bevetésére nagy szükség lenne (szervezett bűnözés, terrorizmus). Az a kormányzat, amelyik nem tudja maga mögött a rendészeti igazgatást, nem képes teljesíteni a közbiztonság védelmét szolgáló alkotmányos kötelezettségeit, destabilizálódik, és végső soron a társadalom egészének fejlődését kockáztatja.

Az előbbiekben a rendészeti politika kétféle típushibáját írtuk le. De hogyan lehetséges a helyes utat megtalálni? Vannak ötleteink:

- A bölcs kormányzás megérti, hogy a rendörködés tiszteletreméltó mester-ség és bármit határozzon felőle, a szakma szabályait figyelembe kell venni, a politikai döntéseket és azok jogként történő megjelenítését szakmai kont-rollnak szükséges alávetni.
- A rendőröknek tudatosítaniuk kell, hogy e pályára lépve olyan szakmát vá-lasztottak, amelynek világos követelményei vannak. Ezek nem tisztán tes-tületi célok és egyéni törekvések, hanem a politikai hatalom közbiztonság fenntartásában vállalt alkotmányos kötelezettsége, amit a politika – demok-ratikus államberendezkedés esetén – a jog közvetítésével tehet rendészeti feladattá.
- A harmadik feltétel az alkotmányos jogállam működési elveinek maradéktalan betartása. Csak az önkorlátozó hatalom lehet az egész közösséget szolgáló, csak a jog uralma biztosítja a rendészet számára, hogy hatósági tevékenysé-gét a pártpolitika kizárólag a jog közvetítésével irányítsa, egyedül a hatalmi ágak megosztásának elve teszi lehetővé a rendészeti- és a büntető hatalom világos elválasztását, végül az emberi jogok érvényre juttatása követeli meg azt, hogy a hatósági erőszak az eredményesség mellett, legyen törvényes is.

A rendészeti hatalom forrásai: a jogi felhatalmazás, a társadalmi szükséglet a közbiztonság megteremtésére és a biztonságot fenyegető veszélyek elhárítá-sához nélkülözhetetlen szakmai felkészültség, a professzionalizmus együtte-sen határozzák meg a rendőrségi szervezetek kultúráját. A kontroll kriminoló-giája a szervezeti kultúrát legalább akkora figyelemmel tanulmányozza, mint a jogi felhatalmazás normatív kútforrót. Ezeknek a feltételeknek megteremtésé-hez nyújt segítséget Max Weber és Bibó István munkássága.

Max Weber a bürokratikus és a szakmai követelmények harmóniájához elen-gedhetetlennek tartja a köztisztviselők

- személyes szabadságát (személyükben legyenek függetlenek),
- hivatali hatáskörük jogszabályban rögzítését,
- szerződéses foglalkoztatásukat,
- szakképzettségüket,
- fix fizetésben történő javadalmazásukat,
- jogszabályban meghatározott előmenetelüket,
- hivatali hatáskörük személytelenségét (jogosítványaik a beosztásukhoz tar-tozik, azt nem gyakorolhatják egyéni tulajdonukként, tehát „el vannak vá-lasztva az igazgatás eszközeitől”),
- szigorú és egységes hivatali fegyelem és ellenőrzés alá rendelésüket (We-ber, 1987).

Bibó István a közhivatalnokkal szemben három követelményt tart fontosnak:

- a szolgálatyszerűséget, vagyis az ügyintézés belső szabályainak ismeretét és követését, a hivatal közfeladatainak ismeretét és vállalását;
- a szakszerűséget, a szakigazgatáshoz szükséges szakmai ismeretek, gondolkodásmód és cselekvési készség birtoklását; és a
- jogszerűséget, a hivatali tevékenység jogi rendjének elsajátítását és annak alkalmazását a konkrét jogesetekre (Bibó, 1986).

Mikor valósulhatnak meg a demokratikus társadalmak humánumtól vezérelt céljai? Arra kérjük e most bemutatott könyv olvasóit, ha tudják, árulják el nekünk is!

Felhasznált irodalom

- Albrecht, H. J. (1993). *Problemes theoriques, données empiriques et orientations de la recherches en République Fédérale Allemagne*. Crime et Justice en Europe, L'Harmattan, Logiques Sociales.
- Bibó I. (1986). *Válogatott tanulmányok 1945-1949*. Második Kötet. Magvető Könyvkiadó.
- Concha Gy. (2019). *Előszó, Politika – Államtudományi klasszikusok*. Dialóg Campus Kiadó – Nordex Kiadó.
- Csepeli Gy. (2015). *A szervezkedő ember. A szervezeti élet szociálpszichológiája*. Kossuth Kiadó.
- Diczig I. (1989). A Belügyminisztérium helyéről és szerepéről. *Belügyi Szemle*, 27(5), 18-27.
- Gazdag F. & Remek É. (2018). *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Dialóg Campus.
- Habermas J. (1994). *A társadalomtudományok logikája*. Atlantisz Könyvkiadó.
- Interjú dr. Kilényi Gézával a politikai intézményrendszer továbbfejlesztéséről. *Belügyi Szemle*, 25(9), 18-25.
- Irk F. (2021). *Megbüntethetetlen bűnök II*. Bíbor Kiadó.
- Király T. (1972). *Büntetőítélet a jog határán*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Korinek L. (1988). *Rejtett bűnözés*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó.
- Korinek L. (2021). Krahulcsán Zsolt: Pártállambiztonság – Arcképek Kádár állambiztonságából. *Magyar Rendészet*, 21(3), 191–200. <https://doi.org/10.32577/mr.2021.3.15>
- Korinek L. (2026). *...a lelke mindennek*. ORAC Kiadó.
- Krahulcsán Zs. (2020). *Pártállambiztonság. Arcképek Kádár állambiztonságából*. NEB Könyvtár, Nemzeti Emlékezet Bizottság.
- Lévay M., Kerezsi K., & Ivanics Zs. (2026). A jogállami büntetőpolitikától a büntető populizmusig: büntetőpolitika Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, 35(4), 7–33. <https://doi.org/10.51624/SzocSzemle.19228>
- Madarász T. (1987). *Közigazgatás és jog*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Münnich I. (1999). *A menedzszerszemüveg. Játshmák nélkül. Tranzakció analízis a gyakorlatban*. Helikon Kiadó.

- Sajó A. (1986). *Látzat és valóság a jogban*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Verebélyi I. (1989). A belügyi igazgatás reformja. *Belügyi Szemle*, 27(5), 3-17.
- Vuchetich M. (1819). *A magyar büntetőjog rendszere, II. könyv Gyakorlati büntetőjog*. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda.
- Weber M. (1987). *Gazdaság és társadalom I*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Finszter G. (2026). Könyvismertetés Korinek László „...a lelke mindennek” című könyvéről. *Belügyi Szemle*, 74(6), 1775-1792. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i6.pp1775-1792>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Az adatokat kérésre rendelkezésre bocsátják.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg.

A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Finszter Géza, aki a finszter.geza@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) havonta megjelenő, lektorált tudományos folyóirat (nyomtatott ISSN: 2062-9494; online ISSN: 2677-1632), amely a magyar és nemzetközi jogtudomány, közigazgatás, államtudományok, kriminológia, valamint a biztonsági és rendészeti tudományos kutatások területéhez kapcsolódó tanulmányokat közöl.

A Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) a kéziratokat a folyóirat Open Journal Systems (OJS) szerkesztőségi rendszerén keresztül fogadja:

<https://belugyiszemlejournal.org>

A kézirat beérkezését a Szerkesztőség visszaigazolja. A közlésre benyújtott kéziratokat a Szerkesztőség szakmai és tudományos szempontok alapján lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stílári, nyelvi, szerkezeti és tipográfiai szerkesztésére, valamint a szükséges korrekciók elvégzésére.

A kézirat befogadásáról és várható megjelenéséről a Szerkesztőség a szakmai bírálati és szerkesztőségi eljárás eredményének ismeretében tájékoztatja a szerzőket.

A részletes szerzői útmutató az alábbi URL-címen érhető el:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/authorsguide>

A Szerkesztőség korábban megjelent közlemények másodközlését nem vállalja.

A Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) folyóiratban megjelent közleményekben kifejtett álláspontok nem feltétlenül tükrözik a Szerkesztőség álláspontját. A közlemények tartalmáért minden esetben a szerzők felelősek.

Az etikai nyilatkozat, valamint a közzétételi visszaélésekre vonatkozó nyilatkozat az alábbi URL-címen érhető el:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/statementonethics>

A Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) folyóiratban megjelent közlemények nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelennek meg.

A közlemények változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megoszthatók és újraközölhetők, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változatok terjesztése, valamint a közlemények kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

A nyílt hozzáférésről szóló tájékoztató az alábbi URL-címen érhető el:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/informationonopenaccess>

Telefonszám: +36 (26) 795-922; BM: 24-626

Email: szerkesztoseg@belugyiszemlejournal.org

Web: <https://belugyiszemlejournal.org/>

A borítókép vektoros tervezési sablonja a Shutterstock.com licence alapján került felhasználásra.

A FOLYÓIRAT INDEXELÉSE

A Belügyi Szemle/Academic Journal of Internal Affairs (AJIA), (nyomtatott ISSN 2062-9494 és online ISSN 2677-1632) havonta megjelenő, lektorált, magyarországi és nemzetközi jogtudománnyal, közigazgatással, államtudományokkal, kriminológiával, valamint biztonsági és rendészeti tudományos kutatásokkal foglalkozó tudományos folyóirat, amelynek székhelye Budapest (Magyarország).

Az AJIA egy nyílt hozzáférésű folyóirat, amelyet jelentős tudományos adatbázisokban indexelnek a cikkek felfedezhetőségének és hivatkozásának maximalizálása érdekében. Az AJIA követi a [COPE magatartási kódexében](#) felvázolt publikációs etikával kapcsolatos legjobb gyakorlatokat. A szerkesztők azon dolgoznak, hogy az első benyújtást követően időben meghozzák a döntéseket, valamint az azonnali online közzétételt, ha egy kéziratot megjelentetésre elfogadnak.

A cikkek a megjelenést követően azonnal és ingyenesen hozzáférhetők a nyilvánosság számára. A cikkek végleges változata feltehető egy intézményi adattárba, amennyiben a cikk tartalmaz egy hivatkozást a <https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle> oldalon közzétett eredeti cikkekre. Minden publikált cikk a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported License alá tartozik.

A folyóiratot indexeli

CONDITIONS OF PUBLICATION

Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) is a monthly, peer-reviewed scholarly journal (print ISSN: 2062-9494; online ISSN: 2677-1632). The journal publishes studies related to Hungarian and international legal studies, public administration, state sciences, criminology, as well as security and law enforcement research.

Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) accepts manuscripts through the journal's Open Journal Systems (OJS) editorial management platform:

<https://belugyiszemlejournal.org>

The Editorial Office acknowledges receipt of submitted manuscripts. Manuscripts submitted for publication are subject to professional and scholarly peer review. The Editorial Office reserves the right to make stylistic, linguistic, structural, typographical and other necessary editorial corrections to the manuscripts.

Authors are informed by the Editorial Office about the acceptance and expected publication of their manuscripts following the completion of the peer review and editorial process.

Detailed author guidelines are available at:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/authorsguide>

The Editorial Office does not accept previously published works for secondary publication.

The views and opinions expressed in articles published in Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) do not necessarily reflect the position of the Editorial Office. Responsibility for the content of the articles rests solely with the authors.

The statement on publication ethics and publication malpractice is available at:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/statementonethics>

Articles published in Belügyi Szemle / Academic Journal of Internal Affairs (AJIA) are made available as open access publications under the terms of the Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0).

Articles may be shared and republished in any medium or format, in their original and unmodified form, for non-commercial purposes only, provided that appropriate credit is given to the original author(s), the place of publication is acknowledged, and a reference or link to the applicable Creative Commons licence is provided. The distribution of modified or adapted versions of the articles, as well as any commercial use, is not permitted.

Information on open access is available at:

<https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/informationonopenaccess>

Phone number: +36 (26) 795-922 / 24-626

Email: szerkesztoseg@belugyiszemlejournal.org

Web: <https://belugyiszemlejournal.org/>

The vector design template for the cover image is licensed
from Shutterstock.com.

INDEXING THE JOURNAL

Belügyi Szemle/Academic Journal of Internal Affairs (AJIA), (Print ISSN 2062-9494 and online ISSN 2677-1632) is a monthly peer-reviewed academic journal on Hungarian and international law, public administration, government, criminology, security and law enforcement research, based in Budapest (Hungary).

AJIA is an open-access journal indexed in major academic databases to maximize article discoverability and citation. AJIA follows best practices on publication ethics outlined in the [COPE Code of Conduct](#). Editors work to ensure timely decisions after initial submission, as well as prompt publication online if a manuscript is accepted for publication.

Upon publication, articles are immediately and freely available to the public. The final version of articles can immediately be posted to an institutional repository as long as the article includes a link back to the original article posted on <https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle>. All published articles are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported License.

Indexes the Academic Journal of Internal Affairs

Ára: 530 Ft

